

Inv. A. 15.504

ION GHICA

347877

AMINTIRI DIN PRIBEGIA

dupa 1848.

NOUE SCRISORI CĂTRE V. ALECSANDRI.

Donația Th. Rosetti

BUCURESCI

EDITURA LIBRĂRIEI SOCEC & Comp.

Calea Victoriei No. 7.

1889.

36995

BIBLIOTECA
FVNDATIVNEI
VNIVERSITARE
CAROL I.

Nº Curent. 33.699 Format

Nº Inventar 15504 Anul

Sectia Depozitii Raftul

BIBLIOTECA CENTRALA DE STATUTA
BUCURESTI
TA 33699 1953
CONTRAC

1950

RC 36/07

1961

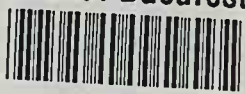
L.

Din Stabilimentul grafic Socecu & Teclu

Strada Berzei, 96.

[27,641]

B.C.U. Bucuresti

C36904

40004

• I.

Londra, Februarie 1888.

Dragul meu amic,

Sciï că la Constantinopol rar să nu te pomenesci din somn în sunete de tun, al căror număr variază după rangul localităței unde s'a ivit incendiū.

În noaptea de Bobotează a anului 1853 căduse o zăpadă numai apă, un fel de lapovișă; și temperatura dedese în iarnă: o răceală umedă, care te pătrundea până la os și-ți tăia puterile, un frig cu totul necunoscut în țările unde oamenii au sobe și ferestre îndoite.

Mă culcasem și d'abia începusem a mă obișnui, clențănind din dinți, cu temperatura așternutului și cu reveneala ciarșafurilor, când auz tunul; număr trei datături, îmi dăic că focul era undeva pe Bosfor, și mă afund mai adânc în

plapumă. Mă lua somnul, când *becciul*, lovind de trei ori cu băta în caldarim strigă: „Iangan vaaaa.....r!..... Ortakioida“ (foc la Ortakioi). La această scire saiū repede din pat și alerg la cio-rapī și la cisme; dar încălțându-mă incep a ra-ționă, și-mī dic că până m'oiū îmbrăca ș'oiū da de vale la Tophană, o să treacă un ceas; acolo, oiū găsi n'oiū găsi caic, dar Ți c'am găsit; mai imī trebuie un ceas ba și douē, până la vadul de la Ortakioi; apoi mai pune vre-o trei-deci de minute la deal în sus, până la casa banche-rului armean Pișmiș (casă la care mă interesam, căci imī țineam acolo hărți, într'un dulap la D-na Snadeska, o amică din copilărie a comite-sei Edling, născută Sturdza), — fac trei sau patru ceasuri, timp destul ca să ardă toată mahalaoa până ce oiū ajunge eū. Mai bine să aștept să se lumineze.

În ȡiuă, când m'am dus să vėd ce se pe-trecuse, am găsit casa arsă până la pământ împreună cu vre-o sută douē de alte case; noroc că focul începuse de la deal și servitorii chiriășei, ajutați de oamenii proprietarului, avusese timp să scape obiectele și sculele din casă, aruncându-le pe ferestre în grădină peste zidurile tera-selor. Acolo am găsit și eū hărțile mele vra-furi p'ntre spalirile de portocali și de iasomi,

amestecate cu apă cădută din cer și din tulumbele pompierilor. Le-am strins grămadă într'o bocceà, pe care am purtat'o cu mine ani mulți pe la Pera și pe Bosfor, din casă 'n casă, am cărat'o pe la Samos, pe la Bucuresci, până aș ajuns la moșie la Gherganî. Acolo, când mi-am așezat hârtiile în bibliotecă, am ales într'un pachet corespondența emigraților noștri din timpul esiliului.

Mult am mai căutat acu doi ani acel pachet; am petrecut zile întregi resfoind, cu ajutorul d-lui Bianu, toate hârtiile mele, fără a da peste dînsul; când, astă toamnă, voind să fac óre-carî reparații la casă, lucrătorii aș găsit acele hârtii înghesuite între zid și bibliotecă.

Am esitat mult până ce mă hotărîi să le dau publicității, dar mi-am pus întrebarea dacă eram în drept să le distrug; căci, deși printre dinsele sunt unele pline de bănueli, de acuzări și de invective; altele carî respiră ură și invidie, stare psihologică inerentă tuturor emigrațiunilor; căci esiliatul depărtat de patrie, despărțit de familie și de tóte afecțiunile sale din tinerețe și din copilărie, trăit în lipse și privațiuni, d'abia tolerat în pământul unde a putut găsi un trist adăpost, își înăspresce spiritul, își împetresce inima, se crede persecutat, tradat, spionat, și

devine bănuitor, și de multe ori chiar nedrept și pismuitor.

Mi-am dīs că sunt unele din acele hărții cari aū, pōte, un interes istoric, altele iar cari, prin talentul și patriotismul cu care aū fost concepute și redactate într'acei nenorociți timpī, ne impun recunoscința către acei cari aū știut să atragă atențiunea Europei asupra țerei nōstre.

Păstrez originalele tuturor actelor ce voiū publica aci; ele sunt la dispozițiunea acelor cari ar voi să le vadă sau să le controleze. Cāt pentru cele scrise de mine, epistole, note și memorande, câte vor fi scăpat de foc, de apă și din călătorii, imī propuiū a le publica mai la urmă într'un volum separat.

*

In ziua de 17/29 Maiū 1848 mē imbarcam la Brăila pe un vapor al Lloydului austriac, plin de Greci și de Ovrei cari fugeau de frica cholerei; și a treia di in rēsăritul soareluī aruncam ancora in Cornul-de-Aur, între Sarai-Burnū, Scutari și Tophanā, unde furām îndată inconjurați de toate părțile de bărcile *ghiumrucciilor* ⁽¹⁾, cari se agătau cu cāngile de vapor legănați de tala-

1) Impiegații vāmei.

zurile mării. Voiaŭ să ne iea să ne ducă în fundul golfului, la vama de la Galata, ca să ne caute prin lăđi; noroc că servitorul de piață al Otelului Missiri a venit de ne-a scăpat din mâ-nile acelei lae de cerșetori patentatăi, astupându-le gura cu câți-va gologani.

Acel servitor, Charles, fostul călăuz al mare-lui poet Alphonse de Lamartine în călătoria sa în Orient, era fiul lui Giacomo, pictorul decorator care a zugrăvit divinitățile Olimpului ce impodobeau saloanele palatului lui Grigorie Vodă Ghica, casă cădută acum de vre-o câți-va ani, prin cumpărătoare, în familia Lahovari; iar Giacomo, amicul lui Silvio Pelico și al lui Gonfalonieri, din pictor ajunsese birtaș la insula Pringhipo. Dunia cĭarki feleki (lumea e o roată, lumea e ca o roată) ăice poetul Persan. Aci era acea roată când cholera a venit de a pus capet acelei decadente, luând într'o singură noapte pe Giacomo și pe fiul său Carlo, în momentul când își făceau pregătirile d'a se duce să se înroleze sub bandiera eroului Garibaldi.

*

Indată ce m'am instalat la otel, cea d'intăi grijă mi-a fost de a mă presenta generalului Aupick cu scrisoarea ce aveam de la doctorul

Mandl, scrisoare despre care ți-am vorbit în epistola precedentă.⁽¹⁾

La întrebarea mea dacă puteam să văd pe generalul, vestitul Nicol, portarul ambasadei, mi-a răspuns că generalul era stabilit la Terapia, în palatul de vară, și că nu venea la Pera decât o dată pe săptămână, în zilele când sosea vaporul Mesageriilor de la Marsilia; iar, dacă aveam vre-o afacere urgentă, puteam să mă adresez la Vicomtele de Reculot întâiul secretar.

Profitând de aceste indicațiuni, am intrat

1) *Scrisori*. Edițiune nouă, 1887, pag. 722. — Iată textul scrisoarei d-rului Mandl către Generalul Aupick :

„Bucharest, ce 14 juin 1848.

„*Monsieur le Général,*

„Envoyé par Mr. Lamartine, comme agent confidentiel du gouvernement français, pour lui rendre un compte exact de la situation politique de la Valachie, j'ai eu déjà plusieurs fois l'occasion d'adresser des rapports au ministre des affaires étrangères, dans lesquels j'ai dû fixer son attention principalement sur les points suivants :

„La Valachie et la Moldavie sont actuellement des provinces russes. Toute la partie intelligente du pays se révolte contre une administration pareille; on est prêt à faire une révolution; on pourrait même compter sur un succès heureux, si les menaces d'une intervention russe n'étaient à chaque instant mises en avant. Le Prince régnant lui-même se dit porté aux réformes, mais empêché par la Russie. Le parti national

în cancelarie, ca să ia sfat de la secretar, cum să fac ca să pot vedea pe ambasador cât mai neîntârziat.

Vicomtele de Reculot era tipul adevăratului gentilom frances; tânăr, plin de amenitate, de școala acelor cari dic: *Soyons citoyens, mais disons nous Monsieur*. Liberal atât prin credințele sale proprii cât și prin tradițiunile familiei căreia aparținea: nepot al generalului Lafayette, și văr cu Ferdinand de Lasteyrie, făcea parte din grupul republican în capul căruia erau Arago,

du pays a donc résolu d'envoyer un agent confidentiel, Mr. Ghika (Jean), à Constantinople, à fin de s'entendre avec le cabinet Turc. Il espère trouver près de vous, Monsieur le Général, tout l'appui moral que vous pourriez lui prêter. J'ai déjà prévenu Mr. Lamartine, il y a quelques jours, du prochain départ de ce délégué, et il est possible que dans une des prochaines dépêches que vous recevrez de Paris, il en sera question. Seulement, comme il avait été d'abord décidé que ce serait Mr. Etienne Golesco, qui partirait, j'ai donné ce nom.

„J'espère, Monsieur le Général, que les espérances des patriotes Valaques ne seront pas trompées, et que l'insuffisance de ma recommandation ne diminuera en rien l'appui moral, que la politique de la République vous permettra de donner au délégué, Mr. Ghika.

„Veuillez agréer, Monsieur, l'expression de ma plus haute estime.

„Vôtre très-humble serviteur.

Dr. Louis Mandl.“

Garnier Pagès și Carnot. Cu venirea Republicei din 1848 fusese numit prim secretar la ambasada din Constantinopol în locul ducelui de Beaufrémont, de odată cu numirea generalului Aupick în locul baronului de Bourqueney.

Nu eram de dece minute la vorbă, când intră Cor, primul dragoman, vechiul cunoscut al meu de la Paris. Acesta, după schimbarea câtor-va cuvinte de politeță, mă întreabă dacă cunosc pe Stefan Golescu și de eram în bune relații cu dînsul, spuindu-mi că, după conținutul unei depeșe a lui Lamartine, atunci ministru trebilor din afară, era așteptat de ambasador. I-am explicat că împrejurări independente de voința sa oprind pe Stefan Golescu de a călători, misiunea cu care era să fie însărcinat îmi fusese încredințată mie.

Eșind de la ambasadă, am intrat cu dragomanul Cor în casă la socru-so, la bancherul Jacques Alléon, unde am găsit pe un alt vechiul cunoscut, pe polonezul Czaika Czaikowski, agentul principelui Adam Czartoryski, pe care Bucurescenii mai târziu, pe la anul 1855, l'au cunoscut sub numele de Sadik-Pașa.

După o lungă convorbire cu acești doi vechi amici, Cor mi-a oferit să-l întovărășesc la Terapia ca să mă prezinte îndată ambasadorului.

Generalul Aupick mi-a făcut o mică espunere, cam idilică, despre sentimentele pacifice de cari era animat guvernul Republicei și despre sprijinul ce pot aștepta de la Republica franceză toate naționalitățile cari aspiră la o viață politică; mi-a dis că se simțea fericit a putea declara sus și tare, că a găsit în guvernul pe lângă care era acreditat sentimentele cele mai generoase și intențiunile cele mai binevoitoare pentru populațiunile creștine ale Imperiului Otoman, asigurându-mă că puteam compta pe concursul și pe sprijinul Porței, pentru isbânda misiunii mele.

M'a sfătuit să vedă cât mai curând pe Rifaat Pașa, ministrul afacerilor streine, prevestindu-mă tot odată că ori-ce i-aș destăinui avea să fie știut chiar de a doua-ți de internunciul Austriei, baronul Stürmer; mi-a recomandat deplină incredere în marele Vizir, patriotul Sarim Pașa, și m'a sfătuit să nu vedă de îndată pe Seraskierul (ministru de resbel) Riza Pașa, căci voia să-l informeze chiar el însuși de misiunea cu care eram însărcinat. Riza Pașa era p'atunci ministrul cel mai influent la Palat, partisan călduros al alianței franceze și amic personal al generalului Aupick.

Chiar de a doua-ți am început alergările mele, urmând sfaturilor ambaradorului Franciei.

Espunerile mele despre aspirațiunile și determinarea Românilor produceau cea mai bună impresie asupra ministrilor Porței. La toți găseam incurajări și asigurări că vom fi susținuți. Eram bine informat de tot ce se petrecea la Poartă; cunosceam, încă de când eram student la Paris, pe Emin Muhlis Efendi p'atunci prim secretar al ambasadei Otomane de la Paris și pe colonelul Mehemet Bey, atașat militar în timpul ambasadei lui Reșid Pașa, tineri pe cari acum îi găseam pe unul mare dragoman al Porței și pe celalalt general de divisie (Mehemet Kibrisli Pașa), comandant al armatei Iracului și Arabistanului, chemat la Constantinopol, ca să fie trimis ambasador la Londra.

*

În seara de 18/30 Iunie, aflându-mă la Boia-gikioi, la Emin Efendi, mi se spune că venise scrieri la logofătul Aristarchi, că în Bucuresci poliția făcuse arestări, și că orașul era în mare febrere. A doua-ți, la ambasada englesă la Terapia, Alison, secretarul oriental, îmi remite un plic; agentul diplomatic engles din Bucuresci, Colquhoun, îmi făcea cunoscut arestările operate

în Bucuresci. Plicul conținea și o scrisoare de la Nicolae Golescu, care mă însciința că se afla ascuns la loc sigur și că mai mulți din amicii noștri, între cari imi cita pe Stefan Golescu, pe A. G. Golescu și pe Eliad, pornise la Islas, unde se afla maiorul Tell și căpitanul Pleșoianu cu două companii. De aci încolo scirile, deși târzii de câte zece și cincisprezece zile, dar se urmau lanț unele după altele, regulat după repedițiunea evenimentelor.

În ziua următoare, însărcinatul de afaceri al Belgiei, Kerkow, venind de la o vizită ce făcuse ambasadorului rusesc, imi spune că acolo logofătul Nicolae Aristarchi povestea în detaliu arestarile făcute în Bucuresci în ziua de $7/19$ Iunie și atentatul din $8/20$ Iunie în contra vieții lui Vodă Bibescu.

Nu trece o săptămână după aceea și Emin Efendi mă însciințează că Aristarchi adusese la Poartă un plic adresat mie, trimis prin lipcan al Postelniceii (curier de cabinet) din Bucuresci, care trăgând după obicei la cancelaria românească la Fanar, hărțile ce conținea căduse în mâna lui Aristarchi, din al căror cuprins resulta că guvernul lui Bibescu încetase și că se aștepta în Bucuresci sosirea Guvernului provisoriu proclamat la Islas.

Logofătul Aristarchi ceruse lui Rifaat Paşa; ca eă să fiă arestat.

Făcând eă cunoscută lui Riza Paşa această împrejurare, a trimis îndată pe secretarul său la Rifaat Paşa de i-a cerut acele hârtii pe cari mi le-a trimis la otelul unde locuiam, însciinţându-mă că nu aveam să mă tem de nimica.

Chiar în ziua aceea Principele Hangerliu, fiorosul dragoman rusesc, a cerut Porţei din partea lui Titoff ocuparea Principatelor cu trupe combinate rusesă şi turcesă, şi restabilirea statului quo din nainte de ¹¹/₂₃ Iunie 1848.

Consulul general al Rusiei, Kotzebue, împreună cu generalul rus Duhamel, comisarul extraordinar, părăsise Bucurescii, protestând în contra celor petrecute. Generalul Gesterswein trecuse Prutul cu divisiunea ce comandă, ocupase Iaşii şi inainta spre Focşani; dar în urma notei rusesă, convocându-se Marele Consiliu al Porţei şi rostindu-se în contra cererii rusesă, s'a emis idea de a se trimite o comisie care să cerceteze păsurile şi dorinţele Românilor.

Deşi încă din luna lui Aprilie, de când cu turburările de la Iaşi, Poarta trimesese pe Talat Efendi în Principate, dar s'a hotărît să-l înlocuească printr'o persoană de o mai mare însemnătate, şi alegerea ei s'a oprit asupra lui Solei-

man Paşa de curând întors de la ambasada din Paris, dându-î de consilier pe Emin Efendi.

În seara când Emin Efendi mi-a anunţat numirea sa, am avut ocasiunea a face o curioasă cunoscinţă.

Emin Efendi îmi dice că, voind să aibă cu dînsul pe cine-va care să cunoască limba ţerei, i se recomandase un tînăr care pretindea că scie vorbî românesce, şi mă ruga să intru în vorbă cu dînsul, ca să-î spun dacă îi pôte servi ca dragoman, şi ordonă servitorului să-î cheme pe Ahmet Aga. Eu mă adresez către dînsul, dicîndu-î :

„Excelenţa sa îmi spune că scii românesce; ia şi ca mine : *reteveii de teii pe mirişte de meii*“.

Tînărul repetă curat ca un Român neauş cuvintele mele.

Atunci îi dic :

„Dumnea-ta, domnule, nu numai că vorbesci românesce, dar eşti Român după vorbă ca şi după chip.“

Tînărul se roşi şi-mi dice : „am trecut şi noi prin ţeară şi am avut ocaşie a învăţa limba d'acolo“.

„Vrei să dici pôte că te-ai oprit mai mulţi ani în Sfântul Sava“.

După aceste puține vorbe schimbate cu acel tinăr, am asigurat pe Emin Efendi că, dacă Ahmet Aga vorbește și turcesce tot așa de bine ca românesce, va avea un dragoman perfect.

Mulți ani mai în urmă m'am găsit la masă la Necet Bey cu un Ahmet Efendi, funcționar important la ministerul de finanțe; acesta era fostul Ahmet Aga de care vorbiu. Și iată tragicomica sa istoriă.

Acest musulman, până a nu fi Ahmet Aga, fusese un Petrake, calfă la un cojocar din București. Cum scii, blănăria cea mai fină și mai scumpă care se obicnuia în Seraiu și în casele Regialilor era lucrată de cojocarii noștri Bucuresceni. Stăpânul său jupânul lui Petrake îl trimisese cu câte-va *misade* de *kakum*, de *singiab*, de *silvie* și de spinări *pacea*, coade și *profiruri* de samur, tot blănărie aleasă, la un corespondent al său din Tarigrad, ca să le vină; și tinărul Petrake le ducea pe la haremurile și *selamlicurile* din Stambul și Scutari, până s'a îndrăgit cu o *hanumă* veduvă bogată din Kadikioi, în casa căreia petrecea adesea în liniște și pace zile și nopți, până într'o zi când, voind să iasă, vede casa înconjurată de o mulțime de mahalagii turci bătrâni, între cari Kadiul, Imamul și Muftiul și *hanume* bătrâne fără *iasmac*, cari strigau răsbu-

nare pentru profanațiunea religiei. „Unde s'a mai pomenit, strigaū cu toții, ghiaur în casa unei fice a Islamului luminat!“ Tînerul, care cunoscea că după legea mahometană casul se pedepsea cu perderea capului, se retrăsese în casă și sta ascuns, fără a îndrăsnî să pășască pragul ușei, așteptându-și ceasul morții.

Trecuse zile multe și casa tot ocolită și diua și noaptea de fanatici cari pîndeau pe creștin ca să-l înhațe; până într'o dimineață *hanuma* ese furioasă în poartă la uliță, cheamă pe cei mai influenți dintre încunjurători, întrebându-i pentru ce afrontul ce i se făcea? Ei îi răspund furioși, că religia cea luminată era nesocotită, insultată, călcată în picioare, și-i cerea pe ghiaur.

La aceste cuvinte ea le răspunde, că una din cele mai mari datorii ale unui bun Musulman, fie bărbat, fie femeie, era de a lumina pe cei necredincioși, arătându-le religia cea adevărată; că acum tînerul era catechisit și că era gata a îmbrățișa Islamismul.

Tînerul fu chemat îndată dinaintea Imamului, căruia îi răspunde prin cuvintele:

„Allah hil Allah Mohammed Rusul Allah.“

Dumnezeu e Dumnezeu și Mohamet este Profetul său.

Cuvinte cabalistice prin care se vorbește a de-

Hobg

venit Ahmet Efendi, bărbatul unei frumoase și bogate *hanime*, și ce scii acum o fi vre-un Ahmet Pașa, guvernatorul vre-unui *aialet* din Europa sau din Asia.

Cred că printre Mahometani se află mulți Români din cei după malul Dunărei, mai ales cari, dintr'o împrejurare sau dintr'alta, de voe sau de nevoe, s'a au turcit, precum am avut un cas la 1866 cu oficerul de graniță Leurdeanu, care, într'un moment de aberațiune neînțeleasă, refusând a se supune ordinelor generalului Magheru, s'a resvrătit, a arestat pe șeful său și l'a dat pe mâna Turcilor, ceea-ce l'a făcut a nu mai îndrăsnî să se întoarcă în țeară, și s'a turcit.

La Brusa în anul 1849, cerend voie lui Sarim Pașa, guvernorul Hudaverdighiarului, să putem visita mormintele vechilor Sultani, Pașa a orënduit pe un venerabil Imam (popă) să ne călăuzească. Era un om înalt și frumos, îmbrăcat în haine albe de la cap până la picioare. Eram cu Golescii (Alec și Radu), Serghiad, Zane, Alecu Manu, G. Văleanu, Pădeanu și alții. După ce Imamul ne-a arătat toate mormintele cari sunt într'un fel de cimitir aprópe de Ulù Giamî, mă întorc către camaradii mei, dicendu-le că nu ne-a arătat mormintul Sultanului Baiazed. Atunci

Imamul ne dice în româneasca cea mai românească cuvintele :

„Mormîntul lui Baiazed este tocmai colo în deal la giamia care se numesce Sultan Baiazid Giamisi“.

Acel Imam era fiul unui țeran român din satul Mola-Braim, din județul Brăilei. Intrat de copil servitor la un agă turc din cetatea Brăilei, la căderea fortăreței la 1828, s'a dus cu stăpănu-so, și depărtându-se de ai lui a învățat carte turcească, a fost admis la Medreseaua de la giamia Sultan Selim, și a îmbrățișat Islamismul.

*

În urma atitudinii ce luase Poarta, după sfaturile ambasadorului Franciei, generalul Gesterswein a primit ordin să treacă înapoi Prutul pe malul stâng, luându-i-se comanda și dându-se generalului Lüders, aruncându-se vina călcării teritoriului Otoman asupra aceluși comandant, care de inimă rea s'a și sinucis.

Europa întreagă era în ferve și temerile de război și de revoluțiune erau mai pretutindeni. Ambasada generalului Aupick era o ambasadă mai mult militară. Osebit de personalul civil obicinuit, care se compunea din vicomtele de Reculot, de marchisul de Massignac, de Edm

de Bourqueney, și vre-o șase șapte atașați și dragomanî, Generalul adusese în suita sa mai mulți ofițeri, pe colonelul Margadel, ofițer de Stat-Major, pe căpitanul Dessain, ofițer de geniu, pe căpitanul de artilerie Sabatier, pe căpitanul de cavalerie Lefrançais; mai avea încă și trei alți ofițeri, pe căpitanii Magnan, Dupreuil și Mouginot, cărora li se încredințase școala militară de la Taxim. Toți acești ofițeri erau ocupați a studia pozițiunile strategice și mijloacele de apărare ale Constantinopolului, și erau destinați ca la cas de trebuință să iea parte în armata turcească, precum s'a făcut mai târziu cu ofițerii cari întovărășise ambasada generalului Baraguay d'Hillier.

Maî de-odată cu pornirea lui Soleiman-Pașa spre Giurgiu, generalul Aupick a trimis la București și la Iași pe căpitanii Sabatier, Dessain și Lefrançais.

La $7/19$ August acești ofițeri erau ajunși la Brăila, și după câte-va zile se puneau la dispozițiunea generalului Magheru în tabăra din câmpul lui Traian.

Efectul sosirei ofițerilor francesi în țeară a fost mare. Câte speranțe deșteptate în inimele Românilor! Un orizont întins și glorios se deschidea aspirațiunilor naționale.

Iată ce-mi scriea Dimitrie Gheorghe Golescu, prefectul Brăilei de atunci, despre sosirea acelor oficeri :

No. I⁽¹⁾

„Ibraila 1848, le 7/10 Août.

„*Mon cher Ghika,*

„Les capitaines Sabattier et Dessain avec Mr. Jules Colsar m'ont remis votre lettre. Je me suis conformé en tout à ce que vous m'y prescriviez. Les deux premiers sont partis hier pour Bucarest, dans votre voiture. Je leur ai donné une lettre de recommandation pour Et. Golesco. Je vous remercie de m'avoir procuré leur connaissance. Je viens de déchirer une longue lettre que je vous adressais relativement à nos affaires. La députation qui arrive avec ce bateau vous en fera sentir la raison. On m'écrit de Galatz que dans peu il doit éclater en Moldavie aussi un soulèvement général; mais, selon toutes les apparences, ce soulèvement aurait pour unique but la destitution du Prince, contre lequel on commence déjà à y distribuer des violentes diatribes. Votre

1) Acest număr corespunde cu același număr al hârtiei originale.

belle idée de la réunion des deux Principautés ne prend malheureusement racine que dans très peu de têtes moldaves. Je jettais l'autre jour les yeux sur une carte imprimée à Vienne il y a plus de vingt ans, qui ne contenait que les pays de race roumaine, la Valachie, la Bessarabie, la Moldavie, la Bucovine, la Transylvanie et le Banat. Savez vous que cela formerait un joli petit royaume, tout rond, avec des frontières que la nature semble avoir indiquées? La Mer Noire, le Danube, le Teiss lui formerait une jolie ceinture de fiancée, un beau rempart contre les outrages de l'étranger. Le centre de ce royaume nous donnerait Iassy ou Romano pour capitale, qui serait comme un phare pour les nations slaves qui nous entourent, et qui rependrait ses rayons de lumière parmi elles. Je ne sais pourquoi je pense que cette idée, qui eut été une pure utopie l'année passée, me paraît aujourd'hui si réalisable, qu'on pourrait presque parier que la chose aura lieu, mais quand? voilà le seul point d'incertitude qui me reste encore. La révolution française de 48 a proclamé l'affranchissement des peuples, mais encore plus le principe des nationalités. Chaque nation a un droit à sa propre existence politique, et tous les hommes

qui parlent une même langue doivent être considérés comme ne formant qu'une seule nation. C'est là le signe distinctif que Dieu leur a donné pour les séparer les uns des autres sur ce globe; les frontières qui tiennent à la nature du terrain ne viennent qu'en second lieu. Si le principe des nationalités doit triompher, comme tout le fait espérer les Roumains seront un peuple de huit millions. Mais il y aura des luttes terribles, avant que ce principe puisse se transformer en fait dans toute l'Europe. C'est une des dernières épreuves que notre société malade doit essayer. La fraternisation des peuples ne viendra qu'après pour accomplir l'œuvre de la civilisation.

„Je vous prie de m'écrire par chaque bateau et d'accuser la réception de mes lettres. J'en ferai de même à l'égard des vôtres.

„Agréez l'expression de mes sentiments les plus distingués.

„*Démètre Golescu.*“

II.

Iată pe scurt cum se petreceau lucrurile în țară:

În urma arestărilor din ziua de 9/21 Iunie, câțiva din membrii comitetului revoluționar, isbutind a se furișa și a scăpa de arestări, au alergat la Islaz, unde se afla maiorul Tell și căpitanul Pleșoianu cu două companii de infanterie, și acolo au rădicat stindardul revoluționar, au proclamat Constituțiunea și au dat de scire în toată țara, încunoscind și pe comitetul din București.

Pretutindeni scirea resculărei a fost primită cu mulțămire și entusiasm. Țara întreagă s'a deșteptat ca dintr'o letargie adâncă.

Magheru, cărmuitorul județului Romanați, însciințează îndată din Caracal pe vodă Bibescu despre cele ce se petreceau și de marșa insur-

genților spre Craiova. Bibescu îi răspunde ordonându-i să-și strângă toți dorobanții, să pornească în contra rebelilor, să-i lovească și să impusce pe toți capii.

Mare agitațiune în Bucuresci în urma sci- rilor sosite de la Islaz. Vodă Bibescu, voind să arate nepăsare, ese în plimbare la șosea în trăsură deschisă, însoțit de ministrul său Villara; atunci trei tineri înarmați se aruncă într'o birjă, ajung trăsura domnească, trag asupra Domnului, pe care din norocire nu-l nemeresc, zdrobindu-i numai epoleta.

În timpul acesta Eliad, Tell și Stefan Golescu pornesc cu cele două companii de la Islaz spre Caracal, rădicând satele și implântând stindardul tricolor pe biserici și pe casele publice.

Ajungând, gloată de mai multe mii, la marginea orașului Caracal cu strigătele de: să trăiască Constituțiunea, să trăiască libertatea, le-a eșit înainte prefectul Magheru cu 600 de dorobanți înarmați; dar, în loc de a-i întâmpina cu focuri, se aruncă în brațe unii altora, strigând să trăiască libertatea și Constituția, trăiască guvernul provisoriu.

A doua zi gloata, mărită cu oamenii lui Magheru și cu orășenii din Caracal, înaintează spre Craiova, mărindu-se neconținut pe drum pe

unde trecea cu oamenii satelor. La apropierea lor, prefectul de Dolj, Iancu Bibescu, cu maiorul Vlădășanu și două companii de infanterie, părăsise Craiova, încât revoluționarii intră în oraș fără a întâmpina cea mai mică împotrivire.

Dar peste 40 de zile, în primirea făcută notabililor de unii din membrii noului guvern proclamat, aceștia au intrat în tratațiuni cu o comisiune trimisă de lumea reacționară din Craiova, făgăduindu-le modificățiuni în unele articole ale noii Constituțiuni, dând chiar ordine ca țiganii robi, de și declarați liberi, să se întoarcă la slujba foștilor stăpâni și țeranii clăcași, declarați afrancați de munca obligatorie, să iasă la munca câmpului boeresc. Aceste măsuri, de și au îmbunătățit oarecum clasele avute, dar au răcit foarte mult zelul popular, în cât reacțiunea, luând curaj, peste noapte casa ocupată de membrii guvernului a fost încongiurată și amenințată. Situațiunea devenea critică dacă nu venia Magheru, care prin curajul său a împrăștiat mulțimea încongiurătorilor și a deblocat pe membrii guvernului, cari au putut porni a doua zi spre Bucuresci, întovărășiți de două companii de infanterie și de 800 de dorobanți călări.

În Bucuresci, sosind proclamațiunea din 9/21 Iunie de la Islaz în ziua de 11/23 Iunie, tinerul

iuncăr Niță Magheru, nepotul generalului Magheru, gășind un exemplar, îl citește în piață în Lipscani. Lumea se adună și pornesc în gloată la palat, unde Vodă Bibescu, după puțină esitațiune, iscălesce Constituțiunea și numește ministerul cerut de popor; dar după trei zile părăsesce capitala, pleacă la Brașov și țara rămâne pe mânilor guvernului proclamat la Islaz, care intră triumfător în capitală în ziua de 16/28 Iunie.

Dar, fie neesperiență a noilor oameni de la guvern, fie dibăcie din partea reacționarilor, faptul este că în ziua de $\frac{19 \text{ Iunie}}{1 \text{ Iulie}}$ comanda oștirei se găsește concentrată în mânilor colonelilor Odo-bescu și Solomon, cari înconjoară palatul cu un batalion de infanterie, și membrii comitetului revoluționar se pomenesc de o dată arestați, dar și de astă dată iar curagiul și prezența de spirit a lui Magheru scapă situațiunea: el trage sabia, trece printre năvălitori și se baricadează într-o cameră în palat cu câțiva dorobanți și ține bine până ce a putut sosi poporul condus de Ion Brătianu și de popa Tun, care a deblocat guvernul și a arestat pe cei doi coloneli cari conduseseră atacul palatului și arestarea guvernului.

Acel atac pare să fi fost mai mult asupra persoanelor cari compunea guvernul decât în

contra ideei revoluțiunei. Dîua de $\frac{19 \text{ Iunie}}{1 \text{ Iulie}}$ a constat viața a 13 oameni, popor și soldați.

Câte-va zile după reinstalarea guvernului, oamenii cari îl compuneau, în urma scirilor false ce primiau despre intrarea trupelor rusești care nu sosise nici la Focșani, pe când ei, crezându-le ajunse la porțile Bucurescilor la Urziceni și la Afumați, părăsesc capitala fără veste, lăsând pe locuitorii ei în voia întîmplărilor; luase cu dînsii și o parte din miliție, dîcînd că se trag la munte ca să facă o campanie de guerillas în contra Rușilor, dar, părăsiți de oștirea ce luase cu dînsii, se îndreptăză spre granița Transilvaniei și unii resbesc pînă în Brașov. Dar, aflînd că trupele rusești nu numai că nu intrase în țară, dar că părăsise chiar și Moldova, trecînd pe malul sting al Prutului, se întorc în Bucuresci și iaă în mână frânele guvernului fără cea mai mică împotrivire; atît era de mare iubirea și devotamentul poporului pentru Constituție, în cît toate erau iertate oamenilor de la Islaz. Aceasta era starea lucrurilor pe la începutul lui August, când Soleiman-Pașa și Emin-Efendi, terminînd la Giurgiu zilele de carantină, după mai multe înțelegeri ce au avut cu membrii guvernului prin dragomanul Tinghiroglu, acești soli ai Porții au avut o primire triumfală,

poporul îi saluta cu strigătele: „Să trăiască Sultanul, Augustul nostru Suveran“. Soleiman-Pașa intră îndată în cele mai bune relații cu guvernul și, dobândind câte-va modificări în Constituțiune și în personalul guvernului, recunoaște, în numele Sultanului, și Căimăcămia de trei compusă de Eliad, Tell și N. Golescu.

La întâia mea convorbire ce am avut cu Sir Stratford Canning, după izbucnirea revoluțiunii, Ambasadorul mi-a spus că înțelegea cauzele care aș putea aduce acel rezultat, adăugând că lucrul în sine nu ar avea nici o gravitate dacă ar privi numai pe Poartă; dar că e preocupat de consecințele ce poate avea asupra politicii generale a Rusiei în Orient. Mi-a spus că politica sa era a sfătui pe Turci a nu se amesteca și a nu vedea în resculara Românilor decât o dorință de reforme constituționale și a nu trata pe Români ca rebeli, ci să cerceteze cu blândețe păsurile și aspirațiunile lor; a adăugat că va sfătui pe Poartă să se ferească, mai ales de a trimite trupe peste Dunăre, cum pare că voesce a face; căci aceasta ar trage fără îndoială trimiterea de trupe rusești, sub cuvânt să apere pe Creștini în contra barbarilor Mahometani, și că toată lucrarea Ambasadei Rusesci constă întru a convinge pe Turci a face act de

autoritate, trimetând oștiri și pedepsind pe re-
sculători.

Poarta credea că putea umbla în două luntre,
că trimetând pe Suleiman Pașa cu instrucțiuni
împăciuitoare și bine voitoare, și dând ordine lui
Omer Pașa să treacă Dunărea, urma tot-de-odată
o jumătate a poveștelor Ambasadorilor Francei
și a Engliterei, și pe jumătate poveștile lui Titoff.

Tot p'atunci baronul Tecco, Ministru Pienio-
tului, m'a întrebat dacă aveam cunoștință de miș-
carea Romanico-Slavistă ce se făcea, spuindu-mi
că fusese înștiințat despre aceasta chiar de un
membru al Patriarhiei. Adevărul este că îndată
după izbucnirea Revoluțiunii Române oamenii
Patriarhatului din Fanar alergau pe la repre-
sentanții Puterilor streine și pe la Miniștri Turci,
șoptindu-le misterios despre un mare com-
plot, spuindu-le că un mare număr de Slavi lu-
crau pe sub ascuns la formarea unui Stat inde-
pendent, cuprindând Valachia, Moldova, Croația,
Transilvania, Serbia, Bulgaria și Iliria; stat unit
prin limbă și religie, cu un principe suveran
independent.

Din nenorocire la Constantinopol lucrurile se
complicau din zi în zi mai mult; esigențele Ru-
siei deveneau din ce în ce mai stăruitoare, pe când
rezistența Porției mergea tot slăbind cu cât se

simțea mai puțin susținută. Cu cât partidele extreme în Franța își accentuau mai îndrăzneț ideile și pretențiunile esagerate, cu atât acțiunea guvernului republicei în afară devenea mai slabă și mai rezervată, încât ambasadorul său nu mai îndrăsnea a-și accentua cuvintele și a împinge pe guvernul Porței la o împotrivire curagioasă cererilor Rusiei. Ministerul Sarim-Pașa era înlocuit printr'un minister de conciliațiune, prin Reșid-Pașa, care se temea să împingă lucrurile pînă la o ruptură; noul vizir își puna toate silințele întru a împăca pe Rusia și a nu fi acusat sau bănuț de o politică aventuroasă. Reacțiunea deja începuse a rădica pretutindenea capul.

Rusia în fața slăbiciunii Porței și a esitațiunii Ambasadorilor Franciei și Engliterei, devenea din zi în zi mai dictatorială, susținând că nimeni altul decăt Țarul și Sultanul avea dreptul a se amesteca în afacerile Principatelor; respingea ori-ce reformă și îmbunătățire și stăruia pentru pedepsirea Revoluționarilor Români. Se arăta hotărîtă a sili pe Poarta a lua măsurile ce propunea.

Iată un extract după o notă a lui Canning către Lordul Palmerston din luna Iulie 1848:

„Rifaat-Pașa a venit de mi-a cerut cu stăruință a vă informa că Poarta ar dori să stringă mai mult de-

cât ori când relațiunile de încredere și cordialitate ce există între Guvernul Sultanului și acela al Majestății Sale Britanice. Excelența Sa mi-a observat că Poarta, se află expusă la un mare pericol, și că avea încredere că Guvernul Britanic ar fi dispus a o susține și chiar a o ajuta la trebuință. Mi-a cerut mai întâiu a cunoaște opiniunile mele asupra modului cum Europa ar privi starea lucrurilor față cu Turcia, și când i-am expus că în mijlocul întunericului și al incertitudinii se arătau trei cazuri de pericol mai mult sau mai puțin apreciable: eventualitatea unei erupțiuni din partea Franciei, deșteptarea populară a conștiințelor naționale și necesitatea în perspectivă de nouă combinațiuni politice, s'a oprit mai special asupra eventualității din urmă, ca asupra unui obiect de neodihnă pentru Poartă. Mi-a spus că în insurecțiunea Valachiei vedea apropierea celor două eventualități din urmă; și a adăugat că dorea să cunoască vederile Excelenței tale despre recunoascerea Republicei franceze, acum că mai multe din Statele cele mici au recunoscut acel Guvern."

Acum ambasadorul rusesc Titoff cerea, în mod cominatoriu, rechemarea și desaprobarea lui Soleiman-Pașa, ocuparea Principatelor cu trupe combinate ale amândorora Imperiilor și numirea unui Caimacam, care să restabilească domnirea Regulamentului Organic. Guvernul otoman, cât timp a putut compta pe sprijinul ambasadorului Franciei, a resistat cerințelor Rusiei.

Intr'una din cele din urmă zile ale lui Iulie, ducându-mă la Terapia, am găsit pe generalul Aupick cu lăcrămile în ochi; ținea în mână o epistolă sosită chiar atunci, prin vaporul mesagerilor; tremura citind'o; cel mai bun amic și camarad de arme al său, generalul Breat, fusese asasinat neomenesce de insurgenți pe baricadele Parisului în ziua de 14 Iulie. Intorcându-se către mine imi dice: „La guerre civile est chez nous, mon pauvre Ghica; maintenant rien n'empêchera plus les Russes d'entrer dans votre pays“. Și în adevăr peste puține zile Poarta acceda cererilor Rusiei, desaproba măsurile luate de Soleiman-Pașa, și îl înlocuia cu Fuad-Efendi, amegiul marelui Vizir, cu instrucțiunii de a lucra în acord cu generalul Duhamel, trămițând ordine lui Omer-Pașa să ocupe Bucureștii, împreună cu generalul Lüders, instalând caimacam pe Constantin Cantacuzino ca să restabilească regimul Regulamentului Organic.

În tot timpul acesta, Soleiman-Pașa era în cea mai mare ignoranță despre cele ce se petreceau la Poartă.

De și eu țineam pe guvern în bună știință de tot ce se pregătea la Constantinopol, Locotenența noastră, rezemându-se pe asigurările lui Soleiman-Pașa, dicea că scrisorile mele erau di-

ctate de scopuri ascunse și că nu trebuia să cre-
dute. Atât cestiunea Domniei întorsese capul
unora din oamenii noștri de la guvern!

Intr'o dimineață, generalul de brigadă Ri-
faat-Pașa trece Dunărea cu două regimente și
își așează tabăra în marginea Brăilei; și la ener-
gica protestare a prefectului D. Goleșcu, răspunde
verbal și confidențial că în puține zile Fuad-
Efendi, noul comisar, va intra și el cu trupe în
București. Tot-o-dată generalul Duhamel se im-
barcă la Galați, suindu-se pe Dunăre în sus spre
Giurgiu.

În ziua de 10 (22) August, servitorul ote-
lului, care venea de la vaporul sosit de la Ga-
lați, unde se dusese să caute pasageri, îmi spune
că pe acest vapor văduse mai mulți boeri ve-
niți de la București, dar că s'au scoborit la
Stambul. Am crezut întâiu că să fi fost vre-o
deputație din partea boerilor reacționari, dar nu
trece o oră și primesc următorul bilet iscălit de
Nicu Bălcescu.

No. II.

[1848, 10 (22) August] 11 ceasuri.

„Iubite Ghica“

„Sosirăm aci acum. Nu putem trage la o-
telul unde ești, căci Pașa ce ne-a însoțit ne-a

poftit a merge la dinsul până mâne, când ni se va da o locuință. Adresul nostru este: *Bance Capusù Hassertîlarin Başında Raib Efendi*. Suntem în orașul turcesc. Caută dar să ne veđi astăzi.

«Salutare și frăție

„N. Bălcescu“.

Gândul mi s'a dus îndată, că această tra-gere la casa lui Raghîb-Efendi, secretarul lui So-leiman-Pașa, care întovărășea de la Bucuresci pe deputații noștri, să nu fie o sequestrare deghi-sată, și după cele ce am aflat mai târđi, cam aveam dreptate. Raghîb-Efendi, ca să se arate cu slujbă la Poartă concepuse idea de a deține pe acești trimiși ca ostatici, cređend că astfel o să poată dobândi modifi-cațiuni în Constituți-unea proclamată la Islaz.

Preocupat de idea de lipsa de sinceritate din partea Turcului, am alergat îndată la gene-ralul Aupick, prevestindu-l de cele ce se petre-ceau. Generalul a trimis îndată pe Doprát, unul din Dragomanișii săi, la noul Ministru al afacerilor streine Aali-Pașa, sfătuindu-l să lase pe mem-brii deputațiunii liberi a-și alege locuințele lor unde vor voi.

Comisia saú deputațiunea aleasă de Soleiman-

Pașa, în înțelegere cu cei trei Caïmacamî ai noștri, se compunea de cinci membrii și anume: de Ștefan Goleșcu, Dumitru Brătianu, Nicolae Bălcescu, Grigorie Grădișteanu, Vasiliadi, având pe Melic ca dragoman. După povețele ambasadurului Franciei, Raib-Efendi le-a declarat, că dacă voiaș puteaș să-și aleagă locuințe în Pera; și până seara cei mai mulți erau așezați în otelul Missiri, unde locuiam și eu.

Nicu Bălcescu, pus în curent de cum stau lucrurile la Constantinopol, el care, ca și C. A. Rosetti și Brătianu, erau pentru o rezistență desperată, s'a hotărit să se întorcă la Bucuresci ca să lumineze pe guvern să preintimpine cele ce se pregăteaș, și a și plecat cu cel d'intăi vapor, iar cei-lalți deputați au mai rămas câte-va zile în Constantinopol, așteptând după vorbele lui Raghîb-Efendi să se înfățișeze la Sultanul.

Nicu Bălcescu ducea cu dînsul la Bucuresci o epistolă adresată lui Magheru iscălită de dînsul, de Bălcescu, și de mine, în care îi diceam că, dacă după o luptă cu Turcii saș cu Rușii se va găsi strîmtozat să treacă în Transilvania cu doboranții și cu pandurii lui și să se unească cu Iancu, cu Roman și cu Axenti saș cu Buteanu.

În urma arestărilor făcute în ziua de 13 (25) Septembrie 1848 și instalarea Logofătului

Constantin Cantacuzino Caimacam al Valachiei, oamenii cari au luat o parte mai activă în timpul celor trei luni de guvern revoluționar au fost împărțiți în mai multe categorii.

1. Cei trei foști Caimacami, Eliad, Tell și N. Golescu escortați, până la Turnul-Roșu și ajunși la frontiera Transilvaniei, au fost puși în libertate, ca să se poată duce fiecare unde ar voi, cu condițiune numai de a nu se întoarce în țară.

2. Dintre Români cari au jucat un rol mai important în revoluțiune, precum frații Costache și Nicolae Bălcescu, frații D. și I. Brătianu, frații Ștefan, Radu și Alexandru C. Golescu, Cesar Bolliac și câțiva alții, au fost trimiși sub escortă la Giurgiu și acolo imbarcați pe o ghimie turcească și porniți în susul Dunărei sub bună pază; și, ajungând la Orșova, peste trei săptămâni de călătorie pe apă, au fost puși în libertate.

3. Cel mai mare număr dintre cei arestați la Cotroceni au fost siliți să treacă peste fruntașii țerei, care încotro au putut apuca.

Dintre membrii guvernului provisoriu, unul mai cu seamă era cunoscut de poporul de jos, de tinerime, de școlari și de negustorime. Ținea de mai mulți ani condeiful românesc în mână

ca literator și ca jurnalist; mai ales două satire de ocaziune, pline de spirit, *Măceșul* și *Duhaï Duhaï mă*, îl făcuse foarte popular. El eclipsase în guvern pe cei-lalți doi colegi ai săi, cari în toate ocaziunile îi cedau pasul, personificase într'însul tot meritul deșteptărei naționale. Invălit în mantă albă se arăta în public escortat de o gardă compusă de vecini din mahalaua în care locuia, cei mai mulți armeni și rude. Cu cât Caimacamii noștri se îngâmfau mai mult, cu atât afacerile importante erau mai neglijate și mai uitate, în cât popularitatea locotenenței mergea decrescând, și scădea pe toată Țihoa în spiritul oamenilor dotați cu simț politic și patriotic.

Transcriu aci trei epistole ce am primit la Constantinopol în timpul guvernului revoluționar.

No. III.

Nicolae Bălcescu lui Ion Ghica la Constantinopol.

„București, 16 Iunie 1848.

„Iubite Ghica“

„Am primit vr'o două scrisori de la tine, din 11 și 17 Iulie, afară de alte două cifrate. N'am putut să-ți scriu de loc, din pricină că de la Revoluție încoace vremea m'a lipsit de

tot spre a scrie pentru treburile și fortunele ce le-am avut. Ca să poți înțelege starea lucrurilor la noi, trebuie să știi ce s'a urmat de la 11 până acum. Mă voiü nevoi a ți le spune pe scurt.

„Revoluția de la 11 a fost cea mai frumoasă ce s'a întimplat vr'o dată la un popor. Cu o ȝi înainte se aflase revolta de peste Olt; se aflase că în mai multe locuri încă țara e în picioare, cum la Prahova și Vâlcea. Iuncărul Magheru, într'acea ȝi, după amiaȝi, citește proclamația în Lipscani; semnalul prin clopote se dă și poporul se îndreptează în grămadă către Palat, unde strig mereü lui Vodă să iscălească Constituția. Cu o ȝi înainte Vodă fusese la casarmă și poftise pe oștire să-i apere Tronul, și ostașii i-aü ȝis că ei vor apăra Constituția și l'aü poftit și pe dinsul s'o primească. Vodă a iscălit Constituția, vedându-se silit de popor, numindu-și și un noü minister dintre revoluționari anume: N. Golescu, eü, Tell, Eliad, Magheru, St. Golescu și Roset-ăȝă. Peste douë ȝile însă, Bibescu demoralizat de tot de cele ce se întimplase, și-a dat demisia. Atunci noi am întocmit un guvern provisoriu. La Mitropolitul se adunaseră boerii. Acolo am mers și noi cu poporul, și am proclamat guvernul,

puind pe Mitropolit ca Președinte. A doua zi avurăm sfințirea steagurilor și jurământul gvar-diei naționale, a armiei, a poporului, în câmpul de la Filaret, ce s'a numit Câmpul Libertății. Imi aduceam atunci aminte, în această frumoasă solemnitate, de ziua acea, când acum cinci ani, jurarăm noi patru inși acolo, întocmirea societății noastre care acum mântui țara! Peste trei zile, sosiră și membrii de peste Olt. În lipsa lor, spre a ține bună rânduială în oștire noi făcurăm o mare greșală, căci lăsarăm pe Odobescu ca ministru și pe Solomon în capul regimentului din Capitală. Cum a venit să facem aceasta nu țî-o pot desluși acum, dar la vreme țî le voi spune pe larg. A treia zi, după sosirea membrilor la 19 Iulie, Odobescu și Solomon, complotară împotriva noastră. A-gitația începuse de ambițioși mascați în apără-torii ai proprietății, cari ne invinoveau că vrem să răpim de la proprietari ca să dăm țeranilor, cu toate că noi le declarasem, că vom lăsa această chestie să se deslege prin obșteasca adunare constituantă. În ziua aceea dar, Odo-bescu și Solomon, sub pretext de o vizită de reprezentatie a oficerilor, aducând fără veste două roate de soldați beți, ne arestui în Palat. Cum se află aceasta în popor, îndată se adună

cu o grabă nespūsă. Solomon atunci, vędęnd nevoia, se trase cu soldații spre casarmă, după ce slobozi foc în norodul desarmat, din care se omoriră vre-o nouă inși și alți atâți răniți. Odobescu, rămăind în Palat, se arestui; mai pe seară se arestui și Solomon, căci poporul înconjurase casarma, și el, vroind se fugă, fu arestuit. Guvernul începu iarăși lucrările sale, însă reacția tot creșcea. Rușii atunci cu ciocoi începură a urdi la intrigi. Kötzebue de la Focșani începuse a scrie mereu scrisori după scrisori la mitropolitul ca să gătească bucate pentru oștirile rusesci ce aũ trecut Prutul. Vestea se respândi că Rușii vin și reacționarii luară o îndrăsneală mare. Guvernul era paralisat în lucrările sale. Ostașii corupți fiind prin Odobescu și Solomon, erau cu toții demoralisați. Oamenii ce trimiserăm pe la granițe și în Moldova ne asigură că Rușii staũ să intre în țara noastră. În Bucuresci era o panică nespūsă. Ne sfătuiam ce să facem? După cum era și ideea ta, hotărisem a concentra toată oștirea și a ne trage la munți unde-va spre Cămpulung, de unde să putem avea relații cu Transilvania ce ne făgăduia a ne ajuta cu regimentele grănițare. Când propusesem oficerilor regimentului No. 3 ca să ne însoțească, toți oficerii o băgară pe

mâneacă, și ca nisce lași merșeră să-și dea demisia și începură a striga în contra-ne declarându-se mai în insurecție. Reacția înăuntru crescù și mai mult. Atunci, mai primind sciri sigure că Rușii au intrat în Moldova, că sunt încă la Focșani, am hotărît a ne trage cu roatele ce venise cu tabăra lui Tell, cu tunurile și cu o parte din călărime spre Câmpulung, lăsând în Capitală regimentul insurgent și pe Mitropolitul până la întoarcerea noastră. Indată după retragerea noastră, Băleanu și cu T. Văcărescu, ajutați, de Odobescu și Solomon, căroră Mitropolitul, ce s'a purtat ca un trădător, le dete drumul din închisoare, întemeiază Căimăcamia. Vestitul Căpitat Costache ese cu biciul pe ulițe, toate semnele și stindardele se dărămară. Poporul nostru al Capitalei trebuie însă să scii, fără flaterie, că a întrecut pe toate popoarele Europei, chiar și pe Parisieni. Indată fû în picioare, răsturnară Caimacamia, ce abia domni vr'o câte-va ceasuri, și poporul strigă și trimise deputații ca să ne cheme îndărăt, numind până la sosirea noastră un guvern interimar în care și Cămpineanu. Odobescu și Solomon se închid în casarmă. Poporul înconjoară casarma în număr de vr'o 40,000, iar soldații nu mai îndrăsnesc a face foc, și ambi coloneli

trădători de două ori își dau demisia și easă afară din țară. Câmpineanu și-a pierdut mult din popularitate, făcând greșeala să apere pe Odobescu mereu. Întoarcerea noastră fu un triumf, în vreme ce tragerea noastră din Capitală fu o derută. De atunci am mers mai bine, mai liniștit, ne-am ocupat în pace și între altele am scos și decretul alegerilor, hotărînd deschiderea Constituantei pentru 25 August. Starea din lăuntru este ast-fel: suntem tari în București, căci poporul e cu noi și mai cu seamă negustorii, cari au făcut mult în revoluția din 30 Iunie. Afară poporul am început a-l pregăti prin sate, prin trimiterea de comisari. Prin orașe sunt încă mulți reacționari. De am avea însă liniște și nici un atac din afară, n'am mai avea nici o temere. Dar astăzi trebuie să știi că arme n'avem de loc. Armata noastră s'a demoralizat, și-a pierdut de tot disciplina, încât tot ce putem face cu dinsa e s'o stricăm. Nu ne este de folos nici înăuntru nici afară, căci arăt că nu vor a se bate. În țară asemenea, toți dic să nu se bată și să căutăm a ne lupta cu puterea morală și reclamând dreptul nostru. Oștirea ne-regulată, cu care am însărcinat pe Magheru, nu e încă formată. Magheru e peste Olt pentru aceasta. A ne trage la munți nu putem acum,

nici nu ne lasă poporul din Capitală, ci trebuie să stăm aci ori ce s'o întâmpla. Talat-Efendi ne-a spus mereu că Poarta a recunoscut Constituția și pe tine de agent, și ne dă cele mai mari și frumoase nădejdi, spuindu-ne că Rușii se trag din Moldova, acea ce se adevărează după scirile ce avem că au început a se trage spre Prut îndărăt. Soliman Pașa și Emin-Efendi cu cei-lalți au sosit la Rusciuc. Am trimis pe Voinescu II înainte-î. El astăzi ne scrie că, după ce n'a voit a-l primi la Rusciuc ca om oficial ci numai *confidential*, i-a dat bune nădejdi. Noi aci găteam lui Soleiman-Pașa o intrare triumfală. În urmă Voinescu ne duse că Emin-Efendi i-a duse după aceea că vor intra cu un corp însemnat de oștire, și i-a cerut și o presă pentru ca să tipărească proclamații românesci. Noi am răspuns lui Voinescu ca să-i spue că n'a găsit presă, negustorii refuzând să meargă de temere; că, de va voi, să se adreseze la guvern, cu toate că, acesta n'are presa lui. Că, în sfârșit, el trebuie să se declare de vine ca prieten său ca inamic, de voesce a recunoasce dreptul nostru d'a ne da legi și autonomia țerei său nu, ca să scim în ce poziție țara și guvernul au a fi unul către altul. Acum nu știu ce se va alege. Nă-

dejdea noastră de apărare e numai în oștirea din Transilvania, și aceasta foarte slabă. Țara noastră n'are arme, n'are oștire, care s'a demoralizat cu totul. Scrie-mi cum merg lucrurile p'acolo? Noi aci ne vom lupta cu cuvintul cât vom putea. Nu trebuie a perde însă nădejdea. D-deu veghiază asupra României.

„Ti-am trimes banii.

„Salutare și frăție

„N. Bălcescu.

„Complimente multe la M-me Ghica.“

„Intăi o îmbrățișare ș'apoi că eu singur am închis acestea la bunul consul Engles“.

„Rosetti.“

No. IV.

N. Bălcescu lui Ion Ghica la Constantinopol.

„Bucuresci, 18/3, Iulie [1848.]

„Iubite Ghica“

„Cu venirea Rășcanului acolo, d'abia am vreme să-ți scriu vr'o câte-va rânduri. Aicea suntem liniștiți de mai multe zile, de când a-dică ne-am întors în Capitală iarăși (3 Iulie).

Reacționari sunt destui și în toată țara, dar i-am cam speriat cu vorba, de și nu în faptă. Poporul îl câștigăm din zi în zi mai mult. Ne-guștorimea toată din Bucuresci este revoluționară. Reacționarii însă tot cam cômpletează. Nădăjduim acuma în venirea lui Soleiman-Pașa. Acesta mâne vine la Giurgiu de la Rusciuc. El ne asigură că ne va fi în favor. Nădăjduim că nici oșteni turcesci nu vor veni în țară. Oștile rusesci se trag din Moldova. Nădăjduim că ne-o merge bine. Am dat afară legea alegerilor. Ți-am trimes, sunt vr'o trei zile, bani și scrisori. Lucrează cu activitate acolo, ca să dobîndim recunoascerea Constituției. Numai prin aceasta scăpăm revoluția și biruim toată reacția.

„Adio, iubite Ghica. Scrie-mi mai des“.

„Salutare și frăție

„N. Bălcescu“.

„De va avea trebuință Rășcanu de ceva acolo, ajută-l. Complimente de la Tell, și Golești și toți cei-lalți.“

No. V.

C. A. Rosetti lui Ion Ghica la Constantinopol.

30 Iulie
„12 August. (1848).

„Cher ami,

„Nu ți-am scris până acum, căci crede că nu am putut; aș trecut zile și nopți întregi fără să vii acasă, și până acum chiar de la 8 Iunie, de când căpitan Costache m'a mutat în casarmă și până mai alaltă-eră, socotind peste tot, n'am vorbit cu biata Maria mea 60 de minute. Lipsa ta am simțit'o atât de mult în cât de 10 ori pe fie care ți diceam; unde este Ion.

„Țara a fost gata pentru revoluție, însă din nenorocire nu sunt oameni, nu sunt oameni mai virtos cu capacitate. Oamenii ce alcătueau guvernul aveau capacitate *de détruire, mais non pas celle de construire*. Nu socoti că mă scot și pe mine din acest număr, căci cu toate că ști că-ți mâncam urechile cu „Când o fi guvern provisoriu“, nici o dată nu am fost atât de prost încât să nu cunosc că nu am capacitate de a governa. Nu voesc să acuz pe nimeni, dar am desăvârșita convicție că, dacă acest guvern se compunea de alți oameni, țara

era scăpată. Crede că inima mea n'a simțit un minut măcar bucuria libertății din pricina aceasta.

„Dar să le lăsăm acestea; a se lamenta cineva de cele trecute este o pierdere de timp.

„In câte-va vorbe să-ți spun eu cum stăm. După o stăruință a Turcilor de 10 zile, dacă nu va fi și mai mult, s'a ales un guvern de 6 membri sub numele de Locotenență Domnească; să lăsăm că și aci a fost o escamatorie. Acest guvern, îndată după cererea prin graiul al unui Tinghir-Effendi, trimisul lui Soleiman-Pașa, carele a profitat de poltroneria lui Eliad și carele a înduplecat și pe cel-lalt, Locotenența a făcut o publicație în care dice:

„Les nouvelles institutions demandées par le peuple Valaque, ne seront en vigueur qu'après l'approbation de S. E. Suleiman-Pacha et la sanction de S. H. le Sultan“.

„Ce să facem noi? să-i dăm jos și sub judecată, se face istorie mare pe câmpul Filaretului; dar adunând, după obiceiul ce avem, vre-o 6—7 mii oameni, îi aduserăm din vorbă și protestară în potriva acelei proclamații. Apoi fiind cu Soleiman-Pașa a cerut ca negreșit să fie aleși numai trei membri și numai din miniștri. Se alese îndată N. Goleșcu, Eliad și Tell; și po-

porul veni la palat și le dise: „Nu aveți voie să „înstrăinați nici unul din drepturile noastre, căci „la dinpotrivă noi vom protesta și nu vom recu- „noasce acea lucrare.“

„Preste câte-va ceasuri după aceasta, acest nou guvern republică acea afurisită proclamație, însă trage numai 6 exemplare.

„Noi dar, ca să nu perdem tot ce avem mai scump, umblăm acum să facem un protest din partea poporului iscălit, prin care să anulăm acea hârtie nenorocită.

„Iată, dragul meu, trista stare în care ne aflăm. Silește-te tu cel puțin să scapi biata țară, căci noi suntem ticăloșii ticăloșilor. La revedere.— Scrie mai des.

„Mes respects à Madame Ghica“.

[C. A. Rosetti.]

Membrii Căimăcâmiei ajunși la Sibiiu, N. Golescu și-a urmat îndată drumul spre Viena și Paris, iar Eliad și Tell au rămas în Sibiiu, unde încetul cu încetul s'a adunat mai mulți emigrați, ca la 30 la număr, și făcându-se acolo adunare s'a hotărit de câți-va ca fosta Căimăcămie de trei să lucreze în numele Emigrației pe lângă guvernele străine.

*

La 4 Octombrie 1848, în urma afacerii de la casarma din Dealu-Spirea, Ambasadorul Titoff a făcut cunoscut Porței, că Impăratul Rusiei a dat ordin a ocupa Principatele cel puțin 2 ani cu 30,000 de oștire; și la 4 Noembrie comunica lui Aali-Pașa un mesagiu, prin care Comitele de Nesselrode acusa pe Poartă de a cruța pe revoluționarii Români, și reclama în contra piedecelor ce ar duce noul Comisar Fuad-Efendi la intrarea trupelor rusesă în România, cerând Porței să trimită grabnic instrucții acelui Comisar de a lucra în unire cu Generalul Duhamel. În urma acestui mesagiu, Sultanul îngrijat a cerut lui Canning o manifestare din partea divisiunii navale de sub comanda Amiralului Parker; cerere la care Lordul Palmerston nerespundând într'un mod categoric în timpul 48-49, relațiunile între Rusia și Poartă au devenit mai strinse; și în toate actele și comunicațiile, Impăratul Nicolae asuma o perfectă egalitate cu Curtea Suzerană în tot ce privea Principatele Danubiane.

După restabilirea stării celei vechi a lucrurilor, Rusia a propus o ocupațiune în comun de șapte ani și semnarea unei convențiuni, și la împotrivirea ce această propunere a întâmpinat din partea Porței, Impăratul a trimis în

Aprilie pe Generalul Grabbe cu o epistolă autografa către Sultan și cu instrucțiuni de a convinge pe Poartă despre recunoștința ce-i datora pentru pacificarea Principatelor.

Cu toată energica notă a lui Canning și cu toată cooperatiunea Generalului Aupick, Poarta, ne fiind asigurată despre un sprijin material, a cedat injoncțiunilor lui Grabbe, și la 1 Maiu 1849, a incheiat Convenția prin care Rusia câștiga mult mai mult decât ceruse la început, și a promulgat un Hati-șerif prin care Hospodarii erau să fie numiți pe șapte ani prin înțelegere între Impăratul și Sultanul; Obșteasca Adunare suspendată indefinit; numirea unei comisiuni pentru a propune reforme organice și ocuparea Principatelor.

*

Aflând în Constantinopol că N. Golescu a sosit la Paris, i-am scris o epistolă în care-i exprimam ideea de a avea un singur șef al emigrațiunei, care, ajutat de luminele și devotamentul tinerilor emigrați, să lucreze în numele țerei pentru un viitor mai mult sau mai puțin depărtat, și îl sfătuiam să se ducă îndată să găsească la Viena sau la Dresda pe fostul domn Alexandru Ghica și să-i propue să se declare capul emigra-

țiuneî, adoptând principiile programului revoluționar din 1848. Îi trimeteam și o epistolă către fostul Domn, prin care rememoram conversațiile ce aveam la Viena, în anii 1845 și 1846, când ne plimbam noaptea, parcurând de câte dece și cincispredece orî distanța dintre otelul Stadt London și Stadt Frankfort; iar în cas de a nu puté convinge pe Alexandru Ghica la această acțiune, să se declare el, Nicolae Golescu, șef al emigrațiuneî, ca unul ce putuse câștiga amicia lui Soleiman-Pașa, fostul comisar al Porței în timpul revoluțiuneî.

Mai adăogam într'o epistolă că consideram de cea mai mare importanță ca generalul Magheru să nu depue armele și să nu licențieze trupele adunate în tabăra de la Traian, ci să treacă cu pandurii în Transilvania.

Mă aflam la Constantinopol cu totul în neștiință despre cele ce se petreceau între emigrați și despre țările pe unde rătăceau; nu eram în comunicațiune decât cu trimisul guvernului la Paris, Alexandru G. Golescu, cu trimisul la Frankfort Ioan Maiorescu și cu generalul Magheru, care se stabilise la Triest; aceștia, sciindu-mă la Constantinopol, imi împărtășeau cugetările și lucrările lor, și eu în curent despre cele ce se petreceau în Constantinopol și în Bucuresci.

III.

Puține zile după intrarea trupelor turcesci în Bucuresci, sosia la Constantinopol Ubicini, aducător de întâiele sciri despre cele petrecute în ziua de $13/25$ Septembre. Aducea și o petițiune din partea țerei către Sultanul, petițiune pe care foasta Locotenență mă însărcina să o înmănez Ministrului afacerilor străine. Ubicini mai aducea depeșile lui Colquhoun către Sir Stratford Canning, întors dinadins din congediū, și pe ale cancelariei franceze către generalul Aupick; el era însărcinat a face acelor ambasadori și o espunere verbală despre cele petrecute cu intrarea lui Fuad Efendi cu trupe turcesci, cu instalarea Caimacamului C. Cantacuzino, cu lupta pompierilor în dealul Spirei și cu arestarea deputaților Români la Cotroceni.

Am esitat mult de a da petițiunea ce-mi era trimeasă, pentru că nu găsiam redacțiunea potrivită cu starea țerei de atunci, dar sfătuindu-mă cu Ubicini și cu Cor, am ajuns a ne convinge că nu eram în drept a nu mă achita de sarcina ce mi se impunea și am dus'o chiar a doua zi lui Aali-Pașa.

Ministrul Porței citind'o, repeta necontentit cuvintele: „c'est malheureux... c'est déplorable“. Și după ce a citit'o a pus'o într'un seltar al mesei dîcîndu-mi: „Je la porterai à la con-naissance de Sa Majesté le Sultan“; i-o fi vorbit Sultanului, de acea petițiune, se poate, dar de dat sunt sigur că nu i-a dat'o, căci după doi sau trei ani, Aali-Pașa, căutând într'acel seltar, o hârtie privitoare la o cerere ce-i dădusem din partea unora din Români deținuți la Brusa, am zărit acea petițiune tot unde o pusese când i-am dat'o. Ministrul părîndu-mi bine dispus, am profitat de ocasiune ca să-i dîc: „Comme je vois „que V. E. n'a pas grand besoin de ces papiers „je la prierai de m'en faire don, ils pourront „servir un jour à l'histoire de mon pays“. Aali-Pașa, fără cea mai mică esitațiune, mi-a dat-o împreună cu mai multe alte hârtii privitoare la cestiunea Principatelor. Tot atunci, avînd poftă de vorbă, mi-a spus cum Reșid-Pașa desemnase

de Caimacam pe Costache Cantacuzino, creșdnd cã era frate-so Grigorie, pe care il cunoscuse la Paris; mi-a mai spus și cuvintele pentru cari Fuad-Efendi susținuse candidatura lui Știrbei la Domnie in contra lui C. Cantacuzino.

Maî târđiũ foștii Locotenenți mi-aũ mai trimis de la Paris și un protest. Conținutul acelor douẽ acte cãtre Sultanul era cel urmãtor :

No. VI.

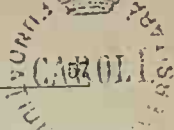
Petițiunea Romãnilor adresatã Sultanului cu data de 17 (29) Septembre 1848.

„Sire,

„Les vassaux toujours fidèles de Votre Majesté Impériale habitants de la ville de Bucarest et de la Valachie toute entière Vous adjurent au nom de l'humanité, au nom de Dieu qui est le même pour tous, de mettre un terme aux scènes horribles qui ensanglantent le pays depuis trois jours.

„Votre Commissaire Fuad Efendi est venu accompagné de notre ennemi mortel et le Votre, Sire, le général Duhamel. Il nous a dit que tel était le bon plaisir de Votre Majesté, que le détestable Règlement Organique fut rétabli con-

trairement aux assurances qui nous avaient été données par son prédécesseur Suleyman Pacha. Bien qu'ayant peine à croire à une pareille injonction, nous eussions trouvé sans doute la force de nous y soumettre; mais on ne nous en a pas laissé le temps. Nous avons été trahis, égorgés par celui-là même en qui nous avons mis notre confiance. On nous dit: envoyez une députation dans le camp pour entendre les volontés du Sultan. Nos députés partent et on les retient prisonniers et le général Duhamel les menace de les envoyer en Sibérie. On dit à notre gouvernement: calmez les populations effrayées, empêchez toute manifestation qui pourrait être mal interprétée, ayez confiance, nous sommes vos amis. Et voilà que l'armée Impériale entre dans notre ville en ennemie, massacre nos soldats, se repend dans les rues, pille nos maisons et outrage nos femmes et nos filles, nous tuant, et nous blessant nous mêmes quand nous refusons de nous laisser voler. Qu'avons nous fait? quel est notre crime? Est-ce que notre ville a été prise d'assaut? Pour quoi a-t-on dispersé et foulé aux pieds des chevaux les prêtres de nos villages qui s'étaient portés lundi au devant des troupes Impériales avec la croix qui est le signe de notre religion et le simbole de la paix?

„Et comme si ce n'était pas assez de ces maux, on nous annonce que les Russes seront ici dans trois jours pour achever l'œuvre de destruction.

„Sire, celui qui a fait ou souffert toutes ces choses a dit qu'il venait en Votre nom, mais nous ne le croyons pas. Comment Votre Majesté, qui est le père de ses peuples, aurait-elle pu commander d'égorger des paisibles habitants, des femmes, des enfants, des vieillards ?

„Voilà pourquoi nous en appelons à Vous même, Sire, et nous plaçons sous votre sauvegarde personnelle, Vous priant de ne pas réduire des hommes qui se sont montrés jusqu'au bout les fidèles vassaux de Votre Majesté à ne prendre plus conseil que de leur desespoir“.

(Signés) D. Bratiano, Balcesco, Cretzulesco, Rosetti, Boeresco, Nazlim, Manole et 2,000 autres signatures.

No. LII.

Protestul Emigraților din Paris către Sultan.

„A Sa Hautesse le Sultan.

„Sire,

„Au milieu des maux qui ont pesé sur notre patrie, maux rendus plus douloureux par la

main qui les infligeaient, nous avons su renfermer en nous l'amertume de nos plaintes et le cri de notre desespoir.

„A quelque épreuve que notre fidélité ait été mise, nous n'avons point dévié de la ligne de conduite que nous nous étions tracée, nous sommes restés jusqu'au dernier moment et nous restons encore les fidèles vassaux de Votre Majesté.

„Votre Majesté nous rendra elle-même ce témoignage qu'en ceci nous avons fait tout ce qui dépendait de nous pour déjouer les espérances de nos ennemis et ouvrir à la Sublime Porte la voie d'une politique plus régulière, plus conforme à sa dignité et à ses intérêts.

„Nous espérons que de son côté la Sublime Porte pour prix de notre fidélité ne tolérerait sous aucun prétexte l'intervention armée de la Russie, intervention qui viole à la fois les droits des Principautés et les prérogatives de la Cour Suzeraine, seule arbitre dans la question.

„Aujourd'hui, bien que l'occupation des Principautés soit un fait accompli, notre confiance dans le triomphe de nos droits est la même comme aussi l'espoir que nous plaçons dans l'appui de notre Auguste Suzerain.

„La justice a été violée, il faut que la justice recouvre ses droit.

„La verité a été etouffée sous le mensonge, il faut que la verité se fasse jour.

„Voilà pourquoi nous déposons aux pieds du trône de Votre Majesté le memoire ci-joint où se trouve retracé avec un court exposé des droits des Principautés, l'historique de la révolution roumaine du 11/23 juin.

„Et en même temps que nous accomplissons ce devoir sacré envers Votre Majesté, laquelle ne peut vouloir jeter le découragement dans l'âme de ses fidèles vassaux par un plus long oubli de leurs droits, nous remplissons un autre devoir non moins sacré envers notre patrie en protestant une dernière fois en son nom, ainsi que nous le faisons par la présente:

„Contre le fait même de l'occupation;

„Contre l'emprunt imposé recemment à la Valachie pour subvenir aux frais de cette occupation, et qui tend à la priver à jamais de son indépendance;

„Contre toute atteinte portée à son droit d'autonomie.

„Et subsidiairement contre tout acte de quelque nature qu'il puisse être accompli tant pendant la durée de cette occupation que sous le

poind des mesures de rigueur et de proscription qui en frappant des milliers de citoyens privent le pays de sa représentation complète et légale.

„Les membres de l'ex-gouvernement provisoire et délégués de l'émigration Valaque :

(Signés) N. Golesco, I. Eliad, Maghiero, I. Voinesco, C. A. Rosetti, Chr. Tell, N. Kretzulesco, D. Kretzulesco, D. Bratiano, N. Pleșoianu, A. Christofi, I. C. Bratiano, Stefan Golesco, Gr. Grădișteano, P. Teulesco, Jean J. Philippesco, I. Maioresco, A. G. Golesco.

*

În zilele cât a stat Ubicini la Constantinopol în toamna anului 1848 am elaborat împreună o schiță de organizare și de acțiune a emigrațiunii, proiect pe care el s'a însărcinat a-l susține dinaintea Românilor cari se adunase în mare număr la Paris.

Intr'acel proiect de organizare, idea dominantă era unitatea de acțiune: un singur șef; idee bine primită de mulți din emigrați, precum Nicu Bălcescu, Alexandru G. Golescu, Bălăceanu și alții; dar combătută de Rosetti, de Brătieni și de mai mulți; a fost înlăturată de majoritate.

Rosetti voia un comitet compus de cel puțin cinci membri, lucrând sub controlul unui consiliu compus de mai multe persoane. Eliad

și Tell ținea într'una că ei fusese proclamați la Sibiu șefi ai emigrațiunii.

În proiectul elaborat cu Ubcini era că centrul de acțiune și scaunul direcțiunii să fie în Constantinopol, având agenți în toate capitalele și ori-unde va cere trebuința pentru a pleda drepturile țerei pe lângă guvernele Europei și a atrage simpatiile prin presă și prin opinia publică asupra Românilor, arătând lumii pericolul ce poate rezulta pentru Orient dintr'o prea mare estindere a acțiunii și a impietărilor Rusiei.

Unul din punctele importante ale acestui program era înțelegerea cu toți capi cărî conduceau partidul liberal din Ungaria, Transilvania, Banat, Bucovina, Italia, Polonia, Germania, și înființarea unui ziar care să se ocupe cu interesele tuturor naționalităților, propagând unire și frăție între dînsele.

Circumstanțele politice erau favorabile pentru înțelegerea și înfrățirea popoarelor împilate. Românii din Constantinopol ne pusesem în relațiuni bune cu mai mulți din Italienii influenți cărî ne deschisese coloanele ziarelor celor mai importante. Baronul Tecco, ministrul Piemontului, protegia și seconda acțiunea noastră. Stam în cele mai bune relațiuni cu agenții Principelui Adam Czartoryski, cu șefii radicali ai Ungurilor

și cu generalii Poloneși cari comandau armatele Italiene și Ungare, și începusem a ne ocupa cu organizarea unei legiuni Române în Transilvania, ca să putem aduce o înțelegere și o comunitate de acțiune între Români și Unguri. Ne asiguraseam pentru aceasta de concursul generalilor Bem, Czanowski, Visoski și Dembinski; credeam că generalul Magheru, după povața noastră, a lui Nicu Bălcescu și a mea, trecuse în Transilvania cu oștirea ce adunase în câmpul lui Traian, că se unise cu Iancu și că lucra să impace pe Români cu Unguri.

Dar la Sibiū ca și în România, marea majoritate asculta de Eliad, ale cărui invective și bănueli ne făceau să ne îndoim unii de alții. Pe când el își petrecea timpul și talentul în scrieri mistice și acuzări copilărești în contra lui N. Bălcescu, lui Rosetti, a Brătienilor și în general în contra tuturor acelora cari nu se plecau talentului său politic; toți căți îndrăsniam a vorbi sau a scrie fără scirea și încuviințarea lui, eram în ochii lui trădători și spioni muscălești.

Această purtare a lui Eliad ne-a făcut pe mai mulți a lua hotărîrea a ne ține cu totul afară de acțiunea celor trei membri a fostei Locotenente cari, își adjudecase lor lucrările și conducerea emigrațiunii.

Cei retrași sau rămași afară din colectivitate, consideram revoluția de la 1848 și peripecțiile celor trei luni de guvern al revoluțiunii numai ca o dovadă de deșteptare a naționalității române, ca un preludiu sau un mic episod al dramei celei mari ce se pregătea pentru România, dramă al cărei desnodământ Dumnezeu scie care generație se va învrednici a-l vedea. Lucram fără preget fie-care în cercul său de acțiune, cum ne pricepeam mai bine, păstrându-ne individualitatea noastră; ceea ce nu opria d'ă corespunde și adesea chiar a ne înțelege asupra unor cestiuni.

Dați aci textul a câtor-va din epistolele corespondenței cu unii din amicii mei din copilărie precum Rosetti, Alex. G. Golescu.

No. XVII.

C. A. Rosetti lui Ion Ghica la Constantinopol.

„1849, Aprile 20, Passy.

„Am primit alaltăeri epistola ta, și de și nu știu când pleacă vasul fumegător, am hotărât astăzi să vorbesc cu tine puțin, dar pân' a nu începe a-ți răspunde o să-ți vorbesc puțin de mine.

„Am fost sau sunt bolnav din chiar senin, cum dice Românul. Am scuipat sânge vre-o patru

dile neîncetat și am scuipat o cătățime destulă să sature și să înece chiar pe * * * însuși, dacă ași fi putut să-l scuip pe față. Acuma însă am încetat, și medicul ȳice că de nu voiū muri, o să trăesc. Dar scii tu oare că nu-mi prea vine așa lesne să mă mut la Père Lachaise, și pricina gândesc că este: 1) că omul însurat moare mai anevoe de cât flăcăul, 2) că hotărisem să nu mor până ce voiū vedé Republică Universală; dar în pisma patriei tot o să trăesc cel puțin până la liberarea Romăniei de Muscali, de Turci și de Eliad. Vedī că nu cer lucruri de tot cu neputință, căci nu sunt încă atât de atacat cât să nu pot trăi până la toamnă; și până la toamnă o să inviām. Dar să lăsăm morții cu morții și vii cu vii, și până ce suntem încă vii, să vorbim despre viață. Scii că în Franța domnesce reacția și că pe toată ȳiua comprimă câte-o libertate, și tu scii ce puternică se face libertatea cea comprimată. Așa dar eū crez că *foarte curēnd* vom avé sfânta explosie, mai crez că și mai curēnd vom avé Republică Germană, dacă mai cu seamă Unguriī vor avé timp să vie la porțile Vienei. A! Unguriī, Unguriī! Spune-mi când auȳi acest nume nu-ți vine să-ți puī în cap sacul cu cenușă? Nu-ți vine să iei un pistol, și începēnd de la Eliad să sfirșesci la tine?

Rușine și de o mie de ori rușine! Ce ăci! blestem pe oamenii aceia, într'al cărora număr sunt primul, care perdură gloria nației române și năpădiră peste dinsa suferințele și rușinea robiei. A! dacă eram un guvern de Români, gloria aceasta d'a scăpa lumea din robie n'ar fi avut'o Ungurii, ci noi; sau, uniți cu Ungurii, am fi fost siguri să luăm Viena și să proclamăm Republica; când acum tremurăm și așteptăm să putem aduna fărămiturile ospățului unguresc. Dar, mai bine decât să plângem pe ruinele trecutului, să ne pregătim pentru viitor; și despre aceasta voi să-ți vorbesc câte-va minute. Dar, pentru ca să procedăm după regulă, să-ți răspund la epistola ta, căci fiind-că medicul m'a oprit d'a vorbi cu cei de pe lângă mine, prescriindu-mi ca Pitagora *silence absolu*, voi să-mi răsbun, vorbind cu tine în pisma facultății.

„Dici că tăcerea mea te face să bănuiesci că intriga și calomnia m'aū biruit și pe mine. Dar! înțeleg bănuiala ta, când imi aduc aminte cum aceste două arme aū omorît libertatea și fericirea omului de la începutul lumii, de când omul era androgin, și până când dobitoacele lui Alexandrescu luară cârma României. Inșă nici o-dată nu dau credămint calomnielor, și

când am vre-o bănuială pe cine-va, îl cer cuvînt. Un om onest și virtuos nu poate fi nici insultat, nici calomniat, și-ți aduci aminte că Diogen când i-a spus cine-va: „rîd de tine oamenii ceia“, el a răspuns: „nu mă cred insultat, pentru că n'am nimic de ridicol“; și tot pe acest temei n'ai dreptate când spui că de ai fi fost în țară, dușmanii tăi ar fi profitat și te-ar fi ucis cu adevărurile ce ai fi spus. Nu! nu-mi va fi teamă nici odată de calomni, când voi fi înaintea poporului. Dar este virgin, cum spui, și lesne se poate înșela, însă când vor fi adunați la un loc 10,000 de oameni, atunci nu mă mai tem, căci dreapta judecată, lumina, Dumnezeu, este în mijlocul lor. A! Dacă ai fi fost tu în București, ai fi sprijinit ideile cele bune și ai fi combătut pe cele rele, ne-ai fi luminat pe toți, ai fi avut *mai puțină credință în Turcia*, și atunci negreșit că eram să fim astăzi fundatorii României celei noue și ai libertății. Dar cea ce nu făcurăm erî, de ce să n'o facem mâne? Ascultă-mă! Dacă vei afla revoluția Franței, care, dacă eu nu sunt un smintit, va veni *curînd*, pleacă îndată și vino în țară, unde ești *foarte trebuincios*. Nu trebuie să ne lăudăm unii pe alții, dar suntem foarte săraci de oameni. Caută, gîndesce-te zile întregi și vezi că n'avem un ministru de finance, n'a-

vem un ministru de resbel, n'avem nici 17 administratori. Vino dar, și lasă diplomația d'acolo, căci m'am săturat de *înțelepciune și de diplomație*.

„Domnu Eliad, dacă este un bun gramatic saū nu, aceasta o poate hotări Laurianu. Poet? nici-de-cum, și am s'o dovedesc. Cât pentru geniul și caracterul său este copia lui Claud, împăratul Roman, și al lui Caligula—numai aceasta este mai rău decât dinșii ca tot cel parvenit; il compar cu împărații pentru că între dinșii găsesc imbecilii cu desăvârșire, ca să adune petrii de pe marginea mării și să intre apoi în capitol cu triumful de liberator, așa precum a făcut d. Eliad, când a fugit la sănătoasa și apoi a intrat tras de popol. Dar să-l lăsăm, că nu merită să vorbesc de dînsul. O! când ai sci cum se siliră mai toți să denigreze România în ochii Francezilor; când ai sci ce intrigă, ce bazețe; când ai sci că frații emigrați diceau că Fanarioții ne fericiră. Tu ai dreptate să te temi de lucrarea cea proastă mai rău decât de nelucrare mai bine cu cel sdravăn la pagubă decât cu cel ticălos la câștig; dar dacă este așa, cum ți-a venit să alegi un singur șef și să alegi pe d. Negri. Eū unul, dacă ași putea m'ași o-pune la aceasta, de și poate are avantajul d'a

ne scăpa de Eliad; însă, pentru că cred că este lesne de resturnat, nu voesc să-l restorn cu acest mijloc. Golescu Negru, sluga lui Eliad și dictatorul României, a făcut toate piedicele ce a putut ca să nu se voteze alegerea voastră, și a isbutit. Eū însă ași fi votat contra și iată cuvintele mele: Alegem un comitet, alegem un șef ca cap ca să desrobească țara! Eī bine, când dar d. Negri va desrobi țara, ce vor dice Români? Ne perdură cei 9 și cei 3 și ne scapă unul. Sē trăiască d. Negri, să trăiască Negri! să trăiască dictatorul! N'ași voi, dragul meu, să obicînesc pe Români a crede că *un om* poate să ferească saū să nenorocească. N'ași voi să-i invēț a adora pe om, n'ași voi, să-i espuiū la primejdia de a fi escamotați. Apoi câtă capacitate îi trebuie aceluī dictator? Și noi din nenorocire n'avem nimeni capacitatea unui om de geniū, saū cel puțin acel om nu este d. Negri. Așa dar votez pentru 3, și am și dis'o și am scris'o aici la Români (căci eram bolnav când se adunară), și, creșend că vor face ceva, am scris că votez pentru Ion Ghica, Nicolae Bălcescu, Costachi Negri, dar nu s'a făcut încă nimica, pentru că nu o vrea Proconsulul lui Eliad, Golescu, și pentru că nimeni din noi nu se pune cu peptul înainte-i. Dar ascultă-mē; toate

acestea sunt de prisos. Dacă reacția va triumfa, nici d. Negri, nici tu chiar, nu veți pute face nimic sau mai nimic, căci Turcii sunt barbari, în decadentă, și prin urmare au toate viciile. Slăbiciunea Turcilor înșală; și când sunt slabi ne dă în gura Muscalului, când sunt tari vor să ne înghiță ei. Socot însă că cerul va fi drept și că peste o lună două îi vom gonii cu toții din România și vom proclama Republica română independentă și socială.

„Respectele mele soției tale, și spune-i că în viitor să facă rugă și pentru pământ, căci crede-mă că avem noi mai multă trebuință de cât blestemații acei de Angheli. Al tău frate

„*Rosetti.*”

„Mes amitiés à Cretzulesco. Spune-i că oamenii lui d'aici n'au vrut să-mi dea nici o para. Spune-i să se lase de a crede în Turci, c'o să-i taie capul. Salutare și frație Ionescului, de va fi acolo. Soția mea îți va scrie, gândesc, mâne, de acea nici nu ȳic nimic pentru dînsa.”

No. XV.

C. A. Rosetti lui Ion Ghica la Constantinopol.

„Paris, rue Fleurus, No. 1. Maiu 11 [1849].

„Prietene,

„Astăzi am primit epistola ta de la 24 A-prile. Coprinderea ei este foarte gravă, și de aceea trebuie să-ți vorbesc așa cum ași vorbi unui frate și unui cetățean virtuos.

„Ascultă-mă dar:

„Ți-am scris mai deunăzi părerea mea asupra alegerii de Dictator a lui Negri, și creș că ai înțeles că nu voesc un Dictator. Sciū că vrei prin aceasta să scapi țara de acei aroganți și imbecili egoiști cari o perdură o-dată, ș'acum o compromit în toate felurile. Mai sciū încă c'ai ales pe Negri pentru că-l cunosc că este un om onest, pentru că-ți este prieten, pentru că ai vădut că el poate fi ales, și pentru că prin alegerea unui Moldovan creș că Moldovenii ce sunt mai susceptibili, ca să nu dic mai înapoiati decât Muntenii, o să primească mai lesne Unirea Principatelor, care este pârghia (le levier) libertății Românilor. Sunt de părerea ta. Primesc pe d. Negri și alege încă doi sau încă un Moldovan, pe Melinescu spre pildă, și votez cu

toată inima. Dar pentru unul singur nu votez, căci văd primejdie pentru Români a avea un Dictator. Nu că d. Negri va abusa de poziția sa, că știu că nu este capabil de trădare, dar deschide drumul ambițiilor; vede țara că trebuie un Dictator ca să fie fericită și liberă. Apoi dar trebuie să-ți spun tot, fie chiar și o nebunie sau părere greșită, — nu cred pe d. Negri revoluționar; l'ași face poate întâiul ministru, sau President sau Prinț, de vom mai fi osândiți să avem Prinți sau Preșidenți ai Republicei Române, dar nu voi da votul meu pentru Negri ca să fie el *singur* guvernator în timp de *revoluție*, pentru că încă odată nu cred că are *la foi d'un revolutionnaire*. Așa dar veți că eu unul, aici nu pot lua inițiativa a aduna pe Români și a-i îndemna, a-i îmboldi, a-i esalta a-i sili să voteze numirea lui; destulă jertfă am făcut că n'am dis nimului nimic, și aceasta am făcut-o pentru tine. Acum să-ți mai spun ceva. *Nu știu*, dar după cât pot judeca, tu faci două greșeli foarte mari, după părerea mea. Cea d'întâi este că crezi că prin *diplomație* o să isbucim să scoatem pe Ruși din țară și uniți cu Turcia să dobândim cel puțin Constituția de la 11/23 Iunie 1848. *Te înșeli*. Nu vom dobândi nimic, sau mai nimic, pe cât Franța va fi în re-

acție. Nu creș în Turcia precum nu creș în Eliade; său cu alte cuvinte Turcia este ca Eliade și Eliade ca Turcia, lașă, imbecilă și răpitoare ca dinsul, necinstită și ipocrită ca slăbi-ciunea, — o nație barbară, *în decadentă*, de la care nu aștept decât trădare și robie ori de câte ori îi va veni bine. Speranța mea dar a fost și *este* în triumful democrației, și diplomația mea — ceea ce am cerut și nu m'a ascultat nimeni și ceea ce cer în deșert este — să se numească un comitet de 3 Români, Bălcescu, tu, Malinescu saū unul din Brătienii, saū doi din aceștia și unul pe cine veți voi. Acest comitet să guverne totul, și toată emigrația să se *supue* lui. Fie-care Român să depue *tot ce are* — bani sciință, viață. Acest comitet să trateze diplomatice cu Poarta, dar *păstrând* tot-d'a-una *dignitatea* nației și să înșele pe cât se va puté pe diplomații turci, etc., etc. Să adune arme și să le aibă gata, să cumpere jurnalurile franceze, germane, etc., etc. Să facă el chiar un jurnal în Franța, altul în Germania și altul în Transilvania. Să scrie neîncetat jurnaluri saū broșuri românesce și să le bage în țară. Destul cât am dis, ca să înțelegi ce voesc; mai adaog numai că aceasta am cerut'o din luna lui Decembre, adăogând că trebuie să mergem mai aproape de

țară, și cred, sunt sigur, că dacă eram ascultat, astăzi Muscalii din România ar fi fost în iaduri, și Românii cu Ungurii la zidurile Vienei. Acum este foarte târziu; cu toate acestea și acum tot aceasta o cer, tot în acest mod de guvern și diplomație ved salvarea noastră. Dar imi vei dice: „veđi că nu se poate, pentru că Eliad și Tell sunt ticăloși, pentru că Nicolae și Stefan Golescu nu sunt revoluționari și sunt oameni fără voință, pentru că Negru Golescu este prost, ambițios, intrigant și devotat lui Eliad și Tell, pentru că ei se supun voințelor sale, și pentru că urESC pe toți acei ce îndrăsnesc să-i stea împotriva, și nu-l adoară ca pe un geniū al României; pentru că Brătienii, Ghica, Rosetti, Bălcescu etc. nu se pun serios pe lucru să se unească între dînșii, să ia inițiativa și să meargă înainte, călcând pe aceste cadavre, și pentru că cei-l-alți Români se învêrtesc ca barca fără cârmă“. Așa este; pe cât vom fi așa, nu vom face nimic, dar nici cu sistemul ce ai luat, cu povețile lui Canning și Aupick, și cu dictatura lui Negri nu vom face nimic, ba încă mă tem că de vom face ceva, vom face două rele și abia un bine. Iată, dragul meu, părerea mea și crede că aici, dacă nu s'a votat, său ca să dic mai bine, de nu s'a luat în băgare de seamă pro-

grama voastră, vina nu este a mea, căci cum ți-am ȳis, eũ n'am eșit din camera mea de la Passy, și vina este a amicului tȳeu Negru, carele cunoaște acum diplomația, Barro și Falloux și ceĩ-l-altĩ tinerĩ aũ luat'o și aceasta cu aceeașĩ ușurința cu care Românul boer, privesce toate chestiile naționale. Acu, vina ta este pentru că n'ai cunoscut, nu-l cunoscĩ și nu vrei să-l cunoscĩ pe Negru Goleșcu. ȳi-am vorbit tot de trecut, să-ți vorbesc puțin de viitor. Nu sciũ, cum ți-am mai ȳis, nici ce-ai făcut, nici ce faci acolo; nu sciũ carĩ sunt ideile tale, cum creȳĩ că ar fi mai bine să urmãm, și ce creȳĩ că trebuie să facem. ȳi-am spus numai că bănuiesc eũ de tine, că locul în care trăescĩ și oamenii cu carĩ te adunĩ, și cu carĩ ești în corespondența te-aũ făcut *moderat*, și nu mai ești *sigur* că în *curẽnd* democrația va triumfa. Eũ unulũ am creȳut și creȳ mai mult decât tot-dea-una că în *curẽnd* vom avẽ aici *une République démocratique et sociale*, că voiũ merge la viitorul guvern cu 10, 15 mĩi de Francezĩ și vom cere 50 de mĩi de puscĩ, oficerĩ, etc., etc.; că *tu*, Bălcescu, Brătianu și altĩ tinerĩ veți intra în țară (căci armiile vor eșĩ îndată saũ că le vom scoate), veți lua în mână guvernul și veți merge înainte; că Turciĩ o să fie siliți de Franța să

ne lase în pace, sau că, dacă nu ne vor lăsa, vom merge pentru a doua oară la Adrianopol. Aceasta am crezut-o și aceasta o cred. Aceasta am așteptat și aceasta o aștept acum din zi în zi, din ceas în ceas. Nebunie? Poate, dar o să mor curând cu această nebunie și această moarte va fi mai dulce decât aceea de care am perit, creșdend în diplomație și ascultând pe cei *înțelepți*. Așa dar îți dic ție: fi! gata și la cel mai mic semn, pleacă spre țară și du-te acolo unde vor fi cei-lalți Români, frații tăi într'o creșdintă și patriotism.

„Eă cred, dragul meu, că suferințele cu cari te lupți d'un an de zile te-aă ostenit, căci în adevăr, îți dic *tu nu mai ești tu*. Erai tare, nimic nu te speria, nimic nu te descuragia, nimic nu te făcea să lași din mână aceea ce apuca-seși. Necazurile, durerile când te loviaă, te găsiaă tare ca marmora și, de și poate lăsaă câte un semn în inima ta, însă ea tot rămânea puternică. Erai înțelept, însă erai și nebun, și poate că acel amestec de înțelepciune și nebunie m'a făcut să te stim, să te iubesc și să mă inclin înaintea superiorității tale; dar acum nu te mai cunosc. Sciă că ai suferit mult, și sciă că sunt suferințe de acelea ce nu le scie nimeni și cari sunt mai dureroase decât acelea ce ne lovesc

ca trăsnetul. Dar nu găsești tu în tine, în datoriile tale, în trebuința ce știi că are România de tine? nu găsești, ție, o parte din puterea ta, ca să le învingi și să te ridici iarăși și să ne dai pe Ion al nostru? Ce? Nenorocirile făcurea oare să cadă din capul tău firele de păr în care sta puterea ce aveai? Nu, dragul meu, căci noi trăim încă și te iubim, și firele puterii tale sunt România și prietenii tăi. Scoală-te dar, căci, încă o-dată, ai cădat. Ce? ai simți, ție, destulă abnegație ca să te lași să te turtească un colos, și te îngrijesci, te revolți, vedându-te atacat de nisce insecte? Spune tu singur, acesta este limbajul lui Ion al nostru? Nu, Ion al meu, când vedea colosul venind asupra-î, se ridica înaintea lui și sumecându-și mânicele se apuca la luptă și răsturna colosul; dar când vede o insectă că se urcă pe dînsul, surîdea și când îl ostenia sbîrnăitul ei îi da un bobârnac și cădea jos insecta. Ridă dar, sau dă-le un bobârnac și nu vor mai exista. Nu te teme de dînșii și de nimeni. Răul ce au putut să ne facă, l'au făcut. Mai mult nici că mai pot acum. De nu va triumfa democrația, ei nu vor pute face nimic. Nici Turcia, nici Rusia n'o să dea cărma țerei lui Eliad și tovarășii. De va triumfa, precum sunt sigur, apoi cu toată propaganda lor,

sunt atât de incapabili și atât de criminali, în cât cincî minute numai espune portretul lor pe câmpul Libertății, și vei vedé trecend pe dina-inte-ți popoulul t6u Român dicend : „Caesar morituri te salutant.“

„Scii c6a am fost bolnav, dar ceea ce m6e intristeaz6a mai mult este c'ași voi s6a m6e duc în Transilvania și medicul nu m6e las6a. Viața este atât de dulce în cât m6e supui6u, ia6u la doctorii, mi-am c6aptușit pieptul cu visic6atori și m6e supui6u la toate tic6aloșile facultății. Din norocierea mea, a plecat Crețulescu d'aici, c6aci cine mai scie c6ate r6ani și c6at6a am6ar6aciune vrea s6a mai imi fac6a și s6a-mi mai dea și el. Spune-i, te rog, c'am primit alalt6aeri scrisoarea lui, dar c6a nu-i r6espund6 ast6ađi, pentru c6a n'am ce s6a-i spun dec6at ceea ce i-am đis mere6u și nu vrea s6a m6e cread6a : c6a Turcii sunt mișei și c6a Franța o s6a scape lumea de robie. El nu voesce s6a m6e cread6a și de aceea nu-i scri6u ast6ađi; cu toateacestea d6a-i pentru mine o s6arutare, spune-i c6a M-me Catherine Iacovencu a ar6etat mare talent în rola ce a jucat pe scena ruseasc6a, și c6a-l rog, c6and i-o scrie s'o feliciteze și din parte-mi. Bibescu a cerut iert6aciune frate-so, și ast-fel s'a sfirșit pricina. Respectele mele soției tale și a lui, și înc6a o imbr6ațișare pentru voi am6andoi.

„C. A. Rosetti“.

No. XVI.

C. A. Rosetti lui Ion Ghica la Constantinopol.

„Paris, 12 Rue de l'Ouest, dans mes meubles.
16 Octobre [1849].

„Imi ești dator o epistolă, atât mai bine, acuma o să-mi fii dator două. Cu mine n'o să ai nici o-dată ceartă pentru asemenea lucruri; însă, pentru că nu mi-ai răspuns sunt silit a-ți mai spune că nu știu, nu dorințele, nici ideile tale; acele le știu pentru că ești român ca și mine; dar ceea ce nu știu este sistemul, calea, ideile tale oficiale; ca să ȳic așa, prin care și cu care creȳi că putem să ne redobândim patria și libertatea. Eū ȳi-am spus, mi se pare, pe ale mele, și-ȳi voiū mai spune când vei voi, ce cred eū că putem și ce ar trebui să facem. Acum mē socot dator a-ȳi vorbi puȳin politică.

„Creȳi tu că Turcii vor trage acum sabia, saū, ca să ȳic mai drept, creȳi că Nicolae va scoate sabia? Și dacā se va face resbelul, creȳi tu că Turcii in sfārșit se vor deștepta din lertargia, din stupiditatea lor? Eū unul nu cred nici una nici alta; nu cred că Nicolae va insista, saū de va insista, creȳ că Turcii vor da tot și totul și pe toȳi și nu vor goli iataganul.

„Nu cred iarāși că Nicolae se va risca a

deschide un resbel care poate fi peirea lui, în asemenea timp; și în sfârșit chiar dacă Turcul va goli iataganul, chiar dacă Nicolae va fi atât de orb, în cât să nu vadă că un resbel poate fi peirea lui, tot nu cred că Turcii vor vedea că noi putem să le fim de mare ajutor; că putem să-l scăpăm din peire, de vor voi să facă ceea ce se cuvine. Cu toate acestea însă, de și nu cred nici în război, nici că Turcii vor înceta d'a fi Turci (ce să-ți fac, nu cred că morții înviază, și Turcii sunt morți pentru mine); deși pe de altă parte sunt sigur, că la întimplare d'o minune ca aceasta, tu ești destul a cârmui lucrurile, am socotit de cuviință a-ți spune și părerea mea.

„Turcii să se înțeleagă cu noi mai întâiu în toate; să ne dea firman, întărind anticele tratate și recunoscând întreaga-ne și deplină independență. Apoi să ne dea bani și arme, să ne înlesnească să intrăm incognito 4, 5 în țară; comandantul armiei să fie în înțelegere cu noi; și când va veni ora, să ne sculam într'o unire și să curățim țara de Muscali, apoi să se tragă și dumnea-lor; țara să-și aleagă de bună voe oamenii ce va voi s'o cârmuiască și modul guvernului ce-i va plăcea ei, chiar și Republică; și România una cu Moldovia îi va da 30,000 de soldați

ca să combată pe căpitan Nicolae, poate chiar și Ungurii, de le va inlesni mijloacele, de și prea târziu, însă se poate să izbutească a ridica iarăși o armie. Acest sublim rebel va topi pe Nicolae, și Republica Română va esalta capetele și inimele; și eu unul sunt sigur că lumea întreagă ce turbează în lanțurile ei le va rumpe în acel moment. Am isprăvit; de m'ai înțeles, atât mai bine pentru mine; de nu m'ai înțeles, atât mai rău pentru noi. Tu vezi bine că ași avea multe să-ți dic în aceasta, dar este de prisos. De m'ai înțeles, tu scii tot; de nu mai înțeles, ori cât ași desvolta ideile mele, ar fi de prisos; pentru că omul nu înțelege ceea ce nu simte și nu crede. Ți dic numai că pentru mine ești răspundător de binele și de răul ce va eși. Dacă nici unul din aceste vise nu se vor realiza, precum cred, n'ar fi cu putință oare să ne înțelegem cu tine cel puțin și să lucrăm? Nu ai tu ca și mine *asigurarea* că în curând—mâne poate, peste un an, peste două, peste trei—socialismul o să triumfe? Nu trebuie oare să ne pregătim ca să nu ne mai găsească învierea goi, cum am fost în anul trecut? Nu suntem datorii să creăm o patrie, să pregătim mijloacele desrobirei, ș'apoi mijloacele d'a întemeia, d'a sădi libertatea? Dacă dar ești d'această părere, eu

îți voi spune ceea ce trebuie să facem după părerea mea; mai cu seamă că sper că în luna aceasta sau în cea viitoare să isbutim a face aci o mică societate de 6, 7, 10, ori câți ne vom pute ajunge în idei, și să începem a lucra; de ce oare să nu fii și tu cu noi și noi cu tine? De ce puterile tale să se paralizeze nefiind sprijinite d'ale noastre, ș'ale noastre nefiind susținute d'ale tale? De ce să nu fim un suflet și idee, precum suntem fiii unei singure mume? Acestea aveam a-ți dice d'o-cam-dată.

„Arată, te rog, respectele mele soției tale și frățescile îmbrățișări lui Sergiescu, Ionescu, căruia sunt dator o epistolă, și tuturilor Românilor ce vor voi să le primească cu bucuria cu care le dau eu.

„Trebile mele merg și mai rău decât ale tale; fie, noi nu vom peri. De vei voi să-mi scrii, te rog a nu-mi scrie prin Golești. Primesce acum o îmbrățișare de frate, până la revedere.

„Rosetti“.

No. XXI.

A. G. Golescu și Ștefan Golescu lui Ion Ghica
la Constantinopol.

„Paris, 17 Decembro 1848.

„Frate!

„Până nu vom abate tirania ce apasă Romanismul „Dreptatea și Frăția“ tot în doliu să o purtăm.

„Planurile tale de a ne aduna ca să determinăm modul uniform, după care trebuie să lucrăm, îmi place foarte mult, dar cum să-l pun în lucrare când nu sunt bani? Aă venit aici N. și St. Golesci, Voinescu, Grădișteanu, C. Bălcescu, Rosetti, N. Crețulescu și Brătienii; se mai află poetul Alexandri, și se așteaptă peste puțin și Negri, Alexandri cel mic, un Muruzi, Lascar Rosetti, Iepureanu și încă vre unul sau doi Moldoveni. Din câține aflăm aici numai vre-o sută galbeni mai avem; bani numai 500 galbeni se așteaptă de la Colqhoun din cei publici ce i s'aă încredințat lui ca să-i trimită la Paris. Acum aflăm că nici un bancher din Bucuresci nu vrea să mai trimită poliță. Ce va fi nu știu, dar măcar cu acești 500 galbeni cum să se misce toți din Paris? Și câtă cheltuială vom mai face

pană vor sosi și acei bani? Dacă aduc Moldovenii ceva bani cu dinșii nu știu, dar nu cred, după știrile ce avem din Bucovina și Transilvania. C. Bălcescu avea cu dînsul aproape 3,000 galbeni; și s'a pus de i-a dat lui Magheru și Eliad, și a venit numai cu 400 galbeni, din care a mai dat unora și altora și a rămas cu nimic. Magheru n'avea bani să ție pandurimea și cheltuia din punga lui!... 1000 de galbeni luați de la Bălcescu i-a cheltuit chiar în câmpul lui Traian și cei-lalți bani s'au împărțit refugiaților din Ardeal!... Acuma ce facem noi fără bani? Cum să lucrăm și cum să pornească Românii la Constantinopol sau la Viena? Subscripții în țară cum să faci, când toți cei buni sunt arestuiți? Când n'avem agenți prin Transilvania, Bucovina, Banat, Serbia, Bulgaria, România și Moldova? Așa dar, vești tu bine că ne aflăm într'un cerc vicios: fără organizare nu se adună bani, și fără bani nu ne putem organiza!

„In ast-fel de împrejurări organizația se face (de par la loi de nécessité). Fie N. Goleșcu și N. Ghica capi ai emigrației. Nu știu de va fi venit N. Ghica la Constantinopol, dar pană să vie N. Goleșcu nu așteptați; scriți și trimiteți oamenii să adune bani în țară și să trimeată sumele la Constantinopol, și tu trimite-

le încoace, ca să se pornească de aici Români și să rămăe numai unul sau doi. Aici toți primesc pe acei doi capi ce i-ați numit voi de acolo; eū scii că de mult ți-am scris, că mē supuiū la toate ce veți hotări, nu mai să fie un comitet oare-care, să fie un cap. Nu avem nule de la Eliad nici de la Tell. Bălcescu mi-a scris în 22 N. din Sibiu și nu-mi dice nimic de moartea lui Bolliac, ba dice că a sosit cu dīnsul și cu vērul meū Alecu; așa dar moartea lui Bolliac nu este adevărată. Magheru a plecat spre Francfort. Bălcescu dice că poliția austriacă nu l'a lăsat în Transilvania, și mai adaogă că nici de dīnsul nu este sigur că-l va lăsa poliția; eū nu prea cređ la aceasta; se poate că numele lui Magheru să fi speriat pe guvern, dar despre cei-lalți emigrați nu cređ să-i goneasca Austria, căci mai mult decât ori când guvernul Austriei a înțeles că trebuie să se silească a atrage simpatiile Romānilor. Este un lucru de mare importanță pentru Austria ca printre cele-lalte nații din cuprinsul imperiului să recunoască și o nație română care va numera până la 3,500,000 oameni și care, prosperând sub guvernul constituțional al Imperiului, ar trage neapărat simpatiile Principatelor Romānesci în favorul Germaniei. Cum vreī dar că Austria să persecute

pe Români? Ba eă ași povățul pe toată emigrația din Transilvania să ceară de la Viena naturalisație în Transilvania și așa averile lor în Principate să fie sigure, precum și persoanele lor, când vor voi să-și caute de interesuri. Eă sunt pătruns că de va renasce Românismul în Austria, nu mai poate perî Românismul în Principate, măcar de și ar rămâne Muscalii pentru tot-d'a-una în țară; de aceea socotesc că cestiunea Românismului din Austria este o cestiune de viață sau de moarte pentru noi; de aceea și îndemn pe toți ca să nu se depărteze din Transilvania, Bucovina și Banat. Austria, având același interes cu noi, nu ne poate persecuta; dar cine scie ce greșală vor fi făcut emigrații noștri? Vor fi început a sbiera democrație și frăție cu Ungurii, pe când Austria nu vrea să asculte de democrație, și atât uresce pe Ungurii, în cât numai pentru perderea lor favorează celelalte naționalități?

„De la aceste toate, nu trebuie să tragi tu consecință că eă ași bate cu toba că trebuie să ne unim cu Austria. Eă știu că ce se scrie prin gazete nu trebuie să cadă sub răspunderea noastră; însă nici prin gazete n'ași voi să se prea vorbească lămurit despre unirea Principatelor cu Austria. Ce a lucrat Maiorescu este lucru secret,

și de se va descoperi putem să desavuăm un agent; chiar eu ca dînsul lucrasem fără a lua instrucții de la nimeni, căci vedeam că numai așa vom atrage simpatiile și atenția Germaniei către noi. Trebuia să facem pasuri ca să dobîndim favorul Austriei pentru Români din Transilvania, Bucovina etc., etc. Trebuia să dobîndim acest favor, ca să asigurăm ființa națională a Principatelor. Nimic dar din aceste pasuri nu trebuie să sperie pe Turcii cei luminați, iar pe cei-lalți Turci n'ai cum să-i faci să înțeleagă, că ne trebuie libertate, și în aceasta stă dificultatea cea serioasă a poziției noastre. Eu sunt partisanul cel mai mare și mai sincer al unei nedespărțite uniri a Principatelor cu Turcia pe temeiul capitulațiilor; eu cu inima curată aș pute să jur credință Porței, și nu cred să fie o trădare adevărată cînd facem pasuri de acelea cari aduc pe Austria să ia drept sistemă a protege pe Români din Transilvania; și prin un asemenea cuib de libertate, facem cu neputință periciunea naționalității Romînesci în Principate. Cînd aș găsi un Turc luminat, care să voiască ca noi libertatea Principatelor, fără a se teme de veleități vrăjmășesci din parte-ne, de față cu dînsul aș lucra pentru Români din Austria; dar

găsesce-mi pe acel Turc, tu care trăesci printre Turci.

„In scurt, nu cređ să avem multe sisteme de politică. Românii se află împărțiți între trei puteri; acei ce se află în Basarabia puține relații au cu cei-lalți, iar aceștia, deși fac parte unii de Imperiul Austriei, iar alții de Imperiul Otoman, însă multe și adese relații au între ei. De va înflori dar Românismul în Austria nu se poate să piară în Turcia și vice-versa; cum se poate dar să nu se intereseze unii de dezvoltarea națională a celor-lalți? Politica celor din Austria este să se aibă bine cu Curtea ca să scape de ungarism. Politica celor din Turcia este să se aibă bine cu Sultanul, ca să scape de slavonism. Toată măestria noastră este să arătăm Turcilor că cu cât vor sprijini mai mult dezvoltarea noastră națională cu atât vor fi mai siguri să ne aibă cu dinșii, căci numai dorința de a păstra naționalitatea noastră și neputința de a o dobândi cu Turcii ne-ar face să ne aruncăm în mâinile Austriei; încolo este marea antipatie între Români și Germani, chiar după caracterul lor natural; și când ar fi Turcia o putere tare și liberală, mai lesne ar alergeră Românii din Austria la Constantinopol decât noi la Viena; când am fi noi desvoltați și puternici mai lesne

ar veni Transilvania la noi decât noi să mergem a ne lipi de Austria prin Transilvania.

De m'am întins atât de mult asupra acestui punct, pricina este că vream să-ți arăt că nu prea ne paralisăm lucrările uniî altora; sunt lucruri de cari n'ași vorbi prin gazete: nu ași pune, spre exemplu, să scrie că Tell și Eliad se duc la Francfort ca să închine țara Germaniei, dar ca să ceară ajutorul Germaniei în contra Rușilor, cari amenință libertatea comerciului Dunării, și visează deslipirea provinciilor slave de către Germania. Dar toate câte se scriu prin gazete nu sunt ale noastre, și Turcii cei luminați vor înțelege lucrul cum merge; poți să le și dici că chiar agenții și spionii ruși scriu astfel de lucruri prin gazete ca să ne strice cu dinșii, și că noi atât de mult dorim să le arătăm sinceritatea noastră, în cât le comunicăm toate lucrările noastre către curțile străine, și am vrea cu dinșii și printr'inșii să lucrăm; noi cerem și consul permanent turcesc în Bucuresci, ca să nu mai rămâe nici o îndoială Turciei despre dispozițiile noastre. Dar, ca să ne nimicim cu totul în cât prin noi inși-ne și d'a dreptul să nu cerem nimica de la Cabinetele Europei, aceasta să nu o aștepte Poarta nici s'o dorească, căci orî cine mai bine își apără cauza sa; și apoi

ce nație nu are și ea ambiția și susceptibilitatea sa, și ce ar dice chiar cabineturile Europei vedând că nu facem pasuri d'a dreptul? Ar dice că nu avem destulă ambiție și energie națională, și decât să fim un stat fără nerv și sub influența Muscalilor, în cât să încurcăm tot mereu relațiile internaționale, mai bine să fim o-dată încorporați Rusiei.

„Acele toate îți le disei căci imi adusei aminte că Mehmet-Pașa vrea ca să nu lucrăm nimic d'a dreptul la Paris, Londra, etc., ci tot prin Constantinopol. Bine este dar să le dăm să înțeleagă că ar trebui să se lase de o trufie și de o susceptibilitate foarte rău înțeleasă; și că, când noi recunoaștem cu toată sinceritatea supremația Porței și comunicăm toate lucrările noastre agenților turcești prin Europa, atunci facem tot ce se poate face ca să ne arătăm curățenia inimii și respectul către Suzeran. Iar când ne-am arăta Turcilor cu totul retrași din scena politică și Europeană, atunci să le fie mai multă teamă de intențiile noastre, căci atunci negreșit că ne ascundem, nefind cu putință a ne abdica viața noastră națională și neapăratele noastre relații cu cele-lalte nații.

„Acum imi rămâne să-ți cer mai multe explicații: ce tot înțelegi tu că-ți plac frasele sen-

timentale, dar numai prin cărți, nu și aiurea? Mi-ai repetat asta de vre-o trei ori, și nu înțeleg ce vrei să imputezi și cui? Diplomatică sentimentală nu face nimeni căci ar fi o nebunie, dar gazetele să nu facă frasure umflate? Tu știi bine că gazetele prepară opinia publică, și că această opinie mai lesne isbutesci a o împinge cu *ah!* și cu *oh!*, numai acest *ah!* și acest *oh!* să nu ajungă la ridicol. Protestul poporului Român scris în franțuzesce de Brătianu nu s'a tipărit, nici cred să se tipărească, acela nu-mi place nici mie; dar când îmi scriai tu despre ura ta pentru frazele ampulate nu era pe aici nici Brătianu nici Rosetti. Nu credeam să mă socotesc și pe mine unul din aceia a căror imaginație sboară prin eterul absurdului, precum o ȳic eū însuși acelor ce posedă această virtute, care adevărat este o calitate în sine, dar o calitate opusă rației, de care mie mai mult îmi place să mă lipsesc. Bilecoc și Vaillant, alte excentricități, alte esagerații! D'apoi, cum poți să aduci lumea la uniformitate de caractere, și de ce cursurile avocaților să tragă păcat asupra causei?

„Altă explicație: Ce ai de te legi de mine pentru presupusa ta combinație de căsătorie cu biata fată de care-mi vorbești? N'ai citit tu scrisorile ce am trimis cădutei Locotenenții ca

să o însciințez despre prepusurile mele asupra trimisului Consul la noi? De ți-a vorbit bine de mine, aceasta este o dovadă că m'am făcut și eu diplomat și știu a jertfi și a ascunde afinitățile sau disparitățile politice ce am cu cutare sau cutare partidă; aceasta a trebuit să depărteze de la tine teamă că mă voi ține de frașuri ampulate. — Destul cu glumele.

„Eū m'am înțeles cu Maiorescu și cu Ministerul din Francfort ca să se mijlocească o conferință diplomatică pentru cauza Principatelor între Franța, Anglia și Londra (*sic*. Germania?). Ministerul din Francfort a și recomandat agenților săi la Paris și la Londra ca să cerceteze dispozițiile cabinetelor în privința Principatelor, și să atragă atenția lor asupra importanței ce poate lua cauza Principatelor la un cas de resbel între democrație și absolutism. Incurcătura cauzei Italiei poate să aducă la iveală cauza Principatelor și deschiderea unui congres, ca să pue termen la această cestiune. Pentru aceasta mă și duc eu la Londra cu scrisori din partea lui *Schmerling*, ministrul treburilor din afară din Francfort, și din partea lui *Gagern*, fratele presidentului, către agenții puterii centrale și a Prusiei. Cu dinșii o să lucrez ca să îndemn pe Ministerul să deschidă conferințe sau secrete sau deschise a-

supra Principatelor dimpreună cu Cabinetul francez și vienez.

„Acum ași mai trece și la pagina următoare de n'ași fi silit să las și lui Ștefan loc de scris și să mă supun și eu somnului care mă doboară.

„Te rog să înfățișezi soției tale închinăciunile mele. Eu cu revoluția noastră și cu atâtea preocupări uitasem că ași plecat amândoi din București.

„Al tău amic și frate,

„A. G. Goleșcu“.

„Frate Ghica,

„Indată ce am sosit la Paris, cea dintâi preocupare a fost ca să-ți scriu, dar în ziua aceea plecase posta. Sunt și am fost tot-d'a-una de părere că cea mai multă parte a emigrației trebuie să tragă la Constantinopol, atât ca să dăm curagiu Turcilor să se împotrivescă Rușilor, cât ca să ne opunem la ori-ce prefacere a instituțiilor noastre, până când mai întâi Rușii nu vor eși din țară. Cred că acum Turcii or avea mai multă încredere în poveștele noastre, că ceea ce s'a întâmplat o prevădusem și într'o scrisoare detaliată ce în ziua plecării noastre

de la Constantinopol am adresat lui Emin Efendi, i-am descris curat la ce pericole ne espune politica falsă a Turciei. Așa dar nu-ți mai adaug nimic despre interesurile noastre politice, fiind cu totul de părerea ta și a Goleșcului; dacă aveți pe acolo mai multe mijloace, trimete-ne bani și îndată pornim. Am rămas mulțumiți de dispozițiile amicale atât a guvernului central din Germania cât și a dietei, și aici am dat să înțeleagă Franțezilor că n'am dori să dobândim mai mult. Maiorescu a lucrat prea bine la Francfort. Acum trebuie să fi plecat la Viena și sper că și acolo va triumfa, de și în adevăr cauza noastră e mai greu de a fi pledată la Viena decât în orî care altă parte, căci mă tem de vre o alianță secretă făcută cu Rusia. Creș că cunoscî cum am scăpat din mâinile Turcilor. Bălcescu neapărat ți-a scris. Așteptăm toți cu nerăbdare o scrisoare de la tine până a nu ne determina a pleca din Paris; până atunci vărul meu ne va pute face cunoscut rezultatul ce va dobândi la Londra. Infățișază plecatele mele închinăciunii lui M-me Ghica. Imbrățișază din parte-mi pe Filipescu, Melic și Ipătescu.

„Stefan Goleșcu“.

„Venirea noastră la Paris a fost mai mult ca să redigiem un memoriu, prin care să justificăm revoluția noastră, să lepădăm acușația d'asupra-ne, acușație ce ne-o fac de comuniști, și să protestăm în potriua ocupației Principatelor. Acest memorandum se va iscăli, și se va da atât osebitelor Camere cât și Ministeriilor“.

No. XX.

A. G. Golescu luă Ion Ghica la Constantinopol.

„Paris, le 26 Décembre 1848.

„*Mon cher Ghica,*

„Cette décade a été stérile pour nous. Nous n'avons pas fait grande chose; l'élection du Président absorbait l'attention de tous: bien fou celui qui se serait hasardé à parler à quelques Français de Turcs, de Roumains ou de Cosaques. Le manque d'argent contient toujours les nôtres ici, et m'empêche aussi d'aller à Londres. Il y a plus de deux mois que personne n'a reçu ici de lettres de Bucarest. Les banquiers de chez nous ne veulent pas donner de lettre de change pour Vienne ni pour Constantinople, encore moins pour Paris. Les 500 # qu'on attend de Mr. Colquhoun n'arrivent pas, et on

n'en a point des nouvelles. Mais supposons qu'ils nous arrivent un de ces jours : C'est à peine de quoi suffire pour les dépenses que nous aurons fait jusque là, et de quoi payer le voyage d'ici à Constantinople pour deux ou trois d'entre nous. Que feront les autres ? Je n'en sais rien. Balcesco Constandin a fait la sottise de donner tout l'argent qu'on lui avait confié pour une mission (près de 3000 #). Notre gouvernement a fait aussi la faute de ne pas m'envoyer les 1000 # qui étaient décrétés pour la mission dont j'étais chargé et voilà que maintenant nous nous trouvons sans moyens d'action. Il nous faut au moins 1000 # pour faire aller la publicité à notre satisfaction, et il nous en faut autant pour pouvoir nous répandre et agir selon les nécessités du temps.

„J'apprends avec peine que les Turcs qui devraient être nos meilleurs amis se méfient de notre action à l'étranger. J'aurai pensé que c'est à eux, nos amis et protecteurs, de nous recommander auprès des cabinets étrangers. Qu'avons nous donc fait pour éveiller à Constantinople des méfiances à notre égard ? Pour moi, je pousse la franchise et la sincérité du cœur si loin, que je communique à S. Ex. Mehmet-Pacha tous nos projets et démarches, lui de-

mandant conseil et appui comme à un des nôtres. Devons nous nous effacer complètement de la scène politique et nous en rapporter aux envoyés de la S. Porte du soin de faire nos propres affaires? Mais cela ne serait ni à notre avantage ni à celui de la S. Porte; cela ne serait pas à notre avantage, parceque personne mieux que nous ne saurait plaider notre cause et qu'il y aurait contradiction à désirer certaines libertés nationales, et à ne rien faire pour témoigner de ce désir à l'Europe qui, hier encore, nous croyait russolâtres et dépourvus de tout sentiment national. Cela ne serait pas à l'avantage de la S. Porte, car l'Europe pourrait toujours élever des doutes sur une parfaite entente entre Turcs et Valaques, tant qu'elle ne palpera pas cette entente en contant les uns et les autres. Que fait la Russie depuis 17 ans sinon répéter à qui veut l'entendre, que les Moldo-Valaques sont avec les Russes contre les Turcs? sur quoi se fondaient les Russes quand ils demandent les Principautés, sinon sur cette prétendue inimitié qui sépare les Valaques des Turcs, et qui fait de la possession des Principautés une véritable cause de faiblesse pour la Turquie? C'est à nous donc à déjouer ces projets perfides, et c'est à la Sublime Porte à nous

aider de son mieux pour faire connaître nous mêmes nos vœux à Paris, Londres, Francfort, Vienne, Berlin etc. Mais la Russie, est encore là pour nous brouiller avec nos protecteurs naturels. Elle éveille des méfiances dans la pensée des Turcs sur le but de nos démarches; elle fait croire que nous cherchons à nous détacher complètement de la S. Porte, que nous demandons à l'Autriche de nous incorporer à ses Etats, et que sais-je encore! A tout cela il y a un remède excellent, c'est de travailler sous les yeux et par les conseils même des envoyés de la S. Porte, de ne faire aucune démarche qui ne soit connue d'eux. Quant à moi, fût-ce même des démarches qui pourraient paraître suspectes à la S. Porte, je les communiquerai avec la plus grande franchise aux ambassadeurs Turcs, quand je sentirai que les ambassadeurs ont l'intelligence des intérêts véritables de la S. Porte. On suspecte, par exemple, nos relations avec l'Autriche; à ce sujet je dirai en m'adressant aux Turcs intelligents: Êtes vous bien sûrs que les articles qui paraissent dans les journaux allemands ne soient de fabrique russe pour mettre la discorde parmi nous? Ne sentez-vous pas d'ailleurs, que nous avons besoin de l'appui diplomatique de l'Autriche? Pourquoi se méfier

de l'Autriche. N'a-t-elle pas les mêmes intérêts de conservation que la S. Porte envers la Russie? Craindrait-on, par hasard, ses velétés de conquête sur les Principautés Moldo-Valaques? Mais ne sait-on pas que s'il y a une antipathie bien marquée entre peuples, c'est entre ceux d'origine latine et d'origine germanique? Comment supposer donc que nous voudrions jamais devenir un avec les Allemands? Les Turcs intelligents ne sentent-ils pas que, réduits à rechercher l'appui diplomatique de l'Autriche, sans lequel nous n'aurons pas celui de la France et de l'Angleterre, nous sommes bien obligés de nous taire sur bien des prétentions élevées dans les journaux allemands, de ne point élever une voix de protestation, et de caresser même ces douces espérances de l'Autriche, bien assurés d'avance que jamais l'Autriche ne pourra nous engloutir, tant que nous aurons les Turcs pour nous?

„Que les Turcs se rassurent donc; il n'y a pas de peuple qui désire plus aujourd'hui une Turquie forte que le peuple Moldo-Valaque, et dans ce peuple il n'y a pas de parti plus dévoué aux intérêts de la S. Porte que le parti démocratique, celui qui travaille avec une persévérance infatigable à détourner les classes pau-

vres et ignorantes de l'influence que les Russes pourraient exercer sur elles par le moyen des boyards qui toujours ont incliné pour la Russie et toujours ont trahi la Porte pour servir la Russie, qui en retour de ces bons offices enlevait au peuple ses droits antiques et donnait aux boyards des privilèges qu'ils n'avaient jamais eu et qui consumaient la ruine du pays.

„Les nouvelles que tu nous donnes sont graves; elles peuvent amener la guerre; que le bon Dieu veuille qu'il en soit ainsi, et aussitôt nous affluerons à Constantinople où nous formerons une légion Moldo-Valaque, pour marcher avec les Turcs contre ces maudits Kalmouks qui ruinent notre pays. S'il y avait à Constantinople autant de haine contre les Russes qu'il y en a parmi nous, la guerre serait déjà déclarée, mais peut-être cela viendra bientôt.

„Efforce-toi de faire comprendre à Constantinople que tout travail de révision du Règlement qui se ferait sous le poids de l'occupation étrangère, porterait en soi le principe de sa propre condamnation, ainsi qu'il en a été du Règlement lui-même; et en outre, ce travail risque d'être fait à l'avantage de la Russie, vu que près de 2000 Valaques sont hors d'état d'in-

fluer sur l'opinion publique, et que ce sont précisément ceux qui réunissent en eux le plus d'intelligence et de haine du protectorat russe. Ce serait une faute immense pour la Turquie que de consentir à cette révision avant l'évacuation des Principautés et avant la proclamation d'une amnistie générale qui permettrait à tous les réfugiés Moldo-Valaques de rentrer dans le pays pour renforcer le parti turc. Nous espérons bien que cette faute ne sera pas faite, sans quoi toute la campagne contre le protectorat russe serait à recommencer dans des conditions bien plus désavantageuses.

„Adieu, courage et foi en l'avenir, que ce soit notre devise.

„A. G. Golescu“.

No. XXII.

A. G. Golescu lui Ion Ghica la Constantinopol.

„Frate Ghica,

„Scrisoarea aceasta ți-o scriu franțuzesce, după povețele d-lui *Siefels de Soldenhof*, care ne dice că Turcii sunt infricoșați de simpatia noastră către Austria și că o scrisoare care ne-ar apêra de toate imputațiile ce ni se fac (fără a

fi destinată însă pentru dinșii) le-ar da mare încredere în lucrările noastre când le-ai citi o tuca dovadă de bunele noastre simțiminte.

„Iată dar pentru aceasta m'am pus și eu de am scris cele alăturate în limba franțuzească.

„Pe lângă aceasta să-ți mai recomand aici a căuta, de va fi cu putință, prin arhivele turcesci, daturî despre dreptul nostru politic. Tu scii turcesce, veđi dar nu cum-va vei puté să dobândesci voia a scormoni prin arhivele lor? Poate să găsești multe foarte folositoare și neciute de noi, precum spre pildă corespondența când cu tractatul de la Carlovitz, unde Turcii au răspuns trimișilor Leși, că Principaturile nu sunt supuse cu sabia, și prin urmare Poarta nu poate înstrăina nici o parte din pămîntul lor. Veđi asemenea corespondența când cu darea Bucovinei și a Basarabiei. Veđi asemenea protesturile ce s'au făcut pe puterile Europene în contra tractatului de St. Petersburg (1834), prin care se dice că nu s'a recunoscut Regulamentul țerei de legal nici protectoratul Rusiei.

„Aceste protesturi le voi căuta și eu, dar poate că tu mai lesne le vei dobândi de la Turci.

„Acum îmi aduc aminte că tu mă întrebî de rezultatul conversației mele cu Thiers. Iată-l:

„De se vor arăta Rușii că vor să păstreze Principaturile peste sorocul condițional pus în circulara lui Nesselrode, 19 Iulie (1 August), apoi crede și el că Franța nu poate privi cu nepăsare, etc. etc.!!!“

„Alăturata scrisoare pentru vară-mea fă bine de o trimite la București.

„Salutare și frăție“.

No. XXIII.

A. G. Golescu lui Ion Ghica la Constantinopol.

„*Mon cher Ghika,*

„Je t'écris encore à la hâte chez Mr. Voronitz. J'ai vu Ubicini; il nous sera d'un grand secours, mais il faut de l'argent pour publier n'importe quoi, et l'argent est introuvable pour nous dans les circonstances actuelles.

„Il est indispensable de nous pouvoir rencontrer quelque part. Francfort, malgré son éloignement, est le point le plus propre à cet effet. Vienne ne peut plus faire notre affaire d'après les nouvelles que j'en reçois.

„N'importe comment et n'importe où, faites en sorte que nous nous rencontrions quelque part. Quand vous vous serez entendus, vous

n'avez qu'à me le faire savoir et je volerai au rendez-vous, s'il me reste bien entendu de l'argent pour cet effet, car en ce moment je n'ai pas plus de 60 #, tout juste ce qu'il me faut pour aller à Londres, où il faut bien que je me rende, puisque personne de vous autres n'y a été envoyé. Si vous vous réunissez à Francfort, je m'y trouverai à mon retour de Londres, si non, je tâcherai de venir n'importe où, à part en Transylvanie, où je serai bien pris et pendu par les Magyars qui se sont permis d'intercepter quelques unes de mes lettres à Laurian.

„Dans tous les cas, vous pouvez disposer de ma personne, décidez comme il vous plaira à mon égard. Je suis à vos ordres. Je crois qu'il nous faut plus que jamais une discipline militaire.

„Nos esprits sont trop indisciplinés et avec cela trop inexpérimentés. Cela nous a fait beaucoup de tort. Il faut que l'expérience nous serve de leçon et que nous sortions de cette anarchie des vues et des tendances. Je vote pour une sorte de dictature, et je m'en déclare soldat soumis à la discipline la plus militaire; que la moitié d'entre nous en fassent autant et nous sommes sauvés; si non, non.

„Il est donc bien entendu que vous me

ferez savoir où et quand vous vous réunissez. Si j'ai encore quelque argent, je m'y rendrai, si non, je vous écrirai pour vous demander des ordres, *à la lettre*, pour tout ce que vous aurez décidé de faire par moi, n'importe où et n'importe de quelle manière.

„J'ai reçu tes lettres; je tâcherai de voir Bastide aujourd'hui et demain et puis je pars pour Francfort et Londres. Dans ma prochaine lettre, je t'écrirai ce que j'aurai fait. A présent je veux te parler seulement d'une pétition que je veux présenter à l'assemblée nationale de ma part et de celle de Maioresco, dont je vais recueillir la signature à Francfort, et qui avait comme moi des pouvoirs illimités, et de la part de ceux que je pourrai encore y trouver parmi les notres-demandant *formellement et officiellement* la protection française comme nous demandons par le même procédé la protection du pouvoir central allemand et celle de l'Angleterre. C'est bien peu de chose relativement aux adresses que j'avais demandé à notre Lieutenance princière, recouvertes d'environ 10 à 20 mille signatures! Mais ce n'est pas une raison pour se refuser de nous attacher par ce faible fil à l'ancre salutaire *des formalités*, des formes *plus ou moins légales* qui seules peuvent amener

notre question sur le tapis de la diplomatie Européenne, et forcer ces Messieurs de s'en saisir bon gré malgré.

„A Paris du moins c'est le seul moyen de provoquer un rapport de la part du comité des Affaires étrangères, basé sur un travail sérieux, un examen attentif, une enquête enfin sur les affaires de M. Valachie.

„Ma pétition te paraîtra peut-être trop sur la pente de la politique de sentiment, comme tu l'appelles avec raison. Mais je crois qu'il est bon et convenable de ne pas abandonner celle-là, qui nous gagne la sympathie des démagogues (lesquels demain pourront être au pouvoir), tout en nous attachant à la politique plus positive des intérêts. Du reste je te l'enverrai par la prochaine expédition, tu en jugeras toi-même.

„Les pétitions pour Francfort et Londres seront sans doute écrites sur un autre pied. A chaque nation, il faut parler son langage. Il n'est pas mal de parler à la France celui du cœur, parcequ'elle s'en vante tant. Il n'est pas mal de lui jeter à la figure les justes reproches de *bassesse* et *d'hypocrisie*. Cela me fait encore penser au dit projet de conspiration générale de la presse de l'Europe contre la France bour-

geoise qui veut se couvrir d'un manteau de Caton ou du Christ. Le mets-tu en pratique ce projet? Songes-y bien, la guerre en dépend, et tu sais que la guerre seule peut nous sauver. Or tu connais bien le caractère des Français: Ce sont de gros enfants; il faut les prendre par l'amour propre, les blesser au vif dans l'honneur. Cela amènera indubitablement la guerre au printemps prochain.

„Adieu. Ton ami
„A. G. Gole sco“.

IV.

Cu puține zile înainte intrării Turcilor în București și restabilirea stării dinainte de ¹¹/₂₃ Iunie, guvernul căimăcămiei de trei trimise doi agenți în Europa : pe Ioan Maiorescu la Francfort, ca să lucreze în favorul Românilor pe lângă dieta germană și pe lângă guvernele Confederațiunii, și pe Alexandru G. Goleșcu la Paris și la Londra, ca să susție drepturile Românilor pe lângă guvernele și parlamentele Franței și Engliterei.

Această misiune, deși li s'a dat cam târziu, ast-fel că, pe când acei agenți au ajuns la posturile ce li se desemnase, totul era terminat

în Bucuresci, și Caimacamul Cantacuzino domnea prin voința lui Fuad Efendi și a Generalului Duhamel; însă acești doi bărbați n'aū căutat mai puțin a-și face datoria cu zel, patriotism și inteligență, răspândind în jurul lor adevărul asupra cestiunei române și chemând atențiunea Europei asupra Principatelor. Ei, sciindu-mă la Constantinopol, mă țineaū în curent de toate lucrările lor.

Daū aici câte-va din epistolele, raporturile și memoriile ce Alex. G. Golescu și I. Maiorescu aū adresat guvernelor pe lângă cari erau acreditați, precum și corespondența generalului Magheru.

No. VII.

A. G. Golescu lui Ion Ghica la Constantinopol.

[1848].

„*Mon cher Ghica,*

„Je t'envoie ci-joint trois pièces :

„1° Une petite note que j'ai fait remettre il y a quelque jours à Mr. Drouyn de Lhuys par un député, et d'après laquelle je crois qu'il va faire expédier aujourd'hui des instructions pour engager Aupick à s'opposer formellement à tout projet de confiscation ;

„2° Un mémoire statistique que j'ai fait également remettre à Mr. Drouyn de Lhuys il y a dix jours, pour lui faire connaître l'importance matérielle de la question Moldo-Valaque;

„3° Une épreuve de mémoire sur notre droit historique, tel qu'il sera joint au mémoire justificatif de notre révolution (pièce non encore terminée).

„Par la première pièce tu verras quelle est la raison principale que j'ai mise en avant pour déterminer le ministère à intervenir. J'avais été effrayé par les correspondances de Constantinople, insérées dans les journaux, mais il paraît que la menace n'est pas bien positive, puisque tu ne nous en dis rien dans ta dernière lettre.

„Par la seconde pièce tu verras la manière dont je présente ici notre question, et peut-être tu ne sentiras bien l'esprit dans lequel j'ai écrit ce mémoire que quand je t'en enverrai un second auquel je travaille actuellement et dans lequel je veux aborder la question des alliances pour la France, et spécialement de celles contractées avec la Turquie et les divers peuples de l'Autriche.

„Tu ne chercheras pas l'exactitude dans les chiffres qui, la plupart du temps, sont un

peu ampoulés, mais tu examineras surtout la manière de les grouper pour en faire ressortir ma thèse et tu me communiqueras tes observations à cet égard. C. Balcesco m'a été d'un secours infini dans cette œuvre; il a trouvé dans sa mémoire tous les chiffres dont j'avais besoin; je n'ai fait que les grossir proportionnellement pour mieux plaider notre cause, en me gardant bien, cependant, de présenter des chiffres exagérés pour les faits contestables ainsi que pour ceux qu'il est facile de constater, et en modérant beaucoup les prétentions et les espérances dans l'avenir, car le ton de la modération est le plus favorable à l'insinuation.

„Par la troisième pièce tu verras notre politique vis-à-vis de la Turquie. Les notes d'après lesquelles ce mémoire a été fait étaient prêtes depuis plus de deux mois, et il y a plus de trois mois que je les avais communiquées à quelques députés et à Bastide, mais tu auras appris déjà pourquoi et comment ce retard. Je t'en ai parlé, je crois, dans mes dernières lettres. Trois mois pour accoucher d'un mémoire! Je rougis devant les députés pour notre réputation à nous tous!

„La décade qui vient de s'écouler n'a pas été plus heureuse que les précédentes, mais elle

a été plus orageuse. Les dissentiments ont dégénéré en disputes, dont je n'aurais pas voulu être témoin et encore moins acteur.

„Il s'est formé deux partis bien tranchés : l'un qui, tout en avouant qu'il fallait ménager la Porte, l'attaquait cependant dans sa susceptibilité, si non dans ses intentions, et cela par des raisons de dignité nationale ; l'autre qui voulait taire tout ce qui était de nature à éveiller la susceptibilité de la Turquie. S'il n'y avait rien de personnel dans le parti qu'on embrasse, on serait toujours prêt à se rendre à la raison, mais il n'en est point ainsi, et l'on est toujours plus disposé à épouser la cause de ses amis ou celle qui est en harmonie avec ses propres passions.

„Du reste, tous les dissentiments et ce retard extrême ont porté leurs fruits, car après tant de débats et de disputes, Voïnesco a trouvé moyen de concilier les deux partis en même temps que d'éviter toute cause de refroidissement à la Porte, en proposant d'adresser les mémoires directement à la Porte avec une pétition au Sultan pour protester contre tout changement porté à nos lois constitutionnelles, pendant la durée de l'occupation et sous le coup des mesures de proscription qui frappent la partie la

plus intelligente du pays (près de 1500 hommes, c'est-à-dire presque tout le pays légal, hors une centaine de boyards) et de n'adresser aux Puissances de l'Europe qu'une simple communication de cette démarche auprès de la Porte, accompagnée d'une prière de seconder nos efforts pour obtenir de notre Suzerain la réparation des torts qui ont été faits à la révolution et au pays.

„Si les cabinets de l'Europe ont quelque sentiment de la justice, ils sentiront bien qu'ils nous doivent quelque appui dans ce sens, eux dont les démarches à Constantinople ont tant compromis notre cause! Les Turcs seront de leur côté très flattés de ce que nous ne demandons l'intervention des Puissances que comme moyen d'obtenir plus facilement l'appui de la Porte, et de notre côté, nous ne mendions pas des Puissances ce que nous savons bien d'avance qu'elles ne nous accorderont pas, mais nous nous contentons de leur demander la juste réparation des torts qu'ils nous ont faits auprès de notre Suzerain.

„Notre démarche va se décider je crois dans ce sens et ce sera très sage.

„Il me reste tout juste assez de temps pour te dire quelques mots de la note dont tu m'as

envoyé une copie. Mon avis est que, sauf la recommandation que tu fais de la personne de Campineano, et que nous désapprouvons comme nuisible à notre cause, le reste est bien dit pour plaire aux Turcs et les faire agir en notre faveur. Nous trouvons la recommandation que tu fais de la personne de Campineano dangereuse, parcequ'il a été prouvé qu'il est incapable de risquer quelque chose de ses intérêts pour tenter une politique nationale! Pour la plupart d'entre nous Campineano a trahi la cause du pays; pour moi ses intentions sont pour le moins douteuses et, par conséquent, je crois qu'il fallait éviter de le présenter comme étant du parti turco-national.

„Je t'observe en outre avec la plus sincère amitié que cette recommandation peut en outre te faire du tort en laissant croire aux méfiants et aux indifférents que tu fais les affaires de ton oncle.

„Pèse bien cette considération et abstiens toi par la suite de tout ce qui peut prêter à de telles suppositions, car plus que jamais nous avons besoin de préserver notre réputation de toute atteinte; les temps viendront bientôt où il faudra qu'on ne puisse pas dire : „mais celui-là

„tient de trop près à tel traître ou à tel homme suspect“.

„J'espère que tu ne verras dans ce qui précède aucun indice de méfiance de la part des nôtres. Je n'ai voulu y mettre qu'un avertissement justifiable à mes yeux par les innombrables imputations que se sont mutuellement renvoyées les gens de chez nous, que nous croyons le plus liés entre eux et qui cependant agissaient les uns à côté des autres et pour ainsi dire par les places publiques.“

„Adieu et présente mes hommages respectueux à Madame Ghica.“

„Ton ami“

„A. G. Golesco“.

No. VIII.

Petițiune către Adunarea Națională a Franței.

„Citoyens représentants !“

„Quand la République de 24 Février eut lancé son manifeste aux peuples et aux souverains de l'Europe, les Roumains ne purent plus douter que l'heure de la délivrance n'eût sonné aussi pour eux. Sans considérer les périls de leur situation, ils eurent confiance dans

les promesses de la République; ils arborèrent l'étendard de la liberté et parlèrent un langage que la France leur avait appris. Mais, tandis que la révolution triomphait chez eux, des événements imprévus venaient jeter le trouble dans la société française, et la grande République ne put s'occuper que de son propre salut.

„L'autocrate du Nord s'en réjouit. Il redoubla d'activité, envoya ses armées souiller le sol de la liberté et lança contre la Roumanie un manifeste dont rien ne peut égaler l'injustice de la perfidie.

„Le peuple Roumain ne put retenir son indignation. Il remarqua avec douleur le silence de la diplomatie nouvelle à cet égard, mais confiant dans son bon droit, il brisa avec le protectorat russe et en appela à l'Europe de la justice de sa cause, prêt à sceller de son sang les droits sacrés qui lui étaient contestés.

„La Sublime Porte envoya son plénipotentiaire Suleyman-Pacha, lequel ne tarda pas à reconnaître le gouvernement provisoire, sorti alors pour la seconde fois des suffrages du peuple. Mais, livrée par l'abandon général de l'Europe à sa propre faiblesse, la Sublime Porte fût bientôt forcée de se désavouer elle-même et de devenir le bourreau de la Russie.

„Dans cette triste situation, il ne reste au peuple Roumain que de protester au nom de la liberté et de demander de l'Europe libérale le redressement des torts qu'une injuste indifférence a fait commettre à son égard.

„Ils vous conjurent donc, citoyens représentants de la grande et magnanime Nation :

„De surveiller de près le crime politique que la diplomatie russe trame en ce moment contre sa nationalité;

„De ne pas tolérer que cette diplomatie soutienne sans contradiction à la face de l'Europe, qu'il n'y a de droit public pour les Principautés Roumaines, que celui que le caprice du Czar veut bien lui accorder;

„De prendre en sérieuse considération le mémoire ci-joint, contenant la justification des droits des dites Principautés, tels qu'ils résultent de la justice éternelle de l'histoire et des capitulations, en vertu desquelles les Principautés ont fait soumission à la Sublime Porte;

„De prendre également en considération les justes griefs des Roumains contre le protectorat russe, protectorat inique et corrupteur, dangereux à l'équilibre de l'Europe, par la faculté qu'il accorde à la Russie d'entraver le développement national des Roumains et de se reser-

ver par là une action plus libre et plus imminente sur les Slaves du Midi ;

„De déclarer, enfin, le protectorat russe nul en droit, en attendant que les circonstances politiques permettent de le supprimer en fait.

„Tels sont, citoyens représentants, les vœux que nous avons mission de vous faire entendre. Envoyés d'un gouvernement issu du peuple, reconnu par le plénipotentiaire de la Sublime Porte et par les représentants des puissances étrangères dans les Principautés, notre mandat ne peut pas s'anéantir devant la force de baïonnettes, et décidés, en vertu de nos pleins pouvoirs, à placer notre Patrie malheureuse sous la sauvegarde des Puissances amies de la liberté, nous demandons, par la présente supplique, la généreuse assistance de la Nation française“.

No. IX.

Către Lordul Palmerston.

„*Mylord!*

„Dans la situation déplorable où les événements de Septembre dernier ont placé la Va-

lachie, il ne reste plus à cet infortuné pays que d'en appeler aux sentiments de justice de l'Europe libérale, et de mettre sous sa sauvegarde ses droits méconnus et violés.

„Les soussignés, délégués plénipotentiaires du gouvernement Valaque alors existant et officiellement reconnu par le commissaire plénipotentiaire de la S. Porte, ainsi que par les représentants des Puissances étrangères résidents à Bucarest, supplient à cet effet le gouvernement de Sa Majesté Britannique :

„De vouloir bien, par son intervention, faire évacuer les Principautés, qu'une plus longue occupation par les armées russes menace d'une ruine totale et d'une dette qui finirait par compromettre à tout jamais leur indépendance ;

„De ne pas tolérer plus longtemps que la Russie soutienne à la face de l'Europe qu'il n'y a, qu'il ne peut y avoir pour les Principautés de droit public autre que celui que le caprice du Czar veut bien leur accorder ;

„De vouloir bien prendre en considération le mémoire ci-joint, contenant l'appréciation des droits de la Roumanie, fondés non seulement sur la justice éternelle, mais encore sur son histoire et ses capitulations avec la Sublime

Porte, capitulations qui sont entrées dans le droit public de l'Europe;

„De vouloir bien, en outre, prendre en considération les justes griefs des Roumains contre le protectorat russe, protectorat inique et corrupteur, qui a su s'imposer par la ruse et par la force et qui devient tous les jours plus dangereux à l'équilibre de l'Europe par la faculté qu'elle s'est réservée d'entraver le développement national des Roumains, pour acquérir plus de liberté d'action sur les Slaves du Midi;

„De prendre les mesures que Sa haute sagesse lui suggérera à l'effet d'arriver à la solution de la question Moldo-Valaque, conformément aux vœux et aux droits imprescriptibles du peuple Roumain.

„Tels sont les vœux que nous avons mission de faire entendre à Votre Grâce. Nous comptons d'autant plus sur la généreuse assistance du gouvernement de la Grande Bretagne que.....

„(Suit la terminaison non encore décidée)“.

No. X.

*1-ul Memorial dat Ministerului Germanic
în Francfort, în 17 Septembrie 1848, din partea
agentului României, Ioan Maiorescu.*

„Onorabile Ministeriū,

„Revoluțiunea Română de la 9 (11) Iunie a tras asupra Dunării de jos luarea aminte a tuturor popórelor luminate ale Europei. Evenimentul a făcut o întipărire cu atât mai profundă cu cât în Europa domnia peste tot o părere cum că Principatele Române de la Dunăre cu simțimintele lor sunt închinare Rusiei. Acest prejudeț, de cum-va a fost cu adânc nutrit din vre-o parte, putea să se nască numai din necunoștința poporului și a stărei lui politice către Turcia și către puterea protectoare de la Nord. Nu! Românii n'aū nimic mai puțin decât simțiminte rusesci.

„Pe când evenimentele din Februarie și Martie cutremurară lumea și promiseră o totală reformare a stărei sociale a popórelor, se mișcă și în România cu putere spiritul de libertate ținut în amorțeală prin apăsarea seculilor trecuți, și-si făcură și ei revoluțiunea lor politică, cea mai pacifică din câte aū fost vre-odi-

nioară, pentru că era eșită din cele mai intime dorințe ale poporului Român întreg. Mișcarea politică a Românilor este singură în felul său, pentru că de la început ea nu s'a întemeiat pe vre-o putere materială; aceasta a fost gândul cel din urmă și pe drept și pe dreptate. Ea n'a avut de fundament nici vre-o înțelegere generală sau vre-o conjurațiune, după cum Rusia se încearcă a răspândi. Căci manifestările politice ale Românilor ies la lumină în deosebite provincii și în deosebiți timpuri. Ast-fel în Moldavia în Martie; în Transilvania la Blaj, în Mai; în România proprie în Iunie și ceva mai târziu în Banat. Tocmai în aceasta avem dovadă că poporul Român întreg a ajuns la cunoștința și la simțul trebuinței de libertate și de independență națională.

„Și în adevăr, acest popor Român din răsărit nu este vre-un număr neînsemnător de co-nașionali, ci un popor mare și compact în cuprinsul țărilor sale, precum se va pute vedea din tabela ce urmează aci, care este scoasă cu scrupulositate din protocoalele deosebitelor autorități civile și eclesiastice.

„Astăzi locuiesc Români în Dacia:

In Moldova fără Basarabia și Bucovina :	1,460,000
In România proprie	2,455,000
In Basarabia.	896,000 ¹⁾
In Transilvania.	1,486,000
In Banat, Ungaria și Bucovina	2,385,000
	<hr/>
	8,682,000

„Ce se atinge mai virtos de Românii din România și Moldova, ei încă au avut a purta resbel cu Poarta în secolii 14, 15 și 16, și își câștigă în ele un grad mai mare de independență decât era obicnuită. Poarta atunci învingătoare a da inamicilor săi. Amândouă Principatele prin capitulațiunii proprii se așezară sub protecțiunea Porței, mai ca staturii suverane. Capitulațiunile României sunt de curând tipărite în broșura d-lui Alecu Golescu la fața 4, 6, pe care subsemnatul are onoarea de a subșterne înaltului Minister spre vedere. În acelea a rămas Principatelor în cele din năuntru, nu numai independența legislativă și administrativă, dar chiar și dreptul de a-și alege pe Principii liberi din si-

1) Această numărătoare am reținut-o pentru că e oficială, dar după alte daturi sigure, numărul Românilor din Basarabia se urcă la un milion.

nul lor, iar în afară s'a reținut dreptul de a face tractate cu statele străine, de a declara rebel și de a încheia pace, fără a fi datorare pentru aceasta cu vre-o răspundere către Înalta Poartă. Principatele nu se îndatorară nici măcar a ajuta pe Poartă cu puterea lor armată, când din contră Poarta se legase a protecta Principatele și a le apăra în contra orî-cărui inamic. Pentru toate aceste foloase Principatele nu s'a îndatorat decât la un tribut anual prea neînsemnător.

„Poarta Otomană, încă la capitoulul 117 în tratatul de la Carlovitz 1699, a recunoscut cu solemnitate aceste capitulațiuni, prin urmare și integritatea Principatelor. Cu ocasiunea aceasta, legații Poloni pretinseră pentru sine o parte din Moldova, la care trimișii Porței răspunseră: Că ei nu pot înstrăina din Principate nici o palmă de loc, pentru că Principatele nu sunt supuse cu sabia, ci s'a pus ele de bună voe sub protecțiunea Porței. — În adevăr, ce se atinge de legislațiunea internă, Turcia nu s'a atins de dinsa nici o-dată, și aceasta este cauza pentru care Principatele și în timpii cei din urmă se arătau credincioase și sincere către Poartă, când din contră, ura asupra Rușilor a tot crescut din an în an, din cause foarte naturale, precum se desvoltă în cele următoare:

„Inclinarea principilor către casa Austriei în suta 17-lea și mai mult apoi deplina apostasie a Principelui Moldovan Cantemir în favoarea lui Petru I în anii 1710 și 11, umplură pe Poartă de prepusuri și neîncredere în principii din familiile țerilor, și atunci formă ea planul de a da Principatelor cu puterea principii din familiile Fanarului de la Constantinopol, fără însă de a se atinge de legile țerei. Acești fanarioți au și domnit în Principate un secol întreg până la anul 1821, însă nu în folosul Porței unde a țintit ea prin această întocmire, ci din zi în zi tot mai mult în favoarea Rusiei, pentru scopurile acestei puteri pe socoteala nefericitelor țeri. Cabinetul rus, adică, spre a fi consecuent în urmarea marșrutei politice desemnate de Petru I către Constantinopol, promise Fanarioților salvarea Greciei și-îlingușia cu laude de conlucrători la acest lucru mare. Noi știm bine că Rusia nu s'a gândit nici pe departe la liberarea Greciei, asemenea că și Fanarioții au îngrijit mai mult de pungile lor, decât de frații lor cei nefericiți; cu toate acestea Rusia a reușit a-i atrage în folosul său.

„Acum caută Rusia a stringe relațiunile acestea și mai tare, și în adevăr resbelele cu Poarta încă în suta 18 îi infățișară mai multe

ocasiuni favorabile. Mai virtos Caterina 2-a aduse lucrul până într'atât în cât, prin uneltirea printr'ascuns a Fanarioșilor, eșiră dela câți-va boeri cereri pentru protecțiunea rusă. Caterina se folosi de acest moment și, în tractatul de la Cuciuk-Cainargi anul 1777, se declară protectoare a Principatelor. În calitate aceasta se poartă Rusia d'atunci incoace în tractatele ce s'aũ mai încheiat între ea și Poartă, în care în toate se stipulează câte ceva și pentru Principate, până ce în tractatul de la Adrianopole de la 1829, se face vorbă espresă despre capitulațiunile cele vechi care să și raportează din nou; însă pe lângă aceasta se vede, din ce în ce, tot mai luminat scopul rus de a supune oare când Principatele Imperiului său.

„Așa în tractatul de la Cuciuk-Cainargi 1777 în care Basarabia se desparte de Moldova, ca când nu s'ar fi ținut de ea, se lasă din vedere garantata integritate a Principatelor.

„Așa în anul 1769, Rusia, numai cu puterea, fără nici un drept, promite Austriei Bucovina pentru alianța ce avură între sine, și apoi în anul 1777 silesce pe Poartă a concede formal Austriei această parte a Moldovei.

„Așa purtarea Rusiei către patriotul Grigorie Ghica, principele Moldovei, care la ocașiu-

nea aceasta s'a opus în puterea vechilor capitulațiunii.

„Așa stăruirea Rusiei în Pacea de la Tilsit de a-și asigura din partea lui Napoleon domnia peste ambele Principate.

„Așa luarea și ținerea pentru tot-dea-una a Basarabiei în anul 1812 în contra tractatelor și mai cu seamă în contra capitulațiunilor.

„Așa introducerea unui Regulament Organic pe temeiul tractatelor de la Adrianopol, care Regulament însă în mai multe puncturi stă d'a-dreptul în contra acestui tractat.

„Așa în urmă încercata virire pe furiș în Regulament a unei clause care nu este tipărită în Regulament, și care s'a găsit numai într'un exemplar manuscris, însemnată de o mână necunoscută la margine cu condeiul de plumb, care însă, când s'ar fi primit întocmai după cum pretindea consulul Rückman, ar fi dat Rusiei în legislațiunea internă drept sancționator.

„Această silință a Rusiei de a face oarecând din Principate proprietăți ruse, n'a rămas necunoscută Porței, și dacă ea nu s'a opus mai cu putere acestor plane inimice și periculoase pentru dinsa, cauza nu este lipsa de înțelegere și de voință, ci lipsa de putere de la sine și

isolarea cea politică a Porței în relațiunile sale către acest puternic vecin.

„Această pusăciune a Porței către Rusia, pusăciune fundată în natura lucrului și cunoscută înaintea Europei întregi, s'a arătat în faptă și în dările acestea cu ocasiunea ridicării Românilor și a reformărei statului lor, în cele interne. Căci pe când Poarta, care într'o mai mare independință a Principatelor de către Rusia își vedea prea bine folosul său, se grăbi a primi rezultatele revoluțiunei și a recunoasce Constituțiunea de la 11 Iunie pe care și-a dat'o România sieși în 9; Rusia, care din contră în mișcarea Românilor nu vedea decât o piedică în planurile sale, se studi în tot modul a o nimicni și nu se sfil de note pline de minciuni cu scop pe de o parte ca Europa să nu-și poată face o idee luminată și adevărată despre starea lucrurilor la Dunărea de jos, iar pe de altă parte ca să împingă pe Poartă la măsuri inimice către țara Română.

„Ast-fel consulul muscal de la Iași, domnul Kotzebue, într'o scrisoare de la Iunie către Mitropolitul României, acusa pe Români din această țară că aũ conspirat cu Ungurii cu scop spre a-i aduce în țară.

„Ast-fel manifestul domnului Nesselrode de

la 19 Iulie descrie pe Români ca pe nisce vecini periculoși altor staturi.

„Ast-fel notele ruse în Constantinopol de-ping starea Principatelor de la scularea Românilor ca o anarhie întreagă care a sacrificat mii de oameni.

„Apoi ca putere protectoare, dîcînd că se întemeiază pe acestea, găsesce ocasiune de a intra cu arme în Moldavia și de a amenința de acolo și pe România. Pe drumul acesta pășind, Rusia a reeșit a produce la Poartă o purtare retrogradă și a o face ca nu numai să-și tragă aprobațiunea dată Constituțiunei Române, ci să trîmită și un comisar din parte-și în persoana lui Suleiman-Pașa, cu oare-care trupe armate și cu însărcinare de a restabili în România ordinea legală.

„Comisarul Porței, după ce a adunat sciință curată despre starea lucrurilor în țară, s'a simțit motivat nu numai a nu implini scopul pentru care era trimis, ci, întemeindu-se pe cea ce a vădut cu ochii, că reformele de stat ce se făcură sunt favorabile pentru Poartă, și că sunt isvorite din voința comună a poporului, și că pretutindenea domnesce cea mai mare pace și orinduială, a recunoscut pe guvernul provisoriu din Bucuresci, l'a întărit sub nume de Locote-

nență Domnească și a invitat pe agenții și plenipotenții puterilor străine din Bucuresci ca să reînceapă relațiunile lor diplomatice cu guvernul cel nou, ca cu un guvern legal și recunoscut de Inalta Poartă, ceea ce s'a și făcut de toți câți se află în Bucuresci.

„Inșă Rusia iar a sciut a ridica prepusuri asupra caracterului lui Suleiman Pașa și asupra scopului revoluțiunei române, ca să neliniștească pe Poartă, și a reușit prin aceste imputăciuni plăsmuite a o face ca să trimită pe un alt comisar în persoana lui Amegi Fuad Efendi, secretarul Divanului, cu plenipotență și instrucțiuni despre a cărora natură, pe cât ajung sci-rile din țară, guvernul provisoriu până acum n'a putut dobândi sciință curată și sigură; vorbe însă, de altmintrelea din isvoare de credință, circulează și se crucesc una pe alta. Țic unii că comisarul este venit spre a împlini dorința Porței și a-i asigura interesul, influențând alegerea noului Domn constituțional; țic alții că însărcinarea comisarului este de a restabili lucrurile în starea dinaintea revoluțiunei, și că spre acest scop se adună trupe turcesci la Dunăre. Alții iar le esplică pe amândouă într'acolo, că Poarta simțind gândul Rusiei de a ocupa chiar acum Princi-

patele și de a le ține pentru sine, se prepară la un resbel defensiv în contra acestei puteri.

„Aceasta este starea lucrurilor de astăzi în Principate. O împrejurare numai este de luat a-minte, că toată România, ori și cât de neînsemnătoare îi sunt mijloacele de apărare în contra Rusiei, este determinată a opune toată rezistența putincioasă pentru libertatea sa înăuntru și pentru independința sa către Rusia; însă tot de odată bucuroasă a intra în ori-ce relațiuni prin care pe de o parte i s'ar asigura drepturile sale, iar pe de alta s'ar ridica frica de o totală subjugare de Rusia.

„Este de toți cunoscut că, afară de interesul comun tuturilor puterilor Europei, de a pune odată stavilă întinderii Rușilor spre amiadă-și, Germania mai are și alt interes propriu la țările de la Dunărea de jos; și mai ales astăzi când Principatele întind bucuroase mâna la ori-ce tocmeală cuviincioasă, se pare, nu numai că a sosit minutul cel mai favorabil spre a asigura aceste interese, ci poate să se nască și pericol din întârziere; căci Rusia sigură de rezultatele politice sale, este în stare de a face în curând ori-ce amestec ori intervenire din altă parte cu neputință sa și cel puțin foarte cu anevoie; la întimplare de a cere cestiunea italică.

neapărat vre-o schimbare teritorială pentru Austria, Principatele nu numai că n'ar vrea, ci ar fi încă bucuroase a intra amândouă într'o intimă uniune de stat între sine și în altă relațiune de stat cu Austria sub principe de casa aceasta și sub protecțiunea Imperiului german.

„Inalta putere centrală, care în cauza italică a luat asupra-și intervenirea cu Franța și Anglittera, ar putea găsi fără greutate drumul care unesce interesele germane cu ale Principatelor.

„Inșă înainte de toate să bine-voiască a întoarce a sa luare aminte la cererea ce o face prin mine guvernul meu, de a primi asupra-și intervenirea între Principate și între ambele puteri protectoare în interesul german bine înțeles și conform timpului de astăzi.

„Pe lângă încredințarea de cea mai aleasă stimă înfățișază subscrisul acest memorial din mandatul guvernului său.

„Plenipotentul Principatelor Danubiane în Francfort.

„Ioan Maiorescu.

«Francfort, 17/29 Septembrie, 1848».

No. XI.

*2-lea Memorial dat Ministeriului German în
16 Noembrie, din partea plenipotentului României.
Ioan Maiorescu.*

„Inalt Ministeriū!

„Greutățile acțiunii orientale ocupă de un șir de ani pe cei mai însemnători publiciști și bărbați de stat ai tuturilor țărilor Europei, mai virtos ai Germaniei. Ca dintr'un instinct caută Europa spre țările despre Marea Neagră cari se ved alese de ursită a fi teatrul unor mari evenimente. Aci, simte și dice fie-care, cată să se aleagă libertatea Europei mai ales a Germaniei ca acelei mai de aproape! Pe de o parte, însemnătoarea din punct politic și comercial pușăciune a Constantinopolului, astăzi scaunul unei putrede mașine de stat, a unui corp ce-și trage agonia, care însă tot mai are sub sine fructuoasele țări Danubiane; pe de altă parte, puterea Rusiei ce necontentit tot se întinde spre miadă-și, împinsă de nesațiul de țări și ajutată de o diplomație astută și cu multă măiestrie organizată ca înfățișătoarea absolutismului celui mai țeapăn și inimica orî căreî libere desvoltări a minței; aceste dau dreptate popoarelor libere

la comună părere despre răsăritul Europei. La aceasta se mai adaugă numeroasele vise slavice cari se întind până în inima Germaniei, și care prea ușor se pot insufla, aprinde și răpi de ideia unui slavism universal, dacă în parte nu sunt și până acum. Tot ce este greu și periculos din acest punct de vedere se subsemnează sub nume de panslavism. Panslavismul reprezentat, după cum cred unii, de Rusia după cum se află ea astăzi, este o chimeră, o neputință, pentru că Rusia se teme mai tare de semințiile slavice iubitoare de libertate decât de alte națiuni. Apoi idea panslavismului nici n'a eșit de la Rusia, și deși nu se poate nega că diplomația rusească se folosește de această idee pentru scopurile sale, totuși chiar Rușii sunt convinși de neputința reelisării panslavismului prin Rusia. Dar pericolul amenință din altă parte, de la semințiile slavice, despre apus și miadă-și, cari au asvêrlit mai înteiū idea panslavismului în lume.

„După gradul în care s'a deșteptat pretutindenă simțul național, după studiul naționalităților de a se descăța de elemente străine și a se desface de legămintele cele nenaturale spre a se strînge mai tare de cele egale și spre a se constitui de sine, realizarea panslavismului nu mai este chimeră, ba are încă multă proba-

bilitate pentru sine. Eū nu cred nici pe departe la realizarea panslavismului, sub forma unui stat unic și nedespărțit; cât pentru aceasta popoarele slave sunt prea despărțite între sine prin datine, limbă, literatură și religie. În punctul acesta popoarele slave staū unele către altele mai tot în acele relațiuni în cari staū și popoarele romane: Romāni, Italieni, Spaniolī. Este însă realizarea panslavismului cu puțință și probabilă în formă de staturi confederate, sau în formă de o alianță, legătuință de stat.

„Pericolul ce se nasce de aici pentru Germania este invederat, dacă mai virtos vom lua aminte cât de profunde rădēcini a prins ura asupra Germaniei în toate semințiile slavice. Nevoia impune Germaniei datoria de a se gândi la mijloacele prin cari să poată a sta în contra pornirilor panslave și a înlătura pericolul ce o amenința; mijloacele acestea să imbie ele de ce s'a imbiat și până acum; dar Germania nu le-a pus în lucrare; ea nu și-a prețuit importanțele sale interese în Sud-Estul Europei nici odată. Ea le-a părăsit într'un mod ce nu se poate escusa; aceasta se recunoscū și se și muștră cu amărăciune de către cei mai eminenti bărbați de stat ai Germaniei în toți timpii, precum a-
nume și în dīlele acestea de către legatul Au-

striei din Atena, domnul de Prokesch. Observațiunea acestui bărbat de stat e cu mult mai importantă decât să nu i se dea un loc în acest memorial. Ea se cuprinde într'o scrisoare a aceluși legat din 30 August 1848, către nefericitul ministru Latour, și sună ast-fel:

„Rușii, dice domnul de Prokesch, se așează în Principatele Danubiane cu o nepăsare ce se apropie de crima de înaltă trădare; lăsarăm noi în anul 1829 (ce n'am scris eu în contra) gura Dunărei să cadă în mâna Rușilor într'un moment când armata rusească se afla într'o ast-fel de pusăciune, în cât cabinetul din Petersburg ar fi primit ori-ce remonstrațiune din parte-ne. Poate că și acum ne vom lăsa a ne purta de nas cu vorbe goale și a ajuta ca influența rusească să se întărească până la Drava și Sava. Poarta se reluță, dar n'are pe nimeni după sine. Franța se tîră de Austria și anarhia stă sub un cort cu Rusia, și Austria și Germania care ar avea aici cel d'intîi cuvînt sunt nule; fie aceasta așa sau ba, mie mi se rupe inima, dar ce pot eu?”

„Nu mai puțin amar se exprimă redacțiunea „Gazetei universale de Augsburg“ în foia sa principală de la 18 Oct. 1848:

„—Intr'aceea în Principatele Danubiane, de „unde avem scrisori de curînd, consuli austriaci

„se tractează de către Rusia și Sturza cu o bat-
„jocură, după care, dacă vor să-și mântue onoa-
„rea, nu le mai rămâne alta decât să-și iea pas-
„porturile și să plece. Rusia va domni d'aici
„încolo ea singură în țările acelea, până când
„Germania își va aduce aminte ce câștigase ea
„odată acolo cu șiroaie de sânge.“

„În adevăr, pasivitatea reprezentanților pu-
terilor germane în Constantinopol, în lunele din
urmă, cu ocasiunea amenințatoarei sculării a di-
plomației rusesci în contra Porței în cauza Prin-
cipatelor, a bătut foarte tare la ochi. Nimenea nu
este care să nu cunoască încurcata stare a Ger-
maniei peste tot și mai ales a Austriei precum
și născută de aci greutate de a pași în cele din
afară cu energie; dar cu toate acestea, dacă vom
cugeta că în cele din urmă Poarta nici a cerut,
nici a așteptat mai mult decât ca politica ei în
contra nedreptelor pretențiuni ale Rusiei să fie
aprobată, pasivitatea Internunciului Austriei ră-
mâne orî și cum neexplicabilă; și omul se simte
fără voe aplecat a da creșemint unui prepus
acceptat din mai multe părți că cabinetul vie-
nez a fost din mai înainte înțeles cu Rusia, pen-
tru ca ast-fel să-și asigureze votul și ajutorul a-
cestei puteri în cestiunea Italiei.

„Cât pentru aceasta, fie așa sau alt-fel, a-

tât este adevărat că și cea mai nouă ocasiune de a deschide influenței germane un drum sigur și îndelung țiitor spre răsărit a fost nebăgată în seamă.

„Dar soarta Principatelor Danubiane încă nu este determinată; însă se reluptă Turcia a pune în lucrare toate măsurile ce i se propun de către Rusia, încă arată că printre armările sale cele puternice și prin trimiterea numeroaselor trupe spre Dunăre, acea bună înțelegere dintre ea și Rusia la care se provoacă neconținut manifestele rusești, este numai sforțată și minută, însă mai e timp de a reapuca și a îndrepta acea ce s'a trecut cu vederea.

„De aceea îmi iaș voie de a desfășura Inaltului Minister în puține cuvinte mijloacele prin a căroră punere în lucrare, răsăritul Europei se poată asigura în interesul Germaniei și al țărilor de la Dunăre peste tot, și prin care în parte se poată întreprinde și acum un ce foarte important pentru Moldavia și România ce gem sub indoita ocupațiune militară.

„De la marginele sud-ostice ale Germaniei până la Marea Neagră sunt mai ales două popoare, cu puțin la număr, Maghiari și Români orientali, cari îi taie poporimea slavică în două părți. Intre ei locuesc și Germani, anume niște

neînsemnătoare colonii germane prin Ungaria și apoi mai virtos Sașii în Transilvania. Acești din urmă, ca la trei sute de mii cu numărul, esistaū de secolī ca o națiune de sine, cu drepturi și privilegiiurī singulare până ce uniunea Transilvaniei cu Ungaria, decretată în Dieta de la Cluj în contra voinței lor și în contra voinței Romānilor; a tras după sine nimicirea existenței lor politice, și a ocasionat ridicarea lor, în unire cu Romāniī, în contra Maghiarilor.

„Această insurgență din Transilvania, ca să însemnām în treacāt, n'are nimic a face cu mișcāciunile slavice, n'are nici o tendință reacționară, precum place unora a dice, și nu țintesce la stingerea Maghiarilor orī la îngroparea libertăței lor. Nu; acesta e un rebel impus de nevoie, o luptă în contra pretențiunilor și în contra terorismului partidei maghiarizătoare ce acum se află la guvern; și nu are alt scop decât egalitatea de drepturi pentru națiunea germană și romānă, așa cum s'a pronunțat ea în Constituțiunea austriacă și probarea prin faptă a neclintitei lor credințe către Casa Habsburgă. De aceea Sașii și Romāniī în Transilvania s'aū declarat pentru Constituțiunea austriacă. Ca născut Român din Transilvania, crescut între Romāni, Sași

și Maghiari, sunt cunoscut cu starea și relațiile acestor țări.

„Dacă Maghiarii ar fi recunoscut și asigurat prin lege pe celelalte naționalități, ei ar fi avut în Români și Sași pe cei mai naturali și mai credincioși conluptători în contra pornirilor panslavice, dacă acestea există în adevăr.

„Dar Germanii aceștia sunt, după numărul lor, un element cu mult mai neînsemnat decât ce să se poată lua drept basă pentru combinații politice inămeritoare(?). Din contra Maghiarii și Români orientali se însușesc întemeierea unui propugnacul tare și permanent în contra panslavismului în interesul libertății Europei și al luminei. Ambele elemente, cel maghiaric ce se ține de familia semitică, și cel oriental roman, a căreia patrie originară este Italia, există astăzi în resăritul Europei cu totul isolate, întocmai ca o insulă într'o mare slavică care numai printr'o îngustă limbă de pământ se unesc spre apus cu Germania.

„Precum este de învederat că numai peste cadavrul acestor două națiuni și peste al Sașilor ce locuiesc printre ei, vor putea a-și da mâna Slavii despre răsărit și miadă-noapte cu cei de la miadă-și spre a realiza un imperiū universal slav, tot așa este de sigur că numai prin inte-

meierea unui stat maghiar liber și fundarea unui asemenea stat român tare mai încolo spre răsărit, și prin alegarea lor de Germania va deveni panslavismul cu neputință, iar Maghiarii și Români în stare de a-și împlini misiunea lor, ca înainte-gardă a popoarelor civilisate în răsăritul Europei.

„Ce se atinge mai întâiu de Ungaria nu se poate nega că elementul maghiaric în acest regat nu este mai nicăiri compact de ajuns, astfel că, consolidându-se odată în lăuntru într'un mod perdurător, să-și poată urma neîmpedecat a sa misiune. Din contra, Români orientali, între termenii vechii Dacii, Dunărea Nistru și Tisa, fac poporimea cea principală foarte precumpănită, căci Români stau astăzi în Dacia nouă milioane în contra două milioane trei sute de mii Maghiari, Serbi și Germani, și ce se ține de ambele Principate Danubiane poporimea este exclusiv română.

„Maghiarii voră să se întărească prin incorporarea Transilvaniei cu Ungaria, și stoarseră cu putere așa numita uniune în contra voinței Românilor și Sașilor. Dar națiunea maghiară în Ungaria se afla înainte de uniune într'o proporțiune mult mai favorabilă către cele-lalte seminții decât după uniune; pentru că Transil-

vania a adus Ungariei cinci sute de mii Maghiari și un milion jumătate Români, și trei sute de mii Sași. În adevăr, aceasta nu se poate numi câștig. Cea d'întâiu urmare a acestui pas rău calculat este resbelul de naționalitate ce a prorsupt și în Transilvania. Maghiarii se vede a-și fi cunoscut mai târziu eroarea, căci ei fac Secuilor propuse premibile de a se strămuta în Ungaria. De se va întâmpla aceasta, precum e și probabil, atunci dacă nu toată partea apusană a Daciei, dar de sigur Transilvania nu se mai poate susține pentru Ungaria, căci Secuii din punct de vedere militar fac poporimea principală a Maghiarilor în Dacia iar în Transilvania și cu numărul. Apoi Transilvania după pusăciunea sa geografică numai împreună cu Principatele Danubiane va putea ajunge vre odată la o stare materială plăcută, și astăzi produsele industriei Sașilor mai numai în Principatele Danubiane își au a lor piață.

„De aici ar eși pentru viitorul stat român de sine un teritoriū ce ar cuprinde cam întreaga Dacie veche; Bucovina și Basarabia rupte cu puterea și cu nedreptul din Moldavia, se țin firesce de acest stat român.

„Maghiarii din contra ar câștiga o poporime de vița lor mai compactă, și spre a incon-

jura pe viitor luptele de naționalitate între Maghiari și Români s'ar putea și ar căta a se da voie rămășițelor ambelor naționalități de a trece în statul respectivei lor seminții după exemplul Secuilor. Pacificului și industriiosului popor Sas i s'ar asigura în noul stat român existența sa națională precum era înainte de uniune.

„Ungaria, fără Croația și Slavonia și fără Transilvania și ce se va mai adăoga la ea, Ungaria, ȕic, cu o poporime maghiară ca precumpănitoare va fi mult mai fericită și mai tare. O astfel de Ungarie, legată prin alianță ofensivă și defensivă cu România și alipite amândouă de Germania printr'o legătură de stat, cum am propus eu pentru Principatele Danubiane în Memorandul meu de la 17/29 Septembrie, înlătură pericolul panslavismului, asigură resăritul Europei și câștigă Germaniei o influență necesară ce i se cuvine până la Marea Neagră.

„Cum că națiunile aceste amândouă au să se lege de Germania, este o încredințare generală a tuturilor Românilor și Maghiarilor celor luminați și înțelepți; căci ori și cât de favorabil s'ar alege, s'ar determina existența de stat a ambelor două națiuni, ele fără Germania sunt prea debile contra panslavismului.

„Însă, ca cestiunea orientală să se desnoade

mai cu deplinătate, ar căta a admăsura Greciei termenii mai naturali atât pe uscat cât și în insule.

„Realizarea acestor combinațiuni este fără îndoială lucrul viitorului, însă dacă nu ne înșală toate semnele, minutul nu este departe care va pretinde toată activitatea și îndemnatărea bărbaților de stat ai Germaniei pentru realizarea acestor combinațiuni în toată a lor estensitate.

„Chiar ridicarea Românilor din vara aceasta a adus Germaniei aminte de datoria sa, și a dat dorita ocaziune de a lucra către acel scop. Aceasta se poate și acum, cât pentru Moldavia și România; și sunt sigur că rezultatul va remunera întreprinsa; căci, cum am însemnat mai sus, soarta acestor frumoase dar nefericite țări nu este încă nimic mai puțin decât determinată.

„Firesce, aci ni se pune în cale întrebarea: cum s'ar purta Turcia la aceasta?

„Fără a mă lăsa asupra evenimentelor ce la o transformare a staturilor Europei neapărat vor lovi pe Turcia, întrebăciunea aceasta cât pentru Moldavia și România, cum sunt ele astăzi, se poate deslega prea ușor. Însăși Turcia ne iese aici cu brațele deschise. În anii cei doi din

urmă mai de multe ori a venit vorba la Poartă că prin capitalisarea tributului anual să se ușureze rescumpărarea acestor două Principate și să se lase de tot libere.

„Turcii argumentează ast-fel: Pentru Turcia este mai bine, este nemărginit mai folositor a-și face cu modul acesta din poporul român un amic credincios decât ca Principatele să mai rămână și de aci înainte numai un câmp deschis pentru intrigă din partea Rusiei în contra lor înșile și în contra Turciei.

„In adevăr, depărtarea influenței rusesci de la Dunăre este pentru Turcia o cestiune de viață, și ori-ce ajutor pentru aceasta din partea Germaniei l'ar primi ea cu recunoștință. Principatele sunt în stare de a se rescumpăra; însă pentru cuvinte ce se înțeleg de sine, ele nu pot încerca rescumpărarea decât sub garanția și protecțiunea Germaniei.

„De aci se vede că cea d'intăiă ocupăciune a ambasadei germane la Constantinopol ar fi a lucra ca trupele rusesci să se tragă din Principate, la care să ceară neapărat învoirea cabinetului vienes, pentru că Turcii sunt dedați a vedé pe Germania în Viena; către aceasta Turcii nu vor înțelege nici odată ce va să dică puterea centrală a Germaniei până ce Prusia și

Austria nu se vor supune a-și rechiăma pe ambasadorii lor speciali. Tot odată cu acest pas s'ar putea începe negociațiunile pentru rescumpărarea Principatelor și pentru unirea lor într'un stat, sub un Principe din casa Austriei și sub protecțiunea Germaniei. Ceea ce mai rămâne de făcut pentru un stat Român mai mare atărnă de la viitor.

„Inalta putere centrală a Germaniei este de a găsi pe ușor drumul cel mai bun, spre a adveni la un rezultat fericit în interesul Germaniei și al Principatelor tot de odată.

„Dând inaltului minister al Germaniei această hârtie, subsemnatul rămâne cu cea mai aleasă stimă.

„Ioan Maiorescu

„Plenipotentul Principatelor Danubiane.

„Francfort, 4/16 Noembrie, 1848^a.

No. XII.

Din actele Parlamentului de Francfort asupra Principatelor Danubiane.

„In ședința 96 de la 13 Octombrie, domnul Schulz de la Vailburg a pus această întrebare Ministerului celor esterne:

«Ce măsuri a luat Ministerul Imperiului German spre a apăra interesele Germaniei în Moldova și România în contra esorbitanțelor rusești?»

„Ministeriul a dis că va da răspunsul în luna următoare, adică la 16 Octombrie.

„In ședința 97 de la 16 Octombrie domnul Förster de la Hünfeld a motivat a doua interpelăciune ast-fel:

«Principatele Romanice, România și Moldavia, s'aî alipit Aritințele (?) populilor germani pentru a-și întocmi o Constituțiune democratică. Rusia s'a amestecat, Poarta însă a recunoscut noiele instituțiuni fiind ele un propumnacul pentru sine însăși, dar prin influența rusească se vedu nevoită a-și lua înapoi aprobarea dată. Rusia concentrează la marginile Principatelor trupe, trupe armate însemnătoare, dând cu aceasta scopul său învederat pe față de a apuca Principatele și de a le ține pentru sine, când de altă parte ea și acum face și drege în ele ca în casa sa. Principatele nu sunt cu dreptul de rebel subjugate de Poartă, ci s'aî pus de bună voie sub protecțiunea ei prin tractate rețiindu-și dreptul de independință legislativă și administrativă, și finanțiile sunt ale Principatelor, cari aî să dea Porței numai un tribut pentru ca să le protegeze.

Nici o națiune n'are interes așa de mare ca cea germană de a nu lăsa să cadă aceste Principate sub puterea Rusiei. Un Imperiū Romanic despre amiadă-și legat firesce de Germania, are tot acea înaltă însemnătate ca cel Maghiar, ba încă și mai înaltă. De aceea îmi iați voie de a pune aceste întrebăciuni Ministeriului:

„1. Ce măsuri a luat Ministeriul de a oprî inundarea Principatelor de trupe rusesci și de a apăra drepturile lor?”

„2. Ce piedici stau la mijloc de nu se trimit legați la Petersburg și Constantinopol?”

„3. Putem spera că acești ambasadori vor porni curând?”

„Ministeriul a răspuns în această ședință la ambele întrebăciuni precum urmează:

„Două interpelăciuni se țin de relațiunile Germaniei și ale puterei centrale către Moldavia și România. O interpelăciune, ce s'a făcut cunoscută încă de Vineri, este din partea domnului Schulz și a mai multor altor domni; cea-laltă este din partea domnului Förster ce s'a adus astăzi în cunoștința Parlamentului. La această am o noare a răspunde înaltei Adunări că ponderositatea Principatelor Danubiane pentru Germania s'a recunoscut de Ministeriū în toată a ei estensitate, că Ministeriul cunoasce foarte luminat că

o mare parte a viitorului Principatelor atîrnă de la o amesurată înlucrare a Germaniei, și că prin urmare Ministeriul este pătuns de necesitatea de a cîștiga acolo cât se va putea mai curînd elementului german ponderanția cea mai determinată; dar înalta adunanță va recunoasce că asemenea preliminări urmează a se face într'un mod răspunzător scopului. De aceea Ministeriul s'a pus în relațiuni directe cu bărbații cari au cunoscințe întinse despre starea Principatelor dela Dunăre, ca împreună cu ei să se consulteze despre modul cel mai înemeritor de a înnoda relațiuni diplomatice cu aceste Principate.

«Resultatul desbaterilor cu acești bărbați este că deși Principatele au un grad cert de independință, dar încă tot se țin de Turcia; prin urmare, relațiunile diplomatice cu ele nu se pot înnoda înainte de a se lega cu Constantinopolul. Așa dar s'a determinat a se pune în lucrare ambasada la Constantinopol, și am onoare de a face cunoscut Adu-nărei că aceasta se va face în cel mai scurt timp».

„Fiind-că ministrul n'a răspuns nimic pentru ambasada de la Petersburg, interpelațiunea s'a repetat la 23 Oct. și ministrul iar a răspuns numai pentru Constantinopol și Principate ast-fel:

«Ministeriul, precum a declarat în una din ședințele trecute, se ocupă cu ambasada din Constantinopol, și am onoare de a notifica că ambasadorul s'a și denumit. Tot odată cu ambasadorul vor pleca și agenții diplomatici pentru Principatele Danubiane și alte puncturi în Orient».

„In ședința 106 de la 31 Octombrie, domnul Schulz și consorțiul au motivat ce se vede mai jos în modul următor :

«Luând în băgare de seamă că România și Moldavia printr'un adins împuternicit, care de mai mult timp așteaptă rezultatul stăruințelor sale, a cerut o intervenire sprijinitoare din partea Germaniei;

«Luând în băgare de seamă că de cele d'întâiu datorii ale puterii centrale se ține a întoarce a sa luare aminte asupra țărilor de la Dunăre, și a trage în cercul activității sale o materie ce până acum a fost neglijată într'un mod neesplacabil;

«Luând în băgare de seamă că aici nu se lucrează de mai puțin decât de destuparea vechilor drumuri ale comerțului și ale emigrațiunii germane, și despre asigurarea relațiilor intime cu Orientul, prin împingerea înapoi a exorbitanțelor ale Rusiei ce cresc amenințând;

«Luând în băgare de seamă că aceste mi-

siunii, ce urmează din nou posăciunea Germaniei, vine în ajutor ridicarea Romanilor resăriteni pentru libertate, și că violenta apăsare a acestei ridicări îndoiesce trebuința protecțiunii;

«Luând în urmă în băgare de seamă că Germania în împlinirea acestei misiuni poate fi sigură chiar de sprijinirea Porței, Adunarea generală decretează:

„A se întocmi un comitet care să se consulte asupra cestiunii Dunărei în toată a ei estensitate și să facă proiectele cuvenite».

„Această moțiune s'a dat la comitetul cauzei internaționale ca să raporteze. Raportul s'a citit în ședința 108 de la 3 Noembrie, a căruia cuprindere pe scurt este aceasta:

«Comisiunea cauzei internaționale cunoaște în toată a ei însemnătate și estensitate cestiunea Danubiană atinsă în moțiunea de mai sus, și socotesce de datoriu puterii centrale a întoarce deplina sa luare aminte țărilor Danubiane, precum a și declarat Ministeriul celor externe că se ocupă cu această cestiune importantă, care cu durere mărturisim, prea a fost până acum părăsită de Germania;

«Comisiunea, unindu-se în ființă cu motivele celor ce au făcut moțiunea, nu găsesce cu cale a întocmi o comisiune specială pentru această ce-

stiune acum, când prin încurcăturile ce s'aû ivit în toată partea sud-estică, desnodământul acestei oestiuini nu cade nemijlocit în cercul lucrărilor Adunanței. Dar Germania are să urmeze o politică puternică la Dunăre, și această politică sperăm, că poate lucra și va lucra curând cu atât mai tare și mai făcătoare de bine, cu cât Germania n'are să reprezenteze în răsărit decât cauza dreptăței, civilizațiunei și a libertăței. Aceste mari interese de viață vor fi recunoscute în timpul său și pentru țările Danubiane.

„Comitetul propune ca această cauză să rămăe la comitetul cauzei internaționale. Președintele va însemna o di de desbatere.“

No. XIII.

Generalul Magheru către Ion Ghica la Constantinopol.

„Trieste, 24 Ianuarie (5 Febr.) 1840.“

„Socot de prisos a-ți da aici o relație amănuntă despre deliberarea fraților noștri ăspatriți, sigur fiind că vei fi sciind aceasta foarte bine. Trebuie să fi sciind asemenea că Archimandritul Ioan Snagoveanu, Bolliac, N. Bălcescu, Bolintineanu, Gr. Ipătescu, A. Zane, Aristia, Io-

nescu și Deivos au trecut în Transilvania unde se află și Tell și Eliad; iar cei-lalți s'au dirigit către Occident, spre Paris și London.

„Eu, precum și alți Români, am fost silit a părăsi Hermanstadt-ele, unde mă aflam, prin comunicație oficială din partea comandantului Transilvaniei. Mi s'a imputat adică că Transilvănenii și Bănățenii m'ar fi fost cerut ca comandant al lor, intrigă făcută negreșit de către inimiții noștri Ruși. De aceea am și hotărit a mă trage spre Occident și a mă oprî de o cam dată aici la Trieste, unde până acum sunt în pace, și unde după poziția geografică a acestui oraș mă aflu la egală distanță de către Paris, Francfort, Viena, România și Constantinopol. Incă de la Belgrad, mai mulți amici ai causei noastre și chiar compatrioții d'ai noștri m'au îndemnat a veni acolo la Stambul, făcându-mă să pricep, că la orî-ce eventualitate de ruptură între sciutele două puteri ași putea fi de folos la organizația măsurilor resbelnice ce ar fi luat în țara noastră. Eram aproape de a o face, dar altă considerație m'a făcut a renunța pentru puțin timp la acest proiect; iată ce :

„Indată după plecarea mea din Hermanstadt, în tot cursul călătoriei mele am auzit diferite noutăți, cari erau departe de a mă bucura.

Că adică la Constantinopol se dusesse și se acreditase falșa faimă cum că emigrații noștri ar fi împărțiți în două câmpuri oposite; că la Constantinopol încep a se grupa Români cei buni sub nume de partida turcă, și că aceștia din toate puterile se silesc acolo a contrabalança și a paralisa acturile și lucrările unei alte partide Române a cărei numire ar fi germană și care la Francfort, cu capul ei Eliad, ar fi lucrând cu totul în contra interesurilor Turciei, și prin urmare ar fi având o politică cu totul opoșită cu aceea a adevăratei partide turcă dela Constantinopol. Că pe lângă acestea, aceasta din urmă ar fi vrând să-și dea un cap, de vreme ce închipuita partidă germană și-a dat pe Eliad, care, după cum se credea la Constantinopol, s'ar fi și aflând de mult la Francfort cu Maiorescu.

„Aceste vesti m'au întors din drumul meu, căci am voit să lămuresc ca ce aparență ar fi putut să dea naștere unei asemenea supoziții.

„Apoi, iubite domnule, trebuie să știți mai înainte de toate că deși s'ar fi ivit în timpii trecuți mai multe desghinări personale, însă aceste mici jocuri de ambiție s'au șters, imi place să o cred în toată convincția, s'au șters dîinaintea pericolului iminent al patriei comune.

Nimeni, ȳic, nu poate fi at t de mic la inimă, at t de puţin iubitor de ȳara lui ca să se mai g ndeasc  la nişte calcule vile de ambiţie egoistă.

„Sci  bine, domnul meu, c  din capul lucrului tot-deauna noi am vizat a ne ag ta, a rezema politica noastră de Puterea suzerană. Toate lucrările noastre, toate faptele noastre au trebuit negreşit să dovedeasc  Europei şi mai cu seamă Porţei că adevărat acest sentiment a format esenţa politicei noastre, căci intr'alt fel, ca să aduc aici un mic exemplu, ce n'ar fi putut face bravii Români, cari aveau armele in m n  şi toate gloatele din România mică?.... Am v dut insă că Turcia, cu toată bună voinţa de a ne sprijini, se găsia intr'o poziţie inferioară inaintea celei-late puteri. Ce trebuia să facem noi? Negreşit să căutăm a scoate pe Poartă din această poziţie, şi a o pune pe un picior mai ferm. Cum o puteam face? Pe c t ne iert  puterile, negreşit prin silinţa de a trage simpatiile celor-lalte puteri libere asupra causei noastre, şi de a c p ta prin chipul acesta puteri noue, cel puţin morale, Inaltei Porţi. Aceasta am făcut'o şi aceasta mai mult dec t toate poate dovedi mai chiar c t de strins ne ȳi-

nem noi de Turcia și cu câtă căldură sinceră ne silim a o vedea tare și puternică, ca astfel să poată și pe noi a ne ajuta cu mai multă eficacitate.

„Acestea erau destule ca să nimicească orice supoziție nefavorabilă asupra agenților din Occident ai emigrației.

„Eu am scris lui Maiorescu, încă dela Agram și chiar de aici, căci Eliad nu s'a mutat de loc până acum din Hermanstadt, cerându-i un espus de lucrările sale de acolo. El imi și adresa alăturata scrisoare care n'are trebuință de comentariu. Maiorescu apoi a și venit aci la Trieste, mi-a narat și din gură ale lui lucrări și mi-a spus că au fost întru toate aprobate și de frații noștri, cari, spre a se duce la Paris, au trecut și s'au oprit mai multe zile pe la Frankfurt.

„Iți trimit chiar scrisoarea în original a lui Maiorescu, ca dacă vei socoti de folos, s'o poți arăta la care vei voi acolo, ca să-i scoți din orice presupus asupra noastră, și ca să-i încredințezi că în Germania n'am căutat alt decât a face politica ei amică și conformă cu a Turciei în cestiunea română.

„Acum rămâne a-ți comunica și diferitele

măsuri ce am socotit de neapărată trebuință a lua în cauza organizării emigrației.

„Atât Maiorescu cât și eu am scris celor dela Paris în cauza aceasta. Cei din Transilvania, în număr de mai bine de două sute, și noi (și negreșit, după cum mi-a spus Maiorescu, și cei dela Paris aprobaū idea aceasta) am luat hotărîrea a alege un comitet. Comitetul acesta va fi mixt, va fi compus adică de Români și Moldoveni, căci ar fi foarte impolitic și foarte imprudent ca noi de sine-ne să facem o despărțire între interesele omogene ale țărilor România și Moldavia. Acest comitet va denumi delegați la toate cabinetele puterilor europene, ori unde va găsi cu cuviință. Politica comitetului va fi determinată de voturile majorității membrilor lui. Se va ocupa în numele națiunii române de toate mijloacele atât materiale cât și morale pentru triumful cauzei noastre și pentru întreținerea fraților emigrați (Români-Moldoveni). Această idee fără indoială ai să o aprobezi și d-ta; cu toate că, după comunicațiunile ce ni le făcu Filipescu, d-ta precum și ceilalți frați emigrați de acolo ați fost de părere a numi un singur cap. Eu însă socot ca să părăsiți această din urmă opiniune, mai virtos că, după cum

m'am silit a vă esplica, ori-ce prepus de diferite partide s'a aridicat pentru tot-deauna de deasupra emigrației.

„Am convocat pe toți capiī revoluției noastre a se aduna saū la Viena saū la Trieste, ca centru, spre a procede la elecția acestui comitet, și fiind-că spre esemplu ar fi cu greu în toate privințele ca toți cei de la Transilvania să se transporte aici, s'a găsit cu cale că ei să trimită numai delegați cărora să le confieze voturile lor pentru acest comitet.

„Ast-fel vor vedea Turcia și Europa că Românii de obște sunt uniți și că toate silințele lor sunt îndreptate spre un singur țel, spre menținerea puterei Otomane și spre fericirea țerei lor. Luând in considerație toate acestea, fără indoială Inaltul Divan se va convinge—dacă nu s'a fi convins încă bine—că noi lucrăm ca chiar niște Turci, căci inamicul comun a făcut a ni se confunda interesele și a ne uni ca niște frați pe cari îi amenință tot un pericol.

„Ioan Filipescu, amicul nostru, mi-a spus, spre bucuria tutului, c'avem amici buni la Stambul. Cât pentru d-ta îți mulțumesc și din parte-mi ca român că prin energica și patriotica d-tale activitate poți balanța, după cât se poate face, influența inamicilor noștri.

„Aduți aminte că patria d-tale nu va fi îngrată către salvatorii ei și această idee să te susție în dificila d-tale misie.

„Salutare și frăție

„Amicul d-tale, *G. Maghieru.*

„P. S. Te rog, iubite domnule, de a cere, de se va putea, dacă s'a primit la ambasada franceză de acolo un pachet ce l'am fost adresat prin d. Hory din Bucuresci către D. Dessaint. Intr'însul se cuprindea o relație exactă de toate evenimentele și o explicație pe larg a conduitei ce am trebuit să țin în timpul din urmă. Toate astea, rugam pe d. Dessaint, ca după ce le va împărtăși generalului Aupick, de va socoti că e bine, să le dea apoi lui Riza Pașa, căci noi toți credeam că acesta era să ramplaseze ca comisar cu noue instrucții pe Fuad Efendi.

„Nu mă indoesc că vei binevoi a mă onora cu răspunsul d-tale, și a mă vesti ce s'a făcut cu pachetul mai sus numit.

„Adresa mea este: Constantin Barthelemi, Trieste, Poste-Restante.

No. XIV.

Ioan Maiorescu către Generalul Magheru la Triest.

„Viena, 10/22 Decembre, 1848.

„*Dreptate, Frăție!*

„*Amice,*

„Am primit scrisoarea d-tale de la Agram, în care îmi dăci ca să viū delă Viena să ne vedem în Triest, am primit și pe cea-laltă chiar de la Triest, în care mă însciințezi, că și amicul nostru I. Filipescu, ce se întoarce de la Constantinopol, se află cu d-ta în Triest. Voiū pleca și eū în 2—3 zile, ca să ne întilnim acilea. Până atunci mă grăbesc a-ți da o scurtă relațiune despre lucrările mele în Francfort, ca să puteți și d-voastră a informa pe agentul nostru din Constantinopol. Eū, care cunosc îndemănătatea diplomației moscovite, și basa ei, de a se servi de toate mijloacele ce duc la scop, nu mă mir de prepusul întru care se află Poarta Otomană, că o partidă română în capul căreia se află d. Eliade, ar fi lucrând prin mine în Francfort în contra intereselor Turciei. Interesul ce a luat în Francfort și Ministeriul și Parlamentul la cauza română, a făcut cea mai neplăcută inti-

părire în Petersburg, și diplomația acestui cabinet a început de acum a prepara piedici și stavile ambasadorului Imperiului german, pe când va merge acesta în Stambul. Aceste le află chiar din gura miniștrilor și a președintelui Parlamentului în Francfort. Nu este nici o îndoială că diplomația rusească se încearcă a speria pe Poartă, că noul Imperiu german va fi periculos pentru Osmanî; însă frica aceasta va ține la Turci numai până atunci, până când ei vor citi Constituțiunea Germaniei de la Francfort, în care la titlul, *despre terminul Imperiului german* s'a decretat acest principiu: „Nici o țară care nu este germană, adică al cărui popor nu este german, nu se va putea încorpora nici odată cu nici un stat german. Principii Germani cari domnesc astăzi peste țări ce nu sunt germane, vor sta de aci înainte către aceste țări numai în relațiune de unire personală“. Ce frică poate să aibă Turcia acum când în legile fundamentale ale noului Imperiu, se anulează înainte orîce conquistă din partea Germaniei?

Iată pe scurt cea ce am lucrat în Francfort cu Ministeriul d'a dreptul și prin Parlament:

„La 17/29 Septembrie am dat Ministeriului un *memorial*, în care am arătat drepturile Principatelor întemeiate pe capitulațiunile lor cu

Poarta și pe tractate; am explicat relațiunile Principatelor către Turcia și Rusia, precum și relațiunile între Turcia și Rusia în ceea ce se atinge de Principate, până la trimiterea lui Fuad, fără a scî eu la 17/29 Septembrie ce a făcut Fuad în Bucuresci.

„La 4/16 Noembrie am dat alt memorial în care tractez *Cestiunea Orientală* din punct de vedere european în general și român în parte. Ca român în acest memorial nu puteam a nu mă gândi și de întîmplarea când o totală metamorfosă în Europa ar lovî pe Turcia în temeliile sale, și a nu mă întreba: ce ar putea fi atunci Româniî pentru Europa în general și în parte pentru Germania? Afară de acest cas, toată lucrarea mea este în interesul Turciei, unit cu interesul Principatelor. Venind la Triest, vă voi citi lucrările mele, și veți vedea. Acum vă însemnez că cauza română a venit de cinci ori în Parlamentul Germaniei, până la plecarea mea spre Viena.

„1° În ședința 96 în 13 Octombrie interpelară cluburile din centrul stîng și aripa stîngă: Ce măsuri a luat Ministeriul în contra *esorbitanțelor rusesce* în Principate?

„2° În ședința 97 s'a citit altă interpelare foarte interesantă, întemeiată pe capitulațiunile

Principatelor. Un român nu ar putea face mai bine. Ea dezvoltă importanța poporului român pentru Europa, Germania și Turcia în interesul acestia. Ca să vedeți că nu e în contra intereselor Turciei, iată traduc aci răspunsul Ministrului celor esterne, scos din cuvînt în cuvînt din actele Parlamentului cele tipărite. Răspunsul s'a dat tot în ședința 97 de la 16 Octombrie; după ce la 13 Octombrie seara s'a ținut o conferință ministerială de 3 ore, asupra memorialului meu dela 29 Septembrie. În conferință a fost de față Archiducele Ioan, și după stăruirea mea s'a adus și Baronul *Richthofen*, consul general al Prusiei în Principate, pentru că la intrarea Rușilor în Moldavia a rupt relațiunile sale cu Sturza, venise la Berlin; tot după stăruința mea, s'a chemat în acea conferință și istoricul *Fallmeyer* cunoscut Turcilor în Constantinopol și chiar personal Sultanului, dela care are și Ordinul *Nișan*. După conferința ce a avut Ministeriul, s'a dat apoi Lună în 16 Octombrie la ambele interpelate acest răspuns în Parlament:

„Două interpelate se țin de relațiunile Germaniei și ale puterii centrale către Moldavia și România. O interpelată, ce s'a făcut cunoscută încă de Vineri (13 Octombrie), este din partea d-lui Schulz, și a mai multor altor cunoscuți;

cea-laltă este din partea d-lui Förster și a conșorților, care s'a adus astăzi în cunoștința Parlamentului. La aceste am onoare de a răspunde înaltei Adunante, că ponderositatea Principatelor Danubiane s'a recunoscut de Minister în toată a ei estensitate, că Ministeriul cunoasce foarte luminat, că o parte a viitorului acestor Principate atîrnă de la o cuviincioasă (convenable) înlucrare a Germaniei, și că, prin urmare, Ministeriul este pëtruns de necesitatea de a câștiga acolo Germaniei ponderanța cea mai determinată. Dar înalta Adunantă va recunoasce că asemenea preliminări urmează a se face într'un mod amesurat scopului. De aceea Ministeriul s'a pus în relațiuni directe cu bărbați cari au cunoștințe întinse despre starea Principatelor, ca împreună cu ei să se consulteze despre modul cel mai înemerit de a înoda relațiuni diplomatice cu aceste Principate. Resultatul desbaterilor cu acești bărbați este că, deși Principatele au un grad cert (certain) de independință, dar ele tot se țin de Turcia; prin urmare relațiunile diplomatice cu ele se pot înoda numai după ce se vor începe cu Constantinopolul. Am onoare de a face cunoscut Adunantei, că s'a determinat a se pune în lucrare ambasada de Constantinopol în cel mai scurt timp.

„Acesta este răspunsul Ministrului, în toc-

mai după original, scos din actele Parlamentului.

„3° La 23 Octombrie s'a tractat iar despre Principate. In ambele interpelate trecute s'a întreat ministeriul de ce nu se trimit ambasadori la Petersburg și Constantinopol? Ministeriul, după cum se vede din răspunsul său, a tăcut cu totul despre Petersburg. De aceea din partea Parlamentului, Luni la 23 Octombrie, s'a făcut a 3-a întrebare Ministeriului, atingându-se cauza ambasadei de Petersburg din punctul român. Ministrul a răspuns, tăcând și acum cu totul de Petersburg. Răspunsul este acesta, scos din actele Parlamentului.

Ministeriul, precum a declarat în una din ședințele trecute, se ocupă cu ambasada dela Constantinopol, și am onoare de a notifica Adunantei că ambasadorul s'ar fi denumit. Tot de odată cu ambasadorul vor pleca și agenții diplomatici pentru Principate și alte puncturi în Orient.

„4° In ședința 106 de la 31 Octombrie centrul stâng unit cu mai multe fracțiuni, a motivat într'un mod foarte interesant o *moțiune* în Parlament. In motive se desvoltă că cestiunea Danubiană, din punct de vedere român, prea a fost neglijată de Germania, că Rusia după debilitatea Porței a luat o pozițiune periculoasă,

că a ocupat Principatele fără nici un drept, că un agent al Principatelor (eū) adastă atăta timp rezultatul stăruințelor sale, că chiar Poarta Otomană s'ar bucura vedēnd pe Germania că începe a lucra spre a paralisa esorbitanțele Rusiei, cerēnd aceasta chiar interesul ei. După aceste se pune moțiunea următoare :

„Parlamentul decretează a se întocmi o comisiune care să se consulte asupra cestiunii Danubiane în toată a ei estensitate și să facă proiectele cuvenite».

„Parlamentul a decretat ca moțiunea să se dea la comitetul cauzelor *internaționale*, ca să raporteze.

„5° In ședința 108 dela 3 Noembrie, s'a citit raportul comitetului internațional, care nu găsesce cu cale ca să se denumească o comisiune *specială* pentru cauza Danubiană, ci să rămână și cauza aceasta tot *la comitetul internațional*, ca să o lucreze acesta.

„Eū am fost de față când s'a desbătut la comitet moțiunea, și atârna dela mine ca să fac să se denumească o comisiune specială; dar înțelegēnd că ai depus d-ta armele, am vedūt că lucrul nu se mai poate tracta nemijlocit în Parlament, ci pe drum diplomatic. De aceea m'am invoit ca cauza să rămână la comitetul inter-

național, care o cunoscea mai bine. Iată pe scurt răspunsul său raportul comitetului tradus din protocolul Parlamentului din ședința 108, 3 Noembrie.

Comisiunea cauzelor internaționale cunoaște în toată a ei însemnătate și estensitate cestiunea Danubiană atinsă în moțiunea de mai sus, și socotesce de datoria puterii centrale a întoarce deplina sa luare aminte țărilor Danubiane, precum a declarat Ministeriul celor esterne, că se ocupă de această cestiune importantă care—cu durere mărturisim—prea a fost până acum părăsită de Germania. Comisiunea celor internaționale se unesce în ființă cu motivele moțiunii, dar nu găsesce cu cale a întocmi o comisiune specială pentru această cauză acum, când prin încurcăturile ce s'au ivit în toată partea sud-ostică, desnodământul acestei cauze nu cade nemijlocit în cercul lucrărilor Parlamentului. Dar Germania trebuie să urmeze o politică puternică la Dunăre, și această politică sperăm că poate lucra și că va și lucra în curând, cu atât mai tare și mai făcătoare de bine, cu cât Germania n'are să reprezenteze în Orient decât cauza dreptății, a civilizației și a libertății. Aceste mari interese de viață vor fi recunoscute în timpul lor, și pentru Principatele Danubiane.

Comisiunea internațională propune ca cauza aceasta să rămâie la sine.

„Președintele a declarat că va însemna o di ca să se desbată părerea din acest raport. Până în 8 Decembrie, când am plecat din Frankfurt, nu s'a desbătut.

„Cât pentru ambasadă, aceasta s'a amânat până la încetarea *provisoriului* și alegerea unui cap definitiv al Germaniei, care se va face pe la capătul lunii Ianuarie ori la începutul lui Februarie. În Minister se află acum capitulațiunile noastre și toate tractatele între Poarta și Rusia comentate bine; asemenea și memoriile mele. Cunosc și instrucțiunile cari se vor da ambasadei. Nu putea fi mai favorabile decum sunt.

„Ministeriul s'a adresat și la cabinetul Engliterei ca să-l provoace a se uni cu politica Germaniei în cauza Danubiană. Miniștrii, după stăruirea mea, dederă și Golescului scrisori de recomandație către ambasadorii puterilor germane la Londra ca să-l ajute; mie imi dederă asemenea scrisori la Viena, dar politica Vienei va rămânea tot cam pasivă, până ce vom împăca pe Ungaria. Atunci se va schimba.

„Aceste să le faceți cunoscute amicului nostru Ghica în Constantinopol ca să scie. Dacă și Austria și Prusia nu-și vor rechiama pe am-

basadorii lor specialii de pe la puterile Europei, ca să rămână numai un ambasador pentru toată Germania, precum s'a decretat la Francfort, politica lor tot va fi una cu politica Imperiului german; va fi numai una, îndată ce Austria va scăpa de resbelul din Ungaria și va avea armata de acolo disponibilă. Ea se va așeza îndată pe marginile Rusiei și ale Principatelor. Turcia va avea în Germania pe cel mai credincios amic. Frica că în Francfort s'ar lucra în contra Turciei este o intrigă a diplomației moscovite. Ne vom vedea peste puțin la Triest. Până atunci, salutare, frăție.

„I. Maiorescu“.

No. LXXII.

I. Maiorescu către N. Bălcescu.

„Amice Bălcescule!

„Viena, 7 Februarie 1849. Eri am primit scrisoarea ta, — lasă-mă să vorbesc cu tu, că e roman, — din Triest. Scrisoarea amicului Magheru de la 2 Februarie am primit'o alaltăeri. Cum se poate că a ta dela 1 Februarie să ajungă aci mai târziu? Dăci că mai ședî în Triest 5 zile. Va să dăci scrisoarea aceasta nu te va

găsi acolo? Haide, eu îți scriu cu toate acestea. Pentru împlinirea datoriilor mele de român am căutat mulțumirea tot-deauna în conștiința mea și bucuria în rezultatele, fructele lucrului meu, că dacă nu mă voi putea răcori cu amândouă, să am cel puțin pe cea d'întăiu drept mângăere.

„Primesc de la oricine, cu atât mai vortos dela N. Bălcescu, orice obiecțiuni; dar știu, amice, că cuvintele ce le aduci—și care îmi sunt cunoscute ca și ție—in loc de a mă face să-mi pară rău de pasul meu, mă întăresc și mai mult în idea că bine am făcut? Să nu crezi că n'ași fi avut atâta pătrundere diplomatică ca să știu că ochii cei de Argus ai diplomației moscovitice mă urmăriau pretutindene. Vezi tu bine că o lună de zile am ședut în Franfort, fără de a scrie măcar o literă; însă atât Archiducele Ioan, cât și președintele Ministeriului cerea dela mine un memorial, dicând că pe vorbe nu pot ține conferințe. Ce eram să fac? Plenipotință aveam în creditivă, „pour prendre des engagements au mon nom et au nom du pays“; dar instrucțiuni detăiătoare, specificătoare lipsea cu totul. De erau aceste, le puteam da pe ele, și memoria-lul putea eși atunci altfel.

„Mă mir că citind memorialele amândouă,

ți-ai format părerea că eu ași isbi interesele Turciei! Eu care am strigat tot-deauna, care am scris și fraților Eliade și Tell la Francfort și mai curând celor de la Paris (cari s'aũ tăiat în două secte—Brătienii, Voinescu și Rosetti, *anti-Turci*,—Golescii, Grădișteanu și Alexandri mai *positivi*) ca să nu se lase din vedere *singurul principiu de legitimitate*, pe care s'a urdit toată revoluțiunea și pe care nu se mai poate tracta astăzi cauza; adică *intărirea relațiilor cu Poarta Otomană*—eu ȳic, care nu m'am lepădat nici un minut de această dogmă, cum puteam lucra în contra Turciei? Citesce bine memorialele și veđi că combinându-le pe amândouă, eu nu arăt nimic în contra intereselor Turciei.

„In 1-iul memorial, cererea principală este *intervenirea* Germaniei, însă arunc și idea de unirea Principatelor sub un principe austriac, legând'o de cestiunea italică. Adevărat aci nu arăt cum să se împace interesul Turcilor; resuflă însă tot memorialul credință și sinceritate din partea Românilor către Poartă.

„In al 2-lea memorial am purces din idea panslavismului, de unde mă contrariezi și tu. Vorbind de panslavism, poți să nu te gândești la desmădularea Imperiului otoman? Și gândindu-te la acest eveniment, poți a mai vorbi de

un stat mare român în relațiuni cu Poarta? Poate oare însași Poarta a pretinde o asemenea întimplare ca Românii să se sacrifice pentru ea în darnu? Numai în suposițiunea aceasta unică am uitat pe Turci: căci, nici ei nu pot fi așa de seci, ca să nu scie că la o asemenea întimplare n'are nici un cuvint de a cere ca să cadem împreună cu ea; n'au nici un cuvint, după ce cugetul le spune, că ei și acum, când n'au fost amenințați de panslavism, ne-au sacrificat.

„Indată însă ce m'am scoborit din această suposițiune, pe care o ved și eu ca și tine într'un viitor nu prea depărtat, și am trecut la *positiv*, după cum sunt lucrurile astăzi, eu vorbesc de unirea Principatelor și alipirea de Germania cu *invoirea* Porței, prin capitalizare *de tribut*. Se înțelege, că dacă nu va voi Poarta, vom rămâne tot sub ea, căci, în memoriale, n'am atins nici cu o vorbă neplăcută pe Turcia. Acesta e comentariul acelor memoriale.

„Mă întrebî de comitet și de Românii Ardeleni. Te înșeli creșdend că oamenii aceia vor; orî sunt înclinați Muscalilor. Frica numai de Ungurî i-a adus la acel pas desperat de a se gândi să fie ajutați de Ruși. Alaltăeri am primit o scrisoare de la Bărnuțiū; iată ce-mî scrie despre aceasta; sunt cuvintele lui:

„*Sabinii. 24 Ianuarie.* Suntem într'o dilemă
„periculoasă. Adaunăzi ne-am incurcat contra voiei
„noastre a da plenipotența domnului Șaguna și
„profesorului sas *Gottfried Müller*, ca să cheme
„Rușii într'ajutor. D. Șaguna ne-a scris din Bu-
„curești, că Lüders nu poate da fără scirea Im-
„păratului Nicolae. Aseară, în 23 Ianuarie, am
„luat scire sigură că aprobarea a venit de la Cur-
„tea rusească ca să dea ajutor îndată *ce vor cere*
„*națiunile*, însă ajutorul se va da *sans conséquence*.
„Sașii au ținut consiliu mare aseară, să-i cheme
„orî nu; nu știu ce au conchis. Acela care ne-a
„descoperit rezoluțiunea Rusului, ne-a dat consi-
„liul să ne declarăm și noi, până la 8 ore dimi-
„neața (adică în 25 Ianuarie), *dar noi am judecat,*
„*să nu pășim nici un pas mai încolo în această diplo-*
„*mație încurcată și dilematică.* Când am dat ple-
„nipotenția, încă numai cu acea mângăiere am
„dat'o, că am crezut toată întreprinderea aceasta
„a nu fi decât o *Spiegelfechterey (ilusiune)*. Dar,
„de ar fi lucru serios, ar fi de tot periculos pen-
„tru Români, că speșele resbelului *numai cu Mol-*
„*davia și România s'ar plăti!* Mai bine să murim
„decât să ne vindem noi pe noi, orî pe frații no-
„ștri. Inșă și acum suntem plecați a crede că nu
„e lucru serios“.

Miniștrii de aci m'aū primit bine; dar am înțeles, că pentru ochi; nu pot figura ca pentru Principate; așa dar m'aū desbrăcat de caracterul de agent cu care am fost la Francfort, și sunt aci ca român transilvan, în interesul națiunii Române din statele Austriei. E mai bine și pentru Principate. Am făcut mult. Ca să înțelegi, judecă, ca Miniștrii mă întreabă: „oare în adevăr Românii să nu fie înclinați Rușilor? căci nouă tot din contra ne spun“.

„În memoriul ce am dat pentru Românii din statele Austriei, și pe lângă care am alăturat și pe cele dela Francfort, am vîrit și cauza Principatelor, și am apostrofat cam aspru nesuferirea în Transilvania a Românilor din Principate.

„Kogălniceanu pleacă astăzi la Paris, prin el mai scriu și eu. El va trebui să rămână agentul Principatelor la *Viena*; eu mă bag în Transilvania; căci nu-mi place cum s'aū purtat. Fiți siguri că în calitate aceasta vă voi face treaba cea mai bună, și din când în când vă voi înștiința. Eu motivez constituirea națiunii Române din Austria într'un singur corp, tot cu privire la Principate. Ideile mele aū început a prinde rădăcină, și memoriile aū făcut la Minister înțipărire. Voi copia scrisoarea ta (lăsând ce nu

se ține de ei) pentru Miniștrii Schwarzenberg, Stadion și Bruck. Laurian s'a trimis de comitet aci, ca să se unească cu mine; a plecat la 15 Ianuarie și n'a mai venit.

„Salutare, frăție

„I. M.“

V.

Pe la începutul anului 1849, venind Nicu Bălcescu cu Iancu Bălăceanu la Constantinopol, am conceput împreună idea formării unei legiuni Române în Transilvania care să lupte alături cu Ungurii în contra absolutismului și pentru liberarea naționalităților, căutând a împăca pe Români cu Maghiarii, între care ura și persecuțiunea ajunsesse la culme, se omorați unii pe alții gloate ca sălbaticii; e destul de a aminti aci că conducătorii Românilor își da numele feros de comitet de măcel. Nicu Bălcescu și Bălăceanu se ofereau să meargă în munți la Moți să se înțeleagă cu Iancu și cu Axentie.

În epistola ce scrieam șefului rescularii din Transilvania îl conjuram să se împace cu Un-

guri, dicându-i că dacă Maghiarii ar triumfa fără ajutorul Românilor, nu se va face nimica bun pentru Români, iar dacă ar triumfa prin cooperarea Românilor atunci Maghiarii nu vor putea să tăgăduiască sau să nu recunoască drepturile naționale ale Românilor; căci altfel poate vorbi omul când are arma în mână.

Nu se poate admite ca națiunile să fie conduse numai de interese; ele fiind colectivități de oameni trăiesc, cugetă și simt ca oamenii, prin urmare ca și pentru om, nu se poate admite că singurul mobil al acțiunilor lor să fie interesul. Dumnezeu, când a zidit pe om, i-a dat ca cumpănă a instinctelor egoiste, și alte instincte mai înalte, mai nobile, și cât vor dura instinctele de un asemenea ordin, pe câtă vreme omenirea va urmări în această lume și altceva decât satisfacerea trebuințelor materiale, națiunile vor fi conduse mai lesne de idei care vorbesc imaginațiunii și inimei decât făcând apel la interese.

De și mulți se lepădau de programul din Iunie 1848 și-l atribuia unor oameni pe care îi tratau de vinduți când Muscalului când Turcului, când Englezului, noi ceilalți apăram faptul revoluționar din 1848 așa cum a fost și cum a rămas în inima și în sufletul nostru. El

a putut fi copiat sau imitat, cum ori vrea să dică, după cele ce se făceau p'atunci; dar, de ni s'ar fi dat să optăm între cea mai frumoasă organizație și între unirea Românilor, noi nu am fi șovăit un singur moment.

Slavismul, prin intrarea Rușilor în Austria, primea o puternică cooperațiune și devenea amenințator pentru Români ca și pentru Unguri, singuri cari puteau organiza o stavilă între marele slavism Rus și Iugo-slavi.

Baronul Tecco, Ministru Piemontului din Constantinopol, ne încuraja și ne secunda în întreprinderea noastră, trimetea și el la Debretzin, împreună cu Bălcescu și cu Bălăceanu, pe un ofițer Sard, pe căpitanul Monti, cu scop de a forma și el în Ungaria o legiune italiană alături cu legiunea română.

P'atunci armata ungurească, sub comanda lui Györgey, a lui Klapka și a lui Bem, bătea pe împărătesci în toate întâlnirile, dela Turnu-Roșu până la Presburg, și tinerul împărat Frantz-Iosif nu găsisse alt mijloc de a opri pierderea coroanei S-tului Stefan decât de a recurge la ajutorul Țarului; tratările și începuse la Petersburg și generalul Lüders aștepta la Bucuresci din moment în moment ordinul să treacă în Transilvania cu corpul ce comanda în Principate.

Transilvania este o cetate tare pentru Ungaria, dar pentru Români este ceva mai mult, este o cestiune de naționalitate, o cestiune vitală. Situațiunea dificilă în care se găsea atunci Ungurii îi silea să lase la o parte trufia maghiară și erau nevoiți a primi condițiunile Românilor ca să-i poată avea alături cu dinșii în lupta pentru libertate.

Imprejurările erau favorabile pentru Români și ocasiunea nu trebuia lăsată să scape fără a se arăta și ei pe câmpul de luptă cu armele în mână, adunați sub un steag românesc ca toate națiunile cari revendicău dreptul la o viață națională.

Comitele Teleki, trimisul lui Kossuth la Paris întrebă despre intențiunile guvernului unghuresc asupra situațiunei ce cugeta să facă Românilor din Transilvania și din Banat, ne-a răspuns prin secretarul său Szarvady că soarta ce guvernul Ungariei voia să facă Românilor din Ungaria era identică cu aceea ce cugeta pentru Croați și Serbi și celelalte naționalități ale Regatului, trimițându-ne o copie după răspunsul ce făcuse comitelui Zamoyski la o întrebare analogă privitoare la Slavi.

Dați aci textul aceluia răspuns :

No. XXIV.

*Rèspunsul lui Szarvady la întrebarea comitelui
Zamoyski.*

„Paris, le 9 Mars, 1849.

„*Monsieur!*

„En répondant à votre invitation flatteuse, de vous faire connaître les intentions du gouvernement hongrois et surtout des Magyars, vis-à-vis des éléments Slaves du Royaume de la Hongrie, je ne fais que remplir un devoir sacré. Puissent ces lignes être accueillies par ceux à qui elles s'adressent avec tant de bienveillance qu'elles ont été écrites avec sincérité.

„L'union étroite des peuples promettait de devenir la devise du nouveau temps, la politique exclusive des Cours semblait avoir fini son rôle, mais les tristes événements dont presque tous les pays formant le territoire de la monarchie tour à tour sont devenus le théâtre, ont cruellement désabusé ces espérances.

„L'avenir nous laisse encore une possibilité de réparer le mal; c'est la suppression de toute jalousie de nationalité, c'est la réconciliation sincère de toutes les nationalités intéressées.

„Que de notre côté ce désir est sincère je veux le prouver, parceque je laisse tomber un voile sur le passé. C'est un sacrifice de se taire sur les causes d'un combat qu'on croit être un juste combat et d'abandonner ainsi le terrain au raisonnement du parti adverse. Tâchons de nous faire mutuellement ce sacrifice!

„Il est toutefois nécessaire de remarquer que les principes exposés ci dessous et que je proclame sans crainte comme ceux de notre gouvernement ne datent pas d'aujourd'hui. Le ministère hongrois leur aurait voulu rendre hommage dès son avènement. Si pourtant sa bonne volonté ne fut pas couronnée du succès attendu, la raison en doit être cherchée dans des événements d'avant Mars, et dans leur habile exploitation de la part de l'Autriche.

„Le gouvernement hongrois avait toujours l'égalité des nationalités devant les yeux et la Constitution particulière à la Hongrie lui aurait permis de faire une réalité de ce principe.

„L'homme qui encore aujourd'hui est à la tête du gouvernement hongrois, avait déclaré solennellement à la dernière Diète de Pesth que la Hongrie ne s'opposerait nullement à l'indépendance complète de la Croatie, si les Croates

formuleraient cette indépendance comme condition de leur amitié.

„Le gouvernement hongrois aurait été également prêt de faire aux Serbes toutes les concessions possibles, s'il avait pu se faire entendre. Chez les Serbes les difficultés que nous avons rencontrées à l'égard des autres nationalités Slaves, furent augmentées par l'influence insurmontable des Serbes Turcs. C'est comme si les Polonais ou les Tchèques se laissaient influencer par les Russes. Des dialecticiens sages pourraient peut-être découvrir quelque homogénéité d'intérêts nationaux, mais toute union avec les autres nationalités, même avec les nationalités Slaves, deviendrait impossible par une telle alliance.

„Je ne veux nullement mettre en doute que les Serbes Turcs, ne fussent pas conduits par un noble élan de nationalité, mais je veux constater un fait qui devait nécessairement empêcher nos intentions pacifiques. Ces intentions pacifiques existent et aujourd'hui plus qu'autrefois. Le gouvernement hongrois veut sincèrement la paix avec les Serbes, et il serait prêt d'appuyer la création de la „Voévodina Serbska“. À cet égard il ne pourrait s'élever de débat sérieux entre nous que concernant les limites

de cette Voévodina. Ces limites devraient être indiquées par le même droit au nom duquel les Serbes réclament la création de la Voévodine, par le droit de l'égalité des nationalités.

„Les Slovaques auraient trouvé dans le système de municipalité, dans le jury, dans la représentation nationale, les garanties nécessaires, et la liberté de l'enseignement et des cultes aurait dû chasser les derniers doutes dans notre sincérité!

„Aux Valaques, pour ne pas les oublier dans cet exposé, on avait fait toutes les promesses possibles dans la personne de leur Evêque Schaguna. Mais tout était inutile. Nous voyons agir chez cette nationalité des causes pareilles que chez les Serbes. Les Valaques des Principautés du Danube, dans une jalousie aveugle, avaient excité leurs frères contre le gouvernement hongrois.

„Celui-ci fut poussé au combat, mais toujours il s'est montré prêt de donner la main à la réconciliation. Sa victoire même ne serait pas une défaite de la nationalité Slave dont la réconciliation et non l'oppression doit être le but du gouvernement hongrois. Cette réconciliation est un principe de vie suffisamment reconnu par lui.

„Notre invitation adressée à votre noble compatriote le général Dembinski, de se rendre en Hongrie, pourrait vous garantir de la sincérité de ces sentiments. Nous, les représentants du gouvernement hongrois, le comte Ladislas Téleki à la tête, nous n'avons pas hésité un moment d'adopter le programme du brave général, publié depuis par les journaux, de l'adopter au nom du gouvernement hongrois. Cet acte vous prouvera que les intentions actuelles du gouvernement hongrois à l'égard des Slaves sont loyales, si vous vouliez même contester la loyauté de ses intentions antérieures.

„Le gouvernement est donc prêt à une réconciliation sincère avec les nationalités Slaves qui dans ce moment lui font la guerre. Il est prêt de réaliser l'égalité de toutes les nationalités. La langue magyare n'aurait la préférence qu'à la Diète générale. Si la Croatie doit prendre part à celle-ci, cela devrait être décidé par ce pays lui-même, jusqu'à ce que la majorité de toutes les nationalités également représentées n'opterait autrement. Mais le territoire de la Hongrie, de la Croatie et de la Transylvanie ne pourrait être lié avec les autres classes héréditaires que par l'union personnelle du Souverain.

„Une telle reconstitution des rapports mis en question aujourd'hui serait d'autant plus recommandable, qu'elle est la plus naturelle et par conséquent la plus durable, sans entraver le développement indépendant des autres provinces.

„Elle serait la plus naturelle, parceque les habitants du territoire hongrois, dans la plus large signification du mot, c'est-à-dire y compris la Croatie et la Transylvanie ayant les mêmes intérêts matériels et moraux. Ce territoire forme une unité naturelle consolidée encore par l'influence d'une commune histoire.

„Cette reconstitution serait la plus durable parcequ'elle ôterait à la politique Autrichienne les moyens de se servir des partis différents de la Monarchie les uns contre les autres.

„Elle n'empêcherait pas le développement indépendant des autres Etats, tandis que tout autre plan de réorganisation discuté jusqu'à présent par la presse entraverait l'avenir de toutes les provinces.

„Une telle réorganisation serait favorisée par l'Allemagne.

„La Monarchie formerait une confédération dont tous les membres se garantiraient le maintien mutuel de leurs droits. Un groupement na-

turel indiqué par l'histoire faciliterait ce maintien, parcequ'une collision serait presque impossible.

„Toute autre position vis-à-vis de l'Autriche ne pourrait nous être imposée que par la force des armes. Si une telle position serait durable, si elle serait avantageuse pour les autres pays, je le soumetts à votre appréciation.

„C'est ainsi à peu près que je m'imagine une transaction *pacifique*. Que le parti qui décide aujourd'hui du sort de l'Autriche réfléchisse bien avant de se lier à jamais. Si une fois les armes autrichiennes auront vaincu en Hongrie, il sera trop tard pour nous tous.

„Agréez, etc. etc.

„Frédéric Szarvady

„Secrétaire de la Légation Hongroise“.

Transilvania se afla într-o stare inspăimintătoare. Ungurii o voiaă Ungariei cu pretenția că ar fi fost conquisată de dinșii; Sașii o voiaă pământ săsesc pe temeiul hrisoavelor regești prin care li se învoia colonizarea, și Româniî firește o voiaă pământ românesc cu dreptul de

întâi ocupanți și de conștientă dela Daci, cu dreptul de locuită de dinșii fără întrerupție de 17 șecoli, și în fine cu dreptul că sunt de trei patru ori mai numeroși între Carpați și Tisa decât toate cele-lalte naționalități împreună.

Guvernul împărătesc, folosindu-se de idea nenorocită a Ungurilor de a voi să maghiarizeze pe Români sciuse să semene și să hrănească ura și gelosia între Români și Unguri, ură care crescuse din și în și, mai ales de când părăsise limba latină, care unia fără rivalitate deosebitele naționalități; și acum lupta degenerase în rebel de esterminare.

Idea de maghiarisare era pe atât de periculoasă pe cât era de intempestivă idea de o Dacie mare, care se manifestase în adunarea dela Blaj, a cărei consecință ar fi fost despărțirea Transilvaniei de Ungaria. Amândouă aceste idei, departe de a apropia naționalitățile din Ungaria între dinsele și a fi favorabile libertății și naționalităților, în împrejurările de atunci profitau absolutismului. Rolul nostru al emigrațiilor Români din Principate era de a arăta Ungurilor că ei patru milioane nu puteau contopi și mistui douăzeci de milioane de oameni de naționalități diverse. Kossuth înțelegea bine aceasta și convenea, însă numai între patru ochi,

dar oficial dicea lui Bălcescu că dacă ar renunța la idea maghiarisării n'ar mai fi el Kossuth; cu toate acestea însă în multe din elocințele sale cuvinte dicea că Ungurii ca și Români erau și unii și alții izolați în Europa și că numai înfrățirea îi putea mântui de amenințările panslavice și pangermanice.

Înțelegerea cu Români ar fi adus Ungurilor un contingent de peste două sute de mii de luptători din Transilvania și din Banat în contra cărora ajutorul lui Paskievitz și lui Lüders ar fi rămas fără efect.

Români de peste Carpați sperau mult în Români din Principate; casul era prevădută și fusese discutat și hotărât între noi în Comitetul revoluționar îndată ce se ivise ideea de a se aduna la Blaj. Transilvania se prezenta firesc ca refugiul revoluției române în cas de a fi învinsă; hotărârea era de a lupta la munte și a trece cu armele pe la Bran. Dar Locotenenții noștri, odată ce s'aun vădută recunoscuți de Soleiman Pașa, aun uitat toate și așteptau Domnia.

Daca pe la începutul lui Octombrie 1848 ar fi trecut la Brașov numai 5000 de Români bine armați și conduși de un căpitan cu renume precum era generalul Magheru, aducând împăciuirea între Români și Unguri, Bem ar fi pri-

mit toate condițiunile Românilor, căci o armată de 40,000 Unguri ce comanda era ținută în respect și paralizată în toate mișcările de un pumn de Români fără arme comandați de Iancu și Axentie. Dacă cel puțin le-ar fi trimis armele ce guvernul revoluționar adunase în Bucuresci, pe cari mai în urmă Caimacamul Cantacuzino le-a trimis în Transilvania, nu însă ca să se dea Românilor ci Sașilor, deși Români erau cei adevărat espuși la năvălirile Secuilor cari veneau bine armați, se năpusteau asupra satelor românești, le jefueau și le ardeau, pe când ei Români nu aveau decât ciomege ca să se apere. Intr'o singură năvălire le-au ars Săcelele, nouă sate din cele mai mari; chiar armele ce Români apucau din luptă dela Unguri și dela Secui, guvernul austriac le lua și le da Sașilor. Un general ungar imi spunea că Români chiar fără arme de foc, numai cu ciomege și erau înspăimântători: „năvăleau asupra lor și le opreau trecerea”; spunea că odată, ca să poată trece dela Turda la Sibiu, fusese silit să omoare o gloată de 8000 de Români. Trei luni au apărat Belgradu contra bombardării Ungurilor, făcând eșiri în toate nopțile înarmați numai cu sulii și cu ciomege; la Abrud au nimicit cu totul oștirea lui Hatvani de n'au lăsat să scape nici picior

de Ungur, trecând totul prin foc și ciomag. Numai ei Românii au apărut Brașovu în contra năvălirilor Secuilor și au ținut în nemișcare 40,000 de oștire ungurească comandată de viteazul și genialul Bem. Numai cu Românii s'au ținut garnisoanele după linia munților de la Mureș până în virful lui Craiū.

Și pentru toate serviciile cele însemnate ce au adus Impărăției li s'a răspuns dela Olmütz că se vor bucura și ei de drepturile celor-lalte popoare; iar când a fost ș'a fost, în Constituția acordată, Transilvania a fost tratată ca pământ săsesc, iar Ungurii le făgăduia amnistia cu condițiunea d'a depune mai întâi armele, și aceasta numai poporului de jos, nu însă și șefilor. Iar amnistia acordată de Bem era dată din propria sa inițiativă, de acea nici nu oprise pe Ungurii d'a comite cruzimi.

Românii n'au câștigat nimica în 1848 și 1849, puindu-și pelea în saramură pentru împăratul, dar au speriat pe Maghiarii cu vitejia lor, așa că peste zece ani, la 1859 în convorbirea ce Kossuth a avut cu Napoleon III, când împăratul i-a propus ca derivativ în contra Austriei să ridice o resculare de Ungurii în Transilvania în contra Austriei, s'a cutremurat carnea pe dînsul, și iată acel răspuns al lui

Kossuth: „non! non Sire! je ne jouerai pas à la légère avec le sang de ma nation, il pourrait se trouver encore parmi les Valaques de ce pays des hommes qui renouvellent les atrocités commises en 1849“, și s'ar fi găsit fără îndoială, pentru că Ungurii n'au învățat nimic dela luptele nenorocite din 1848 și 1849.

*

La sosirea lui N. Bălcescu și lui Bălăceanu, starea Transilvaniei era înfiorătoare. Bem, după mai multe desbateri cu acești doi tineri, admisesese idea de a preface cauza maghiară în cauză română, să intre în Moldova și să poarte războiul până în Galiția; dar predarea dela Vilașoș și chemarea lui a lua comanda dela Dembinski la Temișoara a pus capăt războiului austro-ungar.

*

Pe la finitul lui Martie 1849 înțelegerea între Poartă și ambasadorul rusesc în privința Principatelor era săvârșită; guvernele erau înțelese chiar și asupra persoanelor cari erau să

ocupe tronurile Valachiei și al Moldovei. Poarta primise pe Stirbeiū de Domn al Valachiei cu condițiunea ca Rusia să primească numirea lui Grigorie A. Ghica de Domn al Moldovei. Convențiunea era iscălită la Balta-Liman, și se aștepta venirea generalului Grabbe cu sancțiunea împăratului Nicolae.

Cu toate că ținusem pe Al. G. Golescu în curent de toate tratațiunile și de tot ce se făcea pentru Principate, și-i trimesesem listă chiar de persoanele ce erau să fie próscrise, Locotenenții o țineau una și bună că toate aceste sciri erau numai scornituri, cari învăluiau candidatura lui Câmpineanu la Domnie.

Preocuparea noastră de atunci, a Bălcescului și a mea, era înțelegerea cu Ungurii și cu Iancu și formarea legiunii. Mai mulți din Românii aflători în Constantinopol: Apoloni, Deivos, Al. Manu, Caracaș, C. Florescu și alți mai mulți așteptau cu nerăbdare să pornească să găsească pe Bălcescu și pe Bălăceanu în Transilvania. Generalii poloni treceau de cei mai capabili organizatori și comandanți; armata italiană era comandată de generalul Czanowski, armata ungară de Dembinski, Visoski și Bem; noi ne asiguraserăm de bravul comite Ilinski, cunoscut mai târziu cu numele de Skinder Pașa.

Duminecă în ziua de Pasce anul 1849, des de dimineață N. Bălcescu și Bălăceanu, întovărășiți de Alecu Manu, de comitele Ilinski și de căpitanul italian Monti, alergău cu poșta călări pe câmpul care se întinde de la S. Stefano spre Silivria, trăgând spre Adrianopol, ca să treacă în Ungaria prin țara sârbească pe la Panciova.

Cu două zile mai înainte, două vapoare, unul al Lloydului austriac venind de la Varna, și cel-alalt de la Odesa, purtând pavilionul rus de onor la catargiul cel mare, se opreau în Bosfor. Cel d'întâiu desbarca, între alți călători, și 28 tineri români refugiați sau isgoniți. Și anume pe :

Adrian,

Apolonie,

P. Cernătescu,

Duilie,

Duțulescu,

Frații Costache și Dumitrache G. Florescu,

Giurescu,

Frații Radu și Alexandru C. Golescu,

Joranu,

Frații Nicolae și C. Ipatescu,

Rusu Lăcusteanu,

Lăzureanu,

Niță Magheru,
Alexandru I. Manu,
Manò,
Mihail Marghiloman,
Negulici,
Pădeanu,
Constantin Racoviță,
Scarlat Filipescu,
Serghiad,
Șimon,
Teologu,
Frații Costache și Iorgu Văleanu,
Zane,
Zosima.

D'abia isbutise bieții tineri a se căpătui, ghemuiți câte patru și câte cinci într'o cameră, și casele toate unde locueau erau inconjurate de cavașii poliției cari nu-î lăsa să se depărteze prea mult din mahalaua lor. Mai pe seară intră în camera mea doi funcționari ai Ministeriului afacerilor străine, Ali-Nehad Efendi și Rusten Bey (Marini), dicându-mi că aveaă ordine a interna la Brusa pe Românii noū veniți, cerându-mi a-î pune în relație cu cați-va dintr'inșii pentru a se înțelege asupra modului călătoriei și întreținerii lor. Se întimplase să fie la mine Alexandru C. Goleșcu și G. Văleanu, cu cari

s'aũ inteles ; și a doua di, afară de vre-o trei, patru cari aũ preferat să treacă in alte State, cei-lalți porneaũ la Brusa conduși de Ali-Nehad Efendi.

Cel-alalt vapor aparținea marinei rusesci de resbel și aducea la Constantinopol pe generalul Grabbe cu instrucțiunĩ pentru incheierea convenției care s'a iscãlit la 1 Maiũ 1849 la Balta-Liman.

Iată textul acestei convențiunĩ :

„Convention entre la Russie et la Turquie, relative aux Principautés Danubiennes, signée à Balta-Liman, le 1 Mai 1849.

„Sa Majesté Impériale le très haut et très puissant Empereur et autocrate de toutes les Russies, et Sa Majesté Impériale le très haut et très puissant Empereur et Padichach des Ottomans, animés d'une égale sollicitude pour le bien être des Principautés de Moldavie et de Valachie, et fidèles aux engagements antérieurs qui assurent aux dites Principautés le privilège d'une administration distincte et certaines autres immunités locales, ont reconnu qu'à la suite des commotions qui viennent d'agiter ces provinces, et plus particulièrement la Valachie, il devient nécessaire de prendre, d'un commun accord, des mesures extraordinaires et efficaces pour protéger ces immunités et privilèges, soit contre les bouleversements révolutionnaires et anarchiques, soit contre les abus de pouvoir

qui y paralysaient l'exécution des lois et privaient les habitants paisibles des bienfaits du régime dont les deux Principautés doivent jouir en vertu des traités solennels conclus entre la Russie et la Sublime Porte ;

„A cet effet, nous soussignés par l'ordre et l'autorisation expresse de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, et Son Altesse Rechid Pacha, Grand-Vizir, et Son Excellence Hali-Pacha, ministre des affaires étrangères de la Sublime Porte Ottomane, par l'ordre et l'autorisation expresse de S. M. le Sultan, après nous être dûment expliqués et concertés ensemble, avons arrêté et conclu les articles suivants :

„*Article 1.*

„Vu les circonstances exceptionnelles amenées par les derniers événements, les deux Cours Impériales sont convenues qu'au lieu de suivre le mode établi par le règlement de 1831 pour l'élection des Hospodars de Moldavie et de Valachie, ces hauts fonctionnaires à vie seront nommés par Sa Majesté le Sultan d'après un mode spécialement concerté pour cette fois entre les deux Cours, dans le but de confier l'administration de ces provinces aux candidats les plus dignes, et jouissant de meilleure renommée parmi leurs compatriotes. Pour cette fois également, les deux hospodars ne seront nommés que pour sept ans, les deux Cours se réservant un an avant l'expiration du terme fixé pour la présente transaction, de prendre en considération l'état intérieur des Principautés et les services qu'auraient rendu les deux Hos-

podars pour aviser d'un commun accord à des déterminations ultérieures.

„Article 2.

„Le Règlement Organique accordé aux Principautés en 1831 continuera à être en vigueur, sauf les changements et les modifications dont l'expérience a prouvé la nécessité, notamment pour ce qui concerne les assemblées ordinaires et extraordinaires des boyards. Dans le mode de composition et d'élection suivi jusqu'ici, ces réunions ayant donné lieu plus d'une fois à des conflits déplorables, et même à des actes d'insubordination ouvertes, leur convocation restera suspendue, et les deux Cours se réservent de s'entendre, au sujet de leur rétablissement, sur des bases combinées avec toute la maturité requise, à l'époque où elles jugeront que cette mesure pourrait être mise à exécution sans inconvénient pour la maintien du repos public dans les Principautés. Leurs fonctions délibératives seront provisoirement confiées à des Conseils ou Divans ad-hoc formés des Boyards les plus notables et les plus dignes de confiance, et à quelques membres du haut clergé. Les attributions principales de ces Conseils seront l'aprette des impôts et l'examen du budget annuel dans les deux provinces.

„Article 3.

„Afin de procéder avec toute la maturité nécessaire aux améliorations organiques que réclament la situation actuelle des Principautés et les abus administratifs qui s'y sont introduits, il sera établi deux

Comités de révision, un à Yassi, l'autre à Bucarest, composés des boyards les plus recommandables par leur caractère et leur capacité, auxquels sera déferée la tâche de réviser les réglemens existants et de signaler les modifications les plus propres à donner à l'administration du pays la régularité et l'ensemble qui leur ont souvent manqué. Le travail de ces comités sera soumis dans le plus bref délai possible à l'examen du gouvernement Ottoman qui, après s'être entendu avec la Cour de Russie, et avoir ainsi constaté l'approbation mutuelle, accordera aux dites modifications sa sanction définitive, qui sera publiée, moyennant la forme usitée d'un Hatti Sherif de S. M. le Sultan.

„Article 4.

„Les troubles qui viennent d'agiter si profondément les Principautés ayant démontré la nécessité de prêter à leurs Gouvernement l'appui d'une force militaire capable de réprimer tout mouvement insurrectionnel, et de faire respecter les autorités établies, les deux Cours Impériales sont convenues de prolonger la présence d'une certaine partie des troupes Russes et Ottomanes qui occupent aujourd'hui le pays; et notamment pour préserver les frontières et la Moldavie des accidents de dehors, il a été décidé qu'on y laisserait pour le moment de 25,000 à 35,000 hommes de chacune des deux parts. Après le rétablissement de la tranquillité des dites frontières, il restera dans les deux pays par 10,000 hommes de chaque côté, jusqu'à l'achèvement des travaux d'amélioration

organique et la consolidation du repos intérieur des deux provinces.

„Ensuite les troupes des deux puissances évacueront complètement les Principautés, mais resteront encore à portée d'y entrer immédiatement, dans le cas où des circonstances réclameraient de nouveau l'adoption de cette mesure. Indépendamment de cela, on aura soin de compléter sans retard la réorganisation de la milice indigène, de manière à ce qu'elle offre, par sa discipline et son effectif, une garantie suffisante pour le maintien de l'ordre légal.

„Article 5.

„Pendant la durée de l'occupation, les deux Cours continueront à faire résider dans les Principautés un commissaire extraordinaire Russe et un commissaire extraordinaire Ottoman; ces agents spéciaux seront chargés de surveiller la marche des affaires, et d'offrir en commun aux Hospodars leurs avis et leurs conseils; toutes les fois qu'ils remarqueront quelques abus graves, ou quelque mesure nuisible à la tranquillité du pays. Les dits commissaires extraordinaires seront munis d'instructions, identiques, concertées entre les deux Cours, et qui leur traceront leur devoir et le degré d'ingérence qu'ils auront à exercer dans les affaires des Principautés. Les deux commissaires auront également à s'entendre sur le choix de membres du comité de révision à établir dans les Principautés, ainsi qu'il a été dit à l'article 3. Ils rendront compte à leurs Cours respectives du travail de ces comités, en y joignant les propres observations.

„Article 6.

„La durée du présent arrangement est fixé au terme de sept années, à l'expiration duquel les deux Cours se réservent de prendre en considération la situation dans laquelle les Principautés se trouveraient alors, et d'aviser aux mesures ultérieures qu'elles jugeraient les plus convenables et les plus propres à assurer pour un long avenir le bien être et la tranquillité de ces provinces.

„Article 7.

„Il est entendu que par le présent Acte, motivé par des circonstances exceptionnelles, et conclu pour un temps limité, il n'est dérogé à aucune des stipulations existantes entre les deux Cours à l'égard des Principautés de Valachie et de Moldavie, et que tous les traités antérieurs, corroborés par l'acte séparé du traité d'Andrianople, conservent toute leur force et valeur.

„Le sept articles qui précèdent ayant été arrêtés et conclus, notre signature et le cachet de nos Armes ont été apposés au présent Acte, qui est remis à la Sublime Porte en échange de celui qui nous est remis par Son Altesse le Grand Vizir et S. E. le Ministre des affaires étrangères précités.

„Fait à Balta Liman le 19 Avril (1 Mai) 1849
(et de l'Hégire le 8 Djemasi-ul Akhir 1265).

(L. S.)

„(s.) *Vladimir Eitoff.*

„Envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de S. M. l'Empereur de Russie près la Sublime Porte Ottomane“.

Tot atunci intra in Cornul de aur și vaporul frances al mesageriilor pe care se aflau cei trei foști Caimacamii ai noștri, Eliad, Tell și N. Goleșcu.

Încă de când eșise din țară foștii noștri Caimacamii aveau dorința de a se stabili la Constantinopol, dar pare că ar fi voit să aibă un fel de autoritate, chemați oare-cum și stipendiați de guvernul Otoman; scrieauă neconținut miniștrilor cerându-le să le trimită bani, dar scrisorile lor rămăneauă fără răspuns.

Intr'o zi chemat de Aali-Pașa, îmi spune că primise o depeșă prin care Principele Calimachi îi făcea cunoscut dela Paris, că foștii Caimacamii se hotărâse să vie la Constantinopol; mă chemase ca să-mi dică să le scriu să nu vie, căci după înțelegerile ce avea cu Rusia, Poarta va trebui să-i interneze undeva în Asia.

De și nu eram în relație de corespondență cu acei oameni, dar am însciițat îndată pe Alexandru G. Goleșcu de toate țișele lui Aali-Pașa, însărcinându-l a le da aceasta în cunoșcință; întâlbind apoi pe Costache Alexandrescu, cumnatul lui Eliad, pe stradă, la Pera, i-am făcut și lui cunoscut, de și el fusese d'a dreptul însciițat. Eliad însă atât la avertismen-

tul Golescului cât și la acel al cumnatu-seu Alexandrescu, răspunde că aceasta era numai o intrigă a mea; Costache Alexandrescu a fost chiar trimis de Aali-Pașa la Pireu ca să-i oprească d'a veni la Constantinopol, dar a fost cu neputință de a-i scoate din idea lor.

Ajunși în portul Constantinopolului, când aui voit să iasă din vapor aui fost opriți de poliție și cu mare anevoință s'a permis numai unuia, lui N. Golescu, ca să meargă însoțit de un păzitor până la Suleiman-Pașa.

Acesta l'a primit sfătuindu-l să se întoarcă îndată pe batel. Intr'acea trecere Golescu s'a putut abate un minut pe la mine.

Pe la amiazi am fost chemat la Aali-Pașa care m'a însărcinat să mă duc pe vapor să stăruesc din partea lui ca să se întoarcă, și pentru cazul că poate nu ar avea bani de întoarcere mi-a dat un bilet către bancherul Alléon să pue la dispoziția mea suma de 3300 franci. Vaporul pornea la 5 ore seara și se întâmplase să fie ziua de Pasce, prin urmare cu neputință de a găsi un cantor deschis; d'abia am putut găsi pe Alléon, dar neavând bani acasă mi-a dat o creditivă asupra casei James Bell & C-ie la Malta; acel efect l'am dus și l'am înmănat pe vapor lui N. Golescu pentru care mi-a

dat o recipisă⁽¹⁾. Tot odată i-am remis și un ordin al generalului Aupick către comandantul batelului, ca să le dea trecerea gratuită până la Marsilia, și astfel au pornit înapoi.

Câte-va zile după întoarcerea la Paris, N. Golescu mi-a trimis o epistolă la adresa lui Suleiman-Pașa, după care alătur aci copie. Am încredințat-o unui împieगत al Porței, lui Enys Efendi să o dea la adresa ei. Enys Efendi mi-a adus-o înapoi după o lună sau două, cerându-mi din partea lui Suleiman-Pașa să-i fac o traducție în limba turcească, traducție pe care i-am trimis-o. Adaog aci și alte trei epistole ale lui Alex. G. Golescu privitoare la cestiunea formării legiunii române și asupra călătoriei celor trei Caimacamii la Constantinopol.

1) Textul recepisei este următorul:

„Reçu par Monsieur Ion Ghyca une lettre de credit de fr. trois-mille-trois-cent, de la part de MM: Jaques et Antoine Alléon sur MM. James Bell et C-ie à Malte.

„15 Avril, 1849, Constantinople.

„(Signé), N. Golescu“.

No. LVI.

N. Golescu către Suleiman-Paşa⁽¹⁾.

„Paris, le 17 Mai, 1849.

„*Excellence,*

„Il m'a été de toute impossibilité de vous exprimer toute la joie que j'ai ressentie en vous voyant, lors de mon arrivée à Constantinople; avec quel regret pourtant ne suis-je pas parti. Je suis accouru auprès de vous, Excellence, comme un fils dans les bras de son père. Tout Valaque bien pensant vous considère pour tel, d'autant plus moi, qui a pu, plus souvent que les autres, apprécier votre cœur plein de douceur et de magnanimité. Je viens donc exposer à mon père l'état critique dans lequel je me trouve, ainsi que tous mes autres compatriotes demeurant à Paris. Nous sommes sans argent, Excellence, et par conséquent exposés à être enfermés d'un jour à l'autre. Voici donc ce que je prie Votre Excellence de vouloir bien faire pour nous.

1) Adresa sub textul scrisorei: *A Son Excellence Suleyman Pacha, Ministre de la Marine.*

„Nous pouvons être classés en deux catégories. Les uns ayant de la fortune, les autres n'en ayant pas du tout. Les premiers supplient Votre Excellence de vouloir faire en sorte que le gouvernement turc leur avançât une somme d'argent, qui lui sera restituée dès que nous rentrerons dans le pays, ou bien que nos familles puissent le faire. Quant pour les autres, le gouvernement fera un acte de piété que de leur envoyer de quoi se nourrir. Jusqu'à présent nous avons partagé ensemble, mais maintenant nous autres aussi, nous sommes obligés de courir à la munificence de la Sublime Porte, qui j'espère ne nous laissera pas subir les conséquences de la misère.

„Veillez, Excellence, vouloir prendre en considération ma prière tout en me mettant au nombre de vos plus dévoués serviteurs.

„J'ai l'honneur d'être

„De Votre Excellence le très-humble
et très-obéissant serviteur

„N. Golesco“.

No. LXVIII.

A. G. Golescu către Ion Ghica la Constantinopol.

„Paris, le 24 Février 1849.

„*Mon cher Ghica!*

„Je suis pris au dépourvu. Je n'ai que le temps de t'écrire peu de lignes à la hâte. Nos imprimés seront finis aujourd'hui, et demain nous les envoyons avec lettres d'envoi aux cabinets de Londres, Francfort, Vienne et Berlin. Nous en distribuerons environ 2000 exemplaires aux divers parlements, journaux et cabinets de lecture.

„Mardi prochain (27) on fait des interpellations à Londres, et Lord Palmerston n'en est pas fâché, ce qui prouve bien que la réponse qu'il doit faire ne peut être que favorable à notre cause. J'ai vu Mr. Poujade, il est très bien disposé pour nous, et son caractère, que tu connais fort bien, nous garantit que sa mission sera très-sérieuse. Il m'a dit que la même mission lui avait été offerte peu après la révolution de Février et qu'il n'avait pas voulu accepter parcequ'il avait demandé avant tout des instructions positives, une politique nette et digne de la France, ne voulant pas jouer le rôle

d'une poupée. Cela veut bien dire, il me semble, que s'il accepte en ce moment, c'est que la politique a tourné et que les instructions sont de nature à le laisser agir avec énergie et dignité.

„Je suis bien fâché de ne pouvoir répondre bien longuement à ta dernière lettre. Je me réserve de le faire par le prochain paquebot. Imagines toi que je n'ai qu'un quart d'heure pour écrire. La journée du 24 n'était point celle de l'expédition, je ne m'attendais point à être si pressé. Je viens d'apprendre par Mr. Schefels, que cette fois-ci le paquebot se dérange de ses habitudes, et qu'il faut absolument t'écrire à la hâte, sous peine de remettre au 7 du mois prochain.

„Mr. de Reculot est très bon pour nous. Je parle souvent avec lui de toi. Il ne reviendra à Constantinople que si on veut le nommer chargé d'affaires et il prétend que pour le moment il n'a pas beaucoup de chances. Il est parti hier pour un mois à la campagne.

„*Peut-être par le prochain paquebot Nicolas pourra-t-il partir, je ne le pense cependant pas, car il ne compte trouver de l'argent qu'à Vienne et il n'a pas encore de quoi aller jusqu'à Vienne. Encore n'est-il pas bien sûr d'en trouver à*

Vienne. Je crains que l'ex-Prince Ghica ne le retienne plusieurs semaines en remettant d'un jour à l'autre pour lui donner 100 # qu'il lui écrit ne lui être pas bien facile de trouver.

„Adieu, mes hommages respectueux à Madame Ghica et mes amitiés à N. Balcesco

„ton ami

„A. G. Golesco“.

„Je viens de me rappeler seulement que c'est l'anniversaire de la trop fameuse révolution du 24 Février ; vive donc à jamais la révolution démocratique et sociale, comme on l'appelle, mais meurent tous les républicains socialistes qui ne valent pas le diable ; que Dieu préserve notre pays de ce fléau!!!“

No. LXVI.

A. G. Golescu lui Ion Ghica la Constantinopol.

„Paris, 27 Avril, 1849.

„*Cher Ghica !*

„L'affaire de la légion roumaine dont tu me parles dans ta dernière lettre, est connue ici de presque tous. Je n'ai donc pas jugé pru-

dent de cacher quelque chose à cet égard et je ne serais pas étonné que Tell et Eliad sachent déjà tout ce qui s'est fait à cet égard. Maghero eut été le meilleur pour se mettre à la tête d'une légion roumaine. Si tu lui a écrit et qu'il ne t'a point répondu, c'est sans doute que ta lettre ne lui sera pas parvenue, ou bien qu'elle l'aura trouvé très-malade, comme on le disait ici, il y a quelques semaines. Du reste quel que soit le chef de la légion, je crains qu'il ne soit trop tard pour la pouvoir organiser.

„Le Valaques de Transylvanie ont eu un moment suprême, c'est celui où l'on a proclamé la levée en masse; il fallait se saisir de cette occasion pour demander de armes et menacer de marcher sur les Saxons pour les désarmer, si on ne voulait leur en fournir. Si on s'était montré hardi, Puchner n'aurait pas joué avec ces pauvres Valaques comme avec des marionnettes. Lorsqu'il s'était agi de délivrer Lauriani de la prison, on n'a pas hésité à soulever les villages Valaques et à les faire marcher sur Hermannstadt, quand les Saxons n'en étaient pas encore aux abois et que la guerre contre les Maghiars n'était pas encore déclarée; et quand le fameux Ianco s'est trouvé, par le fait de la levée en masse, à la tête de 80,000 hommes

(dit-on), on a hésité de tenir un langage à peu près comme celui ci: „Donnez nous des armes et non point des fourches et des piques, si vous voulez que nous risquions nos vies et nos biens pour l'Empereur. Nous voulons bien sauver l'Empire et le consolider pour l'avenir, mais nous ne voulons point le faire en automates, qui ne soient bons qu'à servir de chair à canon; nous voulons jouer un rôle spécial à nous, un rôle important dans la conservation de l'Empire. Laissez-nous donc nous organiser en légions nationales, donnez nous des canons et des fusils, de la poudre, de l'argent, ou bien nous marchons sur les Saxons qui ont pris tout pour eux et qui nous laissent exposés à la mitraille de l'ennemi, tandis qu'ils s'enferment dans leurs villes. Donnez-nous des armes ou nous les prenons de force, car nous voulons sauver l'Empire malgré vous. Les Roumains sont vaillants et ils sont fidèles à la Maison d'Autriche; vous autres, vous êtes poltrons, et si vous ne nous donnez point des armes vous êtes traîtres à la Maison d'Autriche et nous marchons sur vous comme sur des rebelles ou des traîtres“.

„Je ne sais trop ce que Puchner eut pu répondre à un tel langage; les Croates n'ont-ils pas commencé à peu près comme cela leur

résistance, malgré les protestations et les menaces de l'Archiduc Etienne et du cabinet de Vienne? Si les Valaques avaient été armés, s'ils avaient parlé comme ont parlé les Croates, s'ils avaient eu des chefs, comme ceux-ci en ont eu, on n'aurait pas entendu dire: la lacheté des Valaques, la perfidie des Valaques etc. etc. On n'aurait pas entendu répéter que les Valaques sont tantôt avec l'Autriche, tantôt avec les Maghiars, tantôt avec les Russes et toujours avec le plus fort!... On nous aurait respectés comme on respecte les Croates quoiqu'instruments de la réaction; devant la question de la nationalité, il n'y a pas de question de démocratie. Avant tout être et puis examiner le comment. Les Valaques comme les Croates devaient être pour ceux qui leur promettaient l'existence nationale. Les Maghiars la leur refusaient, l'Autriche la leur promettait, le choix n'était pas embarrassant pour eux et il ne pouvait être déshonorant pour une nation de s'allier à un monarque qui leur promettait l'existence pour repousser une démocratie qui menaçait d'éteindre les nationalités. Que si ensuite le monarque s'était montré ingrat et avait mis sa perfidie à découvert, il n'en aurait pas coûté aux Roumains plus qu'aux Croates de le menacer d'une

défection et cette menace eut été d'autant plus efficace, que les Roumains eussent pris une part plus directe et plus brillante dans la lutte. Voyez que d'efforts les Maghiars font pour entraîner la défection des Croates, tandis qu'ils disent avec un mépris désespérant: Quant aux Valaques nous en aurons facilement raison; il ne vaut pas la peine de leur faire des courbettes, ni de nous lier à leur égard par des engagements positifs qui pourraient enchaîner notre avenir! Voyez aussi avec quel soin l'Autriche ménage la susceptibilité des Croates, tandis qu'elle est sourde aux plus modestes réclamations des Roumains! C'est que les Croates ont agi avec vigueur, qu'ils ont eu une politique certaine, invariable, ferme et qu'ils n'ont point manqué d'hommes d'Etat, tandis que les pauvres Valaques n'ont su que servir de chair à canon! Je me rapelle encore, qu'à mon passage par la Transylvanie, on ne savait pas encore s'il fallait être avec l'Empereur ou avec les Maghiars! Et ces hésitations se sont prolongées jusqu'à ce que le cabinet de Vienne, ayant mis en quelque sorte les Valaques en demeure de se déclarer, ils se sont livrés comme des moutons à discrétion d'un Puchner.

„Quand nos émigrés sont arrivés en Tran-

sylvanie, ils n'ont pas vu en quoi avait cloché la politique des Valaques de Transylvanie, et ils se sont mis inconsidérément à crier à droite et à gauche qu'il fallait s'allier aux Maghiars pour renverser la perfide dynastie d'Autriche, croyant qu'il suffirait, qu'eux, inconnus dans le pays, parlassent et prêchassent l'alliance maghiare pour changer tout d'un coup les idées et les préjugés du peuple contre les Maghiars. Ils n'ont réussi qu'à compromettre les Valaques auprès du cabinet de Vienne, sans rien faire pour la cause maghiare, car je ne suppose pas que quelques mots lancés à tort et à travers aient fait quelque chose pour l'armée de Bem.

„Quoiqu'il en soit, puisque le mal est maintenant fait, puisque les Valaques sont enfin par la force des choses avec Bem, puisque l'armée russe va se froter avec celle de Bem, ne fallait-il pas songer à organiser une légion Roumaine, quand ce ne serait que pour se donner le plaisir d'abattre quelques têtes de Calmouks? Oui, sans doute, seulement je crains qu'il ne soit trop tard.

„S'il n'est pas trop tard, vous aurez sans aucun doute fait la seule chose qui pouvait quelque peu relever l'honneur des Valaques. Nous verrons.

„Quant à Maghero, je crois qu'il accepterait d'autant plus volontiers de prendre part à la formation de la dite légion, que ce sera peut-être le seul moyen de réparer la faute immense qui a été commise lorsqu'il a licencié ses pandours et qu'il n'a pas passé avec armes et bagages et avec ce qui était plus déterminé du côté des Valaques de Transylvanie sans la permission de Puchner.

„S'il avait pu joindre Ianco, avec deux mille pandours seulement, il prenait une position inexpugnable contre l'Autriche elle-même, si elle avait voulu empêcher que des Valaques vinsent au secours de Valaques, comme des Serbes de Turquie étaient déjà venus au secours des Serbes d'Autriche. J'en ai déjà parlé à Maghero comme d'une chose à désirer, et sans lui dire que la chose était en train de s'exécuter. Je ne doute pas qu'il ne se rende en Transylvanie s'il est en bonne santé et s'il en a les moyens.

„Par le prochain paquebot nous attendons des nouvelles des trois chefs de l'émigration, chefs sans autorité, puisque toi qu'ils *consentaient* à te laisser continuer tes fonctions là-bas, tu ne veux point les reconnaître, ni N. Balcesco non

plus, et que Bratiano D. qu'ils *consentent* également à laisser à Londres, n'est pas de ceux qui sont très-disposés à les reconnaître. Quant à moi, j'ai plié devant ce que je croyais être la ferme volonté des émigrés de Transylvanie, ce qui ne m'a pas empêché de leur dire crûment des vérités assez dures. Je ne me suis cependant pas retiré parceque je ne veux pas les reconnaître, car je crois que toute insubordination contre la majorité est toujours dangereuse par l'exemple, mais parceque je suis dégoûté du tout *en masse*.

„Nous manquons d'hommes, voilà mon avis; nous n'avons que des brouillons ou des intrigants et des malhonnêtes; s'il y a des exceptions, elles sont si peu nombreuses que je ne veux pas accepter de solidarité avec la masse. Quand je verrai quelqu'un à la tête avec l'étoffe d'un dictateur, je serai toujours prêt à offrir mes services, sans accepter d'autre solidarité que celle du fonctionnaire vis-à-vis du chef. Mais quant à conseiller telle organisation plutôt que telle autre (dans l'émigration) ou tel mode d'action plutôt que tel autre, c'est ce que j'ai bien résolu de ne point faire à l'avenir. Que la masse d'intrigants et de fanatiques se tire d'affaire

comme elle pourra. On peut bien aussi faire quelque bien à son pays, en se tenant à l'écart.

„Adieu,

„ton ami

„A. G. Golesco.

„Mes hommages respectueux à ta femme“.

No. LXX.

A. G. Golescu lui Ion Ghica la Constantinopol.

„Fontenay aux Roses, 27 Juin, 1849.

„*Mon cher Ghica!*

„Comme tu reviens encore sur la question tant rebattue de l'ex-Lieutenance et qu'Alexandre, mon cousin, me reproche aussi comme une faute impardonnable, l'ombre d'un soupçon qui a pu passer un moment par mon esprit, je suis bien obligé aussi de revenir sur un sujet que je croyais assez éclairci pour ne plus encourir des reproches plus graves que ma faute, si faute il y a. Tu n'as jamais estimé ni les talents, ni le caractère moral d'Eliade; celui-ci, à tort ou à raison, passait pour dicter ses volontés à Tell et pour être maître, par conséquent, des votes

de la Lieutenance ; voilà plus qu'il n'en fallait pour te rendre ennemi décidé de la dite Lieutenance. Mais ce n'est pas tout : plusieurs personnes, qui, avant la révolution, étaient loin de professer pour la personne d'Eliade un mépris souverain, comme tu le faisais au vu et au su de tout le monde, se sont singulièrement rapprochées de ta manière de voir, depuis qu'elles ont vu la Lieutenance à l'oeuvre ; Balcesco notamment, qui avait une confiance illimitée en Tell et qui ne mésestimait nullement Eliade, en est venu à penser à peu près comme toi au sujet de ces Messieurs. Tout cela a dû singulièrement fortifier en toi la conviction que la Lieutenance avait été et qu'elle continuerait à être fatale au pays et à la révolution ; qu'y a-t-il que de très naturel dans tout ceci ? Le premier tu m'as proposé de faire en sorte que Tell et Eliade se desistassent de l'initiative qu'il leur appartenait de prendre dans les actes de l'émigration, en leur qualité de membres de l'ex-Lieutenance. Tu as écrit dans le même sens à d'autres personnes, et en cela tu n'as pas été heureux, car Tell et Eliade avaient appris que ton désir caché était de les voir mis de côté et de voir arriver Nicolas Golesco seul à la tête des affaires de l'émigration. Il ne m'est jamais

venu dans l'esprit de blâmer ce désir de ta part, ni les démarches que tu aurais employées pour arriver à sa réalisation, car je n'y voyais que la conséquence logique d'une conviction irrésistible, d'une invincible répulsion pour les personnes en question; mais j'ai eu l'occasion de constater que la manière détournée dont tu avais voulu insinuer à Tell et à Eliade de se désister avait complètement manqué son but, car ces Messieurs arrivèrent à Paris avec la conviction que tu t'étais entendu avec nous pour faire aller Nicolas comme seul chef de l'émigration à Constantinople, afin de faire triompher sa candidature à la principauté aux dépens de ces Messieurs etc. etc. Pour la première fois j'ai été soupçonné de donner dans des tripotages de cette nature; d'un mot j'ai voulu enclouer cette batterie de soupçons qui, atteignant tout le monde sans distinction, rendait tout travail impossible; vous soupçonnez notre bonne foi, leur ai-je dit, hé bien, prenez l'incognito, partez au plutôt sans mot dire à personne, rendez-vous à Constantinople, vous deux et Nicolas Golesco, entrez en relation avec les Turcs, et vous verrez vous mêmes ce qu'il en est. S'il n'est point vrai que les Turcs n'ont pas grande confiance en vous deux, demeurez à Constan-

tinople tous le trois et vous dejouerez l'intrigue que vous supposez qu'on ourdit contre vous ; si au contraire, les Turcs ne veulent point entrer en pourpârlers avec vous deux, vous seriez sots et coupables en même temps, de vouloir demeurer plus longtemps à Constantinople à titre de Lieutenant. Ceci fut dit quelques jours seulement après le vote des émigrés de Paris, qui confirmait celui de l'émigration de Transylvanie, par lequel ces Messieurs se disaient appelés avec Nicolas Golesco à la tête des affaires de l'émigration roumaine. Un mot d'explication à ce sujet : Dans notre réunion il s'est trouvé deux personnes qui ont nié que ces Messieurs aient été élus chefs de l'émigration ; Téulesco est l'une de ces personnes ; quand il lui fut observé que l'élection avait eu lieu à Kronstadt, il répondit que la quantité des émigrés ne devait pas l'emporter sur la qualité de ceux qui se trouvaient à Hermannstadt et à Paris sans doute ; cette réponse malheureuse ne fit qu'embrouiller d'avantage la question. Enfin, il fut décidé que pour donner preuve de déférence envers la majorité (qui avait droit de se formaliser de cette prétendue comparaison qu'on voulait établir entre la quantité des votes et leur qualité) nous reconnaitrions provisoirement ces

Messieurs pour chefs et que nous écrivions à tous les émigrés pour tâcher d'obtenir une modification du vote qui avait eu lieu en Transylvanie (s'il y a eu vote). J'ai voté avec la majorité parceque j'ai trouvé cette proposition plus propre à concilier tout, et surtout à prévenir un dissentiment entre nous et la majorité des émigrés. J'ai voté encore pour cette proposition afin de voir au plutôt un commencement d'action au nom de l'émigration entière, ce qui serait devenu impossible avant deux ou trois mois, si l'on n'avait point reconnu l'autorité de ces Messieurs du moins provisoirement; j'ai voté surtout dans la pensée de prévenir la dissipation du peu d'argent qui était resté à la disposition de l'émigration et dans celle de demander compte au plutôt des sommes qui avaient été confiées à plusieurs d'entre nous. Cela fait, je n'ai pas voulu être un des trois secrétaires que ces Messieurs se sont choisis tout de suite et cela par des raisons simplement personnelles et non point par esprit d'opposition contre ces Messieurs. Je prévoyais, par exemple, la perte d'un temps que je pouvais employer plus utilement et je prévoyais aussi qu'on interpréterait d'une façon calomnieuse la coïncidence, par laquelle il se faisait que précisément

ceux qui ont le plus appuyé la proposition qui avait triomphé étaient aussi ceux qui, avec les trois membres de la Lieutenance, devaient tout décider et tout faire. Mais vous voulez prévenir les imputations d'un parti; vous tombez par là même sous l'accusation du parti adverse; tel est le sort de ceux qui ne sont d'aucun parti: mon refus a été mal interprété par Eliade et par Tell, et comme j'ai vu que je n'avais réussi qu'à aggraver les méfiances, je me suis ravisé; j'ai accepté de travailler avec ces Messieurs, et c'est alors que du premier coup, j'ai proposé de mettre un terme à une situation si fautive et j'ai conseillé le voyage incognito. Tous les autres ont approuvé l'idée, personne n'y a fait la moindre objection et il a été décidé que nous devions éviter la moindre indiscretion. Depuis j'ai été à même d'apprécier ce que valent ces Messieurs comme hommes politiques; il y a eu des disputes plutôt que des discussions, et comme Tell confond toujours la sévérité du franc républicain avec la grossièreté d'un mal appris, il y a eu du froid entre nous. Il y avait donc près de deux mois depuis qu'il n'était plus question entre nous ni du départ de ces Messieurs ni de quoi qu'il soit d'important, lorsque j'ai reçu ton premier avertissement que ces

Messieurs ne seraient pas bien vus à Constantinople. Ces Messieurs se trouvaient alors à Londres; ton second avertissement était beaucoup plus catégorique. Tu me disais que le ministère Turc leur faisait savoir par toi de ne pas venir à Constantinople. J'ai lu à Nicolas Crezzulesco cette seconde lettre, et lui ai même communiqué les soupçons que ton premier avertissement avait éveillé en quelques uns d'entre nous, soupçons que je n'avais pas eu le courage de repousser pour plus d'une raison. D'abord, j'étais à bout de mes forces que j'avais épuisées à force d'avoir bataillé envers et contre tous, et je ne me sentais pas le courage de recommencer une nouvelle lutte pour repousser de nouveaux soupçons; à peine venais-je de sortir d'une querelle d'une violence peu commune que j'avais eu avec Rosetti et Bratiano et de toutes les scènes qu'elles avaient entraîné avec elle; en moins d'un mois je m'étais disputé ou refroidi avec Tell, Eliade, Rosetti, Bratiano, Voïnesco, C. Balcesco et quelques autres; il faut, sans doute, que j'aie pêché par quelque endroit pour m'être ainsi brouillé avec tout le monde. Ce que je sais, cependant, c'est que je ne me suis passionné que contre l'indignité des uns et contre les passions personnelles des au-

tres; j'eusse sans doute beaucoup mieux réussi si j'avais pu contenir l'indignation en moi et conserver plus d'indifférence et plus de sang froid; tout en soutenant ma thèse comme on soutient une chose de peu d'intérêt. Mais la question n'est point de montrer par où j'ai péché; ce que je veux te faire comprendre c'est qu'au moment où est arrivé ton premier aversissement, j'étais tellement épuisé au moral, que je ne me sentais pas le courage de commencer une nouvelle lutte pour détruire des soupçons nouveaux; j'ai donc gardé le silence sur la prétendue intrigue qu'on t'attribuait. Du silence à un commencement d'hésitation il n'y a qu'un pas, et à force de voir des gens convaincus que tu intriguais pour empêcher ces Messieurs d'arriver à Constantinople, j'ai incliné à penser que cette intrigue n'était pas impossible de ta part, du moment que tu avais la conviction que ces Messieurs seraient nuisibles à notre cause. Si j'ai commis quelque péché à ton égard, c'est celui-là et non point d'autre, et la meilleure preuve c'est que j'ai continué à t'écrire comme auparavant, ce que je n'eusse certes point fait si j'avais pu croire qu'il y eût quelque chose d'indigne au fond de ta pensée; comme j'ai communiqué cette hésitation de mon esprit à

Nicolas Crezzulesco et que d'après une de tes lettres et d'après une lettre que celui-ci m'a écrit de Constantinople, j'ai pu croire qu'il t'avait dévoilé le soupçon auquel je m'étais laissé aller, j'ai mieux aimé t'avouer la chose plutôt que de t'abandonner à l'exagération immanquable des faits quand ils sont mal appris. C'est ce que j'ai fait dans une de mes dernières lettres, mais mal fait, sans doute, puisque je ne suis pas encore parvenu à me mettre à l'abri des reproches injustes. Je te le répète donc encore une fois, ma méfiance n'est pas allée plus loin; il y aurait mensonge de ma part à vouloir paraître plus confiant que je ne l'ai été, mais il y a aurait injustice aussi de votre part à m'accuser de plus de méfiance que je n'en ai eu. Quand Tell et Eliade s'efforçaient de me prouver que Bratiano et Rosetti avaient trahi, j'étais très prévenu contre ceux-ci, et cependant je leur ai toujours répondu que s'ils parviennent jamais à me prouver quelque chose, ce ne sera jamais que Bratiano et Rosetti ont conspiré contre leur pays, mais seulement qu'ils ont conspiré contre Messieurs Tell et Eliade; sans préjuger la question, je mettais une borne de bon sens à la méfiance. Quand ces mêmes personnes voulaient me prouver que tu avais aussi trahi, je met-

tais aussi une borne à leur méfiance à ton égard, borne antérieure à toute discussion. J'admettais le fait d'ambition, mais je n'y voyais pas de quoi t'en faire un reproche. J'admettais que tu étais dévoué à Campineano, jusqu'à travailler pour sa candidature à la Principauté, mais un dévouement de conviction n'est point un reproche, comme le serait un dévouement factice. J'admettais que dans ton mariage il pouvait y avoir eu du calcul⁽¹⁾, mais je n'y voyais rien d'infamant. J'admettais une excessive habileté de ta part, mais je soutenais que l'habileté n'était ni supercherie ni indignité, et je concluais que tout ce que ces Messieurs pouvaient tenter de me prouver, c'est qu'il fallait avoir les yeux ouverts sur toi, pour voir si ton dévouement pour Campineano, ou si ta propre ambition ne t'entraîneraient point à mettre toute ton habileté au service d'une personne que nous n'estimons pas comme homme politique. C'est là, il me semble, parler en homme sérieux qui ne se laisse entraîner ni à un excès de confiance, ni à un excès de méfiance. Je ne me chargeais pas de faire l'apologie des hommes ; je voulais seulement écarter par anticipation :

1) Car il a été question de tout cela, vois-tu ?

tout excès d'indignité, afin de prouver qu'il y avait moyen de travailler avec les mêmes hommes si fautifs qu'on les suppose. Voilà qui est dit pour la méfiance ; du reste là n'est point toute la question : quand j'ai reçu ton second avertissement, il n'y avait plus méfiance qui tienne : il fallait communiquer l'avertissement à ces Messieurs, afin de les prévenir de ce qui les attendait s'ils se rendaient à Constantinople, et ce qu'on me reproche, c'est que, loin de leur avoir communiqué la chose, je leur cache tout, je les engage encore à partir, je cours même faire de l'argent pour leur faciliter les moyens de se rendre à Constantinople, et je fais tout cela en trompant les uns et les autres, et je suis accusé de tout cela par Nicolas Crezzoulesco ! Tu ne dois donc pas t'étonner de l'indignation à laquelle ces accusations odieuses m'ont dû porter, ni de la réponse que cette indignation m'a dictée pour N. Crezzoulesco. Quels ont été les moteurs infames de ces calomnies, ce n'est pas à moi à les découvrir ; du reste, après un premier mouvement d'indignation, il ne m'est resté de tout cela, qu'un profond mépris et une profonde pitié pour les vrais coupables. J'ai des témoins qui attesteront toujours que j'ai fait part à ces Messieurs de ce qui les

attendait à Constantinople. Tell lui-même avouera, que quand je lui ai fait part de la chose, il m'a répondu qu'il en avait déjà connaissance, qu'Eliade en avait été averti par ses propres parents (ou amis) de Constantinople, que néanmoins il était bien décidé pour son compte à partir avec N. Golesco par le prochain paquebot, que quant à Eliade il n'avait point d'argent pour le moment; paroles que j'ai répétées à N. Crezzoulesco et tandis que celui-ci croyait que je m'entendais avec Tell et Eliade pour le tromper dans le stupide plaisir de le faire voyager en compagnie de ces Messieurs, j'étais, moi, brouillé avec Tell et froid avec Eliade en raison de nouvelles disputes que nous avions eues une semaine auparavant! Et on a osé inventer que j'ai continué à engager ces Messieurs à partir et que je suis allé jusqu'à courir pour leur faire de l'argent. Je pourrais bien invoquer le témoignage de Cogalniceano qui, m'ayant exprimé l'intention où il était deux jours avant le départ de ces Messieurs de faire une souscription entre Moldaves pour fournir aux frais du voyage d'Eliade, n'a reçu de moi que cette simple réponse: *Four moi je ne donne pas un seul sol par la raison que je n'en ai point.* Je pourrais encore invoquer le

témoignage de ces Messieurs eux-mêmes, car ils savent bien qu'ils ne m'ont parlé de cette affaire de l'argent que le jour même de leur départ. Mais à quoi servirait d'invoquer des témoignages suspects contre des calomnies stupides ? Il ne restera rien de tout ceci qu'une trace d'infamie sur le front des calomniateurs ; que Dieu leur permette de la pouvoir laver par leur conduite à venir ! Pour mon compte, je ne demande pas mieux. Pour terminer le long et ennuyeux retour vers un passé triste, je te dirai qu'Eliade et Tell sont persuadés que le premier intrigant dans toute cette affaire c'est toi, le second Balcesco et le troisième moi, et pour preuve de ceci, il dévoile au monde notre correspondance régulière, comme si cette correspondance avait été un secret pour quelqu'un ! Comment correspondre avec quelqu'un qu'on croit être pour la candidature de Campineano ! C'est là un crime impardonnable et qui ne peut s'expliquer que par un crime encore plus grand, celui de conspirer avec Ghica et Balcesco contre *le vrai parti de la démocratie*, c'est à dire contre Messieurs Tell et Eliade, sans doute dans le but toujours caché de travailler à la candidature de N. Golesco etc. etc!...

„Tout ceci devrait bien, il me semble, vous

prouver que je n'ai cherché à tromper personne au profit de Tell et d'Eliade, avec lesquels j'ai été la plupart du temps ou brouillé ou en froid, sans que les charitables faiseurs de calomnies s'en soient seulement doutés, et ce n'est pas la moindre peine que je leur réservais dans ma malice, car en leur cachant les querelles presque continuelles et le froid qu'il y avait entre moi et ces Messieurs, je leur laissais ignorer que leurs calomnies seraient un jour mises à découvert et qu'ils se casseraient le col contre une éclatante impossibilité !

„Puisque le temps est venu, j'ai mis tout à découvert et vous pouvez maintenant me juger tel que j'ai été: ni excès de confiance, ni excès de méfiance. Quant à mon devoir je l'ai rempli en dépit de toute méfiance et je défie quiconque d'articuler vis-à-vis de moi un seul fait qui prouve que j'ai manqué à quelque devoir de dignité, de loyauté, ou d'honneur. La présente explication est la dernière que je me permettrai à cet égard, et à moins qu'on ne vienne de nouveau articuler quelque fait contraire à ce que j'avance là. Il reste bien entendu que je ne te parlerai plus de tout cela. Si je t'en ai tant parlé cette fois-ci, c'est pour clore une fois pour toutes une explication in-

terminable. Comme je n'ai pas le temps de répéter les mêmes choses à mon cousin Alexandre, envoie lui, je te prie, la présente lettre, afin qu'il en prenne connaissance. Je n'ai qu'un mot à ajouter à tout ce que je viens de dire, c'est que je défie quiconque de s'élever en faux contre ce qui est dit dans les pages qui précèdent, ou du moins de le faire d'une manière claire et catégorique en articulant des faits précis et en ma présence.

„J'arrive maintenant aux affaires du pays. Tout ce que tu me dis relativement à notre politique vis-à-vis des peuples qui nous environnent est parfaitement vrai. Je suis absolument du même avis, et quant à la formation d'une légion roumaine, je la crois d'une si grande importance pour nous, que je m'étonne comment tu as pu rencontrer à cet égard des obstacles parmi les nôtres; il me semble que le devoir de tous ceux qui se sentent un peu le courage militaire, devrait être de se rendre en Transylvanie pour contribuer de leur mieux à la formation de cette légion qui nous donnera et des moyens d'action pour l'avenir et le droit de réclamer quelque chose de Maghiars après la victoire et le moyen de faire parler la presse Européenne des 3,500,000 Valaques qui vivent dans

les Etats de l'Autriche et de l'émigration roumaine qui joue auprès de ces Valaques le rôle que l'on voit jouer à l'émigration polonaise en Hongrie. Tant que nous avons fait mine de résister soit à la Turquie, soit à la Russie, les journaux ne cessaient d'énumérer nos forces et de parler à tout propos des Roumains de la Moldo-Valachie; depuis que nous n'avons plus l'air de vouloir ou de désirer quelque chose, on ne s'occupe plus de nous, et c'est justice. Si nous voulons montrer à l'Europe que nous voulons quelque chose et que nous le voulons à outrance, si nous voulons lui apprendre qu'elle peut compter sur l'élément Roumain, sur son énergie et sa force vitale dans la combinaison des éléments de la balance politique, si nous voulons enfin mettre en évidence notre haine contre le protectorat russe, poursuivons donc de cette haine tout ce qui porte l'uniforme russe et scellons de notre sang cette haine que nous ne saurions trop développer chez nous pour assurer notre existence politique. Mais nous soutenons que le peuple entier déteste le russe, et que le pays est prêt à se soulever contre les armées du Czar; nous mettons dans nos actes publics : *Jeune encore et pleine de vigueur la nation Roumaine veut vivre ou mourir pour la liberté...*

puis, qu'elle sait que Dieu a implanté en elle la mission de repousser les barbares et de civiliser l'Orient etc. etc. Nous faisons par la même raison un crime au gouvernement révolutionnaire de notre pays de n'avoir pas tenté la lutte contre la Turquie et la Russie en même temps, et puis quand il s'agit de faire vivre le nom de Roumanie dans une lutte contre les Cosaques, et qui s'opère sur un territoire Roumain, nous laissons tout faire aux Maghiars. Eux luttent et nous nous contentons de parler de lutter! et de tant de sang Roumain, répandu sur le théâtre de la guerre, il n'est dit mot nulle part, par la raison que là où il n'y a que le drapeau maghiar, tout l'honneur des efforts revient aux Maghiars, et nous qui avons le cœur si ardent lorsqu'il s'agit de poser, n'avons plus le courage d'aller auprès de nos frères de Transylvanie pour les servir de nos conseils et de notre exemple, pour faire vivre le drapeau et le nom de la Roumanie au milieu de la poussière des combats. Où sont donc nos braves militaires, ces héros qui devaient sauver la révolution de Bucarest? Voilà ce que se demandent les gens sérieux, et s'ils savaient que de tous ceux que le pays possédait, les plus braves ont dû émigrer et que de ceux-ci pas un ne se

trouve sur le champ de bataille où se jouent les destinées de l'Europe orientale et par conséquent de tous les Roumains, s'ils savaient tout cela, que se diraient-ils? Ils se diraient probablement que ces héros de notre révolution sont bien loin d'être braves, ou bien qu'ils n'ont dans le cœur ni amour de la liberté, ni amour de la patrie, pas plus qu'ils n'ont dans l'esprit l'intelligence de la situation; qu'en un mot ils ne se proposaient de lutter en Valachie que pour une sorte d'indépendance de clocher et non pour se faire de la Roumanie une patrie grande et libre. Je n'entends point blâmer nos officiers qui promènent leur triste existence dans l'exil. J'en connais qui ne demanderaient pas mieux que de se rendre sur le théâtre de la guerre. Mais où sont les fonds pour les faire partir? Tant qu'il y a eu quelques fonds, et qu'il était indispensable d'avoir un comité directeur pour en régler l'emploi, il ne nous a pas été possible de venir à bout de former ce comité; il faut donc bien que nous subissions les conséquences de nos fautes; il faut bien se résigner à une honteuse inaction, pendant que sur le territoire Roumain des flots de sang Maghjar et Polonais coulent pour la liberté et l'indépendance nationale.

„Nous sommes tous solidaires quand il s'agit de la question nationale; les fautes commises par les uns retombent sur tous. C'est pourquoi, il faudrait être plus indulgent et conseiller plutôt que de reprocher.

„D'ailleurs aucun d'entre nous ne peut se croire entièrement à l'abri de tout reproche. Le devoir de tous ceux qui se trouvaient en Transylvanie était d'y rester et non point de courir en Europe pour chercher la sympathie des peuples et des cabinets à Vienne, Francfort, Paris, Londres etc. etc. Quand ils ont fait cette faute, notre devoir à nous, qui étions envoyés pour cela en Europe, c'était de prêcher par l'exemple plutôt que par des reproches; c'était de nous en retourner en Transylvanie, puisque ces messieurs venaient faire en Europe ce que nous étions chargés de faire nous mêmes et ce à quoi nous pouvions sans doute suffire; si nous l'avions fait, nous eussions entraîné de force tout le monde et nous serions parvenus à organiser la résistance armée des Roumains de la Transylvanie. Nous ne l'avons point fait, soyons donc justes et indulgents et répartissons sur tous une faute que nous n'avons rien fait pour prévenir. Tu as de l'argent et tu l'emploies pour faciliter le voyage de ceux qui veulent aller

contribuer à la formation de la légion roumaine. C'est fort bien; c'est fort bien, tu fais ton devoir; moi qui ne peux aider de mon argent, je voudrais bien aider de ma personne. Non que je crois qu'un fusil de plus ajoutera à la force de la légion; d'ailleurs je ne sais même pas si je serais bon soldat, c'est une chose que je n'ai jamais essayée, et le courage peut me manquer comme à bien d'autres. Mais quand je voulais aller en Transylvanie je n'entendais pas donner à la cause un soldat de plus, mais aller aider de la parole, de l'influence et de l'exemple, à la formation d'une légion roumaine que je crois indispensable à notre cause et seule capable de réparer bien des fautes commises par nous.

„Pour l'élection de Broussa, je n'ai qu'une chose à te dire. C'est que quand j'ai dit que je ne voulais plus me mêler de rien, je l'ai bien pensé et dit en même temps et que rien au monde ne peut me faire revenir sur ma décision à cet égard. C'est donc peine perdue de me faire entrer dans une combinaison quelconque. Tu peux déclarer cela à tout le monde; du reste, je crois que les émigrés de Paris n'approuvent nullement l'idée qui a dominé ceux de Broussa; il y a eu une réunion hier au soir, mais je n'ai pas pu m'y rendre; je ne sais donc

pas tout ce qui a été dit ; mais en somme il a été décidé, me dit-on, qu'on ferait une adresse aux émigrés de Broussa, pour leur dire pourquoi on n'approuvait pas leur idée.

„La protestation qui sera remise au ministère au nom des trois ex-Lieutenants est faite, mais je ne l'ai pas encore lue. C'est Sefels de Soldehoff qui l'a faite ; on l'a lue à Maugin (représentant), qui l'a trouvée très-bien. Voilà tout ce que j'en sais. Du reste par le prochain paquebot, je t'en enverrai une copie.

„Comme je n'ai pas le temps de répéter les mêmes choses à Alexandre, mon cousin, et à Nicolas Crezzoulesco je te prie de leur donner connaissance de cette lettre, car j'avais absolument les mêmes choses à leur dire, relativement aux imputations qui ont été à tort portées contre moi et auxquelles ils ont bien plus à tort prêté créance.

„Je suis très content de voir que tu es disposé à continuer notre correspondance, non pas d'agent à agent, car nous ne sommes plus que les agents de notre cause, délégués par nous mêmes, mais de Roumain à Roumain, car quoique je ne veuille me mêler dans aucune combinaison, je n'entends pas rester entièrement inactif, et après avoir essayé de me retremper

un peu par la solitude à la campagne, il faut bien que je recommence à faire quelque chose par la presse ou par la parole. Je tiens donc à ce que nous soyons en correspondance pour nous éclairer mutuellement sur ce que nous avons à faire.

„Dis à Negri, Alexandri, N. Crezzoulesco et mon cousin Alexandre, que je me propose de leur écrire par le prochain paquebot.

„Adieu

„Mes hommages respectueux à ta femme, à ma tante Zoé et à Catinca Rosetti aussi. Je vais écrire par le prochain paquebot. Tache de faire parvenir la lettre ci-incluse à Bucarest“.

VI.

Starea Europei la începutul primăverii a anului 1849 se putea resuma astfel: Lupta principiului de naționalitate în contra dominațiunei străine; Italienii, Ungurii și Româniî luase inițiativa. Italienii, biruitori la început, fusese siliți a primi condițiunile aspre ale lui Radetzky, dar acum cavalerescul lor Rege Victor Emanuel se gătea să reînceapă lupta și să răsbune pe Regescul său părinte. Româniî, abandonăți de toată Europa, depuseră armele, după ce arătară în Dealul Spirei vitejia de care erau capabili; și acum numai Ungurii luptau, și tinerele lor trupe, cari sburau din victorie în victorie, atrăsese asupra

Ungariei admirația lumii întregi și îngrijase nu numai pe Austria, dar chiar Rusia începuse a se teme ca revoluțiunea să nu se întindă în Polonia. Germania era în fermentațiune și toată lumea se aștepta la o prefacere generală a hărții Europei. Rusia sta cu arma în mână cu ochii țintiți la rezultatul alegerilor din Franța și unirea între Unguri, Români și Italieni putea să facă isbânda certă.

În fața acelor împrejurări nu ne era permis noue Românilor din Principate să stăm nepăsători și afară din acțiunea generală. Noi câți-va corespundeam între noi și ne comunicam unii altora lucrările și cugetările noastre. Daă aci corespondența mea cu N. Bălcescu, când era în Ungaria și în Transilvania.

1.

„Belgrad, 28 (16) Decembrie, 1848.

„*Iubite Ghica,*

„Nu ți-am scris de mult și pricina e că nu sciam unde te afli. Scrisoarea ta din 17 Octombrie am primit'o târziu și după aceea am auzit că tu ai fi plecat din Constantinopol. Nu sciam unde să-ți trimit răspunsul.

„Eü sciü că dela Semlin, după ce am scă-

pat din mâinile Turcilor, m'am întors în Transilvania ca să studiez mișcarea Românilor de acolo și din Banat. Nu vream să merg înainte, până n'oi vedé cu ochii ce avem să așteptăm dela Români de acolo. Scii că atât în Banat, cât și în Transilvania Români în gloată s'a sculat asupra Ungurilor și i-a stins cu totul și pentru tot-deauna din acele țări. Din nenorocire mișcarea Românilor, care e dreaptă într'aceea că Ungurii erau ciocoii lor și le refuza naționalitatea, a profitat reacției Impărătesci. Pe lângă aceea comitetul Român, care este în capul nației acolo, se află cu totul sub poruncile lui General-Commando, care îl dirigează cam în scopul lui. Spre a scăpa din această poziție am povățuit pe comitet ca să convoace o adunare națională care să înceapă a organiza Transilvania ca o țară Românească și a o declara astfel. Aceasta a făcut'o, dar blestematul de General-Commando, ca să-i paralizeze, i-a silit să facă două adunări, una de Români *uniți* și alta de *neuniți*. Astfel cu dogma religioasă ce împreună toți Români șterseseră în Adunarea dela Blaj astă primăvară, umblă a-i desuni. Am povățuit pe Români din Banat ca să trimită deputați la acele adunări, și împreună să ceară ca Românimea toată, câtă se află în Imperiul austriac, să formeze un corp

nedespărțit, având aceeași organizație și aceeași administrație. Lucru nu e sfârșit și numai început într'aceste locuri. Românii din Transilvania acum că se ved scăpați de Ungurii vor să se întoarcă în potruva Sașilor, pe cari îi urăsc cași pe Ungurii, și cei din Banat în potruva Sărbilor care se încerc să-i incalece și să-i învêlue în vêrtejul Pan-slavismului. O! câte nenorociri simțimintul de naționalitate a adus într'aceste locuri. Rășboiul între Ungurii și Români este un rășboi barbar, și astfel cum nici în secolul de mijloc nu s'a urmat. Acea ce e un avantajii pentru Români, este că s'a pus toți în picioare, că se află mulți tineri în capul nației și cu mare popularitate și că au învêțat a se bate și a nu le fi teamă de rășboi. Când gloatele s'a mișcat atât de tare, este anevoie a le supune fără a le mulțami, de aceea Impăratul va fi silit a le acorda mult și prea mult. Eă ași fi dorit ca Ungurii să se fi purtat altfel, să nu fi provocat pe Români și să se fi înfrățit cu dinșii, căci lucrurile ar fi luat o față cu totul alta, și Imperiul austriac se desmădula. Dar ori cum, cređ că acum soarta României va fi mult îmbunătățită și că Transilvania și Banatul desmădulate de Ungaria s'a apropiat mult de unirea cu noi. Apropo de

noi, ce se lucrează pe acolo? Eu nu știu nimic și numai de pe auzite pe aci aflați câte ceva, aceea ce m'a hotărit ca în loc să mă duc la Paris, unde n'am mult a face, să vii acolo lângă tine. Știi că Goleștii, Brătianu și Rosetti s'aun dus înainte. Crede că or fi la Paris, căci n'am primit scrisori de la dinșii. Magheru a plecat mai dinainte tot acolo, și Tell și Eliade au venit cu mine până aci și s'aun dus tot la Paris. Plecarea acestor vestiți Locotenenți a fost numai, căci le era frică să mai șadă în Transilvania. N'or face nimic nici la Paris, după cum n'aun făcut în guvern. Acum, ca să-și escuseze nevrednicia lor, nu fac altceva decât să ne innegrească pe noi pe toți, dicend că numai ei erau de treabă și partida națională, și noi toți partida muscălească. Auzi tu, noi partida muscălească! Asta au umblat s'o bage în capul tuturilor Românilor emigrați. Eu mai șed acilea vre-o 5 zile, până oi primi ceva parale d'acasă și apoi plec pe la Triest spre Constantinopol. O să am mare mulțumire să fiu cu tine.

„Adu-me aminte la plăcuta suvenire a M-meii Ghica. Nu știu dacă N. Crețulescu este acolo, după cum am auzit. De e adevăr, spune-î

complimente și că i-am răspuns la scrisorile ce mi-a trimis la Semlin.

„Complimente multe lui I. Filipescu.

„Al tău prieten,

„N. Bălcescu“.

2.

„Belgrad, 4 Janvier, 1849.

„Iubite al meu Ghica,

„Mă aflu încă așteptând în Belgrad scrisori d'acasă și pe Bălăceano care nu este de tot sănătos. Socotesc că într'o săptămână cel mult vom putea porni spre Triest și de acolo ne vom ambarca pentru Constantinopol. Sunt nerăbdător să ajung acolo să fiu cu tine. De nu vom avea ce face acolo, apoi sunt hotărît să trec în Italia, de se va face pe acolo vre un război. Sunt nesățios de o viață activă. Ideea ta de o legiune română care să meargă în Italia e irealisibilă din lipsa de oameni. Tot ce am putea stringe este vre-o 30 tineri dintre emigrați, cari să voiască a merge să se bată.

„Cât pentru organizația unui Comitet, o aprobez și socotesc a o face; pentru acea am

sprijinit părerea aceasta cu confrății mei prisionieri, când ne-am aflat la Semlin, acum două luni, ca să ne ducem cu toții în Transilvania, să găsim și pe ceilalți emigranți și să tocim un Comitet. Ei însă n'aũ aprobat și aũ fost de părere că mai întâiu să meargă la Viena să vadă starea lucrurilor, și d'acolo ne-am dat rendez-vous în Transilvania, unde nu numai că nu s'aũ întors, dar nici nu m'aũ mai scris, și acum nu știu de nici unul unde se află. Afară de aceasta fondurile noastre sunt foarte neînsemnate, cu toate că am auzit că suntem acușați că am luat mai multe milioane. Acușație cu totul neadeverată, căci trebuie să știți că cheltuelile extraordinare ale revoluției nu se urcă la mai mult de 700,000 lei, în plata progoanelor, plata agenților în străinătate, cheltueli cu ținerea Turcilor la Giurgiu, ținerea trupelor lui Magheru, lefile Comisarilor trimiși prin țară cu propaganda. Din această sumă scădend 450,000 lei, lista civilă ce s'a economisit, cum și alte economii, rămâne invederat că revoluția n'a costit pe țară mai nimic. Acestea ți le spun atât pentru știința ta cât și ca să poți disculpa pe acolo revoluția că ar fi sărăcit țara. Socotelile sunt lămurit tipărite în Monitoriu de bani ce am găsit în casă. Voiu ca viind acolo să lucrăm

un mic uvragiū asupra *Ideilor revoluției române*. In starea de astăzi a lucrurilor ne va fi cu a nevoe a stränge banī prin subscripție. Ţara noastră geme sub un regim de teroare și eū cred că numai un răsboiū turco-rus poate schimba starea de față. Spre aceasta trebuie să țintim.

„Acolo vă faceți mare ilusie asupra spiritului Slavilor din Turcia și Austria, socotindu-l anti-rus. E cu totul din potrivă. Rusia a lucrat puternic prin propagandă și toate aceste popoare privesc și așteaptă pe Ruși ca pe nisce liberatori. Sunt de două luni in mijlocul acestor popoare și am vădut cu durere cât de mare este popularitatea Rușilor. Pană și Români din Banat și Transilvania îi doresc și-i așteaptă să vie ca pe nisce mântuitori. In Transilvania am stăruit mult pe lângă Comitetul român ca să facă propagandă in contra, dar n'a făcut nimic și cu puține zile pană a nu pleca din Kronstadt, poporul adunat in piață striga in gura mare ca să cheme să vie Muscalii, că-i prăpădesc Ungurii. Bariț și alți Români inteligenți ce se impotriviră fură insultați, ba încă un popă român din Săcele se făgădui că va impuşca pe Bariț.

„Ce este bine in Transilvania este că Români sunt in picioare și la trebuință vom putea

cu înlesnire a recruta oameni, spre a intra în țară. Sunt mai mulți tineri cari sunt în capul poporului și s'a'u făcut vestiți cum Iancul, Solomon și alții. Toate posturile însemnate sunt în mâna Românilor. Emigranții noștri fac propagandă republicană și anti-rusă. Transilvania se face cu totul țară Românească. Laurianul și Protopopul Papazolul era să meargă la Viena.

„Bălăceanul îmi dă zor să sfârșesc. Aveam să-ți scriu mai multe. Vina e a lui.

„Multe complimente la M-me Ghica.

„Salutare și frăție,

„N. Bălcescu“.

3.

„Belgrade, 21 Ianuarie, 1849.

„Iubite Ghica,

„Am primit erî scrisoarea ta din 10 Ghenarie. Imi pare bine că aprobezi hotărîrea mea d'a veni la Constantinopol. Măne plec cu Bălăceanul la Triest, unde mă voiu imbarca pentru Constantinopol. Pricina de nu ți-am scris din Transilvania nu a fost lenea mea, care e mare, după cum scii, dar nesciința de te afli încă acolo,

căci p'acolo eșise vorba că ai fost silit să pleci. Dela plecarea mea din Transilvania n'am primit încă nici o scire. Se vede că comunicațiile iar s'au tăiat. Se aude că Ungurii sau mai bine Secuții sub generalul Bomes ar fi făcut progrese și că ar fi luat îndărăt Clausenburgul cum și Cronstadtul. Intr'o scrisoare din Viena se dice că Români din Transilvania și Banat ar fi primit dela Impăratul dreptul d'a fi guvernați d'un Voevod român. De o fi adevărat, apoi e un mare pas al naționalității noastre în aceste părți. Pentru mine chestia naționalității o puî mai presus de libertate. Până când un popor nu va esista ca nație, n'are ce face eu libertatea. Libertatea se poate lesne redobândi, când se va perde, iar naționalitatea nu. De aceea eū cred că în poziția de acum a țerei noastre trebuie să țintim mai mult a păstra naționalitatea noastră atât de amenințată și să cerem atâta libertate, pe cât ne este neapărată pentru dezvoltarea naționalității noastre. Mi-e teamă mult că prietenii noștri din Franța să nu facă mari greșeli și mai rău să ne vatame decât să ne folosească. N'am încredere deplină decât în Arăpilă, dar mă tem că fiind singur, glasul lui va fi astupat de cei imprudenți. Eū le-am scris de mai multe ori. Scrie-le asemenea.

„Am văzut aci pe Lenoir. Mi-a plăcut mult. Dar socotesc că își face prea mari iluzii asupra Slavilor, mai cu seamă în privința simpatiilor rusești. Slavii, dupe ideea mea, greșesc tare primind ajutorul rusesc pentru resturnarea ambelor imperii a Turciei și Austriei, căci nu e îndoială că acolo țintesc slavismul. Aci se vorbește foarte mult despre o curândă revoluție în Bulgaria și Bosnia.

„Generalul Duhamel a trimis aci, e câte-va zile, pe secretarul său baron Grot cu asemenea propuneri către Prințul d'aci. Rusia făgăduiesc intruparea Bosniei cu Serbia, iar Bulgaria se va da lui Mih. Miloș. Se vede că aceste propuneri au ridicat îndoelile lui Caragheorghe și l'au hotărât a lucra în acest sens. Imperiul turc va cădea fără îndoială, de nu va grăbi a face concesiile populațiilor creștine și a gonii pe Ruși din Principate. Astăzi aflăm că mai sosit un trimis dela București. Rușii își dau mare activitate.

„Din Ungaria se aude că armata lui Kosuth s'a împrăștiat mai toată și se dă cu socoteală că el va căuta să fugă în Turcia pe la Adakali sau prin Serbia. Căderea Ungurilor poate să aducă și evacuația Principatelor de Ruși, căci însăși Europa reacționară, care a suferit ocupația Principatelor ca să poată ataca pe Ungurii la

trebuință și a susține Imperiul austriac, va dori retragerea lor; cu atât mai mult că Austria voesce ca îndată ce se va scăpa de Unguri să desarmeze pe Slavi. Toate acestea poate însă să aducă complicații nouă.

„Ministeriul austriac este în cumpănă să cadă, căci nu voesce a primi principiul suveranității poporului său să închidă Camera. Camarila, cu toate triumfurile ei, nu va îndrăzni, socotesc, a se arunca de tot în absolutism și a se alia cu Rusia.

„Apròbez tare mult idea ta d'a constitui un guvern în emigrație, care să represinteze țările. Dar nu prea sunt mulțumit, căci vreî mereu un Locotenent. Câte trei nu fac o ceapă. N. Golescu poate este cel mai bun, tocmai fiind-că este mai *mul*. Tell e o a doua ediție a lui Eliade, și acesta un blestemat.

„Sunt nerăbdător să ajung în Constantinopol, să mai trăesc cu tine. Apropo, să scii că m'am făcut mai puternic și mă bisuesc că te-oi birui lesne acum.

„Multe complimente la M-me Ghica.

„Salutare și frăție,

„N. B.

„O să-ți vie scrisori către mine sub numele de *Conrad Albert* dela București. Le vei păstra până la sosira mea acolo.“

4.

„26 Aprile (8 Maiu) 1849.

„Prin cele trei scrisori ce ți-am trimit dela plecarea mea, ai avut scire cum am mers până atunci. Scii pentru ce m'am oprit 5 zile la Negotin și pentru ce apoi m'am dus la Milanovaț. Bălăceanu a plecat singur la Orșova, ca să afle ce se petrece în Banat și apoi să se întoarcă curând la Săinița ce este un sat în Banat în dreptul de unde eram

. Am hotărît împreună cu Skender să ne riscăm singuri și să facem

. *une reconnaissance* în Banat, și să ne asigurăm pe unde am putea trece la Unguri, și cum scii pasurile noastre nu erau vizate. Am trecut dar vis-à-vis. Am fost

seara la Drencova, pretestând că căutăm vaporul care plecase în acea dimineață d'acolo. A doua zi, după ce am vizat pasul într'un sat, am plecat înainte, zicând că mergem să trecem în Serbia pe la Grădiștea. Pană a nu ajunge acolo, am aflat că Ungurii au intrat cu o zi mai înainte în Verșeț și că se așteaptă în acea noapte în Weisskirchen. Am hotărît atunci a merge înaintea lor. Am isbutit a ne mai viza pasul până la Kurin, zicând că trecem la Semendria. Am întâlnit în drum o mulțime de emigrați din acele orașe, cum și trupele ce o luase la fugă. Eram oprit și întrebat la tot pasul. Pericolul nostru era cu atât mai mare, că înțelesesem p'acolo că *cv* (?), care trecuse tot p'acolo înainte de 8 zile fusese arestat ca spion la Verșeț, noi însă cu minciuni și cu curagiū am eșit limpedi din toate fără a pătimi nimic. Era noroc că vorbeam românesce și sârbesce. Am ajuns seara în Weisskirchen, de unde fugise toți, afară de câți-va orășeni Nemți și Români partizană ai Ungurilor. Toți ne asigurău că aceștia vor sosi îndată. Dar noi nu ne mulțumeam cu această nădejde. De aceea și hotărîrăm ca chiar în acea noapte să mergem înaintea lor. Ei veniseră până la un sat numit Lagerdorf, *trois heures loin* de noi, unde chiar în acea noapte

aū avut o bătaie cu o trupă de împărătesci. Părea mea era ca în acea noapte să furăm caii chirigiului și astfel călare să mergem; dar pe urmă, privind că nu vom nimeri drumul, soțul meu dise ca să mergem noaptea în căruță și, eșind din oraș, să silim pe chirigiū cu armele ca să schimbe drumul și să ne ducă unde vream. Ne-am învoit cu chirigiul, dar în minutul plecării n'a vrut în nici un chip să plece până a nu se face ziua. Nu-ți poți închipui turbarea noastră. Nu putem a-l sili în sfârșit în mijlocul orașului, ce era în picioare pe uliți; ziua ne ajunsese în dispută cu dînsul. Am vrut să lăsăm bagagiul și să mergem pe jos, dar nu mai era vreme, căci în acea vreme 4 companii imperiale intrară în oraș. S. [Kender], care nu iubesce a fi față cu oastea regulată, care putea a ne ispiți prea mult, a vrut să plece. *La retraite a été honorable avec armes et bagages. Mais la tristesse d'avoir échoué quand on a été au port a été très profonde. Pourtant sans se décourager car on avait la conviction d'avoir fait tout ce qu'on pouvait faire pour réussir, on a décidé de se retirer en Serbie par Semendria și d'acolo la Beligrad, unde cumpărând cai să ne întoarcem iar p'acolo prin protecția pașii, căci guvernul sêrb nu ne favorisează. Apoi trecend Dunărea să ne*

indreptăm pe la Alibunar. De trei zile dar mă aflu la Beligrad, ocupându-mă pentru aceasta. Aci au venit toți soții de călătorie.

„Si Mahomet ne va pas à la Montagne c'est la Montagne qui vient à Mahomet. Tel fut mon cri quand on vient me dire à l'instant que les Magyars sont à Panciova.

„Am uitat să-ți spuie că atât Bălăceanu cât și Manu, întâlnind la Orșova mai mulți Români, între cari și Transilvăneni, le-au spus toate.

„Acum să-ți dau oare-care scire, de ceea ce se trece în Banat. Puchner cu vre-o 10 mii acum vre-o trei zile se afla la Orșova și Mehadia. Spunea că armata lui e foarte demoralizată. Ungurii într'acea parte erau la Caransebeș și se întinseseră până la Teregova. Se dicea la Orșova că Puchner așteaptă ca să opereze intrarea Rușilor în Transilvania, care era să fie la 5 Maiu. Mai la centrul Banatului, Ungurii după ce au intrat în Verșeț, au bătut pe Teodorovitz mai alaltăierii și spun că au intrat aseară în Panciova. Mulți d'aci se tem că vor veni și aci.

„O luptă însă favoritoare pentru Ungurii a fost între ei și Stratimirovitz și Chițiani.

„Peste puține zile Ungurii mătură tot Banatul de oștirea împărătească, care mai că nu există aci. O mare descurajare e în popor în Banat.

Il y a impuissance complète chez les Slaves, leur et leur mouvement national a disparu depuis qu'ils combattent avec et pour l'Autriche, ce n'est plus l'enthousiasme de l'année passée.

„Este adevăr că din Banat a mers o deputație cerând ajutor la Duhamel, dar nu li s'a făgăduit.

„Se dice că Români și Sași din Transilvania au pactizat cu totul cu Ungurii. Se dice că la Panciova, pe când se aștepta să vie Ungurii, a fost o luptă cu pietre între orășenii ce erau de partida lor cu cei-lalți.

„Ungurii pe unde merg înrolează și revoluționează. Astfel armata lor acum se alcătuesce mai mult de străini, până și pe Sași din Transilvania i-au înrolat.

„Mai deună-și într'o luptă spun că s'a luat de oștirea împărătească cinci prizonieri, din cari doi Sârbi, doi Români și un Ungur. Intrebându-și comandantul că cum slujesc ei în oștirea ungurească în potrive fraților lor, ei au răspuns: „Slujim căci Ungurii se bat pentru libertate, iar „voi pentru Impăratul“. Banul Ielacici se aștepta la Semlin. Spun că Patriarchul se duce la Essek înaintea lui, ca să se înțeleagă. Tot poporul acuză pe Patriarchul că-și vinde Austriei și deună-și a fost o *emeute* la Semlin. Se dice

că Ielacii în potriiva voinței lui Velden a lăsat armata împărătească, și cu rămășițele armiei lui s'a întors în țara sa. Spun că e foarte nemulțămît. Poziția lui Maherhofer și intrigile lui pe lângă Patriarchul au adus mare nemulțămire. Poziția Sârbilor e de jale. Urăsce și pe Maghiari și pe Austriaci, și nu scie ce să-și facă capului.

„În sus Ungurii au trecut Raab și Presburgul și se află p'aproape de Viena. Campania se va sfârși curând, de nu va fi intervenție străină.

„Ministerul de la Viena a cerut lui Dembinski o armistiție de o lună și el le-a dat numai de o zi, dicând că nu va incheia nici o armistiție alta decât la Viena.

„Într'un jurnal din Cracovia se învederează că Rușii în număr de 40,000 intră în Galiția. Asemenea și Prusienii în număr de 60,000 se așază pe hotarul lor. Ei vor să intervie în favorul Austriei pretestând că Maghiarii s'au unit cu Polonezii și că și ei sunt amerințați.

„Nu mai este indoială că toate guvernele din Europa s'au înțeles ca să înfrâneze dorințele națiilor ce vor a se ridica și a se constitui. Bem a făcut ca Maghiarii, Secuii, Români și Nemții să fraternizeze între dinșii în Transilvania.

Spun că și-a făcut un *cachet*, unde sunt însemnate trei țări unite, Ungaria, Polonia și România. Ce dăci d'acestea toate? El se află la Temesvar, pe care îl asedie, fără să-l fi luat încă. Toată recrutația ce Nemții din Banat și Transilvania făcuse pentru oștirea lui Puchner au dat'o ei înșiși lui Bem.

„Aflăi acuma că nu e adevărat că Maghiarii au intrat în Panciova, dar sunt aproape. Ei se află în număr de vre-o 17,000 sub Pertzell. Oștirea imperială din Banat, ce se află sub comanda lui Puchner, Teodorovitz, Stratimirovitz și Kicsiani se urcă la vre-o 27 mi, dar toate aceste 4 corpuri sunt despărțite, izolate, bătute în deosebi și foarte demoralizate. Bem, cum ți-am scris, se află cu oștirea lui spre Temesvar și Caransebeș și Pertzell din această parte.

„Acum să-ți vorbesc d'alt-ceva; aștept sosirea unui om ce am la Panciova, ca să spue adevărul. Căutăm cai de cumpărat și apoi cât mai curând plecăm. Mă aflu într'o nerăbdare nespusă, până să vedă această treabă sfârșită.

„Am aflat aci dela Gauthier că mumă-mea mi-a trimis 300 galbeni. Gândesc că-î vei fi primit. Scii că din suma de 400 #, ce era la mine a luat Pereț Grigore 42 #, pe care este dator a-î da el.

„Eū din banii ce mi-a dat Marin la plecare, am rămas numai cu 100 #. Ceilalți s'au cheltuit în călătorie și cu plata unor mici datorii din Țarigrad și cumpărarea de arme și cele trebuincioase de drum.

„Din acești 100 # am dat 22 # lui Metaxa, imi rămâne dar 78 #, din cari trebuie să cheltuesc aci cel puțin vre-o 30 # pentru a cumpăra un cal, cari sunt foarte scumpi, cum și haine serbe, de va fi anevoință a merge la ei. Prin urmare imi va rămânea numai vre-o 50 # pentru călătoria mea, traiul meu acolo și deosebite strapațuri ce trebuie să am pe la Debrezin; altmintrelea nu voi putea fi de nici un folos. De aceea am spus lui Bălăceanu, cum și lui Manu, cari imi cer bani, că nu le pociu da. Cand vei avea mijloc și vei putea a-mi mai trimite ceva bani, n'ar strica. Ți-am scris cam multe și poate le sci și nu vor avea mult interes pentru tine; o să ai încă anevoință la descifrat. Trimite, te rog lui Arăpilă la Paris alfabetul cifrat ce-l am cu tine, căci n'am cum corespunde cu el. N'ai uitat să îngrijesci de dînsul și să-i inlesnesci dela Turci ceva bani de care are trebuință spre a trăi. Adieu.

B.

„Să-ți spui un lucru, care te va face să riști: Monti a trimis și el un om la Panciova ca să meargă la Unguri să poftească să vie curând să-l iea, e fricos. S[kende]r e sdravăn și sunt mulțumit de el, numai prea iubesc a face propagandă cu vreme și fără vreme și la orî cine. Acea ce putea să ne dea de belea în Banat“.

5.

„27 Aprilie (9 Maiu) 1849.

„Oeul a venit. Ungurii au intrat în Panciova astăzi la 2 ore. Măne cred că plecăm. Dieta dela Debreczin a proclamat independința Ungariei și a țerilor unite cu dinsa de Austria și deșeanța familiei de Habsburg. Un jurnal asigură că Bem a luat Temeșvarul. *Ecrivez à tous ceux (sic) Mess. de Paris. Expliques leur la politique que nous voulons soutenir ici et dites que* ostașii să vie în Ungaria.

„*Tachez de faire en sorte que Gauthier obtient (sic) le consulat d'Ibraïla. Il pourrait nous être d'une grande utilité. Je pars à l'instant*“.

6.

„Negotin, 17 (29) Aprile 1849.

„Iubite, suntem de 5 zile aci, căci soții noștri, negăsind aci pe cei ce trebuia să-i aștepte,

le-aŭ espediat scrisori ca să vie, și a trebuit să-î așteptăm până a se întoarce de la Belgrad. Astăzi plecăm. Starea lucrurilor este aceasta: La Orșova este oștirea lui Puchner, care se întinde până la Mehadia. Ungurii sunt la Caransebeș. Bem a plecat din Transilvania la Dembinski care se află lângă Pesta. Aceste împrejurări ne opresc a trece la Orșova, ci ori pe la Svinița, pe unde a trecut bătălia, sau pe la Belgrad. Bălăceanu, care are pasul vizat de Nemți, va trece la Orșova și de acolo pe marginea Dunărei, până unde va socoti că și noi putem trece. Monti va trece prin Valachia pe la Calafat.

„Îți voi mai scrie poate dela Belgrad de voi merge acolo. Di multe din parte-mi la M-me Ghica. Vream să-î scriu și să-î descriu călătoria noastră călătorească și episoadele ei, dar vremea imi lipsi. Rămăi dator a o face îndată ce voi putea.

„De a venit Negri și Alexandri acolo îmbrățișează-î din parte-mi, precum și pe Filipescu.

„Salutare și frăție,

B.

„N'am putut să-ți trimit această scrisoare d'alaltăieri și iată ți-o trimit astăzi prin Vol-

zeag, cu care ne întimpinarăm aseară aci la Milanoviți, în dreptul Svinei. Vom căuta, dacă vom putea, a trece p'aci. Bălăceanu s'a dus ieri la Orșova și deseară îl așteptăm.

„Am auzit că frate-meu cel mic a trecut la Constantinopol. Mă rog să-l ții de aproape și să-l întrebuintezi, să nu-l lași oinar“.

7. „30 (18) Aprilie 1849.

„Iubite Ghica,

„Ți-am scris până acum de două ori dela Lom și Negotin. Astăzi de dimineață ți-am scris cea din urmă scrisoare prin D. Colsag. Sunt tot unde eram astăzi dimineață, voiș ședeam până mâne și apoi voiș vedea încotro voiș lua-o.

„Nu e anevoe a intra în hotar, dar Maghiarii sunt d'aci departe la 3 ori 4 zile și până a ajunge la ei e greu, *on sera forcé* vom [merge?] și la Patriarchul.

„Am auzit că Pesta s'a luat de Unguri și că Bem cu Pertz el a deblocat Comorn, făcând un frumos marș și transportându-și oștile din Transilvania în cară. Ar fi bine ca, de se va putea, să pornești d'acolo vre-o doi-trei din ofițerii ce au venit de curând pentru aceasta; însă ar

fi bine să aștepti altă scrisoare dela mine sau de se va putea să-ți trimită la Belgrad să aștepte porunca mea. Am înțeles că frate-meu Barbu a venit acolo, ți-am scris că doresc să-l iei pe lângă tine și să-l povățuesci spre bine. Te rog să ai pentru frații mei același prieteșug ce ai pentru mine.

„Iată această scrisoare, s'o dai la oricare din frații mei vei întâlni mai înainte și să le dici că, după ce o va citi unul să o comunice și celui-lalt.

„Adio, complimentele mele la Czaika.

„Al tău, B.

„De-mi va fi sosit acolo nisce hârtii, ce scrisesem la Bucuresci să mi le trimită, mă rog să le iei tu și să le dai la M-me Ghica, pe care o rog a mi le păstra, precum și lucrurile ce am lăsat acolo la plecarea mea.

„Între acele hârtii poate or fi și nisce ofisuri ale lui Ghica în privirea țeranilor, pe cari să le comunici lui Ionescu, dar tot să mi le păstrezi.

„Alăturata scrisoare către D. Bobrick s'o dai lui Czaika“.

8.

„Panciova, 10 Mai 1849.

„*Mon cher Ghyca,*

„Enfin j'ai rempli la première partie de mes souhaits, je suis depuis le soir parmi les Hongrois, qui nous ont reçu très bien. Le général Pertz, que nous avons trouvé ici, a été très aimable pour nous. Nous avons été très heureux d'arriver sans aucun péril.

„Adieu, mes compliments à tous les amis. Le général Bem est très près d'ici et j'irai le voir avant d'aller à Pesth où doit se trouver le gouvernement hongrois“.

„Salut et fraternité,

B. G.

„Je vous écris sur ce chiffon n'ayant pas pu trouver d'autre papier. A la guerre comme à la guerre“.

9.

„Panciova, 12 Mai 1849.

„Iubite Ghica, sunt de aseară aci, după cum te-am înștiințat printr'un răvășel. Am fost silit

să șed ađi și poate și mâne aci, ca să aștept pe Giuvara, Manu și Costiescu, care i-am lăsat să plece două ceasuri după pornirea mea, nefind gata a mă însoți, când am plecat. Mă mir cum n'au mai venit. Cređ că ploaia, care se varsă de ieri până astăzi i-a oprit. Pe noi însă nu ne-a stânjinit și am ajuns aci aseară noaptea pe o ploaie grozavă. Un minut ne-am socotit pierduți. Lui Monti a vrut să-i vie leșin. La cel d'intăi post când abordarăm (căci am venit cu luntrea pe Dunăre) ne pomenirăm cu mai multe puscă ochite spre noi. Acei ce ne ochiau ne adresau vorba sêrbesce, aceea ce ne făcù să credem un minut că avem kaiserlichii înaintea noastră.

„Generalul Bem se află asediând Temeșvarul. Eri era venit la Weissenkirchen. Va să ȃică nu e departe d'aci. Se ȃică că peste 5 ȃile vine. Pe Puchner auđ că l'a bătut Bem și l'a gonit iarăși în țara Românească. Am aflat dela unii agenți Poloni și Unguri ce au fost prin țara noastră, că poporul e gata a se ridica; numai ciocoii mari și mici sunt cu totul muscăliți. Si-lește-te ca Turcii să nu facă vre-o mișelie cu acel protocol. Pentru noi cređ că tot ce trebuie să facem acum, este să ne silim a câștiga vreme și a nu lăsa pe Turci a se învoi cu Rușii, după

cum aceștia ar vrea acum, căci chestia Ungariei și a Poloniei ne va favoriza.

„Eu am rămas aci cu Skender. Monti împreună cu altul au plecat la Debreczin și Pesta, unde va găsi guvernul unguresc. *Il va jeter dans la balance des destins de la Hongrie le poids de son épée italienne.* După cele ce am înțeles din conversația cu generalul Pertz, Ungurii acordă naționalităților numai cam aceea ce le acordează și Austria, adică administrație municipală cu exercițiul limbei lor; nu sunt încă sigur de li se acordă și administrație cum și dietă provincială. Dar incolo limba ungurească ca limbă a guvernului Regatului și a Dietei obștești. Ei reclamă integritatea Ungariei; alt-fel zicând, nu confederație de deosebite naționalități egale în toate, ci o Ungarie unită, tot cu predominanța limbei sa și a elementului Maghiar. Nu cred că aceasta va mulțumi pe Slavi. E adevăr că acum Slavii s'au învins, mais il ne suffit pas de conquérir, il faut pouvoir conserver. Apoi, de nu se vor mulțumi măcar o parte din cererile lor, Rusia și Austria lesne îi vor organiza și pune din nou în picioare. Este de sigur aci că Rusia va interveni.

„Așteptăm manifestul Dietei Maghiare pentru independință. Scrie-mi, mă rog, prin L. Lr. la

Beograd, care mi-a făgăduit a găsi mijloace a-mi trimite scrisorile.

„Când vei putea, te rog să-mi mai trimiți ceva parale.

„Fă bine de scrie la Paris ca Magheru și ofițerii să vie incoace.

„Multe complimente la M-me Ghica, pe care o rog a nu uita că mi-a făgăduit a-mi scrie.

„Salutare și frație,

„N. Bălcescu.

„Dembinski e in Galiția, unde a bătut pe Nemți și a sculat pe Poloni. Eū dela tine n'am primit altă scrisoare decât cea trimisă prin Manu. Am aflat aci că Bem a trimis un Ungur agent in țara Românească. Mi s'a spus numele dar l'am uitat. Cred că am făcut bine de am venit aci și că voiū fi folositor. Mi se rupe inima când ved pe bravii Unguri și entusiasmul lor și când gândesc in ce apunere și ce proastă rolă jucăm noi Români până acum. Il n'y a pas d'humiliation plus profondément sentie que celle qui blesse l'amour propre national.

„Insciințează pe Arăpilă despre mine și cată a te înțelege in toate cu dinsul. Ași dorì mult, pentru binele țerei noastre, ca noi trei să fim

bine împreună și strîns legați unul lângă altul. Trimite aceasta lui Arăpila.“

10.

„Panciova, 14 Maiu 1849.

„Iubite Ghica,

„Iată ađi a 4-a ęi de cînd sunt aci, așteptînd pe Bălăceanu și ceilalți ca să vie. Cînd am plecat, am vrut să-i iaș împreună cu mine și mi-aș ęis că nu se pot ęăti așă curînd, că n'aveam timp de perdut nici un ceas. A rîmas dar să plece peste douę ceasuri. Le-am lăsat toată inlesnirea, le-am tocmit și luntrea, n'aveaș decăt să se imbarce. Banș aveaș fie-care cîte 20—30 #. Pentru ce n'aș venit incă nu pot pri-cepe. Am trimis de acilea un om, care a venit cu noi pîna aci, ca să-i aducă și iată că tot n'aș venit. Am anunțat aci pe la avantposturi sosirea lor, ca să nu-i oprească
 Eș nu-i mai pot aștepta, și plec peste 2 saș 3 ceasuri. Aș pleca indatā, dar Skender are puținā treabā. Iată o ęrămadā de ęile, cari le-am perdut pentru tovarășii mei. Mai mult de 14 ęile perdute de geaba, ca să aștept pe ceilalți, cînd la Negotin, cînd la Milanovați, cînd aci. Are drept Italianni cînd ęice: „Me-

„glio solo che mal accompagnato.“ Imi pare rău că tinărul Magheru n'a venit. El mi-ar fi fost de folos
 Aud acum că Bem e la Orșova. Entusiasmul Ungurilor este nespūs. Lui Kossuth îi dic Dumneđeul lor. Spun că la începutul răsboiului ei n'avea decăt 15,000 ostași și acum au 150,000 și alți 50,000, cari încă nu sunt armați. Au fabrici bune de arme și acum fac arme pentru Polonezi! Fără indoială că Polonia toată are să se ridice.

„Se dic că avantgarda rusească în număr de 8,000 a intrat în Silesia și că alți 32,000 vor veni ca să apere Viena și să opereze în contra Ungurilor. Numai de atât nu se sperie Ungurii, ci grija lor e că s'a răspândit vorba că Rușii vor trimite 300,000 în potrivă-le. Ei dic că nu vor emigra nici o dată, ci se vor apăra în Carpați, de le va merge rău. E vremea ca și Turcii să se misce acum.

„Banatul e deșertat de Kaiserlichii. Generalul Pertz el a plecat să ia Semlinul, unde sunt prea puținii vrăjmași, numai 4 batalioane și 2 escadroane. Eu cred că s'or retrage fără împotrivire. Soldații ca și ofițerii Unguri sunt cei mai mulți copii dela 16—20 ani, dar au entusiasm și se bat bine. Generalul Pertz el era avocat și în 7 luni a a-

juns general. El este sub Bem, care e comandant peste Transilvania și Banat. Va să zică, că cu dînsul am de făcut.

„A ajuns seara și n'am plecat din pricina lui Skender. A rămas pe dimineța. Toate acestea zăbăvi mă supără grozav.

„Generalul Bem are numai în Banat 30,000 oaste afară din ce are în Transilvania.

„Pertzel are 20,000. Aicea în oraș a venit cu 7—10,000.

„Dembinski a intrat în Galiția numai cu 12,000 Poloni și a bătut pe Slick în trei rînduri“.

11. „Aux bains de Mehadia 20 (8) Maiu.

„Je suis ici, mon cher ami, depuis avant hier soir. Ici j'ai trouvé Bem.

„Il m'a dit qu'il ne peut faire la légion sans l'autorisation du gouvernement, que je dois par conséquent aller à Debreczin et que si je reussis là, il me promet de me faire avoir en dix jours deux mille ou même plus *oameni din prizonieri sau recruți românți*. Je pars donc aujourd'hui. Balaceano avec les deux autres *ce sunt*

cu mine, j'ai obtenu qu'en attendant le succès mon projet *să intre într'un batalion român* que Bem forme maintenant. Vous savez que Puchner n'a pas attendu l'armée Hongroise à Orsova et qu'il est rentré en Valachie. Il avait pourtant 14,000 hommes et 56 canons, trois fois plus que les Hongrois. Le général Bem a envoyé faire dire aux Turcs de les désarmer.

„J'ai appris à Panciova, par le dernier bulletin de Czaika, le protocole qui a été fait à Constantinople et qui m'a fait une peine extrême. Le Sultan nous a trahi de nouveau et je crois qu'il continuera de le faire et que nous ne pouvons pas avoir aucune confiance dans lui et les siens. Toute notre action *trebuie acum a fi* sur Ungurî. Mă tem mult de orbirea acestora. Je tacherai pourtant de remplir mon devoir avec toute l'abilité, et toute l'activité dont je serai capable, afin que ma conscience ne me reproche rien.

„Adio.

„Al tǎu prieten,

„B.

„Multe complimente la M-me Ghica.

„Eû n'am primit altă scrisoare dela tine, decât cea adusă prin Zelinski (M).

„On ne croit pas ici que les Russes interviendront en Hongrie.

„Bem este numai ostaș, și dice. că nu se ocupă cu politica. Când i-am ȃis que je m'offre pour la conciliation des Roumains, mi-a ȃis : „Că are oaste și tunuri.

„Les événements nous favoriseront en dépit des hommes.

„Par ce petit mot de Balaciano vous voyez qu'ils ont changé d'avis et ce qu'ils vont devenir. J'ai réussi à faire recevoir Costiesco qui était officier d'artillerie, avec le même grade. Le général Bem lui a demandé d'offrir des preuves qu'il est officier et comme il n'avait rien avec lui, pas même un passeport, alors il a été reçu sur mon assurance qu'il a été officier chez nous. Si je réussis à faire la légion ces MM-rs. pourront passer là.

„J'ai dit que les événements nous favoriseront, car Bem a la promesse des Hongrois ca îndată ce vor birui pe Nemți, să-ı dea 30 mii ca să treacă în Polonia.

„21 Mai.

„Je continue ma lettre pour vous raconter ce qui s'est passé hier soir.

„Bem a dit a ces MM. que les Roumains sont foarte reu vėduți in armata lui *Bn* a lui *By* in Ardeal cu qu'ils ne profiteront rien à servir comme simples individus dans des corps hongrois et qu'ils feront mieux s'aștepte isbānda mea. Quoiqu'ils doutent de cela car Unguriu in genere și Kossuth sont exaspérés contre les Roumains qui ont de nouveau comencé la guerre. Il a très bien compris les grands avantages de notre projet et il en a convenu, et il parrait en souhaiter le succès, les MM. lui ont très bien repondu. Et ainsi tous les trois ils partent aujourd'hui à Sibiiu où ils attendront mon succès.

„Bem a l'air faux. Il a des petits yeux, et il sourit continuellement. Il dit toujours qu'il ne s'occupe pas de politique. Je suis sûr qu'il cache des grands projets. Il est d'une politesse froide. Il parrait qu'il deteste le parti de Czaika. Sa lettre et celle de Bisczanovski que j'ai eu à Beligrad ont fait mauvais effet sur Bem. Aussi Skender a été très mal reçu et il vient avec moi a Debretzin.

„Bal. . . a repris son petit moi qui n'avait plus d'importance, après ce qui s'est passé depuis.

„A côté d'autres tribulations nous sommes

aussi gênés dans le point de vue pécuniaire. Moi j'ai dû donner encore de l'argent à ces MMrs. et il m'en reste à peine 50 #, avec cela je dois faire le voyage et un séjour prolongé peut-être d'après ce qu'on m'assure ici, ces MMrs. ont à eux tous 11 #. M. a eu la sotise de prendre en route son sac avec son linge et 25 #. Il faudra donc que j'en donne encore à ces MMrs.

„On a demandé à ces MMrs. s'ils ont des chevaux, et ils ont répondu négativement, mais en eux mêmes ils ont pensé que s'ils en avaient pour le moment ils les auraient mangé.

„Un allemand qui vient de Craiova me dit: que les paysans sont exasperés à un tel point, que trente mille russes ne sont pas assez pour les maintenir, qu'ils ne veulent plus travailler en disant qu'ils mourront de faim mais avec les *ciocoï* et qu'ils attendent Magheru.

„On dit que les Turcs en Valachie ont donné 5 jour à Puchner pour sortir du pays. Si vous pouviez m'envoyer une lettre de change qui me soit payée à Debretzin par l'agent Polonais qui est là vous ne feriez pas mal“.

12.

„Debreczin, 29 (17) Maiü.

„Iubite Ghica, sunt de trei zile aci. A doua

di după sosirea mea am avut o conferință de două ceasuri cu președintele L. Kossuth. Am fost tare mulțumit de dinsul și de primirea ce mi-a făcut. Mi-a părut nu numai un om luminat și foarte deosebit, dar încă *un homme de bien*. Nu-ți pot povesti în deamărunt aceea ce am vorbit, căci timpul îmi lipsește. Destul că în ceea ce privește pe noi intră cu totul în idee de o confederație, și a primit bucuros d'a forma legea. Măne voi face o adresă către Raeff Effendi d'aci, cerându-i formarea unui batalion de infanterie, un division de cavalerie și o jumătate baterie. Acum aceea ce mă îngrijesce este că cu ce voi forma aceasta, căci până acum n'am decât patru confrăți. Nu știu dacă ai scris la Paris ca Magheru cum și Tell și toți ceilalți să vie aci, căci este de trebuință să avem capi în această oștire din emigrați. Trimite-mi dar de unde scii asemenea emigrați. Scrie-mi asemenea cu deamăruntul starea lucrurilor în Constantinopol. Eu aci am fost prea cu rezervă. *Je n'ai pas l'air d'aller au devant*, las ca s'o facă ei. Am spus lui Kossuth că nu voi să intru acum în țară pentru revoluție. La aceasta s'a învoit și el zicând că, de ar privi numai interesul lor, ar face-o, ca să ocupe pe Muscali acolo, dar că e mai bine a aștepta puțin. După cum

ți-am scris în cea din urmă scrisoare, lupta iar a început în Transilvania, din nenorocire. Se vede că cu toate că Bem dedese amnestie generală, dar înverșunarea acelor popoare, cum și purtarea cea neomenoasă a comisarului trimis acolo Czany a adus pe Români în desperare și într'o încruntare așa mare, în cât au făcut grozăvii la Abrud, au omorit pe un deputat Român Dragoș, trimis acolo de aci, spre a-i împăciui, au bătut și au potopit un corp de 1,800 Unguri, după cum dic, și au luat și 4 tunuri. Au bună poziție la munți și sunt vre-o 40 mii între cari 2 mii regulați, și toți au puscă cu baionetă. Iancu e peste dif (?). Imi pare bine că Români țin bine, căci vor dobândi bune condiții, căci Ungurii sunt foarte îngrijați.

„Am vedut astăzi pe Ministrul din afară și a cerut intervenția mea. *Comme il y a défiance réciproque*, vor que noi să slujim către Români de garant al drepturilor ce li se va da; asemenea și Serbia pentru Slavi. Vedă că cu aceasta luăm o poziție minunată aci. *Le gouvernement parait assez bien disposé pour les Valaques de la Transylvanie. Il leur accorde bien des choses et des droits. Tout ce qu'il veut, et c'est à quoi les Valaques ne se sont jamais opposé, à ce que je sache, c'est que la langue di-*

plomatique du pays soit la langue hongroise, mais dans les affaires ale districtelor cum și în ale religiei, fie-care nație să aibă limba sa. Asemenea guvernul doresce à maintenir integritatea regatului. J'espère que l'arrangement est possible, quoique un peu *difficile à cause du fanatisme et de l'excitation des deux parties.*

„Președintele îmi dicea: „eu nu pricep pe Români din Transilvania; ei cari, o mărturisesc, au suferit atâta în trecut de nobilimea ungară din Transilvania, ei cari au suferit și de la Nemți și au tăcut, și acum, când le am dat libertate, se scoală în potriva noastră, se aliază cu Nemții și Rușii, vrăjmașii d-voastre. Eu aș fi înțeles să se scoale pentru independința lor și unirea cu țara Românească, dar asta nu se arată a fi scopul lor. Asta ar fi încă o idee pe care o înțeleg, deși nu o pot acorda, nefiindu-mi iertat a demembra statul“. De aci a venit vorba că Ungurii ne prepun că am ținut a face Regatul Daciei și că am îndemnat pe Români la rescoală, întemeindu-se pe o scrisoare a lui A. Goleșcu către Laurian prinsă de dinsul. Nu am avut greutate a-i dovedi și cred și a-l convinge de nedreptatea părei ce ni se face, că în loc de a despărți pe Transilvania de Ungaria, noi am vrut încă mai mult a o uni, și

incă a face mai mult pentru Ungaria; că în sfârșit că idea de Regatul Daciei este născocită de Ruși spre a băga neunirea și vrajba între noi și Unguri.

„Kossuth are mari planuri, dar îi trebuie puscă. Ar dori să capete dela Sultan cu bună plată. I-am făgăduit că-ți voi scrie ca să mijlocesci întru aceasta. Îți trimit această scrisoare prin agentul ce se trimite acolo și cu care vei fi în relații. Adio.

„Salutare și frație,

B.

„Intimplarea reinceperei ostilităților între Români și Unguri în Transilvania a fost așa, după cum aușii: că capiî Românilor împreunându-se în Abrud ca să facă pacea, și pe când era să jure în biserică credința Constituției Ungariei, au fost loviți fără veste și prin trădare de o ceată de Unguri. Iancu a scăpat în munți, iar Butian și Dobrea au rămas, dicând că nu vor să fugă, de vreme ce au făcut pace, și luându-i Ungurii i-au spânzurat. Aceasta a adus întăritarea Românilor sub Iancu și Axentie și prăpănirea Abrudului de dînșii“.

13. „Debreczin, 3 Iunie 1849.

„Iubite, săi veduți prin epistola No. 9 dela 29 ale trecutei¹⁾, ce ți-am trimis prin Andrassy (vedei alăturata listă de numiri pe care o vei adăoga la cea-laltă făcută de noi acolo), care vine agent al Ungariei la Constantinopol, ceea ce s'a urmat până atunci. Eū sunt foarte supărat, că încă n'am scrisoare dela tine. Nesciința în care sunt de ceea ce se petrece în Constantinopol mă paralisează în lucrările mele aci. Nu sciū de trebue a da angajamente anume saū a face tractat pentru un fel de confederație pentru țara noastră. Am auđit că Sultanul ne-a trădat iarăși și că Știrbei s'a numit Domn. Am auđit încă că în Bucuresci s'a făcut o revoluție. Tu ar fi trebuit să-mi dai instrucții lămurite de ceea ce trebue să fac. Aici idea că Ungaria nu poate trăi decât prin confederația Românilor din Transilvania și a Slavilor, este foarte mult răspândită. Dar guvernul nu vrea încă aceasta, dar ȳice mult că vor a face confederație cu Valachia mare și Valachia mică, cu Moldavia și cu Serbia. Despre aceasta mi-a vorbit mult Kossuth, Bathiani și Semere, și că pentru cea-laltă vor face concesii și

1) Mai sus, pag. 271.

asigurări pentru naționalitatea fie-cărui. Aci toți cei drepți dic că Româniî aũ mare drept, dar că aũ făcut rău, de aũ unit cauza lor cu Austria. Iancu și Moldovan spun că aũ ca la 50 miî armați cu puscî și tunuri, aũ ofițeri cu dinșiî, și aũ bătut în aceste zile de două ori pe Unguri. Bem s'a dus acum în contra lor; în cea din urmă dată aũ perit mai mult de 1,000 din Unguri. Legioana dela Viena s'a stins cu totul. Iancu poartă numele poetic de Craiul Munților. Fanatismul și inverșunarea e mare. Ei dau groază mare în Unguri; aũ tactică și comandă deosebită. Spun că îi aud strigând din munți: „Impingeți pe Unguri la vale, măi“. Nu știu dacă s'aũ deosebit de Austria. Ași dori-o mult, dupa cum așa dori să măi bată odată pe Unguri, căci cu aceasta s'ar înlesni tratatul ce lucru acum. Întru aceasta iată ce am făcut. Am cerut de la deputați să-mi arate ce aũ cerut Româniî. Mi-aũ dat ei acest proiect, ce în copie alătur aci; dic că cu aceste puține se mulțumesc Româniî. Am dat'o ieri la Bathiani. I-am dis: vedeți că Româniî acordă voue ambele principii ce voiți: integritatea Regatului și limba voastră de diplomație; cele-lalte să le dați. Veți dar, că din partea Româniilor cererea nu e mare. Aceasta se va alege la Pesta, unde guvernul și eu plecăm mâne. Aceste pre-

tenții reciproce mi se par mie nisce secături curate, căci cu democrația majoritatea Dietei Ungariei va fi Români și Slavii, și că anevoințele reciproce vor silii pe toți a primi a trăi în confederație. Ce este de făcut acum, este a împăciui(?) ori-cum pe Români cu Unguri, spre a-i opune către Muscali. Și fiind-că Români și Iancu n'ar voi a depune puscile, cu idea de naționalitate să caut a arunca toată această gloată în Valachia mare și Moldova în contra Muscalilor. Această idee crede că, cu toată anevoința sa, tot s'ar putea esecuta dacă Ungurii și guvernul ar fi cu minte. Altmintrelea vor fi perduți. Dacă guvernul mă va asculta, atunci eu și cu deputații vom merge la Iancu și vom căuta a-l convinge. Mi-e teamă că o fi târziu. Eu am dis la guvern să caute a face o armistiție cu Români de o cam dată, până a se înțelege. E rău numai că Dieta s'a prorogat până la 2 Iulie. Guvernul asemenea se mută la Pesta. Mulți critică aceasta. Görgyei a fost aci și a căutat a o oprî; dar guvernul se teme poate ca Muscalii din Galiția și Români din Transilvania să nu vie aci. Am uitat să-ți dic că Iancu se află spre Abrud și Moldovan în Banfi-Huniad.

„Görgyei e foarte ambițios și presumțios, deși se arată mult republican. El a băgat intrigă

între Lechi și Unguri. Dembinski s'a supărat că nu-i dau voie să meargă în Galiția, și a dat demisia. Visoski s'a pus în locul lui. Dembinski a scris la Visoski, care a scris ieri la guvern că 25 mii Muscali au trecut din Galiția pe la Duclas și 10 pe la Solnoc încoace. Aceasta a dat groaza în Unguri, cari se tem de Muscali și nu credeau că vor veni. Slovaci vin cu Ungurii, dar numai fiindcă legioana Lehilor a garantat că Ungurii le vor da naționalitatea.

„Semere m'a rugat ieri ca să scriu la agenții noștri la Londra și la Paris, „unde, dice, „sciū că sunteți mult iubiți“, ca să apere și să ajute și pe Unguri. Cum veți tu eu joc aci rola de protector. *Agissez en conséquence*. Armata e foarte supărată că Dembinski s'a retras.

„Bisczanovski n'a sosit încă aci, de care imi pare rău, căci m'ași fi ajutat cu dînsul.

„Bathyani ți-a scris ție prin Andrassy, precum și lui Czaika.

„Să nu te superi, căci ți-am scris Prince, căci am făcut'o pentru că aci sunt Ungurii și mai cu seamă Bathyani aristo-democrați. Dar să sciī că altă dată n'oī face-o. Veți însă să nu mă dai de rușine, căci o împrejurare lungă de spus m'a îndemnat la aceasta.

„Eu am scris lui Bathyani că la Constan-

tinopol tu și Czaika puteți mult și că Andrassy să caute a fi bine cu voi. De aceea voi căutați a-l influența mult, căci lupta va ține mult aci, căci Ungaria are mai mult de 200 mii ostași sdraveni și mult entusiasm.

„Pentru legioană iată cum stăm. Eū am dat a doua ȝi, după ce ȝi-am scris alăturata în copie sub No. 1 adresă la Ministru. A doua ȝi a venit acesta la mine și mi-a ȝis că cererea mea e primită întocmai, dar puscī nu aū.

„Eū am ȝis să-mī dea măcar vre-o 200, ca să fac de o cam dată măcar o companie care va sluji de *noyeau*, și când ei orī noi vom căpeta puscī, vom completa legioana, că de voiū găsi eū puscī guvernul să le plătească. Așa ne am învoit. Cât pentru cele-lalte condiții ale tractatului, vom avea întocmai ca legioana Lehilor, adică foarte bune; între care e aceasta ca la sfârșitul resbelului să ne dea atâți ostași d'ai lor ajutor cât vor fi ai noștri, cum și câte 6 tunuri de o brigadă. Voiū umbla a scoate soldați și oameni cu puscī din Valachia mare și mică, dar toată nădejdea mea este ca tu să faci a mi se trimite la Orșova măcar 2 sau 3 mii puscī cari se vor plăti de guvern. Dar acestea trebuie să vie anume pentru mine ca să nu poată guvernul a le lua pe seama lor, căci guver-

nul are nevoie spre a arma ca la 50 mii recruți. Aci am element mare între Români și de ași avea puscă multe și un bun general Român, ași pune o armată cel puțin de 30 mii; căci Românii, când au auzit că voiă ridica un steag Român, cu toții vor alerga să se bată sub el, iar sub al lui Semere nu vor. Ca Archimed dar mă adresez la tine și-ți cer aceste două lucruri, făgăduind cu dinsele a răsturna lumea. Caută dar a-mi trimite cât mai multe puscă. De-am dobîndi aceasta, apoi ar trebui să mijlocesci prin Czaika ca să capeți un bun general Leah, și de cei vestiți, ca să-l punem în capul armatei noastre. Bine e să scrii la Paris, ca să vie aci toți câți sunt ostași ai noștri. Eă n'o pot face, căci n'am comunicație deschisă. După cum vei vedea în copia cu No. 2 a Ministerului, tractatul pentru legion il voiă face la Pesta.

„In scrisoarea către M-me Ghica, pe care te rog să o mustră că nu și-a ținut făgăduiala ce mi-a dat, vei vedea ce am pățit cu Bolliac. Afară de aceea trebuie să ști, că nu s'a mulțumit a ridica o contribuție pe orașe, ci voesce a o face și pe sate, și a venit să ceară voie de la guvern pentru o foaie de sate. Eă nu prea eram de această părere, ca să nu ostenim aci pe oameni cu cererile; dar n'am avut ce-i face.

Astăzi a plecat îndărăt. Ce e drept jurnalul lui nu e rău, cu toate că e prea unguresc, și după cum îmi spune bagă multe numere în țară. I-am dis să se pue în corespondință cu tine prin mijlocul, prin care eram să-ți scriu și eu de mergeam în Transilvania, adică prin București cu Paleologu, și i-am dat cifra noastră cu acesta. Caută și tu să-ți scrii, că-ți poate fi de folos. Ia-l cu binele, că aci l'am făcut de a înjurat pe Eliade, și a dis că e de părerea noastră pentru Negri.

„Bolliac este așezat la Brașov.

„Scrie-mi, mă rog, cât mai curând și, de nu ești sigur că scrisoarea mă va găsi, trimete-mi-o cu un om espres. Numai să-mi scrii lămurit despre toate câte ți-am scris. Eu te ostenesc pe tine cu așa lungi scrisori cifrate, dar îmi închipuesc că și tu ai puțină treabă ca mine și prin urmare îți dau de lucru. Toți cei ce au fost cu mine din ai noștri s'au dus la Sibiū, unde mă așteaptă. Skender numai e cu mine și plecăm împreună mâne la Pesta.

„Salutare și frăție,

„B.

„Să-mi dai voe să-ți fac comision de un Moldovean, căci doresc să am măcar unul de poftă în legion“.

14.

„Pesta, 6 Iunie 1849.

„Sunt d'aseară în Pesta. N'am putut a-ți trimite scrisoarea de la Debreczin. Am plecat alaltăierii d'acolo, și am venit cu trăsura până la Solnoc, d'aci cu drumul de fer până în Pesta. Kossuth a avut o primire triumfală atât pe drum, cât și aici. Am fost martor la toate, căci am venit p'același *train*. Astăzi n'am putut avea întâlnire cu Bathyani, căci ne-am dat vorba pe mâne, Joii, a ne vedea. N'am ce face, mi-e urit, și de aceea îți mai scriu câte ceva.

„Kossuth are mare popularitate în popor, dar tot are mulți oșanți; acum sunt cu minte și tac. Kossuth este bun demagog, dar spun că are puțină capacitate de om de Stat. Se dice că Nyari și alții ce sunt cam opoziție, se arată mai favoritori cauzei naționalităților celor-lalte; dar fiind-că acum au puțină influență, n'am vrut să-î ved, ca să nu mă compromit la guvernul maghiar. Un Român trebuie a avea multă circumspecție aci, căci Ungurii au defiență de noi, mai cu seamă câți au în cap că lucrăm pentru împărăția noastră. În 8 zile, cât am ședut în Debreczin, am vedut Rumâni(?) pe Kossuth, Bathyani, Semere. Acesta după Kossuth e cel mai popular. Generalii Unguri merg cam ponciși cu guvernul și cu cei

Lehi. Görgey este frondeur și a făcut mari mișelii lui Dembinski. Pertz el asemenea n'a vrut să rămăe sub comanda lui Bem, și a dat demisia. Sunt sigur că sfârșindu-se războiul vor începe a căuta să restorne pe Kossuth, dar acum nu cred. Scrie-mi ce nădăjduiești dela Sultanul; va face războiul? sau de nu, atunci să căutăm a ne mântui singuri cum vom putea, căci când am dis lui Kossuth că noi nu voim a face acum revoluție, ci a mai aștepta, a dis și el că socotesce așa, adăugând: „Mie mi-ar fi lesne a așrunca pe Pertz el în Valachia mare, ca să ocup pe Muscalii acolo și să-i opresc a veni aci, dar s'ar prăpădi Valachia mare“. Dar împrejurările războiului și invazia Muscalilor în Orșova, cum și revoluția Bem Lehi (?) ne pot da ocașie favorabilă; atunci eu sunt de idee d'a nu ne opri chiar daca Sultanul s'ar împotrivi. Se dice că Austriacii ar fi bătut pe Unguri de curând la Edimburg.

„Dela Transilvania numai știu nimic. Tu poți afla ceva despre aceasta mai bine dela Boliac, cu care să te pui în corespondința. Știu că nu-l faci haz, și ai cuvânt. Asemenea sunt și eu, dar cred că oamenii politici nu trebuie să aibă patimi și trebuie a se povățui numai de calculul rației și a trage folos din oricine.

„Eū aci la Ungurī mē țin mândru, nu prea arat că nădăjduesc numai la ei, și fac mare cas de buna înțelegere a noastră cu Sultanul, și aceea ca să n'am aer de supliant și să nu le dau nas.

„Sunt tare sănătos și ce e mai mult, mă simț mai puternic și mai cu activitate decât altă dată.

„Eū cred că în viitor partidele, care vor sfâșia în Semere (?) vor fi ale naționalității Ungurescī chiar, se vor împărți între dînșii, unii ținind pentru naționalitatea a unei nații, după cum s'a și făcut în anul trecut, și alții pentru alta. Cela donnera à ce pays un caractere particulier. Ce sera pas certes en Europe lutte des classes mais des nations, până vor ajunge la o adevărată confederație, cu toate că și aceasta e de indoit, de va fi cu puțință, privind dorințele de unitate națională ce Romānii și Slavii visează a face cu frații lor din Turcia și care sunt foarte răspândite. Dans le monde moral comme dans le monde physique rien ne se fait par saut. Les nations devraient tâcher d'obtenir leur affranchissement en commun et après s'occuper de leur affranchissement partiel. Il n'y pas à dire que Ungaria e și material și moral mai ina-

inte decât Români și Slavii. De là une prépondérance toute naturelle, mais qui ne peut durer et ne doit pas. Mă rog să faci cunoscut ceea ce fac aci și-ți scriu lui Negri. Eū am ȕis și ȕic Ungurilor: le différend între voi și Români vient de là. Vous dites: Transilvania și Banatul est notre pays car nous l'avons conquis autre fois; ei ȕic sunt ale noastre și suntem stăpâni celi vechi și acum nu mai vrem a fi conquis. Suntem 3 milioane și voi 4 cel mult, dar nu tocmai, și vrem să fim nație. V'aū propus astă vară unire frățească și condiții modeste pentru aceasta prin mai mulți deputați din Transilvania și Bănat, și i-ați nesocotit. Voi ați ȕis că dreptul de naționalitate cu sabie se ia, aū fost dar nevoiți a face aceasta și fiind slabi și nearmați aū luat de ajutor și puscă, de unde aū putut găsi, de aci a venit firesce alianța cu Austria. Vous les avez provoqué et méprisé parce que vous saviez qu'ils sont faibles, et ils ont dû tâcher d'être puternici. Acum iată ce trebuie a face etc. etc. Trebuie în ori-ce chip și cu ori-ce jertfă a se împăciui națiile, căci altmintrelea ele vor fi pentru Ungaria, precum Polonia și Irlanda sunt pentru Rusia și Englitera, și Moscovitismul le va inhăța curând saū mai târziu. Libertatea individuală nu e destul. Les nations vor libertate națională.

„Ungurii spun că au la 200 mii armată, dar cred că au nu mai mult de 120, adică 91 batalioane și 17 regimente de cavalerie, cari fac 108 mii + 4 mii legioana leahă; afară de guarda națională care are puține puscii.

„Aci mă mai opresc, căci sunt ostenit și cred că și tu te-ai ostenit descifrând, și m'ai dat dracului pe mine și depeșile mele de mai multe ori.

„La Români am dis să socotească că din robii ce erau nu pot ajunge de o dată domni, prin urmare trebuie a rămânea lângă Unguri, chiar într'o poziție puțin mai de jos, și că viitorul va fi al lor; că garanția cea mai temeinică a naționalității lor este în libertatea Valachiei mari și mici și Moldaviei, și că aceasta nu se va dobândi decât prin ajutorul Ungurilor. On doit s'imposer des sacrifices dans le présent pour des avantages dans l'avenir.

„Ași vrea ca să păstrezi toate aceste scrisori. Ele ne pot fi trebuincioase mai târziu, când ~~patrioții~~ ne-or acusa, că am vrut să vindem țara și nația la Unguri în contra Locotenentei. Moi je pense toujours à mes ennemis politiques et je veux qu'ils me trouvent toujours armé et cuirassé contre leurs attaques. Decifrând să păstrezi copiile și originalul.

„Am auzit astăzi că Bem, care s'a dus la Transilvania în contra Românilor, că aŭ de gând a-i impresura munții și a le da foc și prin gloate de Secuî a sterpi pe Români, după cum aŭ făcut fără ispravă Muscalii în contra Cerchezilor. Dacă războiul va lua un asemenea caracter de exterminatie, apoi anevoe se va împăca. Aceasta m'a mâhnit și m'a desperat. Sunt într'o poziție echivocă. Iubesc pe Români și mi-ar părea rău să se stingă. Je sens qu'il est nécessaire pour tous ceux qui aiment la liberté de soutenir les Maghiares qui sont le seul peuple qui est armé et qui en même temps combat contre la Russie et ses aliés les despotes. Apoi pacea ce dolesc, se face din ce în ce mai anevoie.

„8 Iunie.

„Astăzi am văzut pe Bathyani în pricina legioanei; n'am sfârșit încă tot din pricina aretată mai sus, dar socotesc a sfârși curând. Am aflat la dinsul *Pressa* din 22 Maiu, unde am văzut protocolul încheiat acolo. El a dis că Ungurii or fi prietenii cu Turcii și tot deodată și cu Români, câtă vreme interesele ambelor neamuri or fi asemenea, că depărtându-se, ei pot

rămânea bine saū cu amândoi, saū cu unii saū cu alții. Pe urmă a ȝis cā ei sper mult în noi, și cā ar fi bine a lucra împreună a trage în confederația noastră în contra Austriei pe Bosnia, Bulgaria, Albania. Înțelesul vorbelor lui celor din sus era ca o asigurare cā Ungurii nu ne-or lāsa pentru Sultan. Mi s'a plāns foarte de Pertz el cā s'a amestecat în treaba lui, legānd relații cu Austriacii și numind pe Lenoir și pe Czaika agenți ai Ungurilor, cum și de Biscianowski cāruia a scris sā vie aci. — Acum veȝ cā toată speranța noastră e aci. Eū socot cā șederea ta în Constantinopol este de puțin folos și prin urmare ai putea veni măcar pentru puține ȝile aci; poți veni cu mare inlesnire pe la Vidin la Orșova, cu atāt mai mult cā este de mare trebuința sā avem un om sdravān; și eū sā-ți spuī drept și din fundul inimei, ție Ghyco, ca unuī bun prieten al meu, doresc sā mor și de aceea sā merg sā mē bat. Nu mē întreba pricina acestei hotāriri, cāci n'o sciū nici eū. Voiū aștepta însă aci și hotārirea ta, cāci mai înainte de toate voiū sā fiū credincios indatorirei ce am luat cu tine.

„Eū ar trebui sā mē duc în Transilvania spre a priveghia formarea legioanei, dar nu sciū ce voiū face, atāt cā alte trebī ar cere sā fiū aci, cāt și din lipsa de banī. Tu ai putea sā-mī

trimiți o poliță prin Andrassy. Eu trimit această scrisoare la Belgrad și tu tot prin acest mijloc să-mi scrii. Dupe cum mi-a spus astăzi Bathyani, Muscahii nu vin încă aci. De vei veni aci, îngrijesce mai întâi acolo de puscă.

„Skender încă n'are bani acum și-i dau eu, căci Monti l'a înșelat și nu i-a plătit cea ce era dator.

„Al tei prieten,

„B.

„Proiectul de lege s'a luat de guvernul Unguresc la cercetare, cer oare-care modificații, dar m'oi silii să treacă așa.

„Eu aș socoti că n'ar trebui să vie mulți din cei vestiți compatrioți dela Paris, căci mai rău ne vor incurca aci lucrarea. De poți, trimite pe frate-meu Barbu aci pentru legiune.

„Cetățile cari se mai țin de Nemți în Transilvania și Banat sunt: Belgradu Arad și Temesvar.

„Skender te roagă să spui lui Horvad să-i trimită pecetele la Belgrad cum și vre-o 4 fesuri.

„Tunes (?) a fost trecut, se vede, căci a fost aci spre dus în moșie, nu l'am găsit noi.

„Ar trebui să grăbiți cu organizarea emigrației, dupe cum hotărisem la Constantinopol.“

(Anexă la pag. 280).

„*Monsieur le Ministre,*

„L'émigration Roumaine de la Moldo-Valachie désirant elle aussi s'associer à cette lutte glorieuse que la Hongrie soutient avec tant de bravoure contre les ennemis de la liberté des peuples, m'a chargé de prier l'honorable Gouvernement de la Hongrie de lui permettre de former une légion composée des troupes de trois armes sous son drapeau national. Cette légion se mettant en tout à la disposition de l'honorable Gouvernement Hongrois, j'espère qu'il voudra bien se charger de son équipement, armement et de son entretien.

„En vous priant, Monsieur le Ministre, de soumettre à l'honorable Gouvernement la demande que j'ai l'honneur de lui faire, j'ai l'honneur, etc.

„Debreczin, 30 Mai, 1849.

„*A Son Excellence C-te Bathyani, Ministre des Affaires Etrangères*“.

(Anexă la pag. 281).

„*Monsieur,*

„Comme on a déjà emballé chez Mr. le Gouverneur les écrits, qui ont rapport à l'enrolement des légions étrangères, je suis fâché de ne pas pouvoir vous soumettre les points en question jusqu'à ce que arriverons à Pesth. Je dois donc vous prier de vous y rendre comme il était d'ailleurs votre intention, à ce que je crois.

„Veuillez bien y passer à mon bureau dans le courant de la semaine prochaine et j'espère que nous nous entendrons à ce sujet.

„Agréez l'assurance des sentiments distingués avec lesquels j'ai l'honneur d'être

„votre dévoué serviteur,

„*Casimir Bathyani*

„Ministre des Affaires Etrangères.

„Debreczin, 2 Juin, 1849.

„*A Mr. Balcesco, envoyé du p. n. R.*

(Anexă la pag. 277.)

PROIECT DE LEGE

Art. I. Despre drepturile națiunii Romane civile și judiciare.

§ 1. Incetând întrebuințarea cuvîntului *Olah*, în locul lui se întemeiază cuvîntul *Roman*.

§ 2. Naționalitatea Românilor se recunoaște și pentru de apururea se asigurază.

§ 3. Români se pot folosi cu limba lor liberi în biserici și școli și în exercițiunea drepturilor civile.

§ 4. Statul e dator a ridica pentru Români, după proporția poporului, școli mai mari și elementare, în cari limba maghiară va fi și ea învățată, însă toate științele se vor propune în limba română.

§ 5. La Universitățile Maghiare se va ridica câte o catedră de limba Română.

§ 6. În comunitățile (sic) cele Romănesci, comanda guardiei naționale stabile va fi romănesce.

§ 7. In aceste comitaturi, scaune și cetăți, unde Românii fac mulțimea, limba consultării va fi Română. Protocolul se va încheia în limba Română și Maghiară. Corespondințele oficiale la Dietă, cu ocârmuirea și cu juridicțiile (afară de acelea unde Românii formează majoritatea) se vor face în limba Maghiară.

§ 8. In privința dreptului petițiunei fiecăruia Român e liber a-și așterne cauza sa înaintea ocârmuirii în limba Română.

§ 9. Ocârmuirea e îndatorată ca legile țerei și toate ordinele ce s'ating de toți să se apliceze a le tipări și în limba Română.

§ 10. In comitaturile acelea unde Românii fac mulțimea trebuie să se aplice ocârmuitori supremi din națiunea Română.

§ 11. In dregătoriile Statului, precum și la scaunele de sus și de jos, în ramurile de slujbe mari și mici, dupe proporție, trebuie să se aplice și Români.

§ 12. In comunitățile (sic) Românesci, unde se vor întocmi Juri, limba judecătorească va fi Română, iar judecata pentru împăciuirea ambelor părți se va alcătui în limba părților.

Art. II. Despre treburile bisericesci.

§ 13. Româniî trebile sale cele bisericesci rezimate pe temeiul democratic liber le vor cârmui în urmare:

§ 14. Stând sub un ocârmuitor bisericesc, liber ales, vor fi scoși pentru d'apururea de sub ierarchia sârbească.

§ 15. În tot anul să poată ținea odată Sinod parțial și general.

§ 16. La Ministeriul Cultului se va ridica pentru Româniî de legea răsăritului o ramură de slujbe deosebit, ai căreia membri să fie toți Români.

§ 17. Româniî uniți vor fi neatârnați de Mitropolia dela Strigon.

(Anexă la pag. 277).

„Extrait de la circularie du Ministre des Affaires Etrangères C-te Casimir Batthyany de Pest, le 10 Juin 1849, à tous les agents diplomatiques et comandants militaires des frontières.

„Art. 4. Il y a trois principes qui doivent servir de base avant tout à cette reconciliation,

et respectivement à toute alliance, sur lesquelles nous *ne céderons en rien et à aucune condition, car ce serait autant que nous suicider nous-mêmes.* Ces principes sont ceux qui suivent :

„a) L'unité de l'Etat.

„b) L'intégrité du territoire de l'Etat comme elle existe depuis des siècles.

„c) La suprématie de l'élément hongrois telle qu'il l'a acquis depuis mille ans par *les armes à la main*, par laquelle il s'est constitué en état autonome, et qu'il s'est conservé en établissant l'usage de la langue hongroise comme langue diplomatique lorsqu'il partageait tous ces droits civils avec les nations des langues différentes qui habitent la Hongrie. La qualité diplomatique de la langue hongroise est définie par les lois dans les points suivants :

„a) Les consultations du corps législatif ainsi que les lois et tous les documents qui y ont rapport se font en langue hongroise.

„b) Dans l'administration intérieure c'est cette même langue dont on se sert, mais on correspond avec l'étranger dans la langue respective.

„c) Devant tous les tribunaux inférieurs et supérieurs.

„d) Dans les écoles supérieures le hongrois est la langue qu'on doit employer.

„e) Les matricules doivent être écrites en hongrois.

„f) Pour la correspondance entre les municipalités de la Hongrie et celles des parties intégrantes, celles-ci sont obligées d'accepter les lettres hongroises comme celles-là les latines.

„Art. 5. A part de ces trois principes la nation hongroise partagera non seulement tous les droits politiques sans distinction de langue ou de religion avec toutes les nations qui habitent le pays, mais elle garantie aussi cette égalité (!) du droit des nationalités qui bien que promise dans d'autres états ne fut nullement effectuée aussi sincèrement que chez nous (?), et qui servent de prétexte pour exciter la révolte contre la Hongrie ne fut en vérité qu'un moyen par lequel l'absolutisme cherche à se consolider.

„Art. 6. Cependant pour lever toute difficulté, le gouvernement Hongrois est prêt à accepter au nom de la nation toutes les conditions par lesquelles les nations de langues différentes de la Hongrie croient mieux garantir leurs nationalités, pourvu que ces conditions s'accordent avec les trois principes ci-dessus énoncés. Il est donc prêt à confier l'administration

des affaires ecclésiastiques sous l'inspection suprême de l'Etat — uniquement aux fidèles de chaque religion, et dans laquelle, aussi bien que dans toutes leurs affaires particulières, qui regardent leurs écoles à eux, leurs familles, leurs communes, leurs procès aux tribunaux inférieurs et ceux qui se font de vive voix, ils se peuvent servir de leur propre langue“.

15.

„Pesta, 14 Iunie 1849.

„Muscalii sunt la Presburg. Spun că numai vr'o 14 mii. Görgey a bătut pe Austriaci la Anus (Neusatz). Bem, la propunerea de a primi a comanda *en chef* armia a răspuns că el cunoaște că Dembinski este mai bun și că voesce a sluji sub dînsul. Ce va dice la aceasta Görgey, care primia a servi sub Bem iar nu sub Dembinski? Bem nu are de loc confiență în Görgey și dice că numai Dembinski poate bate pe Muscali. El dice : până acum ați făcut numai vinătoare, iar nu războiū. Pertz el s'a bătut la Titel (Timel?) pe Jelacic, Nugent și Puchner și s'a tras la Varbas. Ungurii staū rău în Banat, căci aceștia trei aū ca la 35 mii. În Transilvania Românii asemenea staū bine și trebuie multă oaste ca să-i birue

măcar cu Bem. Din nenorocire guvernul maghiar lucrează încet ca guvernul nostru din timpul revoluțiunei, și nu s'a grăbit a face concesii la Austriaci și la Români. Bathyani mi-a spus că Szemere lucrează întru aceasta o proclamație. Am fost ieri și astăzi la dînsul, dar nu l'am putut vedé fiind bolnav. Szemere e președinte al Miniștrilor.

„22 Iunie.

„A doua zi după ce începusem scrisoarea aceasta a sosit aci P. și am oprit'o ca să ți-o trimit printr'insul. Aducătorul îți va spune toate împrejurările d'aci și cum stau lucrurile. Perzel a sosit aci, precum și Bisczanovski. Se gătesce o opoziție strașnică contra lui Görgey. Mi s'a propus d'a lua și eu parte și d'a lucra într'aceasta, dar am refusat, căci voiū să aștept să nu m'amestec în partide și să-mă compromit poziția aci, după cum cred că face Bisczanovski și ceilalți. Atât voiū face: voiū sprijini ca din partea Românilor, Bem să rămăe în Transilvania cu putere, unde poate face bine. Îți alătur aci o proclamație dată de Bem când s'a întors în Transilvania, în care înfruntă pe Unguri și de care aceștia s'a supărat foarte. Am pus pe un tinăr

d'a tradus'o din ungresce. Caută s'o pricepi, căci limba română, în care a tradus'o e cu totul ungarisată și n'am avut vreme a o drege. Kossuth a fost la Varadin, de s'a întâlnit cu Bem, pricina ți-o va spune P.

„Am primit aseară tocmai scrisoarea ta No. 5, iar cele-lalte 4 dinainte încă nu le-am vădut. Aceasta e singura scrisoare ce am luat dela tine, de când am venit în Ungaria. Bem apără mult pe Români din Transilvania și Banat. Voiu vedea acum dacă își va ținea și făgăduiala ce mi-a dat d'a ne da oameni pentru legiune. Pentru legioana asta a trebuit să trimit un om intr'adins ca să-mi aducă regulamentul alei polone din tabăra ei spre Galiția, și așa căpătându-l ieri mi-a dis Bathyani să fac un proiect de convenție, pe care l'am și făcut și mâne îl duc. Fiind-că n'o să pot poate a-ți trimite o copie după dînsul, neavend ocașie sigură ca aceasta, îți voiu însemna aci preliminarul și conclusia. Sper că voiu face pe Bathyani a-l primi astfel cum e scris. Tot ce trebuie să silești este a-mi trimite cât mai curend este puscă. Eu voiu căpeta dela dîșii vr'o 300. Pentru toate cele-lalte m'am învoit: ca tot voluntirul care va aduce una a i se plăti câte 16 florinți argint; pe acest preț dar socotind însă și transportul,

poți a-mi trimite bune și multe, căci face 48 sfanțihî; una. Despre aceasta ți-am scris în numărul 10. Despre aceasta *pune-ți poalele în brâu*, cum diceau strămoșii noștri, și lucrează iute. În scrisoarea ta am găsit multe vederi minunate. Am avut întâi idee ca dintr'însa să trag materia unui memoar, dar apoi din cuvîntul însemnat de tine ca Sultanul să nu afle poate aceasta (aceea ce nu e anevoe aci), am socotit că mai bine să citesc scrisoarea ta lui Bathyani și Szemere. Aceasta o voi și face-o mâne.

„Görgey a fost deunăci aci vre-o două zile; am căutat să-l văd și ne dedesem ceas de întălnire în Buda, dar întărîind el mult în Pesta după treburi, eu, după ce l'am așteptat vre-o trei ceasuri, m'am întors, și el îndată a plecat la oaste, și așa nu l'am văzut. Imi pare rău, căci poate oamenii sunt nedrepti către dînsul și ași fi dorit a judeca singur despre el.

„Din ce am ședut mai mult aci, m'am asigurat și mai mult în opinia mea asupra oamenilor însemnați d'aci, și care ți-am însemnat'o în deosebitele mele scrisori.

„Îți trimit vre-o câte-va numere din foaia lui Bolliac, din care un esemplar să trimiți la Paris.

„Aci s'a început o foaie română; n'am vrut

să mă dau de față ca redactor, dar voi căuta a o influența mult și fără asta, cum și a scrie câte odată. O să caut a-ți trimite No. 1, ce trebuie să fi eșit din tipar. Bisczanovski a fost acum la mine și m'a rugat să-i dau cererea ce am făcut eu pentru Români din Transilvania și Banat ca să ceară și el aceea pentru Slavi. Aceea ce am făcut. Aristocrații Unguri din Transilvania sunt împotrivitori strașnici mai cu seamă art. 7 și 10. Poți ^{deșigur} poate povesti o dispută, ce am avut cu mai mulți dintr'înșii.

„Eu, cum ți-am dis, doresc să mă bat; pentru aceea te rog să-mi trimiți aci un ajutor, pe care să-l pot însărcina cu trebile aci, până când oi face eu chief la bătaie. Doresc să fie un om de înțeles și înțelegător. De s'ar putea unul din Alexandri Vasile sau Iancu, cel d'intăi mai bine, cel d'al doilea ar fi bine să-i dau o companie în legioană. Imi pare rău că n'am pe nimeni acum sub mână ca să las aci, căci va fi neapărat ca eu să mă duc chiar acum în Transilvania pentru a priveghia organisarea legioanei. Când ai fi putut tu a veni pentru câteva zile, n'ar fi fost rău; cu atât mai mult că te doresc tare. Ași dori și pe cocoana d-tale, dar sunt supărat pe d-ei că nu mi-a scris de loc; mă rog s'o pedepsești strașnic, și aceasta lăsând'o acolo

și viind tu singur încoace. De mai nădăjduesci ceva încă, atunci rămâi acolo.

„In nisce gazete am vădut că Englitera cere a se desființa convenția dela Balta-Liman. Nu știu de e adevărat? Scrie-mi. Scrisorile să mi le trimiți prin Bathyany.

„Vasile ar fi bun, că l'ași pune să facă curte la una-două din damele ce au influență, și așa am merge bine, căci din nenorocire eu sunt tare *gauche* în această materie. Bani i-am sfârșit, dar socotesc că e de prisos a-mi mai trimite, de se va face legiunea. Ar trebui însă ca să mijlocesci prin suscripții a avea un căpitălaș, de care vom avea trebuința în alte ocazii și pentru alte pricini. I. e în Transilvania, dar cei-lalți de cari mă întrebă nu știu ce s'au făcut. Despre frate-meu Barbu nu-mi scrii. Ți-am scris să-l trimiți aci adevă la Sibiu. Scrie lui Alecu la Paris de toate cele ce-ți scriu, că eu nu-î pot scrie.

„Când cifrezi mă rog s'o faci mai bine, adică fără greșeli și să deosibesci cuvintele. Scrie-mi mult, deslușit și mai des. Trebuie să ști că toți Lehi din legiunea alor ce se află în Transilvania sunt cu totul în favorul Românilor d'acolo, și o mărturisesce de față chiar și p'aci prin capitală.

„L'opinion du gouvernement hongrois comme aussi celle des patriotes qui ont dirigé et qui dirigent encore le mouvement national et libéral Roumain est, que les deux nations Hongroise et Roumaine, par leur voisinage, par leur position topographique, par la similitude de leurs intérêts industriels et politiques, et surtout par le péril, dont toutes les deux nationalités sont menacées du côté du panslavisme, qui tend à s'élever sur leur ruine, sont destinées à ne former dans l'avenir qu'un seul et même état fédératif. Il est donc de leur devoir et de leur droit de s'entraider réciproquement et de combattre aujourd'hui sous le même drapeau contre le panslavisme pour la défense de la liberté, comme autre fois elles combattaient de même contre l'islamisme pour la défense de la Chrétienté. Ces considérations ont amené les patriotes Roumains de la Moldo-Valachie à proposer au Gouvernement hongrois de leur permettre de former une légion de volontaires Roumains pour s'associer à cette lutte sainte que la Hongrie soutient avec tant de courage et de gloire contre l'Autriche et la Russie, qui sont les ennemis de la liberté des peuples; et le Gouvernement hongrois a accepté avec plaisir cette proposition et la confirme par le présent acte, sous les

conditions ci-dessus mentionnées, dont il garantit l'exécution. (Urmează 19 articole tratând de oameni, lefile, armarea, îmbrăcămintea etc.). Apoi conclusia.

„La légion jure fidélité à la Roumanie (Moldo-Valachie) et à la Hongrie, s'oblige de combattre pour la liberté, mais jamais contre la Hongrie. En cas de réels dangers pour sa patrie, la légion, avec la permission du gouvernement hongrois (lequel ne la lui refusera pas) se rendra au secours de sa patrie avec armes, munitions, artillerie et cavalerie et le gouvernement Hongrois promet de soutenir la Roumanie autant que l'intérêt réciproque l'exigerait.

„Les Roumains peuvent être sûrs que la noble et magnanime nation Hongroise ne combattra que pour la cause de la liberté et jamais pour opprimer quelque nationalité que ce soit, le but du gouvernement Hongrois étant que toutes les nationalités de la Hongrie, aient dans l'avenir un libre et égal développement. Par conséquent il garantit la nationalité des Roumains habitant la Hongrie. Ce pour quoi la légion Roumaine combattra les ennemis de la Hongrie, qui sont en même temps ceux de la liberté.

„Les patriotes Roumains s'engagent de plus

à user de tous leurs moyens moraux pour agir sur leurs frères de la Transylvanie et les amener à cesser cette lutte fratricide qu'ils soutiennent encore contre la nation Hongroise et à se donner la main pour la défense de la liberté de la patrie commune.

„Szemere încă nu a sfârșit proiectul pentru concesiile ce vor a face naționalităților. Bathyani mî-a spus că îndată ce s'a sfârșit, mi-l va înfățișa ca să-l cercetăm și să-l discutăm împreună. E adevăr că aci se lucrează foarte încet. Au moștenit gleich-ul Nemților.

(Anexă la pag. 299).

*Proclamația Generalului Bem către locuitorii
Transilvaniei.*

„Din oștirea mea cea din Banat, m'am întors îndărăt, după ce acest ținut însemnător, care este între Dunăre, Tisa și Mureș, țării Ungurești, l'am cuprins îndărăt. Numai Timișóra mai este în mâna împotrivicului, dar întru atîta inconjurată, că în puțintică vreme trebuie să se dea. Locuitorii cei apăsăți plini de bucurie s'aũ dat pe sine sub ocãrmuirea cea Maghiară,

și pentru că i-am scos din jugul Austriacesc și din tirania Sârbilor mi-au mulțămît mie.

„Cu cât mă-e mai mare bucuria că învingerea împotrivicului cu foarte puține jertfe a armădiei mele cea vitează o am făcut, atât mai tare mă supără și mă înfloară jelbile cele multe, cari le-am auzit după ce m'am întors, în cât că amnestia care prin mine s'a vestit locuitorilor Transilvaniei, prin unii nu în tot locul se cinstește, și mai virtos unii dintre mădulările scaunelor judecătorești straordinare, nici ca cât nu o bagă în seamă.

„Fac cunoscut dar, cum că cu amnestia care o am dat, când am recuprins Transilvania locuitorilor țării, și care însuși ocârmuirea încă o au primit de bună, încât ici coela nu s'ar țină, după făgăduința mea, mă voiu sili a o țină în sus, după ce aceasta numai în privința vândătorilor patriei, jefuitorilor și ucigătorilor își poate perde puterea sa.

„Prochem dar prin aceasta publice pe toți aceia cari în contra datei mele amnestiale orîndue, măcar cu ce s'ar fi vătămat, plângerile sale documentate să mi le aștearne mie, ca la ocârmuirea, care vrea numai dreptate iar nu isbânde, să mijlocesc punerea pașilor celor de lipsă în contra aceloră cari împotriva orînd-

duelei mele amnestiale greșind, acea o au vătămat. Plangerile nedocumentate nu se vor lua în samă.

„Ca dară toate excesurile, cari s'ar pute în-
tâmpla prin cuprinderea și licitația averilor, pre-
cum și incuiarea și judecarea statarială a per-
soanelor să se incunjure rânduiesc; cum că lu-
crările județelor acestora până la alta rânduială
a ocărmuirei interimaliter să încete, luând afară
investigațiile cele legale cari sunt în curgere în
contra ucigătorilor și răpitorilor cei cari sunt
prinși. Iar toți aceia lângă chezășie din prinsoare,
numai decât să se libereze; în contra cărora nu
se dovedesce apriat cum că sunt vândători de pa-
trie sau sunt ucigași sau jefuitori. În contra ace-
stora investigația numai până atunci înceată, până
când se vor pune scaunele cele judecătoare, iară
în curgerea sa cea de mai înainte, iară atuncea
se va continua, ca fiind ei slobođi toate docu-
mentele ce sunt de lipsă spre a-și adeveri nevi-
novația sa; mai lesne să le poată câștiga.

„Cu mare durere vedem, cum că și aceia
cari pentru câștigarea libertății civile și-au vēr-
sat sângele, libertatea cea adevărată rău înțele-
gând'o asupresc și terorisează și prin aceasta
înstrăină simpatia către ocărmuirea cea Ma-
ghiară.

„Drept acea eă tóte individele cele militare din cari staă mai virtos județele cele statariale, ci lipsesc de dregătorie, și de cum va fi lipsă și mai aspru îi voiă pedepsi, de cum va acesteî porunci a mea nu s'or pleca; persoanele cele civile cari sunt la aceleași scaune judiciare, de cum va vor îndrăzni a face asemenea excesuri îi voiă prinde și îi voiă pune înaintea judecătii statariale, fiind că vreaă ca orinduiala mea cea amnestială, care și ocarmuirea până la un hotar mărginit o aă întărit și o aă cunoscut să remăe adevăr, să nu se vatăme și micșoreze de amăgială. Eă voinței acesteî voiă sci a-î da și putere.

„Acéia cari vreaă să se îndulcească cu bunătaea orinduelei mele amnestiale, dară până acum ca fugiți din țară se află în țară străină, cu întoarcerea înapoi să se silească a-și căstiga documente adeveritoare, cum că ei saă n'aă știut nemica din orinduiala mea amnestială saă cu puterea aă fost siliți a remăne acolo și pentru acea nu o aă sciut folosi spre binele seă.

„Preoților, măcar din ce neam saă religie, pre voi cari sunteți mai aproape de popul, ve îndatoresc ca să-mi arătați mie ce apasă pe popul mai tare și prin ce mijloace s'ar puté mai curënd și mai bine ajuta; că voesc subț ocăr-

muirea mea interimală cătănească nu numai îndestularea fieşte-căruia concetăţean loyal a o temeia, dar vreaŭ ca şi incredinţarea şi dragostea către Ocărmuirea Maghiară din ȕi în ȕi să o întăresc, care este dorirea şi scopul însuşi a Ocărmuito-
rului President al țerei.“

16.

*Circulaire à tous les agents diplomatiques
de la Hongrie.*

176—K. u.

„Après les actions terribles, dont la dynas-
tie autrichienne s'est rendu coupable envers les
peuples habitant ses pays, et surtout le royaume
de Hongrie, on pouvait bien croire sa fureur
sanglante rassasiée, pensant qu'il ne restait à
marquer sur les pages historiques de notre mal-
heureuse patrie, aucune nouvelle injustice, aucune
cruauté non commise.

„Trahison, parjure, violation de sa parole
donnée, cabales jouées, excitation à la révolte,
alliance avec des bandes meurtrières qui ne fai-
saient que piller, incendier et tuer, arrestations
des parlementaires, emprisonnement des patrio-

tes, leurs jugements et exécutions contre tout droit, contributions violentes, fabrication de fausses notes, insolence de tout genre, bombardement et incendies non motivés des capitales, destruction sauvage de biens des particuliers, ainsi que des trésors publics, souillure du droit des peuples et de la morale; tout ce qui soulève le coeur en effrayant l'âme, tout ce qui est horrible, lâche et blasphème fut commis contre ce pauvre pays.

„La Hongrie souffrit, mais jamais elle ne s'écarta de la voie de la justice, jamais elle ne se laissa emporter par un sentiment de vengeance, jamais elle n'usa de pareils moyens sous prétexte de repressailles. La nation Hongroise fut victorieuse en champs ouverts par l'héroïsme de ses troupes et la justice de ses armes; le dernier de ses simples soldats ne versa son sang qu'en défense de sa propre personne, ménageant l'ennemi traître même au milieu du combat le plus furieux.

„Voilà ce qui explique la douleur profonde, que cette nation ressentit en voyant traités ignominieusement ses malheureux combattants, qui tombèrent prisonniers entre les mains de l'ennemi barbare. Il n'y a d'inhumanité qui ne fut commise par les mercenaires de l'Autriche

vis-à-vis de ces pauvres captifs. Être accablés de famine, trainés sans aucune raison d'un endroit à l'autre, atteints de paroles blessantes et d'injures personnelles, souvent même l'exécution à mort était leur sort ordinaire; pendant qu'au contraire au camp hongrois, la majorité des prisonniers autrichiens n'a eu qu'à se louer d'un traitement humain et généreux, et quelques uns en publièrent leur reconnaissance.

„Le Général en chef de l'armée Hongroise espérant faire finir de tels méfaits, adressa un écrit au maréchal de camp de l'armée autrichienne, et tout en lui reprochant le manque de noblesse de cette manière d'agir, il l'interpella à ne plus tâcher de cette manière le nom de l'armée autrichienne et celui de ses commandants. Encore lui fit-il observer que 6—8000 prisonniers autrichiens ainsi qu'un nombre à peu près égal de blessés et de malades se trouvent en nos mains, que ce nombre dépasse de beaucoup celui des nôtres (*sic*) captifs, et qu'entre les captifs autrichiens il y a des officiers de grades supérieurs hongrois de naissance et par conséquent coupables du crime de trahison envers leur patrie; qu'il ne dépendra donc que du premier signal pour que la tête d'un

Hongrois massacré soit vengée par une triple exécution.

„Mais cet appel du Général n'eut aucune suite.

„Au contraire, un nouveau crime fut commis.

„Le Baron Mednyánszky, défenseur héroïque et commandant du fort de Leopoldstadt, ainsi que le capitaine d'artillerie Gruber tombèrent dans les mains ennemies, une partie de la garnison ayant capitulé. On les traina pendant plusieurs mois dans des cachots, puis leur fit un procès illégal, et malgré le dit appel de notre Général en chef, auquel on ne répondit pas même, ces deux officiers furent exécutés pour avoir selon leur devoir consciencieusement défendu la forteresse. Et pour que l'exécution fût plus dégradante encore, c'est la corde qui fut choisie comme moyen d'exécution.

„Cependant la Hongrie a toujours encore horreur de cruelles repressailles, elle estime beaucoup trop la vie de ses braves citoyens pour les livrer à de sauvages massacres, et c'est pour cette raison que le Gouvernement a décidé de ne s'éloigner pas même à l'avenir du chemin que l'humanité lui prescrivait jusqu'à présent.

„Mais en attendant là, le sort de nos malheureux prisonniers reste toujours plongé dans une cruelle incertitude; soit qu'ils fussent tombés dans les mains de l'ennemi comme prisonniers de guerre, soit comme victimes de la politique. C'est en ce sens que je vous charge d'établir et constater ces faits près du Gouvernement auquel vous êtes envoyé, au nom de l'humanité et de la civilisation, réclamer qu'il fasse finir ces cruautés inouïes.

„Si les puissances étrangères ne veulent nous secourir, qu'ils fassent valoir au moins la justice céleste et les droits sacrés des peuples, en faisant sentir à l'Autriche la honte des pareils procédés, qui ne sont dignes que des peuples sauvages, et qu'ils sauvent aussi la vie à plusieurs centaines d'hommes de tout parti, en soulageant au moins leurs souffrances.

„En outre, servez vous de la presse, afin que l'opinion publique soit le juge de ceux qui se sont souillé de pareils forfaits et que leur nom soit marqué à toute éternité par le mépris général. Enfin faites savoir, que le Gouvernement lui-même avec toute la bonne volonté de retenir le peuple et le soldat ne pourra à la fin plus être en état de maîtriser l'exaspération, que des pareils forfaits font naître, et que rien

ne serait plus terrible qu'une guerre à mort, où chacun se rendrait justice à lui même.

„Pesth, le 18 Juin, 1849.

„Comte Casimir Batthyáni,

„Ministre des Affaires étrangères.“

17.

„Pest, 25 (13) Juin 1849.

„Ți-am scris alaltăieră prin Paleologu. Poate această scrisoare îți va ajunge înainte, dar tot pentru aceasta nu pot reveni asupra celor ce ți-am scris acolo și numai continuez acea scrisoare. Am citit, după cum ți-am scris, scrisoarea ta lui Batthyani. Mi-a Țis că sunt hotărâți la o luptă inverșunată și că nu vor primi nici o condiție sau tranșacție. Kossuth s'a exprimat asemenea către Bisczanowski, care s'a prezentat la dînsul alaltăieră. Bem s'a împăcat cu Guvernul Maghiar în conferința ce a avut cu Kossuth, dar n'a primit comanda în Banat. Lehiî sunt priviți aci *comme un mal nécessaire*. Bem scii că dedese demisia. Amnistia, micșorarea prețului sării făcută de el, cum și dorința d'a fi independent de Görgeyi a fost pricina. Dembinski s'a tras

cu totul, se așteaptă aci. Starea militară și poziția ambelor părți s'a însărcinat Skender a o scrie lui Czaika, căci eu n'avusei vreme acum a scrie mult. Te măn dar la scrisoarea alăturată. Veți vedea că stăm cam rău. În Guvernul Maghiar* moliciune. Ne invoice în Generali. Neîmpăcare a naționalităților. Generalul Asunj (?) imi dicea astăzi că cele mai multe batalioane nu sunt complete; d'abia au câte 300—400, și în loc d'a-le completa fac altele noue. Pușci lipsesc, Austriacii și Muscalii ne împresoară. După o așteptare de douăzeci zile, astăzi am primit dela Bathyani alăturata notă despre concesiile ce vor a face naționalităților. Cum ți-am scris de unăzi, era vorba ca să discutăm împreună, și mâine mă voi duce la dînsul pentru aceasta. Cum poți singur vedea comparând'o cu cea ce am cerut, nu mă poate mulțumi, căci fără îndoielă că cu aceasta nu se vor împăca Români; căci într'insa nu se dă decât acea ce au avut totdeauna Români, adică limba în biserică și în școalele lor. Acea ce li se dă mai mult, este limba lor în comune. Dar nu se vorbește nimic

„1. de școalele superioare (acea ce a avut până acum);

„2. de organizarea națională a comitatelor unde majoritatea sunt Români;

- „3. de garda națională românească ;
- „4. de despărțirea Românilor în treburile religiei de Serbi și de Mitropolia de Strigonă ;
- „5. de limba românească în jury ;
- „6. de naționalitate nu pomenesce nici un cuvânt.

„Apoi acestea era cererile cele principale. Cum să faci pe Român, care are armele în mână și căruia Austria, prin constituție i-a dat egalitate națională, administrație și dietă provincială și legiuitoare, cum să-l faci cu aceste concesiile a se mulțumi, a depune armele și a ține cu Ungurii. Eu despez despre aceasta. Voi căuta mâne a le vorbi și a le deschide ochii. Le-am spus de mai multe ori: „*Les révolutions actuelles se sont faites pour deux principes: démocratie et nationalité.* Ce fait nul part ne s'est montré avec tant de force qu'en Hongrie. Vous devez compter avec lui dans l'intérêt de votre salut dans le présent et de votre sécurité dans l'avenir, etc. etc. De voi socoti de trebuință, voi face și un memoar. M'am silit și mă silesc să fac tot ce voi putea ca să n'avem muștrare de cuget că nu ne-am făcut datoria noastră, aducând o împăcare atât de dorită și atât de trebuincioasă între Români și Unguri. Proiectul meu cum l'am dat, cred că era bun ;

de o parte păstra tot ceea ce vrea Ungurii a păstra mai mult, adică integritatea țării, limba lor diplomatică și chiar și centralizația ce ei o socotesc cu greșală de neapărată. Dintr'altă Româniî dobândiaū oare care garanții naționale, bune pentru dinșii și cari î-ar fi indestulat acum. Din nenorocire timpul grăbesce; n'ai vreme a lumina oamenii saū a lucra asupra opiniei publice. Trebuesc fapte grabnice și asta e anevoe de dobândit aci. Privesc viitorul cu multă îngrijire. Dacă Ungaria va cădé, apoi noi cădem cu totul și pentru mult timp. Eū le-am đis adesea: „in politică eū nu cređ mult la simpatii și numai la interesuri; vē mărturisesc dar că gonesc interesul nației mele, dar pe acela il găsesc cu totul in al vostru, și pentru ceea sunt cu totul pentru voi și doresc numai ca așa să simțiți și voi. Asemenea că Ungaria are două căl, saū să fie aristocratică-monarchică și in legătură cu Austria, saū democratică și unită la olaltă cu Româniî. Batthyáni mī-a spus că ambasadorul Sultanului la Viena a propus ca să dea și el ajutor Austriacilor. De aceea Batthyáni a scris lui Adrassy, ca să spue Sultanului, că de nu vor a le face ajutor saū a sta neutri, apoi Ungurii vor căuta a nu avé trebuință de el și a-l supera in Valachia mare, mică și Moldova. Sunt ostenit și nu-ți

pociu scrie mai multe. — Pentru legioană am dat actul alaltăieri lui Batthyáni, era să-l arate Guvernului maghiar și să mă înștiințeze, dar până ađi nu m'a făcut nimic cunoscut. Ungurii sunt ca Turcii, lucră încet. *Bacalimul* și aci domnesce. Mi-e témă că s'o sfârși lucrul, când o fi prea târđiú. Crede însé că nu e vina mea, că nerăbdarea m'a mistuit cu totul.

„Socotesc că ar trebui să mai aștepti vr'o scrisoare de la mine până să te misci de acolo, după cum îți scrisesem. Să-mi trimiți însé pe cine va, n'ar strica. Spune, te rog, la cucoana D-le, că m'am făcut testamentul și am lăsat cu sufletul acolo că o iert, căci nu m'a scris, după făgăduială.

„Al têu

„B.

„1. L'usage diplomatique de la langue Hongroise ne s'étendra que sur l'administration des affaires publiques et gouvernementales et en tant qu'elle est indispensablement nécessaire pour le maintien de l'unité de l'état de Hongrie.

„2. Le Gouvernement reconnaît le principe que dans l'état de Hongrie, la langue dans l'ad-

ministration des communes sera celle de la majorité des habitants, excepté où la commune même à l'égard de la langue peut être divisée en deux communes séparées.

„3. La langue d'instruction dans les écoles élémentaires sera celle qui sera déterminée par l'administration de la commune.

„4. On se servira partout de la langue maternelle dans l'église et pour l'instruction religieuse ; les matricules seront aussi rédigées dans la même langue.

„5. Les croyants du rite oriental auront les mêmes droits dont les confesseurs des autres religions jouissent à l'égard de l'administration autonome de leurs églises et à l'égard de l'administration de leurs écoles.

„6. Le Gouvernement consent à ce qu'ils donnent le titre de Patriarche à leur archi-prêtre (pontif), dont le pouvoir ecclésiastique ne pourrait jamais s'étendre au delà des frontières de l'Etat de Hongrie.

„7. On établira au Ministère de l'Instruction publique une section particulière pour les affaires des croyants du rite oriental.

„8. Les écoles et les églises du rite oriental participeront de tous les avantages qu'on accordera à celles de toute autre religion.

„9. Comme jusqu'à présent, ils pourront aussi à l'avenir administrer eux-mêmes les fondations de leurs églises et de leurs écoles.

„10. S'ils le désirent, on établira à l'Université de Bude-Pesth une faculté théologique à part pour eux.

„11. Ils seront admis à l'égal des autres citoyens à tous les emplois de l'Etat et le passé ne pourra jamais former un obstacle à cet égard pour ceux qui seront compris dans l'amnistie générale.

„12. On convoquera un synode général pour les croyants du rite oriental aussitôt que les circonstances de l'Etat le permettront.

„Outre ces concessions le Gouvernement Hongrois publie une amnistie générale pour toutes les communes, qui séduites par les intrigues de la dynastie autrichienne, se sont levées les armes à la main contre le Gouvernement légal de la Hongrie, aussitôt qu'il déclarent de vouloir rester fidèles à la patrie commune, qu'ils rendent leurs armes à l'autorité militaire ou civile désignée à cela, et qu'ils déposent le serment sur l'indépendance de l'État Hongrois“.

18.

„Pesta, 27 (15) Iunie 1849.

„Starea lucrurilor e aceasta. 64 mii Muscali și Austriaci au intrat în Ungaria din Galiția. Wysoski, care avea 10 mii le-a stat în potrivă la Eperjes, Kassa, Enyitzke și Göntz (iți însemnez numele orașelor și satelor după o cartă ungrească că n'am alta, caută a le ghici pe cartele ce ai), dar a fost silit a se trage îndărăt până la Miskoltz, (20 mile de Pesta, 10 mile de Debreczin departe). Dintr' altă parte Jelacici, care are la 40 mii spun că a trecut Tissa vrind să meargă la Temesvar. Wetter (?), care comanda acolo pe Unguri, spun că s'a tras la Teresiopol (?). Din sus Ungurii asemenea s'au tras în preajma Comornului; spun că acolo se află 80 mii Austriaci cu Muscali. În Transilvania au intrat 30 mii Muscali pe la Timeș ocupând Kronstadtul și din Bucovina pe la Bărgău. Bem, care se află la Bělgrad din Transilvania, s'a dus să-î bată; se dice că el are la 40 mii în tot Banatul și Transilvania. În sus Ungurii au 40 mii și vre-o 10 contra lui Jelacici. Veđi dar că armia Ungurilor d'abia trece peste 100 mii; poziția e grea și mai desperată. Guvernul maghiar va fi nevoit a lăsa Pesta și a trăi în tabără. Asta e hotărît și se va face curênd, căci Muscalii pot fi aci în Pesta în 5

dile. Dembinski a venit erî plângându-se mult de Görgey. Astăzi s'a întâlnit cu Kossuth, căruia a făgăduit să rămăe în Ungaria. Görgey a primit să meargă astăzi la dinsul să-i facă escusuri. Eu am vădut puțin astăzi pe Dembinski, dar mâne de dimineață am vorbit să merg la dinsul ca să-l găsesc singur și să-l vorbesc. Eu am ȃis ca să puî condiții în garanții, căci Ungurii sunt porci de căini. Inchipuește-ți că Batthyáni s'a înșelat a-mi spune astăzi că dorința și scopul lor este să amalgamizeze pe Români din Transilvania și Banat. Ils n'ont ni rien oublié, ni rien appris. I-am făcut observații asupra notei ce ți-am trimis în privința concesiilor, și mi-a făgăduit oare care modifiții. (Ungurii ȃic că vor să facă pe Români Unguri, după cum Francezii au franțozit pe Alsațieni). Măine îi voiū da un memoar, despre ce modifiții voiū. Numai mi-e teamă c'or fi toate prea târziu. Despre legioană asemenea am vorbit și mi-a făgăduit că mâne se va înțelege cu Ministru de finance și răsboiū pentru aceasta. Mi-e teamă că din toate n'or ieși nimic. Din nenorocire banii am sfârșit de tot. Nu sciū ce m'oiū face. Nu creȃ că voiū mai eși din Ungaria. N'am nici cum să mă duc în Transilvania. Dela Skender am să iaū 160 florini de argint și nu are și el. Sunt hotărit însă să stău

până la urmă. Din mai multe pricini voi fi nevoit pôte a mă duce să mă bat. Pôte această scrisoare e cea din urmă ce-ți scriu, căci comunicațiile s'or închide.

„B.

„Wisocki fait une retraite admirable. Il a battu et repoussé plusieurs fois les Russes. La dernière fois c'était à Szikso. Il n'a avec lui que 5 mille Polonais, les Hongrois ayant f. le c. — Despecetluî scrisoarea ca să-ți dic că Görgey, în loc să mERGă ieri la Dembinski, a plecat la tabără. Szabo, locuitorul Ministrului războiului, a fost aseară la Dembinski și i-a spus că este o nebunie să se bată cu Muscalii și Austriacii și că ei vor se rendre aux Ruși. Dembinski le-a răspuns: on vous donnera le pied au cu. Sic transit gloria mundi.

„Îți alătur aci o copie după o scrisoare a lui Butianu, fostul prefect Român ce s'a spenzurat mai deunădi de Ungurii. Această scrisoare adresată către Ungurii a trimis-o la Maiorul Ciutac. Mie mi s'a împărtașit ieri și am pus-o de s'a tradus din unguresce, ca să-ți o împărtașesc, ca să veđi ce dic și Românii și cum se apără și ei“.

„Din rindurile, cari către Ladislaū Pop scriseseși, așa ved cum că D-voastră lucrați lângă principiile egalității libertății, și a fraternității. Foarte mă mir, căci și noi Români tot pentru același princip ne luptăm; și de când am început lupta aceasta tot adevărata libertate și recunoștința existenței politicești a națiunii Române o am strigat. Aceasta ne-a fost simbolul, pentru asta trăim și murim. Dacă dar și D-voastră pentru asta vă luptați, atunci între noi nu este nici o disclinire și e pagubă a versa atâta sânge fără nici un folos. Acésta nu o poftesce nici nu o aduce cu sine principiul frățietății; dar așa ved că ce diceți despre noi Români, că noi ne luptăm lângă absolutism, acéia tocmai se potrivește pe sama voastră. N'am cercat noi cu voi a ne însoți spre luptarea libertății; numai naționalitatea să ne o cunoașteți? N'am voit noi a întinde dreapta noastră voue, numai principiul egalității așa să-l înțelegeți, precum e înțelesul lui cel adevărat? Credeți, a trecut timpul d'a mai subjuga popor. In tot poporul ca și in D-vóstră s'a trezit simțul naționalității. Nici atâta nu v'ați putut încă desmeți, că de simpatia Românilor aveți lipsă? Nu vedeți că și noi și voi, două elemente isolate, stăm in mijlocul atator milioane de Slavi, cari se silesc a ne înghiți.

Elementul Roman cu mult e mai compact dela Tisa până la Marea Neagră decât al vostru, și nu poate peri din firul popoarelor. Și ce bine ar fi aceasta, de v'ați gândi, v'ați lua la socoteală și v'ați sili a câștiga dragostea Românilor (pentru că deșu! de aceasta aveți lipsă) iar nu a omori oamenii nearmați, a împușca femeii și prunci, a aprinde sate, a sărăci poporul, și toată țara a o preface în centirim (cimetierre). Aceasta se împotrivesște cu drepturile omenirei, naturei și a popoarelor; și de nu veți înceta de faptele acestea tirane, cari se cuvin numai popoarelor barbare și sălbaticе, acuși veți da seama înaintea Europei celei culte, căci această grea apăsare nu o au ajuns numai subt jugul sălbaticilor Mongoli, Tătari și Turci. Și ce e mai mult? Vă spurcați în biserică, multe cele ce se țin de slujba besericească și de țeremoniі, acelea le-ați prădat și le faceți nimic. Așa dară, fraților Maghiari, aceasta ve poruncesce voue simbolul vostru? Acesta e libertatea și fraternitatea, care ați proclamat voi? Aceia cari se întorc la voi, așa îi primiți cât îi despuiati de toate averile și poporul îl faceți ca cerșetoriu, fugitoriu în lume, ca prin aceasta și moralicește apăsându-l, să-l puteți întrebuinta ca un instrument. Aceasta nici Dumneșeu nici oamenii nu o

pot răbda. Noi suntem gata să a trăi să a peri și a ne susține omenia și a ne oști și mai incolo pentru principiul nostru. Soartea va hotări. Doară neamurile cele culte a Europei vor privi aceasta; și nădăjduim că de nu alții, neamurile cari sunt tot de același soi, aceleași doară s'or grăbi a ne fi întru ajutor și a ne scoate din legăturile sclavismului. Căci doară neamurile cari iubesc libertatea vor grăbi să ne vie spre ajutor. Noi până atunci ne vom bate până la moarte, ca să nu cadă pe noi blestemul nepoților noștri. Libertatea voastră sunt furcile, egalitatea drepturilor stă într'acea ca cele-lalte neamuri cari locuiesc cu voi într'o țeară să le topiți în elementul maghiar. Treziți-vă, mai este încă vreme, și nu vă pătați caracterul național, căci sunteți făloși, și de multe ori fala cea proastă mult strică unei nații, și o politică rea și smintită pe un neam il poate răsturna în mormint. La acesta fie-vă de exemplu neamurile cele glorioase, cari de mult s'au stins și au perit. Voi și în timpul acesta al libertății încă țineți în sus forma sistemii sclavismului vechiu. Dregătorii din *corpus juris* și *Verbötzi* (legile fundamentale maghiare), adică voi numai la slugi poftiți a fi ocărmuitori, iar nu la cetățeni liberi. Așa este că libertatea

voastră e lingușitură, amăgitură și vorbă seacă!
Asta fie destul.

„În Aprilie.

„(Iscălit) *Butean*, prefect“.

„(Mă rog să păstrezi aceasta, căci o privesc
ca un document istoric)“.

19.

„Pesta, 29 Iunie 1849.

„*Iubite*,

„Ungurii au perdut o bătaie acum la Raab.
Muscalii înaintează spre Pesta. Ungurii au luat
Aradul.

„Aici se gătesc puternic de apărare. Au
convocat tot poporul la războiul sfânt și națio-
nal. Au două proiecte: unul d'a rămâne în
Pesta, să-și retragă aci oștile și să se apere ca la
Roma; altul d'a merge Guvernul unguresc în
tabără. Proclamația ce a eșit eri, declarând pa-
tria în primejdie, e minunată. Primejdia e mare,
căci landwer-ul tot rău a lucrat până acum aci,
și în el e nădejde.

„În Transilvania Românilor s'au resculat cu toții
în contra Ungurilor. Bem se află în poziție critică.

Din nenorocire nu se grăbesc a da ce se cade naționalităților. Batthyáni a răspuns lui Bisczanowski, care a cerut mai mult ceva decât eu pe seama Slavilor: qu'ils préfèrent périr plutôt que de se suicider. Protocolul făcut la Paris întru aceasta de Malali (?) și Czartoriski nu s'a primit aci de Guvernul Maghiar. A seară a fost Dembinski și cu Bisczanovski la mine și cel dintâiu m'a făgăduit a nu primi comanda, decât numai de vor da naționalitatea Românilor și Slavilor. Astăseară el s'a dus la sfat la Kossuth. Aștept să se întoarcă ca să aflu ce s'a făcut. Se dice că Görgey se trage și că totul va fi în mâna lui Dembinski. — Mă-ar păre bine, căci este un om cum se cade și-mi place mult.

„Am fost astăzi la Batthyáni. I-am dat o notă despre modificările ce trebuie să facă la nota ce m'a trimis'o, a cărei condiții ți le-am însemnat. Modificările ce voi, asemenea ți le-am însemnat în No. 12. — M'a primit toate afară de articoli 6 și 10 (vezi din cel dintâiu proiect ce ți-am dat). Pentru legioană m'a dis, acea ce este cam adevărat, că e cam târziu, căci acum, până a o face, lucru se hotărește aci, adică Muscalii vin în Pesta. Dar că dacă Ungurii or împinge ceva înapoi pe Muscalii acum, atunci lesne putem face. Nu mă mulțumesc pe atât și

voi să mă duc mâine să văd pe Kossuth și să am cu dînsul o explicație hotărîtă și lămurită. Batthyáni este o secătură, om de lum (?) iar nu de treabă, și din nenorocire cu dînsul am avut a face.

„Tu vezi că puțină treabă am făcut. Dar, de ai primit scrisorile mele în care ți-am lămurit starea lucrurilor și a oamenilor aci, apoi nu mă vei învinovăți. Ce puteam face eu când Dembinski, Bem și alții încă n'au putut scoate la cale cu Ungurii. Crede că sunt proști și ciocoi toți, și că de n'ar fi contra Muscalilor n'ar merita să-i privească cineva. Eu nu cred că aci o ești lucru bine. Spaîma e mare. Lumea e ostentă la resbel. În capiî armatei dau puțină confiență. Precum se arată spiritul lor prin vorba lui Szabo către Dembinski ce ți-am însemnat'o în cea din urmă scrisoare, și pe urmă a tăgăduit'o când acesta a întreat pe Kossuth; trebuie dar a ne aștepta și la trădări.

„De mă voi înțelege cu Kossuth, apoi mă duc în Banat și acolo scól poporul Român sub steagul național. De nu, apoi stau aci și fac ce o face toată lumea. Poate Muscalii m'or prinde aci sau poate oi muri. — Allah Kerim! — Cred că e de datoria mea să stau aci cât voi pute și până imi vei scrie ce să fac.

„Am primit ieri scrisoarea ta de la 11 Iunie. Tu de ce nu-mi scrii de scrisorele mele de le-ai primit pe toate?

„Longuard e aci de vr'o 4 zile. — Am fost ieri la dînsul cu Bisczanovski. Pe cei de cari imi scrii compatrioți nu i-am vădut și nu știu unde se află. Inchipuește-ți că de la Bălăceanu și ceilalți n'am primit încă nici o scrisoare și nu știu ce s'au făcut de când ne-am despărțit la Mehadia, sunt acum 5 săptămâni. Nu puteam merge împreună la Debreczin și aci din lipsa banilor. Ași vrea să scrii lui Golescu Negru toate câte îți scriu, să-i spuți ce-am făcut și ce n'am făcut, cum și opiniile mele asupra oamenilor și lucrurilor, și să-i împărtășesci hârtiile și actele ce ți-am trimis. Ele vor sluji să arate într'o zi că în aceste momente critice pentru libertatea lumii, noi n'am stat în nelucrare, și că vina nu e a noastră nici a Românilor. Batthyáni imi dicea astăzi că de ce Români din Transilvania nu se unesc cu dînsul în potrivea Rușilor, și pe urmă iar or începe a se bate împreună pentru naționalitate. La care pricepi că i-am răspuns că de ce ei nu le dă drepturile lor, și asta s'ar face; că eu așa face-o, dar poporul aprins împotriva-le nu resonează ca noi ș. c. l. Că ei propun asta, fiind siguri că pe urmă vor pute ecrasa pe Români ș. c. l.

„Fuseiū la Dembinski ca să vĕd de rezultat și încă nu s'a întors de la sfat. Sunt 11 ceasuri din noapte. Măne dimineață voiū afla, și voiū continua scrisoarea.

„Noapte bună.

„30 Iunie, 10 ceasuri dimineața.

„Viū de la Dembinski. Iată rezultatul de aseară. El arată că Ungurii pot încă concentra 80 mii și că e chip de împotrivire astfel. Toți se trăsaseră de părerea lui, afară de Kossuth, când primiră raporturi de la Görgey că armata lui e en dérouté și că se trage la munți, cum a făcut astă iarnă lăsând drumul de Pesta deschis. Dembinski pleacă măne. Muscalii sunt la Debreczin. Je ne sais encore ce que je dois faire. Am venit aci să mă bat și nu pociū avé nici acea mulțumire.

„Am scris astăzi lui Bălăceanu, ca să-î arēt ce-î scrii și să-l povățuesc să se tragă d'acolo în Turcia.

„Socotesc să mă duc ađi la Kossuth, cu toate că mulți imi đic că e de prisos. Apoi încă imi đic că în aceste împrejurări nu ar trebui a mai compromite pe Români“.

20. *Ion Ghica către N. Bălcescu.*

„Încă la 8 Iunie tu nu primiseși nici o scrisoare de la mine, cu toate că afară de deosebitele ocazii, peste dece ți-am mai scris pe toată săptămâna prin leahul din Belgrad; în una din cele din urmă îți vorbesc pe larg de cea ce s'a făcut la Paris între agentul Guvernului Maghiar Szarvady, Pulski, Czartorysky și Rieger deputatul Ceh. În previsa că poate acea scrisoare să se fi perdut îți trimit o altă copie. Tu să privești acest protocol ca un fel de îndatorire luată de Guvernul Maghiar către nația română. Cât pentru Români mi se pare mie că aceasta ar fi non plus ultra a celor care ar putea pretinde dela Unguri, cum ții prea cu cuvânt, că toate acestea sunt secături și dovedesce că Români nu au avut oameni cari să-i povățuiască, căci Români și Slavii ar forma majoritatea în Parlament, o dată ce s'ar uni în princip egalitatea de drepturi politice, și ar impune ori ce ar voi. Mai mult decât ori când leu sunt de părere că este de făcut aici; deși s'a făcut tractalu(?) Grabe, deși s'a numit Stirbey Domn, dar sunt de părere să lucrăm pentru confederație între Ungaria, Valachia mare, Valachia mică, Banat și Transilvania, pe baza protocolului dela Paris și

putem aduce pe Sultanul a primi cu condiția de a i se da Crimeia, încă Baronul Spleen mi-a ținut că i-ar fi ținut-o chiar un Turc; mi-a părut bine, căci întâia dată, când i-am propus-o eu, atât Spleen cât și Maior Braon s'au speriat. Erau amândoi oameni cu mică capacitate. Andrassy nu mi se pare mai cu multă capacitate. Maior Braon are avantajul de a fi mai conciliant. Îmi pare rău că se duce, cu atât mai mult că era singurul agent ce putea avea Guvernul Maghiar. Calitatea sa de Englez îl făcea inatacabil, în vreme ce Spleen a fost silit a-l ruga Vizirul să plece din pricina protestațiilor și acuzațiilor lui Titoff și Sturmer. Ți-am trimis în precedentă scrisoare că Sultanul a protestat în potriva intrării Muscalilor în Transilvania prin România mare, în potriva intrării Austriacilor pe la Orșova, și a refuzat intrarea prin Serbia. Se ținut că Generalul Malkowski, care a înlocuit pe Puchner, îndată ce a auzit câteva puști ale Ungurilor de pe lângă Orșova, a tulit-o d'a fugă îndărăt și a intrat în Valachia la Cerneți. Se ținut că Lüders cu 25,000 Muscali ar fi intrat în Brașov și că ar fi avut și o izbire, dar acestea toate se vor lumina mai bine mâine sau poimâine. Aici minciunile boncănesc și este foarte anevoie a descurca care novită este de creșut, când nu

este raport oficial, care se întâmplă foarte rar și chiar acela de multe ori se înșală, mai ales la București, unde nu mai este scrupul de a minți. Păstrez toate scrisorile tale, dar voind să le comunic lui G. Negru și neavând vreme a le copia le-am trimis la Paris cu condiție ca să mi le trimită înapoi. Acum însă pot trimite copii, fiind că am pe Ioran, care m'ajută la scris. Trebuie să-ți vorbesc în trecut de măgăria lui Eliad. A trimis o enciclopedie către emigrații ce sunt la Brusa; pe tine te face mincinos, necinstit, calomniator, căci ai scris că nu ți-a ales nimeni locotenent în Transilvania. Te trată de hoț, că ai furat bani și nu te-ai supus a-i trimite lor, când ți-au cerut socoteala; te trată de intrigant ș. al. Pe mine mă trată de intrigant, că nu m'am băgat în revoluție, decât ca să-ți trădez Muscalilor și ca să fac interesul meu particular, precum mi l'am făcut și ca să fac pe Câmpineanu Domn ș. al. Poruncesce dar ca locotenent să nu se supue nimeni la sfaturile noastre. Nădăduesc să-ți pot trimite o copie.

„Românii de la Brusa sunt seci de tot. Le-am propus să contribuie și mi-au răspuns că mai întâiu să le spuie ce am de gând să fac cu banii ce se va da, dacă acea cheltuială e de folos; așa dar i-am lăsat dracului. Eu m'am în-

curcat foarte reu în privința pecuniară. Îți trimit trei oficeri Cehi, ca să intre în legionul român. Filipescu pornesce cu dinșii.

„Ți-am Țis într'una din scrisorile precedente despre hotărîrea celor dela Brusa, pôte pune în lucrare; cu toate acestea eu am Țis lui Negri să ia cârma lucrărilor. Mi-a Țis că va să se gândească două Țile; mâne trebuie să-mi dea răspuns. Va intra îndată în tratație cu Andrassy și va scrie lui Batthyáni. Intrigele lui Eliade sunt nepomenite și sunt pricina de nu-s Români încă organizați.

„Știrile dela Paris sunt foarte rele. Ledru-Rollin a făcut interpelație în potriua felului de a interpreta votul Camerei în pricina expedițiunei Romei; rezultatul a fost chemare la ordin din partea Președintelui și un vot al Camerei, că armia francesă a meritat dela patrie în lupta în potriua Romanilor. A doua Ți grupe pe ulițe pentru o manifestație în favorul Italiei, întocmai ca la manifestația în favorul Leheiei. La Cameră Muntenii propun punerea în acușație a Președintelui L. Bonaparte și a miniștrilor ca siluitorii ai articolului 111 al Constituției, care Țice că nația francesă respectă toate naționalitățile; pe urmă baricade, lovituri de puscii, căți-va oameni omoriți. Parisul și toată Franța dechiarată în stare de asediu. Pe Ledru-Rollin și pe

alți deputați de partida lui îi învinovățesc (?), căci au voit să facă o convenție națională în sala St. Martin. Generalul Changarnier iar este comandant al garnisoanei militare și al gardei naționale. În seara de 14 Iunie Parisul era liniștit. În Baden și Palatinat țin, dar nu se întinde mișcarea în celelalte părți ale Germaniei. Aici se țice că Lüdgers cu 24 mii Muscali ar fi intrat în Hermannstadt și se îndreaptă spre Kronstadt. La Predeal a fost o întâlnire între Secleri și Muscali. Aceștia ar fi împins pe Secleri; la Orșova Seclerii au împins trupele lui Puchner iar în Valachia mică, și caută să-i treacă pe unde să nu întâlnească oștire împotrivoare. Se vede că sunt trupe foarte demoralisate. Se țice că Bem se afla la Tomos-Varos (?) aproape de Bucovina.

„Sultanul s'a compromis foarte către Muscali și Austriaci cu sistemul de neutralitate ce a adoptat, și fără îndoială că aceste două puteri, de vor isbuti, și-or răsbuna în potriiva Turcilor, și poate că nu-i or lăsa fără răsboiū. Turcii au luat puțin rău (nas?) decând unii alții au lăudat armia lor de rezervă. Pune în gând că ei n'o credeaū nici a treia parte, pe cât este. S'au pomenit o dată că vin 150 mii de ostași de unde nu așteptaū decât 40 mii. Apoi, de vor mai bate

Ungurii o dată pe Muscali, apoi sunt la îndoială că Turcii vor cădea pe ei. Dacă mă voiî învoi cu pentru arme, apoi trimit pe Mărin Serghiescu ca să privegheze transportul lor în numele tău până unde vor putea trece dincolo. Am însărcinat pe Filipescu să caute a se înţelege cu Paşa de la Vidin. Când voiî găsi pe cine va, am de gând să organizez o propagandă sistematică în toată ţara. Veî sci că eu sunt hotărit a nu intra în ţară decât când voiî putea să intru cum sciî eu. Condiţiunile legioanei sunt foarte bune şi trebuesc primite; cât pentru cele-lalte tu trebue să tratezi pe basele următoare. Noi vrem să stăm uniţi cu Turcia sub regimul capitulaţiilor, cari ne permit a trata cu cele-lalte popoare şi ne putem prea bine uni cu Românii de la Transilvania, şi prin urmare cu Ungaria sub raportul comercial, industrial, sciintific etc. şi chiar politic, căci atlmintrelea capitulaţiunile noastre nu se opun ca să fim chiar uniţi politicesce cu Transilvania şi cu Ungaria îndestul(?), numai să ne plătim tributul regulat în toţi anii şi după aceea sunt pătruns că ne vom putea arangia cu Turcii; scopul ar fi ca toţi Românii să fie reuniţi cu noi şi chiar federaţi cu altul după principiul egalităţii drepturilor; acolo trebue să vizăm. Filipescu a fost astăzi dimineaţa

la Ministrul trebilor din afară; l'a întrebat unde se duce, Filipescu i-a ȝis că se duce la Belgrad ca să treacă mai departe. Ministrul turec i-a făcut observația că nu va putea merge la Viena; Filipescu i-a ȝis atunci că se duce în Transilvania. Ministrul l'a întrebat dacă poate să treacă. Filipescu a profitat de asta, ca să-i ceară scrisori de recomandație către Pașii dela Rusciuc, Vidin și Belgrad. I-a dat aceste scrisori. Filipescu a ȝis că se va sluji cu ele ca să cumpere arme pentru legioană. Pentru aceasta Andrassy îi va da o întregă putere. Turcii nu se supără de a ne vedea armați, și chiar dacă am lovi pe Ruși din Valachia mare, Valachia mică și Moldavia. Dar iată jocul ce vor juca dacă vor crede că Românii(?) sunt pentru Unguri, ei vor cădea pe Muscali; în cas împotrivor vor cădea pe noi și pe Unguri. Bem a scris lui Fuad-Efendi o scrisoare, în care se plange că Turcii nu păzesc neutralitatea și lasă pe Austriaci să intre în Valachia, și termină, ȝicând, că daca va bate pe Ruși, va merge să-și facă datoria și la Turci și să gonească pe astă canalie, vorbind de Ruși. Astă scrisoare a fost trimisă aci, ea a făcut mai mult pe Vizir să ridă. — Păstrez scrisorile tale, fă tot aceeași cu ale-mele. Aici în momentul ăsta Românii reacționari încep a fi în prea mare nu-

măr. Vin cu fie-care paquebot. Buzoiano a debarcat întâiu, pe urmă Rizo cu femeea sa, Ion Aleco Ghica și femeea sa. Aproposito de aceasta a venit o ceartă cu Madame Gosmann marșanda de mode. Ele s'aũ disputat, era aprópe să se incaere la masă la ospelul Engliterii, fiind de față oameni de toate națiile și chiar Indieni; dar cea mai mare bătălie s'a dat la insula Prinților. A venit Doamna Bogdan, Moisachi; acesta a venit ca casier și dragoman al lui Ion Ghica ce era însărcinat a cumpăra principatul pentru A. Ghica. Căciulă mare a venit prea târziu. Mâne se așteaptă ex-Prințul Bibescu. El vine să facă băi cu nevasta la insulele Prințipului. Rusia l'a făcut Prinț de Imperiu și i-a făgăduit să-i plătească datoriile, precum și o mare pensie pe viață. Stirbey și Grigoriță Ghica trebuie să sosească curênd. Admiratorii lui Eliade se gândesc să meargă a-l vedé.

„Luni 2 Iulie.

„Negri nu vrea să primească; dice că vrea mai întâiu să sondeze intențiile lui Grigoriță Ghica, căci el crede că va aduce mai multe slujbe țerei, intrând. La Paris I. Bratianu, Rusetachi, Melinescu și Voinescu s'aũ declarat comitet de-

mocratic. Ne-am fi putut uni cu dinșii, dacă nu ar fi luat un nume așa pompos și care o să le paralizeze orî ce lucrare ce este de făcut. Gulescu Negru umblă șovăind cu curu în două luntri. Comitetul democratic a protestat în po-triva convenției Grabe; la aceasta a făcut bine. Frate-tău pornesce săptămăna viitoare. Maică-ta nu mî-a trimis încă banii. Dacă oiū putea scoate ceva de la cei de la Brusa, țî-oiū trimite indată.

21.

„Pesta, 31 Iunie 1849.

„*Iubite,*

„Aceasta e a 5-a scrisoare ce țî-am scris de 10 zile. Nu sciū de le-î primi pe toate, căci trebuie să scii că scrisorile mele se urmează așa cât una se țîne și completează pe cea-laltă. Astfel cât mi-e teamă că pierdendu-se una vei pierde firul, și anevoie vei înțelege pe cea-laltă. Eū am primit de la tine aceste scrisori numai :

„Din 4 Iuniu supt No. 5;

11 „ fără număr;

17 „ No. 7. Pe aceasta am pri-mit'o aseară; după ce țî-am trimis pe a mea No. 14. Tu ar fi trebuit să-mî însemnezî câte scrisori dela mine anume ai primit, și să-mî

respondi la toată scrisoarea și la tot numărul a-nume, ca așa să ne putem lămuri. Eri, după cum ți-am spus în scrisoarea No. 14, m'am dus la 6 ceasuri după amiază să ved pe Kossuth, dar nu m'a primit, pretextând că e bolnav. Batthyani a venit să-mi spuie aceasta escuțându-l. Am ținut atunci acestuia, cea ce vream se dic celui-lalt. I-am spus că nu e vreme de pierdut, că eu cred că încă este timp a cerca a dobîndi de nu cooperația măcar neutralitatea lui Iancu, și pentru aceasta trebuie mai întâiu făcute concesii largi. 2-a a trimite plenipotenție lui Bem ca să trateze singur pentru aceasta cu Iancu, de vreme ce spun că Guvernul maghiar nu are timp a face acum aceasta; că din parte-mi voi trimite și eu un comisar la Iancu, ca împreună să lucreze pentru aceasta. El mi-a ținut că nu pot a face concesii astfel cum voi eu, că nu pot a da plenipotenție lui Bem, căci este prea liberal; que du reste s'ils sont perdu, les Roumains nu-î va mântui. La acestea înțelegi că m'am supărat și m'am dus la Dembinski unde era Bisczanovski și Longuard. Acestora le-am spus toate și am ținut că eu plec din Pesta, căci nu pociu folosi și mântui oamenii ce vor de bună voie a se perde, și că toate acestea dovedesc că sunt tărăți iar nu liberali, și că cauza lor nu merită ca un om cinstit a se pierde

pentru ei. Dembinski mî-a ȃis sã mai rãmãiu cãci poate va fi numit cap al armiei. Acum avem elemente pentru o revoluție contra guvernului, dar timpul nu e priincios, cãci ar urma mare desorganizare. Astã noapte a venit un curier de la Bem, ȃicënd cã nu poate dis-
posa decãt de 5 miã oameni, avënd cu cei-lãlți înconjurat munții lui Iancu și cã trebuie cãt mai curënd a face pace cu Romãniã. Nu putea veni mai *apropo* ca sã dovedeascã adevãrul vorbeii mele de erã. Peste o ȃi saũ douã Guvernul maghiar și eũ asemenea ne mutãm la Ketskemet, unde se va concentra oștile și apoi la nevoie la Segedin, și apoi Domnul scie unde (veđi înse direcția). Tot ce e greũ e cã Ielacici ne taie calea pe la spate. Aceia ce-mi ȃici cã trebuia ȃise lui Bem le-am ȃis in parte de atunci, și am mai însãrcinat pe Bolliac cãnd l'am întãlnit in Debreczin, care e bine cu dînsul ca sã-i ȃicã cu meșteșug mare, cã noi l'am numi bucuros de Domn saũ rege al nostru. Orã cum el e pe cãt poziția il iartã, in favorul Romãnilor. Lehiã din a lor legioanã sunt cu totul pentru Romãni, și aũ cerut dela Bem ca ei sã nu se batã contra Romãnilor. Kossuth a cãrmuit slab și rãu, el mi-a dovedit și mai mult cã nici o datã un demagog nu poate fi un om de Stat. El a pierdut Ungaria. La aceasta iea mare parte

și Görgey. Acesta vrea să fugă la munți și nu ascultă pe Guvernul unguresc. S'a trimis erii generalul Kis? ca să-l silească să se supuie sau să-ia comanda. Tot un lucru încă supărător pentru mine este că n'am bani de loc. Astăzi n'am bani (?) nici cu ce să măninc. Ai putea să-mi trimiți un credit la Lenoir? sau Bisczanovski de vre-o 40 #. — Eă, cum ți-am spus, mă duc cu Guvernul maghiar și oi sta aici în Ungaria până la urmă. Serrez la main bien affectueusement de ma part à M-me Ghica que j'aime toujours beaucoup, malgré qu'elle m'a manqué de promesse.

„Am fost acum la Dembinski și am aflat că Görgey a dat demisia de general și a ramas ministru de rebel. Dembinski mi-a ȳis: ils ont fait plus de fautes qu'il y a de cheveux sur la tête d'un homme crėpu. El inse se leagă să ȳie rebelulă încă 6 luni. Creȳ că va fi numit. Inchi-puesce-ȳi cat aceste nehotăriri aduc pierdere de vreme și apasă poziȳia. Dembinski vrea ca să ia ofensiva, prăpădind 1-iu corpul lui Ielaci și apoi contra Muscalilor. Vrea să eviteze o bătălie mare și să poarte rebel defensiv în privinȳa strategică, adecă a hărȳui pe dușman.

„Tu pricepi că multe din cele ce-ȳi scriu, trebuie să le ȳii ascunse de Ungurii din Constantino-pol, altele de alȳii tot din Constantinopol. Deosi-

besce singur, *cap aî bre*, ar Țice un Osmanliu. Ni-
micincă nu e hotărit, planurile se schimbă din ceas
în ceas. Sunt prea bine cu Dembinski, mă va
ajuta creȚ asemenea și Bisczanovski. Acesta este
un peu *brouillon*, et une fois qu'il a quelque
chosé en tête, il y revient à chaque moment et
à propos de toute chose. Maintenant il a tou-
jours les Autrichiens dans la bouche. Je ne sais
si c'est une qualité diplomatique, mais j'avoue
que je ne la possède pas. En effet, je me crois
très peu propre à faire un diplomate: je ne suis
pas assez souple. Cu toate acestea nu creȚ că
sunt de vină în neisprava d'aci. Dembinski avea
un tractat cu Ungurii ca să-l ajute să intre în
Galiția, și când tot fu gata fu oprit. Tot Lehi
î-au pus în picioare pe Ungurii și ei nu-î pot su-
feri. Bisczanovski e mai înapoi decât mine. De
aci înceie că Ungurii sunt foarte de nimic. Aș pen-
tru Români o ură nespasă. Cu toate acestea tot nu
desper și tot făceam acum dacă venirea Mus-
calilor nu îtrerupea lucrarea, acum încă e
vreme. Bani asemenea le lipsesc. Ți și noapte
tipăresc la bancnote și nu pot isbuti a acoperi
chieltuelile. Aș sosit astăȚi Murgu și alȚi Depu-
taȚi din Banat și Transilvania și îmi spun că acolo
Români sunt foarte întăritaȚi contra Ungurilor,
căci acestia îi maltratează foarte rău, și că nu mai

e chip d-ai opri a face revoluție și a se uni cu Muscalii.

„Eă insumi desper și nu mai cred că e chip a împăca aceste ambe nații. Nu poți resona cu ura, resbunarea, fanatismul, mândria națională și inverșunarea amînduror; trebuie pentru aceasta vreme și multă vreme. Cea mai mare vină e a Ungurilor. Acum e târziu. La fatalité s'accomplira. Ambele nații s'aă tîrit una pe alta în mormînt!

„1 Iulie 3 ceasuri dupe ameađi.

„Am fost la Dembinski. Gőrgey nu s'a supus. S'a dus aseară acolo Mesaros. Guvernul maghiar pleacă acuma. Aștept pasaportul și o cartă pentru drumul de fier de la Batthyani ca să plec și eă mîne. Pesta înfățișează un spectacol trist. Pe uliță nu întălnești de căt calabalicuri și oameni fugind încotro pot.

„Muscalii poimîne trebuie se fie aici. Tot este în *débandade*. Kossuth s'a desceptat în sfărșit și aseară a ăis că se vede că Gőrgey vrea se *rendre* la Austriecl. Le sauve qui peut est général, și socot că s'o opri în Turcia. Poate această scrisoare va sosi împreună cu mine la Constantinopol. Nu sciū de voiū putea a ăi-o

trimitе înainte. Sunt îngrijat de Bălăceanu și c-nie cărora am scris la Sibiu de mai multe ori și n'am primit răspuns. I-am scris și ieri să se tragă spre Turcia. Nu mai este speranță. Prin această scrisoare veți cum tot minutul schimbă și empirează situația. P'aici s'a răspândit vorba că Ledru-Rolin e president al Republicei și că a declarat războiul Austriei, dar nu cred nimic. Il parait que Dieu s'est fait Cosaque et qu'il va refaire le monde à son image. — Helas! Proudhon avait bien raison de mettre ce mauvais Dieu à la porte en le honnissant. Am fost astăzi de dimineață la Longvard. Prin două trei convorbiri ce am avut cu dînsul, l'am dispus cu totul pentru Români și îmi dicea că voește a merge la Kossuth să insisteze pentru aceasta. Târziu! — Conștiința noastră poate fi liniștită, căci ne am făcut datoria. Ungurii nu pot dice așa.

„Ungurii pier ca și noi și tot din acea cauză. Ambele nații am avut în cap un general care nu concentrează armia la vreme. Görgey poate da mâna cu Tell. Inchipuesce-ți că Ungurii, încă aș mai mult de 80 mii, dar împărțită și răspândită nu înse departe; și cu toate acestea iată unde ne aflat (*sic*). E probabil că cu toții om fi prinși de Muscali. Eu sunt hotărît a ședé și a pleca din Ungaria cu cei mai din

urmă. Să n'ai norocirea nici să mori cu cinste!!
Nu cunosc nimic mai crud. Je suis né sous une
mauvaise étoile. Scrisorile mele sunt mai mult
jurnal.

„10 ceasuri seara.

„Fusei la Dembinski să mai aflu ceva; e
un foarte bun și de treabă betrân și-mi place
mult. Se respandise vorba în oraș că Rușii au
fost batuți la Capolna, dar el îmi spuse că e
minciună. Mâne s'așteaptă scire dela Metzaros.
Kossuth și Szemere au plecat. Cei-lalți Miniștri
sunt în permanență și pleacă mâne la un ceas,
când voi pleca și eu, precum și Bisczanowski,
Longward și toți ceilalți. Dembinski mi-a ținut
că va rămânea până va primi scire dela Mesa-
ros; i-am ținut să se păzească ca nu cumva
Swarz-Gelbovici, de cari se află mulți între ora-
șeni, vedând lipsa Guvernului și a oștirea din
oraș să nu pue mâna pe dinsul să-l dea Ruși-
lor. M'a ascultat și a poruncit să-i aducă un corps
de garde. Astă seară se făcuse oare care larmă
prin oraș în potrive banquenotelor, căci se ținut că
Rușii au declarat că nu vor a le primi. C'est
une ruse de guerre spre a paralisa Guvernul.
După toate probabilitățile Metzaros va fi arestuit
de Görgey. Dacă acesta își aducea și se concentra

cu corpul lui Vetter și a lui Vissotzky, se aduna ca la 80 mii oameni și se putea întocmi o apărare. Așa îmi dicea Dembinski. El acum poruncește în lipsa lui Metzaros, care s'a numit *en chef* numai cu numele, până va trage oastea dela Görgey.

„Nici o scire din Transilvania. Regele Codrilor Iancu a mai bătut, se dice, pe Kemeny, care mersese să-l caute prin Munți. Poate Görgey s'a supune, dar atunci poate o fi prea târziu pentru concentrare. La bătălia de la Raab Ungurii au pierdut 7 mii oameni.

„Dacă Ungurii s'ar fi împăcat cu Românii s'ar fi putut trage în Transilvania, unde ar fi putut ține un rebel vecinic. Acum nu pot merge acolo.

„Bem se află paralizat în operațiile sale, și oastea lui e pierdută pentru Ungaria, căci Secuții nu vor să iasă din Transilvania, unde șed. De-aceia Bem nici folosește Ungariei, nici poate fi folosit. Cum pot fi oameni de stat aceia ce nu prevedea aceasta și cari dic că Românii nu-i poate mântui. Apoi trebuie să știi că Românii se bat mai cu înfocare și au mai mult ensemble decât Ungurii, și Munții sunt în mâna lor.

„Am trimes erii doi tineri la Iancu să-l povățuiască din parte-mi să se ție neutru între

Unguri și Muscali, și să nu iasă din munți, cum și să caute a se învoi cu Bem, îndemnând pe acesta a se pune în capul unei mișcări mai mult română sau curat Transilvană, fără excepție de naționalități, cădând Guvernul maghiar. Asemenea am scris lui Bălăceanu. De voiū putea, însumi mă voiū duce în Transilvania.

„Il faut du temps pour les bonnes choses et malheureusement les événements marchent trop vite, les hommes ne sont pas assez ingénieux, pour avoir des bonnes et grandes inspirations. — Aussi je n'augure et n'attends rien de bon.

„Venisem aci cu credința că voiū muri sau voiū face vr'o faptă folositoare, și ved că evenimente crude mă stavilesc; și mă tem, și privesc cu groază nevoia în care oiū fi a pleca de aici și a începe iarăși tristă vieță de proscris.

„2 Iulie, 10 ceasuri.

„Metzaros a sosit. Görgey este blocat de vrăjmași și nu l'a putut vedé. Corpul acela dar, care era de 45 miî, e perdut.

„3 Iulie, 11 ceasuri noaptea.

„Kossuth s'a întors astăzi după prânz.

Aci a venit veste că la Comorn erî în 2 Iulie 50 mii vrăjmași isbind corpul lui Görgey, acesta le-a tăiat aripa stângă și i-a împins până la Acs (*sic*). Centrul și aripa dreaptă a fost respinsă de Klapka. Se dice că Ungurii aū perdut 700 oameni și Nemții 2000. Asemenea Ungurii ar fi luat 9 tunuri; dar scii că și Austriacii aū luat 6 dela ei, de care tace buletinul de aci. Pour ménager les susceptibilités nationales Dembinsky n'a pas voulu être en chef și a lăsat pe Metzaros, dar el va purta operațiile. Dembinsky se leagă că va ține 6 luni. Planul lui Dembinsky scii că este să mute războiul în Ungaria de jos, în vreme ce Kossuth și Görgey vor a părăsi cu totul Ungaria și a merge la Viena. Acea ce Dembinsky dice că nu este cu putință acuma. Aradu s'a dat Ungurilor. Dacă se va da și Temeșvarul ce-l bombardează acum, apoi lucrul merge bine, căci Ungurii aū atunci basă bună de operații. Se dice că Rușii de la Miskoltz s'aū îndreptat spre Debreczin și aū lăsat drumul Pestei, acea ce ne făcū să mai rămănem puțin aci. Se dă cu socoteala căci vor să taie Transilvania de Ungaria și se îndreptează în ajutorul Temeșvarului. Jelacici s'a retras spre Titel. Nemții da la Comorn după bătaia de alaltăeri, s'aū retras, dar Dembinsky bănuia aseară

ca nu cumva să se fi luat după corpul lui Kmety ce se află la Stulveisseburg. La Debreczin poporul a omorît pe prizonierii ruși și nemți ce erau acolo, acum e temere mare ca Rușii să nu facă repressailles. Astăzi poate plecăm spre Szegedin.

22.

„Pesta, 14 Juillet 1849, 6 ceasuri seara.

„Ți-am trimis astăzi o scrisoare, acum încep alta. Vezi că scrisorile mele sunt un jurnal în care însemnez nuvelele de toată ziua și de tot ceasul. Dacă Muscalii urma a pași înainte după cum începuse, până astăzi se sfârșia comedia în Ungaria, dar n'a fost infaillibles nici ei. Ploile și drumul bătos a oprit apropierea Rușilor. Mor mulți de căldură și holeră. Spun că ar fi la Polgar acum. Dembinsky a luat dispoziții și câștigând vreme se câștigă viață. Iată 6 zile de când guvernul stă în învâlmășeală din pricina lui Görgey. S'a trimis ieri și astăzi curier la Görgey ca să-i ceară 20 mii. Austriacii s'a tras îndărăt de la Comorn. Dembinsky bănuiesce că s'or fi pogorît în ajutor lui Jelacic.

„Bisczanowsky a plecat ieri. I-am dat ieri o

poliță ca să plătesci lui Czaika 15 #. Și astăzi alta ți-am trimis în scrisoarea mea ca să primesci 27 # tot dela Czaika.

„Am primit jurnalul celor de la Brusa ce mi-ai trimis. Sunt și eu de părere că trebuie modificat. Mi-a părut bine vedând că între legitiști aceia (căci Locotenenții și cu ai lor reso-nează tocmai așa socotindu-se că *de droit divin* puterea revoluționară a Românilor este inerentă persoanei lor, și că Românii și-au alienat pentru tot-deauna dreptul de a avea alt guvern sau cap decât pe dumnea-lor) s’au unit mai toți pentru Negri, dar condițiile ce pun la aceasta trebuiesc modificate, de nu se vor pute suprima. Tu ar trebui să începi a face ca Czaika, la una sau două săptămâni câte un buletin, dând în cunoștință la toți emigrații prin agenți starea lucrurilor și lucrările noastre. Cu voia fără voia celor-lalți, tu organizează acolo concentrare și dă direcție emigrației, eu te voiu secunda, și cine va vrea vie după noi. Când este anarhie trebuie a lua în mână direcția lucrărilor fără a aștepta a o primi dela cei-lalți. Caută încă izvoare bănesci, îngrijesce încă a-mi trimite puscă, căci aceasta este o mare stavilă pentru legiune, fiind mare lipsă aci. Cum dracu să insistez ca să facă legiunea, când îți spun și e adevăr că au multe

batalioane în cari nici pe sfert oamenii n'aũ puscã. Acesta ar fi chipul cel mai bun spre a isbuti în planul nostru. Totul dar atãrnã mai mult dela tine.

„Am lãsat pe guvernul maghiar în aceste zile în pace, fiind-cã nu scia ce sã-și facã capului, dar je reviidrai à la charge bientôt. Este mare nenorocire, cã Ungurii nu pricep foloasele ce ar dobândi de ar lua altã politicã: cu naționalitãțile și mai cu seamã cu Românii. Ce se va întâmpla din aceasta? Iatã ce cred: dacã Ungurii, cum eu doresc din suflet, vor birui pe Ruși, apoi acea biruințã va profita în viitor mai mult Românilor decãt lor, cãci isprava acestei biruințe va fi *ipso facto* liberarea Polonilor și a Principatelor cari aũ o politicã contrariã politiceii de acum a guvernului maghiar. Aceasta o simt Ungurii și pentru aceea cãt va mânia acesta lucrurile nu va lega relații mai strinse cu Polonia și România decãt o alianțã defensivã și ofensivã, și aceasta încã nu se va puté poate face din deosebirea politiceii, dar cu vremea încã firesce guvernul se va modifica și alți oameni mai puțin ostili naționalitãților vor lua cãrma, cãci de asemenea oameni tot se aflã și între Ungurii. Pentru Ungurii chiar n'aũ fãrã numai un mijloc a-și pãstra naționalitatea lor, și aceasta e federația, iar nu supremația;

altmintrelea vor avea soarta ce amerință pe Turci. Intr'adevăr Ungurii, viță concherantă, este foarte mică la număr ca și Turcii și din ți în ți pier. Este observat că această viță nu se înmulțesc ca Români și cele-lalte nații; elle est frappée de stérilité et destinée à s'éteindre peu à peu ca și Turcii. Crede că am alergat mai prin toată Ungaria și n'am vădut Unguri compacti, afară de vre-o câte-va sate împrejurul Debreczinului și pe lângă Tisa; în toate cele-lalte locuri sunt inecați în noianul altor neamuri. Asemănarea lor cu Turcii este foarte mare, atât în caracter, în vitejia individuală, cât și în trufia națională. Soarta le va fi asemenea. Eū nu cred să fie nici 4 milioane de Unguri adeverați și aceștia nu compacti la un loc, ci răspândiți în mijlocul unei populații de patru ori mai mare și ostilă lor. Acum aū o armată, dar în acea armată două din trei părți sunt străini, între cari la 30 mii recrutați între Români. Din aceste date singur poți trage conclusia. Eū le-am dis; supremația și democrația nu se pot alia împreună și eū cred că veți pica tocmai în groapa, ce vreți a săpa naționalităților. După părerea mea, Ungaria are două căi înaintea sa : de voiesce a-și păstra supremația ce a avut până acum, atunci trebuie

a rămâne aristocrată și despotică, sau într'alte cuvinte a rămâne cum a fost lângă Austria; de voesce a fi liberă și democratică și a incongiură într'aceeași vreme și temerea de Panslavism, trebuie a da mâna la 9 milioane Români, nație innăscută democratică, ce să stea împreună cu dinsa și lângă dinsa; într'un cuvint din două una, sau o Ungarie Austriacă sau o Ungarie Română, altmintrelea nu se poate.

„Nația română din toate națiile Orientului are cel mai frumos viitor, este mare, creș mai la 10 milioane, este compactă și cuprinde tot ținutul din Tisa până la Marea Neagră și din Carpați la Balcani, căci trebuie să știi că în Transilvania, afară de vre-o 400 mii Secui și Sași, Ungurii sunt numai vre-o câte-va mii și încolo tot Români. Asemenea în Banat. Dincoace de Tisa sunt foarte puțini Serbi. În Bulgaria m'a mirat încă foarte mult neîntâlnind din Balcani și până în Dunăre nici un sat bulgăresc, și numai sate românesci. Unde sunt Bulgarii? În Bulgaria se află puțini prin orașe și apoi între Vidin și Niș și dincolo de Balcani; Români se întind în toată Bulgaria proprie și pe tot malul drept al Dunărei până la Belgrad. În partea serbică, pe Dunăre, după cum mi s'a spus, sunt mai mult de 40,000 familii române. Bulgaria proprie dar,

după locuitorii ei de astăzi, este o țară românească; veđi dar că am drept să reculez hotarele patriei noastre până în Balcani. O să moară Bolliac de necaz că n'a avut el înteiū această idee. Românismul nu se va pute desvolta și scăpa de atăți vrăjmași ce-l apasă, până când ambele Principate nu vor fi libere și nu vor organiza puterea lor armată, astfel cum o visam acum vre-o 5 ani, și cu care să-și tragă cu sabia hotarele sale naționale. Puterea publică a unui stat organizat este singura garanție a sa. Dumnezeuul meu politic de mai multă vreme este *puterea*, este *Iehova*, *Dumnezeul armatelor*. Este de trebuință a popularisa între Români aceste idei și a întoarce toată ținta lor națională către armă numai, căci numai cu dinsa se vor mântui și vor fi mari și puternici. Eū simt cu atât mai mult această trebuință, căci se află între noi o școală romantică, care desprețuesce puterea materială a unui stat și ne vorbesce numai de puterea morală, puterea dreptului (veđi d. ex. adresa guvernului provisoriu din Iulie anul trecut către Soliman-Pașa). Școala romantică în care iaū parte atât Russet, cât și Eliad și alții, a perdut revoluția noastră. Sciū că și tu ai ideile mele și nesciind ce se va întâmpla cu mine aci,

ași dori să nu le păstrezi pentru tine, și să cauți a le popularisa.

„Îți trimit No. 2 din fôaiea „Democrația“, unde este un document al guvernului pentru Români din Transilvania. Îți trimit încă și acest extract, care arată opinia lui Kossuth și hotărîrea nestrămutată întru aceasta. Acesta mi s'a dat în secret și doresc ca și tu să-l ții asemenea, căci aflând guvernul maghiar că îl am, poate să-l compromită poziția mea aci. Eū îți împărtășesc toate aceste documente, pe care te rog să le păstrezi împreună cu scrisorile mele, căci doresc să scriū ceva pe urmă într'aceasta. De n'o voiū puté eū, apoi vei face-o tu, sau Golescu negru, căruia mă rog a-i comunica toate. De poți tu, fă acum ceva pentru jurnale.

„Poziția Turcilor în Principate dă slăbiciune politicei noastre aci, căci Ungurii și Lehiī vor a menagea pe Turci și prin urmare se tem a face ceva ce nu le-ar plăcé, sau care ar trăge bănuiala lor. Lucrează încă acolo asupra lui Andrassy. Nu é decât un mijloc pentru naționalitatea națiilor; a dobândi este a răsturna guvernul maghiar, dar acum é vreme. Apoi o s'o facă Muscalii, căci eū cred că isbânda é peste putință, afară numai dacă lucrurile nu se vor preface în Paris, Londra și Constantinopol.

„6 Iulie.

„Astăzi am fost la Batthiany. Mi-a spus că Iancu a scris lui Kossuth că se unesc cu Ungurii contra Rușilor de-î va da naționalitatea și cele-lalte. I s'a răspuns îndată dupe basele hotărîte cu mine. Aceasta e de o mare importanță mai cu seamă că Bem este silit a avé necurmat ca acum contra lui Iancu 10 mii. Bem se află acum într'o poziție rea. Muscalii au venit în Transilvania cu 30 mii; el avea numai 9, căci armata îi era răspândită. De aceea Muscalii au înaintat până la Dej. Aceasta la 31 Maiu. Bem așteaptă artilerie ca să-î atace. El se află acum în Maros-Vasarhely, la Tecue (?).

„La Comorn astăzi era să fie o bătăie. Dupe aceea armata era să se tragă incoace, lăsând o garnisoană bună. Toată puterea se concentrează spre Szegedin și Banat. Dembinski speră că va strînge 100 mii. Vor să bată întîi pe Ielacici și apoi pe Muscali.

„Din ticăloșia guvernului maghiar nu se scie încă unde e Muscalii. Se țice că e la Tokai și că încă nu e la Debreczin. Se țice că s'a despărțit în două, unii într'acolo, alții incoace spre Pesta. Acestea le-am aflat acum de la Dembinski. Avem bună nădejde. Pentru legioană

mi-a spus Batthyani ca să mai aștept vre-o trei patru zile, până se va orânduî un ministru de război, căci Görgey a dat demisia. Se dice că se va orânduî Aulich. Metzaros s'a numit general en chef peste toate trupele și Dembinski chef de l'état-major général, după cum era Chronovski la Piemont. Görgey păstrează comanda corpului lui.

„Batthyani mi-a spus că aū greutate din pricina banilor. Inchipuesce-ți că aū nevoie acum a cumpăra puscile care se află la Vidin, și aceasta că din pricina acestor temeri și mutări teascurile n'a putut lucra. De va ține, cum sper acum, războiul, apoi voiū face legiunea, căci la aceasta ți și noapte gāndesc. Monti încă n'a isbutit in legiunea lui până acum din lipsa puscilor. Bathyani imi dicea că vrea să trimită la Vidin lume ca să schimbe cu puscile.—Cum îți pare?

„Eū tot mă țin de idea ce ți-am împărtășit intr'una din scrisorile mele (cređ No. 12), adică d'a mă duce cu un steag național in munții Transilvaniei la Iancu și d'a porni pe Romāni contra Muscalilor prin ideia naționalității și a-i scula pe toți. Am însărcinat astăđi pe Longvard a o propune lui Kossuth. El este cu totul de părerea mea și are bune argumente a

da; a și fost astăzi, dar neputând găsi vreme priincioasă, a rămas pe mâne a se înțelege cu dînsul.

„Guvernul maghiar și mai cu seamă Kossuth a pățit o rușine ca și guvernul nostru luând fuga cum aū auđit că vin Muscalii. Jurnalele d'aci îl rid acum. Cărtesc încă pentru destituția lui Görgey. Kossuth a venit astăzi aci, Bisczanovski asemenea. Aseară mă aflam la Batthyani când fu chemat afară și îndată intră, aducându-mi pe Nenișor care a sosit alaltăieri aci și venise să-l întrebe unde mă aflu. Măne îl pornesc în Transilvania la cei-lalți, cărora am scris că de nu voiū puté isbuti curēnd în treaba d'aci, apoi voiū umbla a-i așeđa pe toți după gradul lor în oastea ungară. Sunt foarte îngrijat de dînșii, căci îi sciū fără mijloace, și în oare care chip noi a-măndoi suntem responsabili, căci i-am adus aci. Lui Nenișor, care a venit fără bani, i-am mijlocit de toate ca să se ducă în Transilvania. Se poate aceasta ca Negri și Alecsandri să fie acolo și nici tu, nici ei să nu-mi scrie nimic, ei pe cari îi iubesc atât? Tot aceasta ași đice și de M-me Catinca Negri, care am auđit că a venit acolo, dar dumnea-ei are mai multă dreptate să mă fi uitat.

„Găndesc că om mai ședé aci vre-o trei

„dile și apoi om merge unde ți-am însemnat. Ce voi face după aceea, nu știu. Ași fi dorit să fiu aci liber fără însărcinare, ca să mă pot lăsa dorințelor mele.

„Muscalii suferă mult și va suferi încă de climă și boalele ei, cum și de strugurii ce vor mânca la Tokai peste puțină vreme. Dembinski pune temeiul p'aceasta.

„În scrisoarea nevastei sunt ceva hârtii pentru tine.

„Nu plecăm astăzi, și mai rămânem până vom mai vedea starea văjmașului (?).

„Ți-am trimis prin Bisczanovski polița de 15 # care i-am primit de la dînsul ca s'o plătescă lui Czaica sau Lenoir.

„Îți trimet acum una de 27 # ca să ieși dela Czaica.

„Îmi rămâi dator dar cu 12 #, la care mai adăugînd ce vei pute, mă rog a mi-i trimite cât mai curînd“.

23. „Szegedin, 13 (1) Juillet 1849. Minuit.

„Je suis parti avec le gouvernement Hongrois le 8 du mois en hâte de Pest, où on disait que les Autrichiens vont entrer dans quel-

ques heures. Rien n'est arrivé pourtant et Pest est encore Hongrois. Je suis venu par Solnoc ici. Szegedin est actuellement la capitale du pays. Les choses ont varié ici et nous sommes en faveur. Pusesem în lucrare mai multe mine pentru aceasta: Dembinski și Longward. Acesta mi-a spus că Canning s'a pronunțat pentru Români din Transilvania. Aceasta a spus el guvernului maghiar, care acum într'acolo țin-tește fără a aștepta mult. Batthyani m'a po-tit la dînsul spre a ne înțelege. Eram cam supé-rat pe dînsul, căci îl vedeam că-mi stă în cale ca să nu mă înțeleg d'adrechtul cu Kossuth. În vremea aceasta a sosit aci Bolliac, Deivos, Manu și Vernescu. Am ȝis lui Bolliac să meargă la Kossuth. L'am dăscălit ce să-i ȝică. Kossuth l'a primit bine și i-a făgăduit că va implini toate. Seara am fost la Batthyani și ne-am învoit în toate condițiile acelea, afară de art. X. Adevé-rat că acel articol se reduce la puțin, de vreme ce sfaturile de administrație precum și sub-prefecții sunt aleși, și numai prefectul comitatu-lui é numit de guvern. Acestea s'a făcut ieri. Aȝi am fost la Kossuth cu Bolliac. I-am dus a-cesse condiții care le-a primit, cum și tractatul pentru legioană, care asemenea a fost primit cu condiție d'a face acum un batalion de o cam dată și

peste puțin să complectez legioana. Măne mă duc iar la dînsul ca să ieau lucrul sfârșit și să plecăm cu toții în Transilvania, atât pentru legioană cât și ca să caut a împăca pe Români. Kossuth ne-a ȝis că el vrea să trimită pe Bem în Valachia mare ca să compromită pe Turci și să-i silească a se demasca. El e cam supărat pe ei. Ne-a întrebat ce credem noi pentru aceasta. La care am răspuns potrivit scrisorilor tale, că Turcii vor fi pentru Unguri dacă vor bate pe Muscali; că ei nu mai pot pretinde la neutralitatea Valachiei mari, unde mai cu seamă se află Muscali, că ei pot a sta în Valachia mică. Măne voi intra în mai multă deslușire cu Kossuth.

„Bolliac, cum ți-am spus, e bine cu Bem și i-a ȝis într'o ȝi, că noi îi putem face o carieră mai strălucită decât i-a făcut Ungurii, dacă se va da nouă și va goni pe Muscali din Valachia mare. Îmi asigură că nu i-a părut rău d'această isbire *à bout portant*. Se vede că aceasta o dorește și Bem. Se ȝice că el a bătut pe Muscali afară din Transilvania și că a intrat în Bucovina. Nu se scie de e adevărat. La întimplare când Bem va intra în Valachia mare, apoi voi d'acolo trebuie să veniți în Valachia mare cu Negri, ca să-l puneți în capul trebilor. Pentru

Iancu i se făgăduiesce un rang de sus în armata Ungariei. Eu voi să mă întâlnesc cu el în Transilvania. Kossuth mi-a spus că scrisoarea lui e foarte frumoasă, dar cam vagă în cereri. Skender e la Panciova. Îi voi scrie să vie. Nous avons beaucoup de confiance dans l'action de nos armées ici. Nous espérons que l'ennemi sera battu. L'esprit du peuple est admirable; il se rassemble partout en landsturm. Görgey a rămas cu toată oștirea lui la Comorn, adică cu 50 mii. Muscalii în număr de 45 mii s'a tras spre dinsul ca să se unească cu 30 mii Muscali, ce sunt într'acolo și cu Austriacii. Dembinski operează acum în dosul Muscalilor cu 28 mii. 15 mii Muscali ce erau spre Debreczin nu se știe ce s'a făcut, poate s'a dus spre Transilvania. Dembinski caută acum a degagia pe Görgey. Cum vești planul s'a schimbat de o cam dată din mai multe necesități, iar mai cu seamă din voința lui Görgey, și Ungurii acum vor să ție linia Tisei. La nevoie se va face ce a voit Dembinski, adică a se concentra între Tisa, Mureș, Dunăre și în Transilvania.

„Dar gloria? a cui să fie? dicea Bolliac. Eu întâiu am avut idea. Eu acum m'am dus iarăși

la Kossuth pentru aceasta. Ca să scap de dînsul, i-am făgăduit să-i dau un rēvaș la mână că e glorios și l'am iscălit în tratatul legiōnei, dându-i titlul de *déllégué spécial de l'émigration de la Transilvanie*. Voiū trimite pe Bolliac să șadă pe lângă Bem și să-l dăscălească; îi voiū da plenipotenție a și încheia ceva.

„14 Iulie, 2. ceasuri după prânz.

„Ghica, iubite Ghica, ingenuche și mulțumesc lui Dumnezeu, patria noastră se va mântui. Viū dela Kossuth. Acea ce d'abia îndrăsneară a visa, se va împlini. Bem a bătut Muscalii la Bistrița și i-a gonit afară; acum s'a dus la Brașov și apoi la Valachia mare. Am vedut depeșele lui. Mi s'a arētat de Kossuth. Vor să câștige cu bani pe Omer-Pașa. — Și se va face. Inchipuesce-ți bucuria mea când Kossuth m'a propus ca să ieau pe Iancu cu toată armata lui în Valachia mare.

„Trebue, a dis, ca toți Români din Transilvania și Banat să meargă să mântuiască Principatele, unde e temeiul naționalității române. Așa dar peste puțin, împreună cu Bem, voiū intra în Valachia mare c'o mare putere, și 8 milioane Români vor fi în picioare contra Muscalilor.

Kossuth îmi înlesnesce toate spre a lucra în Transilvania și ne dă și bani de cheltuială; el e în adevăr un om mare. Acum cred că cauza libertății va isbuti. N'am fost nici odată așa fericit ca în acest minut.

„Astăzi e trei luni de când ne-am despărțit. Am suferit mult, am trecut prin multe momente crude, dar acum toate mi s'aun răsplătit cu prisos. Tu scii ce-ți rămâne să faci. Nu-ți pot scrie mai mult. Am spus lui Kossuth că în proclamația ce va face Bem să dică că Ungurii vor să scape și pe Valachia mare și pe Turcii de Muscali, care îi tirăsc într'o politică rea, că vor frăție cu toții etc. etc.

„Măne plec negreșit, acum sunt foarte *ému* și am multă treabă ca să-ți mai pot scrie. Ți-am scris pe scurt. Tu completează cu gândul. Îți trimit binecuvintarea mea pentru idea ce-ai avut d'a mă trimite aci. Nu credeam că și visurile se pot implini. Aștept o adresă dela Batthyani formală în privința concesiilor. Imi aduc aminte acea ce seriam lui Ion Brătianu când eram la Constantinopol, dicându-i că acela va pute mântui patria, care va dice: „dintru Ungaria am descălecat“. Bolliac îmi este de mult folos. Kossuth intră cu totul în pro-

iectul din scrisoarea ta. Despre acesta am vorbit mult astăzi. Bem e cu totul pentru noi.

„J'ai fait expédier les ordres du gouvernement à Skender à Panciova, où il se trouve, pour qu'il aille au plutôt en Transylvanie. Legiunea sera en avant-garde când s'o duce în Valachia. Kossuth a destituit le gouverneur de la Transylvanie, căci s'a purtat rău cu Româniî, după cum a arêtat Bolliac“.

*

„Creș că mi-ai văduț jurnalul. M'am strecurat prin toate și n'am părăsit granița, lucrând când pe ascuns, când de față. Am dobândit confidența multor oameni trebuincioși, și de când m'am întâlnit cu Bălcescu la Debreczin, unde venisem pentru același scop, lucrăm împreună la toate. Scrie lui Grigorie Peretz, că și dacă nu va voi să-vie aici tovarășul lui, care ar fi de mare trebuință, el să nu piardă o di, să vie singur, căci el e foarte trebuincios.

„Chesar Bolliac“.

*

„Manu te roagă ca, găsind un ocazion, să-î trimiți geamantanul lui ce l'a lăsat la Vigoureux ca să-l dea ție. Deivos îți trimite passaportul.

Este de mare trebuință a trimite un agent în Bucovina. Trebuesc acolo pregătite duhurile la mișcare și la unire cu Moldova și Valachia mare. Eū o să caut a o face. Dar ar fi mai bine ca tu să trimiți d'acolo pe Rășcanu ori pe Ionescu“.

„15 Iulie.

„Oh! Bacalimul și apatia turcească. N'am putut a isbuti ca erī și ađi să se iscălească poruncile de Kossuth și să plec, dar mâne nădăduesc. M'am invoit cu Kossuth ca Iancu să facă cererile potrivit acestora și atunci el să le aprobeze, făgăduind a le face a se aproba și de Dietă; cum și tot el să ceară a merge în Valachia mare spre a ne mântul de Muscali. Am dictat insumi porunca către Bem în treaba noastră, prin care i se ȃice să lucreze în înțelegere cu noi și se autorisează a intra în Valachia mare.

„Le général Guyon vient de froter assez bien Jelacici à Verbas. Bălăceanu se află la Vasarhey. Il voiū însărcina ca împreună cu Bolliac să meargă a se ocupa cu formarea legiunei. Eū voiū rămăne la Iancu până a sfârși cu dinsul și a-l lua și pe el cu armata lui și să pregătim intrarea în Valachia mare. Această frumoasă idee despre Iancu am dat'o lui Kossuth prin

Longvard, și astfel a venit dela dînsul propunerea. Acesta mi-a vorbit mult despre Lear (nu știu bine minte numele), care se află acolo pe lângă Canning și care, cunoscînd aceste locuri, privește chestia naționalităților ca și noi. De nu ești în relație cu dînsul, ar trebui să intri, căci mi l'a lăudat mult. Longvard are duh. El îmi dăcea: „Vous verrez que quand les Hongrois biteront les Russes, l'Europe interviendra pour sauver la Russie“. Plecăm astăzi, căci am sfârșit toate. Bani să nu-mi mai trimiți, dar să înlesnesci venirea frate-meu Barbu aci. Copia tratatului pentru legioană o vei primi prin Czaika, căruia o va trimite Bisczanovski. Acesta este un alarmiste; de acea spune lui Czaika, ca să nu iea *à la lettre* cele ce-î va scrie, căci lucrurile Ungurilor le merg mai bine de cât le crede el.

„Iată îți trimit tractatul, fiindcă Kossuth nu se putea ocupa d'a cercetă amăruntel chestiei ostășesci, de care nu era nici competent; de acea, cum vești, am lăsat'o în treaba lui Bem, ca să nu mai perdem timpul aci. A venit un ofițer din Transilvania. Româniî a mai făcut o isbire și a luat două tunuri. Legioana polonă, primind porunca a merge în contra lor, nu s'a supus de loc“.

(Anexă la pag. 370).

Copie după adresa Minist. [277—K. ũ.]

„*Messieurs,*

„Vous vous êtes offert comme intermédiaire espérant rétablir la paix entre le gouvernement hongrois et les insurgés Roumains de la Transylvanie. Vous m'avez proposé plusieurs articles formant le désir de vos compatriotes Transylvains. Je les ai communiqué avec Monsieur le gouverneur et MM. le Ministres, et j'ai l'honneur de vous les renvoyer avec très peu de modifications en même temps qu'une traduction en hongrois. Le gouvernement désire vivement la paix et le bonheur de tous les habitants de la Hongrie. Si vous pouvez exercer votre influence à ce que les Roumains mettent bas les armes, dans le temps fixé et qu'ils soumettent les dits articles au gouvernement en forme de demande, je puis vous garantir qu'ils seront acceptés de la part du gouvernement. Vous aurez rendu par là un grand service au pays et à vos compatriotes.

„Agréez, Messieurs, l'assurance de ma considération très distinguée.

„Szegedin le 14 Juillet 1849.

„Le Ministre des Affaires Etrangères,

„Comte *Casimir Bathyani*.

„A Messieurs *Balcesco*, *Agent de l'Emigration Roumaine* et *César Bolliac*“.

(Anexă la pag. 370).

„*Projet de pacification*“.

„1. Les Valaques faisant une nationalité à part seront désignés dorénavant dans les actes publics sous leur nom de Romains.

„2. Le gouvernement Hongrois désirant le libre développement de toutes les nationalités faisant partie de la Hongrie, accorde aux Romains les garanties nationales suivantes.

„3. L'usage diplomatique de la langue Hongroise ne devant s'étendre que sur la législation, l'administration des affaires publiques et gouvernementales et en tant qu'elle est indispensablement nécessaire pour le maintien de l'unité de l'Etat de Hongrie. La langue dont on se servira

dans l'administration des communes sera par conséquent celle de la majorité des habitants.

„4. Dans les comitats ou autre juridiction exclusivement romane ou bien où la majorité est de cette nation on pourra se servir pour les discussions de la langue romane aussi bien que de la langue magyare. Le protocole se fera de même avec le texte dans ces deux langues.

„Les correspondances avec la diète, le gouvernement et les juridictions se feront en langue magyare, excepté toute fois la correspondance entre les juridictions où on se sert de deux langues. Dans ce cas on pourra correspondre en langue romane.

„5. Dans toutes les écoles, celles qui existent déjà aussi bien que celles que l'Etat fondera dans l'avenir pour les Romans, la langue de l'enseignement sera la langue romane.

„6. Dans les cas qu'on introduise le juri ou la procédure verbale dans les tribunaux inférieurs, le principe destiné dans l'article 4 s'étendre également à la procédure judiciaire pour les juridictions comprises dans ce même article.

„7. Tout Roman sera libre de donner des pétitions dans sa propre langue.

„8. Les Romans du rithe grec auront les

mêmes droits, dont les confesseurs des autres religions jouissent à l'égard de l'administration autonome de leur église et de leurs écoles. Ils seront par conséquent indépendants de la hiérarchie serbe et pourront élire librement leurs évêques, dont le chef portera le titre de patriarche.

„9. On établira au Ministère de l'Instruction publique une section particulière pour les affaires des croyants du rithe grec, composée en totalité par des Romains de ce rithe.

„10. Les écoles et les églises de ce rithe participeront de tous les avantages qu'on accordera à celles de toutes autres religions.

„11. Comme jusqu'à présent, ils pourront aussi à l'avenir administrer eux-même les fondations de leurs églises et de leurs écoles.

„12. On établira à l'Université de Buda-Pesth une faculté théologique à part pour eux.

„13. Les Romains, après une notification préliminaire et une ordonnance du gouvernement, pourront s'assembler annuellement en synodes particuliers et généraux pour leurs affaires de religion et d'école sous la surveillance d'un commissaire du gouvernement.

„14. Dans les communautés où la langue romane prévaut, le commandement de la garde nationale se fera en roman.

„15. Ils seront admis à l'égal des autres citoyens à tous les emplois de l'État, et le passé ne pourra jamais former un obstacle à cet égard pour personne.

„16. Les Romains insurgés contre la Hongrie déposeront dans deux semaines après la communication de la signature de ce traité, les armes à la plus proche autorité civile ou militaire.

„17. Il sera accordé par le gouvernement Hongrois une amnistie complète et générale pour tous les Romains compromis dans les derniers événements, qui remplissent la condition stipulée dans l'article précédant.

„18. Les Romains insurgés, après avoir déposé les armes, prêteront le serment à l'indépendance de la Hongrie. Quiconque ne prètera pas ce serment deux semaines après la conclusion du traité de pacification, ou qui ne déposera pas les armes jusqu'au terme mentionné dans l'article 16, sera exclu de l'amnistie.

„Il serait de plus nécessaire d'ajouter en ce qui concerne les paysans que :

„1. Les corvées et autres prestations féodales sont abolies dans les sens de la loi complètement tant pour les paysans *civialista* que pour les *Hurubas* ;

„2. les villages brûlés avec leur territoire qui a appartenu aux paysans seront rendu à ceux-ci pour qu'ils puissent s'établir chacun dans sa maison ;

„3. les contrats forcés qu'on prétend que les seigneurs ont extorqués des paysans depuis que la Transylvanie a été reconquise, si le fait sera prouvé, seront déclarés nuls et non-avenus“.

(Anexă la pag. 370).

„L'opinion du gouvernement Hongrois, comme aussi celle des patriotes, qui ont dirigé et dirigent même maintenant le mouvement libéral en Roumanie (Moldo-Valachie) est, que les deux nations Hongroise et Roumaine, par leur position topographique, par la similitude de leurs intérêts et surtout par le danger dont toutes les deux sont menacées du côté du Panslavisme, doivent s'entraider réciproquement et combattre aujourd'hui sous le même drapeau contre le Panslavisme pour la défense de la liberté, comme autrefois elles combattaient ensemble pour celle de la chrétienté. Ces considérations ont amené les patriotes Moldo-Valaques à proposer au gouvernement Hongrois de leur permettre de former une légion pour combattre en Hongrie con-

tre l'Autriche et la Russie qui menacent la liberté commune, et le gouvernement a accepté cette demande et la confirme par le présent acte sous les conditions ci-dessous mentionnées.

„I. Une des villes sise sur la frontière de Valachie et Transylvanie sera désignée par le gouvernement Hongrois pour la réunion des volontaires Roumains et la formation de la légion. Il y aura sur la frontière des commissaires du gouvernement chargés de recevoir les volontaires et de les envoyer dans les villes de réunion. Le gouvernement Hongrois se charge maintenant de l'entretien et de l'armement d'un bataillon, — le reste de la légion devant être complété par la suite, dans les conditions ci-après.

„II. La solde de MM. les officiers, sous-officiers, et soldats sera la même que celle des officiers, sous-officiers et soldats de l'armée Hongroise. La durée de la légion sera pour tout le temps de la guerre. Elle sera toujours regardée comme étant vis-à-vis de l'ennemi et recevra le surplus de la solde de campagne.

„Solde mensuelle d'Etat-Major.

„Colonel — Lt; Colonel — Major — comme dans

l'armée Hongroise — ainsi que les rations pour les chevaux.

„Adjudant-major solde de capitaine, 2 rations pour cheval et 3 fl. argent par mois pour frais de bureau.

„Chirurgien-major solde de capitaine — 1 ration pour le cheval.

„1er Aide-major solde de Lieutenant, 1 ration pour le cheval.

„2e Aide, qui est aussi pharmacien — solde de Sous-lieutenant.

„Capitaine-rapporteur, solde de capitaine.

„Deux fourriers à 20 fl. argent par mois, 1 ration pain et de viande et l'uniforme de sergent.

„Solde de Capitaine — comme dans l'armée Hongroise. Les deux plus anciens Capitaines de chaque bataillon auront une ration pour le cheval. Les capitaines, qui seront détachés, auront une ration pour cheval.

„Solde de lieutenant et Sous-lieutenant la même que dans l'armée Hongroise.

„Solde des sergents-caporaux et soldats; le trompette et tambour recevront en surplus de la solde 2 krtz. argent par jour.

„Chaque comandant de compagnie recevra 1 krtz. argent par jour et par chaque tête pour

frais divers des compagnies; ils ne doivent donc pas avoir de prétention pour les frais d'expédition etc. En outre ils recevront 30 fl. argent chaque mois pour réparation des armes, fournitures, botes etc.

„Etat du bataillon.

„Le bataillon se compose de 6 compagnies de ligne et une de voltigeurs, et recevra 4 pièces de canons et une voiture de 4 chevaux pour la pharmacie. L'artillerie sera payée comme les volontaires.

„Etat des compagnies.

„Chaque compagnie se compose, outre les charges, d'un tambour, d'un menuisier, d'un tailleur, cordonnier etc. etc., de 150 à 200 volontaires, qui recevront la solde et la ration comme des volontaires. Le bataillon aura un tailleur — la solde est de 20 fl. argent par mois, 1 ration de pain, 1 de viande et uniforme de caporal. En campagne et dans les marches chaque compagnie aura deux voitures à 4 chevaux pour les hommes et officiers. Un armurier à 20 fl. argent par mois, 1 ration de pain et viande, uniforme.

„*Habillement d'infanterie.*”

„Un attila en drap bleu avec les brandebours rouges et jaunes, pantalon garance avec un passepoil bleu sur la couture. Un petit Shakho, khépi rouge, sur le khépi l'aigle national couleur d'or et la cocarde nationale Hongroise. Au dessous du khépi une plume en crin noir. Les sacs et les courroies en cuir noir.

„*Catégorie.*”

„Un manteau gris en drap pour trois ans; attila 2 ans; — pantalon 1 an; — bonnet de police rouge rond pour 1 an; — toile cirée pour le khépi 2 ans; trois chemises, deux caleçons pour 1 an; — 2 paires de souliers 1 an; — 1 blouse et 1 pantalon d'été 1 an; — plume de khépi 2 ans; — 1 cravate 1 an.

„Le malades seront reçus dans les hôpitaux civils et militaires et soignés au compte du gouvernement Hongrois.

„L'artillerie sera composée de Roumains.

„III. Chaque homme qui passera de l'ennemi pour entrer dans la légion aura droit aux conditions ci-dessus et ci-dessous mentionnées.

„IV. Pour différents achats, comme brosse,

gourde etc., chaque volontaire, en entrant au service, recevra 6 fl. argent.

„V. Les hommes blessés ou estropiés en service seront considérés comme les nationaux.

„VI. Les veuves et enfants des hommes morts sur le champ de bataille seront pensionnés par le gouvernement Hongrois en proportion des grades que les défunts occupaient, et comme ceux qui se sont particulièrement distingués dans la guerre.

„VII. La légion sera sous les ordres du gouvernement national Hongrois.

„VIII. Le temps de service est pour la durée de la guerre.

„IX. Ceux qui ont servi au moins 3 mois dans la légion et qui après la guerre voudront rester au service Hongrois seront reçus dans l'armée avec le même grade qu'ils avaient dans la légion.

„X. Ceux qui voudront entrer au service civil recevront les emplois conformes à leurs grades militaires et à leurs capacités. Les soldats pourront recevoir des champs et autres secours pour devenir cultivateurs.

„XI. Tout homme qui a servi dans la légion est de droit citoyen Hongrois.

„XII. Le commandement sera en langue Roumaine.

„XIII. Les officiers jusqu'au grade de capitaine sont nommés par le commandant de la légion. Les officiers supérieurs sont proposés par le commandant de la légion et approuvés par le gouvernement Hongrois. Les sous-officiers et caporaux sont nommés par le commandant de la légion. Le commandant est proposé par l'Envoyé du parti national chargé de la formation de la légion et les délégués spéciaux de l'émigration.

„XIV. Les armes de la légion procurés par les volontaires seront payés par le gouvernement Hongrois à 16 fl. argent par fusil.

„XV. La cavallerie de la légion recevra la même solde que l'infanterie et l'artillerie, — recevra le fourrage pour les chevaux, 1 ration de pain, 1 de viande et 1 krtz. argent par jour par cheval pour fourrage. L'escadron aura un maréchal ferrand qui aura 20 fl. argent par mois, 1 ration de pain, 1 de viande par jour et l'uniforme. Les lances, sabres et 1 pistolet par homme seront donnés par le gouvernement Hongrois. Les chevaux seront au compte de la légion et ne couteront rien au gouvernement Hongrois.

„XVI. Les officiers ne peuvent être révoqués que d'après les lois militaires.

„XVII. On ne peut envoyer des officiers des autres corps pour entrer dans la légion sans le consentement du commandant de la légion, et il sera en droit de le refuser ou de le recevoir.

„XVIII. Les officiers de tous grades recevront un mois de solde pour entrer en campagne. Les sous-officiers qui seront nommés officiers recevront pour leur équipement 2 mois de solde de gratification.

„La légion s'engage pour la durée de la guerre. Quand l'intérêt de la patrie la réclamera, la légion pourra, avec le consentement du gouvernement (qui toutefois ne le refusera pas), se rendre dans sa patrie, avec armes, bagages et munitions.

„Le gouvernement promet dans ce cas d'aider les patriotes Roumains pour obtenir la liberté de leur patrie, autant que les intérêts communs le lui permettront.

„La légion jure fidélité à la Roumanie et à la Hongrie. Elle s'engage à combattre pour la liberté et l'indépendance, mais jamais contre la nationalité d'aucun peuple, principe qui lui

est aussi cher qu'à la brave et magnanime nation Hongroise.

„Fait en deux à Szegedin le 14 Juillet 1849.

„L'agent de l'émigration
Nationale

„N. Balcesco.

„Approuvé en principe

„L. Kossuth

„Gouverneur de l'Etat Hongrois.

„Le délégué spécial de l'émigration

„C. Bolliac.

„Les détails seront réglés par Mr. le Lieutenant général Bem qui y est autorisé“.

(Anexă la pag. 370).

1849.

„Manifeste du gouvernement Hongrois.

„Dans toute la lutte qui s'est engagée en Hongrie, depuis le commencement jusqu'aujourd'hui, les Hongrois ne sont jamais sortis de la voie légale. Ce problème démontré par les faits, devrait plaider en faveur de la cause Hongroise devant les cabinets Européens, qui respectent les droits politiques des nations et donne une garantie, que ce n'est point l'anarchie et le désordre qui les a poussé aux armes, mais qu'au contraire ils luttent pour la défense de l'ordre et du droit contre l'arbitraire et le désordre.

„Le royaume de la Hongrie, auquel appartenait déjà la Croatie, l'Illyrie, la Slavonie, la Serbie, la Transylvavie et la Slovaquie, n'a pas été conquis par l'Autriche, mais il s'y est réuni volontairement sous la condition, que ses droits et son intégrité seront respectés. *La Pragmatic Sanction* de la maison de Habsbourg lui assurait pleinement cette existence indépendante, même après sa réunion à l'Empire. Nous n'énumérerons pas combien de fois les Hongrois ont sauvé l'Empire d'Autriche; nous ne répétons pas les sermens prêtés par chaque Empereur à son avènement à la couronne royale de Hongrie. Les pages de l'histoire sont ouvertes à tout le monde pour attester les faits des Hongrois et les sermens de la maison de Habsbourg.

„Au commencement des commotions européennes en 1848, les Hongrois ont voulu procéder par des voies légales aux améliorations et aux réformes jugées indispensables. Le cabinet de Vienne, sans se déclarer contre les Hongrois, mettant en oeuvre sa maxime ordinaire de diviser pour régner, par ses agents illicites, a poussé les Croates, les Serbes et les autres Slaves, ainsi que les Roumans, à demander des constitutions et des institutions séparées de celles des Ma-

gyars. C'était une tentative à amener le démembrement du Royaume de la Hongrie et à annuler son existence. Le danger qui menaçait la Hongrie a été compris non seulement par les Maghyars, mais encore par beaucoup de Slaves, d'entre ceux qui composent ce Royaume. La preuve en est, que parmi les chefs du mouvement Hongrois et parmi les troupes Hongroises il se trouve aussi bien des Slaves que des Magyars. Les Hongrois ont protesté devant le cabinet de Vienne de cette atteinte portée à la Pragmatique Sanction. Le cabinet de Vienne semblait en apparence donner raison aux Hongrois, tandis qu'il poussait les Slaves à prendre les armes contre les Magyars, et faisait partir les troupes Hongroises pour l'Italie et les provinces éloignées de l'Empire d'Autriche afin de dégarnir la Hongrie des troupes nationales. Cette ruse du cabinet de Vienne a encouragé à prendre les armes les Slaves de la Croatie et de la Serbie, et la lutte inégale s'engagea, inégale, car les Hongrois, n'ayant pas leurs troupes nationales, n'ont eu que leurs droits et leur patriotisme pour se défendre, tandis que les Croates ont reçu de l'argent et des armes de l'Autriche. Leurs régiments de frontière sont sortis sous le commandement du chef de la Croatie, et les Serbes,

outre les secours de l'Autriche, ont reçu des volontaires, de l'argent et des armes de la Principauté serbe, qui n'appartient guère à l'Autriche, mais fait partie intégrale de la Turquie; les Hongrois, forts de leurs droits et animés d'un patriotisme ardent et éclairé, ont su former des armées, et faire revenir une partie des troupes que l'Autriche avait sorti du pays...

„Toujours, cependant, modérés et se basant sur la légalité, ils combattaient ceux qui voulaient porter atteinte à la Pragmatique Sanction et demandaient au Cabinet de Vienne de revenir à des sentiments de justice et à la maison de Habsbourg de tenir les promesses de ses ancêtres. Les choses restèrent là jusqu'au moment...

24.

„*Etat de l'armée Hongroise.* [1849].

„Une lettre de Szegedin à la date du 17 Juillet nous donne le nombre de l'armée Hongroise ainsi que les indications des contrées dans lesquelles chaque corps d'armée agit.

24,000 h. Sous les ordres du général Wetter, après avoir battu le ban Jelacic, ont

- occupé Warbas et s'avancent vers la direction de Semlin.
- 12,000 h. Sous les ordres du général Guyam. Ces troupes ont débloqué et ravitaillé Waradin et il se dirigent sur Karlovatz.
- 12,000 h. Sous les ordres du général Wysoski se sont porté sur Gross-Wardein.
- 6,000 h. Sous les ordres du général Kemety, coupés par les Austro-Russes du corps d'armée du général Arthur Görgey sont allé rejoindre le corps d'armée du général Wysoski.
- 24,000 h. Sous le commandement du général Perczell. 6,000 de ces hommes se trouvent dans le Banat jusqu'à Panciova, les autres sont échelonnés entre Kecs-kemét et Czegled.
- 39,000 h. Sous les ordres du général Arthur Görgey. Il avait déjà l'ordre de laisser 10,000 hommes renforcer la garnison de Komorn et de rejoindre la grande armée avec 29,000 hommes, qui lui reste, ou si s'est lui possible de se porter au derrière de l'armée Russe dans la direction de Dukla.
- 30,000 h. Sous les ordres immédiats du géné-

ral Dembinski. Ces troupes sont échelonnées entre Czegled et Solnoc.

7,000 h. Devant Temesvar.

4,500 h. Devant Karlsbourg.

10,000 h. Pour surveiller les mouvements du partisan Ianco dans les Carpathes.

11,000 h. Occupant le Banat et la frontière Moldo-Valaque depuis Orsova jusqu'au delà de Hermannstadt.

17,500 h. Formant un corps mobile non loin de Bistritza. Toutes ces troupes se trouvent dans le Banat et dans la Transylvanie et sont commandées par le général Bem.

3,000 h. Sous les ordres du général Herman Görgey, se trouvent dans les Carpathes pour soutenir les nombreux corps des guerillas qui s'y sont formés.

20,000 h. Dans les places fortes.

220,000.

„Outre ces troupes on forme une nouvelle légion polonaise à Arad, une légion roumaine à Klausembourg et une légion slave à Szegedin.

25.

„*Bulletin de la guerre Hongroise. Bulletin d'armée.*

„Szegedin le 25 Juillet 1849.

„Le général Görgey ayant reçu les ordres de quitter sa position auprès de Comorn et de se porter sur Miskolcz pour opérer de là vers Pesth, conjointement avec le corps de Dembinski, est arrivé dans cette ville le 22 de ce mois avec 30,000 hommes, ayant laissé 15,000 pour renforcer la garnison de la forteresse de Comorn. Le général Görgey se mit en marche le 11 Juillet le long de la rive gauche du Danube. Ensuite de l'évacuation successive de Debreczin, Miskolcz, Szászberény etc., toutes les forces de l'ennemi étant concentrées dans les environs de Pest; il a du livrer quatre combats contre les forces combinées des armées de Haynan et Paskevich s'élevant presque au nombre de 200,000; il a battu l'ennemi à quatre reprises, à Waitzen, Rétság, Balassa-Gyarmat et Losoncz. La bataille de Waitzen surtout fut couronnée d'un succès complet, l'ennemi fut forcé de se retirer sur tous les points, laissant plus de 3000 morts sur le champ de bataille.

„Le lendemain le général Görgey ayant quitté Waitzen, les Russes pour se venger de

cet échec ont brûlé et détruit complètement la florissante ville de Waitzen, leur cruauté était telle, que d'après des renseignements positifs, les commissaires autrichiens eux-même ont protesté contre cet excès de barbarisme, mais en vain, *les Russes ont ôté leurs masques* et ne font plus grand cas de gouvernement autrichien.

„A l'occasion de la bataille livrée dans les montagnes de Rétság la perte des Russes n'était pas moindre à celle qu'ils ont subis à Waitzen; la vengeance fut la même, Rétság a subi le sort de cette ville; elle fut détruite.

„La dernière bataille a été livrée à Losoncz; l'ennemi fut mis hors d'état d'empêcher plus longtemps le général Görgey dans sa marche, qui ne fut plus attaqué depuis.

„D'après les dernières nouvelles la jonction entre le corps d'armée du général Dembinsky et Görgey vient d'être effectuée. Le quartier général du général Dembinsky se trouve à Zsámbock au delà de Sászberény. Le 22 il y avait un combat d'avant-poste à O-Tura; un détachement de Dembinsky et un autre de Paskevich voulant faire simultanément une reconnaissance forcée s'y sont rencontré, il n'y avait pas des résultats d'importance.

„Le quartier général de l'armée du Bas-

Danube est à Peterwardein; on attend des nouvelles de ses dernières opérations. Le Ban Jellachich s'est retiré à Kamenitz. On n'a pas des nouvelles de la Transylvanie“.

26.

„*Proclamation du général Bem.*

„*Habitants de la Moldavie!*

„Les Russes viennent de faire une nouvelle invasion en Hongrie et dans la Transylvanie sans aucune déclaration de guerre. L'Europe se tait à cette infraction à tous les droits des nations! mais les Hongrois sont assez forts pour écraser leurs ennemis. En entrant avec les Russes dans une lutte à mort, les Hongrois veulent même en faire profiter les peuples limitrophes que l'oppression russe écrase.

„C'est dans ce but qu'une partie de mon armée est entrée en Moldavie.

„Peuple Moldave, si tu veux être libre et jouir d'un gouvernement constitutionnel sous la suzeraineté de la Haute Porte, lève-toi pour exterminer les hordes barbares qui infestent ton pays natal. Que tous les hommes capables de porter leurs armes se jettent sur l'ennemi commun; qu'ils interceptent toutes les communica-

tions, et bientôt avec le concours de l'armée Hongroise et de la population guerrière Valaque, qui se lèvera en même temps, la destruction de l'armée ennemie ne sera pas difficile.

„Le secours de la Haute Porte ne se fera pas attendre, car elle sentira que l'émancipation de la Moldavie et de la Valachie, qui veulent rester sous la Suzeraineté exclusive comme elles l'ont été autrefois, peut seule assurer son existence politique future sapée par le Czar de jour en jour d'avantage.

„Défilé d'Oituz en Transylvanie 19 (7) Juillet 1849.

„Le général en chef de l'armée Hongroise
en Transylvanie

„Bem“.

*

Astăzi cu bucurie
Ungurilor veniți
Pre Bem în câmpie
Cu toți să însoțiți.

Spălați armele voastre
De șolduri le legați
Din câmpurile noastre
Pre Bem îi alungați

} bis

Marte Deule
 Mare bravule,
 Cu noi să fii,
 Tu însoțește
 Și 'nsuflețește
 Pe ai tei fii

Opt mii de oi despoaie
 Și în frigări le pun,
 De surle, de cimpoaie
 Pădurile răsun.

Ungurii se așează!
 Pre lângă un mare foc,
 Și Bem ospătează
 Cu dinșii la un loc.

Marte Deule, etc.

Staū gata acum cu toții
 Să plece la isbândă,
 Să gonească Rușii
 Să capete dobândă.

Bem merge înainte
 P'un cal cu ager curs
 El peste 'nbrăcăminte
 Poartă o piele de urs. } bis

Iacă-î că porniră
 Ungurii mult voinici,
 Ca lanțuri se înșiră
 P'a dealului potici.

Femeile cu jale	} bis
Privindu-î lăcrămând	
Îi aușiaș pe vale	
Cum se duceau cântând.	

Marte Deule, etc.

27.

„Adresse du général Bem aux Autorités Moldaves.

*„Către autoritatea civilă superioară a orașului
 și districtului Ocna.*

„Aflând cum că avant-garda mea nu mai a fost indestulă a bate trupele rusești ce se află la granița Transilvaniei, eu însumi am ajuns în Moldova ca să ajut nația moldovană a goni de tot pe Ruși.

„Toți bărbații și tinerii cari voesc a contribui la această faptă sfântă sunt chemați a veni îndată la cuartirul general al meu, unde vor fi organizați milităresce sub șefii lor naționali. Fie-care să ia armele, cari vor fi avut, și acești cari aș căi să vie călări.

„Ești rugat, domnule, să vestești această noutate prin darabană la toate localitățile din ținutul dămitale și să împărțesci această proclamație pe la toți locuitorii.

„Miliția care se află la Ocna pentru a păzi pe făptuitorii de rele să stea în pace, și astfel numai se va bucura de protecția mea și-și va păstra funcțiile sale.

„Onești, 12 Iulie [1849].

„General-cap al oștirilor din Transilvania
Feld-Mareșal Leitenant

„Bem“.

28.

„Procès verbal de la Conférence tenue à Paris par
MM. le Prince Czartorysky, Szarvady,
Pulsky, Teleki, etc.

„Dans une conférence qui eut lieu chez S. A. le Prince A. Czartorysky et à laquelle prirent part Mr. le comte Teleki envoyé du gouvernement Hongrois auprès la République Française, Mr. Szarvady secrétaire de la dite légation Hongroise, et Pulsky agent Hongrois en Angleterre, ainsi que Mr. Rieger député Tschetch à la dernière diète générale de l'Empire d'Autriche, homme influent dans le parti national de son pays.

„On discuta et examina les arrangements à prendre, les concessions mutuelles à faire tant de la part des Madjars, que de la part d'autres populations de la Hongrie, afin d'assurer la paix intérieure de ce pays, et réunir toutes ses forces contre les armées coalisées de l'Autriche et de la Russie.

„La question une fois posée, elle en fit naître une nouvelle, dont la solution préalable parut indispensable. La dite question préalable serait de savoir, *où devrait s'arrêter la guerre de la Hongrie contre la cour de Vienne*, ou pour mieux dire, que ferait-on de l'Empire d'Autriche après une victoire définitive? Cette même question fut oéjà posée par des personnes marquantes à Mr. Pulsky à Londres.

„Et il a été reconnu en principe:

„Atendu que—la Maison de Habsbourg a perdu la confiance et l'attachement des peuples soumis à son sceptre;

„attendu que—le prestige dont elle s'entourait et qui lui fournissait les moyens de gouverner, se trouve maintenant dissipé;

„attendu que—par cela même, la maison de Habsbourg ne saurait plus être qu'un danger constant pour les libertés et les droits sacrés

des différentes nations, qui composent encore la Monarchie Autrichienne, telle qu'elle existe;

„attendu que — le maintien d'une agglomération de peuples qu'aucun motif n'appelle à vivre sous un centre commun, ne saurait être maintenu sans léser les vœux, les influences, les intérêts et les droits de ces mêmes peuples.

„La déchéance de la Maison de Habsbourg et la dissolution de son Empire accomplies moralement par le fait seul de la désafection générale devient aujourd'hui une nécessité tant pour la Hongrie que pour les peuples soumis au sceptre de l'Autriche, ce serait donc le but de la guerre contre la cour de Vienne, que les Hongrois et leurs alliés devraient chercher à atteindre.

„Mais attendu que — l'intérêt général de l'Europe demande l'existence d'un état puissant et intermédiaire entre la Russie, la Turquie et l'Europe occidentale;

„attendu que — une partie des peuples composant aujourd'hui la Monarchie Autrichienne, tels que: les Bohèmes, Moraves, Silésiens, Illiriens et sauf réserve les Galiciens, seraient disposés et trouveraient leur intérêt à former conjointement avec la Hongrie reconstituée un état fédératif;

„attendu que—cet état constitué sur des bases d'équité et de justice pourrait réunir les éléments de force et de puissance propres à répondre à l'intérêt Européen qu'il aurait à sauvegarder.

„Il a été reconnu en principe, que c'est à la Hongrie qui par sa lutte glorieuse contre l'Autriche, s'est déjà assuré le droit d'initiative dans toutes les combinaisons d'intérêt commun pour les dits peuples, qu'il appartient d'inviter par un acte solennel et dans un moment opportun les peuples de la Monarchie Autrichienne à former d'un commun accord une nouvelle fédération, laquelle sans toucher en quoique ce soit à l'autonomie des états fédérés, pourrait néanmoins assurer à cette nouvelle fédération le degré indispensable de force et de puissance.

„Il a été reconnu en outre, que les populations Italiennes et Allemandes de la Monarchie, dont les intérêts et les vœux sont nécessairement différents de ceux des populations précitées devraient être laissées parfaitement libres de se constituer séparément de la nouvelle fédération et de se réunir chacune comme elles l'entendraient, les unes aux autres allemands de Francfort, les autres à un état Italien.

„Ces points ainsi résolus quant au prin-

cipe, on examina la question intérieure de la Hongrie.

„Les membres de la légation Hongroise ont témoigné qu'en autant que les dispositions de leurs compatriotes Madjars et les intentions du gouvernement et de la Diète Hongroise leur étaient connues, ils croyaient pouvoir assurer, qu'on était prêt à reconnaître aux nationalités non Madgiars de la Hongrie tous les droits qu'en bonne justice elles seraient fondées à réclamer. D'après l'opinion de ces Messieurs les nationalités non Madgiars de la Hongrie présentaient deux catégories distinctes, savoir : les nationalités bien définies pour les limites des pays qu'elles occupent et par les traditions d'une existence à part, et les nationalités moins développées et non compactes. Dans la première catégorie se trouvent la Croatie, la Vajevodyna et les Roumains ; dans la seconde les Slovaques et les Allemands.

„D'après le témoignage des Messieurs de la légation Hongroise les Madjars seraient décidés à laisser aux peuples de la première catégorie toute leur autonomie et de ne les rattacher à la couronne de Hongrie que par un lien fédéral. Sauf toute fois les stipulations à faire pour l'entretenir d'une flotte commune, la con-

struction des voies de communication et les garanties d'un commerce libre.

„Ces points principaux en ce qui concerne les grandes fractions réglés resteraient à résoudre la question des frontières militaires. Messieurs de la légation Hongroise déclarent qu'on veut laisser aux frontières la liberté de rentrer sous la loi commune et de se réunir aux populations civiles de leurs pays respectifs, ou de continuer, si bon leur semble, le régime militaire — mais qu'on ne saurait le leur imposer sous aucun prétexte, ni par aucune raison quelconque.

„Pour les populations comprises dans la seconde catégorie Messieurs de la légation Hongroise prétendent, qu'en leur assurant une administration propre, c'est-à-dire, dont le personnel serait composé de leurs nationaux, une justice rendue par les magistrats indigènes, le libre usage de leur langue dans les écoles, dans l'administration et dans les tribunaux, des institutions communales analogues à leurs habitudes et à leur état social, et le libre exercice de leur culte, on aura rempli à leur égard tout ce que la justice et l'équité la plus stricte peuvent exiger, et qu'en avançant au delà de cette limite on mettrait la perturbation et l'impuis-

sance au sein de l'état sans satisfaire aucun voeu légitime, aucun besoin réel.

„Ces assurances de la part de Mrs. de la légation Hongroise ont paru à S. A. le Prince A. Czartoryski et Mr. Rieger attaché aux intérêts des populations non Madgiars de la Hongrie, très satisfaisantes et conformes aux voeux connus de ces populations, par conséquent propres à les amener à des voies de conciliation.

„Et il a été convenu d'un commun accord :

„1. Que la Diète Hongroise devait formuler dans un acte officiel et solennel les déclarations ci-dessus indiquées, et que les populations non Madgiars de la Hongrie devaient les accepter avec satisfaction et confiance et tourner dorénavant leurs armes et leurs efforts contre l'ennemi commun, c'est à dire contre la coalition Austro-Russe ;

„2. Qu'il était par conséquent du devoir et de l'intérêt des vrais amis de la liberté dans cette partie de l'Europe et particulièrement de ceux dont les intérêts nationaux y sont engagés de redoubler d'efforts afin d'assurer ce résultat dans le plus bref délai.

„Paris le 18 Mai 1849.“

29.

„Contrat avec l'agent du Prince Czartorinski pour l'entrée de quelques officiers Polonais dans la légion Roumaine en Transylvanie.

„Monsieur Ion Ghica agissant au nom du parti national Rouman, après s'être entendu avec Monsieur Michel Czaika Czaikovski l'agent de Son Altesse le Prince A. Czartorinsky à Constantinople, accepte Messieurs les officiers Polonais Jakubowski, Soulakowski et Wysoski au service de la légion Roumane qui se forme à Pesth.

„Les susdits officiers Polonais, d'après l'autorisation de l'agent de Son Altesse le Prince A. Czartorinski, acceptent le service dans la légion Roumane qui se forme à Pesth, jusqu'à ce qu'ils soient appelés par S. A. le Prince Czartorinski ou par son représentant à servir la cause de la Pologne d'une manière plus directe, cas dans lequel les susdits officiers seront libres de quitter la légion Roumane. Les susdits officiers Polonais occuperont dans la légion Roumane les grades que le gouvernement Hongrois jugera à propos de leur décerner.

„Constantinople le 1-er Juillet 1849.

„Ion Ghica

„Michel Czaika Czaikovski“.

*

„M. Constantin Jakubowski lieutenant au régiment des lanciers de Karkow, démissionné en 1847; il a commandé un détachement de cavalerie en 1848 dans le grand Duché de Posen; il a servi en Italie dans la légion polone-lombarde en 1848 pendant la première campagne et dans la légion polone-romaine en 1849.

„M. Valerien Soulakowski sous-lieutenant du régiment d'infanterie autrichienne Koudelka; il a fait la campagne d'Italie de 1848 et 1849 dans la légion polone-lombarde et polone-romaine.

„M. Jean Wysoski élève de l'école militaire du général Chizanowski; il a servi à Venise dans l'artillerie dans le grade de sous-lieutenant“.

30.

„Orșova, 15 August, 1849.

„Iubite,

„În scrisoarea d'acum trei zile, ți-am arătat în scurt cele urmate până atunci. În seara acea chiar ducându-mă la Zamoiski și Bisczanowski ca să le dau scrisoarea să ți-o trimită. Aceștia mă asigură că lucrurile merg așa de rău, în cât

trebuie a gândi la retragere, că ei precum și chiar Kossuth pleacă îndată cu legionul Lehilor la Wysoski. Eu voi, le-am spus, să aștept până mâne pe Bem. Dar ei m'a spusă atâtea că mâne o fi prea târziu, că m'a făcut a spune: „Voi veni cu voi până la o stație sau până la Caransebeș și acolo voi aștepta să ved ce face Bem; că dacă el va voi a se susține, apoi voi fi cu dînsul și mă voi întoarce lângă el“. În acea noapte am și pornit. Până a nu ajunge la Caransebeș, Wysoski m'a dat o însărcinare ca să merg înainte, și așa am venit aseară aci la Orșova.

„Aci am găsit pe Bolliac. Am aflat că ciocoii din țară au dat poruncă, ca ambii de vom intra între cei-lalți în țară să fim arestați îndată. Nu sciam ce face și încontro s'o apucăm? Aflarăm acum prin Zamoiski, care sosi astăzi aci, că Bem trage în Transilvania cu trizeci mii și că se ține. Hotărîrăm dar să plecăm îndată spre Transilvania pe la Lugos, pe unde e calea deschisă. Asta îți spun ca să știi. Ți-am spus și altă dată că voi să mor sau să fac vre-o faptă mare. So-cot că acum vom pute începe o mișcare română. De nu alt ceva, măcar o grozavă răsunare ciocoilor.

„Am găsit aci la Bolliac mai multe scrisori

de la tine. N'am avut timp a le decifra. Îți trimit epistola lui Golescu. Scrie-î să vie incoace".

31.

„Paris, 17 Octobre 1849.

„Cher Ghyca, je suis à Paris depuis hier soir. Je suis venu par Pesth et Vienne. Je n'ai pas le temps de te raconter la manière toute drôle et les différents déguisements avec lesquels j'ai traversé tous les états du Schwartz-Gelb. Je t'écrirai demain une lettre détaillée. *Mensonge et courage*, voilà ce qui m'a sauvé.

„Adieu. Mes compliments à M-me Ghyca.

„Tout à toi

„N. Balcesco“.

*

„Mon cher vieux, Romanul nu piere, dice o vorbă veche. C'est ce qui m'explique le miracle de l'évasion de Balcesco. J'en suis heureux comme si j'avais revu mon propre frère. Vivent ceux qui ne sont pas morts. Voilà mes opinions. Je t'ai envoyé par un certain Mr. Losth une lettre de recommandation. Ne la prends pas au sérieux par la raison que moi-même je n'ai jamais vu mon recommandé. Agis en conséquence et portes toi bien. Je t'attends à

Paris et en attendant, je t'embrasse et te prie de présenter mes amitiés à M-me Ghyca.

„Salutare frătească
„*Ion Alexandri.*

„Sallam alekim
„*V. Alexandri*“.

32.

„Paris, 22 Octomvrie 1849.

„*Iubite Ghica,*

„Iată urmarea istoriei mele. Bolliac ți-o fi povestit'o până când ne-am despărțit lângă Caransebeș. Am intrat în acest oraș, cu toate că mi se spunea că pot găsi acolo pe dușman, fiind-că vream să merg la Bem și altă cale nu aveam. Nu era nici imprudență, nici ușurință, nici esces de vitejie, ci numai stăruința în a îndeplini hotărîrea de a ajunge în sfîrșit pe Bem, după care alergam de vre-o trei săptămâni. După ce m'a lăsat Bolliac, eu am propus Ungurului ce ne însoția d'a intra ca mine în oraș, vrînd a espune pe Racoviță și pe Florescu. Ungurul a primit. Atunci și băeții n'aũ vrut să mă lase a merge singur și s'aũ rugat să le dau voe a veni și ei. Am ayut norocire a nu găsi pe vrăjmaș în oraș și a apuca drumul Hațegului, unde după o cale de un ceas ajunserăm armata Ungurească ce să trăsese din oraș. Mă

întâlnii cu capul ei comtele Lazăr și meraserăm împreună până spre Poarta de fer, câmp vestit de glorie a lui Huniad cu Turcii. Mă siliu în tot chipul să deștept puțină inimă în comtele Lazăr, care împreună cu armata lui erau foarte demoralizați, îndemnându-l ca să ne oprim și să dăm acolo în acea poziție minunată o bătăie în cinstea lui Huniad. Dar în zadar îmi fu silința, atunci îi lăsați și plecai cu soții mei spre Hațeg.

„Până a nu ajunge într'acest oraș intâlnii locuitorii și oștirea fugind și strigând: *Istene Muszka*, acea ce vrea să dică că Muscalii sunt în oraș. Cu toate acestea nu ne întoarserăm îndărăt și intrarăm în oraș. Muscalii erau la porțile orașului pe deal și comandantul orașului se ocupa de a capitula. Șeșui în oraș până când am văzut pe Muscalii a porni să intre, atunci mă trasei în grabă înapoi până la un sat anume Grădiștea. Acolo lăsarăm trăsura și încălicarăm pe cai, luând o călăuză ca să ne treacă peste munți pe poteci spre Deva, unde ni se spune că e Bem. După o călătorie de o zi prin munți, după ce am fost primejduiți d'a fi arestați și uciși de țărani reacționari ce ne luă de Unguri, sosirăm seara la un sat Linjina, unde aflarăm că cu o zi înainte armata lui Bem s'a desfăcut și că el a pornit pe la Luncani peste

munți la Orșova. Nu-ți pot descrie ce am suferit atunci, vedând toate illusiile mele pierdute pentru tot-deauna. Nu-mi mai rămânea atunci decât să vedem cum să ne scăpăm viața, căci ne aflam impresurați de vrăjmași. Drumurile spre Orșova imi erau închise și Orșova cu depărtare. Puteam, cu anevoință însă a intra în țară la Vulcan, dar sciam că voi fi arestuit îndată; am hotărît a trece printre Ruși și a mă arunca în munții lui Iancu. Plecai a doua zi cu Florescu și Racoviță spre Mureș, vrând a trece acest riū printre Deva și podul Simeriei (Piski), unde și furam prinși de Cazaci și iată cum: Așteptam lângă Mureș pe un deal ca să innopteze, să trecem riul fără a ne vedea picheturile mușcălești înșirate d'alungul riului, când ne pomenirăm cu un escadron de Cozaci lângă noi. Pădurea era departe. Hotărîrăm atunci a-i înșela, și plecarăm spre dinșii, le dăserăm că suntem ai Iancului, etc. Ei ne luară cu dinșii să ne ducă la Lüders ce era aproape cu tabăra. Sciam că acesta mă caută și are pe lângă dînsul copoi cum Popescu, Bălășescu și alții din țară. Pe drum ne împrietenirăm cu Cazacii ce vorbeau românesce; le dăderăm tutun, îi înșelarăm cu vorba, astfel în cât ne dăderă drumul și ne întoarserăm spre Mureș, pe care îl trecusem a

două și dimineața. În două zile de ostenitoare călătorie prin munți ajunserăm la Campeni. Iancu, pe care îl înștiințasem de sosirea mea, îmi găsisse o colibă într'o pădure în preajma Campenilor, unde ședui ascuns o lună de zile. Rușii și Nemții mă căutați pe moarte și Iancu a fost chemat de două ori la Sibiu și cercetat despre mine. Din norocire acturile cari ar fi putut compromite pe Iancu nu erau cunoscute Nemților și Rușilor, și el putu a se desvinovăți și a dice că nu scie unde sunt eu. Românii d'acolo mi-au arătat multă dragoste și jertfire. A fost peste putință să pociu capăta un pasaport sub orice nume. De aceea am hotărît întâiu să trec în Moldova pe ascuns pe la Toplitza peste munți și să mă predau Moldovenilor ca să mă treacă în Turcia. Pe urmă am găsit ca mai sigur d'a merge la Semlin și a trece la Belgrad. Industria Muntenilor, unde mă aflam, este a face și a vinde donițe și ciubere, și astfel ei pot călători în toată țara Ungurească fără ca nimeni să-i întrebe de pas. Hotărîi dar a mă face donițar.

„Mă bolnăvisem în munți de urit și de nelucrare, mă apucase frigurile și un junghiū. Plecați bolnav și osteneala drumului mă făcū sănătos. Am plecat împreună cu Racovița, Neni-

șor și Dincă, eroul bătăliei dela București cu Turcii, ce fusese lângă Iancu. Eu nu vream să-i iaș, dar ei au insistat dorind să vie cu mine la Constantinopol. Am luat trei țărani saș *moți*, cum se numesc acolo; am încărcat trei care mari cu donițe, ne-am spoit cât am putut și ne-am îmbrăcat în zdrențe ca să semănăm a moți, și am pornit la drum prin țara Ungurească pe la Buteni la Arad. Luaserăm încă dela Iancu, afară de revașurile de donițari, niște atestaturi sub nume schimbate că suntem din țara Românească și că ne-am bătut pentru Impăratul împotriva rebelilor Maghiari și că mergem pe la Semlin la Belgrad să ne căutăm familia. După o călătorie de trei zile făcurăm o întâlnire neplăcută. Un tist de gendarmerie ungar, cu mai mulți gendarmi ne oprî în cale, începû a ne căuta prin care sub pretest d'a căuta arme (arine?), găsi niște mantale și niște cisme, începu a ne sudui și a dice că le avem de furat dela domni. Nu fu destul că ne luă hainele, dar din nenorocire se găsi un atestat d'acele ale lui Iancu, pe care Nenișor nu îl ascunsese bine; întrebă al cui este. Dincă spuse că e al lui și îndată îl arestuiră și nouă ne dete voie a merge înainte. Se despărți bietul Dincă de noi fără haine, fără bani, căci n'avusei vreme a-i da, având

banii ascunși. Mă-a părut tare rău de dînsul, căci e un zdravăn băiat și mă îngrijia pe drum. Cred că o fi scăpat de vreme ce e cunoscut că s'a bătut pentru Schwarz-Gelbi, și îl scia și ei și Rușii. Această întîmplare ne-a făcut a schimba drumul și a merge la Lipova, d'acolo pe la Timișoara la Panciova și Semlin.

„Am făcut această călătorie în 10 zile vindînd la doniți din sat în sat și din oraș în oraș. Am trăit rău dormind tot mereu pe iarbă umedă, în ploaie, fără foc, hrănit rău. Viața asta câinească m'a făcut sănătos și apoi potriveam lucrul avec ce fond de bonne humeur qui ne manque dans les temps ordinaires et que je trouve toujours en moi dans les grandes occasions. Așa de esemplu la Panciova am petrecut o zi întreagă în piață pe o ploaie strașnică vindînd ciubere și certându-mă cu babele câte un ceas pentru un crăițar. Am lăsat căruțele cu marfă la Dunăre și noi am intrat pe seară în Semlin. Am petrecut noaptea într'o cărciumă, unde am fost primiți de pomană. A doua zi des de dimineață am alergat pe la cunoscuții noștri, căutând mijloc d'a trece la Belgrad și i-am găsit pe toți speriați de tirania Nemților, dicîndu-ne să fugim cât mai curînd că e peste putință să trecem în Belgrad, ce e un loc bănuit. Am fost

în sfârșit la consulul engles Fontblanc, care mi-a spus tot acestea. I-am arătat că am un pas frances, dar că nu-l pot da de față, de vreme ce poartă un nume polon și supus austriac (aveam pasul lui Deivos) și că n'are nici o viză nemțească și astfel nu pociu esplica cum mă aflu acolo. El îmi făgădui să meargă la Belgrad să-mi scoată un revaș dela Limperani ca să pociu trece, dar îmi dise că pentru cei doi soți ai mei nu se poate face nimic și că să fiu mulțumit de voiți puté trece și singur. Mă vedui atunci silit să povățuesc pe Racoviță și Nenișor să se întoarcă îndărăt în Ardeal, și, fiind-că ei nu sunt compromițați, să caute a dobândi pasuri bune cu care să călătorească. Apoi trecui Dunărea, mă îmbrăcai în hainele mele și mă întorsei în Semlin ca un om de treabă, trăgând la un otel. A doua zi Fontblanc îmi aduse răspuns dela Limperani ca să-mi vizez pasul. Îi repetai că e peste putință, că cum l'oiu arêta la poliție mă arestează. El îmi dise că el nu-mi poate face nimic, că Limperani are datorie a face și nu vrea, și mă lăsă în uliță. Rămăsei în poziție foarte ambarasantă. Mă aflam în Semlin fără nici un pas regulat, fără să sciū ce nume să dau la otel, unde mi se cerea pasul. A mă întoarce înapoi nu se mai putea, căci căruțele plecaseră cu soții mei.

Eram sigur că trebuie să mă arestuiască. Într'o asemenea poziție altul s'ar fi aruncat în Dunăre, eu hotărîi a mă arunca pe Dunăre și a mă duce la Viena. Îmi luaî inima în dinți și atestatul lui Iancu în mână, și mă dusei la General-Com-mando. Îi spusei multe și potrivite minciuni; că eram să merg la Belgrad, dar auzind că ru-denia mea nu se mai află acolo, voiî să mă duc la Viena să-mî continuez studiile. După mai multe cercetări și consultări isbutiî a dobândi o viză pentru Viena. În pas aveam numele de A-lexandru Ionescu.

„Speram că voiî puté evita Pesta și a merge pe la Agram, dar vaporul de pe Sava plecase și trebuia să aștept 10 zile; fusei silit a nu perde vreme și a pleca înainte pe Dunăre la Pesta. Mustățile mele rase mă ajută de nu fui cunoscut în Pesta, unde am fost silit a ședé o di și a umbla prin cancelarii spre a-mî viza pasul. Aceleași aî vrut să mă piardă la Viena, unde am fost asemenea foarte mult su-pêrat de poliție în două zile ce-am ședut. Ca să iaî pas dela Mussurus pentru Berlin a tre-buit să aduc un bilet dela baronul Deben, cap la poliție, că sunt supus otoman. Acesta m'a speriat atât de mult cu chestiônele lui, în cât pierdênd răbdarea supêrat i-am diș: „cela valait

bien la peine de combattre pour votre Empereur pour être questionné par vous comme un criminel". Aceste vorbe mi-au scos biletul. Astfel am scăpat de Schwarz-Gelbi. Ce e mai curios în toate aceste este că am scăpat cu banii lui Lüders.

„Iancu promise 3 mii galbeni în bani de 5 ruble dela Lüders și dintr'aceia mi-a dat și mie 50 # cu cari am călătorit, căci bani nu aveam. Trebuie să știi că afară din banii ce am luat la plecarea mea din Constantinopol, despre a căror întrebuintare ți-am dat socoteala, am cheltuit încă dela mine pentru ținerea mea și a vr'o noue compatrioți 130 #. Știi că am luat dela Kossuth, când m'am dus în munți pentru cheltuiala drumului, ca la 150 #, și din aceștia am cheltuit; banii ce mi-ai trimis prin Zamoiski nu i-am primit, căci nu-mi trebuia. Tu mi-ești dator cu 12 # din banii lui Skender. Am să iaș vre-o 4 sau 5 # de la I. Ionescu și alți atâția dela Zane; de vei pute să-i scoți și să mi-i trimiți mă îndatorezi. De ai mijloc să mai adaugi vre-o 20 sau 30 # dela tine împrumut n'ar strica, că mă aflu tare strimtorat aci, sosind fără pãrale multe și fără haine.

„26 Octombrie.

„Alaltăeri a sosit și I. Bălăceanu (al nostru) dela Viena. — Florescu, Caracaș au fost în munți și d'aci s'au dus la Sibiū, vrënd să se întoarcă în țară. Deivos, Duilie și alții rămăseseră în Cluș și erau să se traga în munți cu gen. Gal, apoi nu știu ce s'au făcut.

„În munți trebuie să ști că pe Români i-a desarmat și a băgat garnisoane prin toate satele. Cererile ce au făcut Români prin deputații lor la Viena n'au fost primite. Laurianu și Barnuțiu sunt în Transilvania. De se va declara război, cum nu cred, apoi eu viu la Constantinopol, de nu apoi cred că tu vei veni aci. Aș vrea, în această din urmă întâmplare, să ne apucăm aci a scrie o revistă Românească serioasă, care să ne desmeticească pe toți Români din ameteala în cari suntem și să ne îndrepteze pe o cale bună. Pentru aceasta ne trebuie fonduri. Eu voi scrie lui Negri în Moldova. Asemenea socot că, de n'ai întrebuintat toți banii, ce cred poate că i'ai primit acum dela mamă-mea, apoi îi putem întrebuinta în treaba aceasta.

„Spune te rog lui Bolliac și lui Bolintineanu complimente. Bietul Bolliac a avut noroc că n'a rămas cu mine, că se prăpădia. Ne-

vasta lui a fost la Cluș. Acum s'a dus, socot, în țară.

„Eū aveam hotărîrea, viind la Constanti-nopol, d'a mē așeđa între Cuțovlahi, căci socot de neapērat a developa naționalitatea într'acest avantpost al Romānismului. De ai putea trimite un om sdravēn acolo, ca să ne facă un raport asupra stării morale și politice a lor, apoi am căuta o școală, și să dăm de lucru la atâția ti-neri ce mor de foame. Ar trebui ca trimisul tēu să se ia acolo bine cu popii și episcopii și să-i ? a căpēta fonduri pentru deschiderea unei școli.

„Eū aci am vēdūt pe toți afară de doi lo-cotenenți, cari sunt părăsiți de toți compatrioții afară de frații Golești și Grădișteanu. Eū după toate semnele îi cred nebuni.

„Spune lui Bolliac că Locotenenții îl acusă că a vîndut și el o bucată de țară Ungurilor. Te rog să-mi scrii regulat prin toate poștile și ți lui Bolliac și Bolintineanu să-mi scrie. Dar Marin ce face? Spune-i multă frăție dela mine. Asemenea și Skender-bey, căruia îi vei arēta că imi pare rău că nu l'am întalnit ca să putem a esecuta planul nostru d'a rămānē tâlhari în Carpați. Adio.

„Al tēu, N. Bălcescu.

„Iubite, n'ar fi mijloc a dobândi d'acolo un post pe lângă ambasada dela Londra, de pildă vre un attaché sau secretar? De ce nu faci tu ceva cerënd din parte-mi Ministeriului“.

33.

„6 Novemvrie 1849.

„Iubite Ghica, ce? iar ne batem? Jurnalele d'aci de vre-o două zile ne face s'o credem. De e adevărat insciințeză-mă ca să vii îndată acolo. Bălăceanul e aci și pleacă peste trei zile spre Montpellier. Dar, de va fi răsboi, apoi îndată ne întâlnim și plecăm la Constantinopol. Aci ne avënd ce face, m'am apucat de capul Locotenenții, ca să le plătesc de calomniile ce a vërsat asupra ta și a mea. Am poftit pe Tell să se bată la duel și nu i-a dat meșii. I-a fost frică să nu-i facă vre un glonț bubă. Am de gând să-i fac atât de ocară, în cât să-i silesc să fugă din Paris. Am vëdut pe Baron Spleny la Brown și mi-a dis că are să ceară satisfacție lui Eliad pentru pricina ce scii.

„Ce fac ai noștri p'acolo? Marin, frate-meu, Bolliac. Scrie-mi regulat și spune multe compimente la M-me Ghica din parte-mi.

„Al tău

„N. Bălcescu.

„Spune lui Bolliac că am avut aci la Te-
leki o ceartă pentru dînsul cu Szemere, care pre-
tindea că el n'a dat acei nasturi de diament lui
Omer-Pașa. I-am spus curat și în ochi, că e
minciună“

34.

16 Novemvrie 1849.

„Iubite Ghică,

„Eü încă n'am primit scrisoare dela tine.
Sper că cu paquebotul dela 19 voiü avé. Îți
trimit aci o scrisoare dela Ionescu mic către
Ionescu mare.

„Ce faceți, vă bateți saü nu? Scrie-mi ca
să sciü ce să fac. N'am a-ți spune d'aci. Nu
facem nimic. Eü mă gâtesc pentru publicație.
Aștept să-mi trimiti și tu ceva articole d'acolo
d'ale tale și d'ale lui Ionescu.

„Complimente la cocoana.

„Al têu

„N. B“.

35.

„Paris 6 Decemvrie [1849].

„Nu ți-am scris pe de o parte, căci așteptam să aflu de ești în Constantinopol sau ai plecat încoă, după cum îmi scrii în scrisoarea ta din 5 ale lui Noemvrie.

„Prin actele ce-ți va trimite Voinescu, vei vedé ce am putut face aci. Nu e tocmai bine, dar încaî să ne scăpăm de Locotenenții, să ne organizăm într'un chip ș'apoi lesne vom perfecționa organizația. Caută dar a dobândi cât mai multe adesii vei puté dintre emigranții din Constantinopol și Brussa. Noi suntem aci 14, la cari adăogindu-se 2 dela Geneva și 2 dela Viena, fac 18. Cu cei d'acolo vom puté avé majoritate.

„Scii că aci, spre a nimicnici acusațiile ce ne aruncă acei blestemați, cari acasă ca să nu fie acușați, am numit o comisie pentru cercetarea de bani rămași pe la unii alții.

„Eu, după ce am arêtat toată istoria banilor rămași la mine, am spus că plecând din Constantinopol am lăsat să primesci tu banii d'acasă și să-i ții până s'o organiza emigrația, *comme nous étions alors en train de le faire*. Că la întimplare, când nu vom isbuti a ne organiza, apoi tu poți a-i cheltui în folosul causei,

cum îi socoti mai bine. Eū acum nu știu, primit'ăi tu banī și câți? Ce-ăi făcut cu dinșii? Despre acestea mă rog să-mi dai lămurire curată, ca să știu ce să fac aci.

„A sosit aci Biberstein, polon ce-ăi cunoscut din Constantinopol. A venit din Ungaria, de unde a scăpat anevoe; mī-a spus că a fost cu Duilie câtă-va vreme, și că acesta, dobândind un pas ca Român din Transilvania, a rămas acolo pe lângă Sibiu într'un sat. Tot acolo și într'acest chip trebuie să fie Nenișor, Manu și Caracaș.

„Bălăceanu e la Geneva cu Mitică Cretzulescu.

„Ce s'a făcut Bolliac, frate-meū? N'am primit nici o scrisoare dela ei.

„Dela tine asemenea numai o scrisoare am, cea dela 5 Noemvrie.

„Al tău

„N. Bălcescu.“

36.

„Paris 7 Decemvrie 1849.

„Iubite Ghica,

„Sefels veni la mine acum și imi aduse scrisoarea ta din 14 ale trecutei. Tare imi pare

rău că nu sosită cu o săptămână înainte. Ți-am scris ieri ce-am fost silit a face aici. De când am venit au căzut toți pe mine, așteptând numai dela mine a provoca o organizație, dicând că sunt umiliați să vadă că Locotenenții îi reprezintă cu destulă nevrednicie în toate părțile.

„Au împinsă ră lucrul prea iute, căci eu ceream mai înainte a mă înțelege cu tine și Magheru. Simțiam și simț trebuința unei organizații, care să ne dea o poziție nu atât către străini cât către Români, ca să putem avea oare care inacție în părțile Române. Dar eram de opinie d'a forma o societate secretă. Tu vești dar câtă nenorocire, că scrisoarea ta imi veni tardiu. Acum ce socoti tu să facem?”

„A strica și această organizație este a ne perde cu totul în opinie și a face mulțumire mare la Locotenenți. Gândește-te curat și spune-mi ce e de făcut, căci eu voi să lucrez mai înainte de toate în înțelegere și împreună cu tine, căci te iubesc și te stim mai mult decât se poate că crești după arătarea d-lui Eliad. Gândesc că am trebuință să-ți spun că n'am luat nici odată pe Eliad de confident al simțimintelor mele către tine. Și aceasta e o infamie ca atâtea altele, ce a născocit acest mârșav.

„Aștept cu nerăbdare o scrisoare a ta.

„In privința cestiei lui Bolliac, convincția mea morală este că Ungurii sunt mișei, că nu numai n'aū nici o dovadă, dar încă i-am găsit curat mincinoși intr'aceste 3 puncte, cari sunt destule ca să dovedească că in toate mint.

„1. Aū pretins mai întâiu, după cum și tu îmi aręți, că Bolliac a dat înapoi lui Kossuth pintenii și garnitura nasturilor in Turcia, ceea ce nu e adevărat.

„2. Szemere m'a spus aci mie că aceasta e adevăr că s'a făcut la Orșova, dar că atunci brilianturile erau încă la Bolliac și că Kossuth, in revașul ce i-a dat, dice că brilianturile rămân a se trimite la X Pașa, in vreme ce eū fiind față, când Kossuth a scris acest revaș, știu minte că a dis, după cum i-a spus Bolliac, că brilianturile s'aū trimis. Despre aceasta poți vedea a-cel revaș ce trebuie să fie la Bolliac.

„3. Ei spun că un negustor a mărturisit in ziua plecării lui Bolliac spre Caransebeș, că a vedut acele brilianturi la dînsul. Apoi aceasta nu e adevărat, căci eū am fost tot mereū atunci cu Bolliac și n'am vedut viind nici un negustor, nici n'am simțit că Bolliac ar fi avend acele briliante.

„Despre bani Bolliac avea 200 # dați de Kossuth — atâta numai — pe cari mi i-a arętat.

Când am găsit pe Bolliac la Orșova, era încă plin de iluzii și gândea că toate or merge bine și într'această poziție; orî cât de stricat om să fi fost, n'ar fi putut să compromită el poziția lui în Ungaria și să se lapede de tot efectul ce aștepta din înțelegerea cu X Pașa, idee pentru care se nevoieise atât de mult și care plătia firesce în ochii lui mai mult decât acele diamante.

„Toate aceste considerații mă fac să cred, cum crezi și tu, că Bolliac e calomniat. Il faut chercher à les faire valoir. Dacă Bolliac va voi să-î dau și o atestare formală despre aceasta sunt gata a o face.

„Multe complimente la cocoana. Să-mi scrie.

„Lui Barbu n'avusei vreme a scrie. Complimente lui Catargiu și Marin.

„Al tău

„N. Bălcescu“.

37.

[Paris] 15 Decembrie 1849.

„De când am primit scrisoarea ta din 14 Noembrie, la care ți-am răspuns îndată puțin, m'am socotit mai mult și am vădut că idea ta

e cea mai bună și cea mai practicabilă în poziția în care ne aflăm. Ea are încă meritul d'a ne scăpa de formele democratice, care în această împrejurare ne poate mai mult vătăma decât a ne ajuta. De aceea eu am declarat lui Rosetti și D. Brătianu că tu, neprimind a fi în Comitet, eu după legăturile ce am cu tine, nu pot sta. Aceasta am scris'o și lui Magheru, arătând la toți cuvintele temeinice, pe cari te razimî tu a nu primi. Apoi retragerea mea aduce neapărat desființarea a tot ce s'a făcut aci. De aceea ași fi fost tare mulțumit, dacă tu n'ai fi dat afară hărțile ce ți s'a trimis de Voinescu într'aceasta. Am căutat și voiū căuta a trage pe Magheru în sfera noastră de lucrare, căci ne poate fi folositor cu numele și popularitatea lui, de nu prin capacitate.

„Eu socot că trebuie a așeza lucrarea astfel: Tu să rămâi în Constantinopol ori cum vei sci și vei puté. Eu să rămâi aci în Paris și de n'om avé pe cine trimite la Londra, apoi să mă duc odată acolo să-mi deschid oare-care relații și apoi d'aci să-mi păstrez acele relații. Pe Arăpilă să-l trimetem mai la primăvară în Transilvania. Bolliac să meargă în Bulgaria și pe malul Dunărei ca să fie în comunicație cu țara. Magheru să rămâe la Viena, care avënd pe Pe-

retz pe lângă dînsul ne poate ajuta. Nu știu dacă Maiorescu este acolo, căci l'am puté întrebuința. Eū acilea, afară de jurnalele franceze, cu cari sūnt în relație și le dau articole, voiū să încep o revistă română, care să apere revoluția noastră și să pregătească alta nouă. Am și început a lucra un articol introducător care va cuprinde aceasta:

„*Partea I.* — Ideea progresului lege istorică. Aplicația acestei legi în istoria noastră, adevă un tablou despre istoria Românilor dela început pân'acum.

„*Partea II.* — Care este calea noastră d'aci înainte. Trei ținte deosebite, între cari aleargă națiile.

„1. Ținta națională cea mai principală, de unde chestia de unitate națională chestie de viață și putere atât înlăuntru cât și din afară și care ne poate pune în stare a ne împlini misia noastră în omenire. Ce este acum practicabil în această privință. Unirea Principatelor de o cam dată, etc.

„2. Ținta socială care se rezumă în chestia proprietății, de care se leagă și chestia dăjdiei, a creditului și a organizației lui.

„3. Ținta politică sau formele organizației din lăuntru sau libertatea și legalitatea individuală. Suveranitatea poporului. Tiparul. Asociații.

Camera. Domnul. Judecătoriale și legile. Puterea armată. Educația și instrucția, etc.

„Principiuri generale și în scurt, voi da asupra tuturor acestor puncte. Acest articol va sluji ca o tablă de materii și fie-care punct dintr'insele va forma în urmă obiectul unui articol deosebit, tratat pe larg.

„Opinia mea e că cu încetul această revistă se va face șeful ce dorim, adică că va concentra pe toți în opinia și lucrarea sa și astfel vom putea a dobândi atât în țară cât și între emigrați o centralizație neimpusă de nimeni.

„Acum trebuie să ne chibzuim de mijloacele de bani, atât pentru tipărirea revistei, cât și pentru cele-lalte. Despre acestea caută d'a dobândi dela Turci.

„Eū socot că aceasta e cu atât mai trebuincioasă, cu cât trebuie să căutăm a influența ideile în țară, unde se propun reforme și se numesc comitete. Cu atât mai mult eū cred că, când aceste comitete vor sfârși lucrarea lor, Rușii ca și Turcii vor fi siliți ca la 1831 a convoca o Adunare de revisie care să le desbată și să le primească.

„Eū socot încă că acțiā noastră mai cu seamă acum trebuie să se concentreze în Moldova și Transilvania, unde sunt oameni d'ai

noștri în capul lucrurilor și cari trebuie îmboldiți, căci în țară la noi puțin putem face noi. De aceea eu voi să știu de aproape pe Moldovenii și am și scris lui Negri ceva într'aceasta, cerându-i a ne căpeta bani pentru revistă. Acum cu plecarea lui Alexandri poimâne, îi voi mai scri.

„Scrie-mi de poți dobândi prin Moldova foaia din Bucovina, de nu, apoi ț-o trimite eu d'aci, căci o primim. Asemenea caută a-mi trimite [de] p'acolo jurnalele din Bucuresci și Moldova, cum și din Transilvania.

„Îmi scrii că-mi vei trimite socoteala de banii cari i-ai luat dela mamă-mea. Ași fi dorit de s'ar pute ca în această socoteală să nu figureze banii luați dela Marin pentru plecarea mea și a lui Bălăceanu în Ungaria. Pricina e aceasta: că cei blestemați d'aci au început să dică că acea ce m'a făcut a merge în Ungaria, a fost ca să am dreptul și privilegiul a mânca acești bani. Așa n'ași vrea ca numele meu să figureze; poți arăta acea ce ai dat la cel-lalt. Eu aci am dat socoteală de bani și le-am dovedit că din 400 # ce erau asupra-mi n'am mâncat un galben, măcar deși am fost strimtorat. Pentru 300 # primiți de tine am spus că pentru dinșii tu ai să dai socoteală, căci eu, plecând din Constantinopol, am lăsat să-i

primescî tu pentru Casa emigrației d'acolo, și la întimplare, când emigrația nu s'ar organiza, după cum eram în lucrare a o face, apoi să îngrijesci ca acești bani să se întrebuinteze în folosul cauzei cum vei socoti mai bine. Aceasta e pentru interesul amânduror, ca să nu dică că ne-am învoit între noi să mâncăm banii. Îți voi trimite peste puțin copie de memoarul ce am dat Comisiei întru aceasta.

„Îmi trebuie negreșit ca să-mi trimiți scrisori de recomandație dela Divan către ambasadorii turcesci d'aci și dela Londra, căci altminterlea nu pot face nimic aci.

„În privința instrucțiilor ce ceri a se trimite ambasadorilor de acolo, Sefels m'ă dîs că cabineturile le-aū dat plenipotenție și că totul atîrnă de la purtarea lor acum. Tu caută a-i lucra mereu și de orîce vei ave trebuință aci scrie-mî, dar numai te rog pentru acele recomandații a mi-le inlesni ca să pot cere dela Calimach a-mî deschide relații aci.

„Eu sufer mult aci din pricina cliimei, care mē supără la pept.

„Am aflat că în Transilvania Schwarz-Gelbi, aū arestat pe Manu. M'ē teamă de bietul băiat să nu sufere pentru noi toți. Avea inimă și m'ă fost de folos acolo.

„16 Decembrie, minuit.

„Viu dela o soirée dela Czartoryski și găsi
scrisoarea ta din 24 Noembrie.

„În aceasta sunt două puncte la cari voi
a-ți răspunde:

„1. Este chestia de lucrare într'aceste im-
prejurări. Eu socot și am vorbit cu Arăpilă, ca
să mă repez până la Londra să ved pe Pal-
merston. Poate banii ce mi-ai trimis să-mi slu-
jească la aceasta, dar nu-mi va fi de ajuns și
mă gândesc de unde să măi capăt. Dintr'altă
parte acilea om căuta a face ce se va puté.
Este greū că Ministeriul s'a schimbat și că
tocmai când un Ministru din afară învață nițică
carte românească, îl dă afară și vine altul ne-
pricopsit. Apoi scii că ei anevoe se pricopsesc.

„Tot ce e de făcut măi bine e d'a-i pri-
copsi prin Palmerston; și aceasta m'oi sil a
face. În zilele astea voi face un memoar sim-
plu și scurt. Îmi pare rău că nu-mi scrii nimic
despre natura memoarului, căci eu cred că tre-
buie să cerem lucruri practice și practicabile în
împrejurările de față și să măi lăsăm la o parte
pe Mircea, Vlad și cei-lalți. Trebuie a presenta o
soluție care să se pară măi lesne. Altmintrelea
n'o scoatem la căpetaiu.

„Îmi pare rău că nu mi-ai trimis recoman-
dațiile dela Divan. Mi-ar fi fost de mare lipsă.
Încă nu e vreme perdută, silește-te. Czartoryski
mi-a spus astă seară că lucrul e cam pe rășboi
la primăvară. Din altă parte o scrisoare dela
Galați ce am văzut, spune că la Brăila au ve-
nit 1500 pioneri Ruși, cari se esercitează a
face pod pe Dunăre.

„Despre istoria banilor n'avusei vreme a-ți
trimitte memoarul ce am dat la comisie, ce eu
însu-mi am provocat d'a se face, vedând că
blestemații au îndrăsnit a mă acusa că nu le-
am dat banii să-i mănânce. Pricina în scurt
e așa:

„din 600 # ce mi se dedese spre a merge la
Paris, și cari prin ofisul Locotenenții s'a hotă-
rit să fie pentru deputație la Constantinopol,
s'au întrebuintat astfel:

- 20 # opriți de la Visterie pentru cumpărarea
aurului;
- 100 # dați lui Vasiliadi, casierul deputației;
- 40 # cheltuiți în călătoria și întoarcerea dela
Constantinopol cu deputația;
- 40 # cheltuiți pe ghimie în comun;
- 42 # luați de Peretz;
- 300 # primiți de tine.

„Rămân 58 # neplătiți din suma care s'a luat din acești bani de frate-meu cel mic, când a fost isgonit din țară și nesciind natura acestor bani, a luat din ei dela mumă-mea neavând bani, și pe cari am dis că mă însărcinez a-i plăti. Eū le-am arētat pe larg pentru ce nu i-am dat în Transilvania și la Locotenenți; și că din această se vede că eū, deși în mare lipsă în toată această vreme, n'am întrebuintat pe samă-mi acești bani, nici n'am trăit din bani publici ca toți ceilalți. Acum ved că tu în socoteala ce-mi trimiți treci banii ce mi s'aū dat mie și lui Bălăceanu pe seama mea. C'est donner gain de cause à nos ennemis, ca să dică că ne-am înțeles împreună ca să oprim banii pe seamă-ne. Tu scii că, când am plecat în Ungaria, nu era vorba d'a se plăti acești bani din banii ce era să vie dela mumă-mea. Posiția aci e ciudată, căci nu e drept ca nici tu și Marin să pierdeți acești bani; și eū ași dori să scap odată de orice prilej d'a fi hulit fără temeiū de blestemați. Gândește dar cum s'o potrivim, căci eū socot că această comisie îți va cere socoteală de întrebuintarea banilor. Tu trebuie să arēți că banii aceștia s'aū depus în cassa emigrației d'acolo, și că i-aī întrebuintat cum ai socotit folositor, arētând mai pe larg întrebuintarea lor. De nu

rămânea ca banii dați mie să intre în această socoteală, apoi încă arată că aceasta nu era opinia noastră la plecare, dar că voința emigrației a fost d'a se despăgubi Marin din acești bani. Că acești bani nu s'a dat numai pentru mine, dar aș slujit la 10 alți compatrioți; că pe lângă dinșii am cheltuit eu dela mine 130 # pentru ajutorul compatrioților din Ungaria mai mult. Numele celor ce am ajutat cu bani este: Bălăceanu, Manu, Costiescu, Deivos, Vernescu, Bozoiceanu, Florescu, Racovița, Nenișor etc.

„Astfel te rog, când vei da socoteala s'o dai lămurit, ca să nu fie prepusuri de către blestemați, nici asupra ta, nici asupra mea.

„Chestia nu este ca să întorci banii, căci nimeni n'are drept a ții cere, fiind ai cassei emigrației d'acolo, și fiind că eu i-am lăsat în dispoziția ta spre a-i întrebuința în folosul cauzei, dar să arăți că nu i-am mâncat eu, cum vinuesc unii alții.

„In sfârșit tu gândește-te asupra tuturor acestora și fă cum te vei pricepe mai bine.

„Despre jurnaluri aci putem tipări în ori-care, numai scrisul e cam anevoe. Ba încă mai mult se bat de pe noi, care mai de care, mai cu seamă după mine *parceque je blague sur la Hongrie*. Deunăși am avut nesce scene ciudate.

Unii din vechii redactori ai *Tribunei populi-
lor* vor să reînceapă acest jurnal. Vre-o câți-va
deputați de opoziție și Colson vrea să facă
un jurnal tot de asemenea fel și tendință.
Apoi lupte, certe, hule între ambele redac-
ții, cari să pue mâna pe concursul nostru și
al Ungurilor. În sfârșit eu m'am declarat pen-
tru cea din urmă redacție. Asemenea am luat
oare-cari îndatoriri reciproce cu foaea *La Po-
logne* a lui *Cyprien Robert*, care se va modifica
oare cum într'un sens mai general pentru toate
naționalitățile iar nu numai pentru Slavi.

„Scrisoarea către Aupick, de n'o voiû puté
face acum, o trimit prin curierul viitor.

„Pentru acești bani ce mi-ai trimis acum,
trebuie să-î aréți că mi-ai trimis însărcinat fiind
de emigrații d'acolo cu o misie la Londra. Eu
cred că socoteala tu trebuie s'o dai către emi-
grații din Constantinopol, și cerându-ți-se d'aci
sau dintr'altă parte să le aréți că le împărtă-
șești pentru știință socoteală ce ai dat la ai tîi
acolo.

„Am arétat scrisoarea lui Sefels la Ale-
xandri. El bănuéște că Eliad sau Ștefan Go-
lescu a spus că acele hârtii vin dela tine. Dar
eu n'am fost întru nimic amestecat într'aceasta
și am aflat'o tocmai mai deunădi.

„Imi pare rău că nu am avut vreme să răspund la plăcuta scrisoare ce mi-ai trimis. M-mă Ghica; la curierul viitor o voi face.

„Multă sănătate lui Marin, Barbu, Bolliac, Catargiu.

„Adio.

„Al tău prieten

„N. Bălcescu.

„Te rog mult pentru cei 15 #, ce ți-am scris astă-vară din Ungaria că am împrumutat dela Bisczanowski, să-i plătești când îi va cere, el sau generalul Dembinski“.

38.

„Paris 26 Dechemvrie 1849.

„Am dat note lui Uvicini pentru ca să facă un memoar pentru Miniștrii d'aci și Londra. Astăzi e gata. Eram să plec mâine la Londra, dar mă stânjinesce lipsa a vre-o 200 fr., cari trebuie a plăti aci la casa unde șed, până a nu pleca. Nădăjduesc să pot căpăta. La întimplare înpotrivitoare, atunci caut prin Czartoryski a trimite memoarul la Londra, ca să se dea lui Palmerston. Andrassy de vre-o câteva zile e aci și astăzi îl aștept să vie la mine să ne înțelegem asupra pricinei lui Bolliac.

„Dela Marghiloman n'am luat bani, după cum mi-a scris Marin, căci n'are.

„Aici nu se face nimic, nu se așteaptă nimic, cu Ministeriul de aci nu e de vorbit, căci e de ași până mâne. Tot ce e de făcut e la Londra, și mi-o părea tare rău de voiū fi silit a nu merge, cu atât mai mult că acum ași avea destule înlesniri spre a cunoasce lume p'acolo. Noi avem trebuința de un om care să șeadă statornic saū mai multă vreme acolo, căci chiar de voiū merge eū, nu voiū putea șede mai mult de 10 zile, adecă până s'o sfârși cei 450 fr. De ce nu cauți a dobândi ceva parale dela Turci? Astfel ași puté ședé acolo vre-o 2 luni, căci eū cred că cearta aceasta cu Ruși va ține mult. Apoi nu e destul numai a vedé odată pe Palmerston și a-i da un memoar, pe care poate nu l'ar citi, dar a câștiga pe toți cei ce-l impresoară și a-i sili a-i aduce adesea aminte, precum și pe jurnaliști, lucru care cere vreme. Stavila cea mare la toată lucrarea noastră e banii. Acela care o căpeta bani pentru causă îi va face cea mai mare slujbă. Noi aci ca și tu acolo, nous sommes à bout des sacrifices pécuniaires. Trebuie căutat într'altă parte. Eū am scris în Moldova prin Alexandri, care a plecat.

„Acea ce-mi scrii despre foaea *La Pologne*,

s'a și făcut de mai multe zile, după cum ți-am mai scris. Era vorba despre format de a-l mai mări, dar trebuie bani, și a ramas de o cam dată.

„Despre revista noastră aștept bani spre a o începe. Spune lui Bolliac și Ionescu să-mi trimită de lucru. Asemenea și tu ași dori să lucrezi ceva asupra creditului la noi etc.

„N. B“.

39.

„27 Dechemvrie [1849].

„Andrassy a venit la mine. I am spus pricina lui Bolliac dupe cum o știu și am arătat'o în scrisoarea mea de mai deunădi; el m'a dis că a scris lui Kossuth; dar că n'are încă răspuns. Ar trebui ca Bolliac să caute a dobândi o chitanță de la Zaman, căruia dice că a dat scrisorile și diamantele. Trebuie să socotesc că aceasta interesează pe toată emigrația și mai cu seamă pe noi, cari am lucrat acolo împreună.

„Îți trimit copie dupe memoar. Ubicini l'a făcut întocmai după cum i-am arătat în notele mele ca să-l redigeze. Eu cred că e bun. Că trebuie să tratăm chestia politică actuală și că, de ne vor cere un memoriu mai întins sau special

asupra cutăruî, saŭ cutăruî punct saŭ părți a chestiei române, lesne îl putem face. Pentru acea mergend la Londra voiŭ lua cu mine toate cele trebuincioase spre a puté la trebuință turna la memoaruri.

„Încă n'am găsit bani, dar plec acum să măi caut. De voiŭ găsi, apoi plec mâne seară cu Teleki și Andrassy.

„Spune lui Barbu că n'avusei vreme a-î scrie, dar sunt sănătos.

„Complimente la Marin, Catargiu, Bolliac.

„Îți trimit și scrisoarea către Aupick. De nu-ți va plăcé, scrie alta pentru mine și mă iscălește și o dă.

„Eŭ cred că ar trebui să dai copie de pe memoarul acesta lui Canning, Aupick și lui Ali-Pașa, arătând că s'a dat de mine la Ministerul d'aci și de la Londra.“

40.

„*Mémoire de Balcesco remis aux gouvernements de France et d'Angleterre par l'entremise du Comte Zamoyski.*

„*Mémoire relatif à l'intervention Russe dans les Principautés Moldo-Valaques.*

„*Le manifeste de la Russie daté de 19 (31)*

Juillet 1848 et qui précéda de deux mois environ l'occupation des Principautés, pose formellement ces deux principes:

„1. Que l'occupation sera temporaire et qu'elle cessera de plein droit, sur la simple demande de la Porte, aussitôt que l'ordre aura été rétabli dans les Principautés.¹⁾

„2. Que le statut organique qui régit les Principautés a besoin d'être révisé, et que des modifications peuvent y être jugées nécessaires.²⁾

„Comment la Russie a-t-elle tenu ces engagements, quelles réformes, qu'elles améliorations a-t-elle introduites dans le régime intérieur des Principautés?

„Le 30 Septembre 1848 le général Lüders, qui depuis quelques semaines déjà occupait la Moldavie, franchit la frontière de la Valachie à la tête de l'avant-garde Russe. Quatre mois s'écoulaient jusqu'aux premiers jours de Février 1849. A cette époque il ne reste plus aucune trace de l'insurrection qui a motivé aux yeux de l'Eu-

1) Du moment qu'en Valachie l'ordre légal aura été rétabli, ou que la Porte croira avoir acquis une suffisante garantie du repos intérieur des deux provinces, nos troupes en seront retirées. (Manifeste du Comte Nesselrode du 19 (31) Juillet).

2) Il se peut que le régime administratif des Principautés soit susceptible d'améliorations, qu'il est besoin même d'être modifié en plus d'un point (ibid.).

rope l'entrée des troupes Russes sur le territoire Valaque. L'ordre légal, comme l'entend la Russie, est entièrement rétabli, c. à. d. que tous ceux qui ont pris part aux derniers événements sont emprisonnés ou exilés, tandis que le pays écrasé de contributions de guerre, obligé de nourrir et d'heberger cinquante mille Cosaques, au lieu que le gouvernement Turc entretient ses armées à ses frais, est ruiné de fond en comble. De reformes il n'en a pas été question. Une commission, il est vrai, a été nommée, mais c'est pour juger militairement tous les individus suspects d'hostilité à la Russie.

„C'est alors que la Turquie croyant avoir acquis toutes les garanties désirables de la tranquillité intérieure des Principautés, notifia au cabinet de St. Petersbourg son intention d'évacuer le pays, en invitant la Russie à suivre son exemple.

„La Russie refuse. Elle ne nie pas le droit de la Porte, mais elle déclare le moment inopportun se faisant seule arbitre à l'exclusion de la Cour Suzeraine, dans une question où celle-ci devait être seule à décider. Ce refus obligea la Porte à prolonger de son côté l'occupation afin de ne point laisser la Russie maîtresse ab-

solue du terrain; et la situation des Principautés continua à s'aggraver de jour en jour.

„Enfin le 1er Mai 1849 intervint la convention de Balta-Liman. On sait quelle grave atteinte cette convention, qui, du reste, ne peut être considérée comme faisant partie du droit publique Européen, porte à la fois aux prérogatives de la Cour Suzeraine comme aux privilèges des Principautés, en reconnaissant à la Russie un droit qui lui avait toujours été contesté; celui d'occuper militairement les deux provinces et de s'immiscer dans leur administration intérieure. Toute fois elle maintint les deux principes ci-dessus.

„On nommera deux comités de revision du Statut organique, dont le travail sera soumis à l'examen du gouvernement Ottoman, qui après s'être entendu avec la Cour de Russie, le promulguera sous forme d'un hatti-schérif.

„(Art. 2 de la convention de Balta-Liman). Chacun des deux gouvernements entretiendra dans les Principautés de 20 à 30 mille hommes jusqu'à la pacification des pays limitrophes; après la pacification et jusqu'à l'achèvement de la Constitution des Principautés, il y aura 10 mille hommes de chaque côté; après quoi les

deux puissances évacueront complètement et simultanément les provinces“.

„Ibid.—art. 4). Mais en même temps que la Russie reconnaît ces deux principes, elle se sert d'un pour se dispenser d'avoir égard à l'autre. Le Statut organique avait été rédigé et promulgué avec l'appui de 100 mille baïonnettes. Ce n'était pas trop pour reviser ce même Statut d'une armée d'occupation de 30 mille hommes, surtout quand l'insurrection triomphe aux frontières de la Hongrie? Seulement après la pacification des pays limitrophes, ce chiffre sera réduit à 10 mille hommes.

„Soit. Hé bien, aujourd'hui cette pacification a eu lieu, et la Turquie fidèle à ses engagements ayant évacué partiellement les Principautés, elle a droit de compter que la Russie suivra son exemple.

„Il n'en est rien. La Russie a toujours un prétexte à mettre en avant pour prolonger l'occupation; elle répond à la sommation de la Porte: „Que la Porte s'est trop hâtée de réduire à 10 mille hommes ses troupes en Valachie, que pour elle, ne pourra remplir à ce sujet les stipulations de la Convention de Balta-Liman, qu'autant que le différend au sujet des réfugiés sera vidé et que les relations seront reprises.“

„Tel est du moins le contenu d'une note que M. de Titoff vient de communiquer officieusement à la Porte de la part de son gouvernement et qui a été apportée à Paris par les correspondances de Constantinople du 5 Décembre dernier.

„Quelle est donc cette nouvelle prétention de la Russie? Et qu'ont de commun les réfugiés avec l'occupation des Principautés? Est-ce ainsi qu'elle tient ses engagements? Et ces paroles emphatiques du manifeste du 19 (21) Juillet, „que le passé pouvant répondre du présent, que plus d'une fois à des époques antérieures, la Russie avait occupé tout ou partie des Principautés, et que fidèle à la parole qu'elle en avait donnée d'avance, elle les avait toujours évacuées dès l'accomplissement des conditions qu'elle avait mises à la retraite“ n'étaient-elles qu'un piège tendu à la bonne fois et à la crédulité de l'Europe?

„Mais si la Russie continue à entretenir 30 mille hommes dans les Principautés au mépris de ses engagements et malgré les réclamations incessantes de la Porte, voyons ce qu'elle a fait en vue de ces améliorations, dont elle même avait reconnu l'urgence.

„Elle commença par suspendre les assemblées

générales à qui seules appartient, en vertu des capitulations et du droit d'autonomie des Principautés, l'administration intérieure du pays.

„Elle nomma deux comités pour la revision du Statut organique; mais ces comités au lieu d'être la représentation légale et complète du pays, sont composés uniquement de boyards dévoués à la Russie, et nommés d'office par elle comme cela c'était déjà pratiqué pour l'assemblée de 1831, et si ici encore le passé doit être pris pour gage du présent, on peut déjà prévoir que la nouvelle constitution qui se prépare sera pire que le Statut organique lui-même.

„En attendant, l'occupation Russe coûte à la Valachie un million de piastres par mois, et pendant l'année qui vient de s'écouler la dette s'est accrue de 20 millions de piastres (7 millions de francs).

„Le malaise du pays s'accroît de jour en jour sous le Hospodar actuel, qui au lieu de chercher à faire oublier l'illégalité de son élection aux yeux du parti national, semble avoir pris à tâche d'attirer le mécontentement de toutes les parties de la population.

„Enfin le cabinet de St.-Petersbourg, dont la politique depuis la double occupation a toujours tendu à compromettre les Turcs vis-à-vis

des Valaques en rejetant sur eux le blâme apparent des mesures de repression qu'elle avait provoquées ou exigées en secret, commence à répandre le bruit que Sa M. l'Empereur est prêt à exiger de la Porte l'union de deux Principautés et leur indépendance sous le protectorat de la Russie, projet que la Russie caresse depuis longtemps comme un moyen assuré de la conduire à son but et au sujet duquel ses agents furent chargés de sonder les dispositions des chefs du parti libéral en 1848, quelques jours avant le mouvement de Juin.

„Et pour se tenir prête à toute éventualité, elle organise des corps francs de Valaques commandés par des officiers russes et en langue russe.

„Il est temps que les cabinets de l'Europe ouvrent les yeux sur cette politique envahissante et ces sourdes menées de la Russie. Ce n'est plus un simple intérêt d'humanité qui est en jeu; il s'agit de l'existence même de l'Empire Ottoman. Il ne suffit pas d'avoir fermé les détroits, il faut encore, si l'on tient à la conservation de la Turquie, couvrir sa frontière septentrionale et contraindre le flot de l'inondation russe à rentrer dans son lit. Que si les puissances se décident enfin à intervenir, la der-

nière note remise au Divan par M. de Titoff leur en fournit les moyens par la connexité qu'elle établit entre deux questions jusqu'ici distinctes, le différend relatif aux réfugiés et l'évacuation des Principautés. Par là l'Europe, qui s'est si vivement émue en faveur de la première, en demeurant comme étrangère à la seconde, est amenée comme malgré elle à entrer dans le débat, et son intervention en faveur des Principautés est non seulement justifiée aux yeux de la Russie, mais elle devient en quelque sorte nécessaire.

„Pour ce qui est d'eux personnellement, les Valaques dont les uns ont toujours tendu au maintien et au libre exercice de leurs droits, tels qu'ils résultent de leurs capitulations avec la Porte et des traités postérieurs¹⁾, à savoir l'inviolabilité de leur territoire et leur indépendance administrative et législative, les Valaques savent qu'ils n'ont pas de plus sûr garant de ces mêmes droits que la Turquie. Mais ils savent aussi que la Turquie abandonnée à elle-même est hors d'état de lutter longtemps et victorieusement contre les exigences de la Russie,

1) Citer en note ici les articles du traité d'Andrianople, qui nous concernent.

et voilà pourquoi ils sollicitent l'intervention directe des puissances à seule fin d'obtenir conformément aux principes reconnus par la Russie elle-même et à ses propres engagements :

- „1. L'évacuation des Principautés ;
- „2. La réunion immédiate d'une assemblée nationale, où tous les intérêts de la population soient représentés, qui soit chargée d'introduire dans le régime intérieur des Principautés les réformes et les améliorations nécessaires ;
- „3. Enfin l'amnistie pour toute participation aux événements qui ont servi de prétexte à la double occupation des Principautés en Septembre 1848.

„Paris le 26 Décembre 1849.“

41.

„Londra 4 Ianuarie 1850.

„Sunt la Londra dela 1 ale acestei luni. Am vădut pe Mehemed Paşa, căruia am vorbit mult de tine. Erī a fost Lord Stuard la mine și mī-a spus că Palmerston e la țară și se va întoarce peste vre-o 5 zile. Lord Stuard me asigură că voiū fi primit cu plăcere de Palmerston ; că acesta se căește că n'a protestat la

intrarea Rușilor în țara noastră la 1848, și me face a spera mult. Am comunicat lui Stuard memoarul, de care ți-am trimis copie. El pleacă mâne la țară, unde se află Palmerston, ca să-l anuncieze venirea mea și să-l pregătească. Până atunci caut a cunoaște pe alți membri ai Parlamentului, cari ne pot ajuta. Voi merge și la Cobden. Toți imi dic aci că e foarte rău că nu avem un agent al nostru, care să șadă necurmat la Londra, că într'o săptămână nu se pot scoate trebile la cap; nici nu se poate cine-va introduce în lume, care se face cu greu aci. De acea vii la propunerea ce ți-am mai făcut, d'acăuta bani dela Turci, ca să ședem unul din noi aci măcar vre-o 3 luni, în această vreme, pe când durează tractațiile diplomatice, cari vor mai dura încă. Eū mă aflu tare ușor de parale. D'abia mai am 200 fr., căci aici la birt plătesc 17 fr. mîncarea și șederea pe di, fiind neapărat a avé un apartament bun spre a primi lumea. Măne însă voi căuta a lua un apartament mai modest cu septămăna. Ași vrea să mai pot ședé o septămăna. Toată speranța imi este în 30 # ce aștept să-mi sosească d'acasă în zilele acestea. Din Paris am plecat cu 400 fr., lăsând datoriile neplătite. Elciū și fără parale, merge rău. De vei căpeta vre-o 2 sau 300 # dela Turci,

apoi, mă pot întoarce din Paris iarăși aci spre a continua lucrarea. Cu toate acestea firește că n'oiu pleca până a nu da ochi cu Palmerston.

„Mai iată ceva numai pentru tine despre care să nu scoți vorbă :

„Sciū de sigur că Ali-Pașa a scris lui Calimach la Paris, că este vreme a da capăt chestiei Principatelor ce de 30 ani e o belea pentru Turcia, și-i cere povață asupra unei soluții la această chestie spinoasă. Calimach a răspuns că, între alte împrejurări, el ar fi povățuit a da Principatele în schimb Austriei pentru provinciile adriatice, cari ar fi apropiat Turcia de Europa. Dar că acum aceasta nu se poate face, de vreme ce Austria e vasala Rusiei, și apoi cea de care trebuie a se feri este apropierea Rușilor de Dunăre, care e perderea Impărăției. Că chestia Principatelor se poate alege cu tunul sau cu tractațiile. Despre tunuri Divanul trebuie să știe mai bine de poate întrebuița acest argument. Despre tractații socoate că ar trebui ca Divanul să ceară la Europa ca să facă din ambele Principate o altă Belgie, adică un stat liber sub garanția tuturilor Puterilor. Adecă Turcia să-și lepede drepturile sale, etc. Moi je toucherai très adroitement ce point sans le demander, sans le donner comme un voeu des popu-

lations; dar cu un mijloc mai sigur d'a da o soluție definitivă chestiei, căci ori ce altă ajur-nează numai chestia, iar nu o resolvează. Aceasta, ca nu cerând mult să nu dobândim și puținul ce cer prin memoar și ca să nu ne iso-lăm de Turci, acea ce ne-ar vătăma în ochii Englezilor.

„In numărul dela 2 genarie din *Times* este un articol, unde se vorbește despre Kossuth multe rele și se pomenește și de istoria lui Bol-liac fără a-l numi pe nume, dar dicându-i agen-tul român, acea ce mă pune pe mine poate în danț. Pulsky și Andrassy ce mi l'aū arētat, m'aū dis că vor scrie contra.

„Poșta dela Constantinopol ce trebuie să so-sească la 29, nu sosise în Paris la plecarea mea în 31 seara și până acum încă n'am primit scri-soare dela tine pe acel curier. Poate poimane voiū primi-o dela Paris, de va fi sosit până adī.

„Ingrijește-te de banī și pentru revistă, cum și pune-te pe lucru acolo.

„Complimentele mele respectoase la Madame Ghica. Spune lui Barbu că sunt sănătos și te rog nu-l lăsa fără treabă, dă-i de lucru și si-lește-l să citească cărți.

„Al tēū

„N. Bălcescu.

„Când vei avea un ocașion trimite-mi lucrurile ce am lăsat la tine la plecarea mea.

„Palmerston, cu toate ce ȳic și lucrează Tories, a câștigat și câștigă popularitate din ȳi în ȳi. De aceea nu e temere d'a căde“.

42.

„London 13 (1) Ianuarie 1850.

„După cum ȳi-am scris cu poșta din urmă me aflu de douē septămăni la London și sunt nevoit a mai ședē o septămână, din pricină că Lord Palmerston încă n'a sosit dela țară. Am trimis pe Lord Stuard să-l previe de sosirea mea și că doresc să-mi dea audiență, și mi-a adus rēspuns că Palmerston doresce a me vedē și că me va primi cu plăcere în orice ȳi oiu trece la dînsul, după 16, ȳi când va veni în Londra.

„Aici am fost mult prin lume și am cunoscut mulți din membrii Parlamentului.

„Astăȳi am avut o convorbire de douē ceasuri cu Cobden, dela care însă puțin avem de așteptat. El ȳice că vița și religia musulmană n'are vitalitate și că Orientul nu se va putē scăpa, decât dacă Sultanul s'o creștina; că

cu lașitatea și corupția Turcilor nu e mijloc d'a trata serios; că Rusia cu bani totdeauna va câștiga. Apoi adaogă că Rusia în veci nu poate face război Engliterei sau Statelor-Unite, cari într'o plimbare îi prăpădește puținele porturi ce are; că flota rusească, care a vădut'o la Kronstadt, e un lucru de nimic și de rîs; el are o bună opinie de țerile noastre și numesce valea Dunărei *Valea Misisipiului Europei*. El ȳice că principiul lui e la *non-intervention*. I-am răspuns că asta e și al nostru și al tuturor popoarelor, dar nu e destul ca să-l profeseze o putere, dar să silească și pe cele-lalte (a-l păzi); apoi acum acest principiu e cu neputin , de vreme ce chiar Englitera a intervenit in Sicilia și in Turcia, etc. Chestia noastră nu e pentru Englitera o chestie present  de interese comerciale (poate in viitor), dar o chestie de umanitate și echilibru politic. La aceasta el răspunde că echilibrul politic e o dobitocie a diplomaților; că chiar c nd Rusia ar lua Constantinopolul n'ar c știga mult, căci Englezii cu trei corăbii de linie așezate la eșirea D rdanelor, îi incheie de nu mai indr snesc a eși din cuibul lor. Cobden așteaptă tot dela mișcarea industrială chiar și reformarea Rusiei. Aceste insemnări scurte vor fi destule spre a-ți

aréta cea, ce putem aștepta dela acest partid, care are mare viitor aci.

„In scrisoarea ta dela 12 și 13 Dechemvrie mi-ai scris multe cifrate, pe care in parte numai le-am înțeles, din pricină că cifra ce aveam cu tine am ars'o în Transilvania, de aceea să nu mai scrii decât numai cu cifrul acesta: — 9 0 — 2 — 0 etc., acesta numai il știu minte. Am aflat aci de sigur că peste o lună Italia toată se va revolta. Asemenea în Paris e hotărîtă ziua unei revoluții. Nu lua aceste de vorbe, ci de lucru serios. Je le tiens de bonne source. Am mare temere că neisbutind o fi mai rău apoi. Nu scoate vorba, te rog.

„Sunt pricini însemnate, pe cari n'am vreme a țile însemna, cari necesitează, ca peste o lună să me întorc la Londra, adecă pe la sfârșitul lui Fevruarie, ca să staū vr'o câtă-va vreme. Caută dar de vei pute a împrumuta vre-o 100 # pentru mine, îndatorindu-mă către acel împrumutător a-î plăti în 6 luni de zile, căci muma-mea se ocupă a vinde ceva din acareturi spre a lua bani, după cum i-am scris.

„Asemenea imi scrii ca să fiu gata a veni acolo. Apoi trebuie să scii că a se găti e lesne, dar a mă urni din Paris fără a avé bani e anevoe. De aceea, de va face trebuință să vii

acolo trebuie să îngrijesci a-mi trimite vre-o 700 fr. cel puțin, ca să poți pleca.

„Eū aci am sfârșit banii și am scris la Paris, ca să capēt vre-o 300 fr., altmintrelea rămāi zălog în Londra, căci nu credeam că voiū întârșia mai mult de șee șile.

„Hotărșirea lui Ionescu e bună, dar ar trebui să nu uiți ce ți-am scris și pe Cușovlahi. Despre idea d'a trimite pe Albu în Transilvania, e de prisos, c'o să-l lege de geaba. Romāniū aū făcut cererile d'a se unī cu cei din Banat, Ungaria orientală și Bucovina și în mai multe rēnduri, dar nu s'a ascultat. Jelbile Romānilor date prin deputașia colectivă a tutulor acestor province, s'a tipărit în romānesce la Viena într'o broșură ce o am la Paris. Romāniū sunt foarte maltratași de Nemși în favorul Sașilor și sunt foarte nemulșumiși.

„E de prisos dar a trimite pe Albu; trebuie acolo un om mai serios. Trimite pe Albu la Cușovlahi să-i catihiseze și să le ia parale. Baniū sunt neapērași. Caută cum vei sci a cāpēta de la Turci, altmintrelea nu e mijloc de lucrare.

„Am făcut multe și bune lucrări aci. Sunt nerăbdător până oiū da ochi cu Palmerston. Despre carta eșită la Viena, nu cred să fie de vīndare în Paris. Dar am vēdut una la M-me

Anica Ghica, nevasta lui Iorgu Ghica dela Galați, o frumoasă ce aveam la Paris de vre-o lună și jumătate și cu care sunt prieten. Îi voiu mai scrie ca să o dea lui Arăpilă și să ți-o trimită. În septămâna asta am fost tot în soirele. Luni seara am fost la Mehemet-Pașa, care a fost foarte amabil cu mine și m'a prezentat însuși la vre-o câte-va persoane. Joi seara am fost la *Cobden*. Mercuri la o lady frumoasă. Aseară am cunoscut pe Louis Blanc la o soirée la M-me Milner Gibson, o prietenă a lui Mazzini și nevasta unui membru din Parlament.

„Pentru generalul ce cauți pentru noi, eu pot lua pe Klapka cu care sunt foarte legat aci.

„Veți că după multe încercări imi adusei acum aminte și cuvîntul de cheie a altei cifre. Imi rămâne lista de nume ce am perdut'o, cum și alfabetul.

„M-me Gibson m'a spus și ea aseară *en confidence* că acea ce a oprit pe Mazzini d'a veni aci, unde se așteptă în luna aceasta, este mișcarea ce se pregătește a isbucni în Italia. Ea e sùre du fait et de la réussite. Dar aceasta o știam mai bine dintr'altă parte.“

„Pentru tine numai.

43.

„Paris, 26 Ianuarie 1850.

„Am primit scrisoarea ta din 25 Decembrie aici când m'am întors la 22 dela Londra.

„Intâi să-ți spun ce am făcut la Londra.

„Am vădut la 17 pe Palmerston, care m'a primit tare bine și cu multă afabilitate. Mi-a făgăduit că va citi memoarul cu toată luarea aminte și m'a lăsat a spera că ocupația nu va ține mult. Eu cred pe Palmerston bine intenționat *et assez tapageur* ca să vrea și resbel, dar se află în fața a două partide puternice, cari sunt în contra resbelului: *Tories*, ce sunt pentru Rusia ca toți reacționarii, și *Cobden* cu *free trade*, cari sunt din Congresul Păcii. Când s'a pornit flota la Constantinopol, Palmerston n'a îndrăsnit a o face, până când Cobden nu a făgăduit a-l sprijini. A fost anevoința a hotări pe Cobden la această, căci ei se temeauă să nu iasă un resbel și el e din Congresul păcii.

„Cobden are multă putere prin popularitatea și partida lui. Ideile lui ți le-am arătat prin scrisoarea trecută. Acea ce le îndreptează și ne face nouă bine, este că el are o așa mare idee de puterea Engliterei și de inferioritatea Rușilor, în cât crede că nici odată aceștia nu vor în-

drăsnii a le face rebel; cu atât mai mult că banii le lipsesc, și într'acel cas n'ar pute să se împrumute dela Englezi. Pe lângă aceasta el urășce pe Ruși, adecă pe despotismul guvernului, după cum poți vedé din cuvintul ce a spus în meetingul asupra împrumutării ce a făcut Rusia în Englitera. Am fost poftit de Cobden de am asistat la acest meeting între membrii comitetului. Acestea toate îți va dovedî că de va veni Cobden în putere va îndrăsnii mult în contra Rusiei, cu toate că e din congresul păcii. *Tories* își concentrează puterile și vor avé ca la 240 membri în Parlament acum. Este temere ca să nu vie de o cam dată un minister cu totul *Tory*, adecă Sidney și Aberdeen, până a ajunge la un Minister din *free trade*. Cobden însă îmi dicea că preferă un minister *Tory*, căci atunci toate partidele liberale se unesc în contra-i și-l silesc a lua o direcție cu totul liberală și a lucra în potriva ideilor lui. Aceasta s'a putut face cu Lord Peel, dar nu cred că va isbuti cu Aberdeen care nu e liberal ca Peel.

„Palmerston are să propue multe biluri liberale ca să tragă partidele de această nuanță în parte-i. Lord Stuard m'a făgăduit că va face o moțiune în Camera Comunelor pentru Principate și în sensul cererilor mele. M'a cerut numai ca

să fac pe Cobden a-l sprijini. Am vorbit cu acesta și sper că ne va ajuta. Lord Beaumont va face aceeași moțiune în Camera Lordilor. Lord Stuard scii că este cu totul al lui Palmerston și nu face nimic fără invoirea lui. Dovadă că acesta nu ne este ostil. E păcat că n'am putut să mai staă la Londra, ca să fiu acolo la deschiderea Parlamentului și când s'o face moțiunea pentru noi. M'am legat însă să scriu lui Stuard. Asemenea am luat și oare cari legături cu unele jurnale d'acolo.

„Am găsit în Londra pe Henigsen, care a fost la Belgrad și Vidin, unde a cunoscut pe I. Filipescu și Racoviță. El a publicat multe articole interesante asupra Principatelor și a Serbiei. Asemenea și eu am dat la *Daily News* un articol după memoar făcut.

„Am ședut la Londra 3 săptămâni și am cheltuit 750 fr. Va să dică patria imi rămâne datoare cu 300 fr. De vreme ce tu nu primesci a face parte din comitet, apoi nici eu nu pot primi.

„Astăzi am avut o adunare cu Rosetti și D. Brătianu și le-am spus că dorința mea este a desființa comitetul; de vreme ce tu și Magheru nu sunteți, nici eu nu pot fi și să ne constituim în comitet secret. A rămas în sfârșit să

aștept o scrisoare dela tine prin poșta viitoare, să vedem ce mai ții și tu, căci eu nu voi să me despart de tine și să iaș parte acolo unde tu n'ai fi.

„Tu ești tare gata și foarte iubitor a face planuri fără a te gândi că spre execuția lor trebuie *bani*. Ași vrea să întrebuițezi fertilitatea duhului tău spre rezolvarea acestei probleme: *cum să căpătăm bani*. Altmintrelea toate sunt de prisos și de geaba a mai constitui comitete sau a se mai încerca a întreprinde ceva. Eu m'am gândit tare mult și în zadar la aceasta. Am avut un minut idea de a negocia o căsătorie în Moldova (de unde mi se deschisese oare care vorbe), ca luând o zestre bunicică să pot avea ce sacrifica pentru cauză. Dar n'am avut curajul a da urmare la o asemenea idee și a arunca pe o carte necunoscută liniștea și fericirea intimă a vieții mele. Une espèce de pudeur de cœur m'empêche de faire ce sacrifice.

„Pentru idea ta de o confederație orientală, sunt fericit că te-am prevenit și m'am întâlnit cu tine în această idee.

„Am întocmit la Londra un comitet în care vor fi câte trei reprezentanți de aceste șase nații: Români, Unguri, Poloni, Ruși, Bohemi și Turci; *Slavi Sudului*.

Tînta este o confederație democratică a tuturilor, mijloace revoluționare, acord și unitate și solidaritate în mișcare. Acest comitet e secret. Până acuma membrii sunt: pentru 1-a nație eună, și am recomandat pe tine și Arăpilă. De vom găsi un moldovean bun, apoi unul din noi îi va da locul; pentru a 2-a Generalul Klapka, Teleki, Pulsky; a 3-a Prințul Lubomirski și Conteșe Braniski (ambii sunt foarte bogați și a făgăduit bani. Pentru a 4-a Golovine. Nici o rezoluție definitivă nu se poate lua de nu vor fi toate națiile reprezentate. Trebuie să nu vorbesci la nimeni pe pămînt d'aceasta, nici la Czaika. Dacă Kossuth când va scăpa va fi de idea noastră, atunci unul d'ăi lui îi va da locul.

„Pentru aceasta este necesitate ca unul din noi să se așeze la Londra.

„Chestia română în general am câștigat-o deplin dela Unguri. Klapka, care e bine vădută în Londra, are idei foarte largi. Socot că va publica o broșură asupra cum ar trebui a se organiza Europa Orientală. El propune o dietă federală în care discuțiile să se facă în limbile nemțească și francesă, etc. pentru înlesnirea tuturilor, aceste limbi fiind cele mai generale în acele locuri. Eună ași fi de opinie a substitua limba latină foarte întinsă în Polonia și Ungaria

și care ar fi favoritoare nouă deși necunoscută.

„Fii foarte discret, căci te impușc. Apoi cei doi din a treia au fost compromițați în complotul din urmă din Rusia, și d'astă vară a emigrat.

„Golovine va începe la Londra o foaie francesă în acest sens.

„Ideea trebuie propagată, dar rezistența comitetului și numele membrilor trebuie a rămâne secrete.

„Spune, me rog, frate-meu, Catargiului și lui Ionescu că sunt tare nenorocit că vremea mă opria a le răspunde cu această poște, dar cu cea viitoare negreșit.

„Multe complimente la cocoana D-le, care m'a uitat cu totul.

„Sunt foarte grăbit, căci trebuie să dau îndată scrisoarea aceasta.

44.

„Paris 6 Februarie 1850.

„Iubite Ghica,

„Am primit scrisoarea ta din 15 Ghenarie și mi-a părut bine de multe ce-mi scrii. De ai hotărit să vii, apoi grăbește-te ca să poți merge cel târziu în luna viitoare la Londra, căci ți-am scris că am *rendez-vous* la 20 ale aceștia și ne-

putând merge eu, ar fi bine ca încăl în luna viitoare să mergi tu.

„Iată ce s'a făcut aci după primirea hârtiei dela Brussa. Eū mī-am dat demisia din comitet, pricinuind neînțelegerea în care se află emigranții, atât în privirea chestiilor de principii, cât și de persoane, precum și pentru că tu și Magheru n'ați primit. Apoi s'a hotărît d'a se propune celor dela Brussa o tranșacție, adecă alegerea unui comitet de trei, căci numirea de cap efarușează pe roșii noștri.

„Eū am spus că nu cred la putința d'a se constitua un comitet, căci chiar și daca s'ar înțelegere în principie, dar asupra persoanelor nu poate fi înțelegere. Dar că e bine a ne arêta condescendenți și binevoitori către junii din Brussa spre a nu-i descuragia. Rosetti și Voinescu oare cât voia încă ca să ne declarăm *en attendant en permanence* și să ne constituăm cu toții aci în societate, lucrând de față împreună. Am avut o mare nevoe a face ca părerea lui să cadă după două seanțe, substituind o adunare pe săptămână de discuție asupra chestiilor politice și sociale ce interesează cauza noastră. Asemenea n'am aprobat redacția rêsponsului celor dela Brussa făcută de Rosetti, și deși am subscris'o, dar am spus tutulor reservele ce fac.

Rosetti este tot cam bătut cu leuca. Brătienii s'aũ făcut mai raționabili. Eũ nu cred cã se poate constitui un comitet public, și am privit lucrul ca un mijloc d'a ajurna de o cam datã și pentru mai multã vreme această întocmire. Nu vëd mari foloase dela întocmirea unui comitet public, și cred cã e mai bine a face un comitet secret. I. Brătianu m'ia ȝis și el astãȝi cã este de această părere. Eũ am ȝis cã trebuie sã așteptãm venirea ta aci, spre a întocmi ceva. Pãrerea lor e aci d'a întocmi un comitet revoluționar ca cel din țarã, care sã aleagã alt comitet de trei membri. Scrie-mi ce gãndești și tu despre acestea. Eũ voiũ de o cam datã a sta de o parte și a me ocupa de a scrie. Cred cã aceasta este tot ce putem face mai bine acum. Voiũ sã sfârșesc o scriere asupra lui Mihaï Vi-teazul și sã puiũ piatra de temelie a unitãței naționale. Asemenea m'ași ocupa și de revista de ași avé mijloace. Despre aceasta aștept fãgãduiala ta. Dispozițiile ce-ai fãcut cu Marin sunt bune, dar vor întãrȝia firește.

„In scrisoarea trecutã ț-am tãlmãcit pri-cina, care cere ca unul din noi sã se afle la Londra și pentru ce ț-am scris despre bani, când me aflam în acel oraș.

„Eũ am vorbit mult cu Unguriĩ despre idea

d'a se pune sub protecția Turcilor și cei mai mulți au primit, deși se tem ca aceasta să nu le facă *tort* în ochii popoarelor europene din privința religiei.

„Klapka a și vorbit mult în acest sens lui Mehemet-Pașa.

„Eu n'am văzut încă pe Calimach, cu toate că știu că are foarte bună opinie despre mine, dar compatrioții noștri s'au pus cu el în poziție foarte delicată, supărându-se căci nu i-a poftit pe la balurile ce a dat. Aceasta m'a oprit d'a merge la dînsul de o cam dată.

„Ți-am scris pentru lucrurile ce am lăsat la tine a mi-le trimite. Scrie-mi dacă Alecu Manu e acolo“.

45.

„Paris 16 Februarie 1850.

„Am primit scrisoarea ta dela 24 Ianuarie.

„Socoteala o voi înfățișa mâne la *causașii* de aci, și o voi păstra până a ț-o trimite cu poșta dela 26. Fii fără grijă că nu va eși din mâna mea. Am fost și sunt contra ideei de a tipări atâtea socoteli, cât și istorii și acușaii despre revoluție, căci cu aceste nu putem decât a ne face rău nouă înșine făcendu-ne de ocară unii pe alții. M'am silit să opresc pe Rosetti

s'o facă și n'am putut isbuti. Am auzit că el a autografiat un memoar asupra lui Eliad și Tell, cum și a dat seamă de cheltuelile comitetului revoluționar. Aseară l'am văzut și mi-a spus că are să-mi aducă un exemplar pentru tine; i-am dis mai bine să le oprească și să nu le dea afară decât mai târziu, dar nu a vrut a mă asculta. Eliad asemenea a publicat în franțuzește o urmare a scrierii lui ce a anunțat. Este foarte ticăloasă și plină de minciuni și contradicții; dice de exemplu că opoziția lui Câmpineanu dela 1837 era făcută de Rusia; că revoluția dela 1848 s'a lucrat de Mavru și asemenea îndemnată de Rusia; indirect ești și tu cuprins între uneltele muscălești. Sistema lui Eliad este ca să supună intrigă mari ale Rusiei în toate părțile, ca să conclue că numai el le-a putut pricepe, ca să-și dea laude nemăsurate. După ce arată cu fel de fel de minciuni și calomnii intrigile Rusiei și acția ei în toată lucrarea patriotică făcută de 12 ani în țară, pune în gura consulilor muscălești și a lui Duhamel apropo de el (Eliad) această strigare de admirație: „*Quel homme! Il est le seul qui nous a compris. Il est dange-reux*“. Tout cela fait pitié et cet écrit le perdra complètement. Il dit qu'il n'y a que lui, le

diable et l'Empereur Nicolas qui connaissent la politique russe. Admirez cette trinité!!

„Bălăceanu e la Nice, unde se află și sora-sa Sultana. De două luni aproape n'am scrisori dela dînsul. I-am scris de mai multe ori.

„Am nisce treburi aci, nisce lucrări de sfârșit în bibliotecă pentru o scriere ce am întreprins, care me va sili a amâna mergerea mea la Londra pentru vre-o câte-va săptămâni, cu atât mai mult că, după cum vei fi vădut, interpelețiile s'aũ făcut în două rënduri în Parlament apropo de chestia noastră, fără să aducă vre un rezultat deosebit. De ce merge väd că n'avem nimic a aștepta dela guverne, și toată lucrarea noastră și nădejdea trebuie a fi în opoziți. Cobden imi dicea cu mare temeiu: „n'attendez rien des gouvernements; la force n'a d'attraction que pour la force, les faiblesses ou les oppositions doivent s'attirer les unes les autres et devenir force par leur alliance.“

„Acea ce mă silește a merge la Londra mai mult este treaba cea-laltă. Mai cu seamă că Mazzini va merge acolo în curënd. Apoi socot că trebuie a ne înțelege și cu dînsul și Ledru Rollin, cum și oare-cari Nemți radicali și a întocmi o mare solidaritate revoluționară în toată Europa. Sciũ că aceste sunt și opiniile lui Maz-

zini. Sunt aci în raporturi cu unii din deputații Munteni și mi-a propuseră să me duc a întâlni pe Ledru-Rollin. Voiam scrisori de la dinșii. Eu la Londra am cunoscut pe Louis Blanc mult, dar pe Ledru nu, fiind-că trăia prea retras.

„Din țară primesc scrisori cam rar, dar din Moldova mai adesea de la Alexandri și M-me Emmeline Raymond, care are mult prieteșug pentru mine. Știi că acolo Balș și-a dat demisia și în locul lui s'a pus Mavrocordat. Emmelina îmi scrie că, le Ministère des travaux publics nouvellement créé, afin de veiller à l'embellissement de la ville a été offert au mari de M-me R. Rosnovano, qui l'a refusé parceque dit-il: „si ze dois embellir la ville, ze dois supprimer ma personne“; et il ne veut ni ne peut s'interdir la voie publique.

„Aceasta îți arată că prietenele noastre, nu s'aũ schimbat.

„Nu știu de primesci acolo „Gazeta de Bucovina“. De n'o poți primi scrie-mi, ca să ți-o trimit, căci mie îmi vine. Asemenea me rog îngrijesce a ne trimite toate jurnalele din Bucuresci.

„Când ași pute să trag pe Tudorița Balș încoa, l'ași silii să ne fie de folos, cum și a-l face a da banii, căci am multă influență asupra-i

și asupra M-meii Balș. Voiu să-i scriu peste curând.

„Ar trebui să scrii lui A. Golescu la Brussa, să-i arăți să se lase de formarea unui comitet de o cam dată, căci opiniile sunt prea împărțite și patimile prea aprinse; că toată lucrarea noastră publică acum este numai scrisul prin jurnale streine și românesce; că pentru aceasta e de prisos un comitet; în cât pentru lucrarea secretă, ce se poate face e învederat că nu se poate face printr'un asemenea comitet.

„Apoi tu nu primesci; eu asemenea nu; mulți din cei ce sunt în contra Locotenenții sunt și în contra lui Roset și Brătienii; cu ce și cu cine să formăm un comitet? Această idee e simțită în sfârșit și de cei d'aci.

„Multe plecate închinăciuni la cucoana D-le, pe care s'o mustri, căci de mult nu m'ia scris. Spune-mi ce semne dă Toto? Dacă are să iasă vr'o poamă bună. Frate-tău m'ia spus ce-ți scrie. Din aceasta mi se adeverează că nu te-ai mulțumit numai a trăda țara la Muscali și Unguri, dar ai tradat și ai călcat încă și contractul ce aveai cu frate-tău. Eu socot că era mai bine să-l dai pe mâna lui Ubicini. De ești să vii acilea, apoi lasă-l lui Debain, până când vei veni și vei vedea ce e de făcut cu dînsul. M'e

teamă că de-l vei lăsa slobod cum cere, să nu faci rău.

„Nicolas Golesco duquel tu me parles, est un homme inconséquent saũ fleac, cum ȝice Românul. Il signe tout ce que Eliad veut lui faire signer contre nous, et après cela il ne manque jamais d'aucune de nos parties et de nos réunions. Il vient assez souvent me voir. Ce soir encore il viendra dîner ici. Je m'en vais lui laver bien la tête un de ces jours à propos de toi. L'autre jour il disait à Alexandre: „giaba vë căsniȝi să ne doboriȝi, tot noi avem să rămănem și să cărmuim.“ — Te rog să nu vorbesci d'această vorbă, căci fac o indiscreȝie spuind'o, de vreme ce Alecu m'a oprit d'a o face. Spunę lui Ionescu că va primi cu poșta viitoare nisce gazete dela frate-sëu“.

46.

„Paris 23 Fevruarie 1850.

„Iubite Ghica,

„Poșta pleacă mâne dimineaȝa, căci luna asta e mai mică, decât cele-lalte. Aflăi aceasta acum fiind la Sefels, unde iȝi și scriu.

„Curierul din urmă a ajuns astă seară, dar încă n'am primit scrisorile dela tine (imi închipuesc că trebuie să fie).

„Am scris la Londra ca să me însciințeze despre ziua adunării cestii. Mazzini trebuie să fi trecut acolo. El a făcut un proiect despre o solidaritate revoluționară a tuturilor națiilor Europei. Propune o adunare a delegaților tuturilor emigraților sau naționalităților spre a se înțelege și a adopta un plan de operații. Eu cred că ar fi fost bine ca tu să mai vii încoa și acolo să te ramplaseze Voinescu. N'ar trebui însă să lași locul până nu vei găsi pe cine-va care să fie bun d'a te ramplasa. Voinescu e cam leneș, dar nu știu pe cine altul am pute numi. Apoi pe acesta îl aud că vrea să meargă acolo. Mai gândește-te și tu.

„Pe Arăpila voi să-l pornesc până la Viena, ca să se întâlnească cu deputațiile tuturilor Românilor din părțile Transilvaniei, Banatului și Ungariei, ce se află acolo împreună cu Iancu, Axenti și alții. Este o mare mișcare națională între toți Românii din Austria. Toți cu un glas și cu multă unire și stăruire cer unirea a trei milioane și jumătate Români într'o țară Românească cu guvernul, capul național și instituții deosebite: Senat, Cameră de reprezentanți, etc.

În toate părțile au pe episcopi în cap; și jurnalele Bucovinei și al Transilvaniei, ce primesc aici, vorbesc cu multă infocare într'aceasta. Arăpila trebuie să facă o *asociație mare între toți Românii*.

„Aicea s'a răspândit idea, cum că Rusia propune Franței și Engliterei independința și unirea țărilor sub protectoratul ei, și că Poarta cere un protectorat colectiv.

„Din țară imi scrie că Rușii plec și că se ștece că Duhamel va veni cu amnestie pentru cei espatriati.

„Eū am scris la Moldova lui Panaioti Balș, ce se află lângă Galați, ca să fie în corespondență cu mine și să ne scrie despre ale țării. I-am șteis să-mi trimită scrisorile la tine sub numele meu *Conrad Albrecht*. Scrie-ți și tu, căci il cred mai bun decât Cogălniceanu. Apoi prin agentul Czaika dela Galați sau Tulcea poți trimite scrisorile la Balș sau la M-me Anica Ghica, care să le dea acestuia. Această doamnă a plecat și ei i-am dat scrisoarea către Panaioti Balș.

„Ingrijesce ca să avem jurnalele din Bucuresci și Iași, precum și buletinele. Aștept bani dela tine pentru revistă, ca s'o încep.

„Am scris lui Laurian în Transilvania ca să mă înștiințeze despre putința d'a băga acolo

revista și d'a-i face mulți abonați. Cred că cu oare-care măsură am pute s'o băgam și s'o ținem cu abonații d'acolo.

„Adio.

„Al tău

„N. B.“

N. Bălcescu către Alexandru Golescu.

47.

„Paris le 4 Mars 1850.

„Je viens, mon cher Alexandre, de lire une longue lettre de toi qu'Etienne m'a communiquée.

„J'ai vu que tu t'es mis de bonne fois et en pleine sincérité à étudier notre révolution et nos révolutionnaires; à examiner ce qu'ils ont fait et ce qu'il leur reste à faire. Tu nous engages à faire la même étude. Dans l'état où nous sommes aujourd'hui cette étude ne ferait peut-être qu'animer les animosités personnelles, car tout en faisant abstraction des noms propres on ne pourrait s'empêcher de citer les nuances d'opinions qui divisaient les révolutionnaires et se baser sur elles pour expliquer le mal et le bien qui a été fait. Or dans ce cas il vaut mieux nommer quelqu'un et en faire le portrait que de se borner à l'indiquer sans le nommer.

Voilà pourquoi je me suis refusé, et je diffère d'écrire un historique de notre révolution malgré les prières et les provocations qu'on m'a faites surtout depuis les publications de M. Eliad. J'ai répondu que notre révolution n'est pas finie pour être jugée, elle n'est que commencée; la plupart des acteurs qui y ont figuré ne se sont pas assez fait connaître; ils n'ont pas dit leur dernier mot, pour qu'on puisse en toute conscience les juger et en faire un portrait exact et vrai. Il vaut mieux donc s'abstenir à défaut de pleine connaissance que d'écrire une histoire hypothétique et fausse. C'est là le devoir d'un historien consciencieux. Mais il est presque impossible et même nuisible d'écrire aujourd'hui une histoire de notre révolution; nous pouvons retirer un grand avantage en nous communiquant les uns aux autres nos opinions particulières sur les hommes de la révolution et sur la révolution elle-même, comme vous venez de nous en donner l'exemple, et par ce travail nos idées se rectifieront et nous nous préparerons à écrire ou à comprendre un jour notre histoire. Voilà pourquoi je m'empresse de vous communiquer mes observations sur tous les points que tu as traité dans ta lettre, en y mettant la même sincérité que toi.

„Je suis en train de finir un travail qui

me laisse très peu de temps disponible, c'est pourquoi je ne pourrai donner les développements que je voudrai à cette lettre. Je serai donc court et je ne ferai que te poser les jalons de notre histoire de la révolution, que tu complèteras et développeras dans ta pensée. Je commence par le commencement.

„La révolution de Juin n'a pas été inventée ni fabriquée, ni par moi, ni par vous, ni par Mr. Eliad, ni par nul autre révolutionnaire. Elle n'est que le développement de ce travail incessant et providentiel, commencé dans notre société comme dans toutes les sociétés depuis son origine. Elle dérive surtout plus directement de la révolution de 1821. A cette époque opprimés par les Phanariotes et par les ciocoi au nom de l'état, nous fîmes contre ces deux partis unis une révolution nationale et démocratique. De plus, nous reclamâmes des Turcs le maintien de nos capitulations. Le résultat de cette révolution fut que nous gagnâmes notre cause vis-à-vis des Turcs; nous gagnâmes partout aussi la révolution nationale, c'est-à-dire que nous fûmes affranchis des Phanariotes. Mais nous perdîmes par la suite la révolution démocratique, parceque le Règlement organique, constitua même plus fortement l'aristocratie et le peuple au lieu

d'être opprimé seulement au nom de l'état, le fut encore plus au nom de la propriété. Quel devait être donc le programme de la révolution de 1848? C'était le développement progressif de la révolution de 1821. C'était d'organiser la démocratie et d'affranchir le paysan en le constituant propriétaire. En un mot *une révolution démocratique et sociale* était à faire. Tel fut notre but et le programme de 1848. Il est en tout le même que celui de 1821, moins les Phanariotes, plus la question sociale. Nous n'avons pas fait une révolution ni contre les Turcs, ni contre les Russes. Notre droit pour faire la révolution c'était notre droit d'autonomie, qui nous avait été reconnu par les deux puissances, quoique viole de temps en temps, et même dans le Règlement. Nous en réclamâmes l'observation sans vouloir nous affranchir des traités. Cette révolution réalisée, il nous restait deux autres révolutions à faire; une révolution *d'unité nationale* et plus tard *l'indépendance nationale* pour faire rentrer de cette manière la nation dans la plénitude de ses droits naturels. Il est donc évident pour tous ceux qui comprennent quelque chose au progrès et au développement historique que la révolution avenir ne se bornera pas à être démocratique et sociale, mais que,

selon les tendances actuelles des idées dans toute l'Europe et surtout parmi les Romains, elle se fera en une de l'unité nationale. La révolution démocratique et sociale servira plutôt de moyen que de but. La question d'unité a fait des grands progrès et s'est très simplifiée. L'union de la Valachie et de la Moldavie est un fait acquis pour tout le monde, même aux yeux des Russes, et ne peut tarder à se réaliser. Les Valaques de l'Autriche, basés sur la constitution de 4 Mars et sur les promesses faites, demandent avec ensemble et beaucoup d'instances d'être constitués en un seul corps de nation de 3 millions et demi, et ils finiront par l'obtenir.

„Quand donc deux grands groupes de 4 millions et de 3 millions et demi des Romains seront constitués à côté [l'un] de l'autre, qui pourra l'empêcher de s'unir? *Notre Românie donc existera.* J'en ai la foi intime. Aveugle qui ne le voit pas. Elle peut exister par et au profit ou de la Turquie ou de l'Autriche selon que l'une ou l'autre s'empressera de la favoriser. Elle peut exister malgré toutes les deux et contre elles, si elles font obstacle. Les Magyars éclairés ne s'y opposent plus et sont heureux à ce prix de vivre en confédération avec nous. Ils ne perdent rien;

ils gagnent au contraire. Il se peut donc que le cas se présente où la révolution d'unité nationale soit en même temps une révolution d'indépendance. Peut-être avant de voir notre nation rentrée dans tous ses droits se pasera-t-il un siècle ? un siècle pendant lequel nous seront destinés à guerroyer contre les Russes, de même que nous avons passé dix siècles à guerroyer contre les barbares et quatre contre les Turcs. Mais qu'est ce qu'un siècle dans la vie d'une nation ? Je crois pourtant que nous n'aurons pas longtemps à souffrir et attendre. Aujourd'hui le progrès marche d'un mouvement très accéléré, et je ne crains pas les Russes. Je crois au contraire que nous sommes plus près de les conquérir par nos idées que d'en être conquis.

„Maintenant venons à notre 11 Juin. Le comitè révolutionnaire ne fit pas la révolution, il s'en empara, la dirigea, la régla. Il mit en programme le sentiment du peuple ; il lui prêta l'idée révolutionnaire. Les idées malheureusement ont toujours été très peu nombreuses dans notre peuple. Ses révolutions ont été plutôt des révolutions de sentiment, une explosion de ses souffrances, que les résultats de convictions basées sur la pensée, sur un travail préalable de

l'intelligence. C'est pour cela qu'elles ont été toujours précaires et faibles en résultats.

„Je suis sur bien des points d'accord avec vous sur le jugement que vous portez sur nos révolutionnaires avec la seule différence que je ne crois pas comme vous Eliad propre à rédiger un journal et à poser le programme d'une révolution avenir. Il manque de coeur et d'aspiration générale; il est trop préoccupé de sa personnalité, et son esprit est très étroit pour concevoir grandement. Rosetti et Bratiano sont tout aussi impropres à cela. Ce sont des gens de sentiment mais non de pensée. ~~Le sens pratique leur manque.~~ Ils n'ont pas de suite dans leurs idées et ils sont incapables d'étudier les questions avant d'en parler. Reste Ghica, A. Golesco, moi et Maioresco dont vous faites une catégorie. J'écarte ce dernier que je connais peu, mais que je crois comme vous capable, et je reviens aux trois premiers. L'opinion que vous avez sur nous est la même qu'on professait dans notre cercle révolutionnaire avant, pendant et après la révolution et qu'on a cherché faire partager au public; c'est qu'à côté de certaine capacité, d'un sens pratique et positif, nous réunissons beaucoup d'ambition et même de la mauvaise. Car il y a deux ambitions politiques : celle qui veut *le pouvoir pour le pouvoir* et celle qui

veut le pouvoir pour réaliser le bien. Mon opinion est toute différente. Je crois que nous avons donné très peu de preuves de notre capacité et malheureusement trop de notre ambition, d'indifférence pour le pouvoir, c'est pourquoi nous fûmes la cause de la chute de la révolution. Nous ne nous sommes pas fait révolutionnaires pour briguer le pouvoir; si telle était l'ambition de Ghica il pourrait mieux réussir en étant réactionnaire, Russe, Phanariote, qu'en se faisant révolutionnaire. Quant à moi j'étais fatalement en quelque sorte poussé à être révolutionnaire. J'avais commencé la vie en me faisant mettre en prison pour la révolution et prison oblige comme noblesse. Bolliac se trouvait dans la même position. Quand nous trois nous fûmes nommés, par vous tous, membres du comité qui devait organiser la révolution avec un discrétionnaire, nous sentîmes et beaucoup de vous nous le firent sentir: que nous avons été choisis comme un mal nécessaire, qu'on nous croyait les plus capables, mais qu'on se défiaient de nous, de notre ambition. Depuis ce moment cette défiance nous plaçât dans une fausse position. Pour établir la confiance, dont nous sentions le prix, nous fûmes forcés de nous occuper toujours de notre personnalité, des garanties à vous donner

contre notre ambition présupposée. Nous nous étudîames à nous effacer, et une fois la révolution faite, une fois notre mission accomplie de vous en laisser la direction et la responsabilité. Si nous étions ambitieux nous aurions tâché de conserver le pouvoir après la révolution exclusivement dans nos mains et peut-être nous aurions bien fait. Avant la révolution même Ghica part pour Constantinople et son action disparaît complètement dans le pays. Pendant toute la révolution il n'a été en correspondance qu'avec moi, et comme je savais qu'on se défiait de lui, j'avais toujours soin d'ouvrir ses lettres devant tous les membres du gouvernement et de leur en donner connaissance. Alexandre part quelque temps après la révolution en Transylvanie et son action disparaît aussi. Je reste seul. Qu'ai-je fait pour prouver mon ambition? Le 11 Juin, en mon absence, je suis nommé par le peuple ministre.

„J'arrive trois jours après à Bucarest. Je vois qu'on envie ma position, qu'on me soupçonne de nouveau et je donne ma démission. Je déclare que je ne veux pas me mêler en rien au gouvernement, que je me réserve de propager la révolution par la presse. Ce n'est qu'après des instances réitérées que j'acceptai à être quoi? Le secrétaire de M. Eliad et Compagnie.

„La révolution était alors dans nos mains et la plupart de ces MM. étaient en petite Valachie. J'aurai pu choisir et fixer ma place. Je ne l'ai pas fait. Si je suis resté comme secrétaire c'est dans l'intention de les forcer à faire le moindre mal possible. Quelle position nous avons donné aux autres, et j'ai le regret d'y avoir contribué pour la plus grande part, car Rosetti et Bratiano étaient hostiles. Nous fîmes Nicolas ministre de l'intérieur, Eliad membre du gouvernement et ministre, Tell membre du gouvernement et ministre de la guerre et général de l'armée régulière, Maghero membre du gouvernement, général de l'armée irrégulière, généralissime ou inspecteur de toutes les gardes nationales du pays, plus un pouvoir suprême dictatorial sur 7 districts du pays. Quel immense pouvoir! Toutes les ressources du pays dans leurs mains! Qu'en ont-ils fait?

„Mes opinions révolutionnaires je les ai exposées à mes collègues et à plusieurs reprises. Il nous faut, ai-je dit, un gouvernement énergique et fort, sans sentimentalité dans sa politique, mais guidé par des principes de justice et de morale et sans s'embourber dans le sang. Il faut que la révolution ne transige pas avec ses ennemis; elle doit les vaincre ou en être

vaincue, et si elle tombe, qu'elle tombe du moins avec dignité, avec grandeur.

„La mission d'un gouvernement révolutionnaire est très simple: *propager et armer la révolution*, voilà son affaire. C'est à dire verser la révolution comme conviction dans l'âme du peuple et après cela lui mettre l'arme en main et lui dire: maintenant que tu as une croyance, sois prêt à mourir pour elle.

„Il n'y avait qu'Alexandre qui partageait cette manière de voir. Nicolas ne savait pas trop pourquoi il a fait la révolution et ce qu'il y a à faire. Rosetti séduit par les inspirations généreuses de son coeur, voulait faire de la révolution une épopée sentimentale et croyait qu'avec quelques discours et proclamations pathétiques toute la contradiction, l'opposition, la haine du parti vaincu se noyera dans un vaste baiser fraternel. Il ne comprenait la révolution, que comme une transaction, et il lui fallait des Boryards partout. Aussi malgré l'opposition vive que je fis avec Alexandre, aidé par Voïnesco, Nicolas et Bratiano, il réussit à nommer au Ministère des finances Heresco, membre du Ministère de Bibesco, contre lequel nous avons fait la révolution. C'est ainsi que le lendemain de la révolution, nous la mîmes aux pieds d'un

stupide boyard qui la repoussa dédaigneusement du pied. Bratiano jeune avait des idées plus révolutionnaires que Rosetti; mais ce n'était pas un homme de gouvernement. C'est un homme qui aime l'agitation pour l'agitation. Quant à Eliad, Tell etc., ils n'avaient ni des idées, ni de l'initiative, ni de la volonté. Ils ne s'occupaient que de leur personnalité et de leur mesquine ambition. Je n'ai pas le temps de t'entretenir de toutes nos discussions, et de nos luttes parlementaires au sein du gouvernement, car, comme vous le savez bien ce n'était pas un gouvernement d'action, mais de discussion. Les réactionnaires s'attaquèrent premièrement à la question sociale, et malgré toutes les concessions qu'on leur avait fait déjà et auxquelles je me suis constamment opposé, ils en vinrent le 19 Juin à un mouvement. Le peuple gagna la victoire et le gouvernement, qui avait été imprévoyant le matin, fut stupide pour ne pas dire infame et traître pendant la nuit du 19 au 20. Il y a quatre actes qu'il fit alors: 1. L'arrestation lâche de Solomon qu'on aurait pu arêter à la caserne, et auquel on a dressé un guet-à-pens indigne, en me faisant jouer à mon insu, moi leur collègue, un rôle triste dans cette déplorable affaire; 2. Un décret du gouvernement par lequel

l'art. 13 sur la propriété était abandonné, effacé et relegué à l'assemblée générale : c'était donner le fruit de la victoire à nos ennemis vaincus. Je suis, je crois, le seul qui n'a pas voulu signer cet acte; 3. Une proclamation par laquelle on excuse Odobesco; tout en refusant de la signer, j'ai forcé Rosetti à intercaler dans la proclamation que ces excuses sont du dire d'Odobesco et non pas l'opinion du gouvernement; 4. L'avancement que Tell fait aux officiers qui nous avaient garrotés le matin et qui avaient commandé le feu sur le peuple.

„On tourna de plus en dérision Alexandre et on l'accusa d'être un Robespierre, quand il proposa de faire passer Odobesco et Solomon devant un conseil de guerre. Mon frère vient nous dire que les négociants demandent la loi martiale; j'appuie cette opinion et on la rejette. Si on aurait puni sévèrement alors; nous n'aurions pas été contraints de quitter Bucarest le 29 et le peuple forcé de refaire pour la troisième fois la révolution. La question sociale était donc tout à fait abandonnée par le gouvernement le 19 et par le peuple le 30. Eliad surtout ne voulait plus entendre parler; il en voulait aux paysans pour s'être soulevés contre nous dans notre fuite. Plus tard, lors de la discussion pour la con-

vocation de la Constituante, j'ai trouvé moyen de revenir à la question sociale. Vous savez qu'Eliad, appuyé de Campiniano, Rosetti, Voinesco, Nicolas, voulait composer l'assemblée de 100 Boyards, 100 négociants et 100 paysans. J'ai soutenu le vote universel et direct, et après une discussion de quatre séances, ayant gagné les voix d'Etienne, Bratiano, le Métropolitain, Maghéro et Philipesco, j'ai emporté la victoire, et comme le principal argument de nos adversaires était que leur système est nécessaire comme une garantie à donner aux boyards pour la discussion de l'art 13, j'ai proposé la formation de la commission et on l'a accepté sans savoir trop ce que cela sera.

„J'ai organisé alors aussi les commissaires contre la majorité du gouvernement qui était hostile à ce projet. En ai-je fait un moyen de popularité pour moi? Vous savez que je n'ai pas même voulu les nommer moi-même et que je les ai fait nommer par les Clubs. De même que j'ai decreté l'organisation d'une commission, dans laquelle j'avais nommé toi, Zane, Bolintineano, Roman, pour diriger les commissaires et la propagande. J'ai réorganisé la feuille des villages et j'ai aidé avec de l'argent la formation du journal *Le peuple souverain*. Me suis-je fait

proner dans ces journaux sur lesquels j'avais de l'autorité?! Ou bien ai-je comme d'autres proné mes amis et cherché à leur faire de la popularité!?

„Quand on allait nommer la Lieutenance, on vient me proposer d'y être nommé; on l'avait décidé dans un Club. Je m'y refuse et veux partir pour Paris où nous n'avions encore personne. Mais au moment de partir Bratiano vient m'empêcher. Il me déclare qu'il se défie de la Lieutenance, que comme j'ai de l'action sur ces MM. je dois rester pour les empêcher de mal faire, sans cela il est décidé à chercher à les renverser. Voilà ce qui me décida à rester et à écrire à Alexandre à Vienne de se rendre à Paris.

„Que n'avons pas fait et moi et Bratiano et Bolliac et Rosetti pour engager le gouvernement à concentrer les troupes, à armer le pays? Tout a été inutile.

„*La Lieutenance inaugura son avènement en sacrifiant par un acte public remis à Soliman l'autonomie du pays, malgré l'opposition que nous lui fîmes. Tes frères ont trempé aussi dans cette malheureuse action. Depuis lors la révolution politique fut sacrifiée et abandonnée comme l'avait été déjà la révolution sociale, car je vous l'ai dit, notre droit de faire la révolution n'était que*

celui d'autonomie. Quelques jours après je me trouvai à Constantinople et parlant avec *Cor* j'ai prononcé le mot de révolution. „Vous ne pouvez plus rien réclamer, me-dit-il, au nom de la révolution. *Maintenant, vous vous êtes soumis; vous ne pouvez plus parler au nom du droit révolutionnaire. Vous devez tout attendre, selon la déclaration de votre gouvernement, de la bonne volonté du Sultan*“. Il avait raison. *Ainsi c'est Soliman-Paşa, c'est la Lieutenance, ce n'est pas Fuat qui a renversé la révolution. Celui-ci n'a fait que substituer un Caïmacam aux trois Lieutenants. La révolution n'existait plus.* La Lieutenance le savait bien quand elle n'a pas voulu convoquer la Constituante avant d'obtenir l'autorisation de Constantinople. La révolution était à recommencer. C'était là mon opinion et celle de Ghica. Celui-ci, qu'on représente comme un homme avide de pouvoir, un nouveau Pisistrate, m'engagea alors à nous mettre d'accord à Bucarest pour donner la Dictature à Maghéro, qu'il n'avait jamais connu. Arrivé à Bucarest j'ai fait tout mon possible pour engager Tell à préparer une défense qui aurait pu pour le moins nous mettre à même de faire une capitulation honorable et avantageuse au pays. Je n'ai pas pu réussir. Chercher à renverser la

Lieutenance c'était trop tard et je craignais d'offrir un prétexte plausible pour l'entrée des Turcs à Bucarest; je me suis borné à faire envoyer à Maghéro l'artillerie et la cavalerie de Bucarest et à l'engager à se déclarer dictateur et à se maintenir dans les cas où la Lieutenance serait renversée par les Turcs. Vous savez le reste.

„Maintenant n'ai-je pas raison de dire que si nous trois, qui avons dirigé la révolution jusqu'au 11 Juin, nous aurions été plus capables pour prévoir l'avenir qui nous attendait ou plus ambitieux, nous aurions mieux agi, nous ne nous serions pas dispersés, et moi je n'aurais pas borné mon action à maintenir l'harmonie entre MM. Eliad, Tell, Rosetti et Bratiano. Et au lieu de ne rien faire et de leur crier toujours comme Cassandre qu'ils font mal, n'aurai-je pas mieux fait d'agir même malgré eux et contre eux? Il n'y a qu'une chose qui peut m'excuser, *c'est que je n'étais pas soutenu, que je n'avais pas assez de popularité; et que de plus j'étais trop fier pour la mendier comme les autres et pas assez comédien pour l'obtenir.*

„Cet historique de la révolution, la défiance qu'on nous a portée et qu'on a la mauvaise foi de nous porter encore vous explique pourquoi nous sommes peu propres et pour ma part

très peu disposés à diriger l'émigration. On ne peut pas comploter et nous sommes dans cette position sans une pleine confiance. Je sais qu'elle ne s'impose pas et qu'elle s'obtient par le mérite. Chercher à la mériter, tel est mon désir. Pour cela il nous faut du temps; il faut laisser les animosités s'effacer, les passions s'éteindre pour que nos émigrés puissent jouir de l'exercice de toutes leurs facultés et raisonner juste. En attendant il ne faut pas se croiser les bras. Que ceux qui ont une pleine confiance les uns dans les autres s'entendent entre eux et travaillent ensemble. Je n'ai pas cessé un seul instant de le faire depuis plus d'une année. Je ne suis pas encore de ton opinion pour diviser notre action. Je crois que les mêmes hommes peuvent agir près des cabinets pour retirer quelque avantage de la situation actuelle de notre patrie, en même temps qu'en secret ils peuvent travailler et préparer les éléments pour une révolution nationale dans l'avenir et telle que nous la rêvons.

„Il nous faut donc renoncer pour le moment à concentrer l'Émigration. Combien d'essais sans résultat n'avons nous pas fait? Mais cela n'empêche pas une entente et une action secrète ou particulière entre tous ceux qui ont pleine

et entière confiance entre eux. Et voilà ce dont je m'occupe. Je serai heureux si je pourai parvenir à gagner la tienne comme tu possèdes toute la mienne.

„Salut cordial

„N. Bălcescu.

„Mes amitiés à tous nos amis de Brusse. Ma lettre se ressent de la précipitation que j'ai mise à l'écrire. Je n'ai eu ni le temps de la revoir, de la corriger et de la copier. Tâche de la déchiffrer“.

48.

„[Paris] 6 Marte 1850.

„Am primit scrisoarea ta de la 14 Fevruarie precum și 800 fr. Îți alătur aci chitanța de 300 franci ce am dat la croitorul care mi-ai dis.

„Dacă novelile despre Transilvania vor fi adevărate, apoi e foarte rău, căci nu e mijloc d'a isbuti fără arme in contra Austriacilor și Muscalilor. „Gazeta Transilvaniei“ din 6 Fevruarie nu pomenesce nimic nici de arestarea Ianului, nici de agitația poporului. In numerile tre-

cute din Ianuarie era că pe Iancu la un tirg în munți îl arestuiseră nisce soldați, dar că poporul se resculase armându-se cu pari și căpitanul fu silit a-l libera, rugându-l să liniștească poporul, căci greșeală s'a făcut. În alt număr spune că Iancu cu Axentie au prândit la Volgemut în Sibiu și că vor porni la Viena. În urma acestora am hotărit să trimit pe Arăpila acolo. Era să-l pornesc, dar mai aștept vre-o 3—4 zile să vedem ce se mai aude.

„Me măgulesc a crede că e o minciună scorinită în Bucuresci, de unde es multe. Nisce scrisori sosite aci mai deunădi vesteau că pe Bolliac l'a închis și pe tine te-a exilat în Siria.

„In *Gazeta Transilvaniei* asemenea nu se vorbește de *guerila* din Carpați.

„La 9 ale acestei ese la Londra o foaie franțuzească de Golovine sub titlul *Le fédéral*. Mi-a scris să-i trimit articole. Eă socot să me duc acolo pe la sfârșitul lunei. Am scris să întreb dacă Mazzini a sosit acolo. Cred că cu dinsul, cu Ledru Rollin, cu Manin, pe care l'am cunoscut mai deunădi aci, și alții de fie-care nație câte unu să facem un comitet revoluționar european, conservând tot de odată comitetul Europei orientale. Mi-am închipuit un șir de comitete supuse unul altuia, începând gradat: 1. dela....(?) 2. la

cele cinci țări române. 3. unul central în Paris pentru toată românimea; și apoi acele două pentru chestiile internaționale și europene.

„Scrisorile din țară vorbesc mult de o amnestie pentru espatriati, din care se va esclua numai Locotenentii, Magheru și tu, și unele, iar altele pun pe Bolliac în locu-ți. Spune-mi, la un asemenea cas, ce gândești că e de făcut. Eu cred că unii din noi măcar să nu intrăm în țară, unde nu putem face nimic; afară numai de casul când am pute fi aleși de deputați la Adunarea pentru revizia Regulamentului.

„Nu ți-am trimis încă socoteală subscrisă din pricină că, când am arătat-o întâi erău și puținii causași, și D. Brătianu ridică oare-cari obiecții seci, și de atunci nu i-am putut aduna; dar o voi face în zilele astea. Hârtia însă nu a eșit din mâna mea. Dar ce folos că causașii de la Brussa au trimes aci numai o copie întărită după cea furată de dinșii, adăugând și un teanc grozav de acușații în potrivă-ți și în potrivă noastră tuturilor. Locotenentii ne-au împărțit oficialmente acele acte. Dar eu am spus în Adunare că n'am dorință să aflu mișeliile și injurăturile a ast-fel de oameni, și citirea hârtiilor se opri înapoindu-se D. Locotenentii.

„Intimplările din Grecia au dat prilej celor

albă de aci său *aux réac* că să se apropie de Rusia, vinuind că Palmerston umblă să-i incurce într'un resbel.

„Spune-mi ce ai de gând să faci? Rămăi acolo său vii încoaci? Spune-i cocoanei să me ierte că nu i-am putut scrie și că aceasta n'o escusează că imi scrie așa rar.

„Negri este să vină în primăvara asta aci. Asemenea și Bălăceanu se întoarce la Maiu în Paris.

„Ar trebui să îngrijesci că să arzi acele scrisori ale mele care vorbesc de comitetul dela Londra.

„Bolliac mi s'a plâns că tu nu-i încredințezi nimic; el imi spune că e mândru de lucrările tale și de activitatea tă. Spune-i câte odată ce e de spus. E curios ca o femeie. Văd că reșonează drept și îl știu că nu e indiscret. Eu îi voi scrie că me pui în relații cu revoluționarii Europei, dar nu-i vorbi de comitet.“

nea puțină. Isbânda electorală a socialiștilor schimbă starea lucrurilor aci. Ministeriul cade. F. Barrot a și dat demisia.

„Din țară îmi scrie că boerii s'a u spăimântat că o să ne dea amnistie și să ne întoarcem.

„*Gazeta Transilvaniei* s'a oprit. Iancu e dus la Viena, dar nu arestat.

„Golescu va pleca săptămâna asta la Viena.

„El a făcut un memoar asupra stării politice a țerei, pe care îl vom da aci și la Londra. Cu poșta viitoare îți voi trimite o copie.

„Îți trimit deschisă această scrisoare către Albu ca să citească răspunsul meu la scrisoarea lui către Ștefan. O poți citi și la alții, de vei găsi de cuviință.

„Cărțile de vizită le-am dat să le facă, de voi pute și le voi trimite cu acest curier, adică de le va primi Sefels. Acesta îmi dă zor ca să ajutăm și noi publicațiile presei. Spune-mi cu cât ai pute ajuta *Polonia* sau alt jurnal, după cum ai dis. Voi să fac o broșură franțuzească asupra chestiei sociale la noi.

„Complimente respectoase la leneșă D-tale cocoană, care nu mă îmi scrie.

„N. B.“

50.

„Paris 26 Martie 1850.

„Am primit scrisoarea ta dela 6 Martie împreună cu toate documentele despre chestia proprietății, și me și ocup a lucra o broșură francesă de vre o 4 colii de tipar asupra acestei chestii, cea mai importantă a revoluției noastre.

„Ași vrea să știu dacă reformele promise se vor mărgini în aceste lucrări ale comisiilor despre proprietate. Dacă nu se va face reforme generale a Regulamentului.

„In privința amnestiei am auzit și noi. Ca să ne hotărîm la ceva, așteptăm s'o vedem eșită. Eū scrisesem în țară la familie, de sunt două — (?), că n'am de gând să me întorc. Sora mea îmi scrie că boerii sunt spăimântați de întoarcerea noastră; că unul spuindu-i că crede că poate n'om vrea noi să venim și anume de mine, ea i-a răspuns că intr'adevăr că nu ne-om grăbi a veni, căci o să ne doară inima să vedem țara în starea în care aū adus'o boerii cu Muscalii. Eū cred însă că unii din noi, cari nu fac nimic, nici aū a face aci, mai bine e a se întoarce în țară, mai cu seamă în casul când s'ar face reforme sau s'ar deschide o *Adunare Națională*; atunci ne-am puté duce toți, măcar

vremelnicește în țară. Ar trebui să împingi acolo la deschiderea unei Adunări, fiind numai acesta mijlocul de a face ceva îmbunătățiri în țară. Dar ar trebui ca să nu fie numai o Adunare de boeri. Nu sunt însă de idea ta, d'a te lăsa să te trimiță la Alep. Ai pute fi mult mai folositor aci decât acolo.

„Alecule Golescu încă n'a putut pleca din pricina banilor. Eu îi fac vre-o 130 fr., dar nu-l ajunge. Cred că o căpeta încă vre-o 170 și așa va pute pleca până în trei zile.

„Iancu trebuie să fie tot la Viena. *Gazeta Transilvaniei* s'a oprit, iar *Bucovina* ese de două ori pe săptămână. *Gazeta lui Carcalechi* și *Buletinul* le primesce Rosetti aci prin Winterhalder care e în țară.

„Sefels m'a făgăduit a-ți trimite prin D. Arzunenu, ce pleacă d'aci pentru Constantinopol, cartele de vizită și niște broșuri ce-ți trimit pentru tine și altele dela Bolintineanu pentru Cărtăgiu.

„Apropo de broșuri. La 1848 toamna A. Golescu dedese lui Biberstein (Buginski) niște broșuri ca să mi le aducă în țară, unde me aflam atunci. El spune că ți le-a dat ție la Constantinopol. Adevăr este?

„Poesia alăturată pentru cocoana d-tale.

„Pentru ce esclusia lui Eliad și Tell din amnistie? Li se face o poziție excepțională ce nu merită. Eliad a și protestat într'un articol în *Semaine*, plângându-se că Poarta tocmai pe cei credincioși ai ei nu-i iartă.

„Multă frăție la toți acolo.

„N. B.“

51.

„Paris 6 Aprile [1850].

„Imi părù tare rău că aflaï că ești bolnav.

„Imi pare bine că Bolliac a scăpat de toate belelele și că Caracași a eșit la lume; eù il credeam închis. Nu sciù nimic de Manu, Duilie și Dincă. Îți trimit trei esemplare din memoarul făcut de Golescu ca să dai la Aupick, Canning și Ali-Pașa. Am ȝis lui Sefels să trimiță unul lui Ahmet-Effendi. Eù am scris lui Stuard și lui Palmerston și le-am trimes câte unul. Am însărcinat pe cel dintăiù să-l dea la cel d'al doilea. De ai vreme pune de scoate o copie după memoar și împărtășesce-o la camarăđii dela Brussa.

„Memoarul teù ce ai trimis lui Kossuth e bun, dar așï fi vrut să fie mai lămurit. Eù cred

că cu Kossuth e puțin de făcut, căci e foarte entêté în ideile lui.

„Îți voi trimite un proiect de confederație ce voi să fac pe aceste baze:

„1. Trei naționalități deosebite cu teritoriul și administrația lor: Ungurii, Românii și Jugo-Slavii.

„2. În privința despărțirii teritoriului se va socoti majoritatea locuitorilor județului său a Comitatului. Minoritatea, de va fi mare, va dobândi garanții naționale de limbă, de religie și de administrație comunală, iar va fi lipită de teritoriul majorității.

„Statul federal se va numi *Staturile unite ale Dunărei* și vor cuprinde, afară din tot regatul Ungariei, Bucovina, Moldova, Valachia, Serbia și Basarabia, când om lua-o.

„3. Adunare centrală federală de 150 deputați, câte 50 de fiecare din trei naționalități, se va aduna în tot anul în capitala fiecărei naționalități pe rând. Ea va hotări și limba discuțiilor sale (franceză și nemțească sau alta).

„Adunarea va numi pe un an un guvern federal de trei membri, din cari unul va fi ministru de război, altul al pricinilor din afară, și al treilea al comerțului și comunicațiilor.

„Aceste Ministeriuri numai și cu treburile lor sunt treburile federale.

„Adunarea va hotări și partea dăjdiilor ce trebuie a da fie-care naționalitate după populația și veniturile sale pentru federație. Inșă strîngerea dăjdiilor va fi făcută de guvernul deosebit al naționalităților.

„Completează aceste principii din capul teū, până cînd îți voiū trimite proiectul ce voiū să fac, și care cred că va fi primit de Teleky și Klapka, și-î vom da un caracter semi-oficial. Gîndesc să puiū pe Czartoryski să reprezenteze pe Sîrbi cu Jugo-Slavii.

„Eū pun sub tipar în ȃilele astea o broșură în franțuzesce asupra chestiei proprietății la noi. După aceea apoi me apuc de publicarea Revistei romînesci. Nu uită că mî-ai făgăduit a ajuta această întreprindere și te grăbește.

„Golescu a plecat a-seară.

„Al teū

„N. B.

„N'avusei vreme a scrie nici frate-meū, nici la nimeni altul. Spune-le la toți multă sănătate.

„Ți-am trimis prin Sefels harta dela Artaria dela Viena, cărțile de vizită și nisce broșure“.

52.

„Paris, 16 Aprilie 1850.

„N'am ce-ți scrie mai deosebit de aci. Sciri din țară iar n'avem, nici dela Golescu ce trebuie să fie tot la Viena.

„Vreme încă n'am să-ți scriu mult, că me aflu mutându-mă. St. Dominique St. Germain, 18, este adresa mea acum.

„Am vădut aci pe Bisczanowski, iar Zamoycki n'a sosit încă.

„Complimentele mele la Caracași și la toți prietenii.

„N. B.

„In jurnalul *La Semaine* este un articol lung despre noi, corespondență din Moldova trasă din foaea *Bucovinei*.

„N'am avut încă vreme a vedé *Concordia*. In septămăna asta pun sub tipar scrierea mea de care ți-am vorbit. Cred că te va interesa. Ași dori mult că să n'apuce Turcii a primi lucrările comisiilor, până a nu eși lucrarea mea.

*

„Am trimes ieri răspuns lui Eliad prin N. Golescu ca să nu mai poarte grija lui Bolliac că a furat diamantele Ungariei, căci a scăpat

de toate. Eliad îi poartă grija tot în sensul care i-o poartă și M-me *Eliad*, adică îl hulesce. El dice că dovadă că Bolliac este unealtă muscălească, e prieteșugul lui cu Katov și Mavru, etc.

53.

„Paris 26 Aprilie 1850.

„Scrisoarea ta din 2 Aprilie am primit'o.

„Bani ce spuî că o să-mî trimiți vin foarte la vreme ca să pociu plăti cu o parte dintr'inșii (la 300 fr.) tipărirea scrierei mele ce nădăjduesc a țî-o trimite cu poșta viitoare.

„Astăđi am pus'o sub tipar.

„Din 500 fr. ce mî-ai trimis, am plătit 300 fr. datoria pentru șederea la Londra și 100 am dat lui Arăpila.

„Aștept la sfîrșitul lunei bani d'acasă, cu cari să me reped pe la Londra, de va fi trebuință. Pricina că nu m'am dus până acum a fost, că atât Klapka cât și cei-lalți m'au însciințat că sunt să vie aci.

„Din Moldova imî scrie dela 8 Aprilie Balș Teodor și nevasta lui că a eșit amnistia, și me poftesc împreună cu toți prietenii mei să merg p'acolo, să trăiesc vre-o câtă-va vreme cu dînșii. De-o fi adevărat că s'a dat amnistia, apoi me

duc pentru câte-va zile p'acolo, fiind-că doresc să văd pe mumă-mea, și i-am scris să vie la Focșani ori Galați ca s'o întâlnesc. Voiu să vedem ce mai putem face cu Moldovenii, și de le putem scoate ceva bani, căci toate planurile rămân în nelucrare din această pricină.

„Starea de astăzi a lucrurilor nu poate întârzia mult a se preface. Nicî *albi* nicî *roși* nu vor pute să aștepte până la 1852. Partida care va simți că are să fie biruită atunci prin vot, va îngriji mai din vreme a face o mișcare, un *appel à la force*. Ceî albi sunt foarte descurajați împreună cu *Burgravi* și *Margravi* lor.

„Sunt sigur că înainte de un an vom avea de lucru și mult. Trebuie dar să ne gătim în tot chipul.

„*Sociala* în Franța va aduce *forcément* rebelul general.

„Dela Arăpilă n'am nicî o scrisoare până acum.

„Articolul lui Noguez este incomplet și conclusia proastă; nu poate a-mi sluji nimic. Veî vedé în articolul meu greșalele.

„Articolul făcut de Ionescu asemenea e mult greșit, precum și chipul de despăgubire ce arată și pe care sunt silit a-l refuta.

„Am căutat la un cabinet de lectură nume-

rile din *Concordia*, dar n'am găsit pe acele trecute, unde trebuie să fie articolul tău. Era mai bine să mi le trimiți.

„Sper că peste puțin să ne putem împărți, cum dăci, dar încet, au fur et à mesure ce poate fie-care potrivit mijloacelor bănești.

„N'am vreme a-ți scrie mai mult. Complimente la cocoana.

„Al tău

„N. Bălcescu.

„Barbu de ce nu-mi scrie?

„M-me Rosnovano a venit aci“.

54.

„[Paris] 6 Maiu 1850.

„Prin scrisoarea din 5 Aprilie imi spui că o să-mi trimiți cu poșta viitoare bani și nu mi-ai trimis, dar imi dai comisioane pe cari cu părere de rău nu le pot face până a nu primi bani dela tine sau d'acasă, căci acum me aflu fără pară. Din 500 fr. ce mi-ai trimis luna trecută am dat 100 fr. lui Goleșcu și 300 spre a plăti datoria dela Londra, încă 8 fr. pentru cărțile de vizită etc. Aștept banii acești fâgă-

duiți ca să plătesc tiparul broșurei mele care
ese în septămâna asta. Golescu și Laurianu mi au
scris dela Viena. Muscalii au trimes cavalerii
la 3 prefecti, Iancu, Axentie și Balint și la alți
Români din Transilvania. Golescu lucrează ca
Românii să nu le primească. Românii din Au-
stria n'au dobândit încă nimic din cererile lor;
de acea sunt foarte nemulțumiți. Se așteaptă să
ese constituția provincială a Transilvaniei. În
Transilvania s'a introdus în toate trebile oficiale
limba germană și biurocrația austriacă. „Lanțuri
noue, scrie Lauriani, se pregătesc, iar libertăți
de loc; ei se tot escuză cu starea provisorie,
însă pasurile ce fac și ca provisorii sunt rele“.
Gazeta Transilvaniei are să iasă din nou sub re-
dacția lui Mureșanu. Ministeriul austriac a com-
pus la Viena o comisie pentru formarea unei
terminologii juridice române, în care se află nu-
miți Laurianu, Maiorescu și Aron Florian. Atât
este tot ce au dobândit pozitiv Românii dela
Austriaci.

„Golescu me povățuesce să nu cum-va să
calc cu piciorul pe la Viena.

„Românii noștri din Transilvania (Manu
etc.) s'au tras în Serbia.

„Notele istorice ce-mi ceri voiă căuta a și
le trimite prin poșta viitoare.

„Imi pare rău că tu și Golescu v'ați pus să turburați pe morți zăcând în cimitirul lor. Kossuth e mort și nu ne mai poate sluji; lăsați-l în pace. Am făcut cu dînsul tot ce era cu putință. L'am silit a da un démenti à sa vie et à son principe, acordând acele concesiuni incomplete Românilor. C'était un acte de suicide. Il ne peut plus aller au delà. Kossuth e reprezentantul a Ungariei trecutului, a unui trecut îngropat pentru totdeauna. Ne trebuie a ne adresa la un reprezentant al Ungariei viitorului, al Ungariei putincioase. L'action de Kossuth sur les destinées de la Hongrie est finie pour toujours.

„Noutățile de aci le-ai primit prin gazete.

„Ahmet-Effendi a scris aci că se află și în țară o triadă ca a lui Pierre Leroux, aceasta este: „Protectoratul, hospodaratul și boiaratul“.

„De amnistie imi pare rău că nu se mai aude nimic, căci ași dori să me reped în Moldova.

„De ce Barbu nu-mi mai scrie?

„La M-me Ghica, me rog, să nu spuți nici complimente nici că o doresc, căci sunt supărat pe D-ei, că nu mi-a răspuns la mai multe scrisori.

„Adio.

„N. B.

„Îți întorc scrisoarea lui Golescu și cea către Melic, cari am auzit că s'aun întors acolo“.

55.

„[Paris] 16 Maiu 1850

„Aici este o neodihnă mare și o turburare în toate spiritele, produsă prin reformarea lezei electorale. E mare minune de s'o petrece lucrul cu liniște. Poporul vrea să iasă la uliță și la hartă. Capii și jurnalele roșii se silesc cât pot a-l opri. O parte din soldați sunt cu poporul, dar povățuesc a nu se bate acum, ci a aștepta vre-o două luni în care vreme toată armata se va roși. Mai mult de 150 mii de iscălituri vor protesta în Paris în contra lezei ce se propune. Idea Roșilor d'a întinde lupta în toată Franța și a nu o concentra numai în Paris, e bună. Fără îndoială că această lege va aduce un lung răsboi civil, de nu acum dar peste puțin. Patimele sunt aprinse în cel mai mare grad. Ambele partide nu respiră decât măcelărirea partidei contrare. C'est une guerre d'extermination sans exemple dans les annales du monde. Ce va eși din acestea toate?

„Poate de o cam dată un folos mare pen-

tru Rusia. Trebuie să prevedem tot și să ne ținem gata la toate eventualitățile.

„Din cartea mea d'abia s'a tipărit trei coli, mai este încă trei, prin urmare d'abia cu poșta viitoare la 26 ți-o voi trimite. Gândesc că am sleit chestia și am dat lovituri de bardă Regulamentului și boerilor.

„Eu îngrijesc și povățuesc pe frate-tău aci cât pociu, fă te rog și tu asemenea cu frate-meu acolo. Iată îi scrisei. Dă-i de lucru și pune-l să citească la cărți, să nu și piardă vremea.

„Nu mi-ai trimis banii de cari mi-ai vorbit. Lipsa banilor m'a oprit d'a zori tipărirea cărței.

„Aștept d'acasă. Poate m'oi repede pentru câtă-va vreme la Londra, de mi-o veni. Arăpilă asemenea îmi scrie dela Viena să-i trimit vre-o sută franci.

„Adio.

„N. B.

56.

„Paris 26 Maiu 1850.

„Despre istoria de la Belgrad mi-a spus și Bisczanowski. Am ispitit pe Teleky și am vădut că el nu scie nimic. Cei dela Londra ai mei cunoșcuți s'au dus in Elveția pentru treabă.

„N'am avut încă vreme a-ți trimitte notele, dar cred că cu poșta viitoare. Cred că e de prisos: 1. Că n'oiu puté a-ți trimitte note lungi și deslușite; 2. că Poujade pleacă din țară peste curénd en congé. Este aci unul ce a fost consul la Odesa, care va porni peste puțin spre a-l ramplasa. A cerut Rusului (Moldovanu) să-l facă cunoscut cu noi, și aștept să mi-l aducă astăzi la mine.

„Aștept să-mi aducă dela tipografie vre-o câte-va esemplare din broșura mea spre a-ți trimitte. Am dat zor ca să pot avé vre-o 10 măcar, ca să-ți trimet, și cu poșta viitoare voi trimitte mai multe. Să cauți a o pune în mâna Turcilor și ambasadurilor, cum și a trimitte în țară lui Ahmet-Effendi și la toți prietenii. P'acolo ai mai multe mijloace. Am fost d'o dignitate aspră către Turci în broșură fără însă a-i ataca. Sunt curios să știu opinia ta despre scriere.

„N'am pus numele socotind de prisos, de vreme ce toți ai noștri din țară vor pricepe că eū am scris'o. De acea cred că e de prisos a face aci mister către Turci despre numele autorului.

„Aci discuția legii electorale tot se urmează. O parte mare din popor vrea să iasă la

maidan la trântă, dar Muntenii îi opresc. Emigrații Francesi din Londra și Elveția îi îndeamnă a se bate. Eu n'ași vrea acum bătae, căci cred că n'or isbuti și apoi și isbutirea o cred intempestivă din cuvintele ce foarte bine ai dezvoltat în scrisoarea ta lui Ruset.

„Golescu e la Viena și-mi scrie că Românii din Transilvania sunt foarte întăritați.

„N. B.

„Ți-am trimes 5 esemplare din broșura mea prin poște adresate la „Hôtel d'Angleterre“. Să bagi de seamă a îndrepta aceste greșeli: 1. pagina 72 linia 37, a șterge cuvintele „divisé en séries“; 2. p. 81 linia 23 a pune „ses firmans“ în loc de „les fermiers“.

„Aceste greșeli au trecut din vedere-mi, căci me grăbiam erî, ca să pot a țî-le trimite astăzi. Voiu căuta a-ți mai trimite și prin Sefels.

„Nu mi-ai spus dacă memoarul făcut de Golescu l'ai dat acolo și ce efect a făcut“.

57.

„Paris, 6 Iunie 1850.

„*Iubite Ghica,*

„Sunt bolnav puțin; de aceea puțin îți voi scrie. Ți-am trimis prin comisionarul ce mi-ai însemnat la *Belhomme*, neguțatorul d'acolo, 50 exemplare din broșura mea. Trimite dar la acesta de le cere, căci le-am trimis pe numele lui. Caută a le băga în țările noastre. Spune-mi ce impresie a făcut broșura la Turci. Ar trebui să faci o notă și s'o dai atât lui Ali-Pașa, cât și s'o trimiți lui Ahmet-Effendi, în care să dici, aceea ce mi-a scăpat din vedere, că la 1831 boerii se împotriveauă la desființarea *poslušnicilor* tot cu aceleași cuvinte ce dau astăzi împotriva libertății muncii, dicând, că nu vor avea ce se sluji în casă și în curțile lor, și a cultiva viile lor cele numeroase (veđi pentru aceasta mucalita scrisoare a lui Dudescu către Villara tipărită în *Poporul Suveran* din August 1848, pe care ar fi bine s'o traduci și s'o arăți Turcilor); că cu toate aceste, desființându-se *poslušnicii* nu din vrerea boerilor, dar prin ucaz rusesc, boerii se putură sluji mai bine cu slugi simbriașe și toate viile se cultivă ađi mai bine

cu munca liberă à la journée et à la tâche; fără ca aceasta să fie prea scumpă sau se lipsească. Ar trebui încă să dai oare-care dezvoltări despre renta care este încă foarte îngreioată socotită 5 p. 0/0, de vreme ce în Franța nu este decât 2 sau 2 1/2 0/0.

„Comuniștii noștri aci sunt nemulțumiți că n'am cerut abolirea proprietății, a rentei, etc. Noi, cari am atacat privilegiul și monopolul proprietății, vom fi nevoiți a ne lupta odată spre a apără proprietatea de comunism.

„Am primit o scrisoare dela T. Balș, prin care îmi anunțiază cu părere de rău că amnistia este o minciună de o cam dată. Eū sciū iluziile după cari aspiră Balș; dar cred că candidații de acest fel tocmai ne sunt folositori și trebuincioși, pentru acea țin relații cu dînsul. C'est un assez brave homme du reste et il parait avoir beaucoup d'affection pour moi. Așa nu e de sperat să merg în Moldova. Era să vie Negri aci, dar nu cred că va veni. Mavrogheni și Alex. Mavrocordat sunt să vie la Ems cu nevestele lor și apoi aci. Ce fel de oameni sunt aceștia, pe cari tu i-ai cunoscut? Eū nu sciū ce o să fac? Ce-o să mă mai fac? Mijloacele nu me iartă a mai ședé în Paris, și me tot uit încontro s'o apuc ca să gălesc *la vie à bon marché*. Poate m'oiū duce-a me

așeza în vre un orașel al Spaniei, căci a veni la Constantinopol nu câștig nimic în eftinătate.

„N. B.

„Îți trimit nisce articole eșite în *National*, să le trimiți la Brussanî. Îți trimit alăturata scrisoare dela D. Fernez. El m'a rugat ca să-i deschidî creditul astfel, adecă să autorizezi pe Pillet et Wille bancherul a plăti ses bordereaux.

„2. Să-i răspundî dacă primesci ca frate-tëu să mănânce la masa familiei lui, după cum dice că a găsit doctorul de cuviință.

„3. Eü l'am autorisat ca să ia un repetitor de matematică. Asemenea are un profesor de arme și de piano după hotărîrea lui Golescu.

„4. Să regulezi îmbrăcămîntea lui. Frate-tëu mi s'a plâns că n'are cisme. Eü am rugat erî pe D. Fernez să-i facă, până vei scrie tu. Despre toate aceste puncte, me rog să dai deslușiri cum vrei să se urmeze.“

58.

„Paris, 16 Iunie 1850.

„Iubite Ghica,

„M'ai pus in mare nevoe cu intarzierea acelor bani, dar in sfarsit cred ca peste trei zile ii voiu primi, dupa cum imi scrii.

„Iti trimit aci alaturi un *certificat* al doctorului si un ravaș a lui Fernez, dupa care am fost silit a autorisa pe frate-teu sa manance la masa lui Fernez numai pana in 6 septamani, timp necesar pana sa vie raspunsul teu si hotarirea cum vrei sa se urmeze intr'aceasta. De acea scrie-mi indata. Frate-teu asemenea se plange ca n'are haine, ca tu nu i-ai hotarit de unde sa iea si cine sa-i faca. A venit la mine de i-am dat o pereche de cisme, ca n'avea; si m'am dus de am rugat pe D. Fernez sa-i cumpere o pereche de cisme.

„Ași vrea să-mi trimiți raportul lui Ionescu.

„Prin Mocani s'ar pute face propagandă și in Principate.

„Iti trimit aci un articol tiparit de o foaie mensuala, ce ese la inceputul fie-carei luni sub numirea de *Ligue des peuples*. Redactorul ei este unul Carpentier ce fusese colaboratorul *à la Tribune des peuples* și banuit ca are relatii d'aproape

cu poliția. Acum este prieten cu Eliad și vei vedea ce scrie vestitul Locotenent în potrivea ta.

„Îți trimit o scrisoare către Zane spre răspuns la cea ce mi-a trimis, citește-o și tu.

„Mă rog îngrijește de frate-meu cevași, chiamă-l și fă-l să înțeleagă de nebunia ce am auzit că voesce a face; a se însura și cu o fată săracă, când și el este sărac. Eu sunt așa de supărat asupra-î în cât nu-î pot scrie; să se gândească la biata mumă-mea atât de necăjită, și cât o să sufere când va afla.

„Caută a trimite din broșuri în țară și în Moldova; trimite cu vaporul vre-o două trei la M-me Anica Ghica la Galați și la Negri.

„Al tău

„N. B.

„Cauzașii d'aci urlă că în „Buletinul“ din urmă vinđi țara Turcilor; veđi scrisoarea către Zane. Trimite la Brussa articolul lui Eliad“.

59.

„Paris 26 Iunie 1850.

„N'am nimic a-ți scrie. Sunt încă supărat

puțin pe tine, că asigurându-mă că ai să-mi trimiți 577 fr. curând, m'ai făcut a lua angajamente cu unii alții și nu numai m'ai dat de rușine, dar m'ai pus și în poziție foarte critică.

„Cred că diseară voiți afla că Ministerul englez a scăpat de criza în care era.

„Marghiloman cel tinăr se întoarce în țară. O să te rog să-i trimiți acolo o scrisoare de recomandare către Ahmet Effendi. Am trebuință ca să poată fi cunoscut și ocrotit de Ahmet“.

60.

Lettre de N. Bălcescu au Comte Zamoyski.

„*Monsieur le Comte,*

„J'ai lu attentivement la relation que vous m'avez fait l'honneur de me communiquer et je me conforme à votre invitation en vous faisant part de mon opinion sur une question, dont l'importance est aussi grande, aussi vitale pour nous autres Roumains que pour les Magyars et les Polonais.

„Vous me permettrez, Monsieur le Comte, de ne pas m'étendre sur les dispositions géné-

rales du plan, étant occupé en ce moment-ci de traiter le sujet dans un écrit à part avec tous les développements qu'il comporte et de me tenir strictement aux points qui concernent les Roumains.

„Les organes intelligents des différentes émigrations, qui se sont trouvés l'hiver passé en Turquie ont tous senti que la fédération seule était la voie de salut des nations opprimées; en conséquence ils admettent logiquement dans ce pacte la Hongrie, la Pologne, la Croatie, la Serbie et les Pays Roumains. Qui dit fédération, dit solidarité d'intérêts, de droits, de charges et de bénéfices; en ceci l'expérience nous a fait faire un pas immense. La similitude de l'histoire et des destinées de la Pologne, de la Hongrie, de l'Italie et des Pays Roumains prouve supérieurement que la solidarité seule peut garantir leur existence à venir, car ce sont les querelles de voisinage, la confusion des races, les guerres d'ambition qui nous ont tous affaiblis puis livrés successivement aux Turcs, aux Autrichiens et aux Russes.

„Cependant, Monsieur le Comte, je crains que la leçon du passé ne soit pas prise dans toute la considération qu'elle mérite, malgré sa gravité et dès les premières lignes de la rela-

tion, que vous m'avez fait l'honneur de m'envoyer, je suis obligé de m'arrêter et de vous prier de m'éclairer sur cette incertitude: Qu'entend-on par Pays Roumains? Sont-ce les Principautés seulement, ou bien les Principautés, les contrées du Sud de la Hongrie peuplées exclusivement ou en majorité par les Roumains? Je penche à croire d'après vos réserves à l'égard de la Voyvodine Serbe que les mêmes réserves s'appliquent aux Pays Roumains en général, c'est-à-dire aux Principautés et aux contrées peuplées de Roumains comprises dans les limites actuelles de la Hongrie et de la Transylvanie; mais un peu plus loin l'énumération des nationalités de la Hongrie me fait présumer par l'omission du nom Roumain, que l'émigration Hongroise entendrait par Pays Roumains les Principautés seulement. J'insiste sur ce point, Monsieur le Comte, d'abord parceque je suis Roumain, et qu'à ce titre il m'intéresse particulièrement; mais je serais étranger à la question que j'insisterais également. Je crois que dans l'intérêt du grand but que se proposent les différentes émigrations, les difficultés doivent être aplanies d'avance, les objections prévues et résolues, les droits constatés, le vague déterminé et le principe nettement exposé, afin que cha-

cun sache en vertu du quoi il agit et pourquoi il combat. Hommes de la liberté, n'évitons pas la lumière, et faisons la part de chacun avant la bataille pour ne pas donner prise aux querelles et à la confusion, et pour ne pas nous déchirer après avoir conquis la liberté de nos nationalités, faute de nous être entendus à temps.

„À part cette incertitude que soulève la question Roumaine, la *confédération* ou plutôt la *ligue* est possible, nécessaire, conséquente avec l'histoire et j'ajouterai le seul et unique moyen pour nos nationalités de s'affranchir et dans l'avenir de se garantir contre les menaces envahissantes du moscovitisme et du germanisme. Ceci est de la politique générale et j'y adhère parcequ'elle est large, bien entendue et que sa raison n'a pas besoin d'être démontrée pour être comprise. La Suzeraineté de la Turquie que l'émigration Hongroise semble vouloir appeler à son secours ne peut pas être défavorablement accueillie par les Roumains et en définitif ce n'est qu'en un cas.

„La *Bande* orientale ne peut donc trouver de difficultés sérieuses de la part des intéressés. L'idée s'est révélée depuis longtemps; elle est constituée déjà puisqu'elle est l'aspiration générale. Cependant, l'existence matérielle de la *Bande*

rencontre une difficulté de mise en exécution, et cette difficulté est suscitée par le *pays* qui y a le plus d'intérêt, par la Hongrie. Monsieur Kossuth dit: „Qu'il est avant tout Maghyare, que c'est pour la Hongrie Maghyare qu'il se dévoue; qu'il veut absolument tout ce qu'il croit indispensable pour l'existence de l'état Hongrois, tel qu'il le conçoit dans son unité historique et politique. Hormis ces conditions indispensables il veut concéder aux différentes races et langues répandues en Hongrie tout ce que peut leur donner une égalité complète des droits civils et politiques avec les Magyares et même tout le développement national, toute la part que peut valoir à leurs langues respectives dans les administrations locales la proportion numérique des différentes populations. Mais il veut comme langue politique et diplomatique pour la Hongrie entière et comme lien d'unité entre toutes les parties du pays, la langue Maghyare“. Cette profession de foi de Monsieur Kossuth me jette dans une profonde perplexité; car elle me semble être la conclusion du système si malheureusement pratiqué de 1848 à 1849. Certes personne ne rend plus de justice que moi à Monsieur Kossuth et à la brave nation, dont il a dirigé les destinées en ces derniers temps; mais

plus les qualités de M. Kossuth sont éminentes, plus nous devons raisonner avec calme et résister à l'entraînement. Cette profession de foi affaiblit la *bande* de 15 millions d'âmes Hongrois, Roumains et Slaves, et d'un appoint de six autres millions de Roumains des Principautés y comprises les deux provinces de race Roumaine (la Bucovine et la Bassarabie) enclavées aujourd'hui dans les Empires d'Autriche et de Russie. Et voici pourquoi.

„Selon nous l'unité politique de la Hongrie au moyen d'une administration, d'une langue, et d'un état Magyare est une impossibilité, et cette impossibilité, Monsieur le Comte, ressort de la statistique, de la géographie et de l'histoire, des mœurs, des traditions opposées et des habitudes des différentes races. Les Magyares en tant que Magyares auront une place distinguée dans la ligue orientale, mais les Magyares, corps politique dirigeant et absorbant l'individualité Roumaine et Slave, ne peuvent que ressusciter les conflits de races et perpétuer la guerre civile. Supposons la Bande orientale d'après Monsieur Kossuth... Il est hors de doute que la Croatie voudra y rentrer comme état à part, et refusera les armes à la main comme en 1848 de reconnaître la suprématie politique d'une

autre langue et d'une autre race. Il y aurait donc lutte ou dérogation au principe Magyare, et en même temps un affaiblissement de la Bande. Refusera-t-on aux Roumains, aux Serbes et aux Illiriens ce que l'on sera obligé de gré ou de force de reconnaître aux Croates? Vous voyez, Monsieur le Comte, que les Magyares seront forcés d'errer dans un cercle vicieux violent, dont le moindre défaut sera de léser le principe fondamental de l'association générale, *respect et reconnaissance des nationalités*. Et si l'influence de la Pologne, qui ne saurait être que grande dans la confédération, ne pourrait parvenir à dénouer les difficultés en litige, qu'arriverait-il? Il arriverait que la nation magyare, par raison suprême de salut, détruirait en elle-même tout germe de liberté et courbera sa propre tête sous une autorité dictatoriale pour étouffer par la terreur les dissidences de races, car autrement avec un régime tant soit peu libéral, un principe d'élection, quelque mince qu'il puisse être, la majorité slave et roumaine étoufferait l'état légal c. à. d. l'état magyare. Admettre l'unité politique et historique d'un état magyare c'est poser en principe le suicide de la race magyare, et c'est ce que nous ne voudrions jamais nous autres Roumains dont l'existence est plus étroite.

tement liée à celle des Magyares. À côté de ce danger permanent, existent d'autres dangers non moins graves. Les haines de race à race au lieu de s'éteindre se raviveraient plus animées que jamais, les Slaves pactiseront de coeur et de main avec toute espèce de libérateurs, s'appelleraient-ils Russes ou Allemands, les Roumains les suivraient ou tourneraient leurs regards vers leurs frères des Principautés, la Hongrie serait chaque jour un problème, et la prospérité, la force, l'existence de la confédération entière sans cesse en jeu. 1848 a été l'explosion de la guerre des races couvant depuis mille ans, et c'est parce que l'on a sauté pieds joints par dessus le principe des nationalités que nous avons tous été englouti dans un commun naufrage, Serbes, Croates, Roumains, Magyares. A ce sujet, Monsieur, nous ne saurions assez louer les Galliciens d'avoir compris la foi nouvelle en n'insistant pas sur l'incorporation de la Bucovine à la Galicie et d'avoir fait le sacrifice encore plus rigoureux des Ruthéniens.

„Une étude sérieuse et la connaissance de l'antagonisme profond des diverses races de la Hongrie m'a convaincu de l'impossibilité d'un état Hongrois dans les proportions d'unité politique et historique comme l'entrevoit Monsieur

Kossuth. Je ne serais pas Roumain, que je n'en penserais autrement; relier à la ligue des peuples la Hongrie avec sa complication actuelle et en vertu du principe magyare seulement c'est se préparer des maux incalculables. La ligue des peuples; dont nous nous occupons procède du sentiment de l'injustice, qui a été commise à leur égard et de l'iniquité politique du parquage des nationalités sans affinité et sans liens entre elles. La force des gouvernements Autrichien et Russe se trouve dans l'antagonisme des différentes races qui composent leurs empires. Diviser c'est régner. Aussi, Monsieur le Comte, je pense que le droit historique est un mauvais droit à invoquer, car c'est le droit de la force, de l'invasion et de la conquête et nous cherchons à nous affranchir par le droit immuable: *la justice*. Or, se qui est juste pour le Magyare, pour le Polonais, pour l'Italien, doit être juste pour le Slave et le Roumain et réciproquement pour tous; la justice ne peut avoir deux mesures. Aujourd'hui la justice pour les peuples est contenue dans la question stricte des nationalités; c'est par elles et pour elles qu'ils se meuvent.

„Mais enfin voyons ce qu'est en Hongrie le droit historique; le droit est incontestablement

la conquête. Il y a mille ans de cela, les Magyares envahissent les pays occupés par les Slaves et les Roumains, et s'établissent au milieu d'eux. Mais ces populations disparaissent-elles? La conquête subit-elle les mêmes phases que dans la Gaule, en Italie, en Espagne et ailleurs? Les Slaves et les Roumains perdent-ils le souvenir de leur origine et de leur importance; abdiquent-ils leurs moeurs, leurs costumes, leurs idiomes? Non, ils cèdent à la force envahissante sans l'accepter, les trois races campent dans les mêmes positions morales et matérielles et au bout de mille ans elles se retrouvent face à face comme aux jours d'Arpad et les armes à la main. Si la conquête est parvenue à prendre racine sur quelques points du territoire, elle est cependant restée toujours à l'état d'agression, mais elle a échoué dans la dénationalisation, et c'est la seule conquête réelle et qui puisse justifier le titre historique. Pendant le moyen âge, non seulement l'amalgame ne s'effectue pas malgré les lois féroces de l'époque, mais les races s'éloignent d'avantage les unes des autres, et se haïssent de plus en plus dans leur déchéance politique et l'isolement où les place la diversité des langues, des traditions et des religions. Durant cette longue période les peuples de la Hongrie

passent à se haïr et à se battre entre eux, sauf quelques efforts communs contre les Turcs; leurs guerres intestines ouvrent la Hongrie aux Turcs et finalement la livrent à l'Autriche.

„Parmi les nationalités opprimées de la Hongrie aucune ne fut plus maltraitée, mais aussi aucune plus tenace à tenter l'affranchissement que la race Roumaine. Dès 1438 les Saxons, les Hongrois et les Sicules de la Transylvanie forment une ligue contre les Roumains; on leur enlève les droits civils et politiques; ainsi que M. Kossuth lui même l'a rappelé en 1848 à la tribune et dans ses circulaires, leur nom même était flétri par les lois du pays. Les Roumains par repressailles et instinct de race prennent part à toutes les guerres des Principautés contre la Hongrie, et fomentent sans cesse des soulèvements. En 1784 il fallut les efforts combinés de la noblesse Transylvaine et des impériaux pour étouffer la révolution doublement politique et sociale tentée par Hora. En 1791 les Roumains réclament de l'Empereur Léopold leur émancipation; la diète Transylvaine s'y refusa. Cependant malgré repression légale, malgré la sévérité des édits, malgré l'incertitude et l'avenir, la foi de la nationalité survit à tout; la race mise hors la loi se révèle par sa persistance à de-

mander l'affranchissement. Vint 1848. Les Magyares proclamèrent ce que M. Kossuth appelle l'égalité des droits. La diète Transylvaine, non obstant les nouveaux droits politiques et civils, conclut l'acte d'annexion de la Transylvanie à la Hongrie sans consulter ou plutôt malgré la population Roumaine. Cet inqualifiable et impolitique mepris de la diète et le régime de terreur auquel on soumit les Roumains, donna le signal de cette guerre néfaste, qui a plongé la Transylvanie dans la ruine et la misère. Les Roumains comme les Slaves ne purent et ne dûrent pas se contenter de l'égalité devant la loi, qui d'ailleurs ne leur arrivait pas par un effet de la bonne volonté des Magyares, mais par effet providentiel et absolu de la révolution de Mars; l'égalité des droits les faisait Magyares et ils voulaient rester Roumains et Slaves. Cette égalité pour être vraie devait provenir de l'égalité des nationalités. Egalité des nationalités fut donc le voeu et la demande générale d'un bout de la Hongrie à l'autre.

„Vous connaissez, Monsieur le Comte, le succès de ces demandes; elles rencontrèrent une résistance à laquelle certes on ne devait pas s'attendre après une révolution faite au nom de la liberté, de l'égalité et de la fraternité. Cette

résistance fatale et en quelque sorte aveugle, sonna le tocsin de la guerre civile au Nord, au Sud, partout, et amena les Autrichiens et les Russes. Je suis intimement convaincu que les destinées de la Hongrie eussent été toutes autres si le gouvernement révolutionnaire de Pesth avait transigé avec les Slaves et les Roumains et voulu revenir de son système de tout par et pour le Magyarisme. Le gouvernement révolutionnaire de Pesth à peine institué a eu le tort de se poser en gouvernement légitime. Au lieu d'être un intermédiaire et un conciliateur entre les inimitiés, les intérêts des races, il est resté parti hostile, puisqu'il n'était aux yeux des Roumains et des Slaves que le gouvernement Magyare, acclamé et soutenu par les Magyares seuls. Ce n'est pas par sympathie pour le despotisme que les Roumains ont fait la guerre en Transylvanie et dans le Banat; comme les Croates et les Serbes, ils ont été forcément amenés à soutenir l'Autriche pour ne pas mentir à la foi de la nationalité qui les a fait vivre depuis dix siècles. L'Autriche a parfaitement et depuis longtemps compris ce que la foi nationale avait de force, d'énergie et de puissance; et pendant que le gouvernement Magyare refusait catégoriquement, l'Autriche promettait et donnait; ce fut l'appât.

Les populations trompées par l'Autriche crient encore aujourd'hui ce qu'elles criaient après Mars 1848: *égalité des nationalités et fédération*. Ces quelques mots contiennent l'avenir des peuples, la destruction de l'Autriche et la garantie réelle d'existence pour les Magyares en tant que race. Penser à dénationaliser aujourd'hui, après l'expérience de dix siècles et l'expérience sanglante de deux dernières années, les races de la Hongrie et les plier à une suprématie quelconque, est une chimère pleine de désastres et de décombres. Il est incontestable que six millions de Slaves, trois millions et demie de Roumains, dont les efforts tendent au nom de la fédération à détruire l'Autriche, ne voudront jamais subir la suprématie de cinq millions de Magyares contre lesquels ils protestent depuis qu'ils se connaissent. Cela tombe sous le sens. Le droit historique nous ramène donc droit au point du départ: la force, l'invasion et la conquête. Ce droit n'est pas une solution admissible, car il est la question même. Du reste, vous avez vu plus haut, Monsieur le Comte, que les Roumains comme les Slaves ont aussi un droit historique à faire valoir, droit bien antérieur à celui de Magyares. Voilà donc deux droits historiques en présence; lequel est le plus juste?

Les nationalités de la Hongrie, au lieu de s'entredéchirer éternellement l'histoire à la main, ne feraient-elles pas mieux de s'en rapporter au droit naturel, seul droit imprescriptible, et de tacher de vivre comme soeurs dans leur patrie commune? Je le repète, Monsieur le Comte, non seulement le droit historique n'est ni une preuve, ni un droit, et ne peut favoriser l'unité d'un état purement Magyare, mais la statistique et la géographie s'y opposent également. Aucune des trois races, dont les forces numériques se balancent à peu près, ne saurait s'imposer aux deux autres avec ses moeurs, ses aptitudes, ses tendances et ses souvenirs historiques, sa littérature et sa langue, sans encourir l'accusation d'ambition et par conséquent sans provoquer la résistance. Et considérez qu'en 1848 les Roumains et les Slaves ont hautement dit : maîtres pour maîtres, nous choisissons les Autrichiens parcequ'ils promettent l'égalité des nationalités. Ce cri n'est pas parti des meneurs et des chefs, il est parti des masses; de 1848 à 1849 il s'est trouvé des hommes parmi les Slaves et les Roumains qui ont abondé dans le sens de la politique Magyare, se réservant de la combattre plus tard. Malgré leur popularité ils n'ont pu détourner leurs nations de la pensée éternelle: Pas de

suprématie, nationalité intacte. Ces hommes ont fini tous par être rejetés et considérés comme transfuges. La géographie vient au secours des chiffres; en effet, on dirait que la Providence, dans la prévision de ce qui se passe aujourd'hui, a pris soin pour faciliter la solution de la question des nationalités, de grouper à part les forces de chacune d'elles et de marquer chaque contrée du caractère indélébile du peuple qui l'habite; les Hongrois vivant parmi les Roumains, les Slaves parmi les Hongrois et vice-versa ne sont que des cas privés ou des colonies étiolées qui dégènerent et se dénationalisent rapidement.

„La Hongrie ne peut donc pas entrer comme état Magyare dans la ligue sans subir une transformation intérieure. Cette transformation selon les Roumains n'attenuerait en rien le rang, la force et l'influence que la Hongrie occuperait dans la ligue, et aurait pour effet d'agrandir même son territoire, en attirant les Roumains des Principautés; la transformation consisterait en une démarcation des races d'après les lois d'une majorité bien constatée; chaque nationalité s'organiserait elle-même selon ses propres besoins et ses aptitudes, et toutes auraient entre elles un lien fédéral à l'instar de la Suisse, lequel servirait à rattacher une Hongrie abstraite

à la grande bande ou ligue orientale. Voilà, Monsieur le Comte, la pensée générale des Roumains; les développements et les conséquences sont faciles à entrevoir. Si Monsieur Kossuth veut assurer l'existence et le développement de la nation Magyare et concourir à l'affranchissement des nations subjuguées et enchainées, il peut compter sur dix millions de Roumains et sur les Slaves probablement aussi, mais à titre d'alliés, de fédérés et de frères. Notre principe politique est simple: respect, reconnaissance, égalité et solidarité des nationalités; dix siècles de luttés et de souffrances ont agrandi ce principe. Quelque inconvénient que peut avoir la réalisation de ce principe pour les illusions historiques des quelque uns des Magyares, nous croyons, et en cela nous sommes d'accord avec la majorité des Magyares éclairés, qu'il est seul capable d'unir nos efforts et de nous faire trouver des sécurités mutuelles contre toute éventualité intérieure ou extérieure; l'unité politique de la Hongrie, autre que par un pacte fédéral, serait la perte de la nation Magyare; car elle se heurterait dans ses essais de développement contre une majorité hostile.

„En vous envoyant, Monsieur le Comte, cet exposé rapide qui est le résumé de l'opinion gé-

nérale des Roumains de la Hongrie, je ne puis assez vous remercier de l'honneur que vous m'avez fait de vous adresser à moi plutôt qu'à d'autres.

„Je profite de l'occasion, M. le Comte, pour vous prier de faire parvenir à Monsieur le Prince Czartoryski l'expression de la reconnaissance que les Roumains lui doivent pour le rôle conciliateur de sa politique, pour les nobles efforts qu'il a tenté en faveur de leurs droits pendant les deux dernières années et pour l'appui diplomatique qu'il n'a cessé depuis à accorder à l'émigration Roumaine.

„Agréez, je vous en prie, M. le Comte, l'expression de ma très haute considération.

„Votre très dévoué serviteur

„N. Balcesco.

„Paris ce 1-er Juillet 1850.

„18, Rue St. Dominique, St. Germain“.

61. „Paris 6 Iulie 1850.

„Ce mai umblați după comiteturi, când nu sunt bani? Cu ce să faci propagandă, să tri-

miți agenți? Știi că e cu neputință a stringe contribuții din țară. Apoi știi că cei mai mulți din noi, nu mai au mijloace de trăit aci, și sunt siliți a se împrăștia. Eu însumi nu știu încotro să plec, ca să pot trăi. Mi s'au sleit toate mijloacele și trăesc pe datoriile de atâta vreme. De când sunt aci, mamă-mea nu mi-a putut trimite decât 600 fr. În țară nu se găsesc bani, nici ca să se împrumute cine-va cu ipotecă, nici ca să vîndă. Vroiam să vindem moșia cea mai mică, niște vii și niște locuri de casă din București și mamă-mea imi scrie că nu poate căpeta mușterii.

„Ți-am spus de mai multe ori, că alt mijloc ca să trăim n'avem, decât dela Turci să căpătăm cu împrumutare de nu altmintrelea.

„Goleștiu au făcut propunere la guvernul turcesc și nu le-a dat încă nici un răspuns. Ar trebui ca să cauți tu, ca să ai guvernul, să ai vre un particular să ai bancher d'acolo să primească a ne face o împrumutare de câte-va mii de galbeni pe ipotecă de moșii și cu o dobîndă mai omenească. Goleșci, Brătienii, precum și noi suntem gata a pune ipotecă moșiile noastre, cari fac mai multe mii de galbeni. Gîndește-te la aceasta și vezi de nu poți face treabă prin Alléon să ai alt cineva, de nu poți prin guvern. Altmintrelea nu

putem nici a mai trăi. Eū trăesc ca vai de om; de ași fi putut încăi să mai rămāi vre-o câteva luni până să sfârșesc lucrarea istorică ce am început. Mē gândesc să me duc să me fac dascăl în vre un orașel din țara turcească.

„Gândește-te serios și caută a ne scoate din nevoie, altmintrelea toate planurile sunt zadarnice, căci judecă că subscripții nu putem aștepta. Moldovenii au făgăduit și n'au făcut nimic.

„Fă bine, me rog, de chiamă pe Barbu și-l povățuesce să se întoarcă în țară, ca să caute de casă, că biată mumă-mea e singură și i-a scris și ea ca să meargă în țară.

„Îți trimit aci o scrisoare, ce am adresat lui Zamoyski după cererea lui și în urma unei comunicații ce mi-a făcut. Păstrează-o pentru tine și n'o arăta la nimeni. Într'insa se cuprind mai toate notele ce-mi cereai.

„De s'ar numi comisia, ar trebui să se numească Brătianul cel mare, Alecu sau Ștefan Golescu cu mine; dar încă odată fără chip de bani nu mai încercați nimic.

„Complimente multe la M-me Ghica.“

62. „Paris 16 Iulie 1850.

„In alăturata scrisoare către Alecu Golescu dela mine vei vedé răspunsul meu la propunerea celor dela Brussa.

„Scrie-mi, me rog, ce impresie a făcut pe la Turci broșura mea, precum și în țară. Peste puține zile îți voiu mai trimite vre-o câte-va exemplare. Am scris lui Barbu ca să se ducă în țară. Fă bine de-l veđi și-l indeamnă să plece în țară, după cum voesce și mumă-mea. De nu va fi mijloc ca să meargă în țară, apoi pornesce-l în Moldova. Me rog tare să te ocupi de aceasta. N'am să-ți spun nimic alta. Arăpilă e la Carlsbad cu mumă-sa și apoi va merge în Transilvania peste vre-o două luni.

„Nu știu nimic nici din Transilvania, nici din țară și Moldova.

„Fiind-că te rog să îngrijesci pentru fratele-meu, iată și eu îngrijesc pentru al tău. Am audit că face haine pe credit la croitor și am dis croitorului să nu-i mai facă fără scirea ta și să-mi trimită nota ca să ți-o trimit ție, ca să o plătesci. Frate-tău a cerut bani la M-me Câmpineanu (ex-Otteteleșiano), ce a fost câte-va zile aci. Ea nu a vrut să-i dea și mi-a spus. I-am dis și eu că bine a făcut, de nu i-a dat, că poate

îi cheltuia. Pentru aceea mai bine am găsit cu cale ca să-ți trimit nota și tu să îngrijești pentru plată fără a-i trimite banii lui. Îi poți trimite sau mie sau d-lui Fernez. Aștept încă răspuns despre câte ți-am scris în privința frate-teu.

„Adu aminte la M-me Ghica că-mi este datoare două răspunsuri. Ved că iar s'a dat lenei.

„Am trimis pe Marghiloman cel mic în țeară. Mă rog mai întâiu să-i trimiți o recomandatie către Ahmed-Effendi. Scrisoarea s'o adresezi sub numele *Mihaescu* la București, și s'o trimiți lui Grent, dîcendu-i ca s'o dea în mîna lui Marghiloman Mihalache. Asemenea vei urma cu toate ce-ți voi trimite sub acel nume și i le vei trimite și tu. El o să-mi scrie sub numele Albert Smith la Constantinopol dînd scrisoarea tot lui Grent, la mine și apoi prin tine la Savie(?) aci. Acea ce-ți dîc să faci e neapărat, pentru că la o trebuință să aibă protecția Turcului, cum și ca să pue pe junimea din țeară în raport cu dînsul.“

63.

„Paris 26 Iulie 1850.

„Iubite Ghica; scrisorile lui Ionescu m'aū interesat foarte. P'acolo ni se deschide un câmp felurit și bogat, în care putem mult semăna și

mult secera. Trebuie să ne ocupăm cu tot dinadinsul. În loc de canal la Chiustenge n'ar fi mai bine d'a face un drum de fier?

„Spune lui Ionescu să-mi capete și mie un ciflac, căci am de gând ca cel mult de primăvară să merg să me așez în Dobrogea; poate frate-meu Costache o merge înainte. Ași vrea să am mai multe amănunturi despre aceasta. Ar fi bine ca Ionescu să facă o relație lămurită despre toate într'un memoar și să mi-l împărtășească, ca să ne putem folosi de dinsul.

„Scrisorile lui îți le voi trimite pe poșta viitoare.

„Sunt trei luni de zile de când în toate scrisorile tale citesc această fraasă: „îți trimit banii prin Pillet-Will & Co. etc.“ Adese faci această variantă: „Cu poșta viitoare îți trimit banii etc.“ Efectul acestui fras stereotip este, ca în toate zilele de poștă să mă pornesc tocmai în cel-lalt cap al Parisului la numitul bancher și să mă întorc cu buzele umflate. Cât va mai ține această mistificație?

„Fă bine de ocăresce pe Bolliac că nu mi-a răspuns la scrisoarea ce i-am scris pentru frate-seu; nu-î mai scriu, de vreme ce nu-mi răspunde. Am intrat în platcă de 250 fr., căci am trebuit să iaș o datorie a lui pe seama mea și să dau

poliță ca să nu-l închidă. Dacă până în 10 zile nu voi primi banii dela Bolliac, apoi me închide pe mine. Russet încă a plătit o sumă și mai mare. Chiar dacă n'avea bani Bolliac putea să ne scrie, ca să scim ce să facem și să nu ne lăsăm în nădejdea lui.

„Cărțile ce-mi ceri, cum și tot ce mi-ai mai cerut, cum cisme ș. a. l., nu pociu a ți le trimite acuma, neavând nici bani, nici credit, căci la librarul meu am mai luat cărți pe credit pentru Gulescu, albul și nu mi-au trimis banii nimeni.

„Scrie-mi dacă este mijloc d'a-și căpeta cineva viața prin Bulgaria muncind, căci ași vrea mult să merg a me așeza acolo, mijloacele nu me iartă a mai ședé aci.

„Scrierea lui Deprez se alcătuesce de deosebite articole ce a scris în *Revue des deux mondes*.

„Frate-teu cere să-î dai 10 fr. pe săptămână pour menus plaisirs.

„Gândesc că articolul ce ți-am trimis, adică epistola mea la Z[amoyski], cuprinde toate notițele ce vrea; de voesci mai mult, scrie-mi.“

64. „Paris, 6 August, 1850.

„Ved că ai arțag, și când îți vine pofta de galceavă, cați pe cine, îți ese înainte, și ast-fel pică în greșală d'a fi nedrept și d'a te îndoi de cei mai buni ai tăi prieteni. Ce-ți veni să ȳci că eu și Arăpilă avem defiență de tine? Până a nu pleca acesta la Viena, nu ți-am scris, că pleacă și pentru ce? El se plânge asemenea de tine că nu i-ai scris și nu i-ai trimis banii ce a dat la pension pentru frate-tău, pentru care a dat poliță că le va plăti la luna lui Iulie. Sorocul a trecut și banii nu sunt plătiți. El se află acum la Marienbad. Sunt cam supărat pe dinsul. Il trimisesem ca să mai roșească pe Români din partea locului, și mi-e teamă că în loc să facă el ceva, pe dinsul l'a prefăcut din negru în negru-galben. E cam moale și fără îndră-sneală.

„In pricina banilor ce era să-mi trimiți, ar fi fost de dorit ca să aștepți până vei ave și îi vei trimite, și apoi să-mi scrii că i-ai trimis. Mi-ai fi cruțat ast-fel multe supărări. In scri-soarea din urmă încă scrii că i-ai trimis, me duc la bancher și es rușinat. Fii mai serios la vorbă.

„Imi scrii la 14 Iulie că-mi trimiți cu acel curier două proiecte pentru gendarmi și coordonezi și nu mi-le trimiți, trimițându-mi însă altul pe care imi scrii că o să-l trimiți în săptămâna viitoare. Ce va să dică încurcătura asta ?

„Scrisoarea lui Achmet ți-o trimesei.

„Nu-mi scrii dacă ai trimis în țară ceva broșuri; de vrei, să-ți mai trimit. Un librar dela Petersburg a făcut comision la librarul meu pentru vre-o câte-va esemplare, cari i s'au trimis. Aici s'a umplut Parisul de Moldo-Români. Vin pe toate zilele.

„Lui Barbu am scris în mai multe rânduri. Fă bine de stăruiesce de dinsul să plece. Despre frate-tău, afară de nota croitorului ce ți-am trimis, mi-a mai venit alt croitor cu o poliță a lui de vre-o 300 fr. ca să o plătesc eu. Nu știu cum a putut să cheltuiască mai bine de 700 fr. pe haine într'un an. L'am muștrat pentru asta. Se vede că a făcut haine și le-a vândut. Teulescu se plânge că i-a luat un palton împrumut și i l'a vândut. Mi-a dis să-ți scriu să i-l plătesci.

„Me rog să-mi trimiți cu cel dintai ocașion șahul și cutia de pălărie ce o am acolo. D. Florescu am auzit că este să vie; trimite prin el.

„Magheru e în Transilvania și n'a venit de loc la Paris. Ion Brătianu s'a dus asemenea în Transilvania“.

65.

„Paris 16 August 1850.

„*Iubite Ghica,*

„Sunt bolnav, de aceea nu-ți pot scrie mult. Îți trimit tot prin Belhomme alte 50 exemplare din *Question économique*; cată a le băga în țară.

„Am scris la Londra pentru *stylographie* și am dis ca să ți-o trimită de a dreptul la Constantinopol.

„Nu știu de oiă: puté a-ți împlini toate comisiunile din lipsa de bani. Mi-ai trimis 600 fr., din cari după o scrisoare a ta trecută 577 sunt pentru mine, rămâne dar 23 fr. ai tăi.

„Voiu pune săptămâna asta sub tipar o revistă. Voiu scoate un număr și de se va puté, adică de se va găsi bani, apoi om continua. Un număr de 4 coale 8° costisesc la 300 fr.

„Acea ce-mi spuî despre Maghiari nu e adevărat. Am ispitit pe Teleky. Klapka a fost pe aici două zile și a venit să mă vadă.

„Spune complimente la T. Balș și caută a

trage vre un folos de șederea lui acolo. Nu uita a-mi trimite șahul și cutia de pălărie ce am acolo, cum și ceva tutun și tumbeci mai cu seamă.

„In *Semaine* vei vedé un articol al lui Eliad, în care spune comploturile tale rusesci cu cei dela Brussa, din Paris și din București.

„Nevoe cu compatrioții avem și aci. Auđ că Peretz a fugit aseară și me lasă pe mine în platcă de 250 fr., pentru care am dat răvaș eú ca să nu-l las să-l închidă. Sorocul de plătit e peste o septămană și nu știu cum să fac. Spune-i frate-séu să îngrijească el a mi-i trimite îndată.

„Iți alătur aci o hârtie care mi-a dat'o doi agronomi, ce ar voi să vie acolo. Condițiile nu sunt absolute și cu observațiile ce le-am făcut, ved că vor lăsa mult dintr'insele. Cred că te vei puté folosi de dinșii la moșia ta. Scrie-mi, de ai trebuință și ce condiții le dai.

„N. B.“

66.

„Paris 26 August 1850.

„Iubite Ghica,

„N'am vreme a-ți scrie mult, și puțin am să-ți dic.

„Mă întrebi cum m'am înșelat cu Golescii, și pe ce temeuri. Ei singuri au venit și mi-au dis, că sunt gata să intre în orice fel de organizație și se pun la dispozițiunea noastră. Sunt tare mulțumit de dinșii și fără să se fi bătut sau certat cu Eliad, se invoesc că este un mișel. Sunt oameni sinceri și cred că vor fi de mare folos causei.

„Sunt lesne de înșelat și pentru acea Eliad i-a exploatat; dar acum, că sunt desabuzăți, cred că ne vor fi de folos.

„Despre Magheru asemenea, A. Golescu i-a vorbit mult și creș că și el va fi cu noi. Cât despre Tell, e tot cu Eliad; știi că se află în Grecia și nădăjduște că Turcii îl va interna cu Eliad la Chio, făcându-le leafă; după cum se dice că le-a propus.

„Mi-ar păre bine, căci sunt mult strimto-rați și au copii și neveste.

„Vești dar că toți revoluționarii cei mai în-

semnați sunt cu noi, adică cu opinia și partida ce cred că e mai sinceră și mai pricepută.

„Eū încep peste puțin revista, scoțind un număr de vre-o cinci coale. Ingrijasce și tu să-ți îți făgăduiala dată de a ajuta publicația, cum și d'a găsi mijloc d'a o băga în țară.

„Ar fi neapărat d'a me repedi până la Londra, unde scii că se află și Mazzini. Voiū vedē ce voiū putē face.

„Pentru ce M-me Ghica nu mai vrea să-mi scrie?

„Ahmet-Effendi scrie lui Sefels acestea: „Les Valaques, qui désirēnt rentrer dans le pays, n'ont qu'à dresser une lettre à Stirbey sans aucune protestation, mais seulement pour prendre l'engagement de ne rien entreprendre contre l'ordre des choses établi. Le pays leur sera ouvert“.

„Am pus pe Sefels să ceară deslușirile următoare :

„1. Dacă această cuprinde și pe cei espatriati cu firman?

„2. Dacă vre unul din noi, mergēnd în Moldova, poate fi îndatorat a face cererea cerută către Stirbei sau Ghica, de vreme ce, când merge în Constantinopol sau într'altă parte a Turciei, nu ni se cere nici o declarație.

„Aștept răspunsul precum și curierul viitor, prin care îmi făgăduiești a-mi spune despre amnistie. În *Ligue des peuples* am auzit că a mai eșit un articol în care Eliad te injură anume. Cred că nu merită o refutație, căci ar fi a da importanță acestei foi, ce ese odată pe lună și pe care n'o citește nimeni, nici nu e cunoscută. Aud încă că a și încetat. Eū am trimis răspuns redactorului, făcându-l să înțeleagă necuviința unor asemenea articole. Cred că e destul.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„Cu poșta viitoare spune lui Barbu că voi răspunde la scrisoarea lui.

„M-me Emmeline Raymond se află aci de două zile și mi-a spus să-ți scriu complimente.”

67.

„Paris 6 Septembrie 1850.

„Iubite Ghica, Îți scriu pe scurt, căci vremea îmi lipsește. Mai întâiu, spre a răspunde la cea ce îmi scrii în scrisoarea ta din 14 August despre mișcarea ce se pregătește în țară, cu toate că se potrivește cu scrisorile ce primim din țară, dar nu cred că s'o face nimic. Când o fi să se scoale țara, tot noi om scula-o. Dintr'o parte îmi pare bine de aceste vorbe eșite în țară, căci dă de hrană și întreține viața în popor. Dar a crede că se va face o mișcare, nu pot. *C'est trop absurde*. Astăzi am fost adunați Goleșci, Brătianu, Voinescu, Russet, Mălinescu, frate-meu și eu. Vorba era ca să trimitem pe cine-va la Londra ca să fraternizeze cu emigrații organizați acolo, adecă Mazzini, Ledru-Rollin, redactorii *Proscrisului*. Am fost ales eu ca să mă duc, dar n'am primit din pricină că declarându-mă pe față, cum se cere, nu mă voiu mai pute întoarce în Franța, nici în nici un loc pe continent. Apoi am nevoie să staū în Paris până în primăvară, ca să sfârșesc scrierea istorică ce lucrez, care cred că va fi mai folositoare nației decât conlucrarea mea la Londra în redacția *Proscrisului*. A ramas dar lucrul baltă până se va găsi un homme de bonne volonté.

„Revista care începe aci am hotărit a o începe cu un apel său proclamație iscălită de toți de aici, care să arate că suntem uniți. Goleșcii vor iscăli. Atunci se va vedea că Eliad a rămas singur. Scrie-mi mai lămurit despre pământul ce veți lua în Dobrogea. Am trebuință să găsesc mijloace d'a trăi și încă și d'a face bani, căci sunt ruinat și n'o mai pociu duce în străinătate.

„I. Brătianu a scris dela Sibiū și e tare mulțumit de duhul Românilor d'acolo, cum și de țărani. El dice că în țară toate partidele se plec spre noi și ne stimează.

„N. B“.

68.

„Paris, 16 Septembre 1850.

„Iubite Ghica,

„N'am ce-ți scri de aici. Tell a scris dela Atena lui Ștefan Goleșcu, cum că tu mergând la Brussa, ai dis către Magheru și alții, ca să ne unim cu Rușii în contra Turcilor. Aceste vorbe dice că Magheru le-a spus la altul căruia am uitat numele, care i le-a scris.

„Dintr'altă parte dice că Bolliac i-a dis ca să facă revoluție, și i-a lăudat mult pe Mavru. De unde inchee că tu ești în înțelegere cu Mavru și Câmpineanu și că aruncă vina că el (Tell) vrea să facă revoluție. I-am spus că e mișel și i-am arătat scrisoarea ta.

„In pricina adresei Goleșcului am hotărît a face o comisiune de propagandă numai, iar nu cum cere el.

„Am dis la espeditorul meu să scrie comisionarului de la Marsilia, ca să scrie la Constantinopol la D. Belhomme ca să-ți dea broșurele ție. Mă mir cum nu le-ai luat, de vreme ce tu chiar mi-ai dis să ți le trimit printr'insul.

„Adio, n'am vreme a-ți scri mai mult.

„Al tău

„N. B.“

69.

„Paris 27 Septembrie 1850.

„Iubite Ghica,

„In pricina organizației emigrației scii mai dinainte ideile mele. N'am putut primi organizarea propusă de Goleșcu de un comitet de față cu societate secretă, pentru cuvintele ce-am arătat

mai dinainte într'o scrisoare trimisă lui Goleșcu prin tine. Dar am propus emigraților d'aci ca să numim o comisie de propagandă a ideilor naționale curat românesce, și fiindcă cauzașii d'aci ascultă acum cea ce le dic, s'au și învoit și s'ales cu majoritatea glasurilor eū, D. Brătianu și Mălinescu Moldovan. Am hotărit să cerem adesia voastră d'acolo și a celor dela Brussa. Acea ce am făcut cred că e ce era mai bine și mai putincios, ca să avem un centru recunoscut și fără pretenție de guvern și organizație. Nimeni nu ne opresce acum să organizăm și societate secretă sau ori-ce alt, de vreme ce câmpul e deschis. Dar cu aceasta scăpăm de statute, de controluri publice și multe alte anevoințe ale unei organizații publice a emigrației. Cu poșta viitoare vă voi trimite o adresă din partea celor d'aci, cerându-vă adesia și arătând pricinile, pentru cari n'am primit proiectul lui Goleșcu. Căutați dar prin o adesie fără condiții ca să sfârșim odată cu această chestie ce ne frământă de doi ani. Goleșcii au fost cu noi și lucrăm împreună.

„Ți-am spus că am hotărit să trântim cu toții un manifest care să arate că suntem uniți cei d'aci, toți, lăsând numai pe Eliad singur d'o parte. L'am și făcut și iscălit, după cum îl veți

vedé. Dar acum s'a ivit o greutate, că mulți din căuzași, cărora nu le spuseseam d'aceasta, s'au plâns că nu am vrut să iscălească și ei; acum mâne fac o Adunare la mine de cei ce au iscălit, ca să-i îndemn să primească și pe alții să iscălească. Pentru acea cred că vom fi nevoiți a amâna scoaterea lui și a-l retipări din nou. Acest manifest se va tipări și în revista ce e sub tipar sub titlul de *România viitoare*. Cred că vei fi mulțumit de dinsa și în vre-o două țile ț-o voi trimite acolo. Numai să îngrijesci mai bine a o băga în țară decât n'ai făcut pentru *Question économique*.

„Venirea M-me Sturza acolo este ca să capete decorație, de nu un portret al Sultanului pe seamă-i.

„Ași dori să-mi scrii lămurit despre proiectele de colonizare în Bulgaria. Am nevoie ca să las Parisul de primăvară și așa voi să pot câștiga bani cât de mulți. Fă bine de me povățuesce ce e de făcut acolo; și dă-mi amărunturi despre mijloacele și banii trebuincioși ca să întreprind exploatarea unui ciflic. Insărcinează pe Ionescu a me lămuri despre toate scriindu-mi. Am nevoie să me imbogățesc și eu în acea California descoperită de dinsul.“

70.

„D-lui Alexandru Goleșcu la Brussa

Dreptate, frăție.

„Iubite frate,

„Insărcinarea ce ai pus asupra-ne prin adresa ta am primit-o cu plăcere și socotindu-ne onorații printr'insă ne-am gândit a convoca pe toți frații Români emigrați și revoluționari d'aci și a le-o comunica.

„Hotărîrea Adunării vi s'a făcut cunoscută prin deosebită adresă. Pricinile, cari au oprit pe adunare a primi propunerea ta, sunt în scurt acestea :

„1. Anevoințele și piedicele de tot felul ce puteam întâmpina, atât între noi, cât și de din afară, de ne vom constitui public într'o societate cu un guvern său cap al emigrației. Aceste anevoințe au nimic până acum toate proiectele de organizație.

„2. Proiectul tău de a face un comitet de față cu o societate secretă înfățișează încă mai multe neîndemănări, căci la o societate secretă acea ce e neapărat a fi mai secret este tocmai comitetul dirigător.

„Spre a înconjura dar cunoscutele între noi anevoințe și piedici și tot de odată să dăm satisfacție dorinței de obște simțită de o centralizare a lucrărilor noastre, luând în privință că lucrarea cea mai urgentă acum e propaganda principiilor revoluției și a României viitoare, se hotări numirea unei comisii de propagandă.

„Salutare și frăție

„N. Bălcescu, S. Golescu, D. Brătianu.

„Paris 6 Octomvrie 1850.“

71.

„Iubite Ghica,

„N'am vreme a-ți scrie.

„Iată îți trimit niște acte aci și proclamația, din cari să cauți a băga și în țară. Îți voi mai trimite.

„Caută îndată la *poste-restante* o scrisoare ce-ți trimit mâne dimineată pe numele tău.

„Sănătate.

„N. B.

„6 Octomvrie.

„Trimite și la Brussa o proclamație“.

72.

„Paris 16 Octomvrie 1850.

„Dintr'atâtea scrisori adresate de un an de zile către tine și către cei dela Brussa ai putut vedé lămurit ideile mele asupra lucrurilor oamenilor noștri și asupra viitorului nostru, și de ceea ce ar trebui să facem. Știi încă starea tuturilor celor de aci, că sunt turco-fobi. Trebuind a face ceva cu dinșii, iar după propunerile voastre de acolo, a trebuit să caut a-i modera puindu-i pe o cale mai serioasă și solidă. Le-am spus dar că nu e treaba noastră de a face propagandă nici pentru nici în contra Turcilor, ci o propagandă curat românească, națională; să lăsăm de o cam dată de latură toate chestiile sociale și să ne apucăm de a ne crea o nație, după cum și tu ai scris'o în mai multe rânduri lui Russet și mie. Dar spre acest sfârșit trebuia oare a nu ne ocupa decât de Principate, adăogând, cum spicai tu, numai Basarabia, pe care s'o reclamăm dela Muscali? Trebuia oare să punem ca condiție suzeranitatea Porței? Trebuia să arătăm că nădejdea noastră este numai în guverne și în lucrarea diplomatică?

„Asupra celei d'intăiu întrebări cred că ne ar fi răspuns fie-care, că pentru ce să cerem o

unitate care și ea să fie o fracție foarte slabă ca să poată trăi singură; că mărgininăd chestia în crearea a două Români, una austriacă și alta turcă nu putem înșela pe nimeni să creadă că gândul nostru este de a ne opri acolo, cu atât mai mult că de multă vreme ni se impută aceasta, în cât chiar împărățiile acele precum și Rusia găsesc prea natural și nu are a se mai mira acum de cererea noastră, orî cât nu le place. Tu însuși mi-ai spus că Austria și cu boerii fac propagandă pan-română. Acum lăsăm câmp slobod partidei austriace, cum și cei turcesci, ca să îndemne pe acele puteri a se folosi de dorința de unire a Românilor, spre a constitui o Românie în folosul și sub suzeranitatea lor. Singura greutate ce găsesc în panromânism este că vom avea anevoință a ne înțelege cu Ungurii, cari țin mereu ca Români din Austria să facă parte din statul lor și nu primesc federația pe temeiurile propuse de mine în scrisoarea către Zamoyski. Dar vom lucra a-i aduce acolo. În sfârșit aceasta e o chestie de viitor și nevoile poate ne or sili a ne face concesii reciproce noi și Ungurii. Toată treaba noastră este să ne facem putere și apoi putem trata cu orî-cine. Politica noastră să fie la o nevoie mare a nu sacrifică libertatea făcându-ne ultra-Români, pre-

cum au făcut-o Ungurii făcându-se ultra-Maghiari. Pozițiile reciproce, în care ne vom afla în minutul de lucrare, puterea care va pute desfășura ori-ce nație, va face că cea mai puternică va câștiga mai mult și cred că noi putem avea mai multe elemente de putere, și așa Ungurii vor fi siliți a ne face concesii.

„Pentru a doua chestie veți singur că nu ne puteam pronunța curat și trebuia s'o lăsăm *dans le vague*. Nu este îndoială că astăzi să se hotărască Turcia a ne ajuta în contra Rușilor cu condiție ca să primim suzeranitatea ei, că nu o vom face. Dar trebuie oare să ne apucăm a tot face o propagandă turcească, și a ne tot tîri la picioarele ei, când ea ne dă cu piciorul? Facă-și datoria către noi și noi ne vom face către ea. Tu ai acum un câmp deschis a dăscăli pe Turci, arătându-le că purtarea lor ne-a făcut să pierdem nădejtile ce pusesem în ei și ne-a recit inimile către dinșii, și că trebuie să se grăbească a face ceva pentru țeri, dacă nu vor ca în desperarea lor să se arunce la ori-ce sfânt le-o eși înainte. Multe lucruri, de care se va plînge de noi le poți arunca *sur les impatiences et le désespoir de l'exil*. Pe lângă asta știi încă că mulți Turci nu prea țin la noi și ar vré bucuros, să se scape de noi, numai să nu ne vadă

Ruși. Cred dar că dicând noi că dacă Turcii ne înșală și nu voesce a ne scăpa, trebuie să căutăm a ne scăpa noi înși-ne; dacă ei vor să-și piardă împărăția și pe dinșii, noi nu vrem să ne perdem; că noi cunoaștem nevoia d'a fi aliați cu dinșii și cu Ungurii în contra Panslavismului; nu putem să-i supărăm mult. Poți arăta încă că o dovadă că cei dela Paris nu le sunt vrăjmași, este că eu și Golescii suntem cu ei.

„In cât pentru a treia chestie, este nu numai opinia generală între emigrații noștri, dar și în toată Europa, ba încă și la Turci, că numai o catastrofă europeană ne poate hotări soarta a ne mântui. Nimeni nu mai crede acum că Impărățiile vor pute face pentru noi, ci numai revoluția generală. *Au risque* dar de a fi priviți ca anarhiști de cabinet trebuie să arătăm că ele ne-aū dovedit că nu mai putem aștepta nimic dela dinsele, ci din revoluție numai. Cum oare până acum nu ne-aū privit toți ca revoluționari, și nu ne-aū tratat ast-fel chiar și Poarta? Trebuie oare a mai tot înșela poporul ca la 1848, dicând că Poarta primesce revoluția și ne dă constituția, când a fost din potrivă?

„Nu e mai bine a vorbi curat și a spune poporului că *le roi ne lâche que ce que le peuple arrache*. Să nu credem că putem înșela pe di-

plomați și că ei nu știu curat ce suntem și ce vrem. Trebuie numai ca în lucrările noastre să punem dignitate, tact, măsură, să ne mărginim a ne pregăti poporul, fără a căuta a ne trimbița prin jurnalele străine înainte de vreme, nici a ne asocia cu comitetul dela Londra, Mazzini, Ledru-Rollin etc.

„Vești că și Eliad, cu tot turcismul lui, așteaptă tot dela revoluția generală. Proclamația lui a tipărit-o în *Evènement*. Bolintineanu mi-a spus că a trimes-o lui Catargiu. Ne atacă foarte pe noi, iar mai în deosebi pe Ionescu. Arată-i-o. Eū m'am opus aci ca să se tipărească în franțuzesce proclamația noastră și am dis la conproscrișii mei, că de vor, s'o tipărească fără iscălitura mea.

„Pe temeiurile ce îți expusei și am redijat acea proclamație ce ți-am trimis, care cred că în termenii măsurați în care e scrisă îți va fi plăcută. N'a prea plăcut la ai noștri aci, găsind-o prea rece și vagă, cu toate acestea au fost nevoiți a o primi. Apoi am tratat istoricesce ca un articol simplu chestia națională, ca un comentariu al proclamațiunei; acest articol ce va eși în revistă sub titlul *Mersul revoluției în Istoria Românilor*, este cam asemenea unei scrisori ce trimisesem lui Goleșcu la Brussa, în

care hotărîm însemnarea revoluțiilor trecute și calea ce va lua revoluția în viitor. Astfel tratată nu prea bate la ochi și nu sperie cam mult.

„N'ai cuvînt să te plîngi de mine că m'am înțeles cu N. Golescu. Ți-am scris d'atunci că Golescii aū venit la mine și s'aū pus la dispoziția mea. Am primit, căci am socotit că este de mare folos a-i desface de Eliad căruia îi slujia de instrument și îi da multă putere în opinie.

„Nu sciam pînă la ce punct tu ești supărat pe dînsul. Credeam că ești și tu ca mine, indiferent la chestii personale, cînd socotesci că e o chestie a țării în mijloc. La 1848 eū aveam tare a me plînge de N. Golescu, care scii cum s'a purtat către mine și cei-lalți la 1840. Cu toate acestea, cînd v'am vîdut pe voi cu dînsul, nu am fost împotrivor a intra în relații cu dînsul și n'am cerut esclusia lui saū a mea și am uitat cele trecute. Cređ că așa vei face și tu. *C'est beaucoup plus digne du reste.* Cînd ve-vrea ca să-l trag o bătae saū să-l fac să se căiască de ce a scris, sunt gata a o face. Ți-am spus de atatea ori că voiū să fiū în acord cu tine, nu numai fiind-că te știm, te cred mai serios și mai capabil decăt toți cei-lalți, dar

fiind-că te iubesc mai mult decât pe toți. Ași dori numai ca atât pentru tine cât și pentru mine să nu te arăți la emigrați că ești pentru Turci *sine qua non*. Că acilea cei ce nu-ți vor bine îți impută aceasta și îți face *tort* în opinie.

„Apoi voi să ai opinia pentru tine și eu te apăr mereu aci, căci nădejtile mele sunt în tine la o întâmplare favorabilă, căci cei de aici nu sunt buni mai de nimic. Ți-am trimis încă dece esemplare din *Question économique* prin doctorul *Bronzau* care pleacă adî.

„Di lui Drozt, cu care e prietin, să ceară pachetul dat de Sefels pentru tine.

„Alecule Goleșcu n'a sosit încă. Imi pare tare rău că s'a purtat moale în treaba ce-l însărcinasem. Era ca să meargă în Transilvania și n'a îndrăznit, se vede, dîcînd că nu-l lasă Nemții și că e peste putință pentru noi a răsbi acolo. Apoi Iancu Brătianu se află de două luni la Sibiu de față și ne supărat de nimeni, făcînd propagandă, avînd relații în țară. Imi pare rău că aceasta va desconsidera pe Arăpila în ochii oamenilor de aci. Prea e moale, negru și fricos.

„Trimite această scrisoare lui Albu la Brussa.

„Al tîu

„N. B.

„Te rog, când vei avé ocasiune, trimite-mi
șahul și cutia de pălărie, în care am niște hărți
ce-mi trebuie.

„Eü cred să-ți trimit peste puțin cărțile ce
mi-ai cerut, deodată cu revista.

„Spune lui Peretz că are o scrisoare.... la
poste-restante la Constantinopol.

„Ți-ași fi trimis proclamația lui Eliad, dar
o am acasă și-ți scriu de la Voinescu, căci pe
mine mă mută acum într'altă casă, 63 *rue du*
Bac. La adresa aceasta să-mi scrii d'aci înainte.

.
.
.

73.

„Paris, 6 Noemvrie 1850.

.
.
.
.
.
.
.
.

.....
 „Alecui n'a sosit aci încă, și am trimis pe frate-seu Tache să primească banii în locul lui.

„Cu proiectul de exploatație n'am sfârșit încă, din pricină că am însărcinat pe un prieten ca să-l dea în cercetare unui inspector de agricultură dela ministerul comerțului și încă nu mi l'a adus, dar cu poșta viitoare ți-l înapoiez. Atunci îți voi trimite și regulamentele și formularele institutului agricol dela Versailles și a tuturor *Fermes-écoles* din Franța, ce mi s'a dat dela ministerul de comerț.

„Te plângi că scrisorile mele sunt fără savoare etc. E adevăr, dar cum poți socoti că pricina este că mă defiez de tine, etc.? Când ar fi una ca acea ți-ași spune-o sau ți-ași cere explicații. Pricina e că, sau n'am vreme une-oră, sau n'am ce-ți scrie; sau am câte o țandără, câte o supărare în cap, când trebuie a-ți scrie și care-mi tae pofta de vorbă.

„Imi pare bine că vii. Grăbesce a veni cât mai curând; ar fi de trebuință să fii aci, am mai pune minte în capetele cele seci de p'aci. I. Bălăceanu a venit ieri cu nevasta lui. Nu l'am vădut încă. O să petreacă iarna aci.

„Broșura-revistă nu a eșit încă, dar peste

trei zile se sfârșește de tipărit și ți-o trimit cu poșta viitoare.

„N'am ce-ți mai scrie d'aci și sfârșesc, deși supărându-te.

„N. B.

„Imi scrie dela Iași că M-me Hélène Stourdza este tot la Constantinopol, că lucrează pentru N. Sutzo a-l face Domn, căci vrea să-l ia de bărbat. Șahul l'am primit, dar lipsesc trei pionii, doi roși și unul alb, cum și jumătate de eșichier. Ași vrea să-mi scrii, de nu cum-va aș rămas la tine, ca să nu mai fac altele din nou aci. Asemenea te rog a-mi trimite cutia de pălărie, unde am niște hârtii ce-mi sunt trebuincioase.“

74.

„Paris 16 Noemvrie 1850.

„Iubite Ghica, Sciū că ai să te plângi și acum de mine că-ți scriū puțin și fără *savoare*, espresia ta, dar tot am să-ți scriū și de astă dată puțin, căci vremea imi lipsesce.

„Memoarul tău despre exploatația Dobrogei

il dedesem la ministerul comerțului, ca să-l dea în cercetarea unui agronom, căci eu nu cunosc ast-fel de lighioane, dar după ce mi-l'a ținut vre-o câte-va zile, mi-l aduse prietenul meu înapoi fără ispravă. Eu deseserat de cauză m'am dus ieri la Versailles ș'acolo m'am îndreptat către directorul institutului agronomic și i-am lăsat memoarul să-l cerceteze. Nu-l pot ave până mâne seară, de acea tocmai cu poșta viitoare ți-l trimit. Atunci îți voi trimit și statutele des *Fermes-écoles*, de cari ți-am vorbit în scrisoarea trecută. Acum am dis să-ți trimită prin poștă vre-o câte-va esemplare din revista, ce a eșit de câte-va zile.

„Nemții, cum se vede, nu se mai bat. Imi pare rău, că ne-ar fi dat de lucru. Alecu Goleșcu a venit din Germania. El ne-a adus aci numai convincția intimă ce a dobândit despre neputința de traî a Austriei, toate popoarele fiind acum în contra ei. I. Brătianu, care e tot la Sibiū, ne scrie că vestea de resbel așitase nădej-dile Ungurilor, cari lucrează foarte bine acolo; spun că au și arme și tunuri încă ascunse. Românii inteligenți sunt cu Impăratul. Poporul se apropie de Unguri și e de temut că ar sacrifica naționalitatea pentru libertate.

„Viū dela adunarea căuzașilor, unde i-am

făcut să înțeleagă trebuința d'a nu fi ultra-Români separatiști, și că noi trebuie să profesăm respectul naționalităților și egalitatea lor și federația cu Ungurii și Iugo-slavi. Am isbutit foarte bine, și m'aș însărcinat a scrie în treaba aceasta și a face propagandă în felul acesta, adică în felul scrisorei mele către Zamoyiski.

„Adio. De Poujade încă n'am aflat de a venit; de acea păstrez plicul lui la mine.

„Complimente la cocoană.

„Al tău

„N. Băl.

„Caută să bagi în țară ceva broșure din „România“, căci cu poșta nu mai putem trimite acolo. Caută-le la poștă“.

75.

„Paris 26 Noemvrie 1850.

„Cu poșta din urmă dela 19, n'am primit nimic dela tine. Cu poșta trecută îți scrisesem că ți-am trimis broșurile eșite, dar nu ți s'aș trimis din neîngrijirea Mălinescului care se însărcinase. Acum ți-am trimis 40 tot prin comisionarul Belhomme,

prin care ți-am trimes și *Question économique*. Am dis să-ți trimită și cu poșta vre-o două, ca să le ai mai curând. În pachetul cu care îți trimit acele 40 broșure, ți-am adăogat: 1. Cartea însemnată în răvașul alăturat ce mi s'a dat de la ministerul comerțului; 2. Formularele *ferme-lor-școale* tot d'acolo; și 3. Două plicuri în cari sunt scrisorile lui Ionescu câte mi-ai trimis.

„Îți înapoiez proiectul cu scrisoarea aceasta, ca să vezi observațiile ce a făcut aci directorul institutului de la Versailles. Am auzit astăzi că Poujade a sosit și mâne îi duc pachetul tău.

„Nu știu nimic a-ți spune. Comitetul de propagandă a reposat ieri și iată cum. De mai multă vreme am băgat de seamă, că o seamă de oameni cum Russet, Ionescu, Voinescu și alții, se cam ofuscă de mine, temându-se de popularitatea mea. Încă dela numirea mea în comisie au început fel de fel de intrigă talmăcind și răstălmăcind misia comisiei, și tot cerând la socotelii și programuri, la cari m'am tot refusat; au început a ne înjura de față și pe delatură. În sfârșit, după mai multe dispute, fiind adunați vre-o câțiva la Russet alaltăieri au hotărît a organiza emigrația și au, convocat pe toți ieri la bibliotecă. Acolo fiind și eu, am luat act, dicând că de vreme ce 10 din 19 inși, ce ne-au

ales, propun o organizație nouă, privesc comisia de propagandă ca desființată *ipso facto* și fiind că nu mai am iluzie în lucrările d-lor și nu-i socotesc oameni serioși, me trag cu totul din orice amestec și adunări cu d-lor. Asemenea a făcut și Mălinescu. S'aũ certat toată ziua acea și a rămas să se mai certe și Dumineca viitoare. Eũ vȃd că e peste putința a organisa cevași și a face cevași cu atâția oameni pătimași și invidioși în mediocritatea lor. Necazul lor pe mine vine și d'acolo că nu i-am lăsat să meargă la Londra. Eraũ unii cari aveaũ dorința de călătorie și în lipsa de bani puseseră ochii pe 4000 lei trimiși dela Brussa cu o destinație specială și pe cari nu-i puteam întrebuița. Eũ le-am șis că n'avem zor d'aceasta, că mai întâiũ să existãm într'un fel și să luãm rădăcină în țară ca să nu mergem fără să avem nici un temeiũ, nici o putere, să înșelãm și pe Mazzini și pe noi. Trebuie înainte de toate să reprezentãm cevași, ca să putem sci ce ajutor putem face celor-lalte popoare și ce lucrare proprie putem avé la o vreme de mișcare. Apoi trebuie încă bani spre a depune la cassa centrală, și nu sunt. Mijloc de lucrare nu-ți dá, și imi poruncesc să le gonesc pe Muscali din țară în soroc hotărit. Incercarea care făcusem a fost cea din urmă, cređend că făcend

o organizație pe un picior mai modest și mai puțin pretențios și fără a fi guvern, cum o făcușem, va putea mai puțin să supere pe partizanii statului-anarhic, dar ved că și așa nu se poate.

„Al tău prieten

„N. Bălcescu“.

76.

„Paris 6 Decembrie 1850.

„Eu nu pricep ce vrei tu, Ghica. N'ai fost cel d'întăiu care într'atâtea buletinuri publice ai propagat uniunea tuturilor Românilor? N'ai născocit însuși cuvîntul de pan-românism? Cređi oare că ne vom putea mântui numai pe calea diplomatică, iar nu prin revoluție? Ți-e teamă ca cabinetele să nu ne ia de revoluționari? Apoi cum ne-au privit oare până acum chiar și Turcii și cum ne-au tratat decât ca revoluționari și anarhiști? Ți-e teamă încă de supărarea Austriei pe noi, par'că nu știi că această ostilitate a ei ne-o arată cam de mult? Austria, după cum ți-o spune Arăpila, care s'a dus acolo Schwarz-Gelb și a venit cu convingerea că ea nu mai poate trăi, că toate popoarele sunt im-

potrivă-i și că va fi desmădulată peste puțin. Eă cređ că mijloacele noastre de lucrare, punctul de reazăm este în Transilvania; numai cu Români d'acolo vom puté odată pune țerile în picioare, printr'inșii chestia noastră se leagă cu a Europei, fără dinșii suntem isolați. E nevoie dar a nu declara că voim două Români, una austriacă și alta turcă. Greșala ta este că cređi pe diplomați proști de tot și că lesne se pot înșela. Apoi și Austriacii ne-au dovedit'o încă mai de mult, arătând că țintirea noastră este a întemeia Regatul Daciei. Un partid politic trebuie să-și aibă steagul său și să-l așeze ouvertement et franchement. Mijloacele de lucrare numai cer secretul.

„Aici s'au adunat Duminecă căuzașii, s'au injurat și s'au despărțit mai înviersunați, cum n'au fost nică odată. Bolintineanu însuși s'a purtat foarte mișelesce. Intriga desunirei aceștia a venit dela Bolliac, Russet, Voinescu, Teulescu și Ionescu. Acum mă injură pe mine că de ce m'am dat demisia. Eă m'am tras cu totul de d-lor toți și sunt hotărît a nu me mai amesteca întru nimic.

„In cutia de pălărie lăsasem două portrete în daguerotip și vre-o câte-va hărții și scrisori intime foarte trebuitoare. Cutia era închisă cu

lacad și cheia la mine. Cum dar a sosit la tine deschisă și goală? Eu am ȃis feciorului tȃu chiar atunci s'o ducă la tine. Cutia goală nu-mi trebuie. Cea ce imi trebuie sunt lucrurile ce erau acolo. Doresc mult, de vei pute, a le găsii și imi vei face o mare slujbă. Nu scii cât m'am supărat când am vȃdut că imi scrii de pierderea lor. Ocupă-te și cercetează, te rog, despre aceasta prin Marin și alții. Ori ce vei găsii trimite-mi.

„Al tȃu

„N. B.

„Nu-mi [spui] când ai să vii incoaci.

„Cu poșta de aȃ Bolliac trimite la poste restante o scrisoare lui Grigorie Peretz; ȃi-i s'o caute.

„Din alăturatul revers ce-mi scrie Sefels, vei vedē că frate-tȃu l'a pus la mână cu 50 fr., pe cari nu vrea să-i dea și pe cari se cuvine să-i plătesci tu.

„Pe când tu te plângii de mine, căuzașii me injură și me învinovăȃesc aci că lucrez ca să te faci Domn. *Il y a de quoi se dégouter de l'humanité*“.

77.

„Paris 17 Decemvrie 1850.

„*Iubite Ghica,*

„De la tine n'am primit scrisori prin două poște. Pentru ce?

„N'am multe să-ți scriu, căci nu știu nimic, nici fac nimic. Eri a fost aci un duel între Mălinescu și Bolintineanu. Acest din urmă dedese de față un angajament secret luat între vre-o câțiva de aci, de sunt acum mai multe luni. Era o faptă necinstită, și Mălinescu a calificat-o ast-fel. D'aci duel. Bolintineanu n'a nimerit. Mălinescu a slobozit în vînt, dîcînd lui Bolintineanu că numai cu o purtare cinstită va șterge pata ce și-a făcut. Ast-fel nu s'a vîrsat sînge.

„M-me Marie Cantacuzène e aci; o vîd adesea și m'a rugat aseară să-ți scriu din parte-i că ai face bine să vii aci și i-ai face mare mulțumire.

„Din țară se aude aci, că ar fi mai venit trupe. Adio.

„Al tău

„N. B.“

78.

„Paris 17 Ianuarie 1851.

„Credeam că nu te mai afli în Constanti-
nopol, ne primind atâta vreme scrisori dela tine,
de acea nu ți-am scris și eu vre-o câtă-va vreme.

„Fiind-că doresci mult să me vezi și să ne
luăm la trântală, apoi scoală-te și vino aici și
cred că vei avé mulțumirea a te certa cu mine,
cât vei vrea, și și noapte. In scrisorile mele
trecute ți-am explicat cum înțeleg eu lucrurile.
Facă Turcii acea ce dăci, adevă să unească țe-
rile, să dea constituție etc. și o voiți primi bu-
curos ca un pas înainte, dar tot tinzând mai
la vale. Dar dacă suntem părăsiți de Turci, cum
cred, și va trebui să căutăm a ne scăpa iar fă-
când revoluții, atunci e de datoria noastră să
căutăm a trage din acea revoluție tot folosul
putincios și să-i dăm aliați naturali, adevă pe
popoare, iar nu pe guvernuri.

„Am prea bună idee de mintea ta, ca să
creș că înțelegi alt-fel lucrul acesta.

„Alaltăseară eram la Czartoryski. Toți acolo
se arēt supărați de conversia lui Czaika.

„Pachetul tău l'am dat lui Poujade.

„Acea nu facem nimic. Eu i-am dat dra-

cului pe compatrioți și nu mai am amestec cu dinșii.

„M-me Cantacuzenê m'a însărcinat ieri să-ți trimit complimente din parte-i și te roagă să-i trimiți cât-va tutun turcesc, adăugând că ai îndatora-o când l'ai aduce singur.

„Îți trimit această scrisoare prin poște, căci cu istoria lui Czaika s'a desorganizat de o cam dată expediția, prin care trimiteam.

„Din țară n'avem nimic nou.

„Trimite-mi, te rog, ceva deslușiri asupra constituției propuse de Turci.

„Al tău

„N. B.“

79.

„Paris 26 Ianuário 1851.

„Mă poftesci prin scrisoarea ta dela 5 Genarie d'a veni la Constantinopol. Aceasta nu o pot face acum din lipsa mijloacelor una și al doilea că am de lucru cu bibliotecile și până n'oiu sfârși lucrarea începută nu fac nici un pas din Paris. Apoi ce o să fac acolo? Cărî sunt acele lucruri importante, de cărî îmi vorbesci? Tu, de socoți că ai de treabă acolo, stăi și drege

și lucrează cum te pricepi. În pricina lui Bolliac nu știu ce să cred. Eu îl văd aci că se arată strimtorat și fără bani. Mi se pare însă că acele lucruri n'au mers la destinația lor. Ce s'au făcut dar?

„Din țară am primit ieri o scrisoare, unde văd că atât revoluționarii noștri cât și Turcii sunt foarte superați de scrierile noastre aci. Doresc ca și unii și alții să isbutească a ne scoate de minciună, mântuind țara. Mie mi s'a acrit de tot de politică și doresc a me ocupa numai de istorie.

„Nu-mi scrii nimic de ce s'a făcut acolo. Ce e cea adresă la Magheru, de care am audiat? Ce ții și ce fac căuzașii dela Brussa și Constantinopol? Ce s'a urmat cu proclamația noastră, de care vorbesc aci căuzașii și cari diceau că tu ai prezentat-o Turcilor, foarte reu. Eu le-am ținut că eu ți-am scris s'o arăți la Turci. Scrie-mi deslușit, te rog, într'acestea. Spune-mi ce aștepti dela Turci. Era un mijloc ca Turcii să aibă dreptate în contră-ne, trebuia să ne răspundă când le-am ținut: *faceți*, făcând ceva. Apoi eu cred că n'or face nimic.

„Scrie-mi regulat. Pentru ce te dai lenei?

„P'acii s'a audiat că Știrbei își dă demisia.

Ce este adevăr în vorba că Muscalii es de primăvară, că se dă amnistie etc?

„Complimente la M-me Ghica.

„Al tău prieten

„N. B“.

80.

„Paris 6 Fevruarie 1851.

„Nici nu me tem de tine, nici lene îmi este, încă mai puțin e adevăr că sunt amoresat. Pricina de nu ți-am scris mai mult a fost de o parte vremea, care mi-a lipsit, fiind acum până în urechi îngropat în niște in-folio grozave, de unde culeg vitejiile strămoșilor, de vreme ce pe contimporanii mișei i-am dat dracului. Despre țară, apoi puțin auđim noi și de aceea, sciind că tu scii mult mai multe și mai bune, nu-ți scriu nimic. De cele d'aci pricini căuzăsești, asemenea puține sunt, căci aű incetat. Noutatea ăleii este trei mari scrieri ale lui Bolliac, cari, după spusa lui în secret la toată lumea, sunt sub tipar. Un volum de poezii, idem de prosă și un jurnal *Populul Suveran* într'un format ceva mai mare decât *Débats*. Mie îmi vine să cred că secretul

acesta e lipsit de realitate. Astăzi l'am întâlnit pe uliță și mi-a spus că a primit scrisoare din țară, care îl vestește că Muscalii nu es și că Turcii au pus sechestru pe stare-i.

„Dacă eu în lipsă de materie sunt silit a-ți trimite scrisori uscate și slabe, tu, care ai, cum ții, multe de spus, pentru ce faci așa ?

„Poujade, care îl ved câte odată, mi-a spus că o să dea un memoar la minister, arătând nevoia de a da o constituție Principatelor după eșirea trupelor.

„Spune-mi când ai de gând să vii incoace. Dacă este de nădăjduit sau de sigur eșirea trupelor, darea unei constituții, și cum și ce fel ? Oare amnistie are să se dea ?

„Poujade mi-a spus că el e de opinie să se cărmuiască țerile de o comisie, și să lipsească Domnia și că tu nu vrei, și vrei Domnie. Aceasta mă bagă în mari bănueli și mi-e teamă că cauzașii au dreptate, zicând că umbli să te faci Domn.

„Tot ce-mi pare rău este că ved că nu te adresezi la mine pentru ca să te fac Domn. Find dar că te porți ast-fel, apoi am de gând să fac pe altul Domn. Am și declarat cauzașilor că am să fac pe Bălăceanul, și că te depărtez pe tine de pe scaun.

„M-me Cantacuzène m'a însărcinat să-ți spu
 multe complimente și să-ți aduc aminte să-
 duci tutun. Asemenea te rog să-mi aduci puțin
tumbesai.

„Îți trimit aceste scrisori să le dai, te rog,
 după adres.

„Dumnezeu să te păzească și să te ajute
 și să-ți insuflă mai multă dragoste pentru prie-
 tinul tău.

„N. Băl.

„Negri, V. Alexandri și alții vin la Maiu aici.”

81.

„Paris 17 Februarie 1851.

„Pentru ce nu-mi scrii regulat? Pe curierul
 trecut n'am primit nimic dela tine. Aud că se
 fac multe p'acolo. Nu știu de e adevăr. Am
 vădut o scrisoare dela Iași, în care se vorbește
 de un firman, făcând însemnate scăderi în sar-
 cinele țeranilor. Apoi spune că Ghica-Vodă a
 vorbit de față cu mai mulți, dicând că la Con-
 stantinopol s'a hotărit ca să facă din Principate
 o crăie, etc.

„Mi se par toate acestea basme. Dar așî dori să-mî scrii ce se aude p'acolo. Asemenea te-așî ruga să-mî trimiți memoarul-luî Arsachi asupra broșurei mele și asupra drepturilor ce dă la boerii cei mici.

„Cred că le ai sau le poți căpeta. De aici n'am ce spune. Multă lume din țară va veni în vara asta pentru espoziție. Scrie-mî tu când ai de gând să vii. Aștept sosirea luî Brătianu din Transilvania ca să-ți scriu despre starea Românilor d'acolo. Pe Br. au vrut Nemțiî în cele din urmă să-l închiđă pentru broșurile ce a băgat în țară. Emigrația ungurească d'aci s'a organizat printr'un comitet de 5 membri. Aceștia sunt Teleky president; membri generalul Klapka și Czez, Szemere și Vucovitz, ambii foști miniștri. Acest comitet s'a adresat la mine ca să-i dau un memoar despre chipul d'a împăca pe Români cu Unguriî. Am și lucrat ceva în ideile ce-mî scii și le voiî da peste câte-va țile. Ar fi foarte folositor să apucăm a ne înțelege cu dinșii până a nu eși Kossuth, care va fi împotrivor. Klapka și Teleky se apropie mult în ideî cu mine. Te voiî înștiința la vreme de rezultat.

„Iți trimit alăturata scrisoare a luî Ubcini, care mă însărcinează a te ruga și eî, ca să-i faci ce-ți cere.

„Multe închinăciuni prea plecate la uitătoarea de prietenî a dumi-tale cucoană.

„N. Bălc.“

82.

„Paris 27 Fevruarie 1851.

„Spui că Muscalii se duc la Martie, și în *Gazeta* lui Carcalechi se vede că-și fac aprovizionarea și pe lunile lui Maiu și Iunie. Broșura lui Cor mî-a ȕis Poujade că are să ȕi-o trimită. Pe cele-lalte pân'acum nu le-am vȕdut. Am ȕis lui Poujade să te pue în relație cu noul ambasador francez acolo. Poate l'oiu vedȕ și eu.

„Eu, iubite Ghica, sufer mult de pept și poate oiu da ortul popei. Doctorii me asigură că am numai plămănul stăng atacat și că cu îngrijiri multe me pot doftori. Am intrat într'o cură. Domnul scie ce rezultat o eși.

„Madame Cantacuzene mî-a spus să-ȕi mulțămesc pentru tutun și că are să-ȕi scie.

„Te felicitȕz că ȕi s'a înmulțit familia și te rog să spui multe închinăciuni plecate la M-me Ghica.

„Cănd dracul aveȕi să veniȕi încoa? Mî-e dor tare să vȕ vȕd.

„N'am ce-ți scrie mai mult.

„Trimitte această scrisoare către Alecu; mî-a dat'o frate-seu Ștefan.

„N. Băl.“

83.

„Paris 7 Martie [1851].

„Am fost rău bolnav câteva zile în casă. Generalul Dembinsky a fost mai alaltăierî la mine și mi s'a arătat foarte încântat de tine.

„Poujade pleacă poimâne în țară.

„Din țară nu scim nimic, decât că se așteaptă să vie de espoziție mulțime de lume.

„Te rog să dai scrisorile acestea după adresă.

„Când ai să vii aci? Te aștept cu nerăbdare. Tutunul ce făgăduiseși a trimite la M-me Cantacuzène încă n'a sosit.

„Al tău

„N. Băl.“

84.

„Paris, 26 Martie [1851].

„Ca să mă duc la Londra, n'am nici bani, nici sănătate, nici poftă, dar D. Brătianu aud că voesce să meargă peste câtă-va vreme. Atunci l'oiu sfătui să caute a vedé pe Palmerston. Ar trebui ca Turcii să ia inițiativa acestei cereri și ei n'o fac. De acea sunt de nimic și pentru noi mai mult un imbaras.

„Proiectul teü de constituție l'am citit. Ași vrea să sciü ce ai vrut să faci cu dinsul; l'ai dat la Turci saü așa numai l'ai făcut. Ori-ce constituție, cât de strinsă să fie, numai să ne dea mijlóce de a lucra asupra țerii și de a da țerii o legalitate, așa socoti-o acuma o fericire.

„In această privință aprobez foarte mult proiectul teü, care are multe lucruri foarte bune și de adoptat chiar în constituția republicană de aci, cum descentralisarea puterii care e un bine și o garanție a libertății publice și individuale. Iți trimit aci alt memoar ce am dat Ungurilor și respunsul ce mi-au trimis ei prin Teleky. Eü cred că ei aü să se adreseze la Kossuth spre a afla și părerea lui. Ar trebui lucrat asupra-i spre a fi adus în aceste idei. Ingrijesce despre aceasta.

„Te rog trimite îndată acest memoar și răspunsul lui Teleky lui A. Golescu la Brussa, căci i l'am făgăduit și i-am scris că i-l trimit prin tine. Asemenea te rog d'a da toate aceste scrisori după adresă.

„Mălinescu trebuie să se aplece la Brussa, după cum am aflat. Trimite-î scrisoarea ce mi-a dat'o Negri. Caută a fi bine cu Mălinescu, căci este om sdravăn și serios. E mai bun decât toți ceî-lalți Moldoveni și Munteni împreună.

„Al teŭ
„N. Bălc.

„Multe complimente la cocoana și spune-mi când ai de gând să vii aci“.

85.

„Paris, 16 Aprilie [1851].

„*Iubite Ghica,*

„Sunt de trei zile din nou bolnav în pat. Îți voi scrie dar mai puțin decât altă dată, de se poate.

„Ași fi fost tare mulțumit să ai tu drep-

tate și doctorii d'aci să fie niște mișei. Dar ved că sufer greu și primăvara în loc să-mi facă bine, cum nădăjduiam, me aruncă de două ori în pat până acum. Asemenea nu cred că a merge la Constantinopol poate să-mi facă vre-un bine. E oraș prea sălbatic și e prea mare lipsă de comoditățile vieții, ca să pot trăi și a-mi căuta de sănătate. Cât de a face și a lucra, nici că me mai gândesc acum; voi să me ocup de sănătatea mea și de nimic alt.

„Poujade a plecat și scrisoarea către dînsul ce am primit'o cu cel din urmă curier i-o voi trimite la București, iar suita Regulamentului nu-i o pot trimite. Caută a i-o trimite tu.

„Ași vrea să știu ce ai făcut și ce ai de gând să faci cu acest proiect? Descentralizația administrativă și instituțiile provinciale și comunale mi-aș plăcut, dar nu pot pricepe pe Domn și cu Caimacami. Său cel d'întăiu sau cei de al doilea sunt de prisos.

.....
.....
.....
.....
.....

„Pricina de ți-am trimes unele scrisori prin

poștă a fost că Sefels nu mi le-a primit în cele d'întăiu șile ale schimbării lui Czaika.

„De vre-o două ori, precum cu poșta trecută, am ajuns târziu cu plicul meu, pe când se închisese curierul și așa am fost anevoit a le trimite cu poșta.

„Acum nu s'o mai întâmpla, și eă am plătit vre-o câte-va scrisori d'ale tale.

„Prietin

„N. B.“

86.

„Paris, 26 Aprilie 1851.

„Iubite Ghica,

„Nimeni aci n'a aflat întâmplarea dela școala de medicină de acolo, despre care imi vorbesci în scrisoarea ta sosită prin cel din urmă curier. Ași dori dar să-mi deslușesci acea întâmplare. Cât pentru pânea ce-mi propun, scrisorile mele trecute îți vor fi deslușit că nu pociu primi. Sunt hotărit a nu me ocupa decât de sănătatea mea. Pentru acea ți-am spus că las peste câte-va săptămâni Parisul. Cred că m'oiu duce la ape în Pirinei (Eaux bonnes) și apoi de acolo

me voiŭ duce a me așeza în vr'un oraș al Italiei, unde am să petrec până în primăvara viitoare. Vedî dar că nu pot merge la Constantinopol, unde nu mi s'ar cuveni a trăi nici pentru sănătate, nici pentru viața urită și lipsită de toate comoditățile vieței. Ași dori însă să-mi deslușească, dacă postul de care îmi vorbesci are leafă și ce însemnătate poate ave și ce folos poate aduce; căci la casul când mi-ar plăcé, te-ași ruga să recomanđi pe frate-meu Costache, care n'are nici o treabă aci și se află cam în lipsă. În vreme ce acolo și-ar găsi și ocupație și ți-ar fi și ție de ajutor în ceva. De ai pute face aceasta, m'ai îndatora foarte.

„Nu știu de ți-am scris că D. Brătianu a plecat la Londra. Mi-a făgăduit că are să umble mult ca să îndemne pe Palmerston să silească pe Turci să facă oare-care reforme și concesii în țară, după cum îmi spuneai tu. I-am arătat scrisoarea ta, în care me îndemni a face aceasta. Ași vrea să știu de ai de gând să vii pentru expoziția dela Londra și când. Ași dori să te ved până a nu mă depărta din Paris. Eu n'oiu pleca până pe la 15 Iunie.

„Din țară aci nu scim nimic.

„Al teŭ

„N. B.“

87.

„Paris, 26 Maiu 1851.

„Sunt de câte-va zile aşezat la ţară la Ville d'Avray (Sentier des Vignes Grand Chalet e adresa mea). Am venit ieri de am dormit la Paris, căci am avut un banchet pentru aniversarea revoluţiei Transilvaniei din 15 (3) Maiu 1848. Am făcut un spiţiu (*speech*) bătaios. Iată pentru ce îţi scriu din Paris şi ne având la mine scri-soarea ta din urmă voi răspunde numai la câte imi aduc aminte că-mi scrii. Pricepi bine că afară de cuvintele de sănătate cari me opresc d'a me ocupa de altceva şi atât mai puţin de poziţia ce vor Turcii tăi a-mi face, gândesc că me cunoscî îndestul ca să crezi că nu pociu a primi nimic de la Turci, când îi ved nu numai nefolositori ţerei, dar încă ostili; când îi ved că s'aū purtat ca nişte c.... cu noi. Scii că nu sunt turcofob, şi-ţi voi dice şi ţie acea ce am dis lui Poujade, când a plecat de aci şi mi-a vorbit de steagul ce trebuie să ţinem în ţeră, că e autonomia şi suzeranitatea. C'est bien, i-am dis, mais il faut que ce drapeau soit pris au sérieux des deux côtés et vous voyez par tout ce qui s'est passé et se passe que nous ne pouvons pas prendre les Turcs au sérieux. Am avut şi

eū ca tine iluși în ei, cu atâta mai mult că ști că am fost din acei ce i-a inventat. Credeam că până a veni o a doua epocă revoluționară, vom pute progresa și reforma multe și a ne pregăti și a combate influența rusească prin protecția turcească. Dar istoria acestor din urmă trei ani e de ajuns spre a stinge orice iluzie. Iaū o pildă.... ce-mi dedeși tu în scrisoarea ta din urmă. Vorbesc despre proiectul despre proprietate, pe care îl primi Divanul, ast-fel cum îl făcură boerii, după ce făcură un an de zile nazuri că nu-l primesc. Apoi nimeni nu poate dice că de acest proiect se ținea vre-o chestie de politică internațională cu Rusia și că Poarta n'ar fi putut face alt-fel.

„Mie îmi pare reū că în vreme ce toți trag într'o parte, tu te obstinezi a rămâne singur, isolat într'o tabără părăsită și fără a aduce vre un folos. Imi pare reū că prin esaltația ta turcească îți alienezi simpatiile tuturilor. Te pui de scrii ast-fel pe la mai mulți pe aici, cari profită de scrisorile tale în contra ta. Cum se face că o copie după memoarul ce ai trimes lui Poujade pentru ca să-l dea la ministru se află în mâ-nile Grădișteanului, care l'a căpătat dela Constantinopol. Apoi iată că veniră mai mulți su-părați la mine, arătându-mi acest fras din me-

moarul teŭ: „Le Gouvernement révolutionnaire devait par conséquent tomber nécessairement entre le mains de ces théoriciens incapables et exagérés dans leur tendance, et prêter par là le flanc aux attaques dirigés contre lui“. Teoriile revoluției, imi ȳic, nu le-ai aprobat, nu le-ai iscãlit însuși? oamenii revoluției, nu ai fost însoțit cu dînșii? Pentru ce dai cu piatra într'acei oameni și acele teorii? Frasul acela îl ved o inutilitate care îți face reŭ în ochii oamenilor; apoi pentru ce scoți afarã acte, cari sunt, ca să ȳic așa, diplomatice. In sfârșit concludii din toate acestea, cã e numai un mijloc pentru Turci, ca să mai aibã ceva influență în țarã și între noi: este să se apuce cu bãrbãție să facã bine țerei, iar să nu ne mai poarte din *bacalim* în *bacalim*.

„Cã doresc să te ved, cãci te iubesc și voiŭ să ne certãm o-datã bine, să-ți mai frec ridichia și apoi să ne înțelegem. Te poftesc dar să vii încoace. Pe la sfârșitul lui August poate me întorc și eŭ la Paris dela apele minerale. ȳi trimit douë exemplare dintr'o broșurã a lui Ruset, din care vei trimite una la Brussa. Asemenea din această foae ce scot *plevușcarii* de aci, între care cel mai bẽtrãn redactor en chef este Crețianu, să dai douë lui Zane și una lui Ionescu și una pentru tine.

„Aici nimic deosebit. Până la sfârșitul lunei așteptăm pe Negri și B. Alecsandri ce sunt pe drum.

„Complimente multe la cocoana D-tale, ce m'a uitat cu totul.

„Al teü
„N. B.“

88.

„Ville d'Avray, 26 Maiü 1851.

„*Iubite Ghica,*

„Curierul din urmă nu mi-a adus nimic de la tine. Eü n'am multe încă a-ți spune, fiind cu totul lipsit de vești din țară. Se așteaptă în Paris o droaie de Bucureșteni. Sunt mulțumit că trăesc la țară, ca să nu-i ved. Este de minune cum cei mai impelițați reacționari se jură viind aci că sunt revoluționari.

„Ca să viü la cele ce mi-ai scris în scrisorile trecute și la propunerea ce mi-ai făcut din partea Turcilor, itü voiü mai adäoga că nu e decât un mijloc ca să facă pe Romani a avé confiență și nădejde în Turci, și a-i sprijini, și acesta este ca Turcii să inceapă odată a dovedi prin

fapte simpatiile lor pentru noi. Până acum de la 48 însuși pot mărturisi, că alta ne-aū vorbit și ne-aū făgăduit și alta aū lucrat. Faptele lor aū arētat mișelia lor și aū scos de minciună toate vorbele lor. Acum cređ că ei ar vrea să se plătească de făgăduelile făcute revoluției noastre, făcēnd poziție saū dānd pilaf la căți-va revoluționari. Iată pentru ce cređ acum că nu e bine pentru noi chiar și pentru cei ce aū mare confiență în Turcia, d'a primii nimic dela ei acum, până n'or începe a ajuta curat și prin fapte învederate țēriile. Eū ți-am scris de mult că cređ, că poziția ce aū luat Romāniī de aci poate aduce acel efect d'a împinge pe Turci a face ceva pentru țēri din temere d'a-și perde popularitatea. Este cunoscut: qu'on compte plutôt avec celui qui nous brave qu'avec celui qui se prosterne à nos pieds. Ți-am scris că tu poți folosi mult în această ocașie acolo, đicānd Turcilor: iată urmarea purtării voastre, grābiți la fapte, că sunteți perduți. Intr'adevēr cānd Romāniī or favorisa saū s'or pune în capul unei mișcări revoluționare în Turcia, fără indoială că va fi cel mai mare pericol pentru *Poartă*.

„Este lesne să đici tu ca și o corespondință din Constantinopol de mai alaltă erī din *Pressă*, că Romāniī nu pot a-și desvolta și ocroti na-

ționalitatea decât subț steagul turcesc. Trebuie să dovedești tot de o dată că steagul turcesc într'adevăr voește a ne ocroti.

„In sfârșit încheiă cu o vorbă foarte cu minte a lui *Cobden*, ce mi-o dicea la Londra și pe care spune-o Turcilor: „Toute la difficulté (à propos de l'existence de l'Empire Ottoman et des Principautés) n'est ni dans les Russes, ni dans la France, ni dans l'Angleterre, mais dans les Turcs. On ne peut suivre une politique constante avec eux, parce qu'ils n'ont pas de patriotisme et se laissent gagner par l'argent des Russes, etc“.

„Îți dic să spuă aceasta Turcilor, căci *Cobden* mâne poate ajunge la Minister și să scie ce opinie aă de dinșii oameniă viitorului chiar în Englitera.

„Sunt sigur că dacă Turciă aă ar da o constituție și o legalitate în țară, toți de aci ar primi-o cu bucurie și cel puțin pentru câtă-va vreme duhurile s'ar împăca.

„Al teă

„N. B.

„Eă sunt tot bolnav și foarte îngrijat. Doctorii me omoară cu doctorii.

„Scrie-î, me rog, lui Alecu Golescu pentru o carte a mea „Istoria Valachiei a lui Cogălniceanu“ (în franțuzesce); se află rătăcită pe la Brussa, să ți-o trimită ție, ca să mi-o trimiți cu cea d'întâiu ocasiune. Ași dori să te hotărăscî a veni aci, căci apoi multă vreme nu ne mai vedem, căci, cum ți-am spus, trebuie să me duc a me așeza în Italia.“

89.

„Paris, 5 Iunie 1851.

„Sunt două poște sau două-deci zile de când n'am primit nici o scrisoare dela tine. Ce? iar te-ai mâniat? Șed tot la țară la Ville d'Avray, ađi numai am venit în Paris de unde îți scriu. Sunt tot șubred și cred c'oiu pleca la băi. Nu știu de mă voiu pute întoarce la Paris, poate pentru puține zile, și apoi mă așez pentru mai multe luni în Italia. Cu toți doctorii și doctoriile nu simt nici o ușurare la boala mea. Imi pare rău că nu faci nimic ca să ne vedem, că te doresc. Incaî vino să petreci iarna în Italia. Ne vom da rendez-vous la Pisa ori la Roma.

„Îți trimit aci o adresă la Români făcută de noi. Eū m'am împotrivit cât am putut, fiind cu to-

tul săturat de proclamații și protesturi, dar toți frații căuzași au fost de părere că împrejurarea eșirei Muscalilor și noul ofis al lui Știrbei, în care ne înjură și ne ocăresce cu numele de *mal-fauteurs* cere un răspuns. Am îndreptat dar această proclamație făcută de Roset, ast-fel cum este. Iată, după opinia mea, tot ce a scris Ruset de mai cu minte. Crede că nu vei avea ce dice în contra.

„Din țară nu se vorbește nimic de amnistie, se vede că acea ce-mi scriai a eșit de minciună. Spune-mi, mă rog, ce se mai dice p'acolo. Ce aștepti și ce nădăjduesci dela Turci? Eu mă încredințez din și în și că sunt blestemați și că n'au făcut decât să ne mință. De ai o opinie contrarie dovedește-mi prin fapte și argumente serioase, dar nu prin declarațiile sentimentale ale unor Turci numai, că n'am cuvint. Resultatul ce voiū a trage dintr'aceasta este că, crede că tu îți perdi vremea și pe tine, stând fără nici o ispravă ca să ascuți palavrele turcesci, și că ai fi foarte folositor să vii aci să lucrăm cu toții și să vedem ce putem face. Găndesce-te serios despre aceasta, cu atât mai mult că eu o să mă depărtez din Paris și scii opinia mea despre chipul de a lucra și a înțelege a tovarășilor noștri. Tu ai fi dar de mare folos aci.

„Spune multe închinăciuni plecate la M-me Ghica și întreab'o de ce m'a puș la urgie.

„Al tēu

„N. B.

„Trimite una din aceste adrese la Brussa“.

90.

„Ville d'Avray, 15 Iunie 1851.

„Credeam încăi că, spre recunoscință pentru prieteșugul ce am pentru tine, când ți-o abate să te lepeși de mine, mă vei însciința după cuviință, și-mi vei arăta care e pricina de fugi de mine. E mai mult de o lună de când n'am primit nici o scrisoare dela tine. Aceasta e dovadă că fugi de mine. Ași vrea să știu pentru ce mi te-ai supărat.

„Iată îți trimit multe scrisori dela băeți. Vei vedé acolo un *speech* ce am făcut acum o lună și-mi vei scrie daca ți-a plăcut.

„Trimit aci o scrisoare ce mi-a dat'o A. Golescu, fiindu-i trimisă dela tatăl Mălinescului. Nu știu acesta unde se află. De e tot p'acolo saū la Brussa, fă bine de i-o dă. Saū de nu, dă-o Albului.

„N'am ce-ți scrie și nici voiă a-ți scrie mai multe, până nu mi-î face cinste a-mi spune pentru ce nu-mi scrii de loc.

„Vasile Alecsandri se află în Paris. Încă o mulțime de reacționari, I. Bibescu, I. Florescu, Știrboaică etc. C. Cantacuzino face la visite pe la revoluționari, dicând că el tot cu noi și pentru noi a lucrat până acum și de aci înainte tot cu noi vrea să fie. Părerea mea ar fi să le dăm cu piciorul unde-va la așa mișei ciocoli.

„Al tău

„N. B.“

91.

„Ville d'Avray, 16 Iulie 1851.

„Iubite Ghică,

„Nu ți-am scris de mult, că am fost și eu tot bolnav. Mi-a părut tare rău, că și tu ai fost bolnav. Când ai să vii încoaci? Eu nu m'am putut duce la băi, și la Septembrie tocmai mă pogor spre Italia. Voiă petrece câte-va zile la Nice cu Bălăceanul, apoi nu știu unde mă voiă așeza pentru iarnă. Pentru ce nu vii și tu într'acolo ?

„N'am ce-ți spune d'aci. Parisul e plin de reacționari Români; dar toți spun că sunt revoluționari. Eu am dat comision la Paris, că de se va găsi între dinșii unul care să mărturisească că e reacționar să mi-l aducă să-l ved, căci mi s'a greșit foarte atât de revoluționarii-revoluționari(?) cât și de reacționarii-revoluționari.

„Negri cu soră-sa e aci. Negri se întoarce peste câte-va zile fiind numit pârălab la Ga-lați, iar soră-sa Catinca rămâne.

„Te-am rugat, sunt câte-va luni, să scrii la Brussa la Alecu Golescu să-ți trimită o carte a mea (Istoria Valachiei de Cogălniceanu, în franțuzesce) ce se află rătăcită p'acolo și de care am nevoie.

„Te rog și acum pentru acea carte pe care să mi-o trimiți cât mai curând. Asemenea te rog ca să găsești pe cine-va care să-mi traducă aceste date turcesci în date creștinesci. Imi sunt de mare trebuință, fiind privitoare la istoria anului 1595 despre faptele lui Mihai-Vodă.

„*Année 1003* (parte din anul 1595):

„le 12 et le 21 de la lune de Schaban,

„le 5 de la lune de Ramazan,

„le 3 de la lune de Zihkaadeh,

„le 19, 17 et 22 de la même lune,

„le dernier jour ibid.,

„le 14, 18, 20, 22 et 25 de la lune de Zi-ikigeh.

„*Année 1004* (altă parte din anul 1595):

„le 8 de la lune de Muharem,

„le 12 et 14 de la lune de Safar.

„Trebue să găsești vre un ture său un creștin învățat, care să scie a calcula lunile lunare, ca să nemerească drept. Veđi, te rog, a-mă trimite acestea măi curënd.

„Scrie-măi măi des și spune-măi ce se măi povesteste p'acolo.

„Al tēū

„*N. Băl.*“

92.

„Paris, 26 Iulie 1851.

„*Iubite Ghica,*

„Pentru ce ai a te plänge de mine? Ți-am tălmăcit măi de mult, că am perdut toate nădejdele despre Turci. Ți-am spus că doresc să-mă spuī ce aștepți tu dela dinșii, de vrei să rămăi inhămat în jugul lor. Nu mi-ai răspuns nimic pozitiv. Cređ că ți-ar fi și anevoe a-mă dovedi cu acte că Turcii sunt pentru noi. Din minutul

dar că Turcia se declară singură, cum am auzit însumi din gurile a mai multor Turci mari și în mai multe rânduri, precum și de la ambassade de aci, că nu poate face nimic pentru noi și că ne trimite la un viitor nesigur, când va pute fi ajutată de Europa în război cu Muscalii, spre a ne da mulțumire. Era firesce să facem ca dînsa și să vedem că, neputînd nimic aștepta din present, trebuie să cătăm la viitor. Și fiind că, precum mult înainte de 48, așteptam împreună o revoluție generală și căutam a ne pregăti din vreme, cum o începusem la 1843, așa și acum cred că are să vie o revoluție mai înfricoșată și socot că e bine să ne pregătim, și pentru aceasta a desvolta simțimîntul naționalității și credința Românului în el mai mult decît în streini, de unde firesce curge idea pan-românismului, pe care tu ai început a o propaga mai întai prin buletinele tale cari mergeau firesce și în mîna reacționarilor ca și în a noastră.

„Pentru ce dar ȳci că am dat o altă linie de politică?

„Pe Turci veđi bine că-i trec cu vederea. N'am nimic a împărți cu dînșii. Fiind-că nu ne pot ajuta, caută să ne ajutăm însuși, căci noi nu vrem să perim. Când o veni revoluția, om căuta să venim la invoială, să ne înțelegem frătesce.

Car ils sont en embaras pour nous, et leur suzeraineté par les traités rend légitime et nécessaire le protectorat russe. Nu ne vom pute scăpa de acesta, până nu ne vom scăpa de acelalalt.

„In proclamația acea scrisă de Russet, pe care am iscălit'o de silă mare, căci m'aū rugat mai mult de o săptămână compatrioții, nu se vorbește nimic de Turci, și cređ că e destul cu minte și moderată. Dar despre acestea cât și despre N. Golescu ți-am scris de mai multe ori. Imi vorbesci încă de legalitate, la care vrei să fii înjugat. Ce înțelegi prin legalitate? și care? Legalitatea Regulamentului și a firmanelor? Legalitatea Convenției dela Balta-Liman. Aceasta este astăzi legalitatea dinăuntru și dinafară a țerei noastre.

„Eū te-ași sfătui să te lași de dobitoacele bacalimuri și minciuni turcesci, afară numai dacă nu cređi la o revoluție viitoare, atunci înțeleg că, neavând nici un steag, să stai cu Turcii fără a te măguli însă că vei dobândi ceva; cât pentru mine, când voiū perde nădejdea într'o revoluție viitoare, apoi mă dau delături fără a mă mai ocupa de nimic.

„Sunt tot bolnav din ți în ți mai mult. Aștept pe soră-mea să vie să mă vadă în ți-

lele astea; apoi pe la sfârșitul lunii viitoare voi căuta a pleca spre Italia. Alăturata scrisoare a lui Ionescu d'aci, dă-o mă rog frate-seu d'acolo.

„Nu uita d'a spune lui A. Golescu să caute un mijloc spre a-mi trimite Istoria lui Cogălniceanu, de care ți-am scris.

„Al tău

„N. B.

„Și eă, iubite, aflându-mă aici însă gata de a porni mâine la Moldova, te îmbrățisez din tot sufletul, alăturând pentru dama ta respectele mele. Spre revedere—dar unde?

„K. N(egri)“.

93.

„Toulon, 7 Octomvrie 1851.

„Iubite Ghica, m'ai uitat cu totul. Sunt atâtea luni de când nu mi-ai scris. Adevăr că și eă nu ți-am scris cam de mult; dar apoi scii poate că am fost tot bolnav și destul de rău. Vărsături dese de sânge m'au slăbit cu totul, deosebit de tuse ce tot mereu cresce. Sănăta-

tea mea s'a dus cu totul și nu creș să o mai redobîndesc. Am plecat dela 1 Oct. dela Paris, ca să dau de căldură. Încă nu știu unde să mă așez pentru a petrece iarna. Doctorii mi-au vorbit de aste trei locuri: Pisa, Roma și Hyères. Apoi la Pisa nu mă pot duce, căci voiți găsi acolo Austriaci. La Roma, unde doream tare să merg, imi scrie Manu și Racovița dela Turin ca nu cumva să mă duc, căci sunt compromitat cu numele de Andreescu, a cărui întimplare la Roma o vei fi aflat. Rămâne Hyères, care este, spun, un loc cam trist, fiind plin numai de bolnavi. Acest orașel este aproape de Toulon, două ceasuri numai, astăzi mă duc să-l văd. Doriam să mă duc a petrece câte-va zile la Nice, dar sunt atât de sdrobit de drum și am și răcit alaltăieri seara la Marsilia, în cât nu creș să pot merge acum. Cum vești, încă nu sunt hotărit unde voiți petrece iarna. Când eram hotărit a merge la Roma nădăjduiam că poate vei pute și tu veni a petrece iarna acolo. Era să vie și M-me Cantacuzino și ne înțelesesem ca să-ți scriem să vii și tu. De voiți fi să merg la Roma îți voiți scrie, căci doresc să te văd să mai vorbim.

„De voiți rămâne la Hyères, fiind-că nu sunt departe de Nice, de ce nu vii acolo. Vei găsi

atați prieteni: Bălăceanu, surorile lui, apoi eu, Marie Cantacuzène și alții; poate eu am pe sorămea cu mine. În oricare cas scrie-mi mai curând la Nice la Bălăceanu. De politică n'am ce-ți spune.

„Eu de mai mult de 6 luni nu mai mă ocup de nimic. Până a nu pleca din Paris, mă asigurau roșii francezi și ai noștri, precum și D. Brătianu dela Londra că va fi negreșit o revoluție la primăvară.

„Am auzit încă în Paris că tu te faci negreșit *Domn*, de aceea iată îți scriu: *ca să nu mă uiți și pe mine Doamne, când vei veni întru împărăția ta.*

„Al tău prieten

„*N. Băl.*“

94.

„Hyères, 16 Oct. 1851.

„*Iubite Ghica,*

„Am primit două scrisori dela tine trimise prin Bălăceanul. Îți mulțumesc pentru datele ce mi-ai trimis și nuvelele ce-mi dai. Imi pare rău de bănuiala ce ai asupra-mi că m'am răcit sau

m'am depărtat de prieteşugul tău. Chiar când am sta mai multă vreme în tabere diferite, dar nu vrăjmaşe, nu e un cuvint ca să încetăm d'ane iubi, câtă vreme ne stimăm. Vina este a ta că stăruesci a apëra o causă moartă. Ce pot face Turcii pentru noi? Chiar să vrea, acea ce aū dovedit din contră, reacția Europeană le va lega mânilor. Apoi revoluția Europeană firesce că nu-î va băga în seamă, ba încă îi va pune poate și în primejdie, căci fără îndoială mișcarea revoluționară viitoare va fi mai serioasă și mai generală și nu se va opri numai la Dunăre. Dacă cređi dar la o revoluție viitoare, ar trebui mai bine să-ți întrebuintezi toate facultățile cu cari te-a împodobit Dumneđu spre a pregăti și conduce la bine acea revoluție. Când m'am temut și eu de iminența unei asemenea revoluții, am socotit că e bine d'a nu-î lăsa nici pregătirea, nici direcția în mâni nedestoinice, și pentru acea m'am unit, cum ȳici, cu noi prietini. Acum boala m'a mis tout à fait hors de service et je me considere comme mort à toute réactive(?). Intr'această împrejurare cređ că faci și mai rău ținându-te delături, te perđi fără nici un folos și lași soarta nației în mâni ce pot s'o mai piarđa iarăși. Gândește-te serios la aceasta și imi răspunde. Te-am provocat să-mi aręți

ideile tale și ce nădăjduesci dela Turci și din lucrările diplomatice numai. Opinia mea ca și a celorlalți nu e ca noi să ne apucăm de bătae cu Turcii, dar că datoria noastră e că acum trebuie să pregătim țara d'a lua parte și ea la mișcarea ce se așteaptă, fără a ne îngriji de opinia Turcilor într'aceasta și fără a ne perde vremea stând în genuché înainte-le, și cerându-le în zadar să ne dea de pomană drepturile noastre.

„Te-am rugat să-mi trimiți istoria lui Cogălniceanu ce ți s'a dat ca să mi-o trimiți. Te rog încă trimite-mi-o cât mai în grabă. Eă voiă petrece iarna toată aci la Hyères, este un frumos și împodobit de natură orașel, două ceasuri departe de Toulon.

„Când ai fi un om cum se cade și cum te voiă, te-ai repeși până aci și am vorbi multe, cari nu pot a ți le spune prin scris.

„Oră-cum, crede că te iubesc și puă mai mult preș pe tine decât pe mulți alții.

„Multe plecate închinăciuni la M-me Ghica. De ce nu mai vrea a-mă scie?

„Al tōă

„N Băl.

„Adresa mea: à Hyères (Depart. du Var).
„Château Denis en France“.

95.

„Paris, 26 Octomvrie 1850.

„*Iubite Ghica,*

„Pachetul tău din urmă dela 5 Octomvrie l'am primit târziu, tocmai la 24; nu știu din ce pricină și prin cine l'ai trimis. De aceea nu avusei vreme a căuta îndată un agronom, pentru a-i da în cercetare proiectul tău. Diseară mă voi duce la un prieten ce am la Ministerul de comerț să-i dic să-mi caute un asemenea om.

„Bolliac a sosit aci și i-am arătat cele ce-mi scrii, care le-a mărturisit de adevărate. Așa dar lucru e sfârșit.

„Nu mi'ai trimis articolul lui Arsache prin care refutează scrierea mea.

„N'am nimic a-ți scrie. Cu poșta viitoare îți trimit negreșit revista. Sunt articole bune într'insa, dar cam apilpitate și prea daă cu barda în Dumneșeu. Le-am cam pilit puțin, dar nu am putut de ajuns.

„Nu mi'ai răspuns la cea ce-ți scrisesem despre cum ași pute trăi și face bani mulți muncind p'acolo saă în Dobrogea. Scrie-mi lămurit, interesându-te de aceasta, căci ți-am a-

rătătat starea mea financiară. Așî vrea să mai șez până la primăvară aci, ca să sfârșesc o scriere și toată nădejdea de traiu se mărginesce în vre-o 500 fr., ce mi s'au făgăduit de mumă-mea. Apoi banii ăștia d'abia să-mi ajungă două luni.

„Iți trimit voturile celor dela Brussa, pe cari mă rog să le trimiți lui Zane, care mi le-a cerut înapoi. Ale voastre le păstrez pecetluite până să-mi spuî ce se fac cu ele.

„Aicea avem în toate Sămbetile adunări între căuzași pentru discuția principiilor sociale și revoluționare. Sămbăta trecută era discuția asupra cestiei proprietății. Russet m'a atacat de reacționar și el și-a spus sistema lui care e aboliția de proprietatea individuală a pămîntului, dicînd că așa vrea Prudhon. Ionescu i-a dovedit cu Prudhon în mână că nu l'a înțeles și că Prudhon nu vrea aboliția proprietății. Russet a rămas singur de părerea lui și eu i-am dovedit, după mulțumirea tuturilor, că el e reacționar cu asemenea idei.“

96.

„Hyères le 27 Nov. [1851].

„Iubite Ghica,

„Ți-am scris de două ori de când sunt așezat aci. Mă mir cum de nu mi-ai răspuns. Dacă nu politicesce măcar prietenesce creș că meritam un răspuns.

„Eū nu mai știu nimic de politică, nu sunt în corespondență, adecă nimeni din politici nu mi-a mai scris de mult. Mă ocup căutându-mi de boală, la care tu nu creș, cum imi spune Bălăceanu că-ți scrii. Sunt cu toate acestea mult mai bine și aș vrea să ai dreptate. In primăvară, adecă in Aprilie aș vrea să insoțesc pe soră-mea până la hotarul țerei, ca să vedș într'aceăș vreme și pe mumă-mea și să fac și o călătorie pe mare, care mi-ar completa cura. Apoi am aușit că Turcii sunt superați foc pe mine, nu știu pentru ce, aș vrea dar să știu de pot ave trecere slobodă și nebântuită prin țara Padișahului. Tu, care te-ai făcut pilafciū cu totul, spune-mi de mi-o poți asigura. Intr'acest chip aș ave plăcere să te vedș. Mai târșiu, pe la Maiū, voiū să mă pociū intoarce la Paris, spre a pune sub tipar istoria la care lucrez. Și apropo de această

istorie, fiind că te-ai arătat cu atâta bună-voință de mi-ai deslușit acele date, să-mi dai voie să te rog încă să cauți pe la vre un filosof turc prieten d'ai tăi această scriere: Tarischi-Selaniki sau Istoria Tesalonikului în turcesce, care începe dela cei d'intaiū anī ai împărăției lui Soliman până la anul turcesc 1008 (1599).

„Găsind această istorie manuscrisă, de care se află multe copii, vei căuta a-mi traduce întâmplările din anī turcesci 1003 și 1004 (1595 creștinesce) cari ne privesc, sau expediția lui Sinan Vizirul în țara Românească.

„Ocupă-te, te rog, cât mai curând de aceasta, căci făgăduesc a te trece la nemurire.

„Te-am rugat pentru istoria lui Cogălniceanu, ce o am la tine, să mi-o trimiți. Nu uita.

„Scrie-mi, te rog, mai des și mă iubesc, pe cât te iubesc eu. Mi-e destul.

„Al tău

„N. B.

„Complimente la M-me Ghica.

„Adresa mea: Hyères Depart. du Var.

„Château Denis. France“.

97.

„Hyères. 17 Martie 1852.

„Scrisoarea ta dela 25 Fevruarie m'a găsit într'adevăr sculat din pat, unde am zăcut două luni și jumătate, dar încă foarte neputincios, de acea puțin îți voi scrie.

„Eu n'oiu pute pleca d'aci, înainte de 29 ale lunii viitoare. Doresc tare mult să-mi fie iertat a mă așeza în Moldova pe vară inca, căci ernele trebuie să le petrec într'o climă mai caldă. În țară nu știu să intru. În Banat va fi foarte anevoe. Pe marginea Dunărei nu sunt comoditățile trebuincioase la un om de sănătatea mea. Rămâne dar Moldova, unde am scris la cine-va să întrebe pe Vodă de-mi dă voie a merge să-mi ved familia câte-va zile într'unul din orașele Moldovei precum Galațul. De mi se va da o voie așa mărginită poate voi isbuti a o prelungi mai mult, adecă până în toamnă, când m'oiu întoarce a mă așeza în Italia spre a petrece iarna.

„Nu am ilusiile tale asupra presidentului și nu mai aștept nimic bine și dela nimeni pe mulți ani încă pentru țara noastră.

„N'am sciri nici din țară, nici mai sciū nimic despre căuzașii emigrații. Ast-fel n'am aflat decăt din scrisoarea ta esistența congresului Smirniot.

„M-me M. Cantacuzène mă însărcinează să-ți scriu complimente din parte-i. Nădăjduesc că va veni cu mine și cu soră-mea până la Constantinopol.

„Te-ai ocupat a-mi lua note după istoricul turc Selaniki? Ași dori să le găsesc gata. Asemenea, de vei avea vreme, ia note tot despre acea epocă din *Fesliket Tewarich* a lui *Hagi Chalfa*, scriere istorică care începe dela anul 1000 (1591) până la 1065 (1654). Știi că voiu evenimentele și războaiele Turcilor în Țara Românească dela 1594—1601, și mai cu seamă cei dintâi ani.

„Sunt ostenit.

„Complimente la cocoana D-le.

„Prieten

„N. B.“

98.

„Hyères, 17 Aprilie [1852].

„Iubite Ghica,

„Te înștiințez că cu batelul viitor, adevărat cel care de la sfârșitul acestei luni pleacă dela Marsilia nădăjduesc a mă imbarca spre a veni la Constantinopol, unde oi fi poate pe la 10 Maiu sau mai curând. Te-am rugat să-mi cauți

două odăi pentru mine și soră-mea pe aproape de tine, care să le pot închiria cu săptămâna, și să am, de se poate, în casă mijloace de hrană, căci eu nu mai am puteri a umbla pe jos. In-grijește-te, te rog, de acestea și caută a mă în-sciința îndată la sosirea mea, ca să știu unde să mă duc, căci n'ași vré sa mă așez în Pera.

„M-me Cantacuzène se întoarce la Paris; mă însărcinează a-ți spune multă prietenie. Gole-scu s'a întors la Paris de vre-o câte-va zile și d'acolo pleacă îndată la Viena, unde va pe-trece vara împreună cu mă-sa și cu sororile. El are de gând a se așeza apoi în Elveția.

„Din Moldova îmi scrie că nu se poate primi cererea ce am făcut.

„Au revoir.

„Al tău

„N. B“.

99.

„Mercuri 22 Sept. [1852].

„Iubite Ghica, Astăzi a venit doctorul la mine și m'a povățuit să nu mai stați aci, unde nu-mi prieste aerul, și să plec îndată în Italia, iar nu în Eghipet, unde e loc selbatic, și apoi voiți fi și singur. Pentru acea am hotărît a pleca ne-

greșit Sâmbăta viitoare în 25 pentru Roma. Scii însă că în acest oraș mi-a compromis la poliție numele Andreescu. Decî mă tem să nu am vre-o supărare, drept care pricină te rog să-mi capeti ceva scrisori de recomandatie către vre unii din capi oștei franceze din Roma, cum și către ceva Romani influenți, ca la întimplare de a fi supărat de poliția locală să am ceva cunoscuți în cari să mă sprijin. Caută dar îndată a-mi căpeta asemenea scrisori dela Ambasada francesă, dela Techo sau alt cineva. Ai să le spui că mă duc la Roma pentru sănătate și voi să am cunoscințe plăcute și folositoare la vre-o întimplare de nevoie. Aleargă îndată după acele scrisori, ca Vineri să le am și Sâmbătă să pot pleca, căci altfel nu îndrăsnesc a pleca.

„Trimitte-mi chronicele Moldovenesci, istoria lui Cogălniceanu și scrisorile ce sunt la tine.

„Complimente la M-me Ghica. Spune-i că nu prea sunt bine și nu pot merge s'o ved; de nu va veni pe la Pera, apoi nu ne vedem.

„Fă-mi, te rog, treabă și fii mai cu noroc ca la Selaniki.

„Al tău

„N. B“.

100.

„Malta 1 Oct. 1852.

„Iubite Ghica,

„Sosiți astăzi la amiazi la Malta. N'am suferit de loc de mare, dar de vre-o trei zile avem așa de cald, în cât nu puteam nici dormi, nici resufla.

„Am băgat de seamă că între chronicele Moldovei ce mi-ai întors, lipsește a lui Ureche, și apoi e tocmai cea de care am mai mult trebuință. Te rog a mi-o trimite cum vei ști și cât mai în grabă. Crede că n'ai uitat pentru scrisoarea la Roma și că-ți vei aduce aminte și de Selaniki. Scrie-mi tot la Neapol *poste-restante*.

„Complimente la M-me Ghica și la toți frații căzuși.

„Al tău prieten

„N. B.

„Eu scriu puțin, căci puterile imi sunt slabe, tu nu ai dreptul a face ca mine.

„Trimite, te rog, alăturata cu mijloc sigur la soră-mea“.

101.

„Neapoli 11 Oct. 1852.

„Iubite Ghica,

„Ți-am scris dela Malta la 1 Oct. Aici am sosit la 4 Oct. Nădăjduiam să pot ședé mai multe zile în Neapol, dar aerul nu-mi priesce de loc. Sunt silit să plec. Vream însă a aștepta sosirea lui Paleologu la 14, care poate a-mi aduce cevași dela tine. Aici doctorii și mulți din locuitorii Romei mă povățuesc a nu merge în acest oraș, căci e foarte umed iarna și n'oiu fi bine. Aceasta m'a făcut a mă hotări a trece la Palermo, a cărei climă e dovedită de cea mai bună din toată Italia pentru o boală ca a mea.

„Dar iată ce se mai ivi astăzi. Poliția imi cere, ca să pot sta aci, și mai ales a trece în Sicilia, o chezășie din partea vre unei persoane cunoscute de aci că am mijloace de traiu și că nu mă voiu amesteca în politica lor. Apoi eu nu cunosc pe nimeni aci, nici consul turc nu e, nici la vre un bancher n'am recomandație, neingrijind de acestea toate, căci n'aveam de gând a mă opri aci. Acestea le-am tălmăcit poliției, dar imi respund că așa e regulamentul lor pentru streini. Deci te rog să-mi capeți d'acolo vre-o

scrisoare de recomandație pentru cine-va la Neapol și la Palermo, care să dovedească că nu sunt vagabund și să pociu trăi în pace în crăia Neapolului. Aceste scrisori să mi-le trimiți, te rog, îndată cu vaporul ce pleacă d'acolo la 25, ca la 4 Noem. să le am aci, ca să pot trece cât mai curând la Palermo, căci șederea aci m'è vătămătoare.

„Adio, iubite Ghica, nu te supera de aceste belele ce îți aduc și crede-mă al tău iubit prieten

„N. B.

„Complimente multe la M-me Ghica.

„Astăzi 12 Oct. s'a dres treaba cu poliția. Toată pricina era să mă pungească. Cu toate acestea tot capătă-mi vre-o scrisoare de recomandație. Mă tem că o să mor de urit singur în Sicilia.

„Scrie-mi la Palermo *poste-restante*, căci plec la 15“.

VII.

Aci imi vine in minte ca dece ani mai in urma, la 1859, Ungurii au incercat o actiune identica.

Pe la inceputul lui Martie al aceluï an Vodă Cuza, după ce venise în București și luase în mână frânele guvernului Principatului Munteniei, se întorsese la Iași. Pe atunci Austria, îmbătătată de succesele lui Radetzki, care, în urma victoriei de la Novara din 1849, împinsese cetezanța până a cere să ocupe cetatea Alexandria ca o garanție de pace, acum guvernul Imperial începuse a cere noului și cavalerescului Rege

Victor Emanuel asigurării și mai îndrăsnețe, precum desarmarea, licențierea voluntarilor și expulsiunea mai multor refugiți Italieni din Lombardia și din Toscana, și acestea prin note amenințătoare.

Intr'o convorbire ce am avut cu repausatul Beclard, agentul diplomatic al Franței, despre dificultățile ce întâmpina la Constantinopol recunoascerea îndoitei alegeri a Domnului Principatelor Unite, eu exprimându-mi ideile mele, i-am spus că această împotrivire a Porței și a unora din Puterile semnătore în tractatul de Paris, nu va pute ține mult, căci în curând diplomația europeană va fi ocupată cu o chestiune mult mai gravă și mai importantă; căci Impăratul Napoleon III așteaptă cu nerăbdare să vadă pe Austriaci trecând Ticinu, ca să aibă cuvânt de a trece și el Varu, nu numai în ajutorul Piemontelui, dar pentru liberarea a toată Italiă; și că dacă Cuza și-ar înțelege poziția ar forma un lagăr de câteva mii de oameni la Oituz, ceea ce ar obliga pe Austria a sustrage 100,000 de soldați din armata sa din Italia, ca să conție Transilvania și ar da poate lui Cuza-Vodă dreptul de a revendica mult mai mult decât sancțiunea celor două alegeri.

Nu au trecut trei zile după această între-

vorbire cu Beclard, când I. Bălăceanu, care era prefect al Bucuresciului, îmi remite o telegramă cifrată prin care Vodă-Cuza mă chema la Iași, propuindu-mi Ministeriul de interne cu președința cabinetului în locul lui Vasile Sturdza.

Cea d'întâi recomandatie a lui Vodă Cuza, după îndeplinirea formalităților instalării mele ca ministru, i-a fost să scriu lui Negri la Constantinopol să stăruiască pe lângă Poartă și pe lângă ambasadori pentru recunoascerea îndoitei Domnii. I-am răspuns că mă voi conforma dorinței M. S., dar că stăruința lui Negri nu va avea, în starea de atunci a lucrurilor, nici un efect, și că formarea unui lagăr la Oituz ar fi mijlocul cel mai nemerit.

Vodă s'a uitat lung la mine fără a înțelege și fără a-mi cere vre-o explicație, ca cum ași fi ținut o prostie.

După câte-va zile Cuza era la Bucuresci, de unde îmi telegrafia să-i trimit un proiect pentru formarea unui lagăr la Floresci. Cuza înțelesese de la sine cuvintele mele sau ele îi fuseseră explicate de Beclard.

Puțin după intrarea mea la Ministeriul Moldovei, servitorul hotelului Binder, unde eram în gazdă, îmi vestește visita unui domn Roland, și pe cine vede intrând în cameră? pe generalul

Klapka, eroul de la Komorn. Generalul Klapka a fost prezentat lui Vodă chiar într'acea zi și a avut o lungă și amicală întrevorbire. Klapka a comunicat Domnitorului nostru în mod confidențial asigurările ce avea Kossuth de la Principele Napoleon despre participarea Ungurilor la resbelul italo-frances contra Austriei. Înțelegerea între Cuza și Klapka a fost completă, dar fiind că Vodă se grăbea să plece la București, a rămas să se redige o schiță de protocol care să se discute mai îndelete la întoarcerea lui Vodă de la București.

Nu știu de s'a mai întors generalul Klapka la Iași, căci era ocupat la Genova cu formarea legiunei unguresci, dar la 20 Maiu 1859, pe când eu nu mai eram ministru, s'a încheiat prin Klapka sau prin Berzentze două convențiuni între Vodă Cuza și Kossuth. Și d-lui Vasile Alexandri i s'a dat ordin să urmeze pe Impăratul Napoleon la cuartierul general de la Villa-franca și Vallengia.

Di Lascar Catargiu, care m'a înlocuit ca prim-ministru, ne poate spune de ce în textul publicat de Kossuth nu se află nici un cuvânt despre garanțiile în favoarea Transilvaniei și a Banatului precum nici vorbirea ce se făcea de-

spre Bucovina în schița de proiect de protocol ce am lăsat în mâinile lui Vodă Cuza.

Daū aci textul tractatului de la 20 Maiū 1859, așa cum a fost publicat de Kossuth:

„*Convention A.*

„Le Prince Couza autorise les patriotes hongrois à établir des dépôts d'armes dans la vallée du Seret, à Bacău, à Roman où dans des communes plus proches encore des frontières de la Transylvanie, telles que Ocna et Piatra.

„Le Prince demandera à S. M. l'Empereur des Français 30,000 fusils, dont 10,000 seront destinés au forces militaires Moldo-Valaques, et 20,000 seront mis à la disposition des chefs de l'insurrection en Hongrie et en Transylvanie. Il demandera ces armes sans délai, vu l'urgence et le temps qu'exige le transport des armes des ports de la Méditerranée jusqu'à destination.

„On s'entendra ensuite sur l'envoi ultérieur des approvisionnements de guerre, qui devront être répartis entre la Hongrie et les Principautés suivant leurs besoins.

„Outre les armes demandées aux puis-

sances alliées, on requerra du gouvernement serbe un certain nombre de canons, dont une partie sera remise par le gouvernement Moldo-Valaque aux Hongrois.

„D'autre part, le général Klapka fera, à Paris et à Londres, les plus grands efforts pour l'envoi immédiat des armes, des munitions de guerre et de tout le matériel d'équipement nécessaire aux armées Moldo-Valaque et Hongroise pour leur entrée en campagne.

„Il s'occupera également d'enroller à Paris ou ailleurs un personnel médical ainsi que quelques officiers du génie et de l'artillerie pour organiser ces deux corps dans les Principautés.

„Le général s'entendra pour toutes ces questions avec les agents du Prince à Paris.

„On enverra des agents hongrois à Bucarest, à Yassy et à Galatz pour établir des relations continues avec le gouvernement du Prince.

„Les agents de Belgrade auront soin de tenir le gouvernement Moldo-Valaque au courant de tout ce qui s'y passera.

„Dès que la guerre éclatera en Italie, le gouvernement Moldo-Valaque mettra à la disposition du chef militaire hongrois tous les moyens nécessaires au transport des armes, des munitions de guerre etc., jusqu'à la frontière.

„Quant aux Magyars, ils promettent leur plus actif secours au gouvernement Moldo-Valaque, pour l'occupation de la Bucovine et pour l'éloignement des difficultés que les événements et les complications éventuelles pourraient lui susciter par suite de cette occupation.“

„*Convention B.*“

„Pour le succès de l'insurrection hongroise, il importe beaucoup que les nationalités hongroise, roumaine et serbe habitant la Hongrie, abandonnent tout esprit de parti, toute idée de séparation et s'abstiennent de tous les actes d'hostilité qui ont causé de si grands malheurs en 1848 et 1849.

„Ils ne doivent pas oublier que l'Autriche pourrait, cette fois encore, recourir aux moyens iniques par lesquels, à cette époque, elle a excité l'une contre l'autre ces nationalités rivales pour les assujétir les unes à l'aide des autres.

„La nation hongroise est convaincue d'avance qu'elle peut compter sur la sympathie des patriotes Valaques. A Paris on espère que le gouvernement des Principautés, inspiré par ses propres intérêts, emploiera son influence auprès

de ses nationaux habitant la Hongrie et la Transylvanie dans le sens de la conciliation.

„D'autre part, les patriotes hongrois, dès le commencement de la lutte, proclameront les principes suivants, qui devront être insérés dans la Constitution de la Hongrie.

„1. Oubli des anciennes discussions, et conciliation pleine et entière entre les Serbes, les Valaques et les Hongrois.

„2. Mêmes droits, mêmes libertés pour tous les habitants de la Hongrie sans distinction de race ni de religion.

„3. Autonomie des communes et des comitats. Les habitants des Comitats à population mixte s'entendront amicalement entre eux sur la langue officielle à adopter (magyare, serbe ou roumaine).

„4. Indépendance complète pour chaque confession et chaque nationalité de l'administration des cultes et de l'instruction publique.

„5. Les troupes serbes et valaques seront organisées séparément et commandées dans leur langue nationale. Egalité complète dans toute l'armée pour l'accession à tous les emplois, titres et dignités.

„6. Après la guerre, une assemblée sera convoquée en Transylvanie pour délibérer sur

l'union administrative de cette province avec la Hongrie ; et si la majorité décide que l'ancienne administration autonome de la Transylvanie doit être rétablie, les Magyars ne s'y opposeront pas.

„7. Nous devons tous nous inspirer des principes de la fraternité. Ces principes seuls pourront nous conduire à notre but, qui est la confédération des trois Etats danubiens : Hongrie, Serbie et Moldo-Valachie.“

În ziua de 29 Aprilie generalul austriac Gyulai trece Ticinu, și nimeni nu mai putea fi la îndoială, mai ales în urma cuvintelor rostite de Împăratul Napoleon la primirea corpului diplomatic în ziua de anul nou 1859, că Împăratul Franciei o să treacă cu oștire în Italia ca aliatul lui Victor Emanuel.

Războiul nu a avut rezultatul la care se aștepta mai ales Italienii și Ungurii, și decepțiunea le-a fost mare când au aflat că la 8 Iulie 1859 a fost iscălit la Villa-franca armistițiul, care a avut ca încheiere tratatul de la Zürich.

VIII.

Afacerea Bolliac.

O împrejurare care a ocupat pe emigrații noștri din Constantinopol și din Brussă precum și pe emigrații Ungaro-Polonă a fost acușatiunea cădută asupra lui Bolliac că ar fi ținut în profitul său nouă pietre de diamant de la nasturii uniformei Comitelui Zichy, celui esecutat de Unguri prin spanzurătoare, aculare pentru care Bolliac a fost arestat în Constantinopol și care s'a terminat prin misiunea Comitelui Leiningen, Poarta primind a despăgubi pe familia Comitelui Zichy cu 2500 galbeni, valoarea acelor pietre. După plecarea lui Eliad și Tell din Tran-

silvania, Cesar Bolliac a rămas în Braşov şi s'a alăturat pe lângă generalul Bem, căruia îi câştigase încrederea şi dobândise asupra lui oarecare influenţă, făcându-i mai multe servicii.

Când generalul Bem s'a hotărît să atace pe Ruşi în Moldova pe la Oituz luând'o pe valea Trotuşului, a voit să-şi asigure neutralitatea saū chiar concursul armatei Otomane, care era sub comanda lui Omer-Paşa, şi a trimis pe Bolliac la Pesta cu scrisori către Kossuth, propunându-i să însărcineze pe Bolliac să facă să parvie în mâinile comandirului armatei turceşti un dar de valoare.

Kossuth, aprobând idea lui Bem, a autorizat pe conservatorul tesaurului să permită lui Bolliac să aleagă şi să ia un obiect de valoare. Bolliac a ales o garnitură cu pietre scumpe care aparţinea îmbrăcămintei de paradă a esecutatului de Unguri Comite Zichy, nasturi de diamant şi o pereche de pintenī, pentru care Bolliac a dat tesaurului adevărînţă de primire.

Viind în Constantinopol mai mulţi emigraţi Unguri, a eşit vorba că acele scule nu fusese predate la destinaţia lor şi că prin abus de încredere fusese ţinute de Bolliac în profitul său.

Puţine zile după trecerea Ungurilor în Turcia sosesc şi Bolliac şi trage drept la mine în Boia-

gikioi; îndată ce-l văd, îi vorbesc de bănuelile și acuzările ce erau asupra lui pentru diamantele Comitelui Zichy; el îmi spune că cu adevărat luase acele obiecte, dar că la Orșova le dedese înapoi lui Kossuth, arătându-mi o hârtie iscălită de Kossuth în care se dicea că primise pintenii de diamant și garnitura bumbilor. Eă mulțumindu-mă pe atâta, am continuat relațiile mele cu Bolliac, apărându-l în contra tuturilor acelor cari îl acusaă. Mai târziu însă am auzit zicându-se că într'acea hârtie de descărcare pe care Bolliac nu mi-o citise toată s'ar fi aflat frasa următoare ca postscript: „rămăind asupra d-lui „Bolliac numai pietrele de diamant dela bumbi,“ frasă pe care nu mi-o arătase.

Intr'o zi, pe la începutul lui Decembrie 1849, Aali-Pașa chiamă pe d. Alecu Catargiu, care era impieगत la Tergiman Odasi, biuroul traducătorilor) și-l însărcinează să caute pe Bolliac și să-i transmită dorința ministrului de a-l vedé.

A doua zi, prezentându-se Bolliac în camera ministrului, fu trimis sub pază de cavas la Seraskerat (ministeru de resbel) și remis lui Tefyk Bey, Kehaiaoa (Directorul) ministerului care l'a trimis la închisoare.

Causa arestării lui Bolliac era că generalul Bem, îmbrățișând Islamismul și devenit Murat

Paşa, prin urmare camarad de arme cu Omer Paşa, scrisese acestuia o epistolă prin care îl întreba dacă primise nişte obiecte de valoare ce-l trimisese prin Bolliac. Omer Paşa, nevoind să fie bănuit că ar fi fost mituit, a trimis acea scrisoare lui Mehemet Aali Paşa Seraskeru, cerând să se cerceteze Bolliac ca să nu rămăe asupra sa bănuială de mituire.

Se întâmplase că tocmai atunci Ahmet Wefyk Efendi fusese numit comisar în Principate în locul lui Fuad Efendi, şi însărcinat ca în trecerea pe la Vumla, unde se afla deţinutul emigraţilor Unguri şi Poloni, să reguleze transferarea lor la Kutaia; lui i se mai impunea şi casul reclamaţiunei lui Omer Paşa, dându-i-se toate hârtiile privitoare la cestiunea Bolliac.

A doua zi după arestarea lui Bolliac am primit o invitaţie de la Wefyk, care îndată ce am ajuns a trimis la Seraskerat d'a chemat pe Tefyk Bey, care a venit aducând cu dînsul pe Bolliac, pe care l'a liberat pe garanţia mea şi a lui Marin Serghiescu, că nu va dosi şi că va fi la dispoziţiunea guvernului otoman la orî-ce chemare.

Daŭ aci hârtiile aferente la această afacere.

No. LXXVIII. — *Act de garanție dat lui Ahmed Wefyk Efendi.*

„Nous soussignés déclarons garantir que Sr. Bolliac ne quittera pas Constantinople sans une permission spéciale du gouvernement et qu'il se tiendra à la disposition de qui de droit à la première réquisition.

„Constantinople le 24 Décembre 1849.

„*Ion Ghica, Marin Serghiesco*“.

No. LXXIX. — *Bolliac către Ion Ghica.*

„*Domnul meu,*

„Eram prea umilit și n'am putut astăzi să-ți mărturisesc prin graiul toată recunoștința mea. Nevasta mea mă silește să-ți scriu, și eu sunt încă în vârtejul arestului de unde m'ai scos. Primesc dar mărturisirea recunoștinței noastre, și crede că ne vom socoti norociți, când vom pute să-ți plătim măcar în parte astă mare facere de bine.

„Supusul D-le

„*Chesar Bolliac.*

„849, Dec. 24. Constantinopol“.

No. LXXX. — *Bolliac către Ion Ghica.*

„Domnul meu,

„Cunoașteți zelul cu care am îmbrățișat cauza Ungariei: jurnalul ce redigeam în Transilvania și-l împărțiam gratis în 1500 exemplare în toate părțile unde se află Români, cu misiile cele grele ce primeam de la guvern, pentru care fui proscris pentru a treia oară de Țar, — pot fi dovadă. Serveam cauza maghiară pentru că într'însa priveam cauza română la care am sacrificat tot, făcând din viața mea un șir de închisori, exiluri, espatriări și proscrieri. De n'am perit în tot timpul cât am propagat idea de unirea Românilor cu Ungurii între Sași, Sârbi și Români revoltați, și de câte ori am traversat capitale inemice, trimes de generalul Bem la guvernatorul, și de guvernator la Bem, de câte ori am intrat pe țărîmul unde eram proscris, a fost numai un caprițiu al întâmplării.

„Eă, Domnul meu, am stat în Ungaria până la sfârșitul sfârșitului, și la 16 August, aflându-mă în Orșova cu o misiune foarte importantă și periculoasă, acreditat de generalul Bem către toți capi militari, aflând că d-l guvernator trece Dunărea în ziua aceea chiar incognito, am stă-

ruit foarte mult ca să-l văd, și i-am dat aci so-coteală de toate misiile cu care fusesem însărcinat de către Excelența Sa, și ne-am desfăcut între noi ca doi oameni de onoare ce au de gând să se mai întâlnească.

„Printr'o scrisoare a d-lui Bem, trimisă cu curier într'adins, eram chemat cu orî-ce preț lângă dinsul în Transilvania. Am plecat în aceeași zi, nesocotind toată primejdia, cu mirarea chiar a bărbaților de arme ce fugea fie-care în cotro-vedea cu ochii. Am putut străbate până noaptea în Caransebeș, dar aci mi s'a tăiat drumul de vrăjmași și, lăsându-mi trăsura cu tot ce avusesem lângă mine, scăpai numai cu trupul în trăsura d-lui Filip, cu care am venit până la Mehadia; căutând însă orî-ce mijloc ca să mă pociu întoarce unde eram chemat. Aci am găsit și pe d-l Szemere, cu care avui o lungă vorbire, căci era străin mai la toate câte se tre-cuse între mine și Bem, între mine și Kossuth. Bănuind că poate va afla la mine ceva care să-l prindă bine în rușinoasa-i fugă, imi spuse că el este acum guvernatorul, că Kossuth s'a gonit din Ungaria și că trebuie să-i dau lui so-coteală de cele ce am lucrat cu Bem și Kossuth. Pentru că nu am vrut să-l cred guvernator, a luat cu mine un ton ce se poate lua numai

într'un timp de anarhie ca acela și pentru care cred că va fi silit să-mi dea socoteală când ne vom întâlni. Rușinat de aceasta sau nu știu de ce, a plecat îndată, și eu am rămas căutând neincetat cum să mă duc la Bem. Un căpitan desgustat foarte, ce căuta să-și facă drum prin România în țara sa, dar care voia să intre în România cu Bem și d'acolo să plece, proiecta să apuce munții ce ținea că cunoaște. Acestuia, față cu d-l K. Batyani, i-am făgăduit că, dacă va pute să mă ducă și pe mine până în tabăra lui Bem, eu îi voi da pașaportul meu și o sută galbeni ca să se ducă unde va voi. Eram în punct de plecare, când aflu că și munții aceia erau coprinși de vrăjmași, atunci furăm siliți să venim la Orșova. Am intrat până la schela Cladovi, m'am întors înapoi, m'am întâlnit cu Szemere foarte rece; omora Ungurii pe Poloni în uliță, și după cum am aflat din pricina lui Szemere, care ținea că din pricina Polonilor au venit Muscalii în Ungaria și s'a perdut cauza. Am fost la d-l Visotki, am ședut și împreună cu Polonii am trecut Dunărea.

„Viind la Constantinopol aflai că și aci ar fi răspândit împotriva-mi dl Szemere veninul calomniei, dar dumnea-lui nu mai era aci. M'am întâlnit cu dl Filip, față și cu alții; ne-am bu-

curat amândoi de astă întâlnire, a criticat și dumnea-lui destul purtarea lui Szemere. Mi-a spus că am tot cuvîntul să-i cer o satisfacție, și s'a arătat că simpatisează mult cu mine, pentru un înscris foarte păgubitor pentru mine, pe care l'am dat într'un exces de zel față cu dumnea-lui ministrului de finance care s'a predat Austriacilor.

„Staū de trei luni în Constantinopol așteptând o consecuență a amenințărilor lui Szemere, și ca să dau o dovadă de probitatea mea. Nu se arată nimeni care să-mi ceară socoteală; dar ce folos, că-mi vine din când în când câte o suflare din veninul ce a vĕrsat Szemere.

„Vĕ rog, Domnul meū, arĕtați d-lui Conte Andrassy, că-l rog să bine-voiască a-mi da un sfat de cea ce trebuie să fac. Spune-i că am voit să mă duc însu-mi pe marginea Dunării ca să pot întâlni pe domnii Kosuth și Bem, spre a puté cu aceasta să astup gurile celor răi, dar că împrejurările ce știți m'a oprit, când era să mă imbarc. Ași fi voit să mă duc eū la Dumnea-lui ca să-l rog a se interesa la această pricină, dar m'am temut să nu mă espui la vre-o primire, ce nu o merit.

„Al d-vostre devotat

1849, 9-bre, 20, Brussa.

Cesar Bolliac.

„P. S. Bine-voiți, Domnule, a trimite această scrisoare către nevasta mea și rugați pe cine veți socoti să vă trimită o sciință pozitivă despre dinsa, căci sunt patru luni de când am lăsat'o în mijlocul Săcuimei, și toate mijloacele ce am întrebuintat până acum au fost zadarnice, căci încă n'am putut afla nimic despre soarta ei.

„C. B.“

No. LXXXbis. — *C. Bolliac către Nicolae Alexandrescu.*

„Domnul meu,

„Când am trimis feciorul meu în țară ca să-mi aducă nevasta ți-am dat un amanet în puterea căruia să-mi găsească 5000 lei cu soroc de trei luni. Fă bine de arată aducătorului acestuia acel amanet, căci voi să-l vînd.

„Chesar Bolliac.

„849, 10-bre, 25“.

No. LXXXI. — *Bolliac către Ion Ghica.*

„Domnul meu,

„Eu sunt bine incredințat că Magheru nu

primesce să lucreze cu oamenii cari au protestat de față că el nu e bun de nimic alt decât de sabie, și l'a depărtat din guvern, ba încă au și voit să-l lege. Acestea sunt chiar espresiile lui, într'o scrisoare către mine. El se înduplecase să vie aci să lucreze cu d-ta și cu mine. Ce trebuie dar să-i scriu acum ?

„De Brătianu te poate încredința și Bălcescu, că Ungurii au proastă idee. I'a rămas numele *dacicul ambasador* între dinșii. Eă sunt de idee că, daca nu se poate forma un comitet de D-ta, Bălcescu și Arăpilă, să rămăe lucru tot cum ai dis întâi afară numai dacă ai acum alte cuvinte ; până astăzi eă am lucrat in sensul acela. Ai ocașie să trimiți articole în Bucovina ? Eă trebuie să scriu lui Magheru.

Supusul d-tale,

Bolliac.

„849, 10-bre, 27“.

No. LXXXII. — *Dragomanul poliției către Ion Ghica.*

„*Monsieur,*

„Par ordre de S. E. le Ministre de la police, j'ai le plaisir de vous prévenir, que si

vous voulez être garant comme autrefois pour Mr. Bolliac lequel se trouve au Ministère de la police, il faut que vous veniez rester garant pour être délivré ce soir, si non il restera comme prisonnier.

„Tout à vous,

„*Stamatello Volgo.*

„1-er interprète de la police.

„Zaptié, 15 (27) Avril 1850“.

No. LXXXIII. — *Ion Ghica către șeful poliției.*

„Je soussigné déclare me porter garant que Mr. C. Bolliac mon compatriote se tiendra à la disposition du Gouvernement et qu'il ne quittera Constantinople sans une autorisation spéciale. Le présent écrit je le déclare valable pour dix jours, après lequel terme je serai libre de retirer mon cautionnement, ayant à m'absenter de Constantinople pour un petit voyage.

„Constantinople, le 28 Avril, 1850.

„*Ion Ghica*“.

No. LXXXIV. — „Je soussigné garantis à

Monsieur Stamatello interprète du Ministère de la police que Mr. Bolliac se présentera à lui, à son bureau à la police, avant vingt-quatre heures.

„Constantinople, le 7 Mai, 1850.

„*Ion Ghica*“.

No. LXXXV. — *Bolliac către Ion Ghica.*

„*Domnul meu,*

„Iată hârtia ce voi să dau Ministrului. Fă bine a o îndrepta pe unde nu va fi bună și tradu-o în franțuzesce spre a pute să o prescriu și să o dau mâne. Fii și astă dată bun cât ai fost până acum.

„Al d-tale plecat,

„*Chesar*“.

No. LXXXVI. — „*Excelenție,*

„Proscris din țara mea, m'am vădut silit a-mi căuta un asil în străinătate. M'am adresat la guvernul unguresc, și prin slujbele și devotamentul meu, am ajuns a-î ave încrederea până la cel din urmă moment al seă.

„După răsturnarea lui, calomnia, care se

pune tot-deauna pe tot ce cade, a trebuit să-mi dea și mie lovitura ei, și din nenorocire în fabula ce a creat a amestecat și numele unui dignitar al Inaltei Porți.

„Când mi-a venit vestea astei acușății, eu perdusem tot ce avusesem cu mine în Ungaria și isbutisem a-mi scăpa viața în Serbia. M'am gândit la mijloacele prin care aș putea da un demantit calomniatorilor și mi-am impus ca datorie de onoare a veni în Constantinopol. După ce am stat o lună de zile, vedând că aci nu-mi pociu găsi o ocupație și că cheltuelile sunt mari, am hotărit să plec, și m'am adresat la Exce-lența Voastră, cu cerere a mi se da un pasport spre a mă duce cu familia mea în Franța. Aceasta a fost în Octomvrie. Nu numai că nu mi s'a dat atunci pasportul, dar am și fost oprit a eși din oraș și altele care răspundeau foarte crud curtoaziei mele.

„După mai multe cereri, la Martie 12, 1850, mi s'a dat pasportul, și mă credeam norocit în idee că voi putea pleca fără să supăr guvernul cu vre-o cerere de care sciam că are destule de la alții, cu toate că mijloacele mele și atunci chiar erau foarte mici.

„Când eram gata să plec poliția m'a cău-

tat din nou și am pățit toate acelea ce Excelența Voastră le cunoaște.

„Excelență, dacă în adevăr oprirea mea în Constantinopol este numai din pricina unor cereri vage fără nume de acuzător pentru niște neînsemnate lucruri perdute chiar în Ungaria, împreună cu tot ce am avut și al meu, după destoinicile dovezi ce am dat; dacă voința Porței va fi să plătesc eu aste lucruri aceluia ce-mi va aduce înscrisul ce am dat pentru primirea lor, atunci am onoare să vă repet, că cu toate că starea ce mai am în țara mea este mică pe lângă stările obicinuite acolo, dar tot poate fi d'o valoare ca de o decime de ori mai mare decât a acelor lucruri. Această stare a mea e ne-mișcătoare și într'o țară a cărui legiuitul protector este Maiestatea Sa Sultanul. Nu ved dar pentru ce ar trebui ca eu să fiu osândit a sta aci spre a țiri o viață inactivă și în miserie.

„Mă adresez la Excelența Voastră și vă rog să bine-voiți a-mi da cât mai curând voe să plec, pentru că suferințele morale ce am avut în ast curs de zece luni mi-aū atacat sănătatea atât mie cât și nevestei mele; și tot de odată îndrăsnesc a mă ruga să porunciți a mi se înlesni și mijloacele neapărate spre a mă pute duce cu familia până la Paris, pentru că nu

numai c'am cheltuit și am vëndut în aste dece luni tot ce am putut avé cu mine, dar sunt și dator, și nu mi se dá voe să vënd nimic din cele ce mai am în patrie.

„Această înlesnire, Excelență, nu o cer ca pensie saũ gratificație din partea unui guvern căruia nu am avut nici odată prilejul a sluji; mișcarea noastră a fost rău vëdută de Inalta Poartă, și în vreme ce sunt sub osînda vinei mele, nu pociũ avé și rësplătire tot odată pentru aceiași faptă. Slabul temeiũ ce socotesc că-mi poate da dreptul a cere un ajutor este, că fiind împilat a sta aci nouë luni fără nici o ocupație a trebuit să cheltuesc tot acea ce putea să-mi ajungă în altă parte a Europei până să încep a-mi puté produce trebuincioasele cu osteneala mea. Plin de speranță aștept de la Excelența Voastră curmarea acestei vieți nesuferite în care aũ putut isbuti să mă arunce vrăjmașii mei.

„Al Excelenței Voastre plecată slugă.“

IX.

După sosirea lui Eliad și a lui Tell în Transilvania ni se trimetea din timp în timp la Constantinopol o publicațiune numită *Caru-iute*, care, sub formă de corespondență apocrifă din București, conținea mai cu deosebire denigrări și invective în contra mai multora din oamenii revoluțiunei; pe mine încai din trădător și din spion muscălesc nu mă mai scotea; atâta numai consolație, că eram în bună companie pe un rënd cu Nicu Bălcescu, C. A. Rosetti, frații Brătienii și mai mulți alții, cari nu erau mai bine tratați decât mine. Numai Eliad era apoțosat în acele scrisori: el era incarnațiunea

deșteptărei naționale; era o ființă legendară; era Heliad ἠλιάδης (fiul soarelui), precum Achileus Pilides era fiul lui Peleü; saü și mai frumos și mai nimerit, numele îi venia dela hebraicul Eli saü cel puțin dela prorocul Elie, care și astăzi tot se plimbă din când în când cu căruța prin nori, tunând și fulgerând; iar porecla de Rădulescu îi venea dela feodalii noștri baroni Rađi, Ilari saü Glađi dinaintea lui Radu Negru și Dragoș, și câte și mai câte.

Pe când eram tratat de trădător și de spion muscălesc în elucubrațiunile lui Eliad, primesc o scrisoare din Sibiü cu data de 29 Septembrie 1848, scrisoare foarte amicală iscălită Nicolae Gheorghiasi, nume cu totul necunoscut mie; iată cuprinsul acelei epistole:

No. XXVII. — *Nicolae Gheorghiasi lui Ion Ghica la Constantinopol.*

„Iubitul meu domn,

„Nu știu încă dacă N. Golescul e pe drumul Constantinopoli unde a plecat, saü arestat dimpreună cu cei-lalți frați ai săi, ce sunt la un loc cu Bălcești, Bolliac, Grig. Grădișteanu, Vasiliade, Zanea, Bolintineanu, părint. Ioan, etc.

în număr de 14. Unii Țic că sunt trimiși la Brussa, alții la Orșova a li se da drumul în Bănat.

„Noi suntem la Sibii, eă și fratele Tell. Magheru ține încă România mică sub Constituție, a protestat. Vin oștiri turcesci asupra lui. Nu știu de se va isbi. Eă i-am scris să fie prudent, să nu dea revoluției caracter de rebelie.

„Fuad Efendi s'a purtat foarte crud și amăgitor către Români, și cred că a eșit din instrucțiile adevărate ale guvernului său. Oștirea turcescă a făcut, prin inspirația, creș, a lui Duhamel, cele mai mari crușimă în capitală. Soldaților români din casarmă, ce eșiseră cu puscele goale a le face onori, a le presenta armele în sunetul muziceii, le-a răspuns cu mitralie, i-a silit a-și preda armele și i-a ucis apoi desarmați; mahalale aă jefuit, femeii și copii aă omorit; și acestea toate s'aă făcut ca să sature pe Români de Turci, să cheme ajutorul Muscalilor, să vie ei să se poarte mai bine, să câștigue inimile și să facă ce vor voi. De nu va lua măsuri cabinetul turcesc, cauza noastră e perdută și cu dinsa poate va fi rău și de imperiul turcesc.

„Fuad-Efendi n'a vrut nici de cum să combine interesele guvernului său cu ale noastre, care era atât de bine unite; n'a vrut să pē-

trundă în duhul Românilor. Pe nici unul din guvernul nostru n'a vrut să primească la Giurgiu nici la Giulești, unde tabăra sa era plină de ciocoii reacționari muscăliți. N'a chemat dintre cei credincioși Porței decât la Cotroceni în tabăra, unde a proclamat pe Cantacuzino de Caimacam, și unde a închis foarte crud pe toți deputații capitalei.

„S'a scris o relație pe larg despre cele întâmplate dela 13 până la 19 Sept. în Bucuresci de un martor ocular, și de se va tipări și-o voi trimite cu prima postă, iar de nu, va mai întârzia până se va prescrie, căci eu nu o am, și am dis să tragă o copie care e de câte-va coale bune.

„Maiorescul scrie de la Fracfort că acolo dieta se ocupă de a băga chestiunea Principatelor în tractarea despre Italia; adică la împlinire de a perde Austria Italia, să se despăgubească cu Principatele noastre, indemnând pe Poartă. Principatelor să se dea Constituția Austriei ce e numai cu o Cameră și cu votul fără cens; să aibă Principatele un Prinț sau Rege din familia Austriei etc. De unde a venit idea aceasta nu știu. Combină, judecă și fii pe cât prevederea, naționalitatea, nevoia te va povățui a fi *pur* sau contra ei. Cât pentru mine am do-

rit și doresc a fi alăturați de Poartă după vechile noastre drepturi basate pe tractate.

„Arată, mă rog, închinăciunile mele doamnei Ghica.

„A revedere vrednicul meu amic.

„Salutare și frăție.

„Adresa mea este Nicolae Gheorghiane la Paris.

„1848 Sept. 29, Sibiu“.

De și, citind acea epistolă, icoana, stilul și tonul îmi aducea în minte numele lui Eliad, dar nu puteam admite ca omul care mă trata de trădător, putea tot într'o vreme să-mi scrie o epistolă amicală și de încredere frățească. Până într'o zi, se presintă în camera mea un tânăr care, adresându-se în limba grecească, îmi dice că voia să vorbească cu d-l Ghica. Spunându-mi că d-l Ghica eram eu, tânărul, continuând tot pe limba lui Demosten, își cere scuse, dicând că creșuse să găsească pe Iancu Ghica, amicul și camaradul său de arme, dar se felicita că acea eroare îi procurase cunoștința unui compatriot. După ce îmi dice acestea, își declină numele: Oficerul Zalic, fiul doamnei Eliad.

Mi-a povestit multe, între care că făcuse mai multe fapte eroice în timpul revoluțiunii,

că fusese alungat din Sibiū, că călătorise cu Eliad și cu Tell și că venise cu scrisori către Soleiman-Pașa ca să intre în armata turcească.

Intrebându-l eu dacă cunoscuse la Sibiū pe un Nicolae Gheorghiad, îmi spune că acesta era numele ce adoptase Eliad, dar că d'aci încolo se va numi Eliad Rădulescu.

Pe la finele anului 1848 Eliad și Tell, sosind în Paris, ca uniți ce cu Nicolae Golescu fusese proclamați la Sibiū de căți-va ca șefi ai emigrațiunei, aveau pretenția d'a domina asupra tuturilor Românilor și a nu permite nimenui nici o acțiune, nici o scriere fără scirea și incuviințarea lor trei.

Acea pretențiune a provocat o adunare generală a emigraților din Paris, în care, după o lungă discuțiune, majoritatea s'a rostit că recunoscea alegerea dela Sibiū, însă numai în mod provisoriu, până când se vor pute rostii și emigrații aflători în alte orașe.

Nicu Bălcescu, Brătienii, C. A. Rosetti eu și căți-va alți, căți eram tratați de Eliad în scrierile sale de răi patrioți, ne retrăsesem din colectivitate și căutam a avé fie-care acțiunea noastră individuală, lucrând cu condeii și cu cuvintul, cum ne pricepeam mai bine, cea ce nu

ne oprea d'a comunica unii cu alții, a ne înțelege și a ne consulta în multe din lucrările noastre.

Care nu fû mirarea mea, când pe la începutul anului 1849, m'am pomenit cu o adresă din Paris, subsemnată Tell, N. Golescu și Eliad, cu data de 8 (20) Fevruarie 1849, prin care acei trei domni constituiți în guvern, mă numeau reprezentantul său agentul lor la Constantinopol.

Am respins onorul ce-mi făcea, răspunzându-le că dacă Eliad credea adevărate cele ce scria unora și altora în contra mea și tipărea în pamfletele sale, apoi făcea act de rău român și o crimă de lese-patrie incredințând un post atât de important unui intrigant, trădător și spion muscălesc; iar dacă infamiile și calomniile ce scria în contra mea și în contra mai multor alți Români, erau zămisliri ale imaginațiunei sale, nu puteam decât a-i deplânge starea mintală ca și pe cea morală.

Da, aci circulara prin care Eliad, Tell și N. Golescu făcea cunoscut emigraților avinimentul lor ca șefi și adresa prin care mă numeau reprezentantul lor pe lângă înalta Poartă.

No. L.—*Circulara lui Eliad, Tell și N. Golescu
ca șefi ai emigrațiunei.*

„Dreptate, frăție,

„Luni la 24 Ianuarie s. v. s'a făcut adunarea de emigrați români din Paris la care s'a înfățișat d-nii Eliad și Tell ca trimiși plenipotenți din partea emigraților din Transilvania și recunoscuți Locotenenți, spre a lucra, în numele Românilor, dimpreună cu colegul D-lor d-l N. Golescu.

„Numărul celor de față emigrați în această sedință a fost de 18 și anume:

„D-nii Ștefan, Nicolae și Al. G. Golesci, I. Voinescu, Eliad, Tell, Gr. Grădișteanu, Pleșoianu, Christofi, Rosetti, N. Crețulescu, Paleologu, Teulescu, Petri, N. Ionescu, G. Crețeanu, Magheru (cel june) și I. I. Filipescu.

„După mai multe desbateri s'a făcut două propoziții: una de D-nii Rosetti și Crețulescu și cea-laltă de d-nii St. Golescu și I. Voinescu.

„Cea d'intăi coprinde cele următoare:

„Noi nu recunoascem de șefi cărmuitorii ai emigrației și ai cauzei române pe cei trei Români aleși de emigrația din Transilvania, ci voim „a se face altă alegere“.

„Cea din urmă precum urmează :

„Noi nu putem face altfel decât a recunoaște alegerea făcută de un mai mare număr de emigrați decât acela al emigraților de aici din Paris. D'aceea recunoaștem pe persoanele alese, însă provisoriu, până ne vom înțelege cu emigrații din Transilvania, căci am socotit de cuviință că ar fi mai bine să avem un guvern compus numai d'o singură persoană cu un consiliu de alți patru sau cinci“.

„In urmă aceste propoziții s'aũ pus la balotare, și cea d'întei a avut numai voturile celor ce aũ propus'o, iar cea d'a doua a unit majoritatea.

„Prin urmare s'aũ primit de capi ai emigrației române D-nii N. Golescu, I. Eliad și Ch. Tell, care vor lucra în cauza română. Această numire se face d-tale cunoscută spre a recunoaște în viitor de guvern al emigrației, până la a doua punere la cale, pe aceste trei persoane, către care și numai te vei îndrepta la orice împrejurare ce ar cere deslegare.

„I. Eliade, N. Golescu, Chr. Tell“.

No. XLV. — Adresa prin care Tell, N. Golescu și Eliad numesc pe Ion Ghica reprezentantul lor la Constantinopol.

„Dreptate, frăție.

„Domnule,

„Ca să se poată pune pe un drum cât ar sta prin putință mai energic și să se apere la diferentele cabinete drepturile Românilor călcate în picioare, emigrații români din Austria au aflat cu cale și au investit cu deplină putere neprecurmată pe subînsemnații, iar cei din Franța provisoriu ca să lucreze în cauza română spre a se da o soluțiune conformă cu drepturile ce ne consacră tratatele și vechile noastre datine exprimate prin proclamațiunea revoluțiunei.

„Dar ca jos însemnații să poată da curs însărcinării ce li s'a pus, ved necesitatea de a consulta și lucrările ce vei fi făcut D-ta lângă cabinetul unde ai fost acreditat. Prin urmare te invităm să binevoesci a ne comunica cât mai fără întârziere toate actele ce formă lucrările D-tale acolo.

„Credem de prisos, domnule, a adăoga, că gravitatea împrejurărilor nu suferă cea mai puțină amânare la răspunsul ce se așteaptă de la D-ta, și încă că deslușirile și amănuntele ce ne

vei da într'aceasta vor coprinde și o relație mai întinsă asupra cabinetului d'acolo, ca să ne putem orienta în calea pe care voim a pune lucrările noastre.

„Tot de odată, cunoscând credința, zelul și stăruința ce ai pus în trebile patriei în tot cursul de timp de când te afli pe lângă acel cabinet, te rugăm a primi ca și de acum înainte să fii reprezentantul drepturilor Românilor acolo, păstrându-ți aceeași misiune. Inșă ți se face cunoscut, că politica jos însemnaților este tot ceea ce au avut adevărații Români de la început și în tot cursul revoluțiunei, d'a reinnoi adică vechile noastre legături cu Inalta Poartă și d'a o convinge, în toate lucrările ce vom face, despre a noastră sinceritate și credință.

„Acesta este drumul ce ne-am tras și o abatere dintr'însul din partea D-tale va fi nu numai desavuată, ci supusă la răspundere înaintea tuturilor Românilor cărora mântuirea țerei le este atât de scumpă.

„Salutare și frăție !

„*Chr. Tell, N. Golescu, I. Eliad.*

„No. 8. — 1849, 8 (20) Fevruarie, Paris“.

Cestiunea care preocupa mai mult pe șefii emigrațiunei era cestiunea banilor ; gâlcevurile

și acușatiunile începură încă din zilele d'intăi, decum Eliad și Tell sosise la Sibiu. Acești doi șefi recunoscuți de emigrații din Transilvania aș cerut și aș adunat toți banii publici cari se aflaș asupra unora din emigrații, între cari vre-o 3000 de galbeni ce se aflaș la C. Bălcescu. Dar N. Bălcescu, refusând a da lui Eliade și lui Tell suma de 500 sau 600 de galbeni ce i se incredinșase de guvernul provisoriu pentru o misiune specială cu care fusese însărcinat, ȃicându-le că acei bani îi reserva a-i cheltui pentru patrie, iar nu pentru patrioții, această opunere deduse loc la vorbe grele și ofensătoare și chiar la provocări. Acum Locotenenții, credându-se omnipotenți aș adresat lui N. Bălcescu o notă cu caracter oficial, cerându-i acei bani, notă care a provocat din partea lui Bălcescu răsponsul următor.

— Transcriu tot odată și alte conturi câte am putut găsi între hărțile mele.

No. LXI. — *N. Bălcescu către Eliad, Tell și N. Golescu la Paris.*

„*Domnilor,*

„Am primit cu cel din urmă paquebot o hartie a d-voastră, prin care imi cereți cu multă

stăruință socoteală de bani ce s'aŭ lăsat la mine în Bucuresci, cum și d'a vă trimite suma ce va fi mai esistând.

„L'aceasta am onoare a vă respunde : că mai întâiu, ved cu mirare că d-voastră imi mai cereți o socoteală care v'am dat'o de atâtea ori la toți Români în deobște și la fie-care din d-voastră în parte. Dacă însă aveți plăcere a o mai afla odată, puteți a cere această sciință de la d. A. G. Golescu, la care am trimis'o de mai multă vreme, spre a o face cunoscut la toți cei ce vor avé curiositatea ca să o afle.

„In cât pentru cea ce se atinge de a vă trimite acești bani, n'o pociu, d-lor, face, și din această pricină :

„D-voastră sciți, d-lor, că acești bani rămași la mine din călătoria mea la Tarigrad când i-am adus înaintea d-voastră ca să vi-i întorc, mi s'a ȝis de către comitetul revoluționar (singura autoritate ce am cunoscut, câtă vreme a esistat) ca să-i păstrez până la a doua poruncă. Când am fost în Transilvania, după povața d-lui St. Golescu, plecând din țară i-am lăsat acolo, temându-mă să-i iaŭ cu mine, nesciind unde merg. Ca să-i iaŭ am așteptat porunca comitetului. Pentru acea am și refusat a-i da în Transilvania

la direcția orânduită pentru strângerea de asemenea bani.

„Maioritatea comitetului revoluționar aflându-se la Paris, am scris de atunci acolo prin d. A. G. Golescu, însărcinându-l ca să arate comitetului socoteala de bani ce se află la mine și că aștept să trimită a mi-i cere, adăogând numai că, ca membru al comitetului, aș dori ca acești bani să se cheltuiască în folosul patriei, iar nu al patrioților.

„După adresele de mai deunădi ce primisem aci, vădui că comitetul revoluționar s'a desființat, după voința majorității ce se afla acolo, și că d-voastră trei v'ați ales provisoriu de capi ai emigrației.

„Această alegere nu s'a părut regulată atât mie cât și la toată emigrația română d'aci, fiindcă emigrația din Paris v'aun dat votul (după cum se lămurește din jurnalul ce ne-ați trimes) presupunând că d-voastră ați fost aleși de emigrației din Transilvania de capi, ceea ce nu e adevărat.

„Comitetul revoluționar desfăcându-se fără a-mi trimite nici o hotărîre a sa asupra acestor bani, m'am cređut, d-lor, liber a disposa de dinșii în chipul ce voiü socoti mai folositor.

„Pentru aceea am primit propunerea ce mi-a

făcut'o mie d. A. G. Golescu, prin scrisoarea sa din 17 Fevruarie, d'a întemeia o foaie publică la Paris cu acești bani, care să apere cauza română; și i-am și scris că poate lua îndatorire pentru această sumă ce se află la mine.

„Dați voie, mă rog, d-lor, ca secretar al emigrației române d'aci, a vă arăta, că sunt însărcinat a vă cere sciințele următoare :

„1. Ce s'a făcut cu suma de bani depusă de d. N. Golescu în păstrarea d-lui Colqhoun?

„2. Ce s'a făcut cu sumele date de d. C. Bălcescu în păstrarea d-lor Tell și Eliad?

„Emigrația d'aci a aflat că d-lor au depus o parte din aceste sume în păstrarea direcției numite pentru aceasta în Transilvania, dar că peste puțin le-au luat în tot său în parte (nu scim?) sub pricinuire că merg în misiune în occident.

„Emigrația din Constantinopol nu privesce de regulată această lucrare, de vreme ce direcția din Transilvania nu era cap al emigrației și n'a fost autorisată de emigrații care au numit'o de a da asemenea misiune și d'a dispoza fără scirea lor de sume însemnate de bani.

„De acea emigrația din Constantinopol arată d-voastră dorința d'a vedé reintregite toate aceste sume ce s'au răspândit, sume de care va

avé mare trebuință capul emigrației ce se va numi.

„3. Ce s'a făcut cu suma ce a ramas în păstrare la d. C. Bălcescu ?

„Despre aceste puncturi subtinsemnatul roagă pe d-voastră a-l onora cu răspuns.

„Constantinopol, 24 (12) Martie 1849“.

(Minut-autograf al lui *N. Bălcescu*).

No. XLIII. — „*Cu împrumutare :*

D-ei Alexandrina Florescu	#	30
D-l Maior Teologu	"	30
" Chesar Bolliac	"	15
" Nicolae Alexandrescu	"	15
" Zătoreanu	"	10
" Nic. Apollonie	"	12
" Grigorie Zosima	"	20
" Iscovescu	"	10
" Băjescu	"	6
" Livaditi	"	6
" Vernescu	"	6
" Giurescu	"	4
" Baronzi	"	5
" Fălcoianu	"	5
" Lăzureanu	"	3
" Sergie Căpitanu	"	4
" Giuvara	"	2
" Șoimescu	"	1
" Duilie	"	2

Gratis :

Znagoveanului	#	10
D-l Aristia	"	10
" Bolintineanu prin d-l Teulescu	"	10
" Devus	"	10
" Pădeanu	"	10
" Toma Constandin	"	3
" Zanea	"	4
	#	253

„Adică galbeni două sute cinci-zeci și trei sunt a se primi de la cei de sus arătați, anume sub dispozițiile coprinse, și dacă vreunul din D-lor va tăgădui că nu a primit suma arătată la numele său, atunci pe de o parte va da înscris, iar pe de alta cel ce va fi rënduit cu stringerea acestor bani îmi va face cunoscut ca să-i dau dovezi care acum, atât pentru boala mea, cât și pentru neîndemânarea timpului nu le pot da d'împreună cu aceasta.

G. Nitzescu.

„1849, Fevr. 10, Sibiu.“

Bani dați :

Dați lui Marin, împrumut făcut lui N. Bălcescu, când a plecat cu Bălăceanu în Transilvania	10428
Dați lui N. Bălcescu când a plecat	10428
Trimiși Bălcescului Nicu la Paris	2142
Dați lui Duilie când a plecat în Transilvania	1000
Dați lui Zalic	640
Dați lui Andronic	180
Dați lui Nenișor	704

Dați lui Deivos	1500
Dați lui Alex. Manu	1605
Dați lui Filipescu	2000
Dați lui Barbu Bălcescu.	1300
Dați lui Czaika pentru Filipescu	2860
Pașapoartele	120
Dați de Grant lui Groppler la București	1240
Cheltuiți	<u>36147</u>

Comptul banilor primiți:

Imprumutați dela Marin Serghiescu și dați lui Bălcescu Nicu	10428
Dați de Nicolaé Golescu	350
Dați de D-na Zoe Golescu	400
Dați de emigrații de la Brussa	212
Lăsați la mine pentru călătoria lui Alex. Manu de la Constantinopol la Brussa	600
Primiți de Marin Sergiescu pentru Nenișor	805
Primiți dela București pentru Manu	755
Dela Constantin Florescu	150
Dela Costache Negri prin Marin	250
Dela Nicu Catargiu prin Marin	300
Dela Răducanu Ruset
Dela V. Alexandri prin Marin	250
Rămași la Marin din contribuția veche	600
Dela D-na Zinca Bălcescu # 299	<u>15398</u>
	30498
Dați de mine	5649
Total	<u>36147</u>
Cheltuiți	36147

No. LXIV. — *Listă de bani ce s'au adunat din contribuție:*

Lei

400 Cocoana Zinca Goleasca
 250 d. Costache Negri
 300 d. Nicu Catargiu
 300 d. Răducanu Rozet
 250 d. Vasile Alexandri
 180 d. Costache Polihronie
 150 d. Costache Florescul

1830

1500 d. Ion Ghica
 655 d. — Ghica
 755 Primiți pentru Manu
 805 Primiți pentru Nenișor
 2000 d. Ghica
 324 d. Ghica
 212 Dela Brusa
 690 Contribuție veche
 350 N. Golescu
 600 Bani dați de Turci

9021

1300 d. Ghica

10321 adică zece mii trei sute douăzeci și unul
 dați de persoanele jos însemnate.

5000 primiți dela d. Ghica.—Septembre 19.

15321 adică cincisprezece mii trei sute douăzeci și
 unul.

M. Sergiescu.

No. LXV. — *Listă de bani ce s'au cheltuit:*

Lei

10428 d. Nicu Bălcescu
 1000 d. Duillie

640 d. Zalic
180 d. Androne
704 d. Nenișor
1500 d. Deivos
1605 d. Manu
2000 d. Filipescu
120 3 pașapoarte
1300 Barbului Bălcescu
<hr/>
19477
950
<hr/>
20427

„Adecă Lei douezeci de mii patru sute douăzeci și șapte cheltuiți.

M. Sergiescu.

„Suma de lei cincisprezece mii No. 1500 venită (dela DD. Golești am primit'o, care s'a întrebuințat cum la vale se arată, adecă:

Lei 540 dați d-lui Racoviță.
4536 popriți de mine.
1080 ai Ioranului.
3000 trimiși în poliță la Brusa.
3245 în galbeni se află la mine spre a-i trimite la Brusa.
2600 asupra d-lui Ghica.
<hr/>
15000 suma.

„Și spre dovadă am dat aceasta în număr îndoit.

„Costantinopole la 25 Fevruarie 1851.

M. Serghiescu.

No. XXX. — *Procesul-verbal încheiat de adunarea emigraților în cestiunea banilor remași asupra lui N. Bălcescu.*

„Paris 1849. Noemvrie 13 (25.)

„*Domnul meu,*

„Insărcinat de adunarea emigraților români din Paris, ținută la 12 (24) ale acesteia, vii a vă comunica a ei decizie. Mai întâi sunteți poftit ca Mercuri la 16 (28) Noemvrie să binevoiți a vă afla față la adunarea ce este a se ține în locul bibliotecii române; și al doilea vi se alătură aci în copie jurnalul încheat în adunarea de ați, ca după dînsul să vă convingeți de necesitatea a vă afla față la adunarea viitoare.

„Salutare și frăție,

„(Subtînsemnat) *Paleologu.*

„Adresată d-lor Tell și N. Pleșoianu.

„Astăzi 24 Noemvrie, adunându-ne chemați de d. Bălcescu, audirăm socoteala ce ne dete de banii remași asupra-i și declarăm că acum ca și mai înainte suntem convinși că d. Bălcescu este cu adevărat onest.

„Auzind apoi hârtiile ce ne-a comunicat d. Gr. Marghiloman atingătoare de diferendul ce este între d. Bălcescu și d. Tell, declarăm că adunarea nu este competentă la aceasta.“

No. XXXII. — *Răspunsul lui Tell, Eliad și Pleșoianu la invitarea de a veni la adunarea emigraților ca să asiste la citirea procesului-verbal privitor la bani rămași asupra lui N. Bălcescu.*

„Adresa către d. Paleologu făcută de subț-insemnații.

„În prepusul ce este asupra d-lui N. Bălcescu că și-a însușit bani publici pe care încă îi ține asupra-și, a fost cestiunea de a hotări de o cam dată emigrația română, dacă purtarea d-lui a fost onestă sau nu, ca să se pótă apoi pune provisoriu în poziție a se măsura cu oamenii de la care cere satisfacție.

„Ce va hotări mai târziu țara despre banii proprii ai săi, aceasta este altă socoteală, și cea ce scie în convincția sa d. Tell, căruia d. N. Bălcescu în două rânduri l'a propus a împărți cu d-lui banii ce rău avea asupra-și și despre care d. Tell l'a reimpins, și aceasta este altă socoteală.

„Aci este vorba de a-și da fie-care emigrat părerea în conștiința sa după moralitatea de care este capabil și după experiența ce are, în puncturile următoare:

„1. Dacă merită mișcarea română și mai virtos toată emigrația de a fi pătată cu sfeterisirea de bani publici numai pentru două trei

miserabile condee, ce catastrofa repede nu a iertat a se regula și a rămas asupra vre-o doi trei indivizi?

„2. Dacă aceste individe se cuvinea a ține banii asupra-le și a-i cheltui după ale lor dorințe sau a le da în socoteala emigrației întregi sau a majorității, ori unde s'a aflat, care emigrație poartă întregă ponosul acestor banii?

„3. Dacă d. N. Bălcescu, unul din cei ce au avut asemenea banii, luând banii din visterie să plece cu o misie și neplecând, trebuia să-i ție asupra-și, sau să-i desfacă îndată, când avea timpul a-i întoarce?

„4. Dacă, după ce nu i-a întors și când o majoritate însemnătoare a emigrației l'a îndemnat să-și dea socoteala și să se ușureze de acești banii ce il vătăma foarte de a-i ține asupra-și, se cuvinea să răspundă categoric și pozitiv sau nu?

„5. Dacă supuindu-se în Brașov să-și dea socoteala și arătând că nu are banii asupra-și, și promitând a-i trimite din Semlin a fost onest să promită și să nu-i trimită și să-i ție până astăzi asupra-și sau să-i cheltuiască după voința sa arbitrară?

„6. După ce i-a scris comitetul numit de emigrația din Transilvania și recunoscut pro-

visoriu și de cea din Paris, ca să dea socoteală acelor bani ce era la dumnea-lui, se cuvine cel puțin a da socoteală, dacă nu spre îndestularea emigrației, încăl în avantajul său de a scutura după sine o bănuială ce-i făcea atâta rău. Dacă se cuvenea să întârzie atâta și să însemneze în parte când cu unul când cu altul prin scrisori particulare și cu vorbe la ureche, ca cu d. Tell și alții, în sarcina onoarei sale și în parte a emigrației întregi?

„7. Și în fine dacă niște bani ce nu sunt proprietatea cui-va, după ce se ține afară din forme asupra-și și după ce se codesce cine-va și de a-i răspunde și de a-și da socoteala către cei ce suferă rușinea și sarcina lor; dacă în cele dupe urmă se poate cine-va plăti de dinșii numai cu vorba că s'a cheltuit, sau dacă, răspundându-i în cele din urmă cu atâta silă și nu de bună-voie; ce? poate fi scăpat de vina sau cel puțin de pata de sefestruiere, pentru că tot hoțul prins întoarce în fine cele furate sau în natură sau în pielea sa, cu întoarcerea însă nu se spală și de numele ce-l merită?

„Acestea sunt întrebările și asupra lor este invitat fie-care a-și da categoric opiniunea sub a sa susemnătură.

„Aceasta a fost cestiunea și pentru aceasta

s'a întrebât opinia celor *maturi* și competenți Români și din Paris, iar nu pentru a se aduna cu loc fără loc, cu timp fără timp, cu competență saŭ necompetență, spre a forma la comitete din care experiența a învederat că nu ese nimic esențial serios saŭ cel puțin agreabil.

„Inșă, în loc de a se pronunța asupra acestor mai sus puncturi și a-și da fie-care opinia oricare va avé despre d. N. Bălcescu, se vedŭ un jurnal și o invitație subscrisă de doispredece inși ce nu formează nici majoritatea emigrației din Paris și din care cei mai mulți sunt necompetenți de a face asemenea invitări, mai virtos josînsemnații.

„Vedându-se josînsemnații chemați spre a ne aduna spre formarea unui nou comitet și a-și da socoteala și vedënd pe cei ce figurează ca invitatori, se simt. nevoiți odată pentru totdeauna a se exprima cu această ocașie curat și limpede, ca să înceteze de ađi înainte către dinșii orice fel de invitări de asemenea natură și a nu se mai vedé espuși, după cum aŭ mai fost odată; josînsemnații, atât către d-nii invitatori cât și către toți emigrații competenți din Paris, fac cunoscut că în vârsta în care se află, în principiul pe care aŭ jurat odată și însărcinarea ce aŭ dela o mare parte a emigrației nu pot

nică primi invitații nici asista la adunări formale, unde se află față mădulari de aceste patru categorii:

„1. Unde sunt bărbații ce au eșit din principiile programei mișcării Românilor și s'au declarat prin publicări de ostilități și neplăcuți Turcilor, cărora Români s'au declarat a fi prieteni.

„2. Unde se află oamenii asupra cărora este o murmură surdă și gravă de un atentat oarecare asupra fostului domn al țării, faptă sașă pată în contra programei nației. Pană când acești jună nu se vor disculpa sașă scutura de năpasta ce este asupra-le, cu toată buna-voință și considerația despre trecutul d-lor, josînsemnației nu pot primi invitații pentru trebă comune ale emigrației nici a se afla față cu d-lor a delibera despre dinsele.

„3. Unde se află față oameni cari s'au înfruntat în față la Rucăl de trădători, cari s'au pus de din dos în categoria de a fi în relații cu vrăjmașii causei și acum își cerșesc unul altuia opinia și ajutorul; oră cei ce au scos asemenea vorbe grave au fost în drept să le scoată și atunci adunările se cuvina a fi prudente, sașă că cei ce le-au suferit au fost victime și atunci nici într'o limbă nici într'o mo-

rală nu se chiamă onest. Aici e o dilemă de *trădător și calomniator*, și nici unii nici alții nu-și aū locul în chibsuiri de oameni maturi și pățiți.

„4. Unde, ca să se înmulțească numărul votanților unei fracțiuni, se chiamă și junii nevirstnici, necompetenți a delibera, cu toată curăția, demnitatea și onestitatea d-lor.

„Mai toate subsemnăturile celor doi-spre-dece învitatōri sunt de una sau de alta dintr'aceste patru categorii, și prin urmare josînsemnații spre sciință fac cunoscut că nu pot veni la chemare și nici că vor mai primi învitatōri orī corespondenții formale cu asemenea persoane, orī care le vor fi relațiiile personale cu dînsele ca oameni privați.

„Cāt însă pentru darea socotelei ce ar pute să ni se ceară, fac cunoscut toatei emigrației că și-aū dat'o odată în pragul țērii înaintea unei majorității însemnate în Transilvania și, de va cere trebuința, o vor mai da orī când la cei ce sunt competenți a le o cere spre sciință și însuși a vrășmașilor lor.

„*I. Eliade, Chr. Tell, N. Pleșoianu.*

Cu toate observațiunile ce li s'au făcut și cu toate apelurile la concordie, clevetirile și calomniile n'au putut înceta; din contra ura și discordia semănată de foștii noștri Locotenenți mergea tot crescând. Daă aci ca specimen o epistolă politico-filosofică a lui Eliad adresată emigraților dela Brusa⁽¹⁾, cari plăteau prin contribuțiuni generoase tipărirea elucubrațiunilor unui spirit bolnav și fantast, precum scrierea următoare:

No. XXVI.

„
 „Je me suis retiré de mon pays, je me suis séparé de mes enfants. Aux pieds des Carpathes je me suis arrêté pour reposer ma tête sur le seuil de ma patrie.

„Je vis mes frères livrés à la fureur des Cosaks, fouetés et mis aux fers. J'entendis les lamentations des justes, les cris et les pleurs des paysans.

„Hommes et femmes, vieillards et enfants, bétail, vivres et champs la proie de l'ennemi;

1) Manuscrisul trimis la Brusa diferă în câte-va locuri de cea ce a tipărit mai în urmă în „Souvenirs et impressions d'un proscrit par J. Héliade Radulesco“, Paris 1850, p. 5-11, dar sensul și stilul este același.

la prière et la malédiction, les pleurs et les gémissements se mêlant aux mugissements des taureaux.

„L'intelligence étouffée ou banie, la matière détruite ou usurpée, les droits violés, la patrie trahie et agonisante.

„Rien n'effraya mon âme comme le spectacle de la débauche: les filles de la corruption fêtant l'arrivée de l'ennemi de Dieu et des hommes.

„Les femmes qui professaient la vertu et le patriotisme forcées par leurs maris d'ouvrir les premières leurs salons à la joie, et comme des bacantes danser sur le tombeau de la nationalité. Mon âme recula et mes yeux n'eurent plus des larmes.

„Je pris la fuite et la terre fuyait sous mes pas; jour et nuit je marchais et au bout de quinze jours j'étais encore sur les frontières de mon pays natal.

„A la St. Nicolas j'étais à Orsova. Hélas! non loin de moi j'entendis célébrer dans ma patrie le jour onomastique du Czar.

„On chantait peut-être le Te-Deum. Blasphème! je me suis écrié. Mon âme fit un bond et m'abandonna en cherchant la vengeance.

„Insensé! je cherchais... la foudre, j'invo-

quais tous les désastres, j'avais besoin d'un cataclisme, car j'étais dévoré par le besoin d'écraser le tyran, d'annéantir son armée.

„Ah! si la terre pouvait s'ouvrir et engloutir à la fois Cosaks et hommes, le tyran et moi!

„Et je ne me suis senti fatigué, épuisé, que lorsque j'ai vu ma faiblesse... Je ris de douleur; et mon desespoir fut longtemps muet.

„On chante encore peut être, me suis-je dit, chante toi aussi, mon âme et j'invoquais les chérubins vengeurs, les génies des anathèmes bibliques.

„Il me fallait cette harpe sur laquelle David entonna le psaume qui prédit l'extermination de la race de l'impie et de l'injuste.

„Pauvre proscrit et fugitif! tu n'as que ta voix.

„Et mon âme dans son ardeur se maria aux âmes de tous mes frères qui gémissaient en Roumanie, des toutes les victimes qui sont tombées sous les coups de ce bourreau.

„Ma voix emprunta toutes leurs voix et entonna le chant des imprécations. Si le tyran eut été capable de remords, j'aurais invoqué ce génie vengeur de Dieu et des hommes.

I. — „Pleure ma patrie, je pleure avec toi ;

chante et je t'accompagne ; nos accents sont ceux de la douleur.

J'entends tes coursiers... ils ne précèdent pas les noces de tes enfants ; leurs hénissements accompagnent le chant funèbre.

„Tes cloches annoncent une mort : les assassins et leurs complices dansent sur ton corps sanglant.

„Célèbre ma patrie, chante ton Te-Deum ; le ris du malheur est plus lugubre que les cris des mourants.

„Ton chant ressemble au mien. Adresse toi à Dieu, je m'adresse au Czar. C'est le jour de son nom. L'année prochaine ses enfants hurleront ou danseront sur sa tombe.

„Il est plein de joie aujourd'hui ; il remplit la coupe qui écume a ses lèvres ; la musique lui annonce les toasts de ses flatteurs.

„Chante ma patrie, je chante avec toi.

II.—„Hourra ! Cosak... je me présente aussi festin. Je viens porter aussi un toast : A la république moscovite, Cosaks, buvez, rejouissez vous !

„Hé bien ! Czar, pourquoi t'arrêtes tu?... Puissant imposteur, profanateur de la croix, bourreau couronné, c'est à toi que je m'adresse.

„C'est la St. Nicolas aujourd'hui. C'est le saint dont tu profanes le nom qui m'a envoyé, car, vois tu, il y a quinze jours que je ne puis pas m'éloigner de ma patrie pour être témoin de cette solennité.

„Tu étais bien gai. Pourquoi es tu devenu pâle? quelle est cette rage qui t'étouffe?

„Je porte à la posterité de ta nation, à la délivrance de ton peuple, je porte à sa liberté.

III.—„Au nom du Dieu qui m'inspire je t'arrache de ton pouvoir, je te dépouille de ta grandeur mensongère, et dans toute ta misérable nudité, je te jette à la face du monde, aux pieds de ce Dieu que tu profanes.

„Je te livre à la malédiction des générations futures, de ton peuple, ta victime et de ta posterité même.

„Je te livre aux anathèmes de ce clergé même qui est devenu l'organe de ta volonté impie.

„Satan a fait de toi son fils bien aimé, son esprit est devenu ton âme.

„Antichriste des derniers temps! Ce n'est pas ma colère sacrée qui te désigne par ton véritable nom; c'est la vérité, la justice divine, ce sont tes oeuvres.

IV. — „Ma patrie et ma famille sont devenues la proie de ta rage. Vampire incarné dans le bâtard des Romanows! Tu as déchiré la chaire de mes frères, tu as sucé leur sang, tu as desséché la moelle de leurs os.

„Tu prépares des fers à l'humanité entière, tu viens comme un cataclisme engloutir dans les vagues de tes hordes, dans la mort morale, toutes les âmes, en les préparant par l'esclavage au service de ton véritable père.

V. — „Tes enfants te maudiront comme tes frères, excepté toi, ont maudit tous ces tyrans et toutes ces femmes adultères qui ont régné sur le même trône d'où tu combats aujourd'hui Christ et ses Evangiles.

„A chacun selon ses oeuvres, et voilà de ma part ton salaire. C'est le gage de ma haine que je lègue à ma postérité contre la tienne.

„Oui, tu trembles, tyran, car ton règne est passé, ton heure a sonné: le milieu de ce siècle verra ta chute. Je reviendrai l'année prochaine prier sur ta tombe, prier pour ton âme et saluer la liberté de la Pologne. La Musique a cessé... Continuez malheureux... Hourra! Vive la liberté moscovite.“

X.

În vara anului 1849 foștii noștri locotenenți întorcându-se la Paris din călătoria ce făcuse până la Constantinopol și îndărăt, începură o lucrare de acțiune și influență sistematică asupra emigraților, mai ales asupra celor deținuți la Brussa, la care pare că se interesa mai mult Eliad. Dați aci ca specimen câte-va scrieri și epistole colective și private cari mi s'au dat la 1854 de Dumitrache Florescu, care a fost arhivarul emigraților din Brussa, și la care au ramas toate acele hârtii, când acei emigrați unul câte unul s'au împrăștiat. La pornirea lui D. Florescu din Constantinopol, întovărășindu-l eu pe avisul frances Le Narval, comandat de amiralul Egelmans atunci locotenent de vassel (lieutenant

de vaisseau), care a avut gentileța d'a-l lua până la Marsilia pe vaporul ce comanda, D. Florescu mi-a remis mie un pachet care conținea corespondențe scrise cele mai multe chiar de mâna autorilor.

Din alăturata corespondență se poate vedea cât de mare era iubirea și încrederea acelor tineri în Eliad.

Epistola cu care încep este o lecție de morală politică și socială cu care voesce să lumineze pe tinerii români și să-i inițieze în viața politică.

No. XXXVIII. — *Eliad către deținuții de la Brussa.* ⁽¹⁾

„Dreptate, Frăție !

„Fraților din Brussa !

I.

„Cată bucurie mi-aduse scrisoarea D-văstră din 1 (13) Octomvrie, prin care se vede și uniunea și patriotismul D-voastră al tuturilor la formarea unui fond necesar a susține cauza prin

1) În broșura tipărită „Epistole și acte“ textul este schimbat p. 27-41.

tipar, pe atâta m'aă întristat scrisorile din urmă din 27 ale mai multora din D-voastră care cuprind desbaterile tempestuoase ce discordia întărită între D-voastră.

„Resultatul acestor desbateri nu fū, după cum se vede, decât o desbinare fatală și o pronunțare curată a două câmpuri.

„Până când emigrația curată, nepătată nici de ambiții trecute, nici de prepusuri, nici de încercări fatale causei, această emigrație dic, până când avea un singur cuget de a profesa și a susține acele 22 de articole decretate și proclamate de Poporul român ce ne făcū pe toți a ne glorifica cu acest nume, până atunci nimeni nu putea dice că sunt două câmpuri, pentru că cealaltă parte a emigrației nu era decât de nisce depărtați ôre-cum pentru felurimi de cuvinte bine-cuvintate.

„În cele 22 articole nu se dice a ierta și a delibera cu oameni ce se întind a pune mână sacrilege pe bani publici, pentru că asemenea iertări de față nu se făcea nici în timpii trecuți.

„În cele 22 articole nu se dice că cei prepuși cu dreptul saă nedreptul de atentat se poată figura de alegători ori aleși până nu se vor disculpa. Asemenea legi, nu le pot priimi nici barbarii. Țera și mișcarea ei n'a fost solidară

la un asemenea atentat (de va fi fost), și oamenii mișcării a delibera cu prepușii este ca și când s'ar încărca mișcarea cu răspunderea.

„Cele 22 articole nu dic că cei ce au întreprins mișcarea să poată face cauză comună cu reacționarii, să conspire a o aresta și a lega pe frații lor. O asemenea morală, un asemenea caracter nu este iertat nici între tâlhari, și nu cred să'l iertați și D-vóstră fraților, bărbați ce v'ați sculat a reforma o societate și vă puteți dice apostoli și martiri ai unei cauze sacre!

„Așa dar, ca să încheiū, până când o mică facțiune se compunea numai de asemenea individe, aceea nu se putea numi câmp. Când însă acest mic număr se poate îndoi cu Români de care Patria se putu onora pentru curăția, zelul și abnegația lor, cu ómenii ce și-au păstrat viața pură; atunci numai acei oameni singuri compun un câmp, care unit cu facțiunea sus disă face un câmp considerabil de victime.

„Acum avem două câmpuri, cum se vede: unul constituțional și altul cu un cuget mare mare, ce datează de la Mihaï Bravul, rechemat de P. Jorgovici, P. Maior, S. Clain, G. Lazăr etc. etc. și pe care nici Transilvănenii, nici Moldovenii, nici Români nu credură de înțelept a-l manifesta, fiind un obiect nematur deși desiderabil, fiind

un obiect la a căruia realizare numai timpul și împrejurările pot lucra cu rezultat.

„Ca să ne arate nebuni, capii, visători de ne-
posibil, și prin urmare turburători în vanit (?) de
ordine și pace, manifestul din Petersburg din Iulie
1848 ne calomnia de visători și întreprindători a
realiza acest cuget. Ca să întărite asupra noastră
Austria, Turcia și însuși rivalitatea Ungariei;
spre a respinge și persecuta orice element ro-
mân, și spre a face a se închide poarta oricărui
Român ce va veni la vre-una din puterile ce au
garantat integritatea Imperiului Otoman. Țeara
întreagă, guvernul ei au protestat asupra acestei
infernale calomnii și astăzi, cine vine să înve-
dereze Turciei și Europei că nu Rusia a mințit,
ci Români mințeau când făceau pe prudenții, pe
positivii, pe adeverații politici? Cine vine, frați-
lor, să mărturisească aceasta, făcându-vă a vă
amăgi după doctrinele lor cele perfide?

„Complicii Odobescului și Solomon, rudele
lui Mavru, cu care fac parte redactorii și au-
torii articolului învitatător Românilor să cadă cu
inima și cu capul a primi pe Muscali, subsem-
nătorii comitetului dis democratic etc. etc. Cer-
cetați pe toți, luați-le șirul relațiilor, rudeni, al
doctrinelor, al faptelor din țară și în emigrație;
și vedeți apoi și reserva lor nu se exprimă ei

d'a dreptul cu asemenea cugete, nu scrie ei, ci pe D-voastră vă pune a vă exprima; și când fac câte o neconsecvență gravă, pe D-voastră vă pun a-i apăra; se pronunță din nenorocire două câmpuri și se despart de principiile autonomiei și suzeranității, se fac partizanii celor ce s'au cercat a ne despărți de Turcia, aceia pe cari Turcia, după ce i-a ținut cu pensii, este dispusă a-i trimite spre învățatură aiurea. Nu fraților! nu vă faceți victime involontare, ajutând planurilor și calomniilor inamicilor frumoasei și legalei noastre cause.

„Să dicem că din fatalitate s'au despărțit aste două câmpuri. Eu firesc nu pot fi decât cu cei ce au profesat principiile mele și eu pe ale lor. Sunt cu cea ce au profesat țeara și emigrația română, matură și curată, ce ați profesat cu toții, fraților, până mai deunădi.

„Dv. mi-ați trimis nisce bani, despre a căror primire v'am răspuns cu poșta trecută; destinată lor este spre a pleda cauza prin tipar; însă care cauză să pledez? Acea ce au proclamat Români în țară, sau pe a ajutătorilor calomniilor muscălești? De va fi cea d'a doua, eu nu sunt omul; de va fi cea d'antéiū, cum dați banii unii pentru o cauză, și apoi susțineți pe cei ce vă îmbrăncesc a vă compromite chiar cauza.

II.

„Să venim și la expresiile ce mi-aș făcut și la cugetările ce deșteptară în mine scrisorile din urmă ce primisem de la D-voastră și puncturile desbaterilor ce avurăți.

„Până să vă spui de altele, voi să mă încerc a vă vorbi despre politica, în care unii dintre Români trec atât de eminent și necesarii „cutare și cutare, dic unii dintre D-voastre, sunt „cu adevărat ast-fel și ast-fel, însă ce să le faci? „Sunt capete politice, sunt capabili, au energie etc. etc.“

„Intrebatu-v'ăți vre odată fraților ce este politica? este ea o știință, o artă, un talent, o deprindere? o știință numai sau rezultatul altor științe, al unui studiu profund și filosofic al individelor, popolilor, al istoriei și al nației mai virtos în care se dă cine-va de politic și d'a politic voesce a-și servi?

„Până nu ne dăm definiția despre un obiect, este semn că prea puțin cunoaștem acel obiect și oamenii ce-l profesă.

„Politic vine de la *polis*, cetate, sau mai bine stat. Omul sălbatic bine vedeți că nu e un politic, nu e adevărat om de cetate, sau mai vir-

toș bărbat de stat. Când însă începe a cugeta d'a se uni pe sine și pe alții în societate și a forma un stat, știința politică se începe atuncea într'însul și se dezvoltă gradual după meditațiile, studiile și experiențele sale.

„Cu cât politicul cunoaște mai bine nevoile și necesitățile omului ca individ și ca om colectiv, ca societate; cu cât cunoaște mai bine poziția, costumele, deprinderile, moravurile, caracterul, gustul popoului, pe care voesce a-l conduce, cu atâta este un politic mai luminat.

„Cu cât cine-va este politic mai luminat, cu atât întreprinderile sale în folosul comun reies la capăt mai fericite, faptele sale au rezultate mai folositoare, legile sale sunt mai suportabile, mai durabile, pentru că sunt mai conforme cu natura omului și poziția fizică ori morală, ori geografică a popoului său.

„Licurg fu mai politic decât contemporanii săi, concetățeni (ce cunoaștem); Solon mai politic decât ai săi; Numa decât amîndoi poate; Brutu și Colatin soțul său mai politici decât câte trei cei de sus, pentru că statul lor fuse mai bine primit de popul și mai susținut; constituția lor dură mai mult decât ale celor de sus, și pentru că știința politică în părinții Republicei Romei fû crescută cu bunele celor dinaintea lor și

însuși cu cunoștința relelor acelora. Din doi Regi ai Spartei eșiră doi consuli ai Romei, fără însă a fi pe viață; din primii magistrați electivi ai Atenei eși alegerea consulilor, și se făcù Republica Romei să fie mai puțin supusă tiraniei acelorași persoane și să dure mai mult decât a Spartei și a Atenei. Din Patricii și Plebeii lui Romul și Numa, cei ce mai remaseră născură iar atâtea calamități civile, și până în urmă veni și căderea Republicei; căci aceasta fù o instituție de privilegii născătoare, de rivalități și ure juste, instituție antinaturală, iată debilitatea sau purinătatea politicei brutană și Republica lui cădù, căci purtă în sinul său, un princip de moartea ce o rodea: o aristocrație. Moisi fù mai politic decât cei de sus, și legile lui durară prin toate persecuțiile atâtea mii de ani; ele produsera Christianismul; și Luther, cu cât se apropia mai mult de Moisi, cu atât fù mai mare politic decât toți.

„Crist fù și mai politic decât toți. Legile lui fură și mai ușoare. El nu veni a distruge, ci a împlini ale lui Moisi și lăsă câmpul a mai împlini și alții, căci cunoscea natura progresivă a omului; împlinătorii nu fură unii considerați de dinsul ca apostati ci ca frați ai săi. Să venim la timp mai aproape de noi. Petru cel mare al Rusiei

și Frederic al Prusiei fură iar politici, pentru că mai înteiū își studiaseră populi pe cari ajunseră a-î cunoasce ca pe degete; studiară istoria și populi Europei, și intrevădură și un viitor. Să mai vorbim în general: pentru tot timpul și pentru tot locul a face un stat, o cetate, o polis, sau a lucra d'a politic, este a forma individe, familii, mai înteiū grupe mici; a le organiza după principiile în care voesce cine-va a le forma.

„Din familii sau grupe bine formate se închee societate bine formată și durabilă după legile ce o imbină sau o desbină. Așa se formează o societate din cetăți, familii și individe, ca și o armată în regimente, companii și soldați.

„Societatea mai înteiū e locală, parțială de cetate, de sat; apoi sat cu sat, cetate cu cetate, provincie cu provincie până faci o nație, și apoi nație cu nație până se face o umanitate.

„Asta e lucrul secolilor, timpul, cel d'nteiū ministru al lui Dumneșeu, și acei oameni sunt politici mari cari calculă, mēsoară, cumpănesc și administră timpul și predestină ca tot lucrul să se facă la timp și la locul său.

„Individ, familie, grupă sau seminție, sat

saū cetate, provincie, nație, umanitate sunt idei vechi antice, și au intrat în domeniul științei colective și universale. Cine ese cu aceste idei nu ne spune nimica nouă, când le combină însă bine și le predestină ordinea ne face să credem, că are un metod, o manieră de a procede în sistema sa. Cine vë spune că poate organiza oaste până nu va învăța soldații și va organiza companii și regimente, acela ori e amăgitor ori va să amăgească. Cine vë spune că poate astăzi forma umanitate, până nu se vor prepara nații și până nu vor eși acestea din întunericul în care le-au adus tiranii lor, acela ori e amăgit saū vrea să amăgească. Cine vë spune că poate iar astăzi forma o nație până nu va prepara, curăți, lumina și organiza părțile ei, începând de la provincialismu, acela saū e amăgit saū vrea să amăgească.

„Cine vë spune că poate forma o provincie, o cetate, o familie încă armonică, până nu va prepara și lumina, moralisa individele, acela ori e amăgit ori va să amăgească.

„Pentru aceasta, printr'o lege providențială ce nu suferă salt, popoli încep mai întâi de la luminare ori învățatură particulară a individelor prin apostolat, prin școale, prin tipar, prin teatru, prin biserică etc. etc. ; și încep mai întâi de

la limbă, căci ea este organul prin care se comunică ideile, căci ea e cea d'întîi legătură ce leagă o nație mai mult decît religia. Uitați-vă la Unguri, ei profesă trei și patru religii, și dacă o limbă, o nație formează.

„Elinii avură mai întîi Orfei, Rapsodii și Aedii ce prepara individele, și apoi Licurgii și Solonii formară societăți. Italia avu asemenea mai întîi și apoi un Numa ce formă o Romă, și apoi un Brutu a căruia Republică da o nație.

„Lazăr Gheorghe ar fi fost un nebun, un copil, dacă doritor cum era de o Românie tare și unită, și-ar fi pierdut timpul ca un cavaler vînturător a proclama o Dacie, și nu ar fi venit într'un colț, într'o vizuină, după cum era atunci covăcîria din S-tu Sava, ca să formeze cați-va dascălași, căror să le dea misiune a prepara oare-cum Bucureștii și țeara, mai apoi, prin adepții lor însciințînd-o pe toată ziua cu vorba și cu tiparul a realiza o provincie, două pe aceleași baze și legi liberale.

„Poate cine-va din Români dice că după atâtea sacrificiuri se formă înca o provincie unde-va? La ce pot astăzi a se bucura Muntenii? Cu ce Moldovenii? la ce Transilvanii?

„Nu e Român, fraților, care să nu ardă în sufletul său a se realiza odată o Românie tare

și unită, precum nu era Israelit acela ce nu dorea realizarea aceluși Ierusalim ideal. Această dorință patriotică nu e o crimă ca s'o ascundă un Român ci este un cuget, o credință ; și nici o lege nu pedepsește cugetul orî-care va fi, necum un cuget lăudabil. Fapta se pedepsește, când merită a fi pedepsită pentru paguba ce aduce.

„Acest cuget l-a avut toți antenații noștri ce ne-au lăsat de moștenire ideile și misiunea lor. Această dorință am avut-o și noi, însă realizarea ei, depinde de la legile eterne ale Provedinței ce unesce atom cu atom a forma abur, abur cu abur a forma picătură, picătură cu picătură a forma ploae orî sorgente, sorgintă cu sorgintă a forma riurel, apoi riuri, apoi fluvii, apoi mare și iar d'a capo. Turcul aspiră la binele său comun, și cu cât aspiră cu atât e mai lăudabil. Grecul, Italianul, Germanul, asemenea ; și Românul adică de ce să nu-i fie iertat să aspire ca să dea și el o parte nobilă și liberă acelei umanități la care astăzi visează toate popoarele.

„Nu e cugetul, iar o țic, crimă, ci fapta când se face cu paguba cuiva, și ca prematură seamănă o încercare de neposibil.

„Popoarele toate se sculară la 1848 și se sculară și Români. Tronurile tremurau și șovăeau, pentru că noi toți nu proclamaserăm atunci de-

cât posibilul și dreptul, după legi și tractate! Nu cum-va atunci nu sciam toți visele de aur ale antinaților noștri? Pentru ce, fraților? Pentru ce salt în natură nu se face? Pentru că cu dreptul am fi întăritat asupra noastră și Turcii și Austriacii și chiar Ungurii și cabinetele Europei, și pentru că tot Românul înțelept n'ar fi cutezat să ia parte într'o mișcare ce ar fi aridicată stindardul revoltei și ar fi cugetat a se bate pe uscat și pe apă cu atâtea puteri.

„Avem autonomia? Putem reforma legile, și nu ne poate nimeni împedica decât cu violația. Suntem sub umbra suzeranității? Engles, Frances, Neamț, cată să respecteze integritatea Imperiului Otoman, și Muscalii cată să se tragă la locul lor.

„Aste două principii am proclamat, și pentru aceasta poporul veni ca la nuntă, pentru aceasta Turcia nu ne trată ca inamică, pentru aceasta putem striga în tot-deauna că invazia rusă este o violare, pentru aceasta și de ne vom perde noi, cauza noastră nu e percută și dreptul este în partea noastră ori la ce *judecată* va veni odată timpul a ne înfățișa.

„Noi cu toții întreprinserăm mișcarea, luărăm de basă principiile ei. Jurărăm pe dinsele bune sau rele să facem o manifestație domestică,

ca să dic așa, provincială, fără a amesteca pe alții compromițându-i pe ei și pe noi. Cum ați fi numit oare, fraților, când său toți său unii din noi, ar fi dat pe față cugetul său principiele noastre mai 'nainte de timp și de resuflarea mișcării? De am fi făcut una ca aceasta, cu toții s'ar fi numit impolitic, imprudent, copilăresc. De ar fi făcut o parte său unul din noi, s'ar fi numit trădare.

„Să punem acum o suposiție, un ipotes. *Nota bene.* Să punem că s'ar fi organizat o provincie Română, său e aproape de a se organiza. Să punem că visul de aur începe a se arăta des fie-căruia: „mișcă-te băete, cearcă Române, vor-„besce, lucrează, expune-te, căci visul tău se aproape de a se realiza.“ Să punem că mai înteiū începe unul (care numai împins de Muscal să nu fie), încep mai mulți a cugeta la mijloacele întreprinderii, a cerca mințile, a le prepara, a le aduce până intru a se organiza într'un comitet, spre a pune pe drum fapta, a face propaganda necesarie și predestina timpul resuflării.

„Cum ați numi, fraților, atunci când acei oameni ș'ar da pe față cugetul mai 'nainte și chiar d'a se constitua un comitet oare-care? fără îndoială, că numai politici nu i-ați numi, ba nici oameni de rënd cu sensul comun.

„Să venim la aplicație. Unii din noi se îndatorară solemn cu toți a realiza în anul trecut o mișcare domestică, provincială, legală sau legitimă, după limbajul diplomatic; primară principiile mișcării și jurară pe biata onoare a lor, cât avură, a fi discreți, sinceri, fideli unul altuia, fideli și amici Turcilor și a fugi pe cât se poate și la începutul faptii și în timpul său în mijlocul ei de orice pată de sânge și desordine.

„Apoi acei unii, fac cauză comună dela prima di a mișcării cu Odobescul și Solomon a aresta și lega guvernul proclamat de popol din sinul aceluiași comitet. Acei unii fac pe demagogi, invitând poporul în contra principiilor a se bate cu Turcii, când poporul n'avea nici de unele. Acei unii critică și sfășie pe cei-lalți, pentru ce să fie următorii principiilor în care s'au îndatorat, pentru că n'au pus îndată cu voce, cu forța mâna pe bani publici și particulari, cu violăție chiar, și să aibă apoi mijloace de a se bate; și când fac această critică? când ved că Ungurii, ce avură și bani și arme pe care să poată da bani și brațe mai deprinse la resbel și cetăți fortificate și număr mai mare, și capacități mai multe și mai varie, și o instrucție mai veche, și ciocol mai puțin, căci toți se lepădaseră mai dinainte de dreptul iabăciei, Ungurii, dic, cădură până în

cele din urmă prada inamicului multiplicat și Georgeilor. Apoi tot acești uniți publică broșure asupra Turcilor, protestă copilăresce după tărîm ilegal, propun să schimbe la stăpâni și să cadă din suzeranitate.

„Apoi tot acești uniți și cu alții, declară astăzi principiile cu care ne calomnia politica moscovită :

„Politici, numiți Dv. asemenea fapte și neconsecințe ?

„Una din primele calități după dreptate ale unui politic adevărat, este de a fi consecuent și atunci acești uniți se vor pute oare-cum a se numi politici, ba mai bine diplomatici, când din nenorocire va veni odată o zi fatală, (care cred că se grăbesc s'o aducă) când ei vor pute să ne dică în față: „oameni simpli și creduli, proștilor, eu mai 'nainte de cauza voastră, m'am fost îndatorat altă cauză a servi, și nu mi-am pus toate puterile. Nu am investit toate formele ca să mă pot strecura și intra în rerunchii comitetului vostru revoluționar, decât ca să vă știu mișcările și să vă paralis faptele în folosul causei căreia serveam fidel; nu m'am pus în Constantinopoli, de unde să mă înțeleg cu ai mei, decât ca să vă am cheia în mâna mea. Nu mi-am dis până astăzi că sunt d'ai voștri, decât ca

orî-ce voiû face în contra interesurilor turcești și ale voastre, să cadă în răspunderea toată a voastră și să vă compromit cauza. Acum când n'aveți ce mai lucra, nici ce mai spera, când cauza care serveam e în triumful său, când eu mi-am luat plata pe larg dela Domnul meu cel mai adevărat, și când vă vedę atât de căduți în cât vă pot insulta fără teamă și a vă spune în față curat cine sunt și cum v'am îmbrobodit și v'am jucat ; acum spuneți-mi, n'am fost un diplomat, un politic ?" — „Așa Escelență orî Măria ta, politic ai fost, însă nu politic infernal, și noi n'avem de ce să te numim Iuda căci numele cel bun ți-e destul ca să ajungî foarte popular cu dînsul, în ura și blestemul Românilor.“

„Cu astă condiție, fraților, acei uniî pot fi cu adevărat, capete, cum se dic ele, politice orî diplomatice, după înțelesul lor (eu însă am un alt înțeles pe care 'l voiû desvolta mai jos) iar alt-fel credându-i de curați, cum mi-ar plăcé și mie să-i cred, sunt tot ce a scos România vre odată mai copilăresc, mai neconsecuent, mai compromitător, mai bādăran boerit în politică, adică... însă veți vedé mai la vale expresia.

„Este politica lui Bourgeois Gentilhomme. El abia se veduse ceva, orî credea că e ceva și vrea să facă, să crape dracu, pe fie-sa com-

tesă, sau cine știe ce, că am uitat și eu ca om.

„— Frate, îi zicea nevasta, lasă s'o dăm după un om de potriva noastră. Eu n'am mai fost comtesă și am ținut casă.

„— Tacî proasto, zicea bădăranu, nu mă necăjiți mai mult, c'apoi îndată o fac marchisă, princesă, regină.... Până se pomeni bietul om, el, un curat Mamamuși de sus până jos, și apoi arra arra bastonara etc. etc.

„Norocire că nevasta și fata ce nu visa la d'al de alea, se căpuiseră d'un ginere pe potriva lor.

„Românii vrură să realizeze o provincie, două, bine organizate, pe potriva lor, sub umbra Turciei. Nu politiciii noștri cei mari, nu bătaia pe uscat și pe apă, nu, apoi democrații și mai multe nu vor dumnealor, și o democrație preparată de un comitet de calitate lămurit din cantitatea animală, brutală; cât le făcură unii alții observații se necăjiră oamenii foc, și numai decât deteră din picior și scoaseră un Imperiū Daco-Roman dintr'un cap mai mare decât coafura bietului Mamamuși.

„Asta e starea deplorabilă a politicilor noștri de ei considerați de curați și neînpinși de părghii streine. Noi însă ne avem convicțiile și nu plângem decât cauza și pe cei care din Dv. vor

căde victime credule și inocente, servind altă cauză decât aceea ce cred a servi.

„Să venim iar la politică.... Inșă poșta mă grăbesce și cu viitorul batel, vă voiü vorbi ca să încheiü, și vă voiü alătura o întrevorbire ce am avut la Londra, ce vă va lumina pe toți. Nu vă grăbiți.

„Salutare și frăție!

I. Eliade.

„17 Decembrie 1849.

„Copie fidelă după original D. Florescu.

IV.

„Să venim iar la politică. Ea este o sciință ce și-a făcut progresele, pe cât filosofia făcù pe ale sale și se popularisă mai mult spre a lumina massele, pe cât istoria saü experiența secolilor deveni mai inavuțită, pe cât dreptatea divină începù a scăpa din aceea ce se dice *dreptul Roman*. Este o sciință care poate face bine saü rău ca și matematica, mecanica, chimia etc. Cu matematica și mecanica se ardică edificii, se apropie popoli, prin facilitarea comunicației, se apără naționalitatea și drepturile oamenilor. Tot cu matematica inșă și mecanica se derapănă mai

repede edificii, cetăți și drepturi și naționalități. Așa e și cu chimia, fizica și altele.

„Politica e ca filosofia ce luminează Socrati, Platonii și care ascute și pe sofisti.

„Filosofia are numele acesta când este amor de înțelepciune și caută adevărul, se numește însă sofistică când incurcă și ascunde adevărul.

„Politica merită numele ce i l'a dat dela *polis* sau stat, când se ocupă de ale statului pe principii oare care, și susține acele principii cu demnitatea de față și mai virtos când are de basă umanitatea, dreptatea; însă și cu orice preț. Căci se află oameni ce au de basă un princip sau mai multe, un cuget oare-care și ca să ajungă la împlinirea lor, sub nume de *suveranitatea scopului* își iartă toate mijloacele: cruzime, amenințare, rugăminte, minciuni, adulare, bazețe, calomni, toată arta amăgitoare, toată infamia; atunci politica e degenerată, parodiată, decăzută, mincinoasă; politica devine *diplomație*, fățarie, ipocrisie ce ia toate culorile, se investe toate formele sacre și profane, e un cameleon cugetător, perfid, e șarpele antic ce se strecură în mijlocul paradisului, și se adresează la partea cea mai debilă a omenirii, la femeie, la junime, și promite tot, eternitatea, divinitatea însuși.

„Diplomația nu mai e știință a căreia sorigente și scop e adevărul, e o artă infamă ce provine dela minciune, se serve cu minciunea și crește din deprindere după un talent infernalmente particular. Provedința, spre a se feri oamenii, i-a pus sigiliul și a însemnat'o ca pe gușter cu culoarea și forma sa hidoasă, ca pe șearpele sunător cu clopoței. Capabilul de a se face un diplomatic e însemnat încă din nascere, chipu-î te rempinge, te desgustă ori te înfiorează; trupu-î rachitic ori desvoltat iți rechiamă o fiară ori tîritoare saŭ vicleană saŭ carnivoră; ochii îi joacă ca ai vulpei saŭ se ațintă ca ai viperei, surisul îi e o rînjire, glasul strident ori rauc, vorbele-î ori prea târđii ori prea răpeđi, răspunsurile-î cotitoare, pline de rezervă, provocătoare, monosilabice; gesturile-î nici odată majestoase ori simple, ci saŭ emfatice saŭ deplorabil burlesci. O răceală, un ingheț îi are tot aerul. Vêđendu-l nu te poți ține d'a đice: imi displace, ce antipatică figură e stîrpitură asta!

„Politica o repet, se degeneră după oameni și după sisteme in diplomație ca filosofia in sofistică, ca retorica in *avocatic*; ca economia in sgărcenie, ca religiositatea in superstiție, ca angelul in demon.

„Inșă și unul și altul, saŭ și una și alta e

o putere : una a adevărului și alta a minciunii, una cerească și alta infernală.

„Mai e încă un rău asemenea de infernal și fatal ca însuși diavolul ; asta e inoranța de bine și de rău, neînvățătura.

„Vezi pe unii oameni profesând nisce științe sau arte ce nu le cunosc, fac pe medicul, pe filosoful, pe literatul, pe meșterul cutare fără a cunoaște medicina, filosofia, literatura, măestria cutare. Țștia se numesc șarlatani. Asemenea fac unii pe political sau diplomatul și sunt șarlatani și în una și în alta, cei care nici o dată nu s'aũ întreat : „ce e politica și diplomația ?“ Amestecă pe una cu alta, și în loc de a'și aduna cunoscințele necesarii, a cunoaște limba, moravurile și trebuințele popoului, poziția lui political și geografică, ordinea timpului și pășirea lui, toată viața și-o pierd întru a amăgi, amăgindu-se mai crud pe sine ; orice întreprind nu scot la capăt, ci din contra compromit ; cu cine își dau mâna, cugetă să'l amăgească ; neconsecuenți în toate incurcă tot ; fanfaroni, ambițioși în căderea cea deplorabilă a vorbeii, se întrec întru a fi importantii *fac-totum*, sufletul faptei ; nesciința însă nu'ĩ ajută, filarchia îi face nesuferiți, și turbarea că îi cunoaște lumea îi face a distruge pentru că nu pot crea ; atunci intrigii,

calomniî base ; ca ciurma, ca o fatalitate sunt pe unde trec sau se amestică, și blestemul ce e asupra lor, au tristul curagiū a'l numi politic, în marea mirare a credulilor și a victimelor lor.

„Nu e mirare ca șarlataniî să aibă soți cuscri (comperi) și oare-cum și partid orî mai bine *taraf*, pentru că și tâlharii au companiî și gasde ; însă șarlataniî între sine se cunosc, unul de altul se feresce, și unirea lor nu ține decât atâta pe cât ține interesul lor infam. Nu e de mirare ca șarlataniî să aibă și proseliți sau victime, căci și acele mueri coruptoare ce Turciî le numesc pe numele lor adevărat, atrag la sine spre a le da brânci în orgii, nu matroane experimentate, ci creaturele cele mai fragile, cele mai virginale și cele mai neavute.

V.

„Fraților, să venim iar la principiile noastre, să vă comunic o întrevorbire ce am avut la Londra. Nu că doară era destinată de a fi secretă, ci s'a tăcut pentru discreția ce eram dator către persoana cu care am vorbit ; și acea persoană era necesară și folositoare causei noastre. Mă determinaiū însă, a trece de indescret spre a vă pute lumina. Vă aduceți aminte că Pavel dice că ar primi martirul etern, și-ar închina el

sufletul focului Geenei, când ar pute cu aceasta să facă ca nația să înbrățișeze doctrina lui Christ.

„Iată întrevorbirea :

„ — Aveți Dumnea-voastră vre-un cuget de independință ? mă întrebă cu un ochiū scrutător acea persoană.

„Intârđiai a răspunde. Mă uitaiū la densul ca un om tentat, pus într'o dilemă saū d'a compromite cauza, eșind din principiile ei, saū d'a trece ca un om saū nație ce nu poate fără stăpân.

„ — Mă iartă, îi ăisei, a crede că întrebarea e o tentație ; când m'am exprimat odată în destul de chiar despre principiile mișcării patriei noastre. Mă întrebī ca pe reprezentant al acestor principii ? Nu am și nici nu pot să am alte dorințe acum decât conservarea și întregimea acestor principii. Mă întrebī ca pe un Român simplu ce n'aș ave nici o îndatorire ? Doresc cel mai înalt bine nației mele ; doresc ceea-ce dorescī și D-ta nației Englese. Ca prudent însă doresc posibilul. Pentru ce mă întrebī despre imposibil în timpii și în politica de astăđi ?

„ — Pentru ce sunt uniī din D-v. cari aspiră la independință și vor să lucreze ?

„ — Cine sunt ăștia ?

„ — Cămpineanu s'a arētat de ast-fel, când

a venit p'aci, și Știrbeiū, fiind in Londra, acum in urmă (1848), a aruncat o vorbă ȃicend cȃ de va consimȃi Englitera, se încearcȃ el a vorbi ambasadorului rus și a se duce însuși la Petreburg a tracta despre independinȃ Principatelor, și adaoșe cȃ crede cȃ va putea îndupleca cabinetul rus. — Sunteȃi și D-v. de acel... partid... sau de aceastȃ opinie ?

„ — Nu sciū ce relaȃii avea Cȃmpinenu, rȃspunșei eū, cȃnd a venit p'aci, și de unde fȃ era inspiratȃ acea idee, de unde fȃ provenia sinceritatea a'și arȃta dorinȃ. Cȃt pentru Știrbeiū inșȃ, creȃi D-ta cȃ ar fi cutezat el sȃ propue o asemenea pȃrere sau enormitate daca nu ar fi fost impins de Ruși sȃ o propue?... Noi nu suntem de partidul rus, și cu atȃta mai puȃin inplinitorȃ orȃ organe ale planurilor Moscovite.

„ — Pentru ce adicȃ nu vreȃi independinȃ? mȃ intrebȃ iarȃ cu un ochiū observator.

„ — Mai 'nainte de a rȃspunde, iartȃ-mȃ sȃ te intreb : Mai vrer'ar puterile Europei sȃ se încarce in ȃiua de astȃȃi cu garanȃii, cȃnd vor sȃ se scuture de cele in care sunt îndatorate?

„ — Nu, rȃspunșe, aceasta e d'o politicȃ veche, e o îndatorire cu multe sarcine; a garantȃ va sȃ ȃicȃ a susȃine, și a susȃine va sȃ ȃicȃ

a declara și a și face rebel când va cere trebuința.

„— Cine dar ne garantește independința ca să o dorim și să o cerem, și de ne o va garanta Englitera ori Franța pe unde să vie a ne apăra la timp? Austria singură la o invazie rusă ar fi putut să ne dea un repede ajutor. Austria astăzi sub protecția Rusiei; mai târziu va fi poate vasala ei. Apoi a cere independința, fără garanție, fără mijloace de a fi apărați la nevoie, fără a avea vecini să'i doară în inimă intrarea Rușilor în mijlocul Românilor, este curat a ne face organe prin știința sa și prin nesciința Rușilor, a ne deslipi adică de Turcia ca independinți, a rămâne în soarta noastră și la cel mai mic pretext să poată Rusia declara rebel Românilor. La o asemenea împrejurare pentru Români, pentru o mână de pământ nimeni nu declară rebel Rusiei ca să ne susție; nimeni pentru atâta nu'și strică relațiile și interesele cu Rusia. Pentru Turcia, pentru integritatea ei se face rebel general, iar pentru România nu. Așa dară, pentru că nu e putința de garanție și prin urmare și de rebel, noi nu vrem să perim, și sub protecția Turciei putem exista cu autonomia noastră.

„Pricepi D-ta acum, adăogați eu, pentru ce

Rușii, prin unii ca Știrbeiū, ar dori independința noastră, ca să ne poată adică înghiți ast-fel cum în cele de acum nu le vine așa facil; căci Turcul nu ne lasă, și pe Turcu nu 'l abandonă Europa sau interesele ei; și noi grație acestei armonii de interese putem esista. Dacă Rușii voesc binele Românilor și cu adevărat independința lor, ar face mai înteiū ca să existe ei: ar da inapoī Moldovei Basarabia, ar îndatora pe Austria să-i intoarcă Bucovina, ar face să se unească cu Moldova și Țēra română, Transilvania și Banatul, și ar face a se compune o putere de vre-o 11 milioane Români, la care cred că Turcia n'ar face de cât bucuros să aplaude, căci se scapă de un vecin ca Rusul și se pune coaste la coaste cu un vecin amic și nepretențios ca Românul. Inșă unde? Muscalul nu numai că nu va una ca aceasta, ci încă inventă și fabula Imperiului Daco-Roman și încrimină cu dînsul mișcarea Românilor prin manifestul său din Iulie 1848. El curat astădi va să ne deslipească de la Turci cu orī-ce titlu, să rămānem în voia întēplārei sub a lui d'a dreptul influență fatală.

„Nu vē mai spuī incuviințarea cu care fură lăudate principiile noastre de autonomie și de suzeranitate, prudența mișcării noastre și curăția

acestui partid saū totalităȚi de Romāni pe care eū il numiam *naȚional*.

„— Imi pare bine, termină, că vė cunoașteȚi interesele, Domnilor.“

„Rēmāne, fraȚilor, a judeca din această intrevorbire, machinaȚiile Rusiei, a vedė cine sunt oamenii ce vor să ve legene cu asemenea ilusi, ce relaȚii și ce simpatii aū ei, care le e viaȚa trecută și asupra căror sunt antipatiile lor? CerneȚi și discerneȚi bine și apoi determinaȚi-vė. Eū mi-am făcut datoria.

„De mai ași fi avut a mai urma cu insărcinarea ce mi-aȚi fost dat, nu v'aș fi comunicat încă această intrevorbire. Fiind-că mă trag însă cu hotărire a nu mai lucra in numele nimului de cât al meū insumi, și fiind-că rēmāneȚi singuri solidari de ori-ce veȚi face, creȚuȚi de ultima'mi datorie a vė lumina. ComparaȚi intrevorbirea aceasta dela Martie 1849, cu manifestul rus ce circulă astăȚi prin Moldo-Valachia, Bulgaria și Serbia, ce promite Muscalul la impregiurare de resbel; *unirea Moldovei cu țara Romānă sub guvernul naȚional, despărȚite de Turcia și sub protecȚia d'a dreptul a Rusiei!!!*

„Salutare și frăȚie

„I. Eliade.

„1849 Decembrie 5 (17).

Paris.

„P. S. Cu tragerea noastră, fraților, cred că veți voi, dacă veți despărția numai persoanele iar nu principiile, sau dacă veți fi bărbați de învoit. Nu luați, vă rog, de insultă această trăsură repede, căci cugetul ei este spre a vă atinge amorul propriu ca să arătați că știți a vă uni și a vă înțelege în onoarea și mântuirea cauzei ce înfățișați. Noi puținii am știut a ne învoii și ne vom învoi și de aci înainte; și veți vom lauda faptele ori când vor merita laude.

„Fiind-că incetez de astă-dăi ori-ce corespondință în general către D-v. și rămân în relații particulare numai cu cei ce mă vor onora cu amicitia D-lor, mă simț dator a vă mulțumi la toți de încrederea cu care m'ați onorat și a mă disculpa de două grele împucinări sau patime ce mi le inculpară mai mulți fără dreptate.

„Una este rancoarea ce 'mă dați mai toți, fără cuvânt, sau *patime personale* și alta graba de a ve însciința despre D. Ghica care o dați că s'ar nasce din aceeași rancoare, vă amăgiți însă.

„Eu am avut cu adevărat ura asupra unor oameni ce m'ați păgubit în parte, m'ați alungat, m'ați persecutat, m'ați ruinat, pot dice și material și moral, și i-am uitat. Nu m'a aușit nimeni vorbind de dinșii. Mi s'a întemplat dela mișcare incoa să mă insulte mulți din frați în

față și am răbdat; am ținut poate socoteală pentru ce se atingea de mine; n'am amestecat însă simpatia personală cu cauza. Dacă î-am vădut că sunt de aceleași principii și consecuenți nu m'am despărțit de dinșii. În timpul mișcării vrură reacționarii și organele ruse să mă lege și să măucidă; cu ei făcură cauză comună chiar de ai noștri, și i-am uitat.

„D. Ghica nici nu m'a păgubit, nici judecată am avut vre-o dată cu D-lui, nici n'am venit în față la vorbe grele, nici a fost în țară ca să conspire să măucidă, nici a fost considerat de mine în rëndul nebunilor și esaltaților; și văspui că d'ar fi fost fratele meu consânge ori tatăl meu și l'aș fi vădut arbitrariu eșind din principie, l'aș fi tractat mai aspru. A susține cine-va fără părtinire principiele, a se uni cu cei ce l'au supărat în persoană și a combate pe cel ce se abate dintr'insele, fie amic, fie indiferent, fie inamic, asta nu se chiamă rancoare, dacă știți ce e rancoarea și patima personală.

„Eū politicesce nu urăsc decât pe cei ce stăruesc a fi abātuți din principiele politiceī noastre, și D-v. rancoare o numiți aceasta? Svânturată Patrie, dacă fiī tēi judică ast-fel! Ura, rancoarea orbesce și vedeți că inventă și cele neexistate, calomniază, și eū cum putuiū tăce

peste două luni de marșa inconsecventă și compromițătoare, și ținută a nu se divulga mărginindu-mă numai a face să i se observe de către amicii săi, apoi această tăcere de 80 zile aproape, și nevoia de a răspunde, când mi s'a pus sula în coaste, grabă o numiți? Așa e graba, așa e rancoarea în inimele D-v., că nu puteți nici discusi pentru persoane altele de ale D-v. să le țineți cu pace și cu considerație? Intre D-voastră cu adevărat în mare durere a mea a ajuns ure personale, care, de ar fi alinate după cât este de rece inima mea și indiferentă pentru D. Ghica, crede-mă că v'ați învoi și înțelege.

„Imi pare bine că disculpându-mă aflu ocazie a ve lovi și ași dori să ve usture, să mă uriiți, să mă dați reilor, numai să ve uniți D-v. Uniți-vă încăl în ura asupra mea, căci adesea face și ura minunii de unire. Sfatul Iudeilor nici odată n'a fost mai unit ca în judecata ce condamnă pe Christ și liberă pe Barabas. Dați o probă de unire, și fie și în ură, numai fiți strinși. Inșă vai, pe cine nu-i unesce Dumneđu adică sinceritatea, inima curată, cugetul sacru, abnegarea de ale sale și de sine, discordia curând îi desunesce. Uitați-vă în emigrație și vedeți câți sunt uniți? Aceia ce cu inima pe inimă au intrat în mișcare și au luat crucea și s'au le-

pădat de sine. Dacă jumătate emigrația se compune de asemenea oameni, ce minune ! ce tesaur pentru Patrie !

„Ia să numărăm pe cei uniți în principie și în stimă reciprocă, de vor fi după cum au fost până acum :

2 Golescă, Nicolae și Ștefan,

Tell,

Maghieru G.,

Gr. Grădișteanul,

Aristia,

Pleșoianul,

Christofi,

Nigulici,

Zosima,

Russo,

Serurie,

Părintele Ioan,

Părintele Șapcă,

Eliade și cu toți ceilalți mai tineri cunați ai lui și amici pe cari i-a avut ca pe nisece fi. Nu le rechem numele, căci inimile lor le spune. De vor fi ăștia uniți, ce mai frumoasă unire ! și cât e de durabilă, căci e vechie, curată, fără interes, fără precugetare. Unii au moștenit'o dela părinți, alții au supt'o cu laptele, alții au sanctifiat'o cu stima și cu afecția candidă

și entusiastă. Vie peste voi toți, fraților, această stimă, încredere și unire de care noi ne putem încălzi, căci vine dela spiritul consolației, al adevărului, dela spiritul acela ce în limbă de foc se revarsă peste tot omul ce-l adoară și-l cultivă.

„Salutare și frăție.

„Încă o vorbă despre rancoare și patimi personale. Vreți să vă spui curat. Acum sunt tras, și ca om ce nu înfățișez nici o cauză, de voi considera pe D. Ghica iar ca om de nici un partid, de il voi scoate din politică și din stăruința ce câte o dată avu a se amesteca în lucruri ce nu le cunosea, credeți-mă că il consider cu mult mai mult decât pe mulți Români din Paris și de aci dintre D-voastră. La mine nu e rancore ci consecuență de principie.

„Să vă spui ce face neunire: Dragostea și ura oarbă și fanatică ce au oamenii pentru unele individe. Asemenea afecții sunt iertate în familie, care și ele strică câte o dată, că mănă educația; nu sunt iertate însă în marea familie a societății. Asemenea nici urele oarbe și fanatice cu atâta mai mult nu sunt iertate; pentru că cu cât sunt de fatale cu atâta sunt și ridicole, sunt ure Don-Chișionesci. Ariosto are nisce eroi mai mult imaginari, și Napolitenii și în ziua de astăzi, unii țin

cu un eroū și alții cu altul, și ajung de schimbă la stilete; injurele, tîrnuirile, trântelile și bastonadele nu se mai țin în socoteală. Nu faceți așa, dacă sunteți bărbați. Fiți scumpi la laude, țineți-ve afacțiile pentru relații particulare, iar nu în cele publice; și când sunt neînvoiri între individe, nu le faceți neînvoiri publice. Judecațiile rece, lin, fără părtinire și condamnați ca bărbații iar nu ca selbaticii. Fugiți de adunări unde se uită questiile și se ocupă de personalități; sau mai bine, de puteți, dați-le o direcție utilă și abateți-le cât puteți de a se ține cu cheltuiala celor ce nu sunt de față. Ast-fel de adunări astăzi în lumea înaintată nu se ține nici între muieri."

No. XLV. — *Nicolae Golescu către Ion Ghica la Constantinopol.*

«Paris le 5 (17) Fevrier 1849.

„*Cher ami,*

„Je m'empresse de vous envoyer les papiers ci-joints, qui vous feront comprendre la resolution que nous avons prise. Ubcini est chargé de vous faire voir le mémoire que nous voulons donner a la Porte; s'il se trouve être de votre goût signez le aussi avec les autres Valaques qui se trouvent là bas et donner le vous même

en le distribuant ensuite a toutes les autorités tant Turques qu'étrangères. Mon départ pour Constantinople a été encore renvoyé manque d'argent. Nous sommes dans une pauvreté complète. Pas moyen de pouvoir emprunter ici un seul sou. Il nous faut donc attendre que l'argent nous vienne de chez vous. Si ces M.M. les Turcs voulaient nous aider pour le moment en nous prêtant quelques milliers de piastres pour pouvoir nous transporter d'ici, ils seraient bien charmants et nous leur serions bien plus reconnaissants. Tâchez, cher ami, de toucher un peu cette corde et nous faire savoir le plutôt l'issue de cette négociation. Mes amitiés sincères à tous les Moldovalaques particulièrement à Balcesco et Balatzeano. N'oubliez pas de me mettre aux pieds de Madame votre épouse. Adieu cher ami."

N. Goleuco.

No. LI. — *N. Goleuco lui Ion Ghica la Constantinopol.*

«Paris le 7 Mars 1849.

„Mon cher Ghica, c'est pour vous rappeler que nous n'avons point de l'argent que je m'em-

presse de vous écrire la présente. Dites le à ces M.M. et faites tout votre possible de nous envoyer, car autrement nous serons obligés de déménager à Clichy. On dit que les Hongrois commencent à faire des merveilles. Dieu veuille qu'ils réussissent, alors seulement nous pouront nous débarrasser des Russes en nous unissant avec les Croates et les Transylvains. Il me reste maintenant à vous prier de faire mes amitiés sincères à Balcesco et mes baise mains à M-me votre épouse."

Votre devoué

N. Golesco.

No. LIX.—*Proces verbal al emigrațiilor dela Constantinopol.*

„Astăzi 8 Martie (stil nou) anul 1849 adunându-ne noi, sub-iscăliți emigrați Moldo-Români din Constantinopol am chibzuit :

„Că interesul național cere ca ambele emigrații Române din Moldavia și țera Românească să se imprene sub o singură direcție, care să lucreze pe lângă cabinetele și popoarele Europene pentru unirea ambelor Principate într'un singur Stat, sub suzeranitatea Turciei, și dobân-

„direa dreptului de a provoca, pe temeiul dreptului de autonomie a țărilor, o reformă potrivită cu trebuințele societății noastre.

„Că pentru a pute lega relații intime cu cabinetele și a trage confiența lor, este neapărat a încredința această direcție, căreia i se va supune toată emigrația, unui singur individ.

„Această chibzuire a noastră se va face cunoscut tuturilor fraților emigrați din celelalte locuri prin DD. Răducanu Rosetti și N. Bălcescu, ce s'a numit secretari.

„Iscăliți: Theodor Rașcanu, I. Bălăceanu, Ion Ghica, G. Zalic, K. Alexandrescu, M. Marghioman, N. Catargiu, D. Gherghel, N. Bălcescu, Rad. Rosetti, M. Serghiescu, Nicolae Ipătescu, I. Ionesco.“

No. LIV. — *Diurnal.*

„Astăzi 2/14 Maiu anul 1849, sub-semnații Emigrați Români din Brussa, luând in băgare de seamă punerea la cale făcută de către frații Emigrați din Constantinopole, că pentru interesul național, ambele emigrații Române din Moldavia și țeara Românească să se împreune sub o singură direcție, care să lucre pe lângă cabinetele și popoarele Europeene pentru uniunea

ambelor Principate într'un singur stat tot sub suzeranitatea Turciei, și pentru recunoașterea reformelor cerute de trebuințele societății noastre, pe temeiul dreptului de autonomie a țărilor; și că tot o dată, spre a pute lega relații intime cu cabinetele și atrage confiența lor, este neapărat a încredința această direcție unui singur individ; — noi, adunându-ne și deliberând, ne unim atât pentru uniunea ambelor Principate, cât și pentru încredințarea acestei direcții unui singur individ. Tot o dată însă, luând în băgare de seamă că este neapărată trebuința ca acest cap al emigraților să fie însoțit și de un comitet, am găsit cu cale cele următoare :

„1). Acest comitet să fie compus din cinci membri.

„2). Dacă capul emigraților, după majoritatea glasurilor se va alege dintre Românii din Moldavia, atunci comitetul să fie compus de doi din Moldavia și trei din țeara Românească; iar dacă capul se va alege dintre Românii din țeara Românească, atunci în comitet să fie trei membri din Moldavia și doi din țeara Românească.

„3). Capul Emigraților va avea în deliberațiile comitetului numai părere consultativă iar nici o dată vot.

„4). Capul Emigraților nu va putea nici o dată să trateze chestii nedebătute și nedecise de comitet, și într'un cuvânt nu va putea lucra nimic fără cunoștința acestui comitet.

„5). Toate lucrările comitetului se vor urma printr'un jurnal, care se va pune în lucrare când va fi subsemnat de majoritate.

„Pe aceste baze dar pășind întru alegerea atât a capului Emigraților cât și a membrilor comitetului prin votajie, a eșit rezultatul următor :

Pentru cap al emigraților

D. Constantin Negri cu voturi	15
„ Nicolae Golescu „ „	5

Pentru membrii comitetului

D. Ioan Eliad cu voturi	19
„ Nicolae Golescu „ „	1
„ Stefan Golescu „ „	3
„ Alexandru Georgie Golescu cu voturi.	19
„ Christache Tell cu voturi	10
„ Vasilie Alexandri „ „	20
„ Nicolae Bălcescu „ „	7
„ Ioan Majorescu „ „	1

„Această găsimă cu cale și alegere se va face cunoscută fraților Emigrați din Constantinopole,

care o vor comunica și celor-lalți emigrați din ambele Principate ce se mai află prin alte locuri. Tot o dată însă vor cunoaște toți frații Emigrați că această alegere va fi recunoscută de noi, dacă și de densenii se vor priimi articolele sus alegate."

Subscriși: C. Zossima, D. Florescu, C. Sergiad, G. Lăzureanu, Radu Goleacu, A. Zane, P. Cernătescu, N. Russu, Negulici, Al. Muller, D. Duțulescu, Alexandre Golesco, C. Filipescu, Ioan Maghiero, Iorgu Giurescu, G. Valleanu, K. Pădeanu, I. Șimoni, Gr. Ipătescu, G. Serurie.

No. LIII. — *Emigrații dela Brussa către Ion Ghica.*

„Domnule Ioan Ghica,

„Vi se trimite cu aceasta rezultatul deliberațiilor și votației emigraților din Brussa asupra formei și numirii direcției emigraților Români din ambele principate, și sunteți invitați ca, comunicând acestea și celor-lalți emigrați din alte locuri, să ne împărtășiți de rezultatul general al votațiilor.

„Vă rugăm asemenea, să ne recomandați și

căți-va frați Moldoveni din care să alegem pe al cincilea membru în comitet.

„Salutare și frăție.

pentru emigrații din Brussa

C. Zossima, A. Golesco, Radu
Golescu, A. Zané.“

„Brussa, 13 (26) Maiu 1849.“

No. XLVI.—I. *Eliade către Negulici.*

„*Frate Negulici,*

„Am priimit scrisoarea D-tale. Am respuns la toți frații în general și Dv. căror mi-ați scris în particular. Vă sunt foarte recunoscător la toți pentru încrederea ce ne dați.

„Sunt, frate, foarte mângâiat, scrisorile în parte ale D-voastră mi-ați făcut mult bine. Nu știu nimic despre familia mea dela Fevr. Eram toți fără nici un soldiu, eu mai virtos ajunsesem să nu mai am nici hârtie pe ce să-mi cumpăr, și seara mă culcam fără luminare. Asta mă uluia de tot și mă făcea să pierd și singura mângâiere a scrisului.

„Nu pociu să-ți spun până la câtă bazeță

ajunsese intrigile și corespondențele din Constantinopol : păra, calomnia, ridicolul, toate s'au cercat.

„Sunt martori peste 10 francesi cu care am călătorit dela Marsilia în Constantinopol. Ei sunt încă în Constantinopole, și mai virtos D. Dufour, pe care îl cunoaște Cocosana Zinca. De vei merge în Constantinopol, fă cunoscință cu dînsul, întreabă-l cât ne iubea toți francesii pe batel, cum era reprezentată nația cu noi trei, și cum era cu D. Crețulescu ; în ce fel de chip simțimintele noastre și purtarea ne recomanda și până unde conversația în diferite materii îi făcea să se apropie de noi. Hei bine, s'a coborît D. Crețulescu a scrie și aceasta că îi crăpa obrazul de noi pe batel, că intram în discuții, cum ne rămănea francesii, că scoteam cordelele Nișamului, și alte lucruri neadevărate. Ca să pricepi cât nu se sfîesc oamenii ăștia de a-și degrada ființa și a inventa minciuni, întreabă, așa te rog, pe departe, spre convincția D-tale, când vei merge în Constantinopole, pe oricare din francesii ce au venit cu noi. Prin Dufour poți face cunoscință cu toții. Vezi asta nu e pără ci apărare, și de ași fi să mă apăr pe mine aș tăcé : sunt și alți doi sfășiați.

„Frate Negulici, fraților Zossima și Russo,

dacă mă iubiți cum vă stim și vă iubesc, vă rog arătați-mi același semn de dragoste, toți scriți-mi cum vă scriu *frate* iar nu *Domnule*, căci frații ce am avut dela mama i-a luat Dumnezeu; și mama ca să mi-i dea n'a simțit atâtea dureri la nascere, cât a simțit și simte mama noastră Patrie ca să ne înfrățească și să ne dea fie-căruia atâția frați. Durerile patriei ne-a înfrățit, fraților, și nu ne mai poate despărți de cât numai infamia în care am avé nenorocirea să cadem vre unul din noi.

„Nu scriți cu câtă căldură vă dau numele de frate, și câtă mângâiere îmi va face când îmi veți da și D-voastră acest nume. La revedere.

„Salutare și frăție.

I. Eliad.

20 (1) Jul. 1849.

„P. S. Dela Unguri se aud minuni.

„P. S. Nu scrii un lucru, ți-aduci aminte la Brașov, când cu nici un chip nu puteam să mă despart de copii și să-i las în foc ca să mă încarc cu însărcinarea ce mi-ați dat'o. Iți aduci aminte când îți spuneam că fac două rele cu primirea mea, întâi că-mi părăsesc copii și al doilea că mulți în loc să o iea ca un sacrificiu din partea unui tată a-și abandona copiii, or să mă urască și mai mult și or să mă sfășie. Predicarea mea

s'a implinit, pentru că era vedere curată iar nu prevedere.

„Îți aduci aminte iară că vă spuneam că calea e lungă, nevoile mari, depărtarea de familii îndelungată, și e un mare rău a se aventura cineva în străinătate. Mijloace n'avem, bani nu sunt etc.

„Atunci D-ta cu alții, nu-mi aduc aminte bine dacă era D. Duilie și Rucăreanu, imi diserați că vorba este să faceți ce puteți și fiind că nu sunt alți bani, să meargă unul în loc de doi și prin urmare să merg eu și să-mi dați mie acei cinci sute galbeni.

„Dacă aveți suflet spuneți ce v'am răspuns : Astă propunere mi s'a părut o nenorocire ; n'am putut să primesc, v'am spus că numai audirea ei o să răcească pe D. Tell, și cu dreptul o să se simtă rănit ; v'am rugat să n'o mai repetați.

„Hei bine, D. Tell mi-a imputat că am intrigat eu și că mi-ați primit-o D-voastră ; alte atâtea. I-am spus cu toată răceala că nu e adevărat și că timpul va descoperi adevărul, că pot să-i aduc probe ; mi-a dis că și D-lui are probe, căci i-a spus o N. Bălcescu.

„Acum nimeni nu poate sci adevărul mai bine decât D-ta și câți erați de față. D-voastră sciți de unde a eșit această vorbă și acea părere.

Singurî puteţi vedé că duhul acestor oameni nu e de împăcare ci tot de desbinare. Nu se ruşinează a asupra şi a spune minciuni, numai să vadă că pot desbina.

„Arată, te rog, îmbrăţişările mele la toţi fraţii. A le scrie la toţi n'am putut, pe rând însă le voi arăta dragostea şi stima mea. Fraţilor Zanea, Ipătesci, Serghie, Serghiade, Florescu, Filipescul, Mano, Giurescu şi cei-lalţi, spune-le toate simpatiile mele. A revedere.“

No. XLVII.—I. *Eliad către Russo.*

„*Frate Russo,*

„Îţi dau numele acesta, căci câtă carte scii, ai învăţat-o singur ca şi Rousseau, şi apoi până nu va muri tiranul, şi sistema despotică ce apasă pe Ruşi nu va pieri, Rusul e un sclav. Atunci când va fi liber, n'am de ce să-l urăsc, e şi el om şi Creştin; până atunci însă mi se pare că te profanez numindu-te Rusu. Primesce dela mine această schimbare şi fie ca o profeţie, daca nu ca să ajungî pe marele filosof în geniū, cel puţin în spiritul şi simţimentul de egalitate, de omnire şi de onóre.

„Îmi place şi mă stim norocit a-ţi stränge

mâna și a te numi frate. Scrisoarea D-tale îți onoră caracterul, a plăcut tuturilor fraților căroro am citit'o.

„Scrii de unire și stimă reciprocă. Ea singură ne mângâie în streinătate, cei uniți suntem și vom fi uniți d'aceleași principie. Frații Golești, Grig. Grădișteanu, Pleșoianu, Hristofi, Aristia Teologul, ne vedem mai tot-deauna; se înțelege că și cu noi trei N. Goleșcu, Tell și Eliade; ceilalți s'aũ despărțit; după ce aũ fost destulă vreme constituțională, acum s'aũ ales cu calitatea să fie democrați, desprețuind o biată cantitate ca noi de vre-o sută de emigrați și de o țară întreagă ce geme.

„Ce frumoasă simțire și ferbinte mi-a deșteptat espresia D-tale când vorbesci de D-na Goleasca și te exprimă cu vorbele „Mama D-lor Golești și a noastră a tuturilor.“ Dar, fraților, bună și mare mumă aveți, Romană și la chip și la inimă. Ea a făcut și a inspirat acești patru voinică, și rabdă ca o spartană dorul de mumă cu cea mai mare resignație. Să vă trăească mama asta. Și respectul ce îi sunteți datoră să-l arătați prin dragostea copiilor dumnea-ei.

„Din Transilvania am priimit câte-va numere ale foaiel „Espatriatul.“ D. Boliac redactorul ei și Părt. Ion ne servesc cauza foarte bine prin

acea foae, însă scii ce? și pentru dânsă n'aș putut tăcea. D. Ghica scrie în Paris, luând'o în bătae de joc, ridiculând pe Boliac cu batalionul sacru și arătându-l că a furat idea lui Bălăcescu(?) Adică trebuia să stea cei din Transilvania, să nu scrie nimic, să nu facă nimic până nu va cere voia sașu nu vor veni acei ce aș luat în monopol și patria și corespondența și lucrările. În loc să le mulțumim căror se ostenesc și ne servesc cauza cu atâta curaj și demnitate, îi ia în ris! Ce micșorime! Să dea Dumnezeu să fie numai invidie și micșorime de suflet, iar nu și trădare.

„Salutare și frăție!

I. Eliade.

«20 (1) Iul. 1849.»

XI.

Ali Nead Efendi întovărășise pe tinerii Români la Brussa și remăsese cu ei acolo ca comisar însărcinat cu supravegherea și întreținerea lor pe comptul statului. Se inchiriasse mai multe case în cari locuiaă câte șese și șapte sub un același acoperiș, unde aveaă masă și îngrijire. Mai târziu deținuții, cerënd a li se da fiecărui individual partea ce costa întreținerea lor, și cererea încuviințându-se, primeaă fie-care câte o mie de lei pe lună chiar daca părăsea Brussa și se ducea de se așeza la Constantinopol sau la Smirna.

La Brussa viața era ieftină și trăind chiar ca nisce Beizadele, cum le ziceaă toți acolo, puteaă pune de o parte din mia de lei ce li se da

pe fie-care lună. Și, în devotamentul lor pentru țără, hotărise ca acele economii să le trimită regulat lui Eliad la Paris pentru a scrie și a tipări pentru susținerea și apărarea drepturilor Patriei, cea ce a urmat până la regularea pensiei ce făcuse Poarta lui Eliad și lui Tell, când s'aun stabilit la Chio, până la întoarcerea lor în țără.

Iată aci câte-va din epistolele urmate între Eliad cu tinerii dela Brussa, între care recita discuțiunile neplăcute, și bănuelile ajunsesse până a pismui, a se iscodi și a-și intercepta scrisorile, dând un trist și dureros spectacol streinilor și consulilor dela Brussa. Din nenorocire însă cei mai mulți prin sentimentele, învățătura și purtarea lor erau căutați și bine primiți în toate casele.

No. XLIX. — *Eliad către deținuții dela Brussa.*

«Paris 1849 Iul. 20 (1).

„*Fraților din Brussa,*

„Scrisorile Dumnea-voastră au făcut o serbătoare pentru toți Românii nerătăciți din Paris. Este mai o săptămână de când le-am primit, și ori-când ne întâlnim, fie-care nu se poate ține încă de a nu esclama fără veste câte un fras de bucurie, de mirare, de entusiasm: „Ce bu-

„curie!—bravii Români!—generoși băeți!—nu „piere patria noastră cu ast-fel de fiți!“ și alte asemenea.

„Sunt plin de mulțumire și de recunoștință că scrisorile mele s’au primit de Dumnea-voastră și s’au simțit în adevăratul lor sens; căci cu copiile lor schimonosite poate, umblaseră uniți a face mare rău, rău de desbinare, făcându-le fel de fel de restălmăciri.

„Fraților, eu cuget că eram dator să vă scriem pe toată expediția, dându-vă socoteală de ce facem, arătându-vă cugetările și părerile noastre, luminându-vă asupra oricăreia curse ce ni se întinde, povățuindu-ne uniți pe alții cu blândețe și cu inimă curată. În loc să fiu incriminat că nu am urmat așa, că nu v’am scris în totdeauna; mă incrimina din contra pentru acele puține și două scrisori, de ce să le scriu. Ei vor să aibă monopolul tuturilor, ei singuri să cugete și să facă și să lucreze ori cât de rău și copilăresce; ei singuri să scrie și să ție corespondențe cu cine vor, fără să dea socoteală nimănui. Calomnia fie monopolul lor, iar consiliul și luminarea, darea părerilor este un drept al fiecărui. Pe toată expediția vin felurimi de scrisori din Constantinopol, când cu o idee când cu alta, când cu o pără, când cu alta, când

pline de batjocure și ridicole, al cărora scop nu e decât să ne desbina și să ne facă a eși din programa mișcării și abjura principiile constituției, compromițându-ne în ochii nației ce a jurat pe dinsa și suferă pentru dinsa, în ochii Europei și în ochii Turciei. Aceste scrisori sunt iertate, necriticate, pentru că Dumnea-lor și-au arogat monopolul de a scrie. Eū însă pentru două scrisori fui condamnat de Dumnea-lor; și pentru ce? căci v'am dat păreri mele care le aveți și D-voastră? căci v'am mărturisit profesia mea de credință? căci v'am spus și pe vapor și într'aceste scrisori că capi n'am avut decât Patria saū popoul și că nu ne trebuie capi? căci mi-am luat o datorie inspirată de dragostea către D-voastră, și de vîrsta mea a crede că v'edau oare-care consiliuri?

„Pe autonomia țerei și pe suzeranitatea Porții am jurat. Oare ce va zice lumea, când dintre emigrați, ce broșure ca cea dela Londra, în care se atacă Pórta? Când dintre emigrați ce protesturi ca cel care s'a v'ezut din partea unui *comitet democratic*? Numele nu fac faptele; dacă chiamă pe cineva Aristid orī Caton, orī Achille orī Petru va să zică oare că și este însuși Aristide, orī Caton, orī Achille al antichității, orī Apostolul Petru? Saū că virtuțile acestor bār-

bați ați trecut în omonimul lor? Franța astăzi se zice democratică și nici o dată libertatea n'a fost mai înneacă într'insa ca astăzi. Pentru ce cu un nume atât de profanat de impostorii contemporani, cu un nume atât de batjocorit în Franța să abjurăm principiile santei noastre constituții bazată pe datinele țării care fac ceva mai sacru decât o demonstrație și să ne perdem cauza cu copilării? însă acestea nu vin de la copii, că sunt destul de măricei.

„Acum în urmă se mai făcù o hârtie în Constantinopol mai oleoleo. Cine a auzit de dînsa, a ramas în uimire de atâta imprudență. Ungurii se plâng și prepun că a fost o cursă pentru dînsii a-i compromite cu Turcia. Ungurilor, căroră li s'a propus s'o primească, ați refuzat, zicînd că e nebună. De vi se va propune să subscriți o asemenea hârtie, feriți-vă, nu e curat lucru. Singurii scriți să se ție autonomia și suzeranitatea; prin urmare nu eșiți nici o dată din aceste două principii. Aci stă mîntuirea noastră. Cel puțin de vor fi călcate, violate, să nu vie din partea noastră. Cuprinsul și sensul acestei hârtii il cunosc, însă nu pot să vi-l scriu acum. Atâta vă rog: feriți-vă de a pune subsemnătura pe orîce act în contra autonomiei și suzeranității; orîce act care ne degradă în starea sclavilor,

ce schimbă stăpanii saū de bună voe, saū dați de zestre, saū în schimb, saū vinduți. Pricepeți, fraților, o ast-fel de hârtie cutezară unii să facă. Este lucru curat asta ?

Aceiași oameni ce în Bucuresci făcură atâtea rele în înțelegere cu Odobescu, mișcați din pârghie în pârghie prin relații, ori de rudenie, ori amicie, să-i vadă cineva despărțiți de mai întregimea emigrației și să ție ne'ncetat un drum cu totul altul de al constituției, când înapoind cu *calitatea*, când prefăcându-se că înaintează cu democrații, când în dreapta cu o hârtie, când în stânga cu un act; și toate faptele, toate greșalele să se grămădească și să facă un tot ce ne vatămă cauza, ast-fel că inimizii noștri nu ne ar fi putut vătămă. Astea toate o repet și o voiū repeta că nu se pot mișca decât de pârghiile necurate inemice, și creduli se fac victime. — Sunt plin de mângâere și aplaud simțimîntul de a vă ține dreptul de oameni liberi cu aceeași misiune fie care fără capi și fără vatafi. Fapta D-voastră de a scoate din neavere și a ne trimite una mie franci, e o probă vie că nu vă trebuie capi ci însărcinați, avocați, servitori. Pe tot Românul să-l întărească Dumnezeu tot-deauna de a plăti iar nu de a fi plătit! Când plătiți cereți socoteală. Ce ați făcut D-voastră vă onoră și noi

primim cu bucurie *însărcinarea*. Se va da și celor de aci hârtia D-voastră.

„Eram hotărîți, v'am scris câte trei că nu ne mai amestecăm în nimica ca capî sau coade, decât numai ca Români. Pe condiția asta însă de a fi plătiți primim tot. Nu o mie de franci ci și chiar un franc de ne-ați fi trimis din neaverea D-voastră, se schimbă și rolul și langagiul. Nu mai suntem capî ci slugi. Pricepeți voi? Aceasta să o cereți dela alții și dela voi înși-ve, daca v'ați luat crucea care o purtați, a esilului și a proscricției.

„Feriți-vă de ambițioși; și daca ați văzut și în mine altă ambiție decât a mă sacrifica servind, fugiți de mine, că nu vă sunt omul. Atâtea scrisori nebune stau de față de pe la toți eștia ce umblă să vă amăgească cu capacitați, ce zic că au mari, cu minte diplomatică, alergări în sus și în jos ca să desbine prin pîre și minciuni; he! bine, acești oameni în țară, în timpul constituției, n'apucaserăm să fim recunoscuți, și mirosea mucii la Domnie, scria scrisori pe la comisari să facă a fi aleși de Domni; vă poate spune și fratele Scarlat Filipescu. Apoi să creadă cine-va pe ast-fel de oameni, copilăroși și ambițioși fără timp și fără loc?

„Ce fac astăzi decât intrigi? cine-i pune

să le facă ? Cu ce le-ați greșit sau le-am greșit ? Pentru ce mai toată emigrația să aibă aceleași principii pe care au jurat, și numai ei nu ? Va să zică este că suntem despărțiți în două câmpuri ? Nu, un câmp suntem toți, și inimicul ce sugrumă țeara, ca să ne facă rău, afară recrută pe aceia din emigrați căți sunt lepădați din sinul emigrației pentru pete de bani. Ce a făcut C. Bălcescul peste o mie de galbeni publici ? Ce a făcut frate-so Nicu șease sute alții ? Nu zic să-l dea altora, cum i-am dat noi comitetului ales de D-voastră, ci nici să voiască a da socoteală nimului, zicând că nu cunoaște pe nimeni ! Ce v'am socotit noi când v'am dat socoteala și banii, și ce ne-am socotit pe noi ? Asta va să zică frăție, a ne stima uni pe alții, și a stima cei mai puțini pe cei mai mulți ; iar nu să eșim cu calitate și cu cantitate, și apoi ca să facem rău să iscălim la comitete democratice și să voim a schimba oamenii și națiile ca vitele.

In Londra astăzi se fac minuni pentru Unguri, și noi stăm cu jind că nu ne putem duce a mai cerca întru a se mișca cestiunea în favoarea Turcilor, și prin urmare și într'a noastră. Pentru ce ? pentru că banii publici s'au mâncat de cei ce umblă cu democrații, par'că noi și voi n'am fi ceva [mai] mult decât democrați, dacă ne

nevoim a fi creștini. Noi aristocrați și voi, cari dăm socoteala unul altuia? Noi aristocrați, cari n'aveam cu ce să cumpărăm seara luminare și dioa hârtie, dacă nu ne trimiteați voi bani? Voi aristocrați, care nu suferiți vătăfi și care scoateți cel după urmă obol ca să ajutați pe frații voștri? Voi aristocrați ce v'ați pus cu toții în egalitatea proscricției și esilului, și v'ați perdut libertatea?

„Să vă dăm socoteală. In urma protestului fără chibzuință, n'am pornit mișcare în contra. ca să-l anulăm în public, socotind că nu e bine să ne scie lumea că suntem uniți în dreapta și alții în stânga. Am făcut alt protest, ca și când nici n'ar fi existat al lor. L'am dat la Ministeriul frances și am tipărit vre-o sută de copii, nu ca să se publice, ci ca să le împărțim pe la ai noștri, dându-le socoteala.

„Îl vom trimite și la Londra; nu l'am trimis, căci nu aveam cum să ne ducem; dacă nu ne trimiteați bani nu aveam nici cu ce tipări aceste esemplare ca să vă trimitem și D-voastră.

„Eū am scris o broșură în care arēt: Constituția țerei dela Radu Negru până la Mihaiū. — Drep-turile și datinele ei. — Schimbarea principiilor constituției la Mihaiū. — Reforma lui Mavrocordat. — Regimul fanariot. — Intrigile Rusiei dela Petru până

la 1828. — Autonomia țerei până aci. — Intrigile Rusiei dela 1828 — 48. — Impunerea regulamentului, perderea autonomiei. — Causele ce au adus pe Români să facă mișcarea și în fine preparația mișcării; revoluția, partea dramatică a ei, am lăsat'o pe seama altora sau pentru alți timpî. Această broșură, de voiû afla un editor, crez că ași pute să v'o trimit cu expediția viitoare; iar de nu, va mai întârzia până voiû afla mijloace a o tipări. Este lucrată franțuzescă.

„Am lucrat iar o scriere intitulată „Impresiile unui Român după ajungere în Franța“. Am aflat să le tipăresc și vi le voiû trimit. Nu puțin va recomanda scrierea aceasta România, pe fiii ei și instituțiile ei. Simpatii vom dobândi. Într'insa figura și traducția unei poezii ce am făcut la Orșova unde mă aflam la Sf. Nicolae trecut 1848 Dec. 6; vă trimit copie și D-voastră. Mă ocup și cu Evangheliile a le comenta, cum este Tatăl nostru. Acestea le voiû da în formă de jurnal sub titlu *Hristianismul*, ca să luăm arma din mâna Iesuiților. Evangheliile la începutul lor era jurnalul epocii, căci chiar numele *Ευ-αγγελία* va să zică *nuvelă bună*.

„Salutare și frație

I. Eliade.

No. LVIII.— *Locotenenții către deținuții dela
Brussa.*

«Paris 26 Iulie (7 August) 1849.

„*Dreptate, frăție.*

„*Fraților,*

„Adresa D-voastră dela 26 Iunie îndreptată către emigrații Români ce se află în Paris am primit'o prin curierul dela 20 Iulie s. n. Dacă prin aceasta nu vă putem da relație lămurită despre ceea ce am fi făcut în urma primirei adresei D-voastre, cauza este că până acuma nu s'a putut aduna la o laltă toți frații de aici ca să li se comunice aflarea cu cale a D-voastre: Credem însă că cu viitorul curier vom pute să vă dăm amănunțele ce așteptați despre opinia celor d'aici frați.

„Până atunci vă putem încredința că, pe cât se atinge de datoria orî-cărui Român adevărat, că mai presus de toate se cuvine a prețui interesele patriei sale atât de bine lămurite în proclamația în care poporul nostru făcu revoluția sa la ¹¹/₂₃ Iunie 1848, nu vom cruța nimic ca nici unul din acele principii, ce foarte cu cuvint D-voastră le reduceți la dreptul de autonomie a țerei și de suzeranitate al Porței, să nu se vatem, nici să se preschimbe.

„Cât pentru însărcinarea ce ne puneți ca să protestăm în contra actului unora din frații de aici prin care ziceți că s'ar fi atacând ambele acele principii, vă răspundem că, pe cât ne-a putut erta starea lucrului și cuviința de a nu ne discredita unii pe alții și a ne refuta prin jurnale, cea ce ar fi fost o nouă nefericire pentru emigrație, am făcut'o îndată ce am crezut timpul priincios și în modul cel mai bun.

„A protesta în contra celor în urmă survenite în Constantinopole a fost părerea tutulora emigraților; greutatea și atingerea ce se face drepturilor țerei și acelor două principii sunt foarte mari și nu se putea trece sub tăcere. De s'a protestat însă, precum cunoașteți mai 'nainte de a lua noi inițiativa, dați-ne voie a vă mărturisi că aceasta a mijlocit numai pentru că luându-se de d'asupra noastră increderea ce speram că va avea tot-deauna în noi emigrația, nu se putea face în alt-fel decât prin consultare cu toți frații emigrați de aici, și dintr'această cauză împărțindu-se opiniile, cei ce au fost de contra părere au crezut că fac bine, protestând în acei termeni. Ca să declinăm însă orî-ce răspundere și să împlinim în același timp și datoria de Români către țeară, am făcut din parte-ne protes-

tația ce alăturăm aci în copie; am dat'o încă de la 28 Iunie trecut st. n. Ministrului celor din afară și apoi am făcut'o cunoscută și ambasadei înaltei Porți.

„Nu putem afla, fraților, indestule cuvinte a vă mărturisi deplina noastră recunoștință pentru încrederea ce ne arătați și mai cu prisos pentru subscripția ce făcurați în favoarea noastră, care cu atât mai mult ne-a umplut de mulțumire cu cât ne dă o nouă probă de a D-v. dragoste, de care vă rugăm să credeți că a cătat să simțim cea mai profundă durere văzându-ne un minut lipsiți, pentru că nici unul din noi nu se cunoscea culpabil în conștiința sa. Precum în țeară așa și afară și ori în ce poziție ne vom afla, n'am voit nici vom a fi alt decât sclavii Românilor și ai cauzei lor. Singura noastră recompensă nu dorim a fi alt, nici am dorit a fi, decât a ne bucura tot-deauna de o deplină încredere din partea Românilor ca să putem avea ocazia să-l încredințăm cât ne-au fost și ne sunt de scumpe interesele patriei. Primiți dar cele mai vii mulțumiri ale noastre și, de ne este iertat, vom mai adăoga încă și lauda pentru ajutorul ce uniți din D-voastră ne scriu că cugetați a face și fratelui nostru Maiorescu care merită toată

recunoștința Românilor și se află în starea cea mai din urmă și chiar despre ale vieții.

„Salutare și frăție !

„*Chr. Tell, N. Golescu, I. Eliad.*“

No. XLVIII. — *Eliad către Costache Alexandrescu.*

„*Iubite Costache,*

„Scrisoarea ta din ¹²/₂₄ Iulie am primit'o, însă despecetluită. Nu-mi mai trimite scrisori prin ocaziune. Eu ți-am răspuns la toate scrisorile și ți-am arătat D-tale adresa mea „rue Notre Dame des victoires. Hôtel national“; dacă ai trimite-mi și mie lista poscrișilor. Baniî dela frații din Brussa i-am primit și le-am și trimis răspuns.

„Îmi pare bine de Niculache că poate să meargă în țeară să-și vadă copilașul și familia.

„Abia alaltăieri am primit scrisoare dela copii, de când m'am despărțit. Nu sciam unde se află și cum trăesc. Îmi scriu din Vidin, unde s'au tras acum după evenimentele din urmă. Fă cum vei sci să meargă această scrisoare sigur acolo. Adresa Mariți este: à Madame Marie Alexandrino à Vidin, par Mr. le capitaine et consul Marco.

„Am scris o scrisoare către Ec. S. Ali Pașa în pricina ajutorului. Am întârziat ca s'o trimit căci voiam să mergă prin ambasadorul nostru d'aici D. Kalimachi și acesta lipsea la băi.

„Aici nebunii de demagogi și esaltații făcuseră un comitet democratic și au dat un protest în care ating dreptul de suzeranitate al Turciei, ca să compromită toată mișcarea; deatunci am rupt'o cu dinșii și, ca să nu ne scie lumea, n'am mai dat prin gazete articole ca să-i refutăm. Am făcut noi foasta Locotenență un alt protest, conform cu dreptul de suzeranitate al Porții și de autonomie al nostru, respectând dignitatea Turciei și ținându-ne de dinsa ca de singura noastră speranță de mântuire.

„In zilele acestea iar se vedu prin gazete că intrarea Ungurilor în Moldova s'a făcut prin înțelegere cu Goleșcu și Eliade! De unde să ne înțelegem? noi în Paris și Bem în Transilvania; și apoi ce treabă avem noi să ne amestecăm ca Bem să intre în Moldova? Nicăi încăi în țeara noastră. Ș'apoi ce ajutor putem noi să le dăm Ungurilor? Suntem în țeară? avem puterea în mână? sau să le dăm ceva cărți de recomanție? Astă nuvelă falsă respândită iar se vede o cursă însă neroadă, căci n'a avut credemint. N'am avut trebuință nici să o refutăm. Toată lu-

mea dorește isbutirea Ungurilor și împilarea vrășmașilor lor, și nu pot și eu decât să fac urări fierbinți pentru victoria lor; însă să mă mișc mai mult din duhul constituției noastre, și să es din făgașul care mi l'am tras a nu merge decât în spiritul voinței Turcilor, aceasta nu voi face-o nici o dată. Eu sunt stăruitor și pismătar în convicțiile mele, și chiar de m'ar strivi Poarta, eu tot îi voi fi credincios și tot-deauna voi dice Românilor de dinsa să se ție.

„Daca poți și daca ai cu ce, te rog trimite-mi ceva tutun prin ambasada Turcească. De ni se va face vr'o leafă, trimite și vr'o imamea până la o sută două-deci lei.

„Scrie și tu Mariți și daca veți că poate fi primită și ajutată, îndeamn'o să vie în Constantinopole; fă cum vei sci să meargă sigur scrisorile la dinsa.

„Arată amicilor complimenturi, à revedere.

„De nu va fi plecat Niculache, arată-i îmbrățișările mele și urările de toată fericirea.

„I. Eliad.

1849 Aug. 3 (15)

«Paris. Notre Dame des Victoires. Hôtel National.»

No. XXXIII. — *Eliad lui Grigorie Zosima.*

„*Frate Zosima,*

„Am primit scrisoarea D-tale și poți vedea și din cele ce scriu în general și fie-căruia în particular, câtă bucurie ne-a adus întocmirea D-v. și ajutorul ce ne faceți, cât mai virtos simțirea ce vă infrumusețează pe toți de a nu voi capi ca oameni liberi, ci însărcinați servitori pe care îi supuneți sub plată. Asta e Roman, fraților, e frumos, e nobil.

„Eū până aci nu v'am scris mult ca să nu fiū în gura inamicilor; când însă mă ved însărcinat și am primit însărcinarea, vă sunt dator a vă ține în relație; și voiū combate de ađi înainte orice părere, orice intrigă, orice mișcare în contra autonomiei noastre și a suzeranității Porții; voiū demasca pe toți.

„N'am alți frați și amici decât pe amicii causei noastre, așa cum o înțelege proclamația din 9 Iunie 1848; și n'am alți inimi decât pe inimici ei.

„Mie, oamenii broșurei din Londra, protestul democratic și hărtia din Constantinopol nu mi-aū făcut nimic, decât neconsecința lor m'a făcut

mai întâi a-î tracta de copilăroși și mai în urmă de..... Dumnezeu să mă ierte.

„Eu voiu oamenii să aibă vorbele a corespunde cu faptele, și mai bine faptele cu vorbele. Pentru ce am fost nedespărțit de Golești? Pentru că privilegiurile lor au fost mai mari și s'au desbrăcat de dinsele; pentru că înaintea mișcării s'au dus și și-au deslegat de clacă săteni; pentru că în timpul constituției au fost consecuenți în fapte după vorbe; pentru că în tot-deauna n'au vorbit și n'au făcut decât ce se cuvine; pentru că s'au silit a împăca mințile iar nu a le desbina; pentru că tot-deauna au avut înainte principiile cauzei; pentru că mama lor avu în tot-deauna și în Sibiu și pretutindenii pe toți refugiații ca fiii săi, și-i adună pe lângă sine ca muma aripată pe micii săi puși sub aripile sale; cine e ast-fel e fratele, muma și domnul meu. Ce am vedut dela cești-lalți? Toate câte știți D-voastră în esiliu și ei în Constantinople și unii și în slujbe.

„Cine îi dice? Și pentru ce sunteți persecutați mai mult? au doară sunteți mai compromiși de cât ei? sau că pentru că n'aveți socri generali și soții ruse și frați ce au servit Rușilor, sau poate pentru că nu v'ați luat educația în Odesa?

„Țineți minte, Domnilor, scrisorile astea ale mele: datează din 20 Iulie 1849 și de va mai fi în

fintă altă scrisoare a mea de felul acesteia să fiu criticat. Ei însă ne'ncetat de 9 luni scriu cum să ne calomnieze și să ne desbine, și dacă am hotărit să-l demasc o dată să nu fie vorba, să nu se țină mai târziu că eu am început: iată data scrisorii mele; ei au uitat odată să ne apere și să-l demasc.

„Salutare și frăție.

„I. *Eliad.*“

*

După defecțiunea lui Györgey și pierderea bătăliei dela Temeșoara, Kossuth și Casimir Battyany, întovărășiți de generalii Dembinsky, Bem, Kmety, Gyon și de o mulțime de ofițeri de toate gradele, sosesc la Mehadia, trec Dunărea la Orșova și se predau în mâna garnizoanei turcesci, care îi primesc ca mosafiri ai Sultanului, iar generalii Unguri și Poloni, cari nu au apucat să treacă în țara Turcească și au căzut pe mâna Austriacilor, au fost judecați milităresce și executați; și acum Austria, într'o glăsuire cu Rusia, cerea estradarea refugiaților în virtutea tractatului dela Belgrad. Cestiunea era delicată, căci se scia că, de cădea pe mâinile autorității Austriace, era din partea Sultanului o violare a datoriei ospitalității; note aspre începuse a se schimba și tonul notelor și ultimatelor rusesci

și austriace luase un ton cominatoriu, în cât puțin lipsea de a ajunge la o declarațiune de resbel. Pe de o parte Austria și Rusia cerea pe refugiții Unguri și Poloni în puterea tractatului, pe de alta Sultanul făcuse din împotrivirea de a-i preda o cestiune de onor personal. În acele împrejurări care trebuia să fie dorința noastră a emigraților Români? Negreșit resbelul în contra Rusiei, singura chee care ne putea deschide porțile țerei, din care eram proscriși.

Procurându-mi eu corespondența politică dintre Poartă și cei patru ambasadori, le-am trimis șir, una după alta, ziarului *des Débats*.

Publicarea acelor hârtii făcând mare larmă, Principele Calimach, ambasadorul Otoman dela Paris, aflând că acele documente fusese trimise dela Constantinopol, unul din Români care visita adesea pe Pr. Calimach, îi spune că acele hârtii trebuie să fi fost trimise de mine, care negreșit trebuie să mi le fi procurat prin Alecu St. Catargiu, atunci impiegat al Ministerului Afacerilor streine, în cât supărarea lui Aali Pașa cade asupra aceluî tîner impiegat, pe care îl dojenesce și îl amenință cu pedeapsă și destituire. Tînerul, care nu scie de unde lui aceasta, vine îngrijat la mine și-mi relatează cele petrecute. A doua zi îl iașu cu mine și mergem îm-

preună la Aali Pașa căruia i-am declarat că eu publicasem acele hârtii; dar, ca unul ce nu eram în serviciul turcesc, nici pensionat, nu eram dator nici discrețiune, nici a-î spune cum și ce fel mi le-am procurat; dar că credeam o datorie de onor, de vreme ce o bănuială nedreaptă căduse asupra unui nevinovat, a-î declara că nu prin Alecu Catargiu, nici prin vre-un alt împiegat al Porței mi le-am procurat. Aali Pașa ne-a concediat dicându-mi: „aucun soupçon ne plane plus „sur Mr. Catargi, car je devine comment vous „vous les êtes procurés.“

Tot p'atunci Locotenența a trimis la Brussă o circulară către emigrați, pe care o transcriu mai la vale.

Această circulară a foștilor noștri locotenenți precum și epistolele lui Eliad, era o acuzare în bună formă de înaltă trădare. Dice că voisem să vînd țera la Unguri prin mijlocirea lui Baron Spleny, care, după spusele lui Eliad, îi arătase chiar scrisorile și memoriile mele priuitoare la această tratație. Dar cine era și ce era acest Baron Spleny?

Baronul Spleny fusese cel mai elegant și mai lucitor tîner magnat în tot felul de sport. Nemeș călăreț, vîntor de urși și de lupi, călare și pe jos, era prin sora sa cumnat lui Generalul

engles Guyon învingătorul faimosului General austriac Shlik. În timpul guvernului lui Kossuth fusese trimis în subordine la Constantinopol, împreună cu viteazul Maior Engles Brown.

La Constantinopol Baronul Spleny, făcând cunoștință cu mai mulți derviși Boharalii, a căzut la patima hașișului.

Întâiași dată când l'am văzut, l'am găsit foarte trist, era preocupat, după cum ne spunea el, de idea că i se lungea nasul, că ajunsese până la casa de peste uliță, că trecătorii nu treceau peste acea punte cu destulă precauție, și că guvernul turcesc îi propunea să-l cumpere nasul ca să-l pue pod peste Cornu de aur între Tersanà și Fanar.

Aceasta era starea de halucinațiuni bizare în care trăia bietul tînăr, când catastrofa dela Temeșoara a adus pe soru-sa D-na Guyon, care, cum l'a văzut într'o asemenea stare, l'a pornit la Paris ca să se caute. Acolo a făcut Eliad cunoștința Baronului Spleny, prin așa numita Comiteasa del Caretto, veche cunoștință a Baronului dela Pesta, din timpurile splendorii sale.

Puțin timp a stat Spleny la Paris și s'a întors iar la Constantinopol la amicii săi hașișari. Cine n'a văzut pe stradele Stambulului și ale Perei un om desculț cu hainele sdrențe ca

de cerșetor, în cap cu un fes soios mestecând din gură neconținut, spuind că stomacul său nu mai poate mistui altă mâncare decât ziduri, temelii de casteluri?...

No. XXIX. — *Locotenenții către emigrații dela Brussa.*

„Dreptate! frăție!

„*Fraților emigrați din Brussa și Constantinopole,*

„Curierul dela 10 ale curgătoarei aduse din Constantinopole trei scrisori particulare; una de la D. Constantin Alexandrescu către D. Eliad, alta dela D. N. Opran către D. Pleșoianu și a treia dela D. Ion Ghica către D. A. Goleșcu.

„Cea d'anteli cuprinde că: „am auzit că D-ta „singur ai fi făcut un protest către ambasadorul „Turc din Paris, în care declarai pe D. Ghica „dimpună cu emigrații din Constantinopole de „trădători; că ei lucră în favoarea Ungariei, adică „că țera să fie atașată ei. Acest protest dă că „ar fi venit la Poartă, și că Poarta ar fi chemat „pre D. Ghica și i-ar fi făcut observație. Sermanii „emigrați erau acum consternați nesciind ce o să „fie; se dăce că dacă nu era D. Ghica, era să fie

„și în lanțuri din pricina dumi-sale și încă până
„acuma nu sunt scăpați.“

„Cea d'a doua către D. Pleșoianu cuprinde
că : se vorbește de sigur că D. Eliade a vindut
pe compatrioții săi, arătând ambasadei Turcești
de acolo că Români au făcut complot cu Un-
guri ca să ia armele în potrivea Porții spre nea-
tarnarea Principatelor.

„Domnul Ghica, după ce dice că D. Eliade
a făcut o asemenea acuzație formală către am-
basada d'aici, apoi promite cu venitorul curier
și copie după acea protestație.

„In urma acestor scrisori, D. Eliade ne dete
aci alăturatul în copie adres, prin care cere în
numele dreptății, spre liniștea D-voastră, atât
celor din Constantinopole cât și celor din Brussa,
să vă înștiințăm despre orice cunoaștem în a-
ceastă împrejurare despre demarșa și calomnia
D-lui Ghica, sau și despre orice vom descoperi
despre Dumnea-lui.

„Prin urmare ne socotim datorii a vă face
cunoscut mai întei cum s'a aflat aci demarșa
făcută de către D. Ghica și pe care, dorind a nu
eși din principii mișcarea țerei și imputernicirei
ce ne-ați dat toți cei din Brussa și o parte din
cei din Constantinopole d'a protesta tot-deauna
ori când vre unul din Români și Emigrați se

va abate din acele principii și va voi să lucre în contra dreptului țerei de autonomie și de suzeranitate a Inaltei Porți n'am putut'o califica alt-fel de cât de copilărească și neconsequentă. Apoi a vă arăta și cercetările ce am făcut ca să aflăm dacă în adevăr există o asemenea hârtie dată către ambasada de aici sau înțelegere prin grai cu ambasadorul, și în fine să vă arătăm că suntem moralicește convinși că D. Eliade n'a putut sevirși o asemenea faptă ce i se impută.

„Eacă dar începutul acestei împrejurări :

„D. Eliade ne arată în una din Țile că, ducându-se să dea o scrisoare către familia D-sale ce o știa în Transilvania, s'a întâlnit cu D. Baron Spleny, carele între altele i-a spus că D. Ion Ghica, când se afla Baronul la Constantinopole, a venit cu o hârtie, propuindu-i că s'o îndrepte din partea sa și a unor Români către guvernul Ungariei. Această hârtie cuprindea: că se anexeze țera Românească lângă Ungaria; că D. Baronul n'a putut să primească o asemenea hârtie, arătând că a venit pentru trebuințele nației sale și a aflat ospitalitate în Turcia și că ar fi contra oricăreia convenințe nu numai d'a primi din partea vasalilor o asemenea hârtie ci nici a intra cu dinșii în asemenea vorbe; că D. Ghica i-a răspuns că, spre a nu supăra pe Turcia, să pro-

pună a-î da în schimb Croația, la care D. Baronul i-a adaos că acesta nu este sentiment de oameni progresivi, căci astăzi nu se face schimburi de nații ca de vite, și altele asemenea, precum le arată D. Eliade în scrisoarea către D. Alexandrescu, ni le-a spus nouă.

„Acestea auđindu-le și pentru cuvintele ce mai sus am spus, vedând că sunt cu totul contra celor de căpetenie principii ale mișcării noastre, ale țării și ale emigraților, ni s'a părut de necredut și am hotărit a ne duce din noi căți-va spre a ne incredința chiar dela Baronul Spleny.

„După câte-va zile dar s'aũ dus DD. Stefan, Nicolae și Alexandru Golești, și întrebându-l, le-a repetit asemenea; afară numai că hărtia nu era subsemnată de nimeni ci numai ca o părere a D-lui Ghica. Iar despre critica ce a făcut D. Ghica oamenilor mișcării, că adică n'aũ știut a se folosi de ocașie spre a stoarce dela boeri și dela cei bogați ver-un milion de galbeni și despre întrevorbirea ce a urmat despre aceasta, fiind-că n'am întreat pe D. Spleny, nu putem arăta nimic. D. Baron a mai adaos incheind că el a rămas mult în mirare despre demarșa D-lui Ghica care, dacă nu alt-fel, cel puțin se poate socoti făcută fără gândire.

„Cât despre cercetările ce am făcut ca să

aflăm de există vre o hârtie dată din partea D-lui Eliade, sau vre o înțelegere cu ambasadorul, am rugat pe D. Stefan Golescu a căuta să afle cu scumpătate adevărul, și ne răspunse că însuși D. Scheffels, secretarul ambasadei, l'a încredințat că nu numai hârtia nu există, ci încă nici s'a înțeles în asemenea împrejurare D. Eliade cu ambasadorul; căci, de ar fi fost dat din parte-i un astfel de act, sau de ar fi mijlocit înțelegere, fără îndoială ar fi știut, ca unul ce însuși urma să scrie într'aceasta Ministerului.

„Din toate acestea dar, convingându-ne că imputarea ce se face D-lui Eliad este numai o calomnie nemeritată și ne basată pe nici un cuvânt valabil, și spre a da curs cererei D-sale, ne facem o datorie a vi le da și D-voastră în cunoștință; însă fiind-că D. Ghica promite că va trimite copie de acuzația ce dăce că a făcut D. Eliade prin ambasada de aici, spre a ne pute pronunța și legalmente, așteptăm venirea curierului dela 20 ale curgătoarei, și despre cele ce vom mai afla vă vom face iarăși cunoscut și al doilea; căci este timp, fraților, a ne cunoaște și a prețui pe fie-care după faptele sale. Și fiind-că poate că cu acel curier din întâmplare oare-care să nu ne vină acea copie, și credem că și D-voastră nu mai puțin decât noi sunteți în neastimpăr

d'a cunoasce mai curënd adevërul, veți stărul ca D. Ghica să trimită negreșit o asemenea copie, de va fi esistând acusația din partea D lui Eliade; sau nefind, să vă răspundă fără întârziere, ca să știm ce opinie să ne formăm și unii și alții despre fie-care.

„Salutare și frăție.

„*Ch. Tell, N. Golescu.*

«Paris, 4 (16) Sept. 1849.»

No. LXVII. — *A. G. Golescu către Ion Ghica la Constantinopol.*

«Fontenay aux Roses 17 Août 1849.»

„*Mon cher Ghica,*

„Cette fois-ci je n'ai pas eu de lettre de toi. J'attendais cependant avec impatience des nouvelles de nos affaires en Transylvanie. Les journaux parlent de nouveau d'une réconciliation entre Roumains et Maghiars. La Diète Maghiare, disent-ils, avant de se proroger, a proclamé les droits imprescriptibles de la nationalité Roumaine. Voilà donc que vos démarches et vos sacrifices à toi et à Balcesco ont abouti à quelque chose. Vous pouvez maintenant regarder avec pitié ceux qui tournaient en ridicule votre

entreprise, parcequ'ils n'y figuraient eux ni d'esprit ni de cœur. Je considère la chose comme très importante, parceque quelle que soit l'issue de la lutte, les Roumains tiendront bon pour les libertés qui de toutes parts leur ont été promises. Il fallait absolument cet acte de la part du parlement Maghiar pour ôter de leur importance aux promesses faites par la cour de Vienne, que vous réussissiez ou non à former la légion en question, vous n'en aurez pas moins contribué à cet acte important et c'est beaucoup. C'est assez aussi pour faire rougir les envieux. Quant à ce que vous pouvez faire pour les Maghiars, cela ne se réduit pas non plus à zéro, car supposons même que vous ne réunissiez pas seulement 300 hommes dans votre légion; n'est-il pas évident, que vous vous serez employés à ramener les Roumains de Transylvanie dans la bonne voie? à les tirer du camp russe en leur montrant les Maghiars plus libéraux que la cour de Vienne et de St. Pétersbourg? N'eussiez-vous réussi qu'à ramener un petit nombre de Roumains dans la bonne voie, qu'à faciliter un tant soit peu l'œuvre réconciliatrice entreprise par Bem, que vous aurez toujours fait quelque chose pour la cause Maghiare. Vos ef-

forts n'auront donc pas abouti au vide, et ce sera l'éternel remord des envieux.

„Je ne sais pas si dans ma dernière lettre je me suis bien expliqué à l'égard des machinations des envieux. Je voulais te dire que tous les griefs d'accusation qu'on avait à porter contre toi se résumaient en ceci : *tu es ambitieux, habile, proche parent des Russolatres*. Je vais au devant des désirs des accusateurs et j'affirme, en effet, comme je l'ai toujours dit, que tu es *très ambitieux, très habile et proche parent des Campineano* etc. Mais ne peut-on pas être ambitieux pour le bien ? habile pour le bien ? oui, sans doute ; dès lors c'est à savoir comment tu te sers de ton habileté et de tes parents et en quoi tu places ton ambition que git toute la question. Toutes ces circonstances font de toi un homme dangereux et donnent à tout citoyen (comme elles imposent à tout vrai Jacobin) le devoir de surveiller tes actions de près, d'être continuellement sur ta piste. Le jacobinisme a ses préjugés que j'ai partagés dans le temps ; il a ses soupçons nuageux qui interviennent dans tout ; tu ne dois donc pas t'étonner ni te formaliser de ce que plus que tout autre tu appèles sur toi les regards scrutateurs de tout ce qui a une pensée politique. Maintenant

que je suis assez éloigné de toutes sortes de préjugés, je m'apperçois que ce n'est ni raisonnable ni prudent, de repousser les hommes d'action, par cela même qu'ils sont puissants; de les mettre en suspicion, par cela même que leur ambition et leur puissance peut les étourdir. Je vois au contraire que quand on veut renverser un ordre de choses très puissant, c'est à l'homme le plus ambitieux et le plus capable qu'il faut avoir recours pour peu qu'il soit honnête et ferré sur les principes, sans aller présupposer qu'il abusera de la puissance qu'il trouvera sur la première ligne. Que si plus tard, il trahit la véritable cause, c'est alors seulement qu'il faut songer à l'écartier, et cela sera d'autant plus facile, que plus confiants jusque là en lui, nos paroles ne pourront pas être mal interprétées et attribuées à la basse envie. Voilà quelle doit être la ligne de conduite de tout homme de bien; et quant à moi, tu peux être sûr que si j'avais quelque raison de douter de ta sincérité dans les principes que tu professes, ce n'est que lorsque je te verrai au sommet de l'échelle politique, sur le trône par exemple, que je commencerai à dire : *il est trop puissant par l'ambition, par l'esprit, par ses parents*. Oui, mais encore une fois tout le monde n'en est pas là. Je

comprends très bien les préjugés du jacobinisme et tu dois aussi comprendre qu'avoir l'œil fixé sur les hommes politiques, surveiller leurs actes avec vigilance, est du droit de tout le monde, et ne point te fâcher de ce que tu es l'objet de quelque prévention ou de quelque méfiance. J'ai eu des préventions contre toi, et je ne puis pas dire encore, que je sois passé à une confiance aveugle à ton égard (à quoi servirait de nous tromper par des mots ?), et cependant je t'estime et je te placerai toujours en avant quand il s'agira de faire quelque bien, sauf à prendre mes précautions en jacobin, quand il le faudra. Tu es sans doute bien persuadé que si je n'ai pas encore en toi cette confiance aveugle qu'il serait si désirable que nous eussions entre nous tous, Eliade de son côté est persuadé que j'ai des intelligences avec toi et Balcesco et que j'ai conspiré avec vous autres pour faire échouer leur nomination ! Tâchez d'accorder ces soupçons qui se contredisent l'un l'autre ! moi je les accorde par l'aveuglement des uns et des autres qui est la seule logique des partis.

„Voilà trop parlé pour un simple différend, mais, comme c'est pour la dernière fois que je t'en parle, j'ai tenu à placer les points sur les i, afin qu'il ne survienne plus un nouveau ma-

entendu à propos de cette explication. Je n'ai pas le temps d'écrire à Crezzulesco; dis lui seulement qu'il saura que je ne lui ai pas menti, quand je lui ai affirmé que depuis que tu m'as fait part de la manière dont ces Messieurs seraient reçus à Constantinople, je n'ai engagé aucun d'entre eux de s'y rendre.

„Ce qu'il y a de plus sérieux que tout cela, c'est que nous comptons faire ici une protestation solennelle contre la nouvelle violation de nos droits. On a nommé un comité pour s'en occuper. C'est Bratiano, Rosetti et moi qui avons été nommés pour cela. Nous verrons si nous pourrons nous entendre. L'esprit de cette protestation sera de réclamer contre des concessions que la Turquie n'avait pas le droit de faire, et contre les gouvernements de France et d'Angleterre qui nous ont indignement trompés. La protestation sera présentée seulement à l'Assemblée législative de Paris. Par le prochain paquebot je pourrai t'en envoyer une copie, ou bien te donner de nouveaux détails sur la chose, si nous ne parvenons pas à nous entendre.

„Il ne faudrait pas trop t'effrayer de l'attitude que nous comptons prendre désormais. La guerre est bien décidément déclarée entre les

Rois coalisés et les peuples non encore ligués. Que nous fassions des sacrifices à notre honneur ou que nous n'en fassions point, les rois ne nous en tiendront aucun compte. Nous serons toujours livrés au double despotisme de la Turquie et de la Russie, si non exclusivement à ce dernier. Que si au contraire, les peuples triomphent ils ne tiendront compte que des sacrifices que nous aurons fait pour la cause de la liberté et de la fermeté avec laquelle nous aurons défendu notre honneur national et repoussé les outrages des tyrans. La politique change du tout au tout. Elle se simplifie singulièrement. De l'argent et des armes et que chacun de nous se rende en Transylvanie pour y continuer le mouvement Roumain, de concert avec les Maghiars qui se plient parfaitement aujourd'hui à cette politique. Demain il serait peut être trop tard. Remarquons bien que le Roumanisme ne fera parler et s'occuper de lui, que quand il luttera *comme Roumanisme* sous le drapeau national; que chacun de nous se mette donc à la tête d'une légion de la levée en masse, le drapeau roumain en tête, et tout le monde sera obligé alors de tenir compte de nos efforts et de compter avec nous; cela veut dire : fais en sorte de nous avoir au plutôt quelqu'ar-

gent du ministère Turc. Des 120 ducats, que j'ai reçus de chez moi, il ne reste plus un sou dans ma poche“.

A. G. Golescu.

No. XLIV.—A. G. Golescu către Ion Ghica
la Constantinopol.

„Cher ami,

„Il y a un génie malfaisant, une fatalité cruelle vindicative qui nous persécute tous les deux. Imagine toi que le paquet qui renfermait ton compte-rendu et la lettre dans laquelle tu me recommandais le plus grand secret, que ce paquet même est tombé dans la main des misérables Negoulitz, Zossima, Ipatesco etc. Voici comment cela est arrivé et comment nous l'avons appris. Avant notre querelle avec ces Messieurs nous logions, Rodolphe et moi, dans la même maison que Zossima. Mr. Crepin à plusieurs reprises vint nous faire visite, de plus son garçon, toutes les fois que les jours de poste nous n'allions pas nous mêmes recevoir les lettres, avait l'habitude de nous les apporter lui-même. Depuis notre rupture, ayant déménagé, mais n'ayant

pas en même temps mis Mr. Crepin au courant de toutes nos misères, nous allions régulièrement nous mêmes ou nous envoyons un d'entre les autres chercher les lettres chez Mr. Crepin. Ce jour là je ne sais pas par quel oubli ou plutôt par quel malheur nous oubliâmes tous de le faire (à moins que tu ne les ai expédié par la voie de terre) et Mr. Crepin, ignorant notre déménagement de nous envoyer aussitôt le paquet comme par le passé; Mrs Zossima et Negulitz, qui continuent à loger dans la même maison, en ont aussitôt profité, l'ont ouvert et ont tiré copie tant de ta lettre qu'en même temps ils ont retenu un des deux comptes que tu m'as envoyé. À la réception du paquet j'ai été tout étonné et à cause de l'heure avancée et du jour inusité, c'était un samedi la veille de notre nouvelle année et puis vers deux heures du soir, toutes choses qui ne nous étaient encore jamais arrivé, mais enfin j'ouvre le paquet et lis ta lettre et puis le compte (il n'y avait qu'un seul) puis encore la lettre; j'avoue que je m'arrêtais un instant sur les passages où tu disais au pluriel: „les comptes ne pas les exposer“, „les envoyer“ qui ne s'accordait pas trop avec l'unique compte que je trouvais dans le paquet; mais, comme dans ce compte il y avait les reçus et les

dépenses, j'en ai supposé tout naturellement que tu faisais allusion par ces „les“ au double compte et je passai outre. Ce soir même nous devions faire entre nous le reveillon pour enterrer l'ancienne année et fêter la nouvelle. Je profitais de cette circonstance et je prévins mes camarades que le lendemain j'avais à leur communiquer un papier, et comme auparavant plusieurs indiscretions avaient été commises je les priais d'être plus circonspects, plus parolistes à l'avenir, ce que tous me promirent de faire. Les jours suivants tout se passa dans l'ordre. et le quatrième jour de la réception de la lettre, la poste devant partir, j'expédiai le compte avec le reste sans que rien transpira à l'oreil des opposants. Ce n'est que deux trois jours après que nous reçûmes, Rodolph et moi, un billet signé Negulici et Zossima dans lequel ces Mrs nous invitaient à leur donner un rendez-vous, ayant à nous faire communication de choses d'intérêt public, mais qui toute fois nous intéressaient nous plus que tous les autres. Nous primes cette démarche comme des avances à une reconciliation, d'autant plus qu'ils venaient d'apprendre la démission des trois membres de l'ancienne ex-lieutenance, et notre démarche vis-à-vis des émigrés pour les engager à une nouvelle

réorganisation. Ne voulant plus avoir aucune relation avec ces Mrs nous répondimes seulement à Negulici que, si ce qu'il voulait nous communiquer était d'un intérêt général, il n'avait qu'à s'adresser à tous et ceux d'entre nous qui voudraient les entendre les entendraient, mais que si cela ne concernait que nous deux, nous les remercions d'avance, mais nous ne pouvons plus, pour le moment, être en relation &c. &c... Le lendemain nous eûmes la visite de Mr. Giuresco, espèce de rapporteur, de moucharde; il nous avertit, mais s'adressant plutôt aux autres qu'à moi, qu'un de ces jours nous recevrons d'eux un papier qui decilera les yeux à bien de monde, qui prouvera qu'entre nous mêmes il n'y a pas de bonne foi, que quelques uns qui s'entendent entre eux (toi et moi) menent et trompent les autres, car dans la lettre me recommandant le secret, les misérables ont cru que j'en ferai même un aux notres; puis, en s'en allant, il fit le fin, l'habile et ajouta qu'il ne serait pas mal qu'un d'entre nous se rendit en Transylvanie, moi par exemple. Ces dernières paroles me frappèrent comme un coup de foudre. Comment, par qui en ont ils pu être informés? Il y a donc parmi nous des misérables, me suis-je dit, comme parmi eux...; et mille autres dou-

tes et mille colères, mille indignations, mille imprécations. Enfin avant-hier soir Rus accompagné de Giuresco se présenta chez nous avec une liasse de papiers; on lit d'abord la définition d'Eliad: qu'est-ce que la politique? où il ment comme un arracheur de dents et bat la campagne comme un présomptueux; puis la démission des membres du Comité de l'ex-lieutenance; par encore un éloge d'Eliad sur le vrai patriotisme des Mrs Zossima, Ipatesco, Negulici &c. &c...; puis enfin le papier qui, suivant leur dire et leur espérance devait mettre au grand jour notre infamie à nous deux et faire éclater la zizanie et la discorde parmi les autres. Je ne te relaterai le contenu; il est plein d'injures pour les cinq qui l'ont signé, pour nous tous; leur bruler la cervelle ou plutôt les souffleter, n'est pas le moment; leur scélératesse est grande, ils sont capables de tout, nous comparaitrions de nouveau devant le tribunal du Pasha, et cette fois-ci cela irrait plus loin, cela irrait jusqu'à Constantinople; dans leur infamie il n'y a pas de terme, ils nous l'ont assuré d'avance et ils en ont donné des preuves. Descendre dans la boue avec eux, les égarer, en user des mêmes moyens, cela ne nous est pas possible, il faut donc souffrir et souffrir jusqu'à ce que la chaîne qui nous

rive à des scélérats aussi accomplis, qui noue indissolublement la vie, les actes des hommes honnêtes avec la vie, les actes des hommes méchants, malhonnêtes, se brise une fois... Ah! quel moment de bonheur, de félicité que sera ce jour là. Mon dieu, quelle vie que la notre, quelle dechéance, quelle désolation, quel enfer. Serait il vrai que nous aurons passé par tous ces égouts sans nous en salir, nous souiller nous mêmes? — Leur désappointement fut grand lorsqu'ils apprirent de la bouche des autres qu'entre nous il n'y avait pas de mystère, qu'ils en avaient pris connaissance de tes comptes, qu'ils les approuvaient, les justifiaient et honoraient ta conduite. Mais tout cela, cher ami, ne peut être qu'une fiche de consolation pour toi, et je sens tout le mal qu'involontairement je t'ai fait; ton compte est entre leurs mains, ils peuvent se venger de toi, te compromettre par devant la Porte; ils peuvent plus, ils peuvent l'envoyer à Bucarest où tu ne manque d'ennemis, tant s'en faut. Dis moi maintenant qu'y a-t-il à faire? car leur arracher le papier des mains cela n'est pas possible, il ne faut pas même y penser. Pour ma consolation je voudrai savoir si par hasard tu ne m'as pas envoyé le

paquet par la poste de terre, en ce cas tu serais de moitié dans ma faute, car ce n'est que les jours de bateau à vapeur que tu nous avais habitué à recevoir de tes lettres, et c'est alors aussi que nous allions d'ordinaire chez Mr Crepin ; qu'à l'avenir du moins il soit convenu entre nous de ne nous expédier tes lettres que par bateau à vapeur ; de plus j'ai prié Mr Crepin de ne plus remettre les paquets qu'à moi ou en cas d'indisposition qu'à ceux qui viendraient de ma part ; ainsi j'espère qu'à l'avenir pareil malheur ne se renouvelera plus. Encore une fois, cher ami, pardonne ce qui ne peut être attribué qu'à un fatal accident. Je suis bien fâché que ce soit moi, justement ton ami, qui l'occasionne, qui soit peut-être le plus grand mal qui puisse t'arriver.

„Je te disais dans ma dernière lettre que j'avais des observations à te faire au sujet de ton idée de me rendre en Transylvanie. Après mure réflexion je me suis aperçu que toutes les objections que je me proposais de me faire se réduisaient à des considérations toutes personnelles, au besoin de réparer mes forces physiques, ma santé délabrée, aux bains de Louèche en Suisse, au désir de retramper un peu mon

moral énervé, abruti par un séjour de quelques mois dans le foyer de la vie sociale, dans Paris; mais tout cela, comme tu vois, ne sont que des considérations d'intérêt privé, en d'autres mots que de l'égoïsme; et nous en avons assez fait depuis bientôt un an; il est temps maintenant que nous en fassions aussi un peu d'abnégation. Malheureusement avec cette histoire tout est ébruité et je crois pas qu'il serait prudent de remettre ce projet au moins pour quelques semaines. Si tu ne partages pas les mêmes appréhensions, dis le moi; je serai sur ce point toujours de ton avis; la seule véritable difficulté c'est l'argent. Ma mère m'écrit qu'il ne faut rien espérer... Ma pétition est prête, je n'ai qu'à la transcrire et à te l'envoyer. Je t'ai prié pour m'acheter l'histoire de la révolution de l'année 1848 par Lamartine, envoie la moi si tu es en fond; tu nous rendras un grand service, ce sera une consolation au milieu de tant de dégoût, tant d'amertume. Dans ton compte-rendu j'ai remarqué bien des contrastes pour ne pas dire d'avantage; pour une mission aussi importante et pour des rentiers aussi gros et gras des centaines de piastres cela fait pitié; votre patriotisme est bien nain; ce n'est pas ainsi que l'on sauve une cause. Pourtant Ionesco

m'avait beaucoup loué les intentions généreuses des Moldaves ; peut-être que je me trompe.

„Adieu.

„Ton ami,

Alexandre.

„Écris-moi sans faute par la prochain expédition.“

No. XLII. — *Unii din Emigrații de la Brussel către Locotenența de la Paris.*

„Dreptate, frăție.

„Domnilor membri ai Comitetului numit de o parte din emigrațiunea română,

„Am auzit cu destulă întristare rancoarea deplorabilă dintre DD. I. Eliad și I. Ghica, și ne doare inima vedând doi oameni scumpi patriei comune pentru cunoștințele cele întinse, talentele și zelul de a-i servi, că acum când patria geme și cu ochii fițți asupra-ne se îndoiesce dacă debe să ne bine ori rău cuvinte, sunt atât de mult preocupați a se inegri, în cât se acasă unul pre altul : tristă soartă pentru D-lor și mare disgrăție pentru noi!....

„Cuvintele raportate de D. Baron Spleny în privința D-lui Ghica, despre planul dat ca părere, ce se dice că i s'ar fi comunicat, noi le

considerăm ca folie din partea D-lui Spleny, pentru că nu se poate ca D. Ghica să-l propună un plan atât de inapoiat, de oară-ce mai mult sau mai puțin toți scim pe ce principii și base au fost toate lucrările D-lui Ghica ca să potă ajunge la scopul ce tot românul bun debe să-și propună și să-l sanctifice; ne mirăm cum D-tră ați putut da credemint unui maghiar, când știți că cu puțin mai nainte Maghiarii, după toate actele lor, au vrut să intrepună zizania in toți Români! și că de și mai pre urmă deciseră a fi mai drepti, a uni causa lor cu a Românilor și a celor-l-alte națiuni din Ungaria, erau însă mulți din ei contrarii la aceste idei, și poate că D. Spleny fu unul din numărul acelora.

„Cât pentru defăimarea făcută de D. Ghica D-lui Eliad, dacă D. Ghica nu va putea produce argumente convingătoare, noi cu părere de rău il vom prețui ca pe unul care confundă pasiunea în sănătoasa cugetare ce debe să caracterise pre un om ca bărbat, când își propune a se ocupa cu lucrurile cele mai serioase precum: liberarea și venitoriul patriei.

„Noi însă, ori care ar fi inculpațiunile, calomniile ce acești doi indivizi atât de importanți causei comune își imput unul altuia, suntem convinși și credem fermamente că nici unul din ei

a făcut saŭ ar face în conștiința sa verii un act contra interesului națiunii române. Suntem convinși că fie care din ei țintesce mai mult saŭ mai puțin la o patrie liberă, la o Românie astfel cum tot Românul bun și rațional doarece; ma că între unul și altul este diversitate d'opiniune asupra mijloacelor, celor prin cari s'ar putea ajunge la scop, aceasta poate fi fără a se atribui verii unuia din ei macula de nesinceritate, de rea cugetare în cauza națională. Nu putem exprima durerea ce simțim, și tot-odată îndemnațiunea noastră că nisce ure personale, nesce intrigi nedemne, a cui origină precede cu mult revoluțiunea din Iunie, ajunseră a se substitui deliberațiunilor causei naționale care se află, să nu-și ocupe mintea decât de niște particularități despre cari am dori să nu mai auzim nici odată. Vedem că prin exces de disgrație aceste intrigi, aceste ure și certuri între doi saŭ mai mulți oameni, aduseră desunirea în toată emigrațiunea; cause particulare luară locul causei naționale; cei mai mulți din emigrații noștri în loc de a se gândi la mijloace salutarii rēului comun, în loc de a pași pre calea prin care s'ar putea aduce un remediū la suferințele patriei, nu se ocupă decât d'a sustine, d'a apēra unii pe o persoană, alții pe alta, adică d'a se

declara oare cum ca partisan de persoane, iar nu de principiu, pentru că despre principiu ne fiind nici o dată cestiune, desbatere, noi credem că este tot unul.

„Noi dar, după toate aceste miserii ce se par a nu mai avea termen, declarăm că nu suntem partisană a nici unei persoane, că suntem partisană ai unor idei, ai unui principiu. Această idee, acest principiu este superfluu a spune în detail care sunt; ele sunt cunoscute de tot românul inteligent, sunt acelea cari după cugetarea noastră credem că ar putea realiza odată liberarea națiunii noastre. Ori cari persoane dar ar exprime mai mult, mai bine aceste idei, acest principiu, ar procede mai cu energie prin fapte la realizarea lor, sunt persoanele ce noi căutăm, sunt acelea cu care ne vom uni mai strins, pe cari vom apăra, vom susține din toate puterile noastre în lucrările lor. Pin'acum noi (afară de oare cari mișcări în Ungaria cu ocasiunea revoluțiunii d'acolo) n'auzirăm decât vorbe de tot felul, de multe ori și frumoase; d'aceste vorbe noi suntem mai mult decât sătuți; noi cerem fapte cari să corespundă cu ele, și fapte n'am prea vădut.

„De la expatriarea noastră pân'acum, într'un spațiu de timp mai mult d'un an, nici o orga-

nisațiune în emigrațiunea noastră, nici un proiect, nici o procedere pentru patrie, tot timpul se consumă în intrigă, în debateri personale, vane, și toate aceste calamități nu se pot atribui decât desunirei principalilor Emigrațiunei. Ca să eșim dar din această miserie ajunsă în culmine, care infloresce foarte mult asupra soartei patriei comune, decidem d'a nu ne mai mesteca în particularități, de a respinge de la audirea noastră orî ce certe, orî ce discuțiunii de cauze personale. Sunt multe locuri, unde tiparul e liber; dacă de acolo acei oameni dintre ai noștri cari se acasă unul pre altul de răi patrioți, publice-și ideile lor, nu acelea de personalitate, nu acelea ce fie-care din ei are pentru adversarul său; atunci timpul s'ar perde în van, urele, înimicițiile ar cresce mai mult cu sacrificarea interesului comun; publice, dîcem, acele idei, acei principii ce fie-care din ei are în cestiunea interesului național; pună-se în relațiune a lucra cu persoanele altor națiuni care sunt de principiul nostru, care sunt convenabile interesului comun națiunei noastre. Noi credem că acest mijloc, care ar fi o concurență de fapte în profitul națiunei noastre și în derăpănarea nici unei persoane de acel principiu, este cel mai bun prin care s'ar putea cunoasce caracterul fiecui, prin care s'ar descoperi pre cât fie-care

este înaintat sau nu pe calea realizării scopului comun, precât fie-care are patriotism sau nu.

„DD. Tell și N. Golescu sunt rugați a comunica această hârtie și celor-lalți compatrioți ai noștri din Paris.

„Salutare și frăție.

„Redactor, *Adrian*.

(Subsemnați 16) A. Golescu, R. Golescu, G. Adrian, D. Florescu, P. Cernătescu, C. Bolliac, Marin Serghiescu, G. Vâlleanu, A. Iane, C. Serghiad, C. Podeanu, Gr. Joranu, A. Mano, I. Magheru, I. Simon. (in Const. Deivos).

„Brussa, 1849 Oct.“

XII.

No. XXXV. — *Locotenentii din Paris către emigrații dela Brussa.*

„*Fraților despărțiți : Bolliac, Golescii, Zanea, etc.*

„*Dreptate, Frăție.*

„*Fraților,*

„Divulgarea diversității opiniilor politice între emigrații români și a abaterii din principiile muvmentului general al țării din și în și vedem că se face fatală causei comune. Faptele și vorbele și purtările particulare ale unora aduc din și în și responsabili pe toți emigrații și însuși pe acei ce până astăzi fură consecuenți, constanți și fideli principiilor proclamate de poporul întreg.

„Până aci am crezut că este o discreție și o prudență a tăce și a ne ști numai noi, aco-

perindu-ne și întimpinând nisce fapte ce credeam că sunt efect numai al unei inconsecuente indirecte.

„Fapta însă ca broșura publicată la Londra, ca protestul numit democratic, ca întrevorbirea D-lui Ghica cu D-nul Baronul Spleni, fără scirea emigrației și fără să aibă nici o însărcinare ori imputernicire de la nimeni, vorbele indiscrete ce es în toate adunările, atât în Paris cât și în Brussa din partea celor ce și-au uitat programa mișcării, hărțile colective ca și cea din urmă a D-voastre din ... ale trecutei luni către jos însemnații; toate acestea s'au făcut în destul de cunoscute prin neastâmpărul celor ce profesază principiile streine muvmentului român și a majorității emigrației, în cât spre a mântui cauza generală, fie-care e dator a-și deschide ochii și a vedé bine de unde provin aceste intrigă și diversități fatale.

„Fraților, iar vă repetăm că, după însărcinarea ce ne-ați dat a reprezenta și a susține în contra orî-cui cele două salutarii principie ale autonomiei și ale suzeranității, o mare mirare ne a cuprins când am auđit demarșa D-lui Ghica atât de cutezătoare și inapoitore, după cum o numiți și D-voastră, când ați fi convinși că a făcut'o. Apoi și mai mult ne-au indignat cutezarea

D-lui de a nu-și cunoaște greșala și de a se încerca să o acopere cu alta, de și nu mai gravă dar mai micșorătoare împrăștiind și cu vorbe și prin înscris o calomnie curată asupra colegului nostru inculpându-l de o necuviință ce, mai înainte de noi și D-voastră, D. Ghica avea toată convicția că o asemenea acuzare era o asuprire învederată.

„V'am însciințat despre aceasta nu ca despre o cauză între D-nul Eliad și D-nul Ghica, pentru că nici un emigrant nu e dator să ție socoteală de câtă simpatie sau antipatie există între individe ca particulari; v'am însciințat *ex officio* (sic), după însărcinarea ce ne-ați dat despre abateră D-lui Ghica din principie, ca să șcim fiecare unde ne aflăm și cu cine avem a face.

„Aci a fost întrebarea: avut'a D-nul Ghica inconsecuența de a face o asemenea demarșă sau nu? din vîrsta sa cea fragetă i-a venit această copilărie, sau din calcul, sau nu cumva de alt unde-va? pentru că trebuia, o mai șicem, să șcim unde ne aflăm.

„A meritat D-nul Eliad să fie atât de calomniat pentru c'a simțit datoria a ne spune cele ce a auzit?

„Acestea vi le-am scris după datorie, și după datorie am căutat să ne convingem despre adevăr. Scopul nostru n'a fost ca să apăsăm pe

unul său să ajutăm pe altul, ci în folosul și apărarea cauzei să ne convingem cu toții cine e fie-care.

„Nimeni din Români n'are bucurie când cauza mai pierde un om, și noi dorim ca tot emigratul să fie demn de numele *Exilat pentru Patrie*. Când însă din nenorocire îi este vătămător, atunci nu e trebuință a se mulți numărul persecutării și cu oamenii ce ne dau de ripă, atunci departe de acela orî cine va fi, orî cum îl va chema: între victime persecutorul este o calamitate.

„A fost întrebarea: cine e victimă D-l Ghica orî D-nul Eliad, nu pentru persoana D-lor ci pentru cauză.

„D-voastră însă ne răspundeți într'un chip foarte întunecat, confundați cauza cu personalități; cercetați atât de ușor adevărul: de a fost abatere din principie, de putea să ne compromită acea abatere, de este iertat cui-va a se abate așa de arbitrar și imprudent; în toate acestea vă apărați a vă exprima categoric; și chiar și din nenorocire, de și acoperit, însă vă declarați destul de lămurit că aveți un cuget, un princip, care cu cât un vis ce l'au avut toți Românii adevărați încă de la Mihaiu Bravu, cu atâta s'a socotit de fatal la împrejurări încă mai propicii a se încerca să-l esecutive orî ce Român înțelept și cu adevărat doritor de binele comun.

„Acest principiu, fraților, nu l'a încuviințat comitetul ce a organizat mișcarea în care ați figurat și unii din D-voastră, nu l'a proclamat țara; și când manifestul din Petersburg din Iulie 1848 ne incrimină cu dînsul, țara, Guvernul ei și emigrații au protestat asupra unei asemenea perfide și infernal îndemănatice calomnii. Nimic nu e mai fatal causei noastre ce am început'o cu toții, decât a servi cu asemenea indiscrete declarații pe însuși inimicii noștri, dându-le armă și cuvinte a arăta că acușația lor n'a fost calomnie.

„Diversitatea principiilor, abaterea din principiile muvmentului legal al popoului român, sunt cauzele despărțirei între emigrații, iar nu ure personale, cum vă exprimați D-voastră.

„Noi înaintea mișcării ne-am tras un văgaș, și nația apoi ne-a îndatorat a nu mai eși dintr'însul *până în căpătâiu*. Cine urmăzează pe acestvăgaș, acela este amicul și fratele nostru național; cine ese dintr'însul simțim cu toții o datorie a-i face observații, și devine inamic general dacă persistă în abaterea sa; ura, de va fi ură, nu e râncoare personală ci o parte din ura generală în care facem și noi parte. A întimpina greșala unui frate abătut, a-i combate apostasia, când va fi, a-i desaproba purtarea și faptele, nu e micșorime de resbunare ci o datorie sacră? căci pentru

aceasta ne-a ales poporul odată, și pentru aceasta ne-ați însărcinat o majoritate din emigrație cu atâta stăruință, unde figurați și D-voastră, fraților.

„Unii din D-voastră sunteți amicii noștri intimi, frați alții, consingi; și ce ură personală între noi când vă facem observațiile de sus și vă aducem aminte că seamănă că ați uitat programa mișcării când lăsați să vă scape asemenea idei și principii ce ați socotit de prudent a le ține ascunse în nobila comoară a inimei D-voastră, chiar atunci când victoria popoarelor era atât de radioasă.

„Nu vă rătăciți, fraților, cu iluzii. Nu știm și nu știți însă de unde vine; știți însă curat că inimicii noștri ne-au calomniat cu dinsele.

„Ne pare rău să vă vedem cu cinci luni înainte dându-ne o însărcinare în termeni chiară a înfățișa și apăra principiile autonomiei și suzeranității; și cu cinci luni mai în urmă a vă exprima atât de întunecat, atât de cotind, atât de deplorabilemente diplomatic. Cine v'a împrumutat langagiul ăsta atât de strein nou și părții cealalte dintre D-voastră, și D-voastră înși-vă nu știți cum să vă exprimați cu dînsul, și vă faceți atât de obscuri unde sunteți frumoși, și atât de luminați și clerici acolo unde ar fi în stare să compromită cauza căreia suntem cu toții martiri?

„Ne pare rău să vedem această neconstanță în idei și în opinii la D-voastră doi-spre-dece, și altă îndoită inconstanță și nedeterminare a doi dintre D-voastră ce figurează suscriși la două opinii atât de contrarii.

„Sperăm că Dumneșeu, în numele căruia ne am sculat cu toții, am lucrat trei luni și suferim mai mult de un an, acel Dumneșeu ne va uni a ne cunoaște adevăratele foloase și a despărți din mijlocul nostru pe cei ce ne vom convinge că umblă a ne desbina.

„Salutare, frăție!

„N. Golescu, Chr. Tell, I. Eliade.

„1849 Decembre 4 (16) Paris.“

Adaus de mâna lui Eliade: „In cât pentru principie, cât pentru ce se atinge de mine, judece alții.“

*Emigrații dela Brussa către D-nii Eliad,
N. Golescu și Tell.*

«Brussa 5 (17) Decembre 1849.

„Dreptate, frăție.

„D-lor I. Eliad, N. Golescu și Chr. Tell.

„De când suntem afară din patrie, din disgrație, nu ne-am putut organiza și D-voastră, ca

membri ai ex-locotenentei domnesci, ați reprezentat până acum cu drept cauza noastră. Pentru acest cuvint și subscrișii v'ați însărcinat odată d'a protesta în contra orî cui va ataca principiile de suzeranitate a Inaltei Porți și de autonomia țerii, și vă mulțumim de tot ce ați făcut în interesul patriei.

„Acum credem, D-lor, că e timp de a ne organiza ; și subsemnații, făcând un apel către toată emigrația, datorie imperioasă pentru ori-care patriot, vă rog ca să concurați și D-voastră pentru această organizare.

„Salutare și frăție.

„Al. Zane, R. Golescu, D. Florescu, Al. Golescu, P. Cernătescu, I. Deivos, Al. Manu, Po-deanu, C. Serghiad, I. Simon.“

No. XXXIV. — *Emigrații dela Brussa către cei dela Constantinopole și dela Paris.*

«Brussa 5 (17) Decembrie 1849.

„Dreptate, frăție.

„Fraților espatriati și emigrați !

„Suferințele cele mari ale popoului român, demoralisarea introdusă în toate clasele societății prin despotismul Regulamentului și corupțiunea

Guvernului, tristul rol ce jucă principiî noștri sub influențe inimice în numele națiunii române, și în fine precipitiul ce stă deschis înaintea-ne ca să ne înghită etc., ne făcea ca să dorim cu toții din inimă reforme radicale. Pe lângă aceasta popoliî care suspinau după libertate n'auură nici o dată ocasiune mai favorabilă, mai frumoasă de a scutura jugul despotismului ca în anul 1848, când toată Europa cultă, toți popoliî care înțelegeau și apreciau libertatea ca binele suprem, alungau despotismul și în triumful lor se constituau pe principiî, baze democratice, proclamând dreptatea și frăția de devisa între dinșii și cei-lalți popoliî.

„Ast-fel poporul român, condus de ranele cele sângerânde ale patriei, încurajat de exemple atât de mari, atât de frumoase și basat pe autonomia patriei, s'a sculat și cu o strigare a fost destul ca să îderime despotismul adus prin Regulament și să fundeze libertatea prin revoluțiunea din 9 și 11 Iunie. Poporul român, în sinceritatea sa, spre a asigura pe înalta Poartă de devotamentul său și de legalitatea sentimentelor sale, a recurs la augustul său suzeran a-î întări constituția proclamată, protestând atât înaltei Porți cât și în fine Europei în contra usurpării, abuzului și ilegalității Protectoratului Rus.

„Treî luni, cât dură revoluția noastră pe bazele constituțiunei în armonie cu demna politică a înaltei Porți, poporul român, de și administrațiunea interioară n'avusese timp să-și ia cursul său regulat, de și nouele legi nu se sancționaseră prin adunarea constituantă și nu luaseră puterea și activitatea lor, totuși a dat probe de maturitate, serioșitate și moralitate; și căderea constituțiunei noastre nu e cășunată de precocitatea reformelor proclamate, de abususul unei libertăți neînțelese, ci numai de preponderența spiritului reacționar ce încă de atunci începuse a domni în politica Europei. Argumentele contrarii libertății patriei ale inamicilor ei interiori și exteriori sunt curate calomnii.

„Toate acestea, fraților, legitimă revoluțiunea noastră și ne făcu demni de constituțiunea proclamată; însă nu se cuvine a ne mărgini aci și să stăm cu mânele în sîn, așteptând, după cum țice proverbul „pică pară să te imbuc“, ci să propășim cu demnitate pe calea ce ne-am preînsemnat, pentru că nu scim când va suna ora salvării patriei noastre! În timpuri bune și favorabile fie cui îi e dat de a lucra bine, dar în cele grele și adverse numai celor cu principii, tărie și inimă mare.

„Să lăsăm acum, fraților, la o parte orice

simțiri particulare, ori-ce pasiuni personale ce aduc demoralizarea; și, aridicându-ne mai presus de noi înșine, să aruncăm o căutătură asupra pozițiunei de acum a patriei și asupra datoriilor celor neapărate ale noastre. Fraților, țara zace sub jugul acelei puteri de a cărei fatală influență am cercat să o scăpăm! Poporul geme sub baionetele ruse! cu atât mai mult cu atât mai amar cu cât așteptă ca în moderațiunea, legalitatea, moralitatea, dreptatea și demnitatea sa în cursul revoluțiunei, să fie ușurat de barbarele nedreptăți ce i se făcea și considerat ca basă a societății! Ce am făcut noi de la espatrierea și emigrarea noastră până acum ca acest popor cel puțin să se console să-și indulcească amărta și trista sa viață cu speranța, care singură poate menține în vigore puterea morală a unui popor?! Ce am făcut noi de când suntem afară din patrie, ca să tragem încrederea, simpatia și estimea atât a Augustului nostru Suzeran cât și a cabinetelor populilor de la care așteptăm a fi sprijiniți în binele și fericirea patriei? Ce am făcut noi ca să fixăm atențiunea Occidentului asupra cauzei suferindei noastre patrii, ca să nu se confunde cu cauzele provocătoare de desordine, de anarhie, și să o facem cauză europeană? Ce am făcut noi ca să tragem

luarea aminte a Occidentului asupra tractatelor călcătoare dintre colosul nordului și Înalta Poartă, și mai cu seamă asupra celui din urmă de la Balta-Liman, care amenință nu numai existența patriei noastre dar și Orientul întreg, și ale căruia triste consecințe mintea se spăimântă de a le reculege, cuprinde și enumeră? Făcut'am noi ceva de cincisprezece luni, de când rătăcim din loc în loc, ca să se poată justifica emigrarea noastră înaintea compatrioților ce suferă în țară și înaintea Europei ce ne privește? Nu, nu!... și cauzele aū fost discordia, partidele și neorganizarea în care ne aflăm, ale căror efecte urmează a fi neactivitatea, paralisarea etc.

„Acum, după o pierdere de timp atât de îndelung, ce aduse rele atât de mari, credem că o organizațiune e simțită de tot românul bine cugetător, și noi împlinim o datorie imperioasă, făcând apel la patriotismul tuturilor emigraților, conjurându-i ca să concure într'o umanitate (*sic!* unanimitate?) la înființarea ei.

„Noi subscriși, pentru această organizațiune opinăm astfel: Emigrațiunea să aleagă prin majoritatea voturilor cinci persoane, cu încredere patriotică națională și mai cu seamă capacitate politică, fiind-că aceste trei calități se cer neapărat de la oricare reprezintă o cauză politică.

Aceștia eară prin majoritatea voturilor să aleagă pe unul dintr'înșii de cap al emigrației, și capul își va asocia doi din cei cinci ca să conlucre ca comitet responsabil, și numai capul să albă executarea proiectelor, a lucrărilor politice și a tot ce se atinge de binele causei noastre sub responsabilitatea sa de executare conform jurnalelor încheiate de majoritatea comitetului.

„Pentru acest plan noi argumentăm așa :

„Este necesitate de a fi un cap reprezentant al causei și emigrațiunei, pentru că o unitate în toate lucrurile va pute fi numai când va executa unul, apoi chiar și cabinetele nu vor voi să tracteze nici o dată cu mai mulți inși, pentru că în politică tactul, consecuența și secretul țin întâiul loc și numai de unul pot fi bine implinite. Adăogirea a doi membri pe lângă un cap e oportună pentru o mai matură și mai serioasă lucrare, de ore ce unul singur de multe ori se poate înșela; și să fie numai doi fiindcă din disgrație nu avem mulți oameni cu capacitate politică, și acei puținii cați avem sunt necesari de a se trimite pe lângă cabinetele cele mai influitoare, pentru redigere de jurnale în limbele francesă, germană etc. ; în fine că capul debe a-și asocia, după alegerea sa, pe ceilalți doi membri,

e neapărată pentru o armonioasă înțelegere în lucrări, desbateri etc. etc.

„Singurele principii care se pun de basă lucrărilor comitetului sunt suzeranitatea Înaltei Porți și autonomia patriei.

„Sunt invitați toți confrății emigrați ca să binevoiască, de vor avea ceva obiecțiuni a face asupra acestei propuneri a le comunica la Paris cât mai curând DD. membri ai comisiunii însărcinate cu stringerea voturilor și tragerea scrutinului pentru alegerea comitetului său capului emigrațiunii, care vor fi aleși după votul ce fie-care emigrat va trimite de o dată cu obiecțiunile ce va fi făcut. Acele voturi se înțelege că se vor trimite închise și se vor deschide în ziua determinată pentru aceasta de față cu emigrații din Paris.

„Termenul trimiterii voturilor de numirea comitetului său capului emigrațiunii credem să fie la 1/13 aprilie 1850, care vor fi asemenea închise ca și cele-lalte.

„Noi subsemnații am trimis această hârtie d-lui D. Golescu și l'am rugat ca s'o arate tuturor fraților emigrați din Paris.

„Salutare și frăție!

„D. Florescu, C. Florescu, G. Adrian, C. Răcoviță, A. Golescu, R. Golescu, A. Zane, C. Ser-

ghiad, C. Pădeanu, Gr. Joranu, A. Mano, Simon, I. Deivos.

„Pentru membri ai comisiunii însărcinată cu tragerea scrutinului s'aă votat St. Golescu, D. Brătianu, sau în lipsa sa D. Bolintineanu și D. Golescu.

„Pentru Constantinopole).

„Subsemnații invită pe d. I. Ionescu a arăta această hârtie tuturilor fraților emigrați din Constantinopol, și obiecțiunile ce vor fi având a face să le trimită atât aici către noi cât și la Paris și către d-l. D. G. Golescu, care este invitat de noi ca să comunice acest apel confracților d'acolo.

„Redactor, *P. Cernătescu.*“

*

Alexandru Golescu către Ion Ghica.

„Cher Jean! Voici la volumineuse lettre que j'adresse à mes frères et à Alexandre, lis la, puis expédies la par le prochain bateau à vapeur; je ne pense pas que son contenu te satisfasse tout à fait, peut-être même pas du tout; mais voilà, mon cher ami, le résultat profond et consciencieux, où nous a amené l'examen impartial de cette affaire, du moins d'après les

données connues jusqu'à présent de nous. Au reste la semaine prochaine nous enverrons à ces messieurs un papier formel, signé d'une dizaine d'entre nous, où, sans entrer dans tous les détails du procès, nous les avertissons une fois pour toutes, avertissement au surplus qui va aussi à ton adresse ainsi qu'à tous les autres qui aspirent à la prépondérance, que nous en avons assez avec les querelles personnelles, qu'à l'avenir nous voulons des actes, des principes, des œuvres patriotiques et plus des accusations, des paroles; que l'émigration devient de plus en plus sérieuse, et comme telle veut aussi de la part de ceux qui sont chargés de servir la cause, de conduire, de diriger l'émigration, veut de leur part du sérieux, de l'abnégation, l'oubli complet de leur personnalité; ce papier, je suis sûr, te plaira davantage. — J'apprends par l'arrivée de Bolliac, Théophil et les autres que je n'ai pas encore vus, que Maioresco est parti pour la Transilvanie; malgré cela ne manque pas de lui envoyer les 47 ducats, si tu as un moyen sûr de le faire; les 1415 piastres, que dans ma dernière lettre je te faisais savoir que tu les toucheras chez le frère de Mr. Crépin, je les retiens ici, la contribution d'Eliad ayant mis nos bourses à sec; tu les prendras donc, ainsi

que les 1172 autres piastres de l'argent que ma mère t'a laissé; en tout tu prendras 2587 piastres. Jean ! mets toi en relation avec Maioresco, Lauriano, Baritz, Barnoutz etc., faisons quelque chose pour l'avenir; nous aurons bientôt besoin d'un comité roumain à Paris, composé au moins de cinq membres, un pour chacune des provinces; tout cela demande du temps, une correspondance suivie. Si vous autres vous ne faites pas votre devoir, qui avez toutes facilités en main, qui donc le fera? Pour mieux comprendre ce que je veux entendre par tout cela, lis ma lettre à Alexandre et à mes frères, laisse là ta mauvaise humeur, tes bouderies? Oublies tes projets individuels et mets toi à l'œuvre pour pouvoir faire quelque chose de solide, de bien pensé avec et par tous les intelligents des cinq provinces; autrement le beau rêve d'une grande Roumanie s'évanouira comme tout s'évanouit, lorsque les hommes ne sont pas unis, en accord, dans une parfaite entente. Tu ne me réponds pas à mes lettres, à mes ébauches d'idées. C'est mal de ta part; si tu repousses ceux que tu appelles tes amis, si tu gardes avec eux le silence, avec qui donc agiras-tu? T'entendras tu avec toi même? Je t'ai déjà répondu sur cette manière de vouloir agir, c'est un égare-

ment, mon ami ; c'est faire le petit bien, lorsqu'on peut faire le grand ; c'est se refuser au grand pour le petit, c'est faire du mal à ta patrie que tu aimes, qui a besoin de toi. Renonce à ce système, il est nuisible à tous, aussi à toi plus qu'à tous les autres. En voilà assez avec les conseils, pardonne les moi. C'est parce que je t'aime, que j'aime aussi mon pays, que je me permets de te les faire, autrement pourquoi te les dirai-je. Adieu. Ton ami.

„*Alexandre.*

„Qu'y a-t-il à espérer pour nous ? Envoie moi les passeports de Maghieru et de Djouresco ; ils me mangent les oreilles, surtout Djouresco ou autrement Amali. Dis moi s'il y a un moyen pour correspondre sûrement avec la Transilvanie. La lettre de Ion Maioresco retiens la, et n'envoie que celle de Vasile Major.“

No. LXXIII.—*Eliad cătră emigrații dela Brussa.*

«Paris 1849. Decemb. 6. Rue Notre Dame des Victoires. Hôtel National.

„*Fraților din Brussa !*

„Am primit scrisoarea D-voastre din 1/13

Octombrie dimpreună cu 2200 fr. D: Perdiki-des, care imi trimite acești bani prin poștă, imi scrie că în adevăr i-ați trimis 2400 fr., însă 200 fr. i-a oprit el pentru cheltueli, și mă îndatorează prin scrisoarea sa să vă însciințez despre aceasta.

„Vă face onoare, Domniile mele și frații, această credință și devotament pentru ale patriei, când pe cei mai mulți din emigrații sven-turile și suferințele i-au făcut sceptici, materialii și poate pe unii și brutali. (Resultat prea firesc). Omul e întreit: fizic, intelectual și moral. Când nu e în starea normală, când e gonit după urmă, când îl obosesc, fatica, foamea și setea, când n'are unde să-și mai plece capul, când n'are cu ce să-și aline foamea și să-și încălzească trupul, credeți oare că acel om, în asemenea stare, mai se gândește la arte, la știință și la armonia ce ese din amândoi? Nu, fraților, atunci incetează omul intelectual și moral; numai omul material mai există, și pasiunile toate într'insul sunt așa de tari și vii, ca ale ferei flămânde ce caută să mănânce.

„De mai are putere în D-voastră glasul patriei, de se simte încă în D-voastră omul moral și intelectual, este ori că din viața trecută ați cultivat și ați întărit inima și mintea D-v.

cât să nu cadă curând, sau că neaverea și persecuțiile v'au fost mai puține aci, sau că amândouă aceste împrejurări v'au ajutat să stați tari și neînvinși. Aci în Paris a fost și e mare neavere și strîmtorare, și când sărăcia intră pe ușe, dragostea ese pe fereastră. De aci cereri de socoteală, acușaii, imputări, ure, întăritări, neînvoire, pentru că nu mai există decât omul material.

„Vă mulțumesc, fraților, de onoarea ce-mi faceți a vă încrede să-mi trimiteți acești bani, și va fi nu un păcat, ci o crimă de a nu se arăta Eliad demn de frumoasa și nobila voastră încredere. Observațiile ce-mi faceți m'au bucurat mai mult decât sacrificiul ce faceți, pentru că a sacrifica unde se cuvine, acea este înțelept. Eū vęd că am a face cu bărbați pășiți și maturi, iar nu cu creduli entusiasti ce se lasă a fi jucăria impostorilor. Eū vęd că, deși departe, însă vedeți lucrurile ca de aci din Paris, și mă întrebați de ce *Positivul* și nu alt jurnal? Așa ași fi întrebat și eū.

„Eată cauza. Eū v'am scris în August, când în Paris mai nu mai exista jurnal liberal sau progresiv; *Popolul*, *Democrația* etc. etc., erau desființate; redactorii inchiși și gazetele ce mai vorbeau, erau ori reacționare, ori bastarde, ori fri-

coase. Unul din proprietarii și redactorii *Representantului Popolului* (fosta gazetă), D. Fauvety, ca să nu lase a muri glasul progresului, cutează atunci a pune de la sine 10 mii franci, altul 5 mii, altul 5 mii..... până adunară o sumă de 25 mii franci și începură *Positiful*, singura gazetă ce mai aridica capul a vorbi în favoarea popoarelor în stare de *état de siège*. No. I al acestei foi vederează data ei. Umblăm cu căciula în mână pe la redactori cu câte un articol, și nu se uită la mine nici ca la un cerșetor. La *Positif* aflaiū priimire fără interes, căci redactorii nu știū încă că ași fi doritor să iaū act la un jurnal așa de cutezător și adevărat positif. V'am scris și iată cauza. De atunci până acum sunt patru luni; lucrurile s'aū schimbat. Tiparul și-a mai luat avântul. Causa popoarelor dobândi mai multe guri și mai potente. Și astăzi cred că s'ar pune banii D-voastre și mai bine; iată cum :

„Voiū incerca la *Reforme*, al cărei redactor *en chef* este Abatele Lamennais, și care a primit câte-va articole în cauza noastră; vom cerca a lua ceva parte în acțiū; voiū da și la *Positif* o parte, căci e cu inimă și înțelept și se poate înainta a se face, daca nu quotidian, cel puțin ebdomaderiu, și căci toți din partea Progesului

sunt astăzi săraci și proletari, voi dispune dar vreo 600 franci spre tipărirea istoriei drep- turilor noastre și a causei, la care tipărire ajută și D. Gr. Grădișteanu cu 200 franci.

„Vă mirați, cum cei din Paris nu concu- rară la pășirea mea. Iată de ce : 1) că toți sunt neavuți și datori ; 2) că și de ar avea bani, credeți D-voastră că copii nevirstnici dîmpreună cu cei ce s'aun despărțit de noi, declarându-se asupra Turcilor, vor fi vre-o dată a concu- raco unde se unesc Goleșci, Tell, Eliade, Ple- șoianu, Grădișteanu și Aristia ? Oamenii aceștia vor cum a ne compromite pe toți, după cum mai ne aun și compromis.

„Broșura dela Londra asupra Turcilor, pro- testul comitetului democratic, compus de copii, murmura vagă a purtării lui Ghica, care el a scornit'o în neastampêrul său, publicarea cores- pondenței din *Temps*, ce cădea pe secretarul ambasadei Otomane și care se descoperi de acesta (ca să scape de raspundere), că este eșită dela Români, toate contribuira a mahnii pe Turci a- supra noastră, și a ne pune pe toți într'o ca- tegorie de ingrați, de vicleni, de nebuni etc.

„Ei nu știu că suntem despărțiți, și crede, saun îi fac să creadă, că toate neconsecuențele

astea, purced d'intr'un cuib, că mișcarea noastră n'a fost sinceră, și altele.

„Acum în urmă, cu venirea D-lui N. Bălcescu, duelurile ne mai rămănea. Și între cine? De o cam dată Tell cu Bălcescu, și mai târziu Eliade cu alții, și mai târziu Golescii, adică oamenii pe care i-a recunoscut Poarta..... Pricepeți și cuvintele și origina și consecuențele.

„Se începură comitete, adunări, când în Paris toate partidele au poliție și spioni, ne poamenirăm invitați la adunare. Subsemnații la invitare erau:

„1) Brătienii, Voinescul și alții ce au figurat la protestul asupra Turcilor;

„2) Crețulescu, Paleologu, asupra cărora este acea murmură de atentat asupra Bibescului, despre care țeara, mișcarea ei și oamenii mișcării nu sunt răspunzători, căci nu au fost părtași;

„3) Copii nevirstnici, ce au venit să învețe, ca Berindei, Crețeanu și alții.

„Ne am văduț nevoiți a răspunde și a ne lămuri odată, mai virtos că D-voastră ne ați dat o misiune, și nu ne putem aduna formal cu oamenii ale cărora păreri și fapte vă compromite și care es din principiile Autonomiei și Suzeranității ce de atâtea ori ni le-ați repetat a le susține în numele D-voastre.

„Vi se trimite răspunsul în copie, (N. B. plecând poșta, nu s'a putut copia, și rămâne cu curierul următor). Pe urma lui n'am avut nici un răspuns, căci am fost declarat că nu mai primim nici o corespondență. Însă D. Tell, luă o scrisoare dela D. Paleologu, astfel cum nici cel mai ticălos scelerat și criminal n'ar fi meritat să aibă. Cum s'a coborît junele ăsta până acolo, și cine l'a făcut a căde atata, nu pociu înțelege. D. Tell este proprietarul acelei scrisori și singur v'o poate împărtăși.

„De vă țineți de principiile pe care am jurat cu toții, de voiți să nu vă pue Turcii în categoria acelor ce s'aū abătut dintr'insele, este timpul, după cum m'am informat alaltăeri, a vă face profesia de credință. Vreți să faceți cauză comună cu copii, cu renegații la principiile Autonomiei și Suzeranității și cu bănuții de asasinii? Sunteți liberi. Noi însă, și chiar de vom rămâne numai singuri, vom rămâne până în cele după urmă fideli ai principiilor ce am proclamat și am profesat și nu vom abandona credința noastră către Turci, și chiar de ne vor cufunda ei între cei vicleni. Nu vom schimba principiile decât după ce se vor slei de tot, și nu va mai fi speranță, adică când ne vor abandona ele ca sleite, ca perite.

„Această copie este subscrisă de DD. Tell, Pleșoianu și mine numai, pentru că DD. Goleșci și Grădișteanul au spus că vor răspunde mai în urmă. Mi se pare că nu se învoiesc la unu sau două din cele patru puncturi. Așteaptă să vadă ce mai fac cei ce se adună și ce le vor mai scrie ca să răspundă.

„Fraților, credințele politice sunt ca și cele religioase. Eși christianismul întâiu unul și pur, apoi se despărțiră oamenii în oare-care articole, arieni, catolici, protestanți, calvini etc. etc. certe, resbele, vătășiri de sânge, și fie-care ține pentru sine, numele general de *Creștin*.

„Venì anul 1848. Se sculară popoarele, liberali, constituționali, republicani, democrați, socialiști, monarhiști, legitimiști, reacționari, de tot felul. Deteră și Români semn de viață, se sculară cu toții; întâiu se despărțiră Domneștii, apoi ciocoeștii, apoi se întrevădură muscăliștii, apoi esaltații, apoi invidioșii, apoi nemțeștii, apoi ungureștii, apoi cine mai știe cari. Unii remaseră credincioși întreg celor 22 articole ale credului politic. Fie-care partidă însă nu se leapădă de numele de Român.

„Bine nu intru în cercetare, cine e renegat sau eretic politic sau schismatic. Fie cum va fi fie-care, numai să-și dea pe față profesia sa de

credință în câte articole va voi. Noi am dat'o o dată. Are 22 de articole, în fața lumii și a nației. S'aũ despărțit sectele politice între Români, ca sectele religioase între Creștini. Fiecare sectă are însă adunarea sa formală, care se chiamă eclesie sau biserică. În biserica ortodoxă nu intră ca actor catolicul și protestantul și vice versa. Afară însă pot fi amici, tovarăși de negoț, pot a se încuscri și altele.

„Să venim la noi. Avem noi toți aceeași credință politică? Putem face cauză comună în adunări formale sau în lucrări pentru țară. Dacă nu avem, dacă unii din noi s'aũ abătut din făgașul celor 22 articole, cată să ne despărțim bisericile sau adunările, mai virtos, când această taină de a ne ascunde că suntem despărțiți ne face reu în ochii Turcilor, pentru că ne face răspunzători pe unii de faptele altora. Cine e de credința noastră politică să se arate, căci noi o să ne arătăm Turcilor ce opinii avem și ce principii.

„Salutare și frăție.

„I. Eliade.“

No. XXXVII.—*Emigrații dela Paris către cei dela
Brussa.*

«Paris 6. Decembre 1849.

„*Fraților emigrați din Brussa.*

„*Fraților,*

„Cinci-spre-dece luni au trecut de când fatala lovire ce vrășmașii au dat patriei noastre, și emigrația română, respândită în toate părțile Europei până și în Asia-mică, a încetat de a da vre un semn de viață, astfel în cât înaintea patriei cât și în afară ar dice cineva că Românul s'a lepădat de principiile în numele cărora a făcut una din cele mai frumoase revoluții, prin care s'a însemnat anul 1848. Datoria, cu toate acestea, a fie-cărui patriot era ca nici un minut să nu înceteze din lucrări, care de natura lor să fie ca o protestație energică, eternă a sentimentelor sale, a religiei sale politice, a indignației sale împotriva siluirii pământului său de naștere. Această nelucrare, această apatie, acest, ca să dicem așa, sinucid moral cu mult mai fatal decât orî ce pornire vrășmășească a acelor ce au jurat perzania țerei noastre, nu se poate atribui numai la nenorocirea că emigrația n'a fost nici odată adunată la un singur

loc, nu se p^ote atribui numai la greutatea de a se înțelege unul cu altul tot românul emigrat prin corespondență, ci mai cu seamă la lipsa unei organizații regulate și la efectul unor intrigⁱ oculte, cu atât mai nemerit urzite cu cât ele a^u isbutit a învrăjbi cu totul între dinșii pe toți aceia ce cu puțin înainte se uniseră într'un singur sentiment al iubirei de patrie și își făcuseră o datorie, ca evitând orⁱ-ce precedent, orⁱ-ce sentiment de simpatie sau antipatie, să-și jure unul altuia prieteșug și sinceritate, pentru ca să ducă la un capăt fericit întreprinderea regenerației patriei române.

„Pentru aceste considerații, emigrații ședători în Paris, chibzuind că e vremea a lepăda din cestiile de princip orⁱ-ce cesticie de personalitate, ca c'o neapărată trebuință a face să reînvieze spiritul de unire și dorința de lucrare,— după mai multe debateri în seanța de la 2 Decembrie, a găsit de cuviință a se constitui într'o societate sub titlu de *Asociație română* și a alege un comitet executiv al voințelor ei, alcătuiind niște statute prin care tot de odată lasă în parte fiecărui o largă parte de lucrare prin inițiativa ce i se acordează.

„Pe lângă aceasta mai multe acușări asupra unora dintre emigrații Români, că ar fi în-

trebuințat rău banii publici ce li s'au fost încredințat în cursul revoluției, au îndemnat pe toți a se orândui o comisiune care să ceară socoteală de la toți aceia ce au fost luat bani și să o cerceteze.

„Această comisie compusă din DD. Gr. Marghiloman, Bolintineanu, I. Voinescu, a și intrat în lucrare și a și primit socoteală de la DD. A. G. Golescu, frații Bălcești și Rosetti, și îndată ce va sfârși, va cere și de la ceilalți, precum DD. Eliad, Tell, N. Golescu etc. etc.; pentru aceasta se cere asemenea și adesia D-voastră.

„Adunarea, neîndoindu-se nici de cum de patrioticele D-voastre sentimente, a socotit de netăgăduită datorie, în numele suferințelor patriei, ajutorul și cooperația D-voastră.

„Membrii comitetului sunt: DD. I. Ghica, Magheru (tată), N. Bălcescu, Rosetti, D. Brătianu.

„Pentru adunare

„I. Voinescu II.“

Asociația Română.

„Art. I. — Scopul asociației este de a pregăti României un viitor fericit.

„Art. II. — Sunt membri ai acestei asociații

toți Româniî ședători în orî-ce parte de loc, care vor adera la statutele acestea.

„Art. III. — Orî-ce strein prietin al României, care ar voi a face parte din această asociație, de va fi propus de trei din membrii, se va supune unui vot al adunării membrilor asociației și se va primi, de va dobândi majoritate absolută a membrilor aflați față la seanță.

„Art. IV. — Asociația, pentru îndeplinirea voturilor ei, numește un comitet esecutif.

„Art. V. — Comitetul se compune din cinci membri aleși, din numărul membrilor asociați, pe un an de zile.

„La alegerea comitetului în anul 1850 vor lua parte toți aderenții ședători în orî-ce parte de loc care vor trimite voturile lor la rezidența comitetului. Aceste voturi vor veni pecetluite la comitet și comitetul este dator a le aduce tot ast-fel în adunare, unde se vor deschide de către presidentul adunării și de secretar, odată cu voturile celor aflați de față.

„Alegerea se va face tot-deauna la 1 ale lunăi lui Ianuarie.

„Art. VI. — Comitetul este îndatorat și deplin împuternicit a întrebuița toate mijloacele spre îndeplinirea scopului societății.

„Art. VII. — Toate fondurile destinate ale societății vor fi adresate comitetului.

„Art. VIII. — Lucrările comitetului nu vor fi valabile de nu vor fi subscribe de trei din membrii lui, iar rezidența lui va fi acolo unde după împrejurări se vor afla față adunați în acest număr.

„Art. IX. — Comitetul va convoca adunarea membrilor de câte ori va cere trebuința.

„Art. X. — Orî-ce membru are dreptul a interpela pe comitet în adunare.

„Art. XI. — Orî-ce membru are dreptul de inițiativă, pentru aceasta însă se cere ca propunerea să fie sprijinită prin subscrierile a altor doi membri și adresate către comitet. Comitetul de va găsi bună propunerea, o va pune în lucrare, iar de nu, este dator să convoace o adunare a membrilor și să le-o facă cunoscută. Hotărîrea adunării, de nu va fi fost față autorul propunerei, comitetul este îndatorat a i-o comunica.

„Art. XII. — Comitetul, la sfârșitul anului, va da socoteală de lucrările sale și de întrebuințarea sumelor ce va fi avut.

„Art. XIII. — Comitetul se poate destitua în parte sau în total, când va perde încrederea asociației. Pentru aceasta trebuie ca propunerea să

fie sprijinită de trei membrii și adresată către comitet. Comitetul convoacă atunci adunarea care hotărăște dacă propunerea trebuie luată în băgare de seamă; după ce se va debata, va face cunoscut rezultatul la toți aderenții care vor trimite opinia lor în scris, după modul hotărît la art. V.

„Art. XIV.—Aceste statute nu se vor pute revisui decât la 1 Decembre 1850. Pentru această revisie se cere a se consulta toți membrii atât de față cât și cei ce lipsesc în alte locuri; iar adoptarea modifițiilor, se va face cu majoritatea de două a treia a membrilor aflați față în adunare. Părerile membrilor lipsă, se vor lua în băgare de seamă ca propunerî.

„Art. XV. — Cu două luni înainte seanței anuale, Comitetul este îndatorat d'a încunoștiința tutulor membrilor asociați, în ori-ce parte de loc se vor fi aflând, locul în care are a se ține seanța anuală.

„Adoptat în seanța membrilor la 2 Decembrie 1849, Paris.

„I. Voinescu, I. Brătianu, K. B. Bălcescu, Gr. Marghiloman, T. Paleologu, A. G. Golescu, Cozadini, D. Bolintineanu, C. A. Rosetti, N. Bălcescu, M. Marghiloman, D. Berendei, G. Ma-

gheru, Kinezu, A. Paleologu, Teulescu, G. Crețianu, Leca, D. Brătianu.

«Subscris, ca unul ce am presidat seanța în această adunare.

„I. Voinescu.“

No. XXXIX. — *Locotenentii N. Golescu, Tell și Eliade către emigrații dela Brussa.*

„Dreptate, frație.

„Relație.

„Dela însărcinarea ce ne-ați dat în Transilvania la câte trei, a lucra în numele D-voastre, n'am fost despărțiți decât până la ajungerea a doi în Paris, și un an se apropie de când câte trei însărcinații D-voastre sunt neîncetat împreună. Prin urmare această relație se dă, nu în parte de la fie-care, ci în numele triumviratului ales de D-voastră.

„La departul nostru din Transilvania, emigrația ne-a dat la doi din noi câte 300 galbeni și apoi la câte trei câte 333 $\frac{1}{3}$ fr., trimiși din Brussa.

„Făcurăm o călătorie prin toate dificultățile resbelului civil și al iernei, mai mult de 40 zile, până în Francfort, aci întârziarăm vr'o dece zile; aflând cele lucrate de mai înainte de D. Maiorescu, înfățișarăm cauza noastră din punctul său

adeverat de vedere, în interesul Germaniei, la minister; apoi asemenea către Archiduca Ioan, adăogând cele ce se ating de interesul Austriei în Principate, ca vecină; arătarăm situația astfel cum Germania și Austria sub orî-ce formă stabilă le vor alina să, nu fie streine la mișcarea noastră și la cât poate ea folosi interesele lor, în contra ambiției și predominării moscovite.

„După întrunirea noastră în Paris, s'a făcut a se discuta, în câte-va seanțe, memoriul justificativ al mișcării și a se publica cu din banii ce se aflău la D. St. Golescu și cu ce a mai adaos de la sine DD. Pleșoianul și Christofi.

„Acest memoriu s'a îndreptat prin harti în parte formale sau petiții către înalta Poartă, către cabinetele Engliterei, Franciei, Austriei și Prusiei; apoi la membrii assembleei Franciei și parlamentelor Engliterei, apoi pe la redacțiile jurnalelor.

„În acest memoriu, după ce se arată mișcarea română, cauzele și cuvintele ei, se protestă cu energie și se combate calomnia prin care cabinetul moscovit inculpă fără rușine mișcarea noastră, se mai protestă apoi mai dinainte în contra orî-cărui act ce se va mai arăta ori de unde atentatoriu autonomiei noastre și Suzeranității înaltei Porți.

„La Londra furăm singuri a da acel memoriu și a înfățișa reclamațiile Românilor, ce în proclamația muvmentului lor, apela la justiția britanică, francesă și germană. Pledarăm cauza unde s'a cuvenit, după cum știți și din cele ce vi s'a scris și dis, cele ce vi s'a spus pe batel în portul Constantinopolei și din cele ce s'a publicat. Intîmpinarăm spre a face la timp pe D-l D. Brătianu a-și retracta cele publicate în contra Turcilor în broșura sa ; făcurăm a se publica în limba englesă broșura ce v'am arătat în portul Constantinopolei, cuprindețoare de situația română, de politica rusă, de o chartă a Moldo-Valachiei, de un tabloū comparativ de comerciū, spre a interesa mințile englese. Aceasta se împărți în mai multe miī de esemplare prin Londra și cetățile cele mai comerciante ale Engliterei ; scopul fu spre a prepara opinia și a face ca parlamentul să fie nevoit a interpela ministeriul despre invasia Rușilor în țerile noastre. Această interpelație, precum știți, s'a făcut în 21 Martie 1849, și după expresia unui bărbat din Londra, cu dinsa s'a bătut un piron în pereții parlamentului britanic, și cauza noastră a remas în etern înscrisă în protocoalele parlamentare ale Marelui Britanie.

„Venind înapoi în Paris, pentru primirea ce

avurăm în Londra, ni se oferî d'a fi asemenea primiți de ministrul frances, unde pledarăm cauza cu destulă energie; după cum în parte ați vădut și publicat. Apoi plecarăm la Constantinopole spre a încheia programa ce ne-am fost tras la plecarea noastră din Cronstadt; după cum știți cei cărora v'am comunicat'o.

„In Constantinopole vă sunt apoi cunoscute pedicile ce avurăm; apoi naufragiul ce cercarăm la înturnare; apoi privațiile în care furăm de la Maiu, și în care, dacă simțiam durere, era pentru că n'aveam mijloace a da mișcare lucrărilor noastre.

„După încheerea tractatului de la Balta-Liman vădendu-se dreptul autonomiei noastre violat, o parte din Români se formă în comitet democratic și protestă brusc și de pe țărîm ilegal în contra acestii violații. Ca să nu perdem situația propice și legală în care ne-am fost pus, ne făcurăm datoria a protesta pe de o parte asupra aceluï pact atentatoriu drepturilor noastre și a anula pe de altă demarșă ilegală și compromițetoare a acelor ce subînsemnaseră memoriul justificativ și profesa apoi alte principii d'ale D-voastre și d'ale țerii.

„D'atunci incoa, pe cât puturăm, ținurăm în oare-care chip tiparul, ocupându-l la timp cu

causa noastră și cu scrieri care, deși afară oarecum de cestiunea română, foarte d'aproape însă în cestiunile ce frământă adî Europa, și de care depinde și a noastră, scrieri prin care s'a învederat că Româniî nu sunt nici streini, nici înapoiți în spiritul secolului.

„S'a lucrat apoi istoria drepturilor Românilor și a protectoratului moscovit, care se dete publicității, — Istoria muvmentului român, — Suvenirî și impresii ale unui proscris, ce le cunoașteți.

„S'a lucrat, cu un cuvînt, materie mai multă de 800 coale, cu scrieri și prescrieri, și toate ar fi fost astăzi publicate intru lămurirea cauzei noastre și formarea opiniei, dacă n'ar fi lipsit mijloacele pecuniare.

„Fraților, în timp de un an, peste 140 zile, furăm neîncetat în călătorii, adică :

50 zile din Cronstadt în Paris,
30 zile din Paris la Londra, șederea acolo și înturnarea,

40 zile din Paris la Constantinopole, ședere în port, întârzierea, naufragiul și venirea înapoi în Paris.

„Vă este cunoscut că călătoria, și mai vartos pe mare, costă mai mult de 2 # pe di la al doilea loc, și prin urmare numai în călătorie ni se duseră peste 300 # de unul. Pună-se apoi

domestică de piață, neîncetați la comisiuni către bărbați de Stat, visite neapărate la locuri unde nu se poate duce cineva pe jos, dacă voește a fi primit, apoi alte cheltueli, publicări, prescrieri, întrebuintări de oameni, plăți particulare spre revisia și corigerea celor scrise; apoi nutrimentul, îmbrăcămintea, chirii, focul, lumina, ajunseră cu toate a trece suma de alți 300 #, cari nu se făcură decât de la familiile noastre, de la gurile copiilor noștri și din bursele adevărat de comun ale D-lor Pleșoianu și Christofi, până le desecară cu totul, dându-ne numai nouă peste 100 # afară de ceea ce deteră mai pe la toți emigrații. De credeți că v'am servit cu atâtea mijloace modeste, asta ne este toată consolația și recompensa ce așteptam de la D-voastre. De credeți din contra, iarăși faceți bine, pentru că noi nu ne-am făcut decât datoriă, și locul nostru cel adevărat nu se va însemna decât în domeniul istoriei și al nepărtinitoarei dreptăți, unde nu vom avea nici amici partinitori, nici inamici asupritori. Aci mai ades amicii ne strică laudându-ne, și inamicii ne strivesc apăsându-ne.

„Dumnezeu însă prevădă ca să dea omului inteligența a profita adesea din observațiile mult

vădătoare ale invidiosului decât din amorul cel orb al amicului.

„Salutare și frăție.

„N. Golescu, Chr. Tell, I. Eliade.

«Paris 1849, Decembre 15 (27).»

No. XL. — *Locotenentii N. Golescu, Tell și Eliade
cătră emigrații dela Brussa și din Turcia.*

„Dreptate, frăție.

„Fraților din Brussa și toată Turcia,

„Soluția chestiunii române depinde de împrejurările Europei.

„Fie ce Român în emigrație a făcut cât a putut și cât s'a priceput pentru cauza generală; suntem ca siguri că asemenea va face și de aci înainte.

„Incerările de a se organiza emigrația în comitet, din nenorocire nu aduseră decât neînvoiri, ure și deplorabile desbinări.

„Insărcinați de cea mai mare parte din D-v. a înfățișa și a susține în numele D-voastre principiile mișcării române, ori pe unde ne vom afla, o altă parte refuză a ne recunoasce, și, după cum s'a priceput, și-a luat voea adesea a

eși din făgașul ce ni l-a tras țara. Dumnezeu știe și timpul va descoperi, dacă prin știință sau neștiință, dacă ca complici sau ca rătăciți se sfortară atât a compromite cauza și pe confrății lor consecvenți.

„Din observațiile ce am crezut de datorie a le face și a vă comunica la timp cele întâmplate, eșiră atâtea discuții, șicane și sofisme și se produsera desbinări și mai pronunțate, în cât unde noi, în însărcinarea noastră, am uitat în tot-dea-una ori-ce afecție și ori-ce antipatii, căutând numai datoria, în emigrație vedem că cu adevărat se născură ure personale și Români în esiliu unul pe altul se sfășie, urându-se fanatic.

„Fraților, când era o țară și o Europă ce căuta la dinsa și un popor ce avea instinctul adevăratelor sale interese, ce ardica glasul colectiv și impozant și impunea tăcere la ori-ce patime și invidie, atunci capi ai așei avea o sarcină respectabilă a implini, și cu toate că în adevăr ei nu erau decât cei mai din urmă și cei mai nepregetători servi ai popolului, însă importanța împrejurărilor, gravitatea servirii, realitatea magistraturei, putea oare cum să ațite dorințe vane, invidii și însuși binecuvîntate critice. Cu toate aceste, toate acele patime tăcea atunci și era mai multă unire și pace, căci era

temerea de opinia a mai mult de două milioane de popul. Acum când vorbele vane și vage de căpetenii și sub-căpetenii n'aū nici o autoritate, nici un prestigiu; când Europa nu numai că nu se uita la noi, ci încă ne a și uitat; și dacă o facem să-și aducă aminte de noi, nu vede decât neconsecințe; acum când orice organizare seamănă un joc de copii, plus compromiterea, când copiii seamănă niște păpușe sau niște oameni ce-și abandonă familiile spre a nu pute să a nu fi lăsați a face nimic; acum, când nu e o putere suverană a unui popul mai presus de toate opiniile ca să puie la locul său orice capacitate și orice încercare turburătoare și invidioasă; când cauza țerei nu mai e priveghiată de mai mult de 4 milioane ochi, apărata de mai mult de 4 milioane brațe, și ajunse prada unor capete târziu ambițioase și a unor minți credule; acum, când n'are de cine se mai teme o mână de emigrație, iată urele pe față, ambițiile fără rușine, desbinările în amiaqi și ridicolul sarcastic flageland atât de neomenos o întreprindere atât de nobilă și dreaptă, o întreprindere a unui popul întreg batjocorită, parodiată, degenerată de vre-o dece individe ce n'aū sciut nimic crea în viața lor!!!!

„Și cauza urelor și a desbinărilor, vedem că nu este alta decât afecția și stima cu care unii

ne onoară, încă și antipatia și disprețul cu care alții află de cuviință a ne recompensa sacrificiurile și vegherile.

„Fie care crede (din cei curați și creduli însă) că servește cauza cu încrederea sau neîncrederea ce ne-o conservă. Unii cred să se obstin a crede că ființa noastră în această jucărie de comitet e în paguba și în pierderea cauzei; alții iară cred că, de vom lipsi noi dintr'insul, se perde lumea. Prin urmare disputele și urele ajung la culme fără cuvânt și dintr'o parte și dintr'alta. Nu, fraților, nu credeți că dacă ne-a deschis cineva ușa și am fost ascultați, ne-a ascultat ca pe niște imputerniciți ai emigrației.

„Ca să înceteze dar toate aceste certe nefolositoare și să nu ajungem a ne face de ris, venim la hotărîrea noastră ce-am avut-o încă de când am eșit din țară, și D-voastră din Transilvania nu ne-ați lăsat a o ține, îndatorându-ne a ne abandona familiile în mijlocul ororilor măcelului civil ca să vă servim cauza, — venim, dîcem, la prima otărîre și vă rugăm a ne ierta să scuturăm de pe noi această sarcină atât de apăsătoare pentru noi și atât de desbinătoare între D-voastră.

„Cu lepădarea sa tragera noastră, simțim de datorie a vă da un *compte-rendu* despre cele

ce am putut lucra în curs de un an, pe care îl alăturăm aci, și dați-ne voie a vă face și însemnările noastre pe care, ca niște mai maturi, cutezăm a le numi și consiliuri.

„Fraților, de vă este scumpă patria și cauza ei, care nu e numai a D-voastră, nu o sacrificați fie care după părerea sa. Fiți uniți în principiurile proclamate de țară, dacă vreți să lucrați în numele țerei și să vă asculte lumea. Nu eșiți din linia celor două salutare principii ale autonomiei naționale și suzeranității Otomane. Cine se abate din aceste două principii, fără voea patriei, poate fi abătut, însă pe seama sa, și glasul și opinia sa se isolează.

„De vă puteți uni cu toții în aceste principii, și prin urmare în toate cele 22 articole; de credeți apoi că se cuvine a vă organiza în oare care comitet, alegeți-vă cu toții în unire bărbați cunoscuți de opiniile D-voastre de aceleași principii; dați-le o programă și imputerniciți-i a lucra după dinsa și a vă reprezenta.

„De vedeți că vă desparte principiile, că profesează unii altele de cele ce a profesat țara, atunci cei care sunteți hotărâți a rămâne consecinți și fideli Constituției despărțiți-vă, căci spre mântuirea causei și a D-voastră personal este nevoie a se face două câmpuri. Aleagă-și atunci

fie-care câmp oamenii săi să lucreze în numele său. Pentru principie, iarăși o mai dicem, vă puteți despărți; iar a vă împerechia și a vă desbina pentru persoane, și în *asemenea timp* a ajunge la ure, pentru că unii vor pe unii și alții pe alții, aceasta nu vă este iertat, fraților, și aveți să dați greu răspuns. Nu distruge nimeni biserica, dacă nu îi place preotul.

„Arătați cu degetul pe cei care vă desbină și uniți-vă cu toții în același *cred* politic al patriei, dacă vreți a fi ai patriei; împrumutați-vă glasul ei colectiv dacă vreți a vorbi în numele ei. Aveți pacea și unirea ei dacă vreți să treceți de adevărații ei fii. Ea nu suferă nici o schismă nici un eres în cele 22 articole ale constituțiunei sale.

„Orî cum vă veți învoi și orî cum vă veți desbina, vă rugăm însă, ca la orî-ce fel de alegere să aveți bunătatea a ne scoate pe noi trei; pentru că nu mai primim nici o însărcinare dela nimeni, afară de aceea ce ne vom impune înșine după datoria ce avem ca Români, orî unde vom fi. Asupra acestei salutare hotărîri ne vedem nevoiți a vă repeta cu stăruire ca să nu vă mai faceți nici o iluzie și să mai contați pe noi a mai primi vre o însărcinare; și determinarea noastră, vă rugăm a crede, că

nu vine din indignație ci din dorința de a vedé o unire între D-voastră. Inchipuiți-vé dară că nu mai existăm și alegeți pe cine veți afla de cuviință.

„Vé mărturisim cu toate acestea că, ca Români, ca unii ce am fost odată de atâtea ori aleși de poporul întreg a înfățișa și a susține dorințele și drepturile lui, iar nu esagerații de esaltați; ca oameni ce, după legalitatea drepturilor țerei, am fost recunoscuți de înalta Poartă a governa această țară, ori când vom vedé vre-un act atinător de principiul Autonomiei și al Suzeraniității, îl vom combate în numele țerei, ce astăzi are glasul astupat și care, când putea vorbi și striga, și-a pronunțat dorințele și drepturile sale și și-a făcut alegerea. În numele ei vom combate și străin și Român și însuși pe fratele nostru consinge, când vor cuteza a compromite, degenerând cauza.

„Salutare — frăție.

„N. Golescu, Chr. Tell, I. Eliade.

«Paris 15 (27) Decembrie 1849.»

No. XLI. — *Cesar Bolliac către Eliade.*

«Constantinopole 1849, Decembrie 30.

„*Domnul meu!*

„O calomnie nouă asupra-mi mă silește să reclam o explicație asupra unei eroare ce urmează să fi fost izvorul astei calomnii. D-nul Nicolae Alexandrescu, amicul dumi-tale și al meu, imi spuse că într'o scrisoare a dumi-tale către D-na Eliad ar fi alusiți asupra unor intriganți ce și-ar fi propus să bage discordia în casa D-voastră, scriind rău de soție către soț, și că acei intriganți aș fi eu. Domnul meu, dela despărțirea noastră și până astăzi nu am scris dumi-tale decât numai o singură scrisoare, și în care nu era nici o vorbă despre D-na Eliad nici în bine nici în rău. După două scrisori ce am priimit dela D-ta, în Constantinopole, am vădut că acea scrisoare a mea nu a ajuns până la D-ta. De unde vine dar astă eroare? Te rog, Domnul meu, dă o deslușire, nu mie ci D-nei Eliad. Familia Eliad și Tell imi sunt scumpe ca și familia Perez, și le doresc tot ceea ce pot dori celei din urmă. De alte protestații nu am trebuință, căci cu toate mititecele intrigi ale omuților

peste care mă uît ca un gigant peste pigmei, știu bine că amicul meu nu mă va găsi în memoria sa, de ar străbate-o cât de adânc, un minut măcar fals.

„Eu aș fi norocit aci, căci mi-am putut vedea nevasta, despre care patru luni de zile nu am știut nici de mai trăește, căci o lăsasem în mijlocul anarhiei în Secuimea resculată în potriva revoluționarilor și într'un oraș înconjurat de tabere gata a-i da foc; dar o răspundere morală de mare importanță, căci sunt în joc, onoarea mea și a mai multor alte persoane atât ale Imperiului cât și străine; răspundere care mă leagă moralicește de patru luni în Constantinople, mă apasă, frate, ca și când ar fi tot Stambulul pe grumazii mei. Mai adaogă la aceasta și o răspundere materială din care de aș avea o stare de trei ori mai mare decât stărica ce am, tot nu m'ar putea scăpa.

„Iartă, Domnul meu, dacă tocmai acum răspund la scrisorile D-tale dela 16 Octombrie și 16 Noembrie.

„Este mai bine de un an, de când ne-am despărțit și numai aste două scrisori am primit dela D-ta. Scrisoarea ce mi-ai trimis în Transilvania a intrat în mâna D-nei Eliad, care a deschis-o, și după ce s'a citit de mai mulți, s'a

găsit că prea este multă politică într'insa ca să mi se poată confia. Am auzit vorbindu-se de astă scrisoare, dar nu am văzut-o. Cu toate astea, după luarea Transilvaniei de Unguri și după înțelegerea ce am avut cu Bem, v'am scris acolo o lungă scrisoare, în care vă dam relație de toate câte proiectam cu dînsul; vă ceream o imputernicire a puté lucra lângă guvernul unguresc în numele emigrației noastre, și conjuram tot ce este militar în emigrația română să vie să-și spele pata în ultima arenă în care se mai lupta libertatea cu tirania. Imi sângeră inima vădënd cum se adun din toate părțile luptători de toată nația, cum se formează legioane sub diferite stindarde și numai stindardul român, numai revoluția noastră uitată cu totul în astă cruciadă. Timpul nu mă iertă ca să aștept responsul D-voastră. Am luat inițiativa, am dat o gazetă spre a exprima dorințele Românilor, și am început a trata cu Guvernul pentru formarea unei legioane române, și pentru un ajutor serios spre a ne puté dobëndi cele proclamate cu atâta emfaz și părăsite cu atâta slăbiciune. Veni și Bălcescu cu câți-va tineri plini de inimă, și m'am socotit norocit când am văzut că și alții din ai noștri s'aũ mai gândit ca mine. Am lucrat împreună și am isbutit a uni pe Unguri

cu Români; cu recunoaşterea naţionalităţii lor, şi toate acelea pentru care inima fie-cărui Român trebuia să tresară şi pentru care am meritat între fraţii noştri dela Paris numele de trădători de patrie. Actele autentice însă de lucrările noastre în Ungaria stau, şi ne vor disculpa, când vom socoti că trebuie să ne dăm o socoteală.

„În ţara noastră hotărîm, că nu trebuie să ne batem, după ce mai întâiu chemarăm la arme şi ne armarăm şi noi de sus până jos. În Italia găsirăm că prea este departe să mergem, că ni se răceşte cuibul, şi că n'avem treabă cu dinşii, deşi în timp de pace îi numeam fraţi, deşi cauza era aceeaşi; în Ungaria, că este în potriva naţionalităţilor, politica nu iartă; şi ne silirăm în sfârşit printr'o mie de sofisme şi pretexte să ne scuzăm chiar în ochii noştri de o poltronerie continuă ce făcù să ne treacă toate prilejile cele frumoase, fără ca măcar o sabie română să poată lucî în vre-o luptă pentru libertate; fără să vedem şi stindardul revoluţiei noastre fluturând într'un câmp; fără ca un singur Român să dea un semn de credinţă în cele ce a jurat. Revoluţia noastră perî şi se şterse ca şi când n'ar fi fost, fără să ne lase un suvenir măcar glorios, fără să înfrumuseţeze o pagină a istoriei noastre; fără să ne lase măcar un nume mai mult pe cerul

patriei. Cel puțin cât ne-a lăsat revoluția dela 1820, cu toate că biata țară plăti destul de scump și astă jucărie copilărească a noastră de an. Nu are dreptate Țarul în manifestul lui? N'au dreptate Turcii și cele-lalte nații să ne nesocotească? N'au dreptate ciocoi ca să rîdă de noi? Și de unde toate astea? Din slăbiciunea guvernului revoluționar.

«Auz vorbindu-se de emigrația polonă, italiană, germană; de emigrația română nici o vorbă. Dece mii emigrați români rătăcesc pe marginile Dunării până în Marea neagră; nici o organizație, nici o chibzuire pentru o lume ce am împins'o în nenorociri. Toate emigrațiile se organizează, își dau mâna, se colonisează; emigrația română cerșește prin orașe și sate, și noi ne certăm, precum dăci și D-ta, *pe protii la mir*, ne calomniăm prin circulare date peste emigrați ca bulele Papei peste Catolici și care nu fac decât să ne divize, să ne paralizeze și mai mult de cea ce suntem, și să ne facă uricioși și nouă și streinilor.

«Este un an de când sunteți în Paris, ați fost în Londra, care este partida ce ați făcut în Camere? ce jurnaturi ați interesat la cauza noastră? Ce instrucții ați mijlocit ambasadorului engles și frances de aci pentru nenorocita noastră țară? În ce relații ne-ați pus cu emigrațiile cele-lalte?

Ce suntem pregătiți a face la o declarație de război? Sta-vom tot ca în războiul Ungariei? Ce ați cerut dela Poartă pentru emigrații români? Când ne-am despărțit dela Cronstadt, am însemnat D. Tell și D-le patru lucruri ce erau atunci de făcut: unirea Ungurilor cu Români, credit de bani, credit de arme, și nici unul din doi să nu meargă în Constantinople. Despre nici una din trei nu am vădut nimic și cea din urmă s'a făcut în contra, numai ca să ne festelim și în emigrație înaintea ingrăților ce ne prostitue la ori-ce capriciū al ciocoilor, la ori-ce cerere de muscălaș. Grizoti, emigratul grec, onorat aci, are numai pe persoana lui de ce mii de lei pe lună. Bibescu are dăruite palate și milioane și poartă insemnele Domniei la ori-ce ceremonie, pentru că a fost rus. Fratele său, mai muscal decât dînsul, s'a bucurat aici nu numai de onoarea cerută la investitura Domnească, ci și de intimități și de toate semnele de stimă și de amicie. Cantacuzin, un biet caimacamaș, numit de Duhamel în ordia turcească fără nici o formă; pe lângă cea ce a furat în caimacamie, i-a mai făcut o gratificație de douăzeci și cinci mii galbeni; și D-voastră, cu toate titlurile ce ar fi trebuit să aveți la Poartă, nu vă lasă să puneți nici piciorul pe uscat și vă trimite

câte un biet bacșiș de slugă. Pentru ce toate acestea? Pentru că nu știți să impoșați.

«Nu gândi că aste adevăruri aspre vin din vre o vrășmășie. Câmpul libertății, clubul regenerației, popoul suveran și espatriatul își au dat dovezi de sentimentele mele, și cred că cauza de vrășmășie nu poate fi la mijloc. Despre intrigile ce-mi scrii nu-ți respund nimic, căci mi se pare o copilărie lungă dela început și până la sfârșit.

«Te am admirat în *tatăl nostru* și sunt mândru de câte ori îmi arunc ochii pe broșura ce mi-ai trimis. Este toată prea bine, și aștept cu nerăbdare continuația. Pazește-te să nu pui ceva pete peste emigrați; crede că nu este nimeni din cei ce-ți închipuesci trădători de patrie.

«Eū din parte-mi, ca Român emigrat, sunt foarte recunoscător lui Ghica: 1) pentru că a fost singurul român ce a mișcat din afară ca să ne folosim cu ceva din răsboiul Ungariei; 2) pentru că, prin meritele lui personale, cunoscințe, capacitate și stare, a putut să-și creeze aci o poziție, să se pue în relație cu tot ce este mai eminent și joacă o rolă astăzi în Constantinople, și să ție o casă de emigrat român în care să se vadă adesea carta de vizită a lui Canning, Aupick ș. c. l., și al 3-lea pentru că lucrează ne-

conținut și noaptea; poziția și creditul ce și-a creat poate da o greutate lucrărilor lui, și toate astea lucrări sunt pentru fericirea patriei mele, pe care ași dori să o ved, însă tot cu coloarea cu care am eșit dintr'însa și nu și cu chipul cu care am eșit, și mă mir cum și pe D-ta aceste calități și merite ale lui, cum de nu te-a îndemnat la o prietenie și stimă. Nu crede că cu acestea voesc să neg talentele și meritele altora, dar este vorbă de oameni ce pot lucra în circumstanțele de astăzi.

«Aștept cu nerăbdare minutul când să pociu veni a vă înbrățiașă acolo. Doresc pe Tell din suflet și ași dori să nu moară la duel ca să-l pociu avé eū secundant la o pricină ce o să am la Paris. Dar Ștefan, sfântul Ștefan, ce face? Mă gândesc cu drag la dînsul; el a eșit ca un mărgăritar fără pată din toată revoluția. Ce sunt astea comitaturi și para-comitaturi, ce tot faceți pe acolo? comisii ș. c. l. Să lucrăm cu toții, frate, la ceea ce putem, și să nu mai tot ambiționăm a ne face mai mari peste cei mai mici și să ne mai facem de rîsul ciocoilor. Am fostără tari și mari și tot nu am făcut nimic. Afară de N. Bălcescu și Ion Ghica, care și-a dat demisia, eū nu ved pe nici unul, din cei ce s'aū ales acum, capabil a fi în-

tr'un comitet. Maghierul este bun, însă bun pentru altele; și Roset nu poate fi priimit în nimic, până mai întâiu nu-și va da socoteala: Cum ne a scăpat din mână portofoliul Bibescului? Cum s'a dat Bibescului *dela* acelor trei tineri calomniati că ar fi tras în el? ș. c. l. Se alcătuișe și la Brussa un comitet în care erai D-ta, Ghica, Bălcescu, Arapilă și eă. Eă însă nu am priimit pentru că nu mă simț capabil a fi acolo. Am propus în locu-mi pe Ștefan, cu toate că nu sunt nici de cum de părere să fie un comitet după câte intrigi am vădut.

«Spune D-nului Tell, că am plătit din venitul moșiei mele, dece mii de lei marchitanului ce a adus oțelele. Nu este așa că astă pagubă mi s'a pricinuit din slăbiciunea Locotenentei? Iata pentru ce am cerut două sute galbeni la Brașov, și D-voastră ați făcut așa cum să nu mi se dea nimic.

«Imbrățișează în locu-mi pe Pleșoianu și spune-i să învețe carte multă militară, ca să merite epoletele ce i-a pus revoluția. Acum nu o să mai fie vorba de cruce, o să fie de sabie, dacă o fi să mai fie.

«Te salut, căci am vre o două scrisori pe masă care-mi crincină ca doi ghîdi, tot rëndul reclamă sînge și aur. Scrie, te rog, Cocomani Ma-

riți cine a fost acei intriganti ce ți-au scris rău de dumnea-ei.

«Salutare și frație.»

«*Cesar Bolliak.*»

No. LXXIV. — *Stefan Golescu către Ioni Ghica.*

«Paris le 17 Janvier 1850.»

«*Monsieur,*

«Votre lettre en date du 15 Décembre, je viens de la recevoir au moment même où j'allais fermer ma lettre pour mes frères de Broussa. Je m'empresse de vous exprimer ma reconnaissance pour l'obligeance que vous avez de me donner des détails circonstanciés sur le départ de ma mère de Constantinople. En effet j'étais très inquiet de son silence sur son départ de Constantinople, mais depuis j'ai reçu de ses nouvelles de Golésti et de Bucarest. D'abord, elle a été très bien reçue par Mr. Stirbey, grâce à la lettre de Rechid Pacha pour Omer Pacha; mais plus tard Mr. Lüders, voulant probablement faire sentir qu'il était une autorité au dessus même du Ministère Ottoman, par une note adressée à Mr. Stirbey il a fait signifier à ma mère que dans trois jours

elle eut à quitter la capitale sans pouvoir y retourner. La Russie veut nous humilier, mais elle n'y parviendra jamais, car jamais nous ne consentirons à nous adresser à elle pour solliciter ni pardon ni faveur. Si ma mère avait rendu visite à Lüders, nul doute qu'elle aurait pu séjourner à Bucarest, ainsi que Mr. Stirbey le lui avait déclaré la première fois, quoique l'intention de ma mère ne fût pas de prolonger son séjour dans la capitale, qu'autant qu'elle aurait besoin pour arranger certaines affaires de famille. Je plains cependant Mr. Stirbey qui, dans sa pusillanimité, n'a pas cru pouvoir se servir du prétexte de la recommandation du Grand Vizir pour répondre à Mr. Lüders que les fils pouvaient être coupables de rebellion, sans que pour cela leur mère en fut complice et par conséquent passible des rigueurs qu'on ne saurait exercer raisonnablement que contre ses fils. Le paquet de mon frère Alexandre je l'ai reçu, et je vous en remercie en vous priant de vouloir bien lui envoyer la lettre ci incluse. Ici on a reçu des nouvelles de Moldavie qui annoncent qu'un grand nombre de troupes russes viennent de pénétrer en Moldavie; à ce qu'il paraît décidément on veut en finir avec la guerre au printemps. Dieu veuille que cette éventualité se réalise, c'est tout ce qui peut nous ar-

river de plus heureux, si je ne me trompe ; car une paix avec de nouvelles concessions ne saurait que nous être fatale. *Le Napoléon*, journal de l'Elysée Bourbon, nouvellement créé, donne la nouvelle que la Porte, pour couper court à la question des provinces Moldo-Valaques, est décidée à les déclarer indépendantes, en les plaçant sous le protectorat immédiat de quatre Puissances de l'Europe. Y a-t-il quelque chose de vrai dans cette nouvelle?

« Veuillez présenter mes respects à M-me Ghica et agréer pour vous mes amitiés.

« Votre dévoué

« *Stephan Golesto.* »

XIII.

Intrigile și calomniile lui Eliad și ale colegilor săi, îndemnase pe unii din noi până a nu mai voi să se amestece în afacerile emigrației și chiar a căuta a se apăra cu condeiu. Daă aci extract de epistola deschisă adresată D-lor Eliad și Tell de C. A. Rosetti, ca răspuns la acușările și ponosurile ce i se aducea de acești doi Domni. Această epistolă a fost autografiată chiar de mâna autorului ei.

În cât pentru mine, după ce alergasem îndestul pentru a face ca soartea deținuților să fie cât mai puțin aspră, după ce am mijlocit eliberarea mai multora și formarea corpului de ingineri de șosele ai vialetului Hudaverdighiarului, compus numai de tineri români, le-am declarat că nu mai voesc să mă amestec sau să mă mai ocup cu afacerile lor, aceasta în speranță că se va pune printr'aceasta o stavilă clevetirilor și clevetitorilor.

No. LXII. — *C. A. Rosetti către Eliade și Tell.*

«*Domnilor Eliade și Tell.*

«*Domnilor,*

«Sunt 16 luni de când nu încetați și zi noapte, prin grai și prin scris, în față și în spate, să m'atacați, să mă insultați, numindu-mă intrigant, perfid și trădător, și știți că mi-am învelit capul cu suferințele patriei, cu curățenia cugetului, cu dignitatea de om și datoria mea de român, precum și-l învelește arabu cu mantia sa până ce trece vîntul Simun, și am așteptat se vi s'aline mânia ca să vedeți adevărul. Dar se vede că patimile omului sunt mai turbate decât chiar Simunu, căci în loc de pace, atacurile cresc din zi în zi, întinzându-se mai peste toți emigrații.

Am tăcut în slîrșit, pentru că apărându-mă începe lupta și sunt silit se vă lovesc. D-tale, d-le Eliad, îți vine lesne, fiind puțini, foarte puțini cei ce, trecînd pe lângă d-ta, scăpară neatinși în curs de 20 de ani, de când ți-ai pus toată inima, toată activitatea, toată viața a te deprinde, a te perfecționa întru aceasta.

« M'acusați :

- « 1. De trădător al Patriei ;
- « 2. de satelit al Rusiei ;
- « 3. de inamic al Imperiului Otoman ;
- « 4. de rău-voitor al Guvernului ;
- « 5. că noi mâncărăm banii Statului ;
- « 6. că noi nu făcurăm și nu facem nimic pentru Patrie, și voi totul ;
- « 7. că eșirăm din programa revoluției și din voințele poporului ;
- « 8. că compromitem și ridiculăm cauza noastră în străinătate

« Scii bine (—D-le Tell—) că înaintea revoluției ți-am dis că n'am încredere în D-l Eliade, bănuindu-l d'un caracter foarte slab și șovăitor ; și D-ta ai încurajat temerea mea, neapărându-l nici cum

« Am protestat, fiind-că nu-î ertat unui Guvern să scoale în picioare oștirea și să sperie lumea, pe o simplă parolă șoptită la urechie. V'am dis de multe ori că Guvernul ocolit de soldați este un Guvern de opresie, că armele noastre trebuie să fie dreptatea și poporul ; și de câte ori vedeam pe D-l Eliade ocolit d'o guardie de Armeni (fiind-că la noi nu se găseau Elvețiani), de câte ori mă urcam pe treptele Palatului și vedeam soldații ca în tabără de rebel, mi se închidea inima, căci

vedeam un Guvern slab, fricos, ce se pregătea a bate poporul cu arme și inimicii cu crucea, și carele voia se deșarte armele soldaților români în inimile poporului român, ca să-l deprindă a tăce de frică sau a face resbele civile; dovadă că îndată ce armia otomană veni la barieră ai gonit soldații de lângă D-ta, rămâind singur în palat, când în capitală domneà și prădà streinul; și strălucitu-ți confrate, D-l Eliade, licențiind gardia sa și desbrăcându-se de mantia Mihăileană, s'ascunse în casele străinilor.

«Ș'apoi, Domnilor, de voiți ca negreșit să ne condamnăm dupe amicii noștri, de și este foarte nedrept, eū unul primesc, fiind-că cei ce mă onoară cu amicitia lor, sunt dintre bărbații cei mai virtuoși, dintre Româniii cei mai adevărați. Dar ce veți dice voi, ce până în vârsta aceasta nu v'a ertat ceru s'aveți *nici unul*? Ce veți dice, D-le Eliad, când din întâmplare s'ar dovedì că vr'un corespondent intim, sau vre-o rudă d'aproape a dumi-tale, s'ar dovedì, unul că este spion și cel-alalt fur de bani adunați cu nume străin! Ce veți dice, când îți voi dovedì că până în vârsta aceasta, în nici o casă de muscal, mai la nici una de boer, la nici o visita nici bal n'am intrat; și nu numai cugetul, dar nici tălpile picioarelor mele nu sunt tăvălite de praful caselor

lor ; când D-ta, nu este nici un consul rusesc, nici un guvern, nici un boer, cu care n'ai fost în intimitate? Pentru aceasta eă nu te numesc trădător, dar te întreb cu ce drept D-ta, carele nu numai atât, ci încă ai luat gratificații, ranguri, slujbe, decorații dela toate guvernele . . . fuși în toate partidele, și amicul tuturilor prinților, ești subț umbrar de ori-ce bănuială, și eă, carele nu numai c'am luat nimic, ci încă am refusat slujbe dela princele Bibescu, eă carele am refusat banii ce-mi da ca să viă în Paris, căci ți-aduci aminte? veniși singur D-ta la mine, vesel, vesel dela masa prințului, unde, între noi vorbind, chemat fiind n'am venit, și-mi făcuși buna-vestire că «Măria «Sa doresce să mă cunoască și să-mi dea bani a «merge la Paris». Eă, carele drept odă făcuși o plângere intitulată «Plapăma mea» sunt, suntem mai espuși decât D-ta la ori-ce clefetire de sateliți rusesci; când gratificațiile noastre, ale D-lor Bălcescu, Ghica, și-a altora, încă fură esiliuri, persecuții și închisori? Pentru merite eă cu cel puțin ca ș'ale dumi-tale, și lumea scie că princele Bibescu găsea versurile mele cele proaste mai frumoase decât poeziile dumi-tale. De ce numai D-ta aveai voie să publici un jurnal și eă nu? și de ce dici că sunt inimicul Turcilor, când nu eă ci D-ta ai făcut ode armiiilor rusesci, și ai dis

că Nicolae este părintele, liberatorul nostru creștin și icoana lui Dumnezeu?

«Părinte al naționalității, amic al Otomanilor și inimicul Rușilor, de ce ai făcut o odă la 2 Septembrie? Și fi-vom noi culpabili de ne vom devua Rusiei și vom striga cu învățătorul nostru :

«Crucea iarăși luminează

«Pe vechiul seü drag pământ,

«Semiluna s'înfruntează

«Aproape d'al seü mormînt.

«Creștinul iarăși trăește

«In locul cel pămîntesc

«Ismail fricos grăbește

«In pustiul arăpesc.»

«Și cred, Domnule, că mă vei erta de nu citez alte strofe mult mai frumoase, știind că n'am nici operele nici sublimu-ți *Curier*. Trimite-mi-le și mă îndatorez a găsi pe toată foaia câte o odă pentru Muscali sau pentru boerii cei mai trădători, în contra drepturilor noastre, și defăimătoare pentru Imperiul Otoman. Trimite-mi *Curierul* și voi dovedi că ne depravați în toate felurile, și adesea ne diceai, ca profesorul dumitale Machiavel, să adorăm stăpânirea căci este foarte bună «fiind-că principele trebuie să verse pe «populi tot reul de odată, lăsând să cadă binele «picătura cu picătura».

«Mai spune-mi încă, apostol al libertății și al autonomiei noastre, de ce când te-ai certat cu censorul ai scris că a lăsat a se tipări poeziile D-lui Alexandrescu «ce atacă drepturile Curților suzerane și protectrice, ce au drepturi *netăgăduite* «în țara noastră?»

«Și în sfârșit, D-ta ce ții, fără cea mai mică dovadă, că complotam să te arunc dupe tron; când poporul era adunat în curte cerând Regulamentul să-l ardă *și nu voiai să-l dai*, spune-mi cum ți-ar fi mers de eșiam la fereastră și, aruncând *Oda dumi-tale la Regulament*, diceam:

«*Reforma dreaptă în veci trăiască*»

«Ca om privat ai binevoit a lua, în ajunul revoluției, din banii noștri, ca să-ți cumperi un poștalion și să plătești lucrătorilor tipografiei:

	200 Galben
dela guvernul provisoriu	600 »
ca ministru al instrucției peste	200 »

«Afară din banii ce plătirăm pentru hrana voastră în Craiova și în București, și peste 200 # pentru 2 trăsuri ce aveți pentru voi numai, afară din 20,000 de sfanțihî ce luarăți dela D. C. Bălcescu, afară și din 2,000 # ai mei, ai noștri, ce rămaseră la D. Tell. Ș'acum iată 15 luni de când

petreceți în călătorii fără de *nici un scop, nici folos*, petreceri, teatre etc., cheltuind din banii aceștia și din alte contribuții indirecte.
 Veți dar, că nu numai n'ai perdut nimic, ci pentru D-ta, pentru voi, revoluția a fost o adevărată «chiverniseală», cheltuind și acum chiar, pentru plăceri trupesci—ca se dăntuiți, cum dice D-l Michelet, «pe mormintele Italiei, ale Ungariei și ale «României» economiile unor tineri patrioți esilați, ce sunt *siliți* să ți le dea, pentru că le-ai dis: «*Eram hotărâți să nu ne mai amestecăm în nimic, dar pe condiția d'a fi plătiți, primim tot: «nu o mie de franci, ci chiar unul de ne ați fi «trămis, se schimbă și rolul și langagiul.»*

«Astfel dar, patrioți generoși, de nu se găsea acei Români devuați, ca se vă plătească, erați gata se lăsați patria se piară fără se-î dați ajutor? Căci negreșit, de primiți sarcina și dinariul unor prizonieri, vă simțiți capabili. Pe ce legi, pe ce morală, vă rezemați, când diceți că p'un franc chiar se schimbă și rolul și langagiul unui Român? Și fi-vom noi culpabili de am dice p'acest temei, că rolul și langagiul vostru a fost reacționar, fiind-că nu vă lăsarăm se fiți plătiți cu lista civilă a prințelui? Pe ce legi, pe ce morală vă rezemați când diceți că numai cu condiția d'a fi plătiți, primiți tot? A! de vor fi esistând ase-

menea legi, cel puțin nu sunt române, căci Românul vă țice prin antica sa baladă, că voește:

«Voinicî groși la ceafă

«Voinicî fără leafă.

.... «Incriminațiile cresc și se întind astfel, încât îmi vine a crede că ați hotărît a nu vă odini până ce nu veți ucide pe toți cei ce nu voesc a vă crede de profeți. Și munca va fi grea, domnilor, căci ved că remaserăți numai *cinci* în Paris (fiindcă cei din Paris aū durerea d'a vedea cum trăiți și ce faceți) și cealaltă lume — cu toate că vă numirăți «dătători de libertăți,» spuindu-ne că «*picarăți* în mijlocul nostru cu libertatea, cu mâ-nile și *veșmintele albe* ca însuși veșmintele libertății române»; cu toate că țiserăți să ne închinăm la voi, ascultând întru toate «pe cei ce «*Dumnezeu îi însuflă*» și te numiși «Arhanghelu Mihail»⁽¹⁾, persist a crede că sunteți oameni ca toți oamenii, ba încă cu multe slăbiciuni și patimi omenesti.

«Și ca se vedem de aū saū nu dreptate, spune-mi, D-le Eliade, D-ta ce ai pretenția să te adorăm, D-ta ce ești acum gârbov de ani, de ști-

1) Veđi *Monitorul*.

ință și de geniū, ce ai făcut și ce ai organizat înaintea revoluției, mai cu seamă când D-ta nu mai avea glas, căci avea un jurnal și erai cunoscut de totă lumea cititoare? Până atunci însă dă-mi voie se-ți mai spuī eū, că puțin înaintea revoluției ai făcut o odă censorului și ministru K. Filipescu, care-le nu m'a lăsat se scriū nici că este zăpadă și frig în Rusia, silindu-te să ne faci a crede că censura la noi este mai liberală decât în Franța chiar.

«Acum că-ți vędurăm propaganda jurnalului, spune-mi care ți-a fost propaganda prin grai și acție? Nu mă duc mai departe, pe când formaram noi Societatea literară, căreia făcându-i concurență te sileai s'o sugrumi din fașă încă, ci se începem din anul din urmă. Unde erai pe când toți câți ne scii și ne calomniezi, ne adunam spre a forma o societate pentru teatru, alta pentru a plăti fiecare un tribut potrivit cu venitul seū, alta pentru a împroprietări pe sătean? Și dupe revoluția Franței, unde erai pe când începurăm a forma proiectul pentru revoluție? Unde erai când îndată după revoluția Vienei eram gata să ne sculăm, și numai neunirea unora din confrăți fu pricina întârzierii? Unde erai pe când D-nii Golești, cu mergerea lor la moșie, cu propunerea ce făcură sătenilor, opunerea ce le făcū guvernul și dispu-

tele lor cu Principele, s \ddot{e} măna \ddot{u} ideile libertății și ale revoluției? Unde erai pe când casele noastre, ocolite de poliție, striga \ddot{u} popoului «scoală-te și «ajută pe cei ce veghiază poliția, căci ei negreșit «lucrează pentru tine?» Unde erai pe când Vilara \dot{d} icea lui Goleșcu și N. Bălcescu, se nu mai vie la mine, și ei raspundeau: «d'aci ne ducem d'a dreptul?» Unde erai pe când discutam cu Principele revoluția, și mă amerința cu temnița, \dot{d} ic \ddot{e} ndu-mi «c'am «pus lumea în picioare și spaima în inimile boerilor?» Și toate acestea într'o sală publică, de unde cuvintele revoluție etc., intrară în urechile a una sută funcționari și privitori, ca se între apoi printr'ênșii în inimile a altor sute de oameni; căci nimeni nu-mi va putea tăgadu \ddot{u} că într'o capitală, unde nu erau profesori, tribune și jurnale, unde nu era nici o societate secretă, o mare parte de propagandă s'a făcut prin adunările noastre ce se făcură publice și puternice prin paza și persecuția poliției. Unde erai pe când toți se espuneau întind \ddot{e} nd propaganda? Unde erai pe când D-l Boliac, ce este mai sărac decăt D-ta, propunea mica sa argintărie, și noi, vînd \ddot{e} nd și amanetând stările noastre, hotărîrăm se facem revoluția?

«E \ddot{u} unul nu te-am v \dot{e} duț, nu te-am simțit pe nicairi; și până îmi vei doved \ddot{u} că făcea \ddot{u} ceva mai bine, dă-mi voe a-ți spune că însuflă \ddot{u} spaima

în inimile unora, frica într'ale altora, și te întoarceai împrejurul unor idei vage și fără șir, în care, mulțumită caracterului celui slab ce ai, te ai fi aflat încă încurcat, dacă D-nii Golesci și Boliac nu te aruncau în mijlocul nostru.

«Spune-mi oare, ca membru al guvernului ce reformă făcuși sau propuseși? nimic, n'ai avut nici un plan, nici o idee limpede decât cea a fricei; și prin urmare n'ai avut nici amor, căci amorul este mai tare și mai durabil decât frica. N'ai fost nici pentru resbel, nici pentru pace, nici pentru nici contra revoluției, nici Turc, nici Muscal, nici Român. Și, ca se-ți dovedesc că vorbesc numai despre cele ce pot dovedi, te invit la discuție.

«Am voit reînvierea naționalității, redobândind întreg mare și neatins dreptul nostru de autonomie, tinzând Sublimei Porți o mână frățască și primind a-i plăti tributul de recunoștință pentru ajutorul ce va fi datoare se ni-l dea ori când îl vom cere; iar de nu va voi s'o silim se primească dreptele noastre cereri ce sunt în interesul ei ca și într'al nostru; și sub osânda de trădători către patrie și către imperiul Otoman; chiar s'a țin că trebuie se silim Turcia, știind că de refusa, pricina este că nu se încrede în puterea noastră, nesciind câtă viață și vigoare este în populu român. Și

fiind-că toți, cu D-ta împreună, voirăm astfel, hotărîrăm, de vom fi atacați de ori-cine se ne tragem pe munți, 300 măcar de vom fi, și se ținem lupta până ce națiile streine ne vor ajuta ; de nu se perim cu armele în mână ca se dăm nației întâia lecție de libertate, și lumei întâia dovadă că tot mai există, silind'o a adăoga o naționalitate mai mult în călindarul european.

«Am voit se ne unim cu Moldavia, se fim un singur trup, precum suntem un singur suflet ; și se suflăm împregiuru-ne, cu toată puterea unei nații june, spiritul revoluționar, deschidînd brațele la ori-ce element național va învia prin suflarea noastră.

«A Domnilor ! în loc d'a judeca pe cei-lalți dupe faptele voastre și a dice că nu facem nimic pentru patrie, n'ar fi mai demn pentru voi, capi și dătători de libertate, ca cu faptele cele bune și cuvintele voastre cele frățești se aprindeți în noi patriotismu, se ne îndemnați, se ne siliți chiar a ne împlini datoria, în loc d'a ne da tristul drept se vă dicem în gura mare, luând de martori pe toți emigrații din Paris, că nu numai n'ați încercat'o *nici odată*, și că v'ați și îndărătnicit, de câte ori noi ereticii v'am chemat la frăție, la conlucrare, fugind totdeauna numai voi doi de orice adunare de Români, chiar și literară, așa ca

cum aerul ce respirați compatrioții voștri ar fi mai pernicios pentru sfințenia voastră decât nu fu la Iafa pentru viața lui Napoleon suflarea cea ciumpoasă a soldaților; n'ar fi fost mai bine și nu erați datori chiar ca toți bărbații cei virtuoși, se vă apropiați de noi cei păcătoși, se ne întindeți mâna și se ne ridicați până la voi? Căci ori-cine poate mărturisi, că cei cu desăvârșire perfecți n'aș trebuiță de nici un ajutor, de nici un preceptor, nici chiar de locotenența de Domn. N'ar fi fost mai profitabil pentru noi și pentru voi se nu mă siliți prin calomniile voastre se ve dovedesc, că și după ce junghiarăți revoluția și plecarăți din țară, nu numai că nu făcurăți nimic, ci ca omul cel vechiu suflarăți discordia în familia cea sacră a emigraților, silindu-ne a anula și-a împedica ori-ce lucrare a noastră?

«Dar fiind-că nu voiți a face cum e bine, veniți, Domnilor, se vă dovedesc că dela ^{13/25} Septembrie și până acum, voi numai nu lucrați nimic, voi numai furăți inimicii Imperiului Otoman, voi numai eșirăți din voințele nației, voi numai calomniarăți revoluția și ridicarăți emigrația. . .

«Acum spuneți și voi în ce întrebuițarăți aceste 6 luni dela eșire-vă din țară până la sosire-vă în Paris? In speculații de bani, interese personale, intrigă, poltronerii și calomnii, cum

spuneți voi singuri iar nu eu. Căci mi s'a dat tot mie s'arăt oamenilor că voi și numai voi singuri ați știut se ne spuneți cine sunteți.

«*Di, D. Eliad, dă-ne socoteală de tot ce ai făcut ; om cu geniū, mare politic, inspirat al Domnului, primul și etern locotenent. Vorbesce, îți dau parola — D. Eliad : «Vedând că sunt mulți «din noi ce n'aveau ce să mănânce, ne chibzuirăm «și făcurăm o subscripție care ne dete 220 # de «la cei ce aveau mai mult și-i împărțirăm la «cei ce n'aveau, ș'aci s'a mărginit lucrarea noastră, «nici ne având ce lucra în Brașov. Apoi cei de a- «colo, ne fiind în corespondență cu cei de aici, «ne-a dis : duceți-vă amândoi, înțelegeți-vă și cu D. «N. Golescu, pentru că noi vrem să ținem șirul revoluției, și iată câte 250 # de om : lucrați cu «deplină putere «. Plecarăm dar și venirăm la Franc- «fort să vorbim cu Maiorescu, de unde aveam în «gând se luăm cărți de recomandatie, se venim apoi «în Paris, din Paris la Londra, ș'apoi se mer- «gem în Tarigrad, căci știind Poarta slabă, voiam «mai întâiu ca din Paris sau din Londra se ne «asigurăm cel puțin de protecția unui ambasador. «Găsirăm și pe Iablowski, și ne spuse că s'a făcut «două partide: una Eliad, alta Golescu; una ca se «închine țara Austriei și alta Turciei, scire ce ne*

«a desplăcut foarte mult, căci Czaika scria că această scire este respândită în Constantinopol. Noi dar voim s'arătăm opiniile noastre și dicem saū să se continueze revoluția, făcându-se cum a dis cei din Brașov, ori să se facă un comitet central, cum vede că se cere, saū poate că unii sătui fiind de noi saū având griefuri, socotesc că poate fie-care să fie slobod ori se continueze cu noi saū nu».(1)

«A! de voiți ca în adevăr să vă priimim de oameni cu geniū și politici eminenti, de Români chiar; apoi nici o tortură nu este de ajuns se vă pedepsească că nu vedeți resbelul ce se pregătea înaintea ochilor vostri, că nu arătați Românilor calea pe care trebuie se meargă, și Ungurilor politica cea adevărată, publicând pe toată ziua un jurnal și alte broșuri (ce le-ați fi putut introduce și în țară, cu miile de sfațihice aveți), și prin care de nu isbuteți a opri vărsările de sânge, măcelăriile, arderile și peirea ce veni; de nu isbuteți a face o unire mare și adevărată care ar fi scăpat și Ungaria și România, cel puțin arătând Românilor cine fură, cine sunt și ce fel trebuie se fie, arătându-le *misia lor* și dovedindu-le că nu vom fi liberi până ce nu

1) Discurs ținut în șeața din Paris, 6 Februarie 1849.

vom fi uniți și solidari unii pentru alții, vă faceți cel puțin datoria semănând semînța libertății și a naționalității, ce de nu ar fi dat îndată rodul dorit, n'ar fi perit însă nici odată asemenea cuvinte.....

«După ce dar vă împuserăți cu sila dictatori a toatei emigrații ce nu v'a numit, și ne *gonirăți* din mijlocul vostru, spuneți-mi ce făcurăți, căci iată un an de zile de când domniți fără piedică ?

.....
Spuneți voi ce făcurăți d'atunci și pân'acum în London și în Paris? Nimic. Și, fiindcă paralisarăți lucrările lui Ion Ghica în Constantinopole, spuneți de ce vă duserăți acolo și ce făcurăți? Nimic. Acum că v'arătăi o parte din răul ce făcurăți Românilor, Turcilor și emigrației, trebuie oare să vă mai arăt că tot voi eșirăți din voințele națiunii ?

.....
Dar spune D-ta singur, n'ai rîde dacă Mazzini, Manin sau Kossuth în întâia publicație, după căderea patriei lor, sub titlu cel pompos de «Suve-nire și impresii ale unui proscris», ar vorbi, *ș'asa de mult*, în felu jurnalului *Charivari*, despre felu cu care duanierii rescoliră în «*gubernă* iar nu «și în cismele lor»; cum că dăruiră țigarele «nevoind ca Franța să fie o prostituată dela care «cumpără cineva plăcerile sale»; ș'ancadrând toate acestea în cuvinte tăvălite și de rea educație, pe

care mă vei erta că nu le pot scrie aci; despre baluri, teatre, plimbări pe bulevarde și câmpurile Elisee, și panglicile dela veșmintele oamenilor, mai cu seamă când a Domniei tale, ce nu este română, ce nu este câștigată ci căpătată, e mult mai în vedere decât ale Francesilor. A! nu găsiși în inima-ți de Român și de proscris nimic alt mai bun, mai nobil, mai folositor patriei și mai potrivit cu geniul unui șef al revoluției despre care să vorbesci nației celei mai inteligente?»

.....

Cele ce urmează, sunt estrase din «*Apel la oamenii cei liberi de C. A. Rosetti. (Paris, 1849, Decembrie 2)* — *Domnilor membri ai comisiunii pentru luarea socotelilor*» Acest «Apel» este autografiat împreună cu scrisoarea deschisă adresată «D^{-lor} Eliade și Tell».

«In aceste zile, când, precum mai dîseiū, afară din cei doi Locotenenți, mai toți Românii sunt acușați de către cei doi foști locotenenți, sunt silit a face cunoscut c'atât înainte cât și după revoluție n'am luat dela Stat nici o pară, nici sub titlu de grațificație saū despăgubire, precum a luat D. Eliade dela guvernul provisoriu 600 #, nici sub titlu de leafă a funcției mele. Căci știți că membrii guvernului provisoriu, de și D. Eliad a propus ș'a stăruit în mai multe rënduri ca să iea pe seamă-le lista civilă a Prințului, avënd nenorocirea d'a nu

isbuti propunerea sa, nu luarăm nici o plată. Am priimit însă pe drum vre-o 40 sau 50 de galbeni dela unul din cei ce aveau din banii Statului pentru deosebite misi. Mai în urmă am cheltuit și eu pentru confrății mei arestați o sumă egală, de nu și mai mare; și cu toate acestea, fiindcă sciam că mica sumă din banii Statului, ce a ramas la cei ce fuseseră trimiși cu misi secrete, nu trebuie să fie cheltuite, cum țice D. N. Bălcescu, în folosul patrioților ci al patriei, am scris formal DD. Golesci încă din luna lui Ianuarie, făcându-le cunoscut că voi răspunde foarte curând acea sumă de bani. Dați-mi voie, Domnilor, să pu aci o parte din acea epistolă, fiind în raport cu introducerea acestei adrese.

. «Vă iert calomnatori ai mei, Muscali sau Locotenenți, pentru toate durerile ce mi-ați pricinuit; dar nu vă voi ierta nici odată de mă veți mai sili să vorbesc de mine însumi, coborându-mă în arena neomenoasă și anti-română în care de 16 luni mă chemați neîncetat, și Dumnezeu îmi ajută să resist până acum.

«Acum să venim la cifre.

Primiți dela D. C. A. Rosetti . . .	galbeni	1000
« « « (Ion Ghica)	»	900
« « « frății Brătieni	»	400
	Peste tot »	<u>2300</u>

Datați după ordinu comitetului :

D. X. X. X. (Telegescu dela Ploesci) galbeni	315
« Ion Eliade. »	180
« Tell »	900
« D. Brătianu »	200
« C. Bălcescu »	50
« N. Bălcescu »	100
« Negulici. »	30
« Eliad. »	20
« Eliad și St. Golescu ca să-i dea D. Tell. »	700
« Boliak (mi se pare). »	30
O pușcă, căruța și bacșisuri la ple- carea D-lui Eliade »	20
Peste tot »	2545

«Vedeți, Domnilor, că banii eșiți din casă întrec pe cei intrați cu # 245, și pricina este c'am depus mai mult decât anunțasem și cu toată dobânda de 20 la sută ce am plătit și plătesc, am depus încă mai mult și decât acești 245 galbeni, dar nu pot da socoteală anume pe ce i-am cheltuit; și cred că orî cine poate vedea că 'n momentele cele după urmă, când ne pre-găteam pentru revoluție și poliția mă 'ngrija și mă urmărea, am putut cheltui vr'o 200 galbeni, fără ca să pot ține o socoteală strictă; dar pen-

tru că trăim într'un timp când numai calomnii vorbesc și sunt ascultați, și prin urmare cei ce n'aū asemenea principii trebuie să dovedească săă să tacă, iată c'acea sumă de bani nu figurează în cifre.

«Mă socot dator, Domnilor, a vă mai face cunoscut, ca membru al comitetului revoluționar ș'al asociației studenților români, că s'a mai dat D. general Tell, de către D. A. G. Golescu, încă 800 galbeni (de nu 850). Acești bani erau adunați de către D-l A. C. Golescu, pentru asociația studenților români și D-l A. C. Golescu întru început mi-a fost dat mie această sumă împrumut și cu soroc de 3 sau 4 luni, ear eū, destinându-i pentru revoluția, îi lăsasem la D-l. A. G. Golescu. Mai în urmă D-l A. C. Golescu, dorind și aci ca'n toate, să nu rămăe mai în urmă, când este vorba d'a face un sacrificiū pentru patrie, mi-a făcut cunoscut c'acea sumă de bani, rămăne pe răspunderea sa. Dar ori și cine va fi cel ce răspunde Asociației pentru dînșii, noi suntem în drept a face cunoscut c'acești bani s'aū dat D-lui general Tell, și prin urmare suntem în drept a cere dela Domnia sa socoteală și pentru suma aceasta. Și fiindcă pe drumu ce ne-a pus D. Tell, suntem siliți a spune tot ce știm, am onoarea d'a face cunoscut comisiei, că după mine, din 2400

galbeni ce a priimit D-l Tell, înainte revoluției, n'a putut cheltui, după cum adesea *ne-a spus însuși*, mai mult de 150 galbeni și precum ori-cine poate calcula că în călătoria D-lor dela Islas și până la Romanați nu puteau cheltui mai mult cu o companie de soldați care își avea îndestularea dela căpitanul ei; căci pentru cele-lalte excursii ce mai făcură dela Romanați la Craiova, s'a luat dela administrațiile acestor districte peste 30,000 lei, afară din plata ce a făcut magistratu pentru îndestularea membrilor guvernului de acolo, precum poate adevări ori-cine a văzut aceste socoteli înfățișate la ministeru din întru ș'al finanțelor.

«Dacă earăși va dice D-l general Tell c'a cheltuit din banii aceștia cu armia sa în retragere la munți, protestez 1) fiindcă banii aceștia n'a fost dați pentru asemenea expediții, și al 2-lea fiindcă D-l Maghieru, carele în adevăr purta toate cheltuelile, a 'nfățișat socotelile și s'a scădut din banii ce avea pentru formarea pandurilor cu 500 galbeni, și cred că Statul a plătit destul de scump acea expediție ca să nu mai fim siliți s'o plătim și noi D-lui general. Ast-fel dar D-l Tell a priimit peste tot # 2400.

cheltuiți la Islas, să dicem	200
dați în București D-lui C. A. Rosetti	200
peste tot	400
remași la Domnia sa	2000

«Domnilor. Eă n'acuz pe nimeni ca dumnea-lor, și dacă D-l Tell va fi cheltuit ceva bani în trebuințe ale patriei, voiă priimi cu bucurie socotelile sale. Dar, ca membru și contributor al comitetului, sunt în drept a-i cere și socotelile și banii remași, mai cu seamă când dumnea-lui ne-a dat această frumoasă pildă.

«Puindu-mă la dispozițiile comisiei, am onoarea, Domnilor, d'a vă saluta frățește.

«C. A. Rosetti.»

No. XXV. — *Emigrații dela Brussa către Ion Ghica.*

«Dreptate — frăție.

«Domnule Ione Ghica,

«Dela începutul revoluțiunii noastre până acum am avut destul timp și mai multe ocațiuni ca să putem cunoasce și aprecia talentele și tactul D-tale politic pe nemărginitul câmp de luptă al diplomației, care din ce în ce se destinde înaintea noastră, și de unde să putem culege laure pentru liberarea și fericirea patriei și națiunii noastre.

«Acum, aușind cu durere că Dumnea-ta, desgustat de marile pedice ce întâmpini în frumoasa și penibila carieră ce ți-ai preînsemnat, te-ai fi de-

terminat a te retrage în locuri mai plăcute pentru o viață mai dulce. Noi, pentru că cu tot dreptul meriți crederea și recunoștința noastră, te rugăm a rămâne tot în Constantinopol, aproape de augustul nostru Suzeran, cel mai natural, mai secur și mai generos protector al nostru, până când această a noastră alegere se va aproba de majoritatea emigrațiunei.

«Salutare și frăție.

«G. Adrian, C. Serghiad, Cesar Boliak, Joranu, Alexandru Golescu, P. Cernătescu, D. Florescu, A. Zane, C. Padeanu, Radu Golescu, Ioan Deivos, M. Serghiescu, Ioan Maghieru, Ioan Șimon, B. Balcescu, N. Apoloni, I. Ionescu, Al. Mano.

«Brussa 26 Oct. 1849 (6 Noemb.)».

No. LXIX. — *A. G. Golescu către Ion Ghica la Constantinople.*

«Paris 7 Novembre 1849.

«Mon cher Ghica, Je t'écris ces quelques mots de chez Balcesco. Je n'ai que le temps de te manifester ma surprise de me voir impliqué par toi dans l'affaire de la lettre signée par Tell et N. Golesco. J'apprends de Bolintineano que

tu as des griefs contre moi à ce sujet. Alexandri m'apprends la même chose et Catinca Rosetti m'écrit de Constantinople que tu es furieux contre moi à propos de cette affaire. Je ne comprends ni comment ni à propos de quoi je suis impliqué dans cette nouvelle affaire. Tout ce que je sais de cette affaire, c'est que je suis allé avec mes cousins chez Spleny et que celui-ci nous a déclaré n'avoir jamais reçu de toi un papier *signé* par un ou par plusieurs d'entre nos émigrés, ayant rapport à la situation des Principautés et à leurs relations avec la Hongrie, et que même il n'a jamais parlé à Eliade que d'une note *non signée* et n'ayant aucun caractère officiel ou seulement officieux. Or, comme au contraire Eliade avait soutenu que Spleny lui avait parlé de propositions *faites et signées* par toi et par plusieurs des nôtres, j'ai eu une forte dispute avec lui à ce sujet et je ne lui ai même plus parlé depuis. Voilà donc de quoi je suis coupable dans cette affaire ! Je ne comprends pas ce que tu as à me reprocher à ce sujet. Je pense avoir été assez franc avec toi, pour n'avoir plus à craindre d'être l'objet d'une suspicion aussi peu fondée.

« En tous cas, comme je suis au plus mal avec Tell et Eliade, je m'engage à ne plus t'en parler ; on ne peut parler avec impartialité de

ses ennemis, et je ne veux pas m'exposer à être injuste pas même avec mes ennemis. J'espère donc que de ton côté aussi tu ne m'en parleras plus. Tant que nos relations personnelles n'étaient pas arrivées à ce degré d'inimitié j'ai pu me permettre de t'en parler ; maintenant c'est fini. Je te prie seulement de croire, une fois pour toutes, que je ne me mêle plus en rien de ce qui regarde ces M-rs ; que pour moi c'est comme si ces Messieurs n'existaient pas et que par conséquent tu ne dois plus prêter foi à des intrigues indignes d'hommes qui se respectent.

« Je reviens à la charge pour t'engager à venir toi même à Paris, où j'espère bien que nous finirons par nous entendre sur ce qu'il y a à faire, en dehors de tout esprit de parti.

« Ton ami

« A. G. Golesco.

« Mes respects à Madame Ghica. Si tu vois ma tante Golesco, dis lui, que si je ne lui ai pas écrit par ce courrier, c'est que je suis persuadé que ma lettre ne l'eut plus trouvée à Constantinople. »

No. LXXI. — *Emigrații dela Brussa către Eliade.*

«Brussa 6 Febr. (25 Ian.) 1850.

«*Dreptate, frăție.*

«*Domnule Eliade!*

«Toate scrisorile D-tale dela 4/16 Dec. încoă, în cea ce ne privește pe noi, ne-aū atins foarte mult, căci era indemn de D-ta, și se vede că conesilații noștri, de cari ne-am despărțit numai fiind-că aū comis fapte desoneste și misere, te-aū informat cu pasiune despre noi, saū mai bine vrënd ca să vindice depărtarea D-lor, ne-aū calomniat într'un mod de care numai D-lor poate sunt capabili.

«Cât pentru banii câți am putut să-ți trimitem pentru tractarea causei noastre cu deschiderea unui jurnal, noi ne repurtăm la scrisoarea trimisă una cu el și la apelul nostru din 5/17 Decembrie 1849.

«Salutare și frăție.

«Radu Golescu, Alexandru Golescu, D. Florescu, P. Cernătescu, G. Vallianu, A. Zané, C. Padianu, I. Magheru, I. Simon, A. Mano. — *Red. Cernătescu.*»

No. LXXIV. — *Eliade către emigrații dela Brussa*.

«*Domnilor,*

«Am priimit scrisoarea D-voastre din 18/30 Aprilie. Am văzut cele scrise și iar mi-aș părut rău de câte îmi scrieți că se urmează aci. Văd, fraților, că a ajuns mai mult ure personale între Români, iar nu despărțire de principii. Cine este cu un partid, e considerat de om de omenie și privilegiat a țice și a lucra ori-cum va voi; defectele nu i se văd decât dela cea-laltă partidă; tristă stare! Și pretindem a îndrepta și lumea.

«Nu știu, amaiții mei frați, dacă câte îmi scrieți pentru cei despărțiți de D-voastră sunt adevărate sau nu, căci eu nu mă aflu cu D-voastră. Știu însă și vă asigur că acești despărțiți de D-voastră nici o dată n'aș cutezat să scrie asupra D-voastre și să vă întineze. Tot dorul le-a fost și le este că sunteți prea *creduli*, și această calificare nu e nici vițiu, nici defect. Știu iară cu durere de suflet că-mi faceți o nedreptate scriindu-mi lucruri ce nici D-voastră nu credeți. Imi aruncați asupra-mi sarcina că *mi s'aș trimis circa 4600 fr., cari adoperați cu conștiință, putea să producă mult*. N'am priimit, Domnilor, decât 2200 fr., doue mii doue sute o dată și șapte sute

opt altă dată, a căror socoteală am trimis'o celor ce au dat acești bani.

«Iată, frații mei, pentru ce n'am putut primi banii ce ați suscris. Nu e drept, nici cuviincios, nici generos să-mi încărcăți sume ca să-mi aduceți aminte că nu s'au adoperat cu conștiință. Vorbiți de *onestitate*, *sinceritate*, *moralitate*; și dacă este onest, sincer și moral să încărcăți pe un om ce vă chiamă la unire, la pace, la amorul între sine și pentru patrie; dacă credeți că și acum lucrurile mele vă ating sau vă atacă, vă rog să mă ertați, sau nu mă veți erta; nu mai diceți că mă mai respectați încă, fiți sinceri. N'am ambiționat respectul nimului, ci amorul care l'am dat și eu. Amați-mă cum vă am, dacă se poate; și atunci veți dice albului alb, și lui două două, iar nu patru.

«Pentru banii ce-mi scrieți să dau D-lui D. Brătianul, nu i-am priimit. De mi se vor trimite îmi voi face o plăcere a vă servi. Am vorbit cu D. Brătianu, i-am răspuns și în scris asupra acestor bani. D-voastră bine știți că nu sunt la mine (vorbim în convincție morală iar *nu* după forme judiciare); știți în conștiință că n'am priimit acei bani și mă însărcinați a-i răspunde. Pentru ce? Pentru că din disgrație nu vă învoiți între D-voastră; aci sunt patimile care vorbesc acum, iar nu

rația și sufletele D-voastre ce le iubesc atât. Dar, Domnilor, îmi sunteți dragi, căci sunteți Români, sunteți esilați; și esiliu îl suferiți pentru devotament, pentru adevăr; ați luat crucea pentru a servi pe alții și a suferi martiriul, și în țară n'ați umblat nici după vodile nici după parcălabie. Imi sunteți dragi și vă rog, până nu se vor mai alina patimile, încetați de a-mi mai scrie, căci îmi face mare rău, și nu cred să fiți așa de cruți ca să faceți a-mi veni durerile dela obiectele afecțiilor mele. Domnul cu D-voastră! Amorul și pacea lui în inimile D-voastră. A revedere, amații mei.

«Salutare și frăție.

«I. Eliade.

«1850 Maiu 17 (5), — Paris.

«D-lor Cernatescu, Sergiade, Văleanu, A. Golescu, R. Golescu, D. Florescu, I. Magheru, Pădeanu, Simon, Zanea, Mano».

No. XLII. — *Eliade către emigrații dela Brussa.*

«Domnilor,

«Am priimit scrisoarea D-voastre din 25 Ian. (6 Feb.). Am văzut declarația formală, prin care cu dece iscalituri stigmatisați pe frații D-voastră

din esiliu pentru aceeași cauză cu numele de făcători de fapte desoneste și misere. Mult am plâns și pe acusatori și pe acușați. Eă nu cunosc ce a curs între D-voastră astă diferență, însă ved că ei ori la cine s'aă plâns de D-voastră, nu v'aă calificat ast-fel, ci mult s'aă întins a vă dice că sunteți abătuți din principiile proclamate de nație; și vă plâng amăgirea căror sunteți *dupe* și mai târziă poate victime. Poate să n'aibă cuvinte la câte dic, își mărginesc și își măsoară însă vorbele cum să șadă bine oamenilor ce represintă o cauză. Nu fiți, Domnii mei, ori de ce parte veți fi, scumpi la dreptate și frăție și ieftini la injurii și asupriri. Nu suferiți oamenii ce-și daă prerogative și privilege a calomnia, și altora nu le iartă nici dreptul de a se disculpa.

«Cât pentru banii ce-mi scrieți că mi-ați trimis spre tractarea causei D-voastre cu deschiderea unui jurnal, mă iertați, că nu-i pociă primi:

«1. Pentru că nu știă care este cauza D-voastre, pentru că nici o dată nu v'ați pronunțat. Ne dați astă vară în luna lui Maiă îputernicire a susține principiile Autonomiei și Suzerității, și apoi vă puneți sub steagul celui ce a vrut să ne vîndă ca pe vite la Unguri, și vă supărați pe ori-cine, ca să se apere de calomni, este nevoit a-l da pe față.

«2. Că și de ați fi cu toții de aceleași principii ale nației sau țerei noastre, cu 2200 franci nu se poate începe un jurnal al nostru.

«3. Că nu pot a mă încărca cu bani dela oamenii ce nu-i cunosc și nu ne cunosc bine. Experiența m'a făcut să văd multe și mai virtos în zilele acestea.

«Mă iertați, Domnilor, și vă rog nu mă mai înjurați, înjurându-vă între sine. Nu v'am făcut nimic. Nu v'am luat nimic. Cât am putut, v'am fost la toți, și d'a dreptul și indirect, învățător de limbă. V'am arătat drumul cum să vă scăpați mai întâiu limba de muscalism și nici aceea nu mi-o ierta amicii D-v. și inimicii mei. Cei care apără slovele și vorbele Muscalilor, nu vă fie teamă, sunt numai buni a servi Muscalilor cu paguba D-v. Când va fi târziu îmi veți da dreptate, pentru că inimile nu vă sunt stricate; dacă veți fi greșit, ați făcut-o din inocența.

«Ce voiă pute voiă mai face și de aci înainte. Pe inimicii mei personali i-am iertat și îi voiă ierta. Pe inimicii însă principiilor mele literare, filosofice, religioase și politice, nu-i pociu ierta; i-am combătut și-i voiă combate până la ultima mea oră; și voiă lăsa de moștenire filor mei materială și spirituală a-i combate.

«Când mă veți mai onora cu vre-o scrisoare

laconică, cu finețe, plină de injurii cătră frații D-voastre, vă jur pe Dumneșeu să nu mai încoronati asemenea scrisori cu vorbele «*Dreptate — frăție.*» Pentru numele patriei, nu vă învățați așa de tineri a isbi cu biciul sarcasmului sfintele...⁽¹⁾ care astăzi o țară este în foc. Din adincul inimei vă scriu, cu toată curăția inimei; și pentru că luați tonul și cutezanța de a vă da oare care consilieri, credeți mă că-mi fu frică ca de foc, de a pune în capul scrisorii mele *Dreptate și frăție*, temându-mă că poate în sacrul meu necaz voiți comite vre-o nedreptate, atingându-vă așa cum nu meritați.

«A revedere.

«*I. Eliade.*

«1850, Feb. 22 (6 Marte).

«Paris, Rue Notre Dame des Victoires
«Hôtel National.

«DD. Florescul, Pădeanul, Zanea, A. și R. Golești, Cernătescul, Simon, I. Magheru, Valeanu, Mano.

«P. S. Respectați-mi, vă rog, expresia de *sacrul necaz*, căci e vorba dorul de a ne vedé în frăție cu toți. Nu credeți alt-fel. Și părții cei-lalte asemenea le scriu, când întrebunțează expresii nefrățești sau necuviincioase bărbaților.»

1) Probabil aici lipsesc o parte din scrisoare sau sunt câte-va cuvinte sărite în original.

No. LVII. — *Emigrații dela Brussa către A. G. Golescu, N. Bălcescu și D. Brătianu.*

«Brussa 18 (30) April 1850.

«*Dreptate frăție.*

«*D-lor A. G. Golescu, N. Bălcescu și D. Brătianu.*

«Fiind-că D. Eliade ne-a refusat în fine suma cu carea putusem contribui la apelul D-lui pentru deschiderea unui jurnal, unde să se tracteze cauza română, și cunoscând necesitatea cea mare de fonduri pentru publicarea scrierilor interesante cauzei, — noi am invitat pe unul din D-voastră, pe D-l D. Brătianu, a primi dela D. Eliade suma de lei turcești 4027, patru mii două-deci și șapte, și a îi ține până se vor coloca pentru scopul arătat. Dar fiind-că, ca să se poată adopera cât mai bine, noi în unanimitate v'am ales pe D-voastră ca să decideți asupra scrierilor ce aū merit mai mult și care ar tracta mai bine cauza, fie în genere, fie în parte, în sens politic și național, fie în ori-ce limbă scrisă și de ori-care român din ori-ce parte a României, și a se publica cu acești bani. Intîmplându-se însă, ca vre unul din D-voastră să fie între autorii ce ar presenta asemenea scrieri, atunci în locul aceluia se va alege altul de emi-

grații de acia, pentru aprecierea și judecarea meritului acelei scrieri.

«Suntem încredințați, Domnilor, că dreptatea, patriotismul și cunoștințele D-voastre vor face ca acești bani să fie atât de bine și frumos întrebunțați în cât pe lângă lauda ce veți merita D-voastră, să simțim și noi acea contentație a sufletului ce îndeamnă, dă curagiū și celor debili spre fapte bune.

«Red. *Cernătescu.*

«Salutare și frăție.

«D. Florescu, Al. Golescu, R. Golescu, P. Cernătescu, G. Văleanu, C. Sergiad, Al. Zane, C. Pădeanu, A. Mano, I. Magheru, I. Simon.»

No. LXXVI. — *Emigrații dela Brussa către D. Brătianu.*

«Brussa 18 (30) April 1850.

«*Dreptate frăție.*

«*Domnule Brătien,*

«D-l Eliad ne-a făcut în toamna anului trecut un apel ca să-l ajutăm cu ceva bani spre a deschide un jurnal în Paris pentru tractarea cauzei, și noi am răspuns după putința-ne, cu mulțumire, dar apoi îi a refusat.

«Acum știind că e mare necesitate de fonduri pentru publicarea scrierilor interesante cauzei, fie în parte, fie în genere, noi am decis ca să încredințăm acei bani D-tale, până se vor adopera conform scopului și instrucțiunilor noastre pentru publicarea acelei scrieri, carea ar merita mai mult și pentru carea ar opina cel puțin doi din membrii comisiunii aleși de noi.

«Suma subscrișilor ce se află la D. Eliad era de lei 9940, din carea scădând 3500 primiți aici dela D. Zosima și cheltueala analogă a transportului lor la Paris, de lei 713, mai rămâne a primi D-ta 5727, din carea, trimițând 1700 la D. Ghica în Constantinopole, pentru completarea sumei la polița D-lui Bălcescu, rămân asupra D-tale 4027, ca fond public.

«Salutare și frație.

«Red. Cernătescu.»

A. C. Golescu către emigrații dela Paris.

«Dreptate frație.

«Fraților Români,

«Starea morală de astăzi a Românilor, mai din toate provinciile române, este una din cele

mai avantajoase interesului național prin care Români trecură până acum. Escludând epoca cea belicoasă a Românilor din mediul ev, nici o dată poate spiritul lor nu fu mai întreprinzător decât astăzi pentru a ajunge la scopul lor național. Cu toate astea, acest spirit poate produce fructe bune sau rele pentru națiunea română, după direcțiunea politică, bună sau rea ce i s'ar da acum. Ambițiunile rele, pasiunile perverse, partidele contrarii una alteia, de multe ori contrarie toate interesului național, n'aū lipsit nici o dată din sînul unei națiuni și cu atât mai mult din sînul națiunilor apăsate de juguri streine. In această categorie este astăzi și națiunea română.

«Ast-fel se află acum și poate vor mai fomenta încă în sînul Românilor diferite facțiuni anti-naționale unele din indiferință de patrie, altele din rătăcire, care, susținute și încurajate prin protecțiunea streinului inamic al românismului, nu țin-tesc decât a stinge spiritul român sau a-i da o direcție contrarie interesului național și a împlini printr'aceasta scopul infernal al neîmpecatului inamic al Românilor. Pentru a preveni dar răul suprem în care peste puțin târziu poate fi precipitată națiunea română de cele care vor s'o înghiță, este indispensabil o organizare sau un legământ între Români cei cari astăzi cugetă și simt mai

bine pentru națiunea lor, care să conducă spiritul Românilor pe calea cea adevărată. Această organizare, care nu poate avea un început său o rădăcină decât numai în cercul emigrațiilor români, fiind-că numai ei sunt într'o pozițiune de a pute lua inițiativa, a fost tot-deauna simțită de ei și propusă de multe ori, însă opiniunile diverse au făcut ca ea nici până astăzi să nu se poată realiza.

«Acum, după toate acestea, subsemnații vădând imposibilitatea de organizațiune între emigrați, prin modurile cercate până astăzi, vădând paralisarea la care am fi fost reduși, comitetul unei asemenea organizații, chiar de ar fi reușit ea; vădând încă pe lângă acestea necesitatea mai urgentă decât tot-deauna de o lucrare serioasă și regulată pentru respândirea și menținerea în fortitudine a ideilor și sentimentelor naționale între Români, propun numirea directă a unui comitet de trei membri, care să conducă lucrările în sensul acesta prin organizarea unei societăți.

«Pentru constituirea acestei societăți, a cui existență procede dela comitet, comitetul creator al ei redige singur statutele ce crede mai convenabile după înțelegerea sa, și nu le comunică decât acelor indiviși din societate pe care el crede indispensabil a-i iniția în lucrările lui. Fie-care individ, chiar din cei care concură la alegerea co-

mitetului, nu se poate compta ca făcând parte din societate decât după ce va fi primit un particular anunțiu pentru aceasta din partea comitetului.

«Este adevărat că între modul actual de organizare și între cele propuse până acum este o diferență foarte mare, sunt incidental însă că asta n'ar putea fi o pedică la realizarea acestei organizațiuni, dacă toți emigrații noștri vor lua în considerațiune imposibilitatea în care ne aflăm d'a puté lucra mai bine printr'un alt mod. Fie-care emigrat cată să aibă în vedere pozițiunea noastră cea critică în cea ce se atinge de a ne organiza și de a lucra. Această pozițiune este că noi ne aflăm între două rele din care cată a preferi pe cel mai mic, adică a alege într'o asemenea organizare incompletă, chiar după convincțiunea mea însă indispensabilă, și între o desorganizare completă, sau între starea de a face un ceva minim și între aceea de a face nimica. Pentru că a sta într'o desorganizare ca până acum, escludând lucrările în parte a trei patru emigrați, va să dică a face nimica și a lăsa calea deschisă unor factioși antinaționali pentru a conduce spre rău chiar și tendința cea bună a națiunei. Printr'această organizare nu se înțelege a da ordine numai cercului emigrațiunei, care după ce este foarte însemnificativă la număr, apoi mulți poate și din

cei care o compun astăzi nu vor adera acum. Scopul acestei organizări este ca ea, începându-și existența sa dela comitet, să se întindă cât se va pute mai mult pretutindeni unde se află Români. Acum toată dificultatea pentru efectuarea ei constă în a avea o încredere perfectă în persoanele ce vor compune comitetul, și eu cred că niște asemenea persoane nu lipsesc dintre emigrații noștri. Destul este a avea convicțiunea intimă în noi că oamenii ce numim în comitet, pe lângă oare care capacitate de a lucra, unesc și onestitatea și sentimentul adevărat național, ca să putem fi siguri că lucrările lor, cu toate că în pozițiunea de a nu se pute censura direct, vor da totdeauna un rezultat mai bun decât acel al desorganizării complete.

«La alegerea acestui comitet, care se înțelege a fi numit după majoritatea voturilor aderenților, sunt invitați a concurge toți frații emigrați din Paris și din cele-lalte locuri câți vor fi aprobând o asemenea organizare.

«Subsemnatul transmite acest apel precum și votul său pentru numirea membrilor comitetului în primirea D-lor N. Bălcescu, St. Golescu și D. Brătianu, care sunt rugați a arăta apelul și celorlalți frați români, și a desigila votul împreună cu voturile emigraților care vor adera. La desigilarea

voturilor sunt invitați D-lor a declara după numărul voturilor pe membrii comitetului fără a declara și numele votanților.

«Salutare și frăție.

«A. C. Golescu.

«Redactor G. Adrian.

«Brussa 13 (25) Iunie 1850.»

No. LXXV.— «*Emigrații Români din Paris, fraților emigrați din Brussa și Constantinopol.*

«*Dreptate frăție.*

«Chemarea voastră, fraților, prin care ne arătați din dorința de a forma un comitet al emigrației cu însărcinarea de a lucra în interesele Românilor, ne fu și de astă dată bine venită, și vă mulțumim pentru bunul vostru îndemn. Dar cu părere de rău trebuie să vă spunem, că deși și noi am simțit de apururea nevoia unui centru, care concentrând în sine micile puteri împrăștiate a tuturilor emigrațiilor, să desfășure o lucrare mai întinsă, mai tare în s-ta cauză a mântuirii neamului și a țerei noastre; nici o dată însă de câte ori ne-am încercat, ori câte debateri am avut, când principiile duple care era a se înființa, când modul organizării unui asemenea co-

mitet desbinau părerile, în cât nu puturăm ajunge la scopul dorit.

«Acum, după primirea chemărei voastre, iarăși ne mai adunarăm și, cernând cu de-amănuntul lucrul, ne-am încredințat că singurul mijloc de a ajunge la o organizație mai deplinită este, să începem mai întâiu a ne limpedi *ideile și a ne întări credința revoluționară*, care fiind făcute, organizația însăși va fi de sine formată. De aceia, socotind că respândirea principiilor revoluției românești este cea mai de căpetenie și neapărată lucrare a se face, am numit *o comisie de propagandă*, alegând pe frații N. Bălcescu, D. Brătianu și B. Mălinescu, care sunt însărcinați de a lucra, prin toate mijloacele ce vor pute, spre a lăți și a înrădăcina aceste idei în sufletul a tot poporul român. Și vă îndemnăm, fraților, că dacă veți fi părtași voinței noastre, să ne trimiteți și încuviințarea voastră, sperând că mai târziu, mai luminându-ne și îmbunătățindu-ne, vom pute întemeia și ceva mai mare, mai bun, mai demn de s-nta noastră cauză !

«Paris 28 Septembre 1850.

«In numele adunării

«D. Brătianu, president.

«I. Voinescu II

«Subscriu ca secretar, însă nici consider aceasta ca respuns la adresa D-lui Golescu, nici am fost de părere, lepădând toate propunerile D-lui, să ajungem la o organizație cu totul depărtată de organizația propusă de D-lui Golescu.»

No. XXXI. — *Votul emigraților din Brussa
privitor la luarea socotelilor.*

«Cât pentru membrii care să compună comisiunea provisorie însărcinată cu luarea comptului banilor publici, noi subsemnații am votat pentru DD. Stefan Golescu, Dimitrie Golescu și Winterhalder.

(*Subscriși*): «C. Racoviță, G. Adrian, D. Florescu, Radu Golescu, Alexandru Golescu, P. Cernătescu, C. G. Florescu, Al. Zane.»

Un singur glas de indignațiune s'a aușit din partea emigraților calomniați, maltratați și acușați de Eliade, a fost broșura autografiată a lui C. A. Rosetti, intitulată «*Apel la oamenii cei liberi de C. A. Rosetti, Paris, 1849, Decembre 2.*» Broșura este compusă din două părți: întâia este o scrisoare adresată «*Domnilor Membri ai comisiei pentru luarea socotelilor*», a doua este scrisoarea adresată «*Domnilor Eliade și Tell.*» (1)

1) Părți din această foarte rară broșură s'au reprodus mai sus la pag. 827—848. Intreagă s'a reprodus în *C. A. Rosetti, Scrieri din juneșe și din esiliu*, Tomul II (București 1885), pag. 5—66.

VERIFICAT
1987

SCRISORILE ȘI DOCUMENTELE

CUPRINSE ÎNTR'ACEST VOLUM

	Pag.
1848. Iunie 14, Bucurescî.—Dr. Louis Mandl către Generalul Aupick	8
» » 16, Bucurescî.—N. Bălcescu și Rosetti către Ion Ghica	38
» Iulie 18 (30), Bucurescî. — N. Bălcescu către Ion Ghica	45
» » 30 (Aug. 12), Bucurescî C. A. Rosetti către Ion Ghica	47
» August 7 (19), Brăila.—D. G. Golescu către Ion Ghica	21
» » 10 (22), Constantinopol. — N. Bălcescu către Ion Ghica.	34
» Septembrie 5 (17), Francfort.—1-ul Memoriu dat Ministeriului Germanic din partea agentului României Ioan Maiorescu .	120
» » 17 (29). — Petițiunea Românilor către Sultanul	55
» » — Paris. — Protestul Emigraților din Paris către Sultanul	57

	Pag.
1848. Sept. 29, Sibiiü.— Nicolae Gheorghiade (I. Eliade) către Ion Ghica	641
» Octobre — Francfort. — Din actele Parlamentului de Francfort asupra Principatelor Danubiane.	145
» Novembre 4 (16), Francfort.—2-lea Memorial dat Ministeriului German din partea plenipotentului României Ioan Maiorescu	132
» » 10 (22), Viena. — Ioan Maiorescu către Generalul Magheru	159
» » 16 (28), Belgrad. — N. Bălcescu către Ion Ghica	238
» » 17, Paris. — A. G. Golescu și Stetan Golescu către Ion Ghica	82
» » 26. Paris. — A. G. Golescu către Ion Ghica	94
» — — — A. G. Golescu către Ion Ghica.	100
» — — — A. G. Golescu către Ion Ghica.	102
» — — — A. G. Golescu către Ion Ghica.	108
» — — — Petițiune către Adunarea Națională a Franciei	114
» — — — Adresa plenipotențiarilor români către Lordul Palmerston	117
1849. Ianuarie 4, Belgrad. — N. Bălcescu către Ion Ghica	242
» » 21, Belgrad. — N. Bălcescu către Ion Ghica	245
» » 24 (5 Febr.), Triest. — Generalul Magheru către Ion Ghica	151

	Pag.
1849. Februarie 5 (17), Paris.— Nicolae Golescu către Ion Ghica	707
» » 7, Viena.—I. Maiorescu către N. Băl- cescu.	168
» » 8 (20), Paris.—Adresa prin care Tell, N. Golescu și Eliade numesc pe Ion Ghica reprezentantul lor la Constan- tinopol.	649
» » 10, Sibiiu.—Socoteala de baniî Emi- grațiunii. «Cu împrumutare.» (G. Nițescu).	656
» » «Bani dați.»	»
» » «Comptul banilor primiți.»	657
» » «Listă de baniî ce s'aû adunat din contribuție» alcătuită de M. Serghiescu. «Listă de baniî ce s'aû cheltuit» alcă- tuită de M. Serghiescu.	658
» » 24, Paris. — A. G. Golescu către Ion Ghica	505
» » — Paris.—Circulara lui Eliade, Tell și N. Golescu, ca șefi ai Emigrațiunei	647
» Martie 7, Paris. — N. Golescu către Ion Ghica	708
» » 8, Constantinopol. — Proces verbal al emigraților dela Constantinopol	709
» » 9, Paris.—Răspunsul lui Szarvady la întrebarea comitelui Zamoyski.	179
» » 12 (24), Constantinopol. — N. Băl- cescu către Eliade, Tell și N. Golescu	651

	Pag.
1849. Aprilie 17 (29), Negotin — N. Bălcescu către Ion Ghica	257
» » 18 (30), — N. Bălcescu către Ion Ghica	259
» » 20, Passy. — C. A. Rosetti către Ion Ghica	63
» » 26, 27 (8, 9 Maiü), — N. Bălcescu către Ion Ghica	249, 257
» » 27, Paris. — A. G. Golescu către Ion Ghica	207
» » — — Scrisórea lui Butianu către Unguri.	325
» Maiü 1 Convențiunea dela Balta-Liman între Rusia și Turcia	194
» » 2 (14), Brussa. — Jurnalul Emigrațiunei din Brussa	710
» » 8, 9 (20, 21), Mehadia. — N. Bălăcescu către Ion Ghica	267, 269
» » 10, Panciova. — N. Bălcescu către Ion Ghica	261
» » 11, Paris. — C. A. Rosetti către Ion Ghica	70
» » 12, Panciova. — N. Bălcescu către Ion Ghica	261
» » 13 (25), Brussa. — Emigrații dela Brussa către Ion Ghica	713
» » 14, Panciova. — N. Bălcescu către Ion Ghica	265
» » 17 (29), Debrețin. — N. Bălcescu către Ion Ghica	271

	Pag.
1849. Mai 17, Paris.—N. Golescu către Suleïman Pașa	203
» » 18, — Proces verbal al Conferinței de la Paris ținută de Prințul Czartoryski, Szarvady, Pulsky, Teleki, etc	396
» » 30, Debrețin. — Scrisórea lui N. Bălcescu către Comitele Batthyani	291
» Iunie 2, Debrețin.—Respunsul lui Batthyani către N. Bălcescu	292
» » «Proiect de lege: Despre drepturile națiunii române civile și judiciare. Despre treburile bisericesci»	293
» » 3, Debrețin. — N. Bălcescu către Ion Ghica	276
» » 6, 8, Pesta. — N. Bălcescu către Ion Ghica	283, 288
» » 10, Pesta.—Extras din circulara lui Batthyani către agenții diplomatice și comandanții militare ai granițelor	295
» » 13 (25), Pesta.—N. Bălcescu către Ion Ghica	315
» » 14, 22, Pesta.—N. Bălcescu către Ion Ghica	298, 299
» » — Proclamația Generalului Bem către locuitorii Transilvaniei	306
» » 15 (27), Pesta.—N. Bălcescu către Ion Ghica	322
» » 18, Pesta.—Circulara lui Batthyani către toți agenții diplomatice ai Ungariei	310

	Pag.
1849 Iunie 27, Fontenay aux Roses.—A. G. Golescu către Ion Ghica	215
» » 29, 30, Pesta.—N. Bălcescu către Ion Ghica	328, 332
» » 31-3 Iulie, Pesta.—N. Bălcescu către Ion Ghica	341-352
» Iulie 1, Constantinopol.—Contract încheiat cu agentul Prințului Czartoryski pentru introducerea oficerilor poloni în legiunea română din Transilvania . .	403
» » 1-3 (13-15), Segedin.—N. Bălcescu către Ion Ghica	362-370
» » 1, 2, (Constantinopol).—Ion Ghica către N. Bălcescu	333, 340
» » 4, 6, Pesta. — N. Bălcescu către Ion Ghica	352, 359
» » 7 (19), Oituz.—Proclamația Generalului Bem către Moldoveni — cu marșul lui Bem	392, 393
» » 12, Onești.—Adresa Generalului Bem către autoritățile Moldovei	395
» » 14, Segedin. — Adresa lui Batthyani către N. Bălcescu și Bolliac	371
» » — «Projet de pacification».	372
» » 14, Segedin.—Convențiunea făcută de N. Bălcescu și Bolliac cu Guvernatorul Ungariei Kossuth pentru formarea legiunii române	376
» » — Manifestul Guvernului unguresc. .	384
» » — Starea armatei unguresci	387

	<u>Pag.</u>
1849. Iulie 20 (1 Aug.), Paris. — Eliade către Negulici	714
» » 20 (1 Aug.), Paris. — Eliade către Russo	718
» » 20 (1 Aug.), Paris. — Eliade către deținuții dela Brussa	722
» » 25, Segedin. — Buletin din războiul unguresc	390
» » 26 (7 Aug.), Paris. — Locotenenții către deținuții dela Brussa	731
» August 3 (15), Paris. — Eliade către Costache Alexandrescu	734
» » — Paris. — Eliade către Grigorie Zosima	737
» » 15, Orșova. — N. Bălcescu către Ion Ghica	404
» » 17, Fontenay aux Roses. — A. G. Golescu către Ion Ghica	748
» Septembre 4 (16), Paris. — Locotenenții către Emigrații dela Brussa	743
» » — Paris. — A. G. Golescu către Ion Ghica	755
» Octobre 16, Paris. — C. A. Rosetti către Ion Ghica	78
» » 17, Paris. — N. Bălcescu, V. și Ion Alexandri către Ion Ghica	406
» » 22, 26 Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	407, 416
» » 26, Brussa. — Emigrații dela Brussa către Ion Ghica	848

	Pag.
1849. Octobre — Brussa.—Emigrații dela Brussa cătrec Locotenenții dela Paris . . .	763
» Novembre 6, Paris.—N. Bălcescu cătrec Ion Ghica	418
» « 7, Paris. — A. G. Golescu cătrec Ion Ghica	849
» » 13 (25), Paris. — Procesul-verbal în- cheiat de Adunarea Emigraților în ces- tiunea banilor remași asupra lui N. Bălcescu	660
» » 16, Paris. — N. Bălcescu cătrec Ion Ghica	419
» » 20, Brussa.—Bolliac cătrec Ion Ghica.	629
» » — Paris. — Respunsul dat de Tell, Eliade și Pleșoianu la învitarea de a asista la cetirea procesului-verbal pri- vitor la banii remași asupra lui N. Bălcescu	661
» Decembre 2, Paris.—Asociația Română,— Statute.	797
» » 2, Paris. — Estrase din «Apel la oa- menii cei liberî» de C. A. Rosetti și din scrisoarea deschisă cătrec Eliade și Tell	827
» » 4 (16), Paris.—Locotenenții din Paris cătrec Emigrații dela Brussa.	769
» » 5 (17), Brussa.—Emigrații dela Brussa cătrec Eliade, N. Golescu și Tell. . .	775
» » 5 (17), Brussa.—Emigrații dela Brussa cătrec cei dela Constantinopol și Paris.	776

	Pag.
1849. Decembre 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica	420
» » 6, Paris.—Emigrații dela Paris către cei dela Brussa	795
» » 6, Paris.—Eliade către Emigrații dela Brussa	786
» » 7, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	421
» » 15 (27), Paris.—Locotenenții N. Golescu, Tell și Eliade către Emigrații dela Brussa	801
» » 15 (27), Paris.—Locotenenții N. Golescu, Tell și Eliade către Emigrații dela Brussa	807
» » 15, 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica	424, 430
» » 17, Paris.—Eliade către deținuții dela Brussa	674
» » 24, Constantinopol.—Act de garanție dat de Ion Ghica și Marin Serghiescu lui Achmet Wefyk Efendi pentru Bolliac	628
» » 24, Constantinopol.—Bolliac către Ion Ghica	628
» » 25, Constantinopol.—Bolliac către Nicolae Alexandrescu	633
» » 26, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica	435
» » 26, Paris.—Memoriul dat de N. Bălcescu guvernelor Franciei și Engliterei prin mijlocirea Contelui Zamoyski . .	438

	Pag.
1849. Decembre 27, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	437
» » 27, Constantinopol. — Bolliac către Ion Ghica	633
» » 30, Constantinopol. — Bolliac către Eliade	814
» — — Alexandru Golescu către Ion Ghica	783
1850. Ianuarie 1 (13), Londra. — N. Bălcescu către Ion Ghica.	451
» » 4, Londra. — N. Bălcescu către Ion Ghica.	447
» » 17, Paris. — Stefan Golescu către Ion Ghica	823
» » 25 (6 Febr.), Brussa. — Emigrații dela Brussa către Eliade	852
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	456
» Februarie 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	461
» » 16, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	464
» » 22, Paris. — Eliade către emigrații dela Brussa.	855
» » 23, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	469
» Martie 4, Paris. — N. Bălcescu către Alexandru Golescu	472
» » 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	490

	Pag.
1850. Martie 16, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	493
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	495
» Aprilie 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	497
» » 15 (27), Constantinopol. — Stamatello Volgo, dragomanul Poliției, către Ion Ghica	634
» » (16) 28, Constantinopol. — Ion Ghica către șeful Poliției.	635
» » 16, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	500
» » 18 (30), Brussa.—Emigrații dela Brussa către A. G. Golescu, N. Bălcescu și D. Brătianu.	859
» » 18 (30), Brussa.—Emigrații dela Brussa către D. Brătianu	860
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	501
» Mai 5 (17), Paris.—Eliade către Emigrații dela Brussa.	853
» » 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	503
» » 7, Constantinopol.—Garanția dată de Ion Ghica către Poliție pentru Bolliac.	635
» » — Constantinopol.—Bolliac către Ion Ghica	636
» » — Constantinopol.—Petiția lui Bolliac către Ministeriul turcesc	636
« » 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	506

	Pag.
1850. Maiu 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	507
» Iunie 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	510
» » 13 (25). Brussa.—A. C. Golescu către emigrații dela Paris	861
» » 16, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	513
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica.	514
» Iulie 1, Paris. — Scrisoarea lui N. Bălcescu către Contele Zamoyki.	515
» » 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	532
» » 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	535
» » 26, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	536
» August 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	539
» » 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	541
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica.	543
» Septembrie 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica	546
» » 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	547
» » 27, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica.	548
» » 28, Paris.—Emigrații dela Paris către cei dela Brussa și Constantinopol	866
» » — Brussa. — Votul emigraților din Brussa privitor la luarea socotelilor	868
» Octombrie 6, Paris. — N. Bălcescu, St. Golescu și D. Brătianu către A. Golescu.	551
» » 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	552

	Pag.
1850. Octobre 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica	553
» » 26, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	604
» Novembre 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica	560
» » 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	562
» » 26, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	564
» Decembre 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica	567
» » 17, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	570
1851. Ianuarie 17, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica	571
» » 26, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	572
» Februarie 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica	574
» « 17, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	576
» » 25, Constantinopol.—Socoteală ținută de M. Serghiescu despre 15,000 lei dați de Golești	659
» » 27, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	578
» Martie 7, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	579
» » 26, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	580
» Aprilie 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica	581
» » 26, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica	583
» Mai 26, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica	585
» » 26, Ville d'Avray.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	588

	Pag.
1851. Iunie 5, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	591
» » 15, Ville d'Avray. — N. Bălcescu către Ion Ghica.	593
» Iulie 16, Ville d'Avray. — N. Bălcescu către Ion Ghica.	594
» » 26, Paris. — N. Bălcescu și C. Negri către Ion Ghica.	596
» Octòbre 7, Toulon. — N. Bălcescu către Ion Ghica	599
» » 16, Hyères. — N. Bălcescu către Ion Ghica	601
» Novembre 27, Hyères. — N. Bălcescu către Ion Ghica	606
1852. Martie 17, Hyères.—N. Bălcescu către Ion Ghica	608
» Aprilie 17, Hyères.—N. Bălcescu către Ion Ghica	609
» Septembrie 22. — N. Bălcescu către Ion Ghica	610
» Octòbre 1, Malta. — N. Bălcescu către Ion Ghica	612
» » 11, Neapol. — N. Bălcescu către Ion Ghica	613
1859. Maiu 20. — Convențiunea dintre Cuza și Kossuth privitoare la înființarea de lagăre la graniță.	
«Convențiunea A»	619
«Convențiunea B»	621

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
2017